در مطبع محمدی واقع بمبئی لباس طبع پوشید

۳۶۸۶
۲۹۷٫۷۵۴
الف ۵۷۲ ق

سازمان کتابخانه ها، موزه ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی
اداره مخطوطات

نام کتاب: انیس الواعظین
مؤلف: ابوبکر بن محمدعلی قریشی
موضوع: اخلاق   زبان: فارسی
سال چاپ: ۱۲۵۷ق   محل چاپ: بمبئی ـ هند
شماره عمومی: ۱۵۴۶۰   کتابخانه / بخش
وقفی / ~~خریداری~~: جان محمد فتحی پور   تاریخ
طول: ۲۴٫۱   عرض: ۱۶٫۲   شماره صفحه ها: ۲۸۰ صفحه
مصور □   درسی □   گراوری □   افست □
ملاحظات

فهرستبرگه منابع چاپ سنگی ـ اداره مخطوطات

شماره ثبت: ۱۵۴۶۰
رده‌بندی دیویی: ۱۲۵۷ الف ۵۷۲ ق ۲۰۵   مرجع □
سرشناسه: قریشی، ابوبکر بن محمدعلی.
عنوان قراردادی:
عنوان: انیس الواعظین به ضمیمه تنبیه الواعظین
شرح پدیدآور: تصحیح مولوی فتح محمد
کاتب: تاریخ کتابت:
محل نشر: بمبئی   ناشر: مطبع محمدی   تاریخ نشر: ۱۲۵۷ق
صفحه شمار: ۲۸۰ص.   مصور □   درسی □   گراور یا افست □
زبان: فارسی   ابعاد: ۲۴×۱۶   نوع خط: نستعلیق
روش تهیه: وقفی ☒   اهدایی □   خریداری □   ارسالی □
واقف: جان محمد فتحی پور   تاریخ ثبت:
یادداشتها: منزل به فهرست مضامین. دارای حواشی تصحیح.
شرح تمام: تنبیه الواعظین / فقیرالله
موضوع(ها): ۱. اخلاق دینی. ۲. وعظ.
شناسه(های) افزوده: الف. فقیرالله. تنبیه الواعظین. ب. فتح محمد، مصحح. ج. فتحی پور، جان محمد، واقف. د. عنوان: تنبیه الواعظین. ه. عنوان.
فهرستنگار: منیفر   تاریخ فهرستنگاری: مرداد ۸۸

۲۹۷/۷۵۴
الف ۵۷۲ ق
۳۶۸۶

سازمان کتابخانه ها، موزه ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی
اداره مخطوطات

نام کتاب: انیس الواعظین
مؤلف: ابوبکر بن محمد علی قریشی
موضوع: اخلاق — زبان: فارسی
سال چاپ: ۱۳۵۷ق — محل چاپ: بمبئی - هند
شماره عمومی: ۱۵۴۷۰ — کتابخانه / بخش
وقفی / ~~خریداری~~: جان محمد فتحی پور — تاریخ
طول: ۲۴/۲ — عرض: ۱۶/۲ — شماره صفحه ها: ۲۸۰ صفحه
مصور ☐ درسی ☐ گراوری ☐ افست ☐
ملاحظات

در مطبع محمدی واقع بمبئی لباس طبع پوشید

فذکر فان الذکری تنفع المؤمنین

حمد بیحد و ثنای بیعد مر خالقی را که درین زمان فیض ترجمان از تالیف لطیف و تصنیف منیف
فاضل جلیل علامه نبیل فقیه لاثانی محدث حقانی مولانا شیخ ابوبکر سندی القرشی برای ارشاد مسترشدین

الموسوم به

انیس الواعظین

که مجموعه وعظ گوئی مجالس مسلمین و آئینه صورت نمای احکام صدق و یقین ست آبه تنخت اوارت
عصیان ممتلی معترف بالعیقلی علی بهائی شرفعلی اینڈ کمپنی لمیٹڈ تاجران کتب و مالکان مطبع محمدی

در مطبع محمدی واقع بمبئی لباس طبع پوشید

باسمه تعالی
فهرستبرگه منابع چاپ سنگی - اداره مخ...

شماره ثبت:
رده‌بندی دیویی: ۱۲۵۷ الف ۲ ۵۷ ق ۲۰۵
سرشناسه: قرشی، ابوبکر بن محمد علی.
عنوان قراردادی:
عنوان: انیس الواعظین به ضمیمه تنبیه الواعظ...
شرح پدیدآور: تصحیح مولوی فتح محمد
کاتب: تاریخ کتابت:
محل نشر: بمبئی ناشر: مطبع محمدی تاریخ نشر:
صفحه شمار: ۲۸۰ ص. مصور☐ درسی☐
زبان: فارسی ابعاد: ۲۴x۱۶ نوع خط:
روش تهیه: وقفی☒ اهدایی☐ خریداری☐
واقف: جان محمد فتحی پور تاریخ ثبت:
یادداشتها: منزل به فهرست مضامین. دارای حوا...
شرح تمام: تنبیه الواعظین / فقیرالله.
موضوع(ها): ۱. اخلاق دینی. ۲. وعظ.
شناسه(های) افزوده: الف. فقیرالله. تنبیه الواعظ... ب. فتح محمد، مصحح. ج. جان محمد، واقف. د. عنوان: تنبیه الواعظین. ه. عنوان.
فهرستنگار: فیض تاریخ فهرستنگاری: مرداد ۸۸

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰہِ الْحَنَّانِ الْمَنَّانِ ذِی الْفَضْلِ وَالْاِحْسَانِ وَالْکَرَمِ وَالْاِمْتِنَانِ مُبَیِّنِ الْبَیَانِ مُلْھِمِ الْجِنَانِ خَالِقِ الْجَانِّ وَالْجِنَانِ رَازِقِ اَھْلِ الْخَیْرِ وَالطُّغْیَانِ جَاعِلِ الزَّمَانِ وَالْمَکَانِ بَاسِطِ الْاَرْضِ بِالْاَرْکَانِ فَاطِرِ السَّمَاءِ بِاَشَدِّ الْبُنْیَانِ نَحْمَدُہٗ عَنِ الْقَلْبِ وَاللِّسَانِ وَنَشْکُرُہٗ فِیْ کُلِّ حَالٍ وَّزَمَانٍ وَنَشْھَدُ اَنْ لَّا اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ وَحْدَہٗ لَا شَرِیْکَ لَہٗ شَھَادَۃً فَاصِلَۃً بَیْنَ اَھْلِ الْجَنَّۃِ وَالنِّیْرَانِ وَوَسِیْلَۃً مُوْصِلَۃً اِلٰی لِقَاءِ الرَّحْمٰنِ وَنَشْھَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُہٗ وَرَسُوْلُہُ الشَّفِیْعُ لِاَصْحَابِ الْجُرْمِ وَالْعِصْیَانِ وَمَقْبُوْلُ الشَّفَاعَۃِ عِنْدَ السُّبْحَانِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ وَعَلٰی اٰلِہِ الْمُکَرَّمِیْنَ بِحَضْرَتِ الرَّحْمٰنِ **اَمَّا بَعْدُ** فَاِنِّیْ جَمَعْتُ فِیْ ھٰذِہِ الْمَجْمُوْعَۃِ بِتَوْفِیْقِ اللّٰہِ الْمُسْتَعَانِ کَلِمَاتِ الْوَعْظِ وَالنَّصِیْحَۃِ بِقَدْرِ الْوُسْعِ وَالْاِمْکَانِ مِنْ کُتُبِ التَّفَاسِیْرِ وَالْاَحَادِیْثِ وَغَیْرِھِمَا بِنَھْجِ الْمَجَالِسِ بِالْاِیْقَانِ لِیَکُوْنَ حَظًّا وَافِرًا لِلْوَاعِظِیْنَ نَصِیْبًا کَامِلًا لِلسَّامِعِیْنَ لِلرُّجْحَانِ وَخَتَمْتُ کُلَّ مَجْلِسٍ بِتَفْسِیْرِ اٰیَۃٍ مِّنَ الْقُرْاٰنِ وَسَمَّیْتُہٗ **اَنِیْسَ الْوَاعِظِیْنَ** بِعَوْنِ الْحَنَّانِ وَرَتَّبْتُہٗ عَلٰی اَرْبَعِیْنَ مَجَالِسَ مَعَ الْاِطْمِیْنَانِ اَسْأَلُ اللّٰہَ اَنْ یَّحْفَظَنِیْ مِنَ السَّھْوِ وَالْخِذْلَانِ وَالْخَطَاءِ وَالنِّسْیَانِ وَاِنْ کَانَ الْاِنْسَانُ مُرَکَّبٌ مِّنَ النِّسْیَانِ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ اٰخِرِ الزَّمَانِ

اَلْمَجْلِسُ الْاَوَّلُ فِیْ فَضِیْلَۃِ التَّسْمِیَۃِ

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ **عَنْ** اَمِیْرِ الْمُؤْمِنِیْنَ اَبِیْ بَکْرِ نِ الصِّدِّیْقِ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ عَنْ حَضْرَتِ الرِّسَالَۃِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ اَنَّہٗ قَالَ مَنْ قَالَ بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ کَتَبَ اللّٰہُ تَعَالٰی لَہٗ عَشَرَۃَ اٰلَافِ حَسَنَۃٍ

وَمَحٰی عَنْہُ عَشَرَۃَ اٰلَافِ سَیِّئَۃٍ وَّرَفَعَ لَہٗ عَشَرَۃَ اٰلَافِ دَرَجَۃٍ یعنی ہر کہ بگوید بسم اللہ الرحمن الرحیم بنویساند خدائے تعالےٰ او را ده ہزار نیکی و دور کنند از وی ده ہزار بدی و برآرد مر او را ده ہزار درجہ کذا فی خلاصۃ الاخبار راوی این حدیث مردی ست کہ در باب او مہتر علیہ السلام میفرماید وَاللّٰہِ مَا طَلَعَتِ الشَّمْسُ وَلَا غَرَبَتْ عَلٰی اَحَدٍ بَعْدَ النَّبِیِّیْنَ اَفْضَلَ مِنْ اَبِیْ بَکْرِ نِ الصِّدِّیْقِ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ وصدیقش از ان خوانند کہ اول کسی کہ بر نبوت پیغامبر صلے اللہ علیہ وسلم تصدیق کرد ہمون بود و ابتدائے این مجلس بتسمیہ کردیم یکے موافقت قرآن کہ آغاز ہر سورتے بہ تسمیہ ست دوم در ہر کارے کہ درو نام خدائتعالیٰ آغاز نکنی آن کار بر نیاید چنانچہ فرمان حضرت ست کُلُّ اَمْرٍ ذِیْ بَالٍ لَمْ یُبْدَأْ بِبِسْمِ اللّٰہِ فَھُوَ اَبْتَرُ در کتب سابقہ برائے مفاصلہ بین السور بدین نامہا بود و در بعضے بِاسْمِ الْمَلِکِ الْقَھَّارِ و در بعضے بِاسْمِ الْمَلِکِ الْجَبَّارِ و در بعضے بِاسْمِ الْحَیِّ الَّذِیْ لَا یَمُوْتُ بود چون معوذتین نازل شدند جبرئیل علیہ السلام گفت یا رسول اللہ این دو سوره است رسول علیہ السلام فرمود مفاصلت میان ایشان بچہ کنم جبرئیل علیہ السلام بحکم فرمان جلیل تسمیہ را در کاغذ نور نبشتہ و در دو کفد ست نہاد و ہفتاد ہزار فرشتہ پیش شده اطراق و اکناف بر مصطفٰی علیہ السلام آورده گفت یا رسول اللہ بشارت باد مر ترا و امتان ترا فَاِنِّیْ مَا اَنْزَلْتُھَا عَلٰی اَحَدٍ مِّنَ الْاَنْبِیَاءِ غَیْرِکَ اگر این اسما در توریت بودی قوم مہتر موسیٰ علیہ السلام جہود نہ گشتندی و اگر در انجیل بودی قوم مہتر عیسےٰ علیہ السلام ترسانہ شدندی مَنْ قَالَ مَرَّۃً فَھُوَ مِنَ الْاٰمِنِیْنَ و گفت یا رسول اللہ این تسمیہ را نوزده حرف ست و در دوزخ نیز نوزده درکہ است ہر کہ یکبار بگوید از نوزده درکہ دوزخ نجات یابد در خبر ست مَنْ قَالَ بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ مَرَّۃً لَمْ یَبْقَ مِنْ ذُنُوْبِہٖ ذَرَّۃٌ و گفت علیہ السلام اِذَا قَالَ الْعَبْدُ بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ یَذُوْبُ الشَّیْطَانُ کَمَا یَذُوْبُ الرَّصَاصُ فِی النَّارِ وکعب الاحبار روایت میکند از پیغامبر علیہ السلام کہ گفت اگر خدائتعالےٰ امت مرا عذاب خواستی بر ایشان تسمیہ نفرستادی در تفسیر امام زاہدی مذکور ست وَقَدِّمُوْا لِاَنْفُسِکُمْ پیش فرستید برائے نفسہائے خود بعضے گویند کہ آن تسمیہ گفتن ست چنانچہ روایت میکند ابو ہریره رضی اللہ عنہ از پیغامبر علیہ السلام گفت چون نزدیکی کنی زن خود را و کنیزک خود را پس بگو بسم اللہ الرحمن الرحیم نبشتہ شود مر ترا بہر قطره آبی ده نیکی و اگر خدائتعالےٰ از ان نزدیکی فرزند تقدیر کند نبشتہ شود مر ترا بہر دم آن فرزند نیکی و فرزند فرزند تا روز قیامت ده گان نیکی **نکتہ** زراعت حرث خوانند و زنان را نیز حرث خوانند چنانچہ قولہ تعالےٰ نِسَاءُکُمْ حَرْثٌ لَّکُمْ بر زراعت عشر واجب ست بر زنان وقت قربان تسمیہ گفتن سنت ست پس اگر در اینجا تسمیہ نگوید شیطان نیز شریک شان باشد بِسْمِ اللّٰہِ الَّذِیْ لَا یَضُرُّ مَعَ اسْمِہٖ شَیْءٌ فِی الْاَرْضِ وَلَا فِی السَّمَاءِ وَھُوَ السَّمِیْعُ الْعَلِیْمُ آنروز او را ہیچ چیز زیان نکند و برائے دفع فالج ہم نافع ست ہکذا فی التنبیہ و در خبر ست ہر کہ بوقت در آمدن در خانہ بسم اللہ الرحمن الرحیم بگوید در آنخانہ برکت باشد و اگر با این قُلْ ھُوَ اللّٰہُ اَحَدٌ بخواند غنی شود و در کفایہ شعبی مذکور ست کہ یکے از متقدمان پسر خود را وصیت کرد کہ چون من بمیرم بعد غسل بر سینہ من و بر پیشانی بسم اللہ الرحمن الرحیم نویسی آن ہم چنان کرد پس او را در گور

نہادند فرشتگان عذاب آمدند چون بر پیشانی و بر سینۂ او بسم اللہ الرحمٰن الرحیم نبشتہ دیدند گفتند ایمن شدی از عذاب
در خبر است ہر کہ وقت نہادن مُردہ در گور بگوید بِسْمِ اللّٰہِ وَعَلٰی مِلَّةِ رَسُوْلِ اللّٰہِ حقتعالےٰ عذاب گور از آن
مُردہ دور گرداند و در خبر است ہر کہ بوقت سوار شدن در کشتی بگوید بِسْمِ اللّٰہِ مَجْرٖىهَا وَمُرْسٰهَا اِنَّ رَبِّیْ
لَغَفُوْرٌ رَّحِیْمٌ آن کشتی از غرق شدن ایمن گردد و در خبر ست ہر کہ در مدت عمر خود صد ہزار بار بگوید بسم اللہ الرحمٰن الرحیم
حق سبحانہٗ تعالےٰ بر ہفت اندام او آتش دوزخ حرام گرداند آوردہ اند در ترمذی و در اسباب المغفرت مذکور ست کہ
رسول علیہ السلام گفت ہر کہ بیرون آید از خانہ و بگوید بِسْمِ اللّٰہِ وَبِاللّٰہِ وَتَوَکَّلْتُ عَلَی اللّٰہِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰہِ
شیطان گوید نیست مرا با تو کاری و در حکایت آوردہ است کہ فاسقی را بعد وفات بخواب دیدند پرسیدہ شد از و کہ خدائتعالےٰ
با تو چہ کرد گفت بیامرزید کہ من روزے بہ مکتبے گذشتم از قاری شنیدم کہ گفت بسم اللہ الرحمٰن الرحیم پس در دل من حلاوت
نام خدائتعالیٰ افتاد و در سر من فرو خواند جمع نہ کنم بر تو دو چیز حلاوت نام خدائتعالیٰ و تلخی جان کندن و گفت
علیہ السلام ہر کہ بگوید بِسْمِ اللّٰہِ لَا اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ بیامرزد خدائتعالیٰ گناہ پنجسالہٗ او را و اگر زیادہ گوید زیادہ آمرزیدہ
شود و گفت علیہ السلام ہر کہ بردارد کاغذے را کہ در و نبشتہ باشد بسم اللہ الرحمٰن الرحیم برائے تعظیم نام خدائتعالےٰ نبشتہ
شود او نزدیک خدائتعالےٰ از صدیقان و سبک کند عذاب از مادر و پدر او و اگرچہ باشند از مشرکان و گفت علیہ السلام ہر کہ
بنولیسد بسم اللہ الرحمٰن الرحیم و کور نکند ہا و میم را بنولیساند حقتعالےٰ مر او را ہزار ہزار نیکی و دور کند از و ہزار ہزار بدی و بر
آرد مر او را ہزار ہزار درجہ در بہشت و در خلاصة القرآن مذکور ست ہیچ کلمہ نیست در قرآن کہ در وے از التسمیہ حرفی نیست مگر
درین کلمہ فَقَدْ صَغَتْ و گفت علیہ السلام ہر کہ نیکوتر نولیسد تسمیہ را برائے تعظیم نام خدائتعالےٰ او را بیامرزد و گفت علیہ السلام
ہر کہ روزے صد بار بگوید بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰہِ الْعَلِیِّ الْعَظِیْمِ حقتعالےٰ صد حاجت
او را روا کند ہشتاد حاجت آن جہان و بیست حاجت این جہان و گفتہ اند ہر کہ چیزے بخورد و نہ بگوید بسم اللہ الرحمٰن الرحیم
آن چیز در شکم او آویختہ شود و گفتہ اند نام اللہ ہزار و پانصد و شصت و دو جا است و در صلوٰة مسعودی مذکور ست بسم اللہ
گفتن در نماز بقول امام مالکؒ مستحب ست و بر قول امام شافعیؒ فریضہ است و بر قول علماء ما رحمہم اللہ سنت ست
و در تفسیر امام زاہد رحمة اللہ علیہ گفتہ است اتفاق مفسران ست کہ تسمیہ آیتے ست از قرآن نازل شدہ است
برائے جدائی میان سورتہا و در کشاف آمدہ است کہ قراء و فقہاء مدینہ و بصرہ و شام گفتہ اند کہ تسمیہ آیتی ست از
فاتحہ و از دیگر سورتہا نیست و این را کہ مینولیسند برائے جدائی سورتہا و بر آن ست امام ابو حنیفہ رحمة اللہ علیہ و
تبع او ہم ازین ست کہ در نماز آہستہ تر میخوانند و قراء مکہ و کوفہ و فقہائے ایشان بر آنند کہ آیتی است
از فاتحہ و از ہر سورتے و بر آن ست امام شافعیؒ و پس روان او ہم ازین سبب در نماز بلند میخوانند و در خبر
ست کہ در شب معراج مہتر عالمیان علیہ السلام از مہتر جبرئیل علیہ السلام پرسید کہ اصل این چہار جوے
کہ در بہشت روان اند از کجاست مہتر جبرئیل علیہ السلام گفت یا رسول اللہ بیا تا کنارہ گرفتہ رویم رسول
علیہ السلام بر براق سوار شد مہتر جبرئیل علیہ السلام پیش رفت تا پانصد سالہ راہ قبہ دیدند از نور کہ در و

چہار در بود از ہر درے یک جوے بیرون می آمد در آن قبہ کشادند و بیست سالہ راہ میان او رفتند و در صدر قبہ
تختہ را از نور دیدند در و نبشتہ بسم اللہ الرحمٰن الرحیم ہر جوے از چشمۂ اللہ و از میم بیرون آمدہ است فرمان
حضرت عزت در رسید احمد البشارت باد مر ترا ہر کہ از امت تو یکبار بگوید بسم اللہ الرحمٰن الرحیم ہر آئینہ او را روزی
گردانم ہر چہار جوے قولہ بسم اللہ اے ابتدائت بسم اللہ الرحمٰن الرحیم یعنے ہر کارے کہ میکنیم قولاً و فعلاً آغاز
از بسم اللہ الرحمٰن الرحیم میکنیم و ہمہ کارہائے آنزمان نیکو مے آید کہ بہ بسم اللہ آغاز کنی مردی از رسول علیہ السلام
سوال کرد کہ ما طعام میخوریم سیر چرا نمیشویم رسول علیہ السلام گفت مگر بسم اللہ الرحمٰن الرحیم نمیگوئی گفت آری امیر
المومنین علی کرم اللہ وجہہٗ میگوید کہ بسم اللہ کشائندۂ کارہاست و دور کنندۂ اندوہہا است و دفع کنندۂ
غمہاست و آسان کنندۂ دشوارہاست و روشن کنندۂ دلہاست و فضیل بن عیاض رحمہ اللہ گفت فضل بسم اللہ
الرحمٰن الرحیم بر کلامہا چون فضل خدائتعالےٰ ست بر بندگان بدانکہ ای مومن نزدیک بعضی علماء اسم اللہ اسم اعظم ست
زیرا کہ اسم ذات ست و نقطہ ہم ندارد و اگر الف از وے دور کنی ہم معنی دہد چنانچہ لِلّٰہِ مَا فِی السَّمٰوٰتِ وَمَا
فِی الْاَرْضِ و اگر لام دور کنی ہم معنے میدہد لَہٗ مُلْکُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ و اگر لام دوم ہم دور کنی و
با ہا او ضم کنی ہم معنے میدہد چنانچہ ھُوَ الْخَالِقُ و خاصیت او تنویر باطن ست چنانچہ آمدہ است ہر کہ شب
در خلا مواظبت سہ ہزار بار یا اللہ بگوید باطن او را حقتعالےٰ مخزن اسرار کند و اگر چہل شب ہمبرین مواظبت نماید ہمہ اسرار
بروے مکشوف گردد و معنے آنست اَللّٰہُ لَا اِلٰہَ اِلَّا ھُوَ خدا بسزا پرستش یعنی بندگی نشاید مگر خدائتعالیٰ را
و ہر چہ جز او ست شایان بندگی نیست ہر کہ بندگی کرد جز او پشیمان شد چنانچہ آمدہ است کہ امیر المومنین عمر خطابؓ
رضی اللہ عنہ چند روز در خانۂ خود ماند و میگریست پیغامبر علیہ السلام را خبر کردند مصطفےٰ علیہ السلام در خانۂ وی
رفت عمرؓ را دید زار و نزار شدہ و زرد گشتہ و چشمہای مبارک او در مغاک گرفتہ رسول علیہ السلام را شفقت
آمد او را در کنار گرفت و میگفت یَا فَارُوْقُ مَالِیْ اَرَاکَ مَحْزُوْنًا وَمَغْمُوْمًا گفت یا رسول اللہ در اندیشہ
ماندہ فرمود آن چیست گفت یا رسول اللہ اگر فردای قیامت خدائتعالےٰ از من پرسد کہ اے پسر خطاب بوجود
عقل و دانش چرا بت را سجدہ کردی جواب من چہ باشد یا رسول اللہ صلے اللہ علیہ وسلم مرا جواب این بیاموز
تا مرا اطمینان حاصل شود پیغامبر علیہ السلام درین درماند عمر نعرہ زدہ گفت مہترا اگر تو درین درماندی حال من
بیچارہ چہ باشد غلغلۂ گریہ در صحابہ افتاد مہتر جبرئیل علیہ السلام در رسید فرمان آورد احمد عمر را بگو نَحْنُ اِذَا
اَصْلَحْنَا مَعَ عَبْدٍ لَمْ نَسْاَلْ مِنْہُ بِشَیْءٍ چون من با بندہ آشتی کنم از وے چیزے نپرسم عمر شادان
شد و با پیغامبر علیہ السلام در مسجد آمدہ دہ بردہ آزاد کردہ قولہ تعالےٰ الرحمٰن بعد از اسم اللہ رحمٰن آمد کہ اللہ
اسم ذات است و رحمٰن اسم صفات است و صفات از ذات آید و قائم ہم بذات باشد این دلیل ہم
بدان باشد چنانچہ عرض قائم است بجسم الرحمٰن نامی است کہ بجز خدا ئرا بدیگرے نشاید و از رحیم مقدم
ہم از آن مذکور شد و معنے الرحمٰن مہربان و بسیاری بخشائش ست و در تفسیر زاہد آمدہ است

اَلرَّحْمٰنُ الَّذِیْ یَرْحَمُ الْعِبَادَ فِیْ جَمِیْعِ الْاَحْوَالِ رحمٰن آنست کہ رحمت کند بر بندگان در ہمہ احوال من البدایة الی النہایة از ابتدا تا انتہا یعنی از آفریدن تا در بہشت فرستادن و در مقام تنگ و تاریک ترا بیافرید و چند ماہ ترا آنجا پرورد و از آنجا بیرون آورد و ترا بزرگ گردانید و باز میرانید و در گور کنانید و رحمتِ خود مونس تو گردانید و فردائے قیامت ترا زندہ گرداند و حسابِ قیامت بر تو آسان گرداند و ترازو را گران کناند و بلصراط بتو آسان گرداند چنانچہ سی ہزار سال راہ در یک زدن بگذراند و از دوزخ ترا نگہدارد و در بہشت ترا جائے دہد اینست کہ گفتم اَلرَّحْمٰنُ الَّذِیْ یَرْحَمُ الْعِبَادَ فِیْ جَمِیْعِ الْاَحْوَالِ مِنَ الْبِدَایَةِ اِلَی النِّھَایَةِ و بسیار بخشایش از آن خواہند کہ اندک بندگی عطا بسیار کند و بمجرد نیت ثواب بخشد ہر کہ روز جمعہ بعد از نماز دیگر تا نماز شام یا اللہ یا رحمٰن گوید و درین میان بچیزے دیگر قولاً و فعلاً مشغول نگردد ہر حاجتے کہ از خدا تعالےٰ بخواہد روا گردد و قولہ الرحیم این نامی است مشترک چنانچہ پیغامبر فرمودہ ایزد تعالیٰ گفت بِالْمُؤْمِنِیْنَ رَءُوْفٌ رَّحِیْمٌ معنے وے بزرگ بخشایش است اللہ تعالےٰ رحیم ست عطای بزرگ را بخشد و آدمی را از خاک آفرید و پیغامبر گرداند و حبیب خلیل خواند و بعضے گویند کہ رحیم آن بود کہ اندک پذیرد و بسیار دہد چنانچہ از یک حسنہ ہفتصد تا ہزار تا چہار صد ہزار ثواب دہد و بعضے گویند الرحیم آنست کہ آدمی را از کار خود بہزار درجہ رساند چنانچہ آمدہ است کہ روزے مہتر موسی علیہ السلام گوسفندان مہتر شعیب صلوٰة اللہ علیہ را می چرانید گوسفندان می چریدند و مہتر موسےٰ علیہ السلام در عبادت مشغول بود دیک گوسفند از رمہ برمید و وقتِ ایشان غارت شد از غایتِ غصہ دنبال آن گوسفند دوید گوسفند از صلابتِ مہتر موسیٰ علیہ السلام بترسید و بایستاد او را بگرفت گوسفند را دید کہ میلرزید حضرت عزت رحم در دلِ کلیم انداخت چنانچہ گوسفند را در کنار گرفت و در رمہ رسانید فرمان حضرت عزت در رسید اے موسیٰ چون تو بر آفریدۂ ما رحمت کردی حضرت عزت ما نیز در حق تو رحمت کرد ترا بہ پیغامبری برگزید و خطبۂ نبوت تو بر ملکوت اعلےٰ خواندند ہر کہ پیوستہ این نام بر زبان راند حقتعالےٰ دلِ او را نرم گرداند و صلی اللہ علے خیر خلقہ محمد و الہ و اصحابہ اجمعین ٭٭

المجلس الثانی فی الایمان و الصلوٰة و صوم رمضان

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ عن ابی ھریرة رضی اللہ عنہ عن حضرة الرسالة صلی اللہ علیہ وسلم انہ قال مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰہِ وَ رَسُوْلِہٖ وَ اَقَامَ الصَّلٰوةَ وَ صَامَ شَھْرَ رَمَضَانَ کَانَ عَلَی اللّٰہِ حَقٌّ اَنْ یُّدْخِلَہُ الْجَنَّةَ ھَاجَرَ فِیْ سَبِیْلِ اللّٰہِ اَوْ جَلَسَ فِی الْاَرْضِ الَّتِیْ وُلِدَ فِیْھَا یعنی ہر کہ ایمان آرد بخدا تعالےٰ و پیغمبر او علیہ السلام و بپا ئے داشت نماز را و روزہ داشت ماہ رمضان را باشد حق بر خدا تعالےٰ آنکہ در آرد او را بہ بہشت ہجرت کند در راہِ خدا تعالیٰ یا نشستہ باشد در زمین خود آنجا کہ زادہ شدہ است در آن و راوی این حدیث صحیح کہ امام بخاری رحمة اللہ علیہ در صحیح خود آوردہ است مردی ست از زاہد ترین صحابہ است و از متاعِ دنیا بکلے مبرا بود و پیغمبر علیہ السلام در حقِ او فرمودہ است اَبُوْ ھُرَیْرَةَ بَیْنَنَا کَعِیْسٰی بَیْنَ الْاَنْبِیَاءِ یعنی در متاعِ دنیا وی

قولہ تعالیٰ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰہِ این مَن را مَن عام گویند یعنی ہر کہ ایمان آرد بندہ خواہ آزاد خواہ حبشی خواہ قریشی یا ترکی یا رومی ہر کہ اطاعتِ امر او کرد بہشتی شد اگرچہ بندہ باشد و ہر کہ بفرمانی کرد او دوزخی شد اگرچہ آزاد بود چنانچہ پیغمبر علیہ السلام گفت اِنَّ اللّٰہَ خَلَقَ الْجَنَّةَ لِمَنْ اَطَاعَہٗ وَ اِنْ کَانَ عَبْدًا حَبَشِیًّا وَّ خَلَقَ النَّارَ لِمَنْ عَصَاہُ وَ اِنْ کَانَ حُرًّا قُرَشِیًّا اے بسا حبشی را بہ بینی کہ در بہشت بخرامند اے بسا قریشی را ہم بینی کہ در دوزخ بخروشند بلالؓ حبشی سیاہ بود سلطان بہشت شد ابوجہل قریشی بود سگِ دوزخ شد قَدَّمَ الْاِیْمَانُ عَلَی الشَّیْءِ الْاَعْلٰی لِاَنَّہٗ اَصْلُ الْعَمَلِ وَ اَسَاسُ الطَّاعَةِ اول فرمان آوردن ایمان بود بنیاد شرائع دیگر بعد از آن ثابت شد و در کتاب اللہ تعالےٰ نخستین ایمان یاد کردہ است بعدہٗ نماز کقولہ عز و جل ھُدًی لِّلْمُتَّقِیْنَ الَّذِیْنَ یُؤْمِنُوْنَ بِالْغَیْبِ وَ یُقِیْمُوْنَ الصَّلٰوةَ پس اینجا ایمان نیز مقدم شد باللہ بخدائے عز و جل یعنی ہستی کہ اللہ تعالیٰ بود و ہست و خواہد بود ھو الاول و الاخر اول اوست کہ او را بدایت نیست و آخر اوست کہ او را نہایت نیست آفریدگار ہمگنان اوست واجب الوجود ست از ازل تا ابد نیستی را بروئے راہ نیست و ہستی وی بذاتِ خود ست کہ وی را ہیچ سبب نیاز نیست و ہیچ چیز از وی بے نیاز نیست و قیام وی بذاتِ خود ست و قیام ہمہ چیزہا بوی ست معنی قیوم نیست و او در ذاتِ خود جوہر نیست و عرض و جسم نیست و در ہیچ کالبد فرو نیاید و ہیچ چیز بدو نماند و او را صورت نیست و چونی و چگونگی را بوی راہ نیست و ہر چہ در خیالِ تو آید آن چیز نیست بلکہ آفریدگار آنست و خوردی و بزرگی و مقدار را بوی راہ نیست کہ این صفتِ اجسام ست و او را با ہیچ جسم پیوند نیست و بر جا و در جا و در سمت نیست بلکہ اصلاً جاگیر نیست و بر ہمہ چیزہا قادر ست و توانائی وی بر کمال ست کہ عجز و نقصان و ضعف را بوی راہ نیست ہر چہ خواست کرد و ہر چہ خواہد بکند و ہمہ ہستی در قبضۂ قدرت اوست و بدستِ ہیچکس جزوی ہیچ چیز نیست و او را آفرینش ہیچ یار و ہمتا نیست وَ ھُوَ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ و او دانا است و علمِ او بہمہ چیزہا محیط است ہیچ چیز اندک و بسیار از خود و بزرگ و خیر و شر و طاعت و معصیت و کفر و ایمان و سود و زیان و راحت و رنج نزد و الا بتقدیر وی ست و بمشیت و بقضا و بحکم وی برابر ست کہ اگر ہژدہ ہزار عالم جمع شوند و بخواہند کہ یکے را زیان رسانند بغیر خواست او نتوانند و او شنوا است بہمہ چیزہا ہر چہ شنیدنی است دوری و نزدیکی بر وی برابر است اگرچہ قدرِ مورچہ در تحت الثریٰ برود آواز پائے او بشنود چنانچہ شنوا است ہمچنان بینا است روشنائی و تاریکی بر وی برابر ست و شنوا است نہ بگوش و بینا است بے چشم وَ ھُوَ السَّمِیْعُ الْبَصِیْرُ و اللہ تعالےٰ متکلم است یعنی گویا است و توراة و انجیل و زبور و قرآن سخن او و با موسےٰ سخن گفت و کلام او بر زبان و لب و دہان نیست چنانچہ سخن آدمی در دل بود و کلام او را حرف و صورت نیست یعنی در وے آواز نیست و سخن وی قدیم است محدث نیست اے مومن با ایمان بہترین نعمتہا است و ہیچ نعمتے ورا ایمان نیست امیر المومنین عمرؓ پسر خود را گفتی کہ تو قدر ایمان چہ دانی کہ ترا بارث رسیدہ است قدر ایمان عمرؓ داند کہ مدتی ست در بیگانگی گذرانیدہ است پس اے مومن اصل در مخلوقات توئی دنیا و عقبیٰ برائے تست کافران مال دہ و بندگان تو زمین مہاد تو و آسمان سقف تو و آفتاب طباخ تو و مہتاب

قطعه

صباغ تو و باد فراش تو ابر و باد و مه خورشید و فلک در کار ند	تا تو نانی بکف آری و بغفلت نخوری
همه از بهر تو سرگشته و فرمانبردار شرط انصاف نباشد که تو فرمان نبری	خسرو ولایت محبت تو ئی ا الله

ولی الذین آمنوا شایان دوستی تو ئی یحبهم و یحبونه عزیزاند تو ئی خدارا و رسول خدارا عزت است و صلحا و اتقیا را نیز عزت است خدایتعالے میخواند بجانب سرای سلام وَلِلّٰهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُوْلِهٖ وَلِلْمُؤْمِنِيْنَ خوانده سوئے بهشت تو ئی وَاللّٰهُ يَدْعُوْا اِلٰى دَارِ السَّلَامِ مخاطب بخطاب یا ایها الذین آمنوا تو ئی پادشاه بهشت تو ئی اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنّٰتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا خٰلِدِيْنَ فِيْهَا صاحب تخت و چار بالشت تو ئی هُمْ وَاَزْوَاجُهُمْ فِيْ ظِلٰلٍ عَلَى الْاَرَآئِكِ مُتَّكِئُوْنَ مالک ملک کبیر تو ئی وَاِذَا رَاَيْتَ ثَمَّ رَاَيْتَ نَعِيْمًا وَّمُلْكًا كَبِيْرًا محرم دیدار پروردگار تو ئی وُجُوْهٌ يَّوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ اِلٰى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ

ایمان اقرار بزبان و استوار داشتن بدل است چون درین حدیث ذکر ایمان است چند سخن در باب آن بگویم بدانکه ایمان بر دو نوع ست مجمل و مفصل مجمل آنست که بگوئی پذیرفتم و قبول کردم دین مسلمانی و آنچه درو هی ست و بیزار شدم از کفر و کافری و آنچه درو هی ست و مفصل آنست که بگوئی آمنت بالله و ملئکته و کتبه و رسوله و الیوم الاخر والقدر خیره و شره من الله تعالے والبعث بعد الموت و ما چند سخن در ایمان مفصل بگویم ایمان آوردن بخدائتعالی آنست که در دل بدانی و بزبان اقرار کنی که خدائتعالی یکے است و بجز او خدائے نیست معنی لا اله الا الله همین است که او یکی است و او را شریک نیست و از زن و فرزند مبرا است حضرت او را خواب نیست لا تاخذه سنة و لا نوم صفت اوست و از خوردن و آشامیدن بیزار است و هو یطعم و لا یطعم و او را جائے نیست تا اگر کسے بگوید که خدا بالا است یا بالائے عرش است یا فرود است کافر شود چنانچه میگوید مصرع

"نه تو در هیچ مکانی نه مکانی ز تو خالی" در ذخیره این الفتا ند بلکه بگویند نه مکان از امر تو خالی نه تو در هیچ مکانی و چنانچه خدائے تعالے قدیم است و صفات او نیز قدیم و باقی است که فنا نگیرد و آنچه خواست او باشد آن نیز فنا نگردد و در فتاوی ظهیری گفته است که اگر کسی گوید که خدا ماند و هیچ چیز نه ماند یا گوید خلا ماند کافر گردد زیرا که بهشت و دوزخ فنا نگردد و این انکار از نص باشد و انکار از نص موجب کفر بود و در شرح امالی مسطور ست که هفت چیز فنا نگردد و باقی بمانند بهشت و دوزخ و عرش و کرسی و لوح و قلم و جانها و تفکر در آلای او کنید نه در ذات او پیغمبر گفت تفکروا فی الائه و لا تفکروا فی صفاته و نامهاے خدائتعالے توفیقے است یعنی سماعی یعنی او را بنامها خوانند که خود را بدان نامها خوانده است خدائتعالے را طبیب و عاشق و محبوب نخوانند و دیدار خدائتعالی مر مومنان را بعد در آمدن در بهشت هم از بهشت حق است و بیچون و بیچگون و بی شبه و بی نمون و بی جهت و به چشم حاصل آید هر که از دیدار خدائتعالے منکر شود کافر گردد و چون دیدار به بیند همه نعمتها فراموش کنند چنانچه در امالی گفته

فینسون النعیم اذا اوه فیا خسران اهل الاعتزال روا باشد که بندگان خدارا چنانچه حق معرفت است بشناسد فاما بندگی چنانچه سزاوار درگاه اوست نتوانند که فرشتگان شب و روز در عبادت معبود اند علت شهوت و علائق ندارند و در زبان ایشان اینست که

سبحانک ما عبدناک حق عبادتک ایمان آوردن بفرشتگان آنست که باور داری که فرشتگان بندگان خدا اند و هیچ ساعتی خالی از عبادت نیستند و در عبادت کردن کاهلی و سستی ندارند قوله تعالے یسبحون اللیل والنهار لا یفترون جلوهٔ ایشان است و زن و مرد نه اند و ایشان را بزی و مادگی نسبت نتوان کرد و بعضے از نور و بعضے از نار آفریده شده اند و از گناهان صغیره و کبیره معصوم اند و از ان بازکه آفریده شده اند بعضے در قیام اند و بعضے در رکوع و بعضی در سجود اند و چهار فرشته مقرب اند جبرائیل و میکائیل و اسرافیل و عزرائیل علیهم السلام و جبرائیل از همه فاضلتر است چنانچه پیغمبر علیه السلام گفت جبرئیل بین الملئکة کانبی القاسم بین الانبیاء و در کتاب شمائل مذکور است که روزی مهتر عالم صلی الله علیه وسلم در خانه خاتون بهشت فاطمة الزهرا در آمد و در صحن خانه ایستاد باران خورد و قطره قطره میبارید و بر سر پیغمبر علیه السلام گلیمے سیاه بود علی و فاطمه و حسن و حسین رضی الله عنهم پیش در خانه ایستادند و سلام کردند و گفتند یا رسول الله ما بر شما آئیم یا شما بر ما خواهید آمد رسول گفت شما بیائید هر چهار بیرون آمدند و گرد بر گرد پیغمبر ایستادند مهتر عالمیان صلے الله علیه وسلم همدران صحن بنشست و امیر المؤمنین علی بر راست ایستاد پیغمبر علیه السلام بنشست و فاطمه بچپ و حسن بر زانوے راست و حسین بر زانوئے چپ نشست پیغمبر علیه السلام بازوهاے مبارک باز کرد و فراخ کرد هر چهار را در گلیم گرفت و گلیم بر سر همگنان بود و بذکر کلمهٔ طیبه مشغول شدند فرمان حضرت رب جلیل بر جبرئیل رسید تا ندا کند میان ملکوت تا به بینند دوست ما را که برابر فرزندان خود زیر گلیم سیاه مرا ثنا میگویند هر همه فرشتگان در نظاره شدند فرشتگان عرش و سدرة المنتهی و هفت آسمان تماشا میدیدند که جبرائیل علیه السلام در رسید و سلام کرد رسول علیه السلام جواب سلام داده گفت ای اخی جبرئیل چه مراد داری گفت یا رسول الله التماس من آنست که مرا هم زیر این گلیم جاے دهی که نور این گلیم از هفت آسمان درگذشته است و بعنان عرش رسیده است رسول علیه السلام گفت گلیم از آن درویشان ست و مقام تو سدرة المنتهی و جنة الماوی است گفت یا رسول بحق آن حقی که مرا بر تست که مرا جائے بدهی رسول علیه السلام گفت چه حق داری گفت یا رسول الله چون جد تو ابراهیم خلیل الله را نمرود علیه اللعنة در آتش انداخت در هوا او را رسیدم و یوسف را در قعر چاه رسیدم دختر تو فاطمه را چندین بار آس کنانیده ام و برادر تو علی را بوقت کندیدن در خیبر بدو رسیدم و مهد حسن و حسین چندین بار جنبانیده ام بحق این حقوق مرا جائے دهی رسول اجازت کرد و اشارت فرمود که از پس پشت من در آئی جبرئیل علیه السلام در آمد رسول علیه السلام فرمود چه عرض داشتی گفت امروز یا رسول الله جلوه گاه تست و فرشتگان هفت آسمان و عرش و کرسی نظاره می کنند اگر من امروز جائے یابم شرف من میان همگنان پیدا آید ساعتے بود باز پر بد فرمان حضرت عزت بر فرشتگان رسید که بروید و مهتر خود را مصافحه کنید و سینهٔ او را ببوسید که با پشت حبیب ما سوده است و بدانید که جبرئیل علیه السلام مهتر شما است هر همه دویدند و همچنان کردند و ایمان آریم که فرشتگان را حقتعالے آن قدرت داده است که مانند آدمی شوند چنانچه جبرئیل بر مریم شد فتمثل لها بشرا سویا

وکرات بر رسول بصورت دحیه کلبی آمدی و برائے کشادن روزہ خلیل الله مهمان آمدی و بر مهتر لوط پیغمبر علیه السلام بصورت جوانان شده آمدندی وحق تعالیٰ فرشته را آن قدرت داده است که هفت طبق زمین را به یک پر بردارد و سیزده پاره قوم لوط را بیک پر خود مهتر جبرئیل چنان برداشت واز زمین نزدیک آسمان برد که چراغ کسی کشته نشد همه را نگونسار گردانید چنانچه حق تعالے گفت فجعلنا عالیها سافلها و دشمن داشتن فرشتگان را کفر است و پیغمبران که خواص بشر اند بر جمله فرشتگان فاضلتر اند و خواص ملک فاضلتر اند بر اولیاء و اتقیاء و ایشان افضل اند بر عوام ملک و عوام ملک افضل اند بر عوام بشر و ایمان آریم که فرشتگان که بر ما موکل اند کردار ما می نویسند قولاً وفعلاً قوله تعالےٰ یعلمون ما تفعلون وان علیکم لحفظین کراما کاتبین و فرشتگان در بهشت در آیند فاما دیدار خدا تعالےٰ نه بینند مگر جبرئیل یکبار هکذا فی اصول الصفار و جنیان که مسلمان شدند در بهشت در آیند یا نه نزدیک ابحنیفه رحمة الله علیه توقف کرده است و نزدیک صاحبیه در آیند همچو مسلمانان و ایمان آوردن بکتابها آنست که بگردی بهمه کتابها که از آسمان منزل شده اند بر پیغمبر همه سخون خداوند اند وحق اند و راست اند و عمل کردن بقرآن فرض و بکتابهای دیگر منسوخ و چهار کتاب مشهور اند توراة که بزبان عبرانی بر موسیٰ بود و انجیل که بزبان عبرانی بر عیسیٰ بود و زبور که بزبان سُریانی بر داؤد بود و فرقان که بزبان تازی بر محمد رسول الله صلے الله علیه وسلم فرود آمد و ایمان بهمه کتابها آرد و شمار نگوید چنانچه صد و چهارده کتاب میگویند که شماره کتاب بدلیل قطعی ثابت نه شده است پس اگر زیادت یا کم باشد کفر لازم آید همچنین در عمدهٔ دین گفته و جمله کتب منزل سخون خدای است و مخلوق نه هر که مخلوق گوید کافر شود و اگر نبشته را مخلوق گوید کافر نشود زیرا که فعل کاتب است و کاتب و فعل او مخلوق است و قرآن در مدت بیست و سال تمام بجما بجما فرود آمده است اول آیه اقرأ آخر آیه الیوم اکملت لکم دینکم واتممت علیکم نعمتی ورضیت لکم الاسلام دینا آمده است هکذا فی عمدة الدین اما ایمان آوردن به پیغمبران آنست که بگردی که پیغمبران بندهٔ خدا اند و فرستادهٔ حق اند و هر چه گفتند همه حق است و راست است و آنچه فرموده اند فرمودهٔ خدا است واز سر هوا نه گفته اند و بعضے مرسل بوده اند که جبرئیل بر ایشان فرود آمده است و آن سی صد و سیزده اند و بعضے نبی بوده اند که بر حکم الهام و یا بخواب کار میکردند و پیغمبران هر یک افضل اهل زمان خود بوده اند و عاقل تر از ایشان کسی نبود و از روئے عقل و خلق نیکو تر از همگنان بودند و پیغمبرے خود بمعجزهٔ اثبات کرده بودند و در زمان چو از نبوت پیغمبری بی معجزه ثابت نشدی و هیچ پیغمبری بندهٔ کسے نبود و دروغ گوئے نبود و هیچ زنی پیغمبری نبود و روا نباشد که پیغمبر زن بود و در پیغمبری ذوالقرنین و لقمان حکیم اختلاف است و در پیغمبری خضر علیه السلام امام زاهد در تفسیر خود آورده است که صحیح آن ست که خضر پیغمبر است و پیغمبران از گناه کبیره معصوم اند قبل الوحی و بعد الوحی و صغیره روا باشد که نادر افتد پیش از اظهار نبوت و آنرا در حق پیغمبران زلتی نگویند و هیچ زن پیغمبر زنا نکرده است اصلا که حق تعالےٰ ایشان را پاکدامن آفریده است چنانچه گفت

علیه السلام ما زنت امرأة نبیّ قط هکذا فی عقیدة النجاح و پیغمبران را شمار نه کنند چنانچه میگویند یک لک و بست و چهار هزار پیغمبر اند زیرا که بدلیل قطعی ثابت نشده اند چنانچه شمار کتب و پیغمبر ما محمد بن عبد الله بن عبد المطلب بن هاشم بن عبد مناف پیغمبر حق بود و افضل از همه پیغمبران و ختم ایشان تا هر که بعد رسول علیه السلام دعوی پیغمبری کند باطل باشد و پیغمبر ما عاقل و احسن همه زمانه بود و ماه شب چهاردهم پیش روئے او خجل نمودی بلند بینی و فراخ چشم و فراخ پیشانی و پیوسته ابرو و سیاهی چشم او نیک سیاه بود و سپیدی چشم او نیک سپید بود و هر دو کف دست او درست و فراخ بود و لعاب او شیرین بود چنانچه در چاه شور قدرے لعاب مبارک او انداختند شیرین شد و خوی وجود او معطر بود چنانچه خوئے او در خوشبوها آمیختندی تا بوئے زیاده دهد و بیکسر از همگنان بالا نمودی و مگس بر جامه و تن او نه نشستے و از بالائے سر او نگذشتی و اگر قصد گذشتن کردی در حال سوختی و هرگز محتلم نه شدے و از گاهِ آدم تا قیامت پیغمبر کسے سخی تر نه بوده است آورده اند که مردی بر رسول علیه السلام آمد و گفت یا رسول الله امیدوار آمده ام بامیدی بزرگ گفت چه امید بزرگ داری بگو گفت التماس دارم یک گوسپند رسول الله گفت به یک گوسفند امید بزرگ چگونه باشد گفت یا رسول الله کسے را که ما کیان نباشد گوسفند نزد یک او بزرگ باشد رسول علیه السلام چشم پُر آب کرد و گفت برو در فلان وادی هشتاد هزار گوسفند است با سی صد برده که گوسفندان را می چرانند بستان که ترا بخشیدم سخاوت او بحدی رسید که فرمان شد ولا تبسطها کل البسط و مبعوث بود بر آدمیان و همه پریان و پیغمبران دیگر مخصوص به قبیله و قومی که بودند و فرمانبرداری پیغمبر ما چنانچه در اهل زمین فرض است بر اهل آسمان نیز فرض است هکذا فی النجاح و معجزه هائے پیغمبر ما چندان بود که در تحریر نه گنجد از گاه زادن تا وقت وفات هشتاد هزار معجزهٔ او ظاهر شده بودند هکذا فی مجمع الاخبار ماه را به آسمان باشارت انگشت دو نیم کرده گوسفند یا گوساله زهر آلود بریان کرده با و سخن گفت لا تاکل منی فانی مسمومة آهو با او در سخن در آمده و شتر از بے نمازی خصم پیش او گله کرده بود بول و غائط او زمین فرو بردی و کسی ندیدی و ابر بر سر مبارک سایه کردے و دیگر معجزات در محل خود گفته آید ان شاء الله تعالےٰ اما الایمان ایمان آوردن بروز قیامت آنست که بگردی که قیامت آمدنی است و در ان شکے نیست کما قال الله تعالیٰ ان الساعة لاٰتیة لا ریب فیها و همه را بمیراند و باز زنده گرداند از آدمیان و پریان و همه جانوران و بدانکه تا ده علامت پیدا نشود قیامت نیاید یکے بر آمدنِ آفتاب از جانب مغرب دوم بیرون آمدن دجال سوم یاجوج و ماجوج چهارم ظهور عیسیٰ علیه السلام پنجم فرو رفتن شهری جانب مشرق ششم یک شهر جانب مغرب هفتم یک شهر در عرب هشتم دابة الارض نهم دود دهم خاستن آتش از عدن و اول علامت بر آمدن آفتاب است از جانب مغرب و آیات دیگر عقب یکدیگر پیدا شود و چون این ده علامت بگذرد حق تعالے بادی فرستد گرم که از جانب پهلوئے راست و از جانب چپ بیرون آید از مشرق تا مغرب همه مسلمانان بمیرند همچنین در نهایت المنتهی مذکور است و نفخ

صور بر کفار باشد که پیغمبر علیه السلام گفت که قیامت قائم نشود و بر روی زمین تا یک مومن بر روی زمین یا الله گوینده بماند بنفخهٔ اول همه بمیرند و به نفخهٔ دوم زنده شوند و میان دو نفخه چهل سال باشد و بقولے چهل روز دراز ی صور سی هزار ساله راه ست و عرض او دوازده ساله راه باشد در دهن مهتر اسرافیل علیه السلام همچنانست چنانچه در دهن نائی وافگانه که صورتِ او نبشته باشد و جان در دنیا مده او را نیز زنده کنند برائے شفاعتِ مادر و پدر و مهتر ادریس علیه السّلام که از اهل بهشت شده است او زنده ماند او نیز در دنیا یکبار مرگ چشیده است بعد زنده کردن سی صد سال استاده باشد کما قال الله تعالےٰ یَوْمَ یَقُوْمُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِیْنَ کسے را از کسے خبر نباشد بعدهٗ کفن ها بر ایشان به پیچید آن دم هوشیار شوند و در میان خود در گریز شوند. یَوْمَ یَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ اَخِیْهِ وَاُمِّهٖ وَاَبِیْهِ وَصَاحِبَتِهٖ وَبَنِیْهِ ظاهر شود بعدهٗ ایشانرا در حساب گاه حاضر آرند و ایمان آریم که همه را بر دوزخ گذر باشد کما قال الله تعالیٰ وَاِنْ مِّنْكُمْ اِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلٰى رَبِّكَ حَتْمًا مَّقْضِيًّا بعدهٗ این وعده کرد ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِيْنَ اتَّقَوْا وَنَذَرُ الظّٰلِمِيْنَ فِيْهَا جِثِيًّا پس برهانیم آنان را که پرهیزگار بوده باشند بدانکه پلصراط بر روئے دوزخ کشیده اند چون همه را بر پلصراط گذر بود هر آئینه در دوزخ درآمدن بود و ایمان آریم که نامه هائے اعمال نیکان را بدست راست و بدان را بدستِ چپ و آن دست چپ از پسِ پشت شان کشیده شود و ایمان آریم که میزان حق است که عمل نیکی و بدی در وی سنجد پلهٔ نیکی هر که گران آید او از رستگان بوده باشد فَاَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِيْنُهٗ فَهُوَ فِيْ عِيْشَةٍ رَّاضِيَةٍ و پلهٔ نیکی هر که سبک آید او از زیان کاران بود وَاَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِيْنُهٗ فَاُمُّهٗ هَاوِيَةٌ قال الله تعالےٰ وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذِ ۨالْحَقُّ الآیه و حوض کوثر حق است که فردائے قیامت تشنگان را از آن آب دهند رسول علیه السّلام گفت اٰنِيَتُهٗ بِعَدَدِ النُّجُوْمِ یعنی آوندها بر سر حوض کوثر بیشمار است بشمار ستارگان باشند و ایمان آریم که فردائے قیامت اندامها در سخن در آینده و گواهی دهنده بر کردار بنده قال الله تعالیٰ يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ اَلْسِنَتُهُمْ وَاَيْدِيْهِمْ وَاَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ و سوال گور حق است و هر شخصے را از مومن و کافر خورد و بزرگ چون از چشم آدمیان غائب شود و فرشته آیند و او را بنشانند و در وضعِ حیات اتفاق است و اختلاف در این است که جان در تن می آرند اما امام اعظم رضی الله عنه در فقه اکبر گفته است که اِدْخَالُ الرُّوْحِ فِي الْجَسَدِ فِي الْقَبْرِ حَقٌّ و از خدا و رسولؐ پرسند نیک بخت جواب باصواب دهد رَبِّيَ اللّٰهُ وَمُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ و فرشتگان گویند نَمْ كَنَوْمَةِ الْعَرُوْسِ و اگر بد بخت باشد از جواب در ماند و فرشتگان گویند لَا اَدْرَيْتَ یعنی ندانستی و به عمودهای آتشین عقوبت کنند تا خواست حقتعالی و اصح آنست که پیغمبران را در گور سوال نیست و اطفال مومنان و کافرانرا سوال باشد و ایشان را از میثاق پرسند و خورده و دو غرق شده و سوخته را سوال باشد و عذابِ گور مر کافران را و بعضے فاسقانرا حق است و ایمان آوردن بر تقدیر آنست که بدانی هر چه از بنده بتقدیر می آید از نیکی و بدی آفریدهٔ خدا است و کسبِ بنده و لیکن نیکی مراد الله تعالےٰ است و بحکم و مشیت و امر و محبت برضا و تقدیر

اوست و بدیها مراد الله تعالیٰ است و بحکم و مشیّت و تقدیر اوست و نه بامر و نه برضا و نه بمحبّت او و بر تقدیر اعتقاد باید کرد و بحث نشاید کرد که مدرک عقول ما نیست که در تمهید گفته است اَلتَّقْدِيْرُ بَحْرٌ عَمِيْقٌ مَنْ غَمَسَ فِيْهِ ضَلَّ و مذهب سنت و جماعت آنست که امیر المومنین ابو بکر صدّیق رضی الله عنه افضل است بر همه یاران بعدهٗ امیر المومنین عمرؓ بعده امیر المومنین عثمان بعدهٗ امیر المومنین علی رضی الله عنهم و هر چهار یار خلیفه برحق بوده اند و خلافتِ ایشان بمدّتِ سی سال تمام شد قال النبی علیه السّلام الخلافة من بعدی ثلثون سنة و تمام بر علیؓ شد و اُم المومنین بی بی عائشه رضی الله عنها افضل بود بر همه زنان رسول علیه السّلام و بی بی فاطمه رضی الله عنها به بعضی فضائلِ افضل بود بر همه دختران رسول علیه السّلام در عقیده نجاح آورده است که ایمان را شرائط است تا آن موجود نشود ایمان درست نباشد یکے آنکه ایمان بغیب آرد چنانچه ما آورده ایم یعنی هستی خدای را و بهشت را باور دارد و بدل و اقرار کند بزبان با آنکه نه بیند هم ازینجا است که ایمان باس درست نیست و ایمان باس آنست که شخصے را احوال آخرت از بهشت و دوزخ معاینه نمایند آنگاه ایمان آرد چنانچه در وقت مُردن هر کافری که هست ایمان می آرد چون جائے خود در دوزخ می بیند فاما توبه باس قبول نیست قال الله تعالی فَلَمْ يَكُ يَنْفَعُهُمْ اِيْمَانُهُمْ لَمَّا رَاَوْا بَاْسَنَا قال علیه السّلام ان الله تعالےٰ یقبل توبة عبد مالم یغرغر و شرط دوم آنست که حلالهائی خدایتعالی بحلال اعتقاد کردن و حرامهای خدایتعالےٰ را بحرام اعتقاد کردن هر که حلال را حرام داند و حرام را حلال کافر گردد و شرط سوم آنست که از رحمتِ خدای عزوجل نومید نباشد و شرط چهارم که از عذاب خدایتعالےٰ ایمن نباشد و شرط پنجم آنست که زبان را از کلمهٔ کفر نگاه دارد و هر بار بگوید اللهم انی اعوذ بک من ان اشرک بک شیئا و انا اعلم و استغفرک لما لا اعلم به و آمدیم بر سر حدیث قوله و رسوله یعنی هر که ایمان آرد بخدا و رسولؐ او اگر صد هزار بار لا اله الا الله بگوئی مسلمان نگردی تا نگوئی محمد رسول اللهؐ و مراد ازین سخن آنست که ایمان آری بر محمد مصطفیٰؐ و بر رسول وی ای برادر ای مومن محمد علیه السلام را پیغامبر بدان و فرمان او را فرمان خدایتعالی دان که حضرت عزت میفرماید وَمَا اٰتٰىكُمُ الرَّسُوْلُ فَخُذُوْهُ وَمَا نَهٰىكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوْا از آدمؑ تا به عیسیٰ علیه السلام همه پیغمبران به پیغامبری او مقر اند و فرشتگان جمله بر سالتِ او تصدیق داشته اند ای مومن پیغامبری که تو داری هیچ امتی را نبود چون پیغمبر تو بهترین پیغمبران است تو بهترین امتانی قال الله تعالیٰ كُنْتُمْ خَيْرَ اُمَّةٍ این طغرائی سیادت تست فردای قیامت ببینی که پیغمبر ما زیر عرش بر منبر نور باشد و انبیاء دیگر بر کرسیها باشند آنچه تعلق انبیا بود بالا گفته شده است چو این مجلس دراز شد چند سخن در تفسیر هم بگوییم بخوان ای ملک القراء وَاِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَّاحِدٌ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيْمُ ملک قدیم صانع حکیم علیم بی تعلیم قدیم بی تقدم تقدیم چنین فرمان میرساند اِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَّاحِدٌ الوهیت خود اضافت بشما میکند الهکم میگوید نه اله الحق زیرا که جز آدمی او را کسی شریک نگفت هر که هست او را امید اند و می شناسد هدهد را نه بینی چون بلقیس را دید با مملکت بسیار بحجب مملکتِ مهتر

سلیمان علیه السلام اورا حقیر دید اتفاق هم نداشت که بر مهتر سلیمان ع بگوید چون دید که آفتاب رامی پرستد از غایت
غصه از انجا پرید و پیش تخت مهتر سلیمان علیه السلام خود را بر زمین زد و گفت چه نشسته من عورتی را دیدم که حق
تعالے اورا ملکے بسیار و تختی عظیم داده است واز غایت حمق سجده آفتاب رامیکند وَجَدْتُّهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُوْنَ
لِلشَّمْسِ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ فرشتگان به یگانگی او مقر و دیو پری و وحوش وطیور بوحدانیت او صادق ای آدمی تو
چه بلائی و چه حد گستاخی میکنی وقتی دو خدای میگوئی و وقتی خدا ای میگوئی وقتی آفتاب رامی پرستی وقتی ماهتاب
را بندگی میکنی وقتی سر خود پیش سنگی و چوبی فرود می آری خاک بر سر شان که چنین میکنند و دانند که ایزد تعالی فرمان
فرستاده که ای محمد امت خود را بگو وَاِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَّاحِدٌ خدائے شما خدائے یکیست لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ نه خدای مگر او
الرَّحْمٰنُ الرَّحِيْمُ رحمٰن است بر مومنان رحیم است بر آن طائفه که اورا یکے نمیدانند که ایشان را در حال
عذاب نمیکند اِلٰهُكُمْ یعنی خدای شما یکی است و دل شما یکی است و زبان شما نیز یکی است در دل همان یکے
دان واز یک زبان همان یکی بخوان وبعضی گویند این از غایت رحمت است بر مومنان که حقتعالی الوهیت خود
بدیشان اضافت کرده اِلٰهُكُمْ گفت ایشانرا ترغیب میکند که هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيْمُ رحمانم در تنگی و تاریکی گور
ترا رحیم چون مهتر جبرئیل علیه السلام بر رسول علیه السلام آمدی و چون گفتی اِنَّ اللّٰهَ يُقْرِئُكَ السَّلَامَ از هیبت تر بیدی
و در حال زرد شدی و چون گفتی اِنَّ رَبَّكَ يُقْرِئُكَ السَّلَامَ بشگفتی و شاد شدی و در پیراهن نه گنجیدی پس ای مومن
تو هم شاد باش که خالق هژده هزار خدای خود بتو اضافت میکند و میگوید وَاِلٰهُكُمْ ای خالقکم واحد آفریدگار
شما یکے است یکجا میگوید اِنَّ اِلٰهَكُمْ لَوَاحِدٌ وانجا دو تاکید یکی اِنَّ دوم لام لواحد و آن جا هم دو تاکید
یکے اله واحد دوم لا اله الا هو خدای شما و خالق شما و رازق شما یکے است هو الرحمٰن فی الدنیا والرحیم فی العقبیٰ
در تاریکی شکم مادرت ترا رزق که داد و در دنیا ترا که پرورد رحمٰن پرورد و در وقت اضطرار که اَمَّنْ يُّجِيْبُ الْمُضْطَرَّ
اِذَا دَعَاهُ ترا که فریاد رسد رحمٰن رسد و در وقت استغفار که ترا آمرزد رحمٰن آمرزد و پردهٔ تو که پوشد رحمٰن پوشد
در حالت ماندگی دستگیر تو که شود رحمٰن شود و تلخی جان کندن ترا که آسان کند رحمٰن کند در تاریکی گور ترا که فریاد
رسد رحیم رسد چون بنده را در گو نهند و باز گردند مُرده خود را تنها بیند و حیران شود یا ابی و یا امی یا اقربائی
گویان فریاد کند چون آواز او کسی نمیشنود جوابش را که گوید فرشتگان اورا تلقین کنند و در دل او بیندازند که بگو
یا رحیم بنده گوید یا رحیم الله تعالی جواب گوید لبیک عبدی لبیک عبدی ای بندهٔ من پیش
ازین چرا مرا نخواندی تا در حال فریاد رسیدمی چنانچه در گور ترا رحیم فریاد رسد در عقبے نیز فریاد رسد و در
دوزخ نیز ترا فریاد رسد در غرائب ابوعبیده آمده است که رسول علیه السلام گفت که بنده را در دوزخ اندازند
آتش و درندگان گرد او شوند بنده بیچاره شود و حیران ماند و هفتاد بار بنام مالک فریاد کند مالک گوید به نام
پروردگار خود فریاد کن از زبان بنده رود یا رحیم هنوز بمیم رحیم نرسد که آواز شنود لبیک عبدی لبیک عبدی
در حال از قعر دوزخ به علیین فردوس رسد قوله تعالی وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ هر که ایمان آرد بخدای و رسول

او و بپای دارد نماز را با ایمان بسنده نگردد نماز را برای آمدن در بهشت شرط گردانید و در کتاب الله تعالے
نیز همچنین است يُؤْمِنُوْنَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيْمُوْنَ الصَّلٰوةَ وقوله تعالیٰ قَدْ اَفْلَحَ الْمُؤْمِنُوْنَ الَّذِيْنَ هُمْ فِيْ
صَلٰوتِهِمْ خٰشِعُوْنَ پیغمبر صلے الله علیه وسلم گفت اَلصَّلٰوةُ عَلَى الْاِيْمَانِ وگفت علیه السلام اَلصَّلٰوةُ
عِمَادُ الدِّيْنِ فَمَنْ اَقَامَهَا فَقَدْ اَقَامَ الدِّيْنَ وَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ هَدَمَ الدِّيْنَ یعنی نماز ستون دین است
پس هر که بپای دارد آنرا بدرستی که بپای داشته باشد دین را و هر که ترک دهد آن را بدرستی که خراب کرده
باشد دین را بدانکه ای مومن پنج وقت نماز فرض گردانیده حقتعالی بر مردمان و زنان و بر بندگان و بر عاقلان
و بالغان قال الله تعالیٰ حٰفِظُوْا عَلَى الصَّلَوٰتِ وَالصَّلٰوةِ الْوُسْطٰى وَقُوْمُوْا لِلّٰهِ قٰنِتِيْنَ رسول علیه السلام
گفت اِنَّ اللّٰهَ فرض صلوٰة الخمس علیٰ کل مسلم ومسلمة وعلیٰ کل حُرٍّ وعبدٍ وفرضیتی است نماز
از گاه مهتر آدم علیه السلام تا بروز قیامت از هیچ بر نخواست بلکه بعضے بر بعضے ده وقت و بر بعضی بیست
وقت و بر بعضی سی وقت و بر بعضی چهل وقت و بر بعضی پنجاه وقت نماز بود از ده فرود داز پنجاه بالا بر
هیچکس نه بود شنیده باشی چون مهتر عالم صلی الله علیه وسلم در شب معراج بالا رفت و پنجاه وقت نماز فرض
شد چون از مقام مناجات باز گشت روح مطهر موسیٰ علیه السلام ملاقات کرد گفت احمد ا شادان می آئی
گفت از آن شادم که بر امت من پنجاه وقت نماز فریضه شده مهتر موسیٰ علیه السلام گفت یا رسول الله امت
تو هلاک شد باز گرد و از خدای تعالی بخواه تا کم کند رسول علیه السلام باز رفت و مناجات کرد از خدای تعالیٰ
ده وقت نقصان شد باز مهتر موسیٰ علیه السلام باز گردانید بیست وقت کم شد هر بار باز میگردانید نقصان
میشد تا پنج وقت ماند باز موسیٰ علیه السلام گفت باز گرد تا همه نقصان شود رسول علیه السلام گفت یا کلیم الله
از درگاه کامگار غفار آمرزگار شرمنده شدم که از پنجاه وقت به پنج رسید چگونه باز گردم مصطفے صلی الله علیه وسلم
باز گشت فاما غمناک بود و از چشمهای مبارک ایشان آب میدوید فرمان رسید ای احمد امشب شادی
تست در چنین شب از دوست چرا غمگین میروی گفت ملکا و پاکا اگر امت من پنجاه وقت نماز گزاردی
ثواب بسیار یافتی فرمان شد احمد ا بر امت تو کرم کردیم و بر سر ایشان باران فضل باریدیم و از یک حسنه
ده ثواب معین گردانیدیم وَمَنْ جَاۤءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهٗ عَشْرُ اَمْثَالِهَا هر که از امت تو پنج وقت نماز گزارد ثواب
پنجاه وقت نماز در نامهٔ اعمال او ثبت گردانم پس بدان ای مومن این پنج وقت بر تو از پنجاه وقت باقی
مانده است این پنج وقت را عزیز دار تا از دوزخ خلاص یابی و بهشتی باشی که رسول علیه السلام گفت
مَنْ وَاظَبَ عَلٰى صَلٰوةِ الْخَمْسِ حَلَّ لَهُ الْجِنَانُ وَحَرُمَ عَلَيْهِ النِّيْرَانُ یعنی هر که این پنج
پنج وقت نماز را گزارد حلال شود مراورا بهشت و حرام گردد بر وی دوزخ و رسول علیه السلام گفت
هر که پنج وقت نماز گزارد و هیچ وقت از وی ضائع نرود حقتعالی اندام اورا بر آتش دوزخ حرام
گرداند و حقتعالی در کلام مجید خویش فرمان میدهد اَقِمِ الصَّلٰوةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفًا

قِّنَ اللَّيْلِ اِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّاٰتِ یعنی دراطراف روز و ساعات شب نماز را برپا ی
داری بدرستی آب حسنات پلیدی سیات را ببرد و پاک گرداند پیغامبر علیہ السلام گفت اگر در پیش
در شما جوی روان باشد و شما ہر روز پنج بار در وتن رابشوئید ہیچ ریم بر وجود شما بماند گفتند یا رسول اللہ
نماند گفت پنج نماز مثل جوی است روان ہر کہ پنج وقت نماز را بپای دارد ہیچ گناہ بروی نماند و در
مصابیح مذکور است رسول علیہ السلام گفت چون بندہ اول تکبیر گوید از گناہان چنان پاک گردد گوئی کہ آن
روز از مادر زادہ است و چون ثنا بگوید بنویساند خدای تعالیٰ مر اورا بہر موی کہ بر تن اوست ثواب عبادت
یک سالہ کہ روز بروزہ و شب بقیام گزرانیدہ باشد و چون بگوید اَعُوْذُ بِاللّٰہِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيْمِ بِسْمِ اللّٰہِ
الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ بنویساند خدای تعالیٰ عز و جل مر اورا چہار ہزار نیکی و محو کند از وی چہار ہزار بدی و بر آرد برآے
او چہار ہزار درجہ در بہشت و چون فاتحہ بخواند بنویساند خدائتعالےٰ در نامہ اعمال او ثواب حج و عمرہ و چون در
رکوع رود چنانستی کہ بوزن خود زر در راہ خدائتعالےٰ صدقہ دادہ باشد و چون سہ بار سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيْمِ گوید
چنانستی کہ جمیع کتب منزلہ خواندہ باشد و چون بگوید سَمِعَ اللّٰہُ لِمَنْ حَمِدَہٗ حق تعالیٰ بہ نظر رحمت بسوی
او بیند و چون در سجدہ رود چنانستی کہ بہر آیتی کہ در قرآن است بردہ آزاد کردہ باشد و چون سہ بار بگوید
سُبْحَانَ رَبِّيَ الْاَعْلٰى بنویساند خدائتعالیٰ برلئے او بعدد دیوان و پریان نیکی ہا و محو گرداند بعدد ایشان
بدیہا و برآرد بشمار ایشان برائے او درجہا در بہشت و چون تشہد خواند بہ بخشد او را خدای تعالیٰ ثواب صابران
و چون سلام گوید ہشت در بہشت برای او کشادہ شود از ہر دری کہ خواہد در آید و باید کہ نماز بجماعت بگذارد
کہ فرمان حقتعالیٰ برین است وَارْكَعُوْا مَعَ الرَّاكِعِيْنَ ای نماز بجماعت بگذارید و رسول علیہ السلام گفت
صَلٰوۃُ الْجَمَاعَۃِ تَفْضُلُ عَلٰى صَلٰوۃِ الْفَذِّ بِتِسْعٍ وَّعِشْرِيْنَ دَرَجَۃً و بعضے از علماء میگویند نماز تنہا گزاردن
بیعذری درست نباشد قال علیہ السلام مَنْ صَلّٰى صَلٰوۃَ الْخَمْسِ اَرْبَعِيْنَ يَوْمًا فِي الْجَمَاعَۃِ لَا يَفُوْتُہٗ مِنْهَا تَكْبِيْرَۃُ
الْاِحْرَامِ كَتَبَ اللّٰہُ لَہٗ بَرَاءَتَيْنِ بَرَاءَۃٌ مِّنَ النِّفَاقِ وَبَرَاءَۃٌ مِّنَ النَّارِ یعنی ہر کہ بگذارد پنج وقت
نماز بجماعت چہل روز چنانچہ فوت نکند تکبیر اولیٰ بنویساند خدائتعالیٰ برای او دو برأت براتی از نفاق
و براتی از آتش دوزخ و گفت علیہ السلام مَنْ صَلّٰى صَلٰوۃَ الْخَمْسِ فِي الْجَمَاعَۃِ حَيْثُ كَانَ وَاَيْنَ كَانَ
يَمُرُّ عَلَى الصِّرَاطِ كَالْبَرْقِ اللَّامِعِ فِيْ زُمْرَۃِ الْاَوَّلِ مِنَ السَّابِقِيْنَ اِلَى الْجَنَّۃِ وَوَجْهُہٗ كَالْقَمَرِ
لَيْلَۃَ الْبَدْرِ وَلَہٗ بِكُلِّ يَوْمٍ سَاقِطٍ عَلَيْهَا ثَوَابُ اَلْفِ شَهِيْدٍ قُتِلُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰہِ حَقًّا هٰكَذَا
فی خلاصۃ الاخبار ای مومن تا دہ نفر جماعت ثواب را شمار آمدہ است چون دہ نفر شوند ثواب
را پایان نیست نداند شمار آن مگر خدائتعالیٰ گفت علیہ السلام چون امام گوید وَلَا الضَّالِّيْنَ شما گوئید آمین
کہ خدای تعالیٰ را فرشتگان اند کہ ایشان آمین میگویند آمین ہر کہ مقابلہ آمین فرشتگان افتد
آمرزیدہ شود ہمچنین در صحیح مسلم مذکور است و گفت علیہ السلام بہترین نماز ہا با جماعت است و بدترین نماز ہا

نماز

نماز ہا نماز تنہا است و در خبر آمدہ کہ ابو امام باہلی رضی اللہ عنہ بر رسول علیہ السلام آمد رسول علیہ السلام گفت
یا باہلی مالی اراک محزونا گفت یا رسول اللہ دہ شتر پر مال از آن من دزدان غارت کردند رسول علیہ السلام
گفت یا ابا امامہ چون ترا غمناک دیدم ترسیدم کہ نباید کہ از تو تکبیر اولیٰ فوت شدہ باشد ابو امامہ باہلی گفت
یا رسول اللہ فضل تکبیر اولیٰ از دہ شتر پر مال بیشتر است رسول علیہ السلام گفت بدان خدای کہ جان من در قبضہ قدرت
اوست کہ ثواب تکبیر اول نزدیک خدائتعالیٰ بیشتر است از دنیا و آنچہ در دنیا است تکبیرۃ الاولیٰ مع الامام
خیر من الدنیا و ما فیہا و رسول علیہ السلام گفت تارک الجماعۃ را در گور روی او از قبلہ بگردانند و گفت
علیہ السلام تَارِكُ الْجَمَاعَۃِ مَلْعُوْنٌ فِي التَّوْرَاۃِ وَالْاِنْجِيْلِ وَالزَّبُوْرِ وَالْفُرْقَانِ وَتَارِكُ الْجَمَاعَۃِ يَمْشِيْ فِي الْاَرْضِ
وَالْاَرْضُ تَلْعَنُہٗ وَيَنْظُرُ اِلَى السَّمَاءِ وَالسَّمَاءُ تَلْعَنُہٗ ای اَهْلُ السَّمَاءِ وَاَهْلُ الْاَرْضِ و ہکذا فی المصابیح و
گفت علیہ السلام لَوْ اَنَّ رَجُلًا صَلّٰى صَلٰوۃَ جَمِيْعِ اُمَّتِيْ وَصَامَ صِيَامَ جَمِيْعِ اُمَّتِيْ وَحَجَّ حَجَّ جَمِيْعِ اُمَّتِيْ وَاَتٰى
بِجَمِيْعِ الطَّاعَاتِ وَعَمِلَ جَمِيْعَ الْخَيْرَاتِ وَلَا يَحْضُرُ الْجُمُعَۃَ وَالْجَمَاعَۃَ اِلَّا يُدْخِلُہُ اللّٰہُ فِي النَّارِ وَلَا يَسْئَلُہٗ اَيْنَ
كَانَ وَمَاذَا عَمِلَ وَلَا يَنْظُرُ اِلَيْہِ بِالرَّحْمَۃِ فِي الدُّنْيَا وَلَا فِي الْاٰخِرَۃِ وَلَا يُقْبَلُ مِنْہُ صَرْفًا وَّلَا عَدْلًا قولہ
تعالیٰ وَاَقَامَ الصَّلٰوۃَ و آن در میگیرد فرض و سنت و نفل را اگرچہ مراد ازین فریضہ است و ہیچ
فرضے موکدتر از نماز نیست زکوۃ بر غنی و آزاد است و حج بر غنی و حر است فاما نماز بر بندہ و آزاد و توانگر
و فقیر و مسافر و مقیم و صحیح و مریض فرض است و فردای قیامت اول پرسش نماز بود چنانچہ گفت علیہ
السلام اَوَّلُ مَا يُحَاسَبُ بِہِ الْعَبْدُ يَوْمَ الْقِيَامَۃِ بَعْدَ التَّوْحِيْدِ مِنَ الصَّلٰوۃِ نخستین فریضہ را شمار شود و اگر کم شود
واجب را در آرند و اگر واجب کم آید سنت را در وشمارند و اگر سنت کم آید نوافل را در آن بار کنند و در عمدۃ
الدین گفتہ است باید کہ مصلی در سنن و نوافل تکمیل الفرائض نیت کند تا روز قیامت سنت او فرض را کمال
دہد ای مومن ہر نمازی کہ میگزاری تکمیلاً بفرائض نیت کن اگر فرائض تو تمام خواہد شد سنت ترا چیزی
نقصان نخواہد شد و روزہ نفل بہ نیت تمام قضا کند اگر در روزہ نقصان باشد این را در آن ضم کنند کہ پیغمبر
علیہ السلام فرمود انما الاعمال بالنیات و در ذخیرہ فقہ گفتہ است اگر مردی فرض نمیگزارد ہیچ ثواب نیابد زیرا
کہ فرض اصل است و نفل تبع او و در اسباب الامثال مذکور ست پیغمبر علیہ السلام گفت مَثَلُ الْمُصَلِّيْ كَمَثَلِ التَّاجِرِ
لَا يَرْبَحُ شَيْئًا حَتّٰى يَاْخُذَ بِرَاْسِ الْمَالِ كَذٰلِكَ الْمُصَلِّيْ لَا يُقْبَلُ لَہٗ نَافِلَۃٌ حَتّٰى يُؤَدِّيَ الْفَرِيْضَۃَ اگر مردی
فرض بامداد گزارد و دران او را خللی شد کہ عند اللہ جائز نیفتاد و اگر سنت را تکمیلاً للفرائض نیت کند آن سنت
بجای فرض شود و عہدۂ فرضیت بیرون آید و گرفتار دوزخ نہ گردد و ہمچنین روزہ و باید کہ نماز را با خشوع
ادا کند کہ فرمان حضرت عزت برین است قَدْ اَفْلَحَ الْمُؤْمِنُوْنَ الَّذِيْنَ هُمْ فِيْ صَلٰوتِهِمْ خٰشِعُوْنَ
رستگاری با خشوع و ورع است و جای دیگر گفت اِنَّ الصَّلٰوۃَ تَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ یعنی نماز
منع میکند از فحش و از منکرات رسول علیہ السلام گفت رَكْعَتَانِ مِنْ رَّجُلٍ وَّرِعٍ اَفْضَلُ مِنْ

اَلْفَ رَکْعَۃٍ مِنْ مُخَلِّطٍ مخلط آن باشد کہ در نماز اندیشہ ہا کند دخشوع بر سہ نوع است یکی آنست کہ جوارح راساکن دارد چنانچہ حال قیام سوی سجدہ گاہ بیند و در حالت رکوع بر پشت قدم بیند و در سجدہ سوی بینی بیند و در تشہد سوی کنار بیند و این خشوع شریعت است کہ بر این نماز جواز پذیرد دوم خشوع آنست کہ در دل بجز خدا ئرا یاد نکند و دل از دنیا بکلی بردارد و آنچہ میخواند در معانی آن تفکر کند نہ در خیال بہشت و دوزخ افتد و این خشوع خداوندان حقیقت است و آن قبول راشاید سوم آنست کہ در بندگی معبود چنان مستغرق گردد کہ اورا از ہیچ چیز خبر نباشد تن او بر بساط قرب بود و دل او در مشاہدۂ الہی مفرح گردد چنانچہ پیغمبر علیہ السلام گفت لِیْ مَعَ اللّٰہِ وَقْتٌ لَا یَسَعُنِیْ فِیْہِ مَلَکٌ مُقَرَّبٌ وَلَا نَبِیٌّ مُرْسَلٌ وشنیدہ باشی کہ پیکان از پاشنہ پای مبارک امیر المومنین علی رضی اللہ عنہ در حال سجود کشیدند اورا خبر نبود و وقت سجدہ نی در چشم بی بی رابعہ بصری خلید اورا ہیچ خبر نبود و این خشوع خاصۂ اہل اللہ است مہتر ابراہیم خلیل اللہ علیہ السلام چون نماز شروع کردی زدن دل گرد یک میل شنیدہ می شدی و یک روز رسول علیہ السلام میخواست کہ در نماز شروع کند ہنوز تکبیر نگفتہ بود کہ بلرزید و بر زمین افتاد از بینی مبارک ایشان خون میرفت در فریضہ چند سخن گفتہ شد اکنون در فضیلت سنت ہم چند سخن بشنو پیغامبر علیہ السلام گفت ہر کہ بگذارد شب و روز دوازدہ رکعت نماز سنت بنا فرماید خدای تعالی برای او خانہ در بہشت دو رکعت پیش از فجر و چہار رکعت پیش از ظہر و دو رکعت بعد از ان و دو رکعت بعد از مغرب و دو رکعت بعد از عشا ہمچنین در مشارق گفتہ است و در شرح سلمی مذکور است ہر کہ دست ازین سنت بدارد و فردای قیامت از رسول علیہ السلام شرمندہ ماند و از شفاعت محروم گردد و در خبر است ہر کہ سی و دو رکعت نماز ہر شب و روز بگذارد حقتعالی او را بیامرزد و دیدار خود روزی گرداند ہفدہ رکعت فریضہ و سہ رکعت وتر و دوازدہ رکعت سنت و در کتاب الاملح مذکور است مردی بر رسول علیہ السلام آمد و گفت یا رسول اللہ صراط چیست رسول علیہ السلام فرمود پل دوزخ گفت فراخی او چند است گفت فراخی مپرس کہ فراخی او در پیمایش نیاید اما درازی پرس گفت درازی آن چند است گفت سی ہزار سالہ راہ است باریک تر از موی است و تیز تر از تیغ گفت یا رسول اللہ گذشتن آن در عقل نمی گنجد چگونہ توان گذشت رسول علیہ السلام گفت مَنْ وَاظَبَ عَلٰی اِثْنَیْ عَشَرَ رَکْعَۃً بِطَوْعِہٖ بِکُلِّ یَوْمٍ وَّلَیْلَۃٍ فَاِنَّ مَنْ وَاظَبَ عَلَیْہَا اَسْہَلَ اللّٰہُ عَلَیْہَا مُرُوْرَہَا در خبر است کہ مردی رسول علیہ السلام را گفت چہ گوئی در مردی کہ فریضہ بگذارد و دوازدہ رکعت سنت نگذارد رسول علیہ السلام گفت وَاللّٰہِ مَنْ تَرَکَ مِنْہَا لَمْ یَنَلْ شَفَاعَتِیْ یَوْمَ الْقِیَامَۃِ وَمَنْ صَلَّاہَا وَوَاظَبَ عَلَیْہَا اَنَا ضَامِنٌ لَّہٗ بِالْجَنَّۃِ وَلَہٗ عِنْدَ اللّٰہِ بِکُلِّ رَکْعَۃٍ مَّدِیْنَۃٌ مِثْلُ الدُّنْیَا سَبْعَ مَرَّاتٍ فِیْ کُلِّ مَدِیْنَۃٍ سَبْعُوْنَ اَلْفَ بَیْتٍ فِیْ کُلِّ بَیْتٍ سَبْعُوْنَ اَلْفَ سَرِیْرٍ عَلٰی کُلِّ سَرِیْرٍ اِثْنَیْ عَشَرَ حُوْرًا وَلَہٗ عِنْدَ اللّٰہِ دَعْوَۃٌ مُّسْتَجَابَۃٌ وَعِنْدِیْ لَہٗ شَفَاعَۃٌ مَقْبُوْلَۃٌ در خلاصۃ الاخبار مذکور است کہ چون پیغمبر علیہ السلام دوازدہ رکعت بر فریضہ زیادت

گرداند

گردانید مہتر جبرئیل علیہ السلام آمد و گفت یا رسول اللہ حقتعالی میفرماید ہر کہ این دوازدہ رکعت پیوستہ بگذارد آتش دوزخ بروی و بر تن او حرام گردانم و بہشت او را حلال کنم چند سخن در باب سنت گفتہ شد اکنون چند سخن در باب نفل ہم بشنو کہ آن داخل نماز است بدانکہ در گذاردن نفل ثواب بسیار است کہ پیغامبر علیہ السلام فرمود مَنْ صَلّٰی رَکْعَتَیْنِ اَبْعَدَہُ اللّٰہُ مِنَ النَّارِ اَرْبَعِیْنَ خَرِیْفًا یعنی ہر کہ دو رکعت نماز بگذارد دور دارد خدا ئتعالی او را از آتش دوزخ چہل سالہ راہ رواہ الترمذی و گفت علیہ السلام ہر کرا نماز نفل بسیار شود کارہای نیک او بسیار شود و کارہای بد او اندک شود و درجۂ او بلند گردد پس ای مومن بر تو باد کہ اوقات را ضایع نگردانی و نماز زوال را از دست نگذاری کہ پیغامبر علیہ السلام گفت ہر کہ بگذارد چہار رکعت نماز نفل چون آفتاب از سر بگذرد و بخواند در ہر رکعتی بعد از فاتحۃ الکتاب آیۃ الکرسی یکبار و قل ہو اللہ احد سہ بار بفرستد خدا ئتعالی سوی او ہفتاد ہزار فرشتہ تا بنویسند برای او کارہای نیک تا در شام و اگر در آن روز بمیرد شہید مردہ باشد رواہ المالک و بعد از نماز پیشین چہار رکعت نماز نفل باید کہ گزارد و در صحیح امام ابوبکر طیلسانی مذکور ہست قال علیہ السلام مَنْ صَلّٰی اَرْبَعًا قَبْلَ الظُّہْرِ وَاَرْبَعًا بَعْدَ الظُّہْرِ حَرَّمَ اللّٰہُ عَلَیْہِ النَّارَ یعنی ہر کہ بگزارد چہار رکعت پیش از نماز پیشین و چہار رکعت بعد آن حرام کند حقتعالی بر و آتش دوزخ و اربعا قبل الظہر نزد بعضی محدثان سنت مراد است و نزد بعضی نفل مراد است و قول بیشتر محدثان سنت ہمین ہست و پیش از نماز دیگر باید کہ چہار رکعت سنت مدام بگذاری پیغامبر علیہ السلام گفت مَنْ صَلّٰی اَرْبَعًا قَبْلَ الْعَصْرِ کَتَبَ اللّٰہُ لَہٗ بَرَاءَۃً مِّنَ النَّارِ وَیُرْوٰی حَرَّمَ اللّٰہُ عَلٰی جَسَدِہٖ النَّارَ وَیُرْوٰی اَنَا ضَامِنٌ بِالْجَنَّۃِ پس در نمازی پیغمبر علیہ السلام ضمان بہشت بود چگونہ از دست باید گزاشت و بعد از نماز شام بیست رکعت اوابین است ثواب آن چند است کہ در تحریر نگنجد و اگر نتواند شش رکعت بگذارد و دو رکعت ہدیۃ الرسول بگزارد و در اول رکعت والضحی و در دوم الم نشرح بخواند ہر کہ مدام بگذارد شفاعت رسول علیہ السلام بروی واجب گردد و دو رکعت شکر شب بگذارد و پنجگان بار سورۂ کافرون بخواند ہر کہ مدام بگزارد چندان ثواب یابد گوئی تمام شب در طاعت خدای تعالی گزرانیدہ باشد و دو رکعت حفظ الایمان بگذارد و در ہر رکعت بعد از فاتحہ اخلاص شش بار و معوذتین یکبار بخواند ہر کہ این نماز بگذارد حق تعالی ایمان از وی سلب نکند و بعد عشا چہار رکعت بگزارد پیغمبر علیہ السلام گفت مَنْ صَلّٰی اَرْبَعًا بَعْدَ الْعِشَاءِ قَبْلَ اَنْ یَّتَکَلَّمَ فَکَاَنَّمَا اَدْرَکَ لَیْلَۃَ الْقَدْرِ فِی الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ و چہار رکعت نیم شب کند کہ پیغامبر علیہ السلام گفت رَکْعَتَانِ فِیْ جَوْفِ اللَّیْلِ اَحَبُّ اِلَیَّ مِنَ الدُّنْیَا وَمَا فِیْہَا وَلَوْ لَا اَنْ اَشُقَّ عَلٰی اُمَّتِیْ لَفَرَضْتُہَا رَکْعَاتٍ ای تسلیمات و این قیاس محدثان است بنماز زوال و دو رکعت شکر روز بعد بر آمدن آفتاب بگزارد و در ہر رکعت بعد از فاتحہ سورۂ اخلاص پنجگان بار بخواند گوئی تمام روز در عبادت معبود گذرانیدہ باشد و چہار رکعت نماز ضحی بگزارد و در اول رکعت بعد از فاتحہ والشمس و در دوم واللیل و در سوم والضحی و در چہارم

الم نشرح بخواند گزارندهٔ این نماز اصلا فقیر نباشد و فردای قیامت روی او منور باشد ای مومن دست از نماز مدار
و در محافظت آن تقصیر مکن که الله تعالی میفرماید حَافِظُوْا عَلَى الصَّلَوَاتِ آمدیم بتفسیر بخوان ای مقری خوش
الحان حَافِظُوْا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلٰوةِ الْوُسْطٰى وَقُوْمُوْا لِلّٰهِ قَانِتِيْنَ ملک العلام صانع ذو الجلال
خالق انام رازق انعام دهندهٔ انعام در قرآن مجید و فرقان حمید چنین میفرماید حَافِظُوْا عَلَى الصَّلَوَاتِ
نگاهدارید پنج وقت نماز را خاصه نماز میانگی و باشید مر خدا را عز و جل مطیعان و فرمانبرداران امر بامحافظت
تاکید است چنانچه گفت وَيُحَافِظُوْا عَلٰى فُرُوْجِهِمْ چنانچه صیانت فروج همه وقت واجب است نگهداشت نماز
در اوقات خویش واجب حافظوا المحافظة اداءها فی اوقاتها کما امر رسول الله صلی الله علیه وسلم استغلوا
لها قبل وقتها ولا تؤخروها عن وقتها در آیه ما قبل مناکحت و شهوت گفت درین آیه احکام نماز بیان کرد
نباید که بندگان به شهوت مشغول شوند و دست از نماز دارند که کسانی که همچنین کردند حقتعالی ایشان را
مذمت کرد فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ اَضَاعُوا الصَّلٰوةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ و حقتعالی میگوید عبدی احفظ
الصلوٰة احفظك عن المكاره والبليات یعنی ای بندهٔ من نگاهدار نماز را نگهداریم ترا از مکاره و بلاها
وقال علیه السلام لمعاذ رضی الله عنه یحفظک الله بحفظک الصلوٰة ای معاذ نگهدارد خدای
تعالی بنگاهداشتن تو نماز را قوله تعالی وَالصَّلٰوةِ الْوُسْطٰى و هر نماز میانگی اختلاف است امیر المومنین
علی رضی الله عنه و عبد الله ابن عباس و ابو سعید خدری و ابو ایوب انصاری و عائشه و حفصه و ام سلمه رضی الله
عنهم گفتندی که وسطی نماز عصر است وهو مروی عن النبی صلی الله علیه وسلم حین فاتته اربع
صلوٰة یوم خندق فقال شغلونا عن الصلوٰة الوسطی ای صلوٰة العصر ملأ الله تعالی قلوبهم
وقبورهم نارا قال النبی صلی الله علیه وسلم سمی العصر وسطی و گفت علیه السلام من فاتته العصر
فكانما وتر اهله وماله و بعضی گویند نماز وسطی مغرب است و برنیست قضیبه ابن ذویب زیرا که نماز
قسم است چهار گانه و سه گانه و دو گانه و سه گانه میان دو گانه و چهار گانه است و میان شب و روز است
و بعض گویند نماز عشا میانه است زیرا که میان سه گانه و دو گانه است مغرب سه گانه است و فجر دو گانه
است و بعضی گویند نماز بامداد میانه است و برین است ابن عمر و ابو رجا عطاردی و جابر بن عبد الله و عکرمه
و مجاهد و ربیع و انس رضی الله عنهم زیرا که حقتعالی آن بگفت قُوْمُوْا لِلّٰهِ قَانِتِيْنَ و قنوت نیست مگر در
فجر و بعضی گویند که وسطی نماز پیشین است و برین است زید بن ثابت و ابن عمر زیرا که کَانَ رَسُوْلُ اللّٰهِ
صَلَّى اللّٰهُ وَسَلَّمَ يُصَلِّي الظُّهْرَ بِالْهَاجِرَةِ ولم یکن صلوٰة اشد علی اصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم
منها فنزل حافظوا علی الصلوٰة والصلوٰة الوسطی و سطی میانه بود که پیش از وی یک نماز روز است
و یک نماز شب ای عصر و فجر و المغرب داخله فی اللیل و قتاده و ربیعه و خثیم رضی الله عنهم گویند که ما
وسطی را نشناسیم این برای تاکید نگهداشت بود که هر که نماز وسطی می آید که از پنج نماز هر کرا بگیری

میانه شود فاما ظاهرترین قول آنست که نماز دیگر است و تخصیص نماز دیگر برای آنست که آنوقت مشغول
بکار دنیا است روز تنگ پیش می آید قوله تعالی وقوموا لله قانتین خاشعین خائفین من الله وقیل
القانت الداعی وقیل القانت القائم الساکت که از رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم پرسیدند که بهترین نماز
کدام است گفت علیه السلام طول القیام وقیل القانت الساکت فی الصلوٰة
زید بن ارقم رضی الله عنه گوید چون کسی در حالت نماز از ما پرسیدی که چند رکعت نماز گزاردی جواب میدادیم
که چندین چون فرمان شد قوموا لله قانتین پس رسول علیه السلام منع کرد از سخن گفتن دران قوله تعالی
وصام رمضان یعنی روزه داشتن ماه رمضان را چنانچه ایمان آری و نماز برای در آمدن در بهشت شرط
است روزهٔ ماه رمضان نیز شرط است بدانکه ای مومن روزه بهترین عبادت است و سوی خدا تعالی
مضاف است چنانچه رسول علیه السلام گفت که خدا تعالی میگوید الصوم لی وانا اجزی به یعنی
روزه مراست و جزای آن من دهم مخصوص باضافه که شد از سبب پنج چیز یکی آنکه اخلاق حضرت صمدیت آن
است که حق تعالی از خوردن و آشامیدن مبرا است قوله تعالی وهو یطعم ولا یطعم پس بروزه
تمسک می شود بیکی انا اخلاق الله تعالی و آن موجب ثواب است که رسول علیه السلام گفت من کان
له خلق من اخلاق الله تعالی فهو اهل الجنة دوم کاری است پنهان و کار پنهان را خدا تعالی
دوست تر دارد از کار آشکار او فرمان برین جمله است اُدْعُوْا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَّخُفْيَةً و رسول علیه السلام
گفت یک درم که پنهان میدهد بهتر باشد نزد خدا تعالی از هفتصد درهم که آشکار دهد سوم آنکه در وقهر
نفس است و این خود یکی از خلاصهٔ عبادت است که رسول علیه السلام گفت روزه دار در خواب بهتر است
از کسیکه بخورد و قیام شب کرده باشد و حقتعالی مهتر داود علیه السلام را فرمود یا داود عاد نفسک عاد نفسک
فان عداوتی فی عداوتها پس چون دشمن را طعام و آب سیر دهی او را قوتی حاصل شود و چون قوی شود دور
گناه کردن او را مانع نباشد چهارم آنکه در وقهر کردن بر شیطان است که در وجود روزه دار در آمدن نتواند
چنانچه رسول علیه السلام گفت که شیطان میان رگهای شما چنان میرود که چون خون فضیقوها بالصوم
پس تنگ کنید رگهای بروزه چون شیطان در آمدن نتواند مردم از شر وسوسه او خلاص یابند پنجم آن که
موافقت با ملائکه حاصل میشود و موافقت با صلحا حصول ثواب جزیل است که رسول علیه السلام
گفت هر کرا خصلتی موافق خصائل صلحا باشد حشر او را با ایشان کنند و هر که یک روزه دارد هفتاد ساله
راه از دوزخ دور باشد چنانچه در صحیح مسلم و بخاری بروایت ابو سعید رضی الله عنه از رسول علیه السلام
آمده است من صام فی سبیل الله بعد الله وجهه عن النار سبعین خریفا و در صحیح نسائی آمده است
از رسول علیه السلام من صام یوما سوی الفریضة فی سبیل الله ایمانا واحتسابا ابعد الله علیه النار
هر که روزه دارد جز فریضه در راه خدا تعالی بامید و اعتقاد دور گرداند خدا تعالی بروی آتش این هنوز ثواب

مطلق روزه است پس اگر در ایام فاضله روزه دارد در آن خود ثواب ازین بیشتر نیست چنانچه در محل هر یکے
گفته آید بدانکه روزهٔ رمضان داشتن فرض است چنانچه خدائتعالی گفت يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ
الصِّيَامُ ای فرض علیکم و رسول علیه السلام گفت انّ الله فرض علیکم صیامه وسن علیکم قیامه اضافت
بسوی ماه رمضان است و رسول علیه السلام گفت نوم الصائم عبادة ونفسه تسبیح ودعاءه
مستجاب وعمله مضاعف یعنی خواب روزه دار عبادت است و دم او تسبیح و دعای او مستجاب و کار او
ثواب دو چندان است و گفت علیه السلام روزه دار را دو شادی است یکے شادی نزدیک افطار و دوم شادی
نزدیک دیدار پروردگار است للصائم فرحتان فرحة عند الافطار و فرحة عند لقاء الملك الجبار
شادی وقتِ افطار اگر برای طعام است هم نیک که هر طعامی که نیت عبادت خورند دران هم ثواب است و
یا شادی برای اتمام روزه باشد و توفیق برای این روزه یافتم و یا شادی برای نزول رحمت ست که رسول
علیه السلام گفت انّ الله تعالی انزل علی الصائم عند افطاره رحمة جمة الجمة الکثیرة التی لا تحصی
اگر در نزول رحمت بیشمار شادی کند شاید و رسول علیه السلام گفت خلوف فم الصائم اطیب عند الله
من ریح المسك یعنی آن نکهتی که از دهن روزه دار بر می آید نزد خدائتعالی بهتر است از بوی مشک و رسول
علیه السلام گفت الصوم جنة من النار یعنی چنانچه سپر تیر و تیغ را باز دارد همچنان روزه شرار های آتش دوزخ
را از خصم باز دارد و فردای قیامت چون آتش عرصات دوزخ حمله کند فرمان رسد که روزه دار مرده است او پیش
پیش شود آتش دوزخ بوی او را بشناسد چهل سال راه آتش بگریزد و در خبر است کسے را در دوزخ اندازند
هیچ عذاب دوزخ در گرد او نگردد و مالک گوید ای دوزخ چرا او را نمیگیری گوید از وی بوی روزه می آید مالک
از وی پرسد مگر روزه دار مرده بودی آری گوید هم ازین آتش دوزخ گرد وجود او نمیگردد ایزد تعالی روزه داران
را گوید كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ اسلفتم ای صنعتم یعنی بخورید و بیاشامید گوارا
باد شما را ابد آنچه روزه داشته بودید در ایام دنیا پس ازین شرف کرا بهتر باشد که حقتعالی صائم را گوید گوارا باد
و روزه بر سه نوع است روزهٔ شریعت و روزهٔ حقیقت و روزهٔ طریقت اما روزهٔ شریعت آنست که مردم
خود را از خوردن و آشامیدن و جماع کردن از صبح تا شام نگهدارد و روزهٔ طریقت آنست که زبان و جوارح
دیگر را از مناهی باز دارد و هر که روزه دارد و غیبت و دروغ یا سخن چینی کند روزهٔ او نزدیک اهل طریقت بشکند
که رسول علیه السلام فرمود الصوم جنة من النار ما لم تخرقه الغیبة یعنی روزه سپر است از آتش
تا پاره نکند آن سپر را غیبت و گفت علیه السلام کم من صائم یصوم ولیس من صومه الا الجوع
والعطش ای بسیار روزه داران که روزه دارند ایشان را از روزه هیچ بهره نباشد مگر گرسنگی و تشنگی پس ای
مومن در حالتِ روزه زبان را نگهدارد و دست از گرفتن نامشروع نگاهدار و پای را از رفتن سوئے
ما نهی الله عنه گردآر و افطار را از وجه حلال کن تا روزهٔ تو قبول باشد و کوشش در تو که افطار از ناوجه نه کنی

که رسول علیه السلام گفت چون بندهٔ روزه دار آغاز افطار بناوجه کند حقتعالی برو در خشم شود و سوم روزهٔ حقیقت
است که روزه دار را از معاصی خود نگاهدارد چنانچه عجب و کبر و ریا و حسد و بغض و جز آن و در دل نکند بجز خدائتعالی
و این دشوار ترین روزه ها و آدابِ روزه سیزده اند اول آنکه در حالت روزه عزلت گیرد تا چشم او پریشان نگردد
دوم از صحبتِ اهل هوا دور باشد تا دل او مشوش نشود سوم با مردم بسیار نه نشیند تا زبان او را از بسیار گفتن باز ماند
چهارم افطار بخرما کند که در شرعة الاسلام گفته است که افطار کردن بخرما سنت است و اگر خرما نباشد به آب
افطار کند که فرمان حضرت ماست و گفت علیه السلام من افطر علی الماء کتب الله تعالی له بکل شعرة علی
جسده عشر حسنات ومحی عنه عشرة سیئات ورفع له عشرة درجات پنجم آنکه طعام از وجه حلال خورد که پیغامبر
علیه السلام گفت هر که افطار کند از وجه حلال بهر لقمه ثواب روزه یابد اگر در وجه او شبه باشد باید که قرض
کند و افطار سازد ششم باید که در طعام خوردن افراط نکند آن مقدار که هر شب بغیر روزه میخورد همان مقدار
بخورد هفتم آنکه تنها نخورد برابر زن و فرزندان بخورد پیغامبر علیه السلام گفت اذا صمتم فافطروا مع
اهله واولاده فان من افطر مع اولاده فله بکل لقمة ثواب عتق رقبة هشتم آنست که طعام را بعد نماز خفتن
خورد تا تراویح گزاردن او را کاهلی نیارد نهم آنست که طعام خورد که هر که روزه بخورد و صدقه دهد تا مزد روزه و
صدقه یابد دهم از سحر دست باز ندارد که پیغمبر علیه السلام گفت تسحروا فان الله بکل لقمة منها ثواب عبادة
ستین سنة یازدهم تعجیل افطار کند و تاخیر سحر کند که آن سنت جمله پیغمبران است علیهم السلام چنانچه
در حدیث است قال علیه السلام ثلثة من سنن المرسلین تعجیل الافطار و تاخیر السحور و
وضع الیمین علی الشمال دوازدهم وقت افطار بسیار گوید یا واسع المغفرة اغفر لی ذنبی العظیم فانه
لا یغفر الذنوب العظیم الا رب العرش العظیم پیغمبر علیه السلام همیشه در حالتِ افطار گفتے سیزدهم
وقت سحر هفت بار گوید لا اله الا هو الحی القیوم القائم علی کل نفس بما کسبت که پیغامبر علیه السلام
گفت بدهد خدائتعالی او را بشمار ستاره هزار هزار نیکی و دور کند از آن مقدار بدی و بردارد برای او آن
مقدار درجه و روزه از گاه آدم تا ایندم بر همگنان بوده است چنانچه ایزد تعالی خبر میدهد آمدیم بتفسیر
بخوان ای مقری خوش آواز يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ
ناظر بے چشم باطنه بی جسم موصوف بر بی نیازی معروف به بی انبازی پوشنده خطا بخشنده عطا و سبع المثانی
طور آسمان چنین بیان می فرماید که ای گرویدگان نوشته شد ای فرض کرده شد بر شما روزه زیاده رمضان
چنانچه فریضه کرده شد برای کسان که پیش از شما بودند تا متقی گردید بدان که یا حرف نداست و ندا بر
چند وجه است ندای مدحت و ندای مذمت و ندای رحمت و ندای وحشت و ندای نسبت و ندای خبیث
اما ندای مدحت يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا و ندای مذمت يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ و ندای رحمت يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا
و ندای وحشت وَنَادَاهُمَا رَبُّهُمَا أَلَمْ أَنْهَكُمَا و ندای نسبت يَا بَنِي آدَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ

وندای جنسیت یا ایها الانسان امیر المومنین علی کرم الله وجهه گوید یا ایها الذین آمنوا سه نداست یا ندا
نفس است ای ندای جان است ها ندای سر است الذین اشارت است آمنوا بشارت معنی آنست ای
تن بخدمت ای دل بقربت ای سر بمشاهده و بعضی گویند ندا بر دو نوع است ندای علامت است و ندای کرامت
است و ندای علامت یا ابراهیم یا آدم یا داؤد همه انبیا را بندای علامت خواند مگر محمد صلی الله علیه وسلم
را به ندای کرامت خواند یا ایها النبی چنانچه پیغمبر ما را بندای کرامت خوانده است او را نیز به ندای کرامت خواند
یا ایها الذین آمنوا قوله تعالی کُتِبَ ای فرض چنانچه کتب علیکم القصاص قوله کما کتب علی الذین من
قبلکم چون روزه طاعتی دشوار است برای اطمینان خاطر مومنان از کمال رحمت در حق ایشان گفت که شما
بدانید که این خاصه بر شما نیست بلکه کسانی که پیش از شما بودند بر ایشان هم بود بر بعضی روز عاشورا فرض بود
بر بعضی ایام بیض و بر بعضی سه ماه و بر شما یک ماه فرض کرد و وعدهٔ نجات هم داد لعلکم تفلحون لعلکم تتقون
ای تنجون من عذاب النار اول ما رمضان که فرض شد باختیار فدیه اگر کسی خواستی روزه داشتی و اگر خواستی
بهر روزه نیم صاع گندم بدرویش دادی کما قال الله تعالی و علی الذین یطیقونه ای یطیقون الصوم
ولا یصومون فدیة طعام مسکین ثم اخبر ان الصوم خیر من الطعام چنانچه گفت وان تصوموا
خیر لکم پس اختیار منسوخ شد و روزه تا شب فرض شد مومنان بعد غروب آفتاب تا نماز خفتن افطار کردندی
بعد عشا تمام شب تا تمام روز تا غروب آفتاب روزه میداشتندی و خوردن و آشامیدن و جماع کردن درین میان
حرام بودی پس منسوخ شد روزهٔ شب بدین آیت عَلِمَ اللهُ اَنَّکُمْ کُنْتُمْ تَخْتَانُوْنَ اَنْفُسَکُمْ فَتَابَ عَلَیْکُمْ وَ
عَفَا عَنْکُمْ پس روزه روز از صبح تا غروب آفتاب فرض شد و همین فرمان مستقیم ماند قوله جل جلاله
اَیَّامًا مَّعْدُوْدَاتٍ فَمَنْ کَانَ مِنْکُمْ مَرِیْضًا اَوْ عَلٰی سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ اَیَّامٍ اُخَرَ وَعَلَی الَّذِیْنَ یُطِیْقُوْنَهٗ فِدْیَةٌ
طَعَامُ مِسْکِیْنٍ فَمَنْ تَطَوَّعَ خَیْرًا فَهُوَ خَیْرٌ لَّهٗ وَاَنْ تَصُوْمُوْا خَیْرٌ لَّکُمْ اِنْ کُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ و روزها
شمرده یعنی همیشه فرض نکردم بلکه بیش و بی سی روز است و کمتر وی بیست و نه روز است هر که بیمار شود
از شما یا بسفر بود روزه بگشاید و بر وی است شمردن از روزهای دیگر بعد آن روزها که گشاده است
چون بهتر شود یا مقیم گردد بر آن کسانی که طاقت دارند که روزه بدارند و ندارند فدا دهند هر روز طعام درویشی
را یعنی نیم صاع گندم پس هر که فزونی دهد یعنی از نیم صاع زیادت فضل آن زیادت دادن وی را بهتر
و اگر روزه بدارید شما را بهتر اگر بدانید ثواب روزه قوله تعالی فَمَنْ کَانَ مِنْکُمْ مَرِیْضًا اَوْ عَلٰی سَفَرٍ هذا بیان
لطیف و عذر قوله تعالی مِنْ اَیَّامٍ اُخَرَ فانظر فعدة من ایام و هذا مضمر قوله تعالی فَعِدَّةٌ ای
فطیه عدة قوله وَعَلَی الَّذِیْنَ یُطِیْقُوْنَهٗ فِدْیَةٌ طَعَامُ مِسْکِیْنٍ منسوخ بقوله فَمَنْ شَهِدَ مِنْکُمُ الشَّهْرَ
فَلْیَصُمْهُ قوله وَصَامَ رَمَضَانَ در باب صوم چند سخن گفته شد اکنون در فضیلت ماه رمضان چند کلمه گفته
آید بدانکه ای مومن ماه رمضان ماهی است بزرگوار و برگزیده پروردگار است قرآن در وی منزل شب قدر

در وی مفضل روزه در وی فریضه قیام شب در وی سنت دعا در وی مقبول حسنه و در وی مضاعف انچه
ماه است که بر همه ماهها شاه است رسول علیه السلام گفت ان الله تعالی زین الشهور بشهر رمضان و زین
الکتاب بالقرآن و گفت علیه السلام اذا جاء رمضان فتحت ابواب الجنان و غلقت ابواب النیران و سلسلت
الشیاطین یعنی چون ماه رمضان بیاید درهای بهشت کشاده گردد و درهای دوزخ بسته گردد و دیوان را در سلک
کشند و در خبر است چون ماه رمضان طالع گردد حقتعالی فرماید مر جبرائیل علیه السلام را بیارای حوران را زینت فرما
و در آسمان ندا در ده که ای ساکنان آسمان و زمین بدانید و آگاه باشید که این ماه رمضان است هر که تعظیم او
بجا آرد آمرزیده شود و شیطان را بند کن تا شرها مسدود گردد و خیرها مشهور گردد و در معنی این حدیث محدثان گویند
که فتحت ابواب الجنان یعنی هر مومنی که در ماه رمضان بمیرد در بهشت رود و در دوزخ او را نیفگنند گوئی برای او بسته
شده است تا اگر کافر بمیرد در حال روح او را در دوزخ اندازند در برای او بسته نیست و گفت علیه السلام الا و قد
اظلکم الله شهر عظیم حرمته و بسط علی المومنین شهرا وله رحمة و اوسطه مغفرة و آخره نجات
من النار یعنی بدانید و آگاه باشید که خدائتعالی فرستاد شما را و سایه کرد شما را به ماهی عظیم که بزرگ است حرمت
او و فراخ شده است بر مومنان رحمت او ماهی که اول او رحمت است و میانه او آمرزش است و آخر او
نجات است از آتش دوزخ یعنی از اول ماه رمضان تا دهم ماه خدای تعالی بر بندگان خود هر شب و
روز اطباق رحمت نثار گرداند در دهی میانه هر روز و شب بندگان را شایان مغفرت گرداند و بیامرزد و در دهی
آخر هر شب و هر روز از آتش دوزخ آزاد گرداند در خبر است که هر شب و هر روز ماه رمضان حقتعالی هزار
هزار عاصی را از دوزخ آزاد گرداند و در خبر است که هر شب جمعه ماه رمضان شش صد هزار عاصی را آمرزد و
هر ساعتی از جمعه ماه رمضان هفتصد هزار جانی از آتش دوزخ آزاد می شود حقتعالی بموسی علیه السلام وحی
فرستاد که ای امت محمد را دو نور دهم و از دو تاریکی شان نگهدارم نور ماه رمضان و نور قرآن و تاریکی گور و تاریکی
قیامت و یک شب رسول علیه السلام گفت و آن شب ماه رمضان بود لو یعلم العباد ما فی رمضان
لتمنت امتی ان یکون الرمضان السنة کلها یعنی اگر بندگان بدانند آنچه فضل و کرم در ماه رمضان است
هر آئینه که تمنا میکردند آنکه بودی ماه رمضان تمام سال از سبب بسیار ثواب رسول علیه السلام گفت هر که به آمدن
رمضان شاد شود او را از غمها کی روز قیامت نگهدارد و گفت علیه السلام من اکرم رمضان فقد اکرم سبحان
یعنی هر که گرامی دارد ماه رمضان را بدرستی که گرامی داشته باشد سبحان را و گفت علیه السلام فضل رمضان
علی سائر الشهور کفضل الله علی خلقه و گرامی ماه رمضان آنست که هر چه فرمودهٔ خدا است آنرا بجا
آرد و از هر چه منع کرده است دست از ان باز دارد و آمده است که روزی امیر المومنین علی رضی الله
عنه در کوفه بزیارت گورستان رفته بود گوری نو دید از خدائتعالی بخواست تا احوال آن مرده به بیند
الله تعالی پرده از میان آن مرده و از امیر المومنین علی دور کرد و این در شرع جائز است که ایزد تعالی

یکے را احوال گور روشن کند چنانچہ پیغامبر علیہ السلام بر دو گور گذشت گفت ایشان را عذاب می کنند یکی را از سبب
سخن چینی دوم را از سبب آنکہ جامہ را از سر شک بول نگاہ نداشتی الغرض چون امیر المومنین علی رضی اللہ عنہ
را بدبخت شنا و نعرہ زد و گفت یا علی انا غریق فی النار وحریق فی النار امیر المومنین علی رضی اللہ عنہ در گریہ
شد و ہر بار میگفت اغفر یا غفار ہاتف غیب آواز داد کہ یا اسد اللہ شفاعت او مکن کہ ماہ رمضان را حرمت
ندادی و دست از گناہ باز نداشتی بروز روزہ داشتی و شب بمعصیت گذرانیدی امیر المومنین علی رضی اللہ
عنہ شکستہ دل شد از سبب آن کہ دعای او مستجاب نشد سر بسجدہ نہاد و گفت الٰہی مرا پیش ازین زرد رو
مگردان ہاتف آواز داد یا علیؑ او را ببرکت شکستگی دل تو آمرزیدم پس ای مومن حرمت ماہ رمضان نگاہدار
و از گناہ کردن دست بدار پیغامبر علیہ السلام گفت ہر کہ در ماہ رمضان ترک معصیت گیرد یازدہ ماہ گناہ
او را حقتعالی مکفر گرداند اگرچہ او آمرزش نخواہد گفت من اذنب فی رمضان اوجب علیہ عذابین من
احسن فی شہر رمضان کتب اللہ لہ حسنیین یعنی ہر کہ در ماہ رمضان گناہ کند مستحق دو عذاب شود و ہر کہ در
ماہ رمضان نیکی کند دو ثواب یابد ہمو بیابد خدائتعالی مر او را چنانچہ روزہ ماہ رمضان را ثواب بسیار است
ہر کاری نیک در ان ماہ کند در ان ہم ثواب بسیار است چنانچہ پیغمبرؑ گفت من تصدق فی شہر رمضان بصدقۃ علے مسکین کان لہ من الاجر کمن
تصدق بکل شیٔ طلعت علیہ الشمس ومن صلی فیہ رکعۃ فلہ من الاجر کمن سبح فی غیرہ مائۃ الف
رکعۃ ومن سبح فی شہر رمضان بتسبیحۃ فلہ من الاجر کمن سبح فی غیرہ من الشہور الی مائۃ الف
تسبیحۃ ومن کسا فی شہر رمضان مومنا کساہ اللہ تعالی یوم القیامۃ علی رؤس الخلائق سبع
مائۃ الف حلۃ ومن اشبع جائعا وافطر صائما کان لہ من الاجر کمن تصدق بملاء الارض ذہبا
فی غیرہ من الشہور یعنی ہر کہ صدقہ دہد در ماہ رمضان مر مسکین را باشد مر او را مزد گوئی کہ صدقہ داد دہر
چیز برا کہ آفتاب بیتابد بران و ہر کہ بگذارد یک رکعت در ماہ رمضان چنانستی کہ دویست ہزار رکعت گزارد
و در غیر ماہ رمضان و ہر کہ تسبیح گوید در رمضان باشد مر او را از مزد گوئی کہ صد ہزار تسبیح گفت جز ماہ رمضان و ہر کہ
پوشاند مسلمانی را در ماہ رمضان جامہ بپوشاند او را روز قیامت میان خلق ہفتصد حلہ و ہر کہ سیر کند گرسنہ
را و یا افطار کناند روزہ دار را در ماہ رمضان چنانستی کہ صدقہ داد پری زمین زر را جز ماہ رمضان و در خلاصۃ
الاخبار مذکور است رسول علیہ السلام گفت ہر کہ بیاشامد آبی را بروزہ دار در ماہ رمضان بیرون آید از گناہان
گوئی از مادر زادہ گفتند یا رسولؐ اللہ در خانہ یا در سفر یا در جای کہ آب عزیز باشد گفت اگرچہ کنارہ فرات باشد
و گفت پیغمبر علیہ السلام ہر کہ روزہ بکشاید مسافر را در ماہ رمضان حقتعالی سفر پلصراط کہ سی ہزار
سالہ راہ است بر او آسان گرداند و گفت علیہ السلام من انتعل حافیا فی شہر رمضان
اعطاہ اللہ یوم القیامۃ براقا من النور یمر علیہ الصراط کالبرق
اللامع یعنی ہر کہ نعلین پوشاند پائے برہنہ را در ماہ رمضان

عطا کند خدائتعالی روز قیامت او را براق از نور کہ بگذرد بر آن پلصراط را و گفت علیہ السلام من استغفر
کل یوم ولیلۃ شہر رمضان عشر مرات اعطاہ اللہ ثواب جبرئیل ومیکائیل وعزرائیل و
اسرافیل وحملۃ العرش ومحی ذنوبہ یعنی ہر کہ ہر روز و ہر شب دہ گان بار استغفار گوید در ماہ
رمضان بدہد او را ثواب جبرئیلؑ و میکائیلؑ و عزرائیلؑ و اسرافیلؑ و حاملان عرش و محو کند گناہان او را ابوہریرہ
رضی اللہ عنہ گفت یا رسول اللہ چگونہ استغفار گویم گفت بگو استغفر اللہ الذی لا الہ الا ہو الحی القیوم
واتوب الیہ و در کتاب الاملح مذکور است روایت کند عبد الرحمٰن بن عوف رضی اللہ کہ از رسول علیہ السلام
پرسیدم یا رسول اللہ در ماہ رمضان بیشتر در چہ مشغول باشم گفت بخواندن قرآن کہ من قرأ اٰیۃ من القرآن فی
یوم ولیلۃ من شہر رمضان فلہ بکل حرف منہا اجر شہید یک اعرابی بشنیدن این حدیث بگریہ شد گفت
پیغمبر علیہ السلام او را مایبکیک قال انا لست بقاری وہذا الاجر لمن یقرأ القران رسول علیہ السلام گفت
چرا عاجز میشوی از خواندن قل ہو اللہ کہ ما من عبد قرأ قل ہو اللہ احد فی شہر رمضان مرۃ واحدۃ
الا بنی اللہ لہ فی الجنۃ ست وخمسین مدینۃ فی کل مدینۃ مثلہا قصرا فی کل قصر مثلہا
بیتا فی کل بیت مثلہا سریرا علی کل سریر حور من حور العین وکتب اللہ لہ تعالی الست وخمسین
الف حسنۃ ومحی عنہ مثلہ سیئۃ ورفع لہ مثلہا درجۃ فقال الاعرابی اکرمک اللہ باللقاء
کما بشرتنی فی الجزاء در خبر است ہر کہ در ماہ رمضان بشب و روز سی صد و شصت و سہ بار سورۂ اخلاص
بالتسمیہ بخواند حقتعالی حرام کند موی و پوست و گوشت و استخوان و مغز او بر آتش دوزخ رواہ البیہقی
رسول علیہ السلام گفت من قرأ سورۃ العنکبوت وسورۃ الروم فی لیلۃ الثلثۃ والعشرین من رمضان
فہو من اہل الجنۃ ولما استثنی فیہا ابدا ولا اجاب ان یکتب اللہ تعالی فی یمینی اثمان لہاتین
السورتین عند اللہ المنزلۃ بندگی شیخ المشائخ رکن الحق والدین ابو الفتح فیض اللہ قدس سرہ العزیز
ملک بہرام سراج الدین فرمود کہ اگر خواہی کہ در بہشت بیشک درآئی دو سورۂ مذکور در شب بیست و
سوم ماہ رمضان بخوان و اگر امام دو رکعت بگذارد دو سورۂ مذکور بخواند بہشتی باشد کسانی کہ خواندن نمیدانند
ایشان را نیز ثواب باشد کہ قرأت امام قرأت مقتدی است ہمچنین بندگی شیخ فرمودہ اند آمدیم بتفسیر بخوان
ای قاری درست خوان و پاکیزہ الحان شَہْرُ رَمَضَانَ الَّذِیْ اُنْزِلَ فِیْہِ الْقُرْاٰنُ پروردگار جہان خالق انس و
جان رازق ہمگنان روزی رسانندہ بندگان نیکان و بدان عیب پوش غیب دان بر دشمن و دوست مہربان
در قرآن کریم و فرقان عظیم میفرماید شَہْرُ رَمَضَانَ الَّذِیْ اُنْزِلَ فِیْہِ الْقُرْاٰنُ ہُدًی لِّلنَّاسِ وَبَیِّنٰتٍ مِّنَ الْہُدٰی
وَالْفُرْقَانِ فَمَنْ شَہِدَ مِنْکُمُ الشَّہْرَ فَلْیَصُمْہُ وَمَنْ کَانَ مَرِیْضًا اَوْ عَلٰی سَفَرٍ فَعِدَّۃٌ مِّنْ اَیَّامٍ اُخَرَ
یُرِیْدُ اللّٰہُ بِکُمُ الْیُسْرَ وَلَا یُرِیْدُ بِکُمُ الْعُسْرَ وَلِتُکْمِلُوا الْعِدَّۃَ وَلِتُکَبِّرُوا اللّٰہَ عَلٰی مَا ہَدٰکُمْ وَلَعَلَّکُمْ
تَشْکُرُوْنَ ماہ رمضان آن ماہی است کہ فرستادہ شدہ است در وی قرآن یعنی

فرستاده شد در وی جبرئیل علیه السلام بوحی قرآن این قرآن رهنماست مردمان را و پند آیتهاست از هدی
واز قرآن وهدی وقرآن هر دو نام قرآن است هر که دریابد از شما ماه رمضان را روزه دارد آنرا و هر که از شما
بیمار شود یا بسفر بود روزه بکشاید بشمار آن روزها که بکشاده است قضا کند از روزه های دیگر **قوله تعالے**
شَهۡرُ رَمَضَانَ الَّذِیۡۤ اُنۡزِلَ فِیۡهِ الۡقُرۡاٰنُ ذکر رمضان مقرونا بذکر الشهر لانه ورد فی خبر عن النبی صلی الله علیه
وسلم انه قال لا تقولوا جاء رمضان وفی روایة عظموه کما عظمه الله بقول شهر رمضان الذی انزل
فیه القرآن ومجاهد رضی الله عنه بدین قول میل کرد وکراهیت داشت کرکسی گوید رمضان آمد و رمضان رفت
قال لعل رمضان اسم من اسماء الله تعالیٰ ولکن عندنا یجوزان یقال جاء رمضان او ذهب رمضان
قال النبی علیه السلام اذا جاء رمضان فتحت ابواب الجنان ورمضان مشتق من الرمضاء سمی
هذا الشهر رمضان لانه یحرق الذنوب هکذا روی عن ابن مسعود رضی الله عنه عن النبی
صلی الله علیه وسلم انه قال اتدرون لم سمی رمضان رمضان قال الله ورسوله اعلم قال لانه
یرمض الذنوب ای تحرقها ولکن انما یرمض الذنوب من صام رمضان ایمانا واحتسابا
لما ورد فی الخبر قوله تعالیٰ اُنۡزِلَ فِیۡهِ الۡقُرۡاٰنُ یعنی انزل فی لیلة القدر الی السماء الدنیا علی الملئکة
السفرة البررة جملة واحدة ثم انزل من السماء الدنیا الی محمد علیه السلام سورة سورة او
اٰیة اٰیة علی قدر ما یحتاجون الیه ثم وصف القرآن بکونه هدی ای هادیا للناس
قوله تعالی وبینات یعنی الاوامر والنواهی من الهدی والفرقان فالهدی والفرقان کل واحد
منهما اسم القرآن فاللفظان مختلفان ومعناهما واحد قوله تعالی فَمَنۡ شَهِدَ مِنۡكُمُ الشَّهۡرَ
فَلۡيَصُمۡهُ هذا امر حتم ای واجب وهو ناسخ لقوله وعلی الذین یطیقونه فدیة علی تاویل الذی
قوله تعالے وَمَنۡ كَانَ مِنۡكُمۡ مَّرِيۡضًا اَوۡ عَلٰى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنۡ اَيَّامٍ اُخَرَ حکم مرض وسفر مکرر یاد کرد زیرا که
در آیت اول گفت كُتِبَ عَلَيۡكُمُ الصِّيَامُ دو چیز یاد کرد حکم اختیار مر روزه دار را و دیگر رخصت کشادن
روزه مر مسافر و بیمار را و باز بدین آیت گفت فَمَنۡ شَهِدَ مِنۡكُمُ الشَّهۡرَ فَلۡيَصُمۡهُ منسوخ کرد بحکم اختیار و
فریضه گشت هر آئینه روزه داشتن واگر نه وهم افتادی مر بعضی را که حکم رخصت کشادن بیمار و مسافر را باطل
کرد و منسوخ گردانید چنانچه حکم اختیار مکرر یاد کرد تا کسی را وهم نیفتد تا بدانید که حکم اختیار منسوخ است
وحکم رخصت کشادن روزه بیمار و مسافر باقی است **قوله تعالے** يُرِيۡدُ اللّٰهُ بِكُمُ الۡيُسۡرَ وَلَا يُرِيۡدُ بِكُمُ الۡعُسۡرَ
میخواهد خدا تعالیٰ بشما آسانی در اباحت کشادن روزه حالت بیماری ونمیخواهد بشما دشواری وتمام کنید عدد
روزه ها که در سفر کشادید یعنی در حضر قضا کنید وتا بزرگ دارد خدای را بدانچه شمرده شما را بگذاردن شرائع و
این شمارا بدان فرمود تا شما بگزارید شرائع شاکر آئید چون در سفر دنیا خدای تعالیٰ آسانی تو خواهد تا در رنج
بر تو جمع نکند سفر قیامت و رنج سوختن دوزخ هیچ عجب نباشد وَلِتُكۡمِلُوا الۡعِدَّةَ التاء للخطاب وتحت این خطاب

مطیع وفاسق آید چنانچه فَمَنۡ كَانَ مِنۡكُمۡ مَّرِيۡضًا اَوۡ عَلٰى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنۡ اَيَّامٍ اُخَرَ تا اگر معصیت سفر بود
شاید که روزه کشاید آن خدای که فاسق را در دنیا از اباحت رخصت محروم نکرد امید بود که عاصیان را در عقبے
از رحمت خود نومید نکند **قوله تعالیٰ** وَلِتُكَبِّرُوا اللّٰهَ عَلٰى مَا هَدٰٮكُمۡ ای باداء الشرائع بزرگی داشت خدای
بقول مدح وثنا وبدل تصدیق واعتقاد وبالزام بنگاه داشت امر خدای از نهی وَلَعَلَّكُمۡ تَشۡكُرُوۡنَ ای
باداء الاوامر قوله تعالیٰ وَاِذَا سَاَلَكَ عِبَادِىۡ عَنِّىۡ فَاِنِّىۡ قَرِيۡبٌ اُجِيۡبُ دَعۡوَةَ الدَّاعِ اِذَا دَعَانِ فَلۡيَسۡتَجِيۡبُوۡا
لِىۡ وَلۡيُؤۡمِنُوۡا بِىۡ لَعَلَّهُمۡ يَرۡشُدُوۡنَ چون پرسند ترا بندگان من از من نزدیکترم بر ایشان به
کرامت اجابت کنم خواندن خواننده چون بخواند مرا بحاجت خود اجابت کننده ام ایشان را بحاجت بر داشتن
بمن ثابت باشید بر ایمان تا ثبات یابید بر راه راست نظم آیه آنست که یکے از اجلۀ صحابه بزرگ داشت فرمان
حضرت جلیل افتاد و آن عمر رضی الله عنه بود که با بتدای روزه شب فریضه بود چنانچه یاد کردیم بعد از نماز خفتن
صحبت با زن واکل وشرب حرام گشتی تا دیگر روز نماز شام یک روز عمر خطاب رضی الله عنه قصد عیال خود
کرد وگفت یا اباحفص من نماز خفتن کرده ام عمر گمان برد که عادت زنان چنین باشد وعیال عمر پنداشت که مگر
این حکم منسوخ شده باشد که عمر ویرا گمان خلاف نبود بعد از فراغ عیال گفت این حکم کی منسوخ خواهد شد عمر گفت
حکم همچنان است عیال گفت پس تو چرا چنین کردی عمر رضی الله عنه نعره بزد وگفت هَلَكۡتُ واهلکت تمام
تمام شب در گریه بود و به عبادت مشغول و هر بار خود را بر زمین میزد چنانچه چشمهای او آماسید بامداد شکسته دل شد
و حیران مانده بر پیغمبر صلی الله علیه وسلم آمد وطمع آنکه رسول علیه السلام شفاعت خواهد کرد پیش مصطفے علیه السلام آمد چون
پیغمبر علیه السلام او را متغیر دید گفت ما اصابک فقص علیه القصة رسول علیه السلام گفت از تو چو تو مردی این کار غریب باشد
شیطان از سایۀ تو گریزد واحوال تو این عمر رضی الله عنه بعتاب رسول علیه السلام غمناک شد و ترسید بر کسانیکه این
موقع افتاده بود برخاستند و پیش رسول علیه السلام گفتند رسول علیه السلام در گریه شد وگفت هنوز من میان شما
ام مرا می بینید ومیشنوید ومعجزه ها معاینه میکنید و در فرمان وی چنین تقصیر می آرید آنانکه پس آیند ومرا نه
بینند حال ایشان خود چگونه بود گریستن در مسجد عام شد ارحم الراحمین جل وعز بر بندگان ضعیف خود بخشید
مهتر جبرئیل علیه السلام را فرمان کرد واین آیت آورد بقبول توبه وعذر ایشان وَاِذَا سَاَلَكَ عِبَادِىۡ عَنِّىۡ چون ترا
پرسید بندگان من از من یعنی از عفو من واندر گذاشتن من که وی ما را عفو کند واین خلل ما را که افتاد در گذارد
فَاِنِّىۡ قَرِيۡبٌ پس من نزدیکم بقبول تو با جابت دعا اُجِيۡبُ دَعۡوَةَ الدَّاعِ اِذَا دَعَانِ ایشان یک حاجت
خواستند ویک خلل را آمرزش خواستند خدای تعالیٰ بقضا وعموم حاجات عموم دعوات خبر داد فَلۡيَسۡتَجِيۡبُوۡا
لِىۡ فی الشرائع وَلۡيُؤۡمِنُوۡا بِىۡ فی الثبات علی الایمان قوله تعالی فَاِنِّىۡ قَرِيۡبٌ ولم یقل انی قریب اگر ترا از
غیر من پرسند جواب تو ده وچون از من پرسند جواب من دهم وَيَسۡـئَلُوۡنَكَ عَنِ الۡاَنۡفَالِ قُلِ الۡاَنۡفَالُ لِلّٰهِ وَ
الرَّسُوۡلِ وَيَسۡـئَلُوۡنَكَ عَنِ الشَّهۡرِ الۡحَرَامِ قِتَالٍ فِيۡهِ قُلۡ قِتَالٌ فِيۡهِ كَبِيۡرٌ وَيَسۡـئَلُوۡنَكَ عَنِ الۡاَهِلَّةِ قُلۡ هِىَ

مَوَاقِيتُ لِلنَّاسِ وَالْحَجِّ وَيَسْئَلُونَكَ عَنِ الْيَتٰمٰى قُلْ اِصْلَاحٌ لَّهُمْ خَيْرٌ وَيَسْئَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ
الرُّوحُ مِنْ اَمْرِ رَبِّيْ وَيَسْئَلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبِّيْ اگر از فضل من پرسند جواب مده من گویم
فَاِنِّيْ قَرِيْبٌ قوله عز وجل اُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ اِلٰى نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَّكُمْ وَاَنْتُمْ لِبَاسٌ
لَّهُنَّ عَلِمَ اللّٰهُ اَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُوْنَ اَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ فَالْاٰنَ بَاشِرُوْهُنَّ وَابْتَغُوْا مَا كَتَبَ اللّٰهُ لَكُمْ
حلال کرده شد بر شما صحبت کردن با زنان خویش در شبهای روزه ایشان پوشش شما اند و شما پوشش ایشان دانست
خدای عز وجل که شما خیانت کنید تنها خود را در خلوت کردن با زنان بشبهای ماه رمضان اندر گذاشت از شما
روز و شب و عفو کرد از شما اکنون صحبت کنید با ایشان بشبهای روزهٔ ماه رمضان و طلب کنید آنچه خدای
تعالی عز وجل نبشته است مر شما را از فرزند اِلٰى نِسَائِكُمْ ای مع نسائکم کقوله تعالی اِلَى الْمَرَافِقِ ای مع
المرافق خلل را عفو کرد و روزهٔ شب برداشت لِبَاسٌ لَّكُمْ ای ستر لکم فان اللباس یستر البدن کالسترة
للباب وقال علیه السلام للمرأة ستران القبر والزوج قال ابن عباس هن سکن لکم وانتم سکن
لهن هذا قوله تعالی وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا وفی موضع آخر وجعلنا اللیل سکنا اِنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُوْنَ
ای تخفون بارتکاب ما حرم علیکم وهذا کما قال فی الصلوٰة اللیل عَلِمَ اَنْ لَّنْ تُحْصُوْهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ
ای تجاوز عنکم و این آیت دلیل فضل و شرف امت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم است که پادشاه
عالم علم ازلی خود را عذر این امت نهاد گفت من بعلم ازلی دانستم که اگر من حکم روزهٔ شب باقی داشتمی تو در
من عاصی میشدی و خود را خیانت میکردی من خود این حکم منسوخ کردم و این شریعت فرموده را برداشتم
تا تو بخلوت در حرام نیفتی و این کرامت بر هیچ امتی نه بود و قوله تعالی فَالْاٰنَ بَاشِرُوْهُنَّ هذا امر اباحة
والمباشرة الصاق بشرة الرجل ببشرة المرأة وهو کنایة عن الجماع وَابْتَغُوْا مَا كَتَبَ اللّٰهُ ای ما قضی
الله لکم من الولد بتلک المباشرة یعنی باشروهن علی هذا القصد فان المقصود من النکاح الولد
کقوله علیه السلام تناکحوا وتوالدوا قوله تعالی كُلُوْا وَاشْرَبُوْا حَتّٰى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْاَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ
الْاَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ قیل انزلت الآیة فی شان صومة ابن العنوی رضی الله عنه مردی مزدور بود یک
روز بخرماستان آب کشیده بود مانده شد و ماه رمضان بود طعامی که وی را ساخته بودند سرد شد تا گرم
کردندی بخواب رفته بود عیال او را بیدار نه کرد گفت تا بیاساید چون بیدار شد وقت نان خوردن رفته بود
او نخورد و دیگر روز روزه داشت بمسجد مصطفی صلی الله علیه وسلم آمد وی را ضعیف دید متغیر گشته گفت چه بوده
است ترا ای صومه فقص علیه القصة فنزلت الآیة ببرکة تعظیمه امر الله وصار الاکل والشرب مباحا
بسببه کما صارت الملاعبة مباحا فی اللیل شهر رمضان بسبب عمر رض وبرکة توبة المراد من الخیط
الابیض الفجر الصادق ومن الخیط الاسود الفجر الکاذب ثُمَّ اَتِمُّوا الصِّيَامَ اِلَى اللَّيْلِ هذا امر حتم
قوله تعالی وَلَا تُبَاشِرُوْهُنَّ وَاَنْتُمْ عَاكِفُوْنَ فِي الْمَسَاجِدِ گفت صحبت مکنید

با زنان شما و معتکف باشید در مسجد ها نه شب و نه روز آنکه یاد کردیم حد های خدای تعالی ای خلاف نکنید فرمانهای
وی را و همچنین میکنید خدای تعالی را آیات خود را یعنی امر و نهی و حلال و حرام و وعده و وعید تا حذر کنید از آنچه حذر کردنی
است اعتکاف را متصل روزه یاد کرد و این دلیل است که اعتکاف بی روزه روا نباشد و خلوت کردن بشب و روز
با عیال روا نه باشد بخلاف شبهای روز لَعَلَّهُمْ يَتَّقُوْنَ ای الامر والنهی ای یحذر المعاصی ای مومن
فضیلت ماه رمضان شنیدی اکنون فضیلت نوافل که درین ماه رمضان آمده است بر تو میگویم باید که آنرا از
جان و دل بگیری و نگهداری نباید که فردا پشیمان شوی و سود ندارد هر که اول شب ماه رمضان ده رکعت
نماز بگزارد و در هر رکعتی بعد فاتحه قدر دو بار بخواند پیغامبر گفت هر که این نماز بگزارد باشد مراد را ثواب گویی
هفتاد شب بیدار بوده باشد گویی هفتاد دینار صدقه داده باشد و هفتاد بنده آزاد گردانیده و بیامرزد خدای تعالی
هفتاد هزار گناه او و حشر او برابر انبیا کند کذا فی فضائل الشهور و دو رکعت دیگر کند در هر رکعتی بعد فاتحه انا فتحنا
بخواند تا سال دیگر در نگهداشت حق تعالی باشد و حساب قیامت بروی آسان شود و هر شب دو رکعت نماز بگزارد
و در هر رکعتی بعد از فاتحه اخلاص سه گان بار بخواند پیغامبر ع گفت بدان خدای که مرا براستی بر خلق فرستاده است
بفرستد سوی او ایزد تعالی بهر رکعتی ازان هفتصد هزار فرشته که بنویسد برای او حسنات و دور دارند ازوی و درجات
و نهال کنند برای او درختان و بنای کنند برای او شهر ها و قصر ها و بهر رکعتی ثواب حجی پذیرفته یابد و هر شب بعد سحر
دو رکعت نماز بگزارد و در هر رکعتی بعد از فاتحه اخلاص بیست و پنج بار بخواند دو چندان ثواب یابد که در شب گفتم
که ای مومن این دو رکعت از دست مگذار که فردا پشیمان شوی و در هر روز چهار رکعت نماز بگزارد و در هر رکعتی
بعد فاتحه سه گان بار اخلاص بخواند و هر جمعه ماه رمضان ده رکعت نماز کند در هر رکعت بعد فاتحه اخلاص یازده
بار بخواند در شمائل گفته است پیغامبر هر که این نماز بگذارد ثبت شود در نامهٔ اعمال او ثواب ده هزار شهید و
چنانستی که ده هزار بنده گردانیده باشد و گوئی هفتصد سال خدای عز وجل را عبادت کرده باشد روز بروزه و
شب به قیام پس خوشی مر آن کس را که این نماز بگذارد و در شب آخرین ماه رمضان ده رکعت نماز بگزارد و در
هر رکعتی بعد فاتحه اخلاص ده بار بخواند حق تعالی عبادت تمام ماه ازآن او قبول کند و سی هزار سال عبادت
در نامهٔ او ثبت گردد و برفتن ماه رمضان باید که غمناک شود که رسول ع گفت من فرح بدخوله واغتم
بخروجه فله الجنة وکان حقا علی الله ان یدخله الجنة بدانکه مخلوق را بر خالق جل جلاله حقی نیست فاما این
بر طریق کرم باشد که حق تعالی رنج هیچ عاملی ضائع کند اِنَّ اللّٰهَ لَا يُضِيْعُ اَجْرَ الْمُحْسِنِيْنَ وَاَنَّ اللّٰهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ
شَيْئًا و این وعده ها بر طریق فضل و کرم است نه بر وجه لزوم و وجوب **قوله** هَاجَرَ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ اَوْ جَلَسَ
فِيْ اَرْضِهِ الَّتِيْ وُلِدَ فِيْهَا بدانکه چون پیغمبر علیه السلام از مکه در مدینه سکونت گرفت همه یاران از مکه بیرون
آمدند و در مدینه رفتن فرض بود و چند ماه همچنین بود تا که اگر یکی در مدینه بمردی پسر او که در مکه بودی میراث
نیافتی حق تعالی بستود صهیب رومی رضی الله عنه را که چون از مکه پنهان بیرون آمد کافران مکه

او را گرفتند او گفت من مردی پیر شدم از من کار زار نمی آید مرا بگذارید هشت هزار دینار دارم از من بستانید مارا
بر رسول علیه السلام بگذارید ایشان آن سیم از وی بستدند و دست از وی بداشتند چون صهیب رومیؓ نزدیک مدینه
رسید جبرئیل علیه السلام بیامد و این آیت آورد وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَّشْرِيْ نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللّٰهِ وَاللّٰهُ رَءُوْفٌ
بِالْعِبَادِ چون رسول قرار گرفت و مکه فتح شد هجرت خواست لا هجرة بعد فتح مكة این حدیث بعد ورود
شدن هجرت فرموده است و گفت پیغمبر علیه السلام یک هجرت خاست و یک هجرت نخواهد خاست گفتند
آن کدام است گفت هجرت کردن از گناهان سوی کارهای نیک والله اعلم بالصواب

المجلس الثالث فی فضائل الزکوٰة

بسم الله الرحمن الرحيم عن عثمان رضى الله عنه عن حضرة الرسالة صلى الله عليه وسلم انه قال
قال رسول الله صلى الله عليه وسلم لا صلوٰة لمن لا زكوٰة له یعنی نماز نیست کسی را که زکوٰة نیست او را اوی
این حدیث مردی است که آن را ذو النورین گفتند از آن سبب که دو نور دیده رسول علیه السلام در خانهٔ
او بود و در حق او رسول فرموده است من احب العثمان برئ من النيران یعنی هر که دوست دارد امیر
المومنین عثمان را بیزار شد از دوزخ بدانکه دادن زکوٰة فرض است بر همه مسلمانان از مردان و زنان چنانچه
نماز و اینکه حضرت رسالت علیه السلام گفت لا صلوٰة لمن لا زكوٰة له بسبب مقارنت او با نماز چنانچه چندین
جا در کتاب الله تعالی آمده است قوله تعالى اَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ و این هر دو طاعت است
یکی لازم و آن نماز است دوم متعدی و آن زکوٰة قوله تعالى اَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ قوله تعالى
وَقُوْلُوْا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَّاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ قوله تعالى وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ وَاٰتَى الزَّكٰوةَ وَالْمُوْفُوْنَ
بِعَهْدِهِمْ اِذَا عَاهَدُوْا قوله تعالى اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ لَهُمْ
اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ و گفت اِنَّمَا يَعْمُرُ مَسٰجِدَ اللّٰهِ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ وَاٰتَى
الزَّكٰوةَ و گفت وَاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَاَطِيْعُوا اللّٰهَ وَاَطِيْعُوا الرَّسُوْلَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُوْنَ قوله تعالى
قَالُوْا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّيْنَ وَلَمْ نَكُ نُطْعِمُ الْمِسْكِيْنَ و قوله يُقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُوا الزَّكٰوةَ اگر در فضائل نماز
و زکوٰة یکسان نبودی هر دو گوهر چندین جای در یک سلک نیامدی رسول علیه السلام گفت صلوا
خمسكم وصوموا شهركم واغتسلوا من جنابتكم وادوا زكوٰة مالكم وطيبة
بها انفسكم وادخلوا جنة ربكم و گفت علیه السلام حصنوا اموالكم بالزكوٰة یعنی حصار کنید
مالهای خود را با دای زکوٰة ای هر که زکوٰة مال بدهد حقتعالی مال او را از همه آفات نگاه دارد چون رسول
صلی الله علیه وسلم این حدیث فرمود بسمع ترسائی رسید در خانه آمد زکوٰة مال بتمام داد و را گفتند در کیش شما
زکوٰة نیست گفت قول رسول علیه السلام می آزمایم مال من در تجارت بوده اند و را باخطر است من زکوٰة مال

دادم اگر مال من بسلامت رسید نیکو و الا تیغ کشیده مال خود را از پیغمبر بستانم بعد چند روز خبر رسید که آن کاروان
دزدان زدند آن ترسائی که بود چند ترسائی دیگر جمع کرد و تیغ کشیده جانب مسجد می آمد هنوز در پیش مسجد نرسیده بود
که مکتوب شریک او رسید که پای شتر لنگ شده بود بدان جهت در فلان جای مقام کرده بودم صحبت مقدم را دزدان غارت
کردند ما بسلامت رسیدیم بتمام مال چون ترسا مکتوب خواند شاد شد و تیغ از دست دور کرد و گفت صدق رسول
الله و جب على الاسلام رفت و سر در قدم حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم آورد و مسلمان شد و هر سال زکوٰة
مال میداد حقتعالی فرمود قَدْ اَفْلَحَ مَنْ تَزَكّٰى یعنی رستگاری بزکوٰة در بست و گفت علیه السلام من ادى الزكوٰة
ماله اعطاه الله تعالى بكل دانق مدينة فى الجنة سبعون قصرا فى كل قصر سبعون بيتا فى كل بيت
سبعون سريرا على كل سرير سبعون فراشا غلظ كل فراش سبعون ذراعا وعليها حور
العين یعنی هر که زکوٰة مال بدهد عطا کند خدای تعالی او را بهر دانقی شهری در بهشت و در هر شهری هفتاد قصر و
در هر قصری هفتاد خانه و در هر خانه هفتاد تخت و در هر تخت هفتاد فراش سطبری هر فراشی هفتاد گز بران باشد
حور بدان ای مومن زکوٰة دادن بهترین عبادت است که نفع آن بغیری میرسد فاما دادن دشوار است هم
از آن اندک حقتعالی فرض گردانیده است و این آزمودن است از خدای تعالی مر بندگان را که کسانی دعوی
دوستی کردند و دم از محبت خدای تعالی میزنند پس آن را نشانی باید و مال یکی از محبوبات آدمی است پس اگر تو
در دعوی صادقی دست ازین محبوب بدار و کسانی که ازین سر شناخته اند سه طائفه اند یکی صدیقان که هر چه داشتند
در راه دوست صرف کردند و گفتند از دویست درم پنج درم دادن کار بخیلان است چنانچه ابوبکر صدیق رضی الله
عنه مال بیاورد رسول علیه السلام گفت عیال را چه گذاشتی گفت خدا و گروهی نیمی آوردند چنانچه عمر رضی الله عنه رسول علیه السلام گفت برای عیال
چه گذاشتی گفت نیمه رسول علیه السلام فرمود بینکما ما بین کلمتکما یعنی تفاوت درجهٔ شما در خور سخن شما است طائفه دوم نیکمردان بودند که مال به یکجا
خرج نکردند فاما منتظر فقرا بودند و در حق ایشان نفقه میکردند و بزکوٰة بسنده نکردند طائفهٔ سوم ضعیف دلان
بودند که از دویست درم پنج درم دادن زیاده نتوانستند و بر آن منت هم نهادند بر درویشان و این بازپسین
درجه اند و کسی که اینقدر هم نتواند داد از دوستی خدا هیچ نصیب نباشد و اینست آداب زکوٰة بشنو که امام غزالی
رحمة الله علیه در کیمیای سعادت گفته که هر که خواهد که عبادت وی زنده باشد و بی روح نبود و ثواب مضاعف
شود باید که هفت وظیفه نگاه دارد اول تعجیل کند در ادای زکوٰة پیش از تمام شدن سال برای سه فائده
یکی تاثیر رغبت دهنده باشد که پس از وجوب تا کام خواهد داد از خوف عقوبت نه از دوستی دوم شادی به
دل درویش رسانیدن بزودی تا دعا باخلاص تر کند که شادی ناگاه بیند و دعای ایشان
حصاری باشد او را سوم از عوائق روزگار ایمن شود که در تاخیر آفات بسیار است شاید
که آفتی افتد و ازین خیر محروم باشد بزرگی را در طهارت خانه در دل افتاد که پیراهن
به درویش دهد فی الحال کشید و به دست خادم داد پرسیدند سبب

تعجیل چه بود گفت نباید که شیطان راه زند دوم باید که زکوٰة را در ماه محرم دهد که ماه حرام است و اول سال
است یا در ماه رمضان دهد که هرچند وقت شریف بود ثواب مضاعف بود رسول علیه السلام سخی ترین مردمان
بود همه سال دادی و در ماه رمضان تمام میدادی سوم پنهان دهد از ریا دورتر شود و اگر آشکارا دهد تا
گمان بد از خلق برود و هم ستوده است و دهندهٔ پنهان زیر سایهٔ عرش باشد چهارم منت و اذی حبط گرداند
که قال الله تعالی لَا تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْاَذٰى حماقت باشد که فرضی ادا کند و برای خود ذخیره
میکند و منت بغیری نهند پنجم آنکه بهتر و حلال باشد از مال زکوٰة از آن دهد قال الله تعالی وَلَسْتُمْ بِاٰخِذِيْهِ
خدای تعالی آنرا قبول نکند ششم هرچه دهد بخوشی دهد رسول علیه السلام فرمود یکدرم بهزار درم سبقت کنند و
آن درمی است که بخوشی دهد و هرچه نه باخوشی دهد آن قبول نیست هفتم بدادن زکوٰة مر درویش را بحقارت
نه بیند و چشم بابتدای اسلام وی نکند و آداب ستاننده هفت است اول باید که بی حاجت نستاند دویم
آنچه ستاند از خدای تعالی عزوجل داند و دهنده را مسخر شناسد که اگر در دل او خدا تعالی نبنداختی هرگز ندادی
و شکر او بگوید من لم یشکر الناس لم یشکر الله نه بینی که خدا تعالی اگرچه خالق بندگان و اعمال ایشان است
هم بر ایشان شکر میگوید نعم العبد انه اواب انه کان صدیقا نبیا سوم آنکه دعا او نه کند و بگوید طهر
الله قلبك فی قلوب الابرار فزکی عملك فی اعمال الاخیار وصلی الله علی روحك فی ارواح الشهداء
چهارم نستاند چنانچه مال ربوا و مال ظالم پنجم آن مقدار ستاند که بدان محتاج باشد ششم اگر از خود محتاج تر غیر را به
بیند دلالت کند که او را بده و خود نستاند ما تحت این آیت در آید یوثرون علی انفسهم طلب نکند تا زیر وعید سائلان
در نیاید که کسی مال زکوٰة نه دهد خدای تعالی ایشانرا وعید کرده و گفت اَلَّذِيْنَ يَكْنِزُوْنَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنْفِقُوْنَهَا
فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ اَلِيْمٍ يَوْمَ يُحْمٰى عَلَيْهَا فِيْ نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوٰى بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوْبُهُمْ
وَظُهُوْرُهُمْ هٰذَا مَا كَنَزْتُمْ لِاَنْفُسِكُمْ فَذُوْقُوْا مَا كُنْتُمْ تَكْنِزُوْنَ یعنی آن کسانی که جمع کنند زر و نقره را
و نفقه نکنند آنرا ای زکوٰة آن ندهد از آن و در راه خدای تعالی پس بشارت ده ایشان را بعذابی دردناک
روزیکه گرم کرده شود آن زر و نقره در آتش دوزخ پس داغ کرده شود بدان پیشانیهای ایشان و پهلوهای
ایشان و پشتهای ایشان و گویند مر ایشانرا ملائکه عذاب آن چیزی است که جمع میکردید شما برای نفسهای
خود پس بچشید انچه جمع میکردید پیشانی گفت یعنی چون درویش را میدیدند در پیشانی گره میکردند چون
درویش نزدیک می آید پهلو می نهادند و اعراض میکردند و چون درویش می طلبید پشت میدادند هر آئینه
برای عذاب نیز ایشان مذکور شدند رسول گفت علیه السلام مانع الزکوٰة فی النار و گفت علیه السلام
هرکه چهارپایه دارد یعنی شتر و گاو و گاومیش و گوسپند و زکوٰة آن ندهد روز قیامت آن چهارپایه بر وی
مسلط کنند تا ویرا بسرونهای زنند و زیر پای آرند و پای کوب می کنند تا نگاه حساب بر همه خلق شود
و این اخبار در صحیح مسلم است و بدانکه زکوٰة فرض عین است بر هر مسلم بالغ و عاقل چون

مالک

مالک نصاب باشد نصابی نامی فارغ از دین و حاجت اصلی و سال تمام بر آن گذشته باشد و سال قمری شرط
است نه شمسی و زکوٰة بر کافر و کودک و دیوانه و مدیون واجب نیست و زکوٰة از پیرایهٔ زن از زر و نقره واجب است
و اگر مالک آن مرد باشد بر مرد و اگر زن باشد بر زن و اگر مردی مهر زن دویست درم دادنی دارد و دویست
درم ملک دارد زکوٰة هر دو واجب نیست مهر معجل باشد خواه موجل و نصاب زر بیست مثقال است از بیست
نیم مثقال واجب آید و از دویست درم نقره پنج درم واجب آید یعنی نیت تجارت باشد و قیمت بهر نصابی
که رسد همان زکوٰة بدهد و از سی گاو و یک تبیعه واجب آید یعنی یک ساله و در چهل مسنه یعنی دو ساله اما پنجاه و
نه عفو است چون شصت شود دو تبیعه واجب آید پس ازین هر سه یک یک تبیعه واجب آید و از هر یک چهل
یک مسنه واجب آید مسنه آنست که پای در سوم سال نهاده باشد و گاومیش مانند گاو است و نصاب گوسپند
چهل و در چهل یک گوسپند واجب آید و در صد و بیست دو و در دویست سه و در چهار صد چهار گوسفند واجب
آید پس در هر صدی همین حکم است و نصاب شتر پنج است از پنج شتر یک گوسپند واجب آید و از ده دو گوسفند
و در پانزده سه گوسفند و در بیست و چهار چهار گوسپند و در بیست و پنج بنت مخاض و آن یک ساله شتر بچه
است واجب آید و در اسپان زکوٰة نیست و فتوی بر اینست و تصرف زکوٰة ایشان اند که حق تعالی مبین
کرد قال الله تعالی انما الصدقات للفقراء والمساکین والعاملین علیها والمؤلفة قلوبهم وفی الرقاب
والغارمین وفی سبیل الله وابن السبیل فریضة من الله والله علیم حکیم اینکه صدقات است همه فقیران
و مسکینان و عاملان زکوٰة و مولفه قلوب را و در بردگان و وام زدگان و در راه خدا تعالی و راهگذر فریضه است
از خدا تعالی و خدا تعالی دانا و استوار کار است قوله تعالی وَلِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاكِيْنِ کسی است که او را چیزی
نباشد و فقیر کسی است که او را چیزی اندک باشد و قول امام شافعی علیه الرحمه بر عکس است وَالْعَامِلِيْنَ
عَلَيْهَا یعنی کارکنان که برای جمع صدقات نصب اند ایشانرا نیز حصه بدهند والمؤلفة قلوبهم و مولفه قلوب
طائفه کافران بودند که رسول علیه السلام ایشان را چیزی میداد ایشان برابر مسلمانان مقابل کافران
تیغ میزدند در عهد خلافت ابوبکر رض به حکم عمر رض دور شدند قوله تعالی وَفِي الرِّقَابِ یعنی مکاتب را دهند تا آزاد
شود که رسول علیه السلام فرمود هر که بیک درم مکاتب را گردن کشاید ثواب آزادی بنده یابد و گفت من
یسر معسرا یسر الله قوله تعالی والغارمین کسی را که وام در گردن باشد رسول علیه السلام فرمود هر که آزاد
کند حر را ضمان او منم به بهشت گفتند یا رسول الله حر را آزاد چگونه کنند گفت وام او فرو د آرند قوله تعالی
وَفِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ و در راه خدای تعالی نزدیک بعضی غازیان اند که جان را براه او می بازند که پیغمبر علیه السلام گفت
من اعان غازیا ولو بسوط فکانما بنی الکعبة سبعین مرة و نزدیک بعضی عالم اند که دنیا بعلم ایشان قائم
است و لولا العلماء لهلك الجهلاء و گفت علیه السلام قوام الدنیا بعلم العلماء و لهذا نفقهٔ اهل علم بر
همگنان واجب است و در ذخیره گفته است که نفقهٔ علماء و متعلمین بقدر کفایت ایشان از بیت المال

فرض است ونزدیک بعضی خواندگان قرآن اند که اهل القرآن اهل الله خاصه حدیث است ودر کفایه شعبی
مذکور است از امیر المومنین علیؑ آمده است که گفت هر هر قاری قرآن را در هر سال دویست دینار یا هزار درم است
از بیت المال ونزد بعضی مراد ازین نفقه کسی است که قصد رفتن بیت الله کند او را هم بدهند که مردی از رسول
علیه السلام پرسید وگفت یا رسول الله من حج رفتن نمی توانم گفت چیزے داری گفت سه درم گفت کسی را
بده که طرف حج میرود حقتعالیٰ ترا ثواب حجی مقبول دهد قوله تعالیٰ وابن السبیل وراه گذری کسی است
که در مقامی مانده باشد آن قدر او را بدهند که بوطن خود رسد فاما بنی هاشم را چنانچه آل حارث وابیطالب و
عباسؓ وموالی ایشان را زکوة دادن روا نیست واهل خود را وبندهٔ خود را وتوانگر را وکافر را وکفن دادن ومسجد بنا
کردن روا نیست بدانکه طلب کردن موضع مستحب است اول باید که پارسا ومتقی را دهد که ثواب در آن بیشتر باشد
قال علیه السلام اطعموا طعامکم الاتقیاء که ایشان را استعانت بطاعت شود واو شریک باشد ویکی از
بزرگان زکوة خود بخصوص صوفیانؒ دادی پرسیدند ازو گفت همت ایشان جز طلب حق نیست چون ایشان را حاجتی باشد
اندیشهٔ ایشان پراگنده شود ومن یکدل که بحضرت برم دوست تر دارم از مراعات صد دل که همت ایشان
در طلب دنیا است این سخن خواجه جنیدؒ شنید گفت این مرد ولی است از اولیای حقتعالی دوم باید که اهل علم
بود که چون وی فراغت برای علم یابد وی در ثواب علم شریک باشد سوم باید که نهفته نیاز را دهد که درویشی خود پنهان
دارد وتجمل زید یحسبهم الجاهل اغنیاء من التعفف چهارم آنکه معیل بود که اگر بواسطهٔ او عیال او را فراغت
باشد درجهٔ او بلند شود پنجم بیمار را که اگر بواسطه او تداوی رنج کند دانی چه ثواب حاصل آید ششم آنکه قریب بود
که هم صله رحم بود وهم صدقه وکسی که باوی دوستی وبرادری باشد آن هم درجهٔ اقارب باشد کذا فی کیمیای سعادت
واز یک درم هفتصد درم را ثواب بحکم نص است مثل الذین ینفقون اموالهم فی سبیل الله کمثل حبة انبتت
سبع سنابل فی کل سنبلة مائة حبة والله یضاعف لمن یشاء باید که بحل دهد کسی که بغیر تفحص دهد ثواب هفتصد
یابد وکسے بعد تفحص دهد دو هفتصد یابد نفعنا الله وایاکم

المجلس الرابع فی البکاء وقیام اللیل وغض البصر

بسم الله الرحمن الرحیم عن شداد ابن اوسؓ قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم حرمت النار
علی ثلثة اعین عین بکت من خشیة الله وعین سهرت فی سبیل الله وعین غمضت عن محارم الله معنی
حدیث آن است که حرام کرده شده است آتش هر سه چشم چشمے که بگرید از ترس خدا تعالیٰ وچشمی که بیدار
باشد در راه خدا تعالی وچشمی که بپوشد از آن چه حرام کرده است خدا تعالیٰ قوله حرمت بلفظ ماضی مجهول یاد
کرده است که حرام کرده شده است آتش یعنی پیش از آفریدن او که هنوز ایزد تعالیٰ شخص او را نیافریده
بود که آتش بر وی حرام گردانید قلم نیکی وبدی در حق هر یکے پیش ازان رفته است ان الذین سبقت

لهم منا الحسنیٰ اولئک عنها مبعدون که رسول علیه السلام گفت السعید فی بطن امه والشقی فی بطن امه
یعنی نیکبخت هم در شکم مادر است وبدبخت هم در شکم مادر است اگرچه یکی را در کار نیک بینی اگر قلم بدبختی براو سابق
است آنکار او را هیچ سود ندارد دونه بینی که شیطان شش صد هزار سال عبادت کرد چون بدبخت ابد بود هیچ سود او را
نداشت ومهتر آدم صفی صلوٰة الله علیه چون مسعود ابد بود ذلت او را زیان نکرد که در خبر است فردای روز قیامت
چندین نیکوکاران را سوی دوزخ برند وچندین بدکاران را سوی بهشت اصحاب کهف بغیر کار بخواند بلعم در بسیار اباکرد او
براند فامادست از کار نیک نباید داشت که کار نیک علم سعادت است وکار بد نشان شقاوت والذین جاهدوا فینا
لنهدینهم سبلنا بشارتی است برای جویندگان ان الذین امنوا وعملوا الصالحات کانت لهم جنت الفردوس
نزلا خالدین فیها طغرا است برای پویندگان قوله النار آتش گفت زیرا که دوزخ هفت است ودر هر هفت
آتش است برین سه طائفه آتش هفت دوزخ حرام است وآتش دنیا را نیز نار خوانند چنانچه آتش نمرود را حقتعالے
گفت قلنا یا نار کونی بردا وسلما فاما میان آن آتش ومیان این آتش فرق بسیار است که پیغمبر علیه السلام گفت
نارکم هذه احدی وسبعون جزء نار جهنم یعنی این آتش ازان شما هفتاد ویکم حصه است از آتش دوزخ یعنی
در گرمی که در خبر است چون مهتر آدمؑ را در اخمیر کرد مهتر جبرئیل مقدار ذره از آتش دوزخ آورد خواهین که بر زمین داشت هر هفت
طبق زمین سوخت ودر جای خود رفت مهتر جبرئیلؑ بار دگر آورد وهفتاد بار در آب شست هم نماند تا هفت بار وبر
تولے هفتاد بار می آورد وباز میرفت مهتر جبرئیلؑ در ماند فرمان آمد که ما برای کارسازی آدمیان آتش در سنگ و
چوب وی آفریده ایم آنرا بیرون کنند همچنان کردند در خبر است که چون حقتعالیٰ دوزخ را آفرید هفت هزار سال دوزخ
تفتانیدند چنانچه سرخ شد وباز هفت هزار سال بتفتانیدند چنانچه سفید شد وباز هفت هزار سال بتفتانیدند چنانچه سیاه شد
وسیاهی او هر روز تا قیامت مزید شود وخواهد شد وگفت که اگر ذره آتش دوزخ نزدیک برآمدن آفتاب بدارند و
یک نفر را نزدیک فروشدن بدارند آن نفر بسوزد وگفت اندک ترین عذاب دوزخ آنست که نعلین آتشین در پاے
یکے کنند از تفش آن دماغ سر او بجوشد واز دهن وبینی وگوش او بیرون آید وخاصیت آتش دنیا آنست که گنهگار و
بیگناه را بسوزد چنانچه نه بینی که مهتر جرجیس علیه السلام را سوخت وزبان مهتر موسیٰ علیه السلام را سوخت وچندین
اولیا را سوخت وخاصیت آتش دوزخ آنست که نسوزد مگر گنهگاران را ودر خبر است که آتش دوزخ
مر بیگناه را چنان باشد که آب ماهی را فاما آتش دنیا به آب کشته میشود وآتش دوزخ کشته نه شود مگر بدو چیز
یکے بنور مومن چنانچه در خبر آمده است که فردای قیامت بعضی مومنان مناجات کنند وگویند الهی اگر فرمان
باشد ما در دوزخ آئیم واحوال دوزخیان را به بینیم وشکر بجا آریم که ما از چنین مقام برجستیم فرمان آید که در آیند
چون مومنان در آیند وتماشا کنند از هر ذره آتش فریاد آید جز یا مومن فان نورک نطفی لهبی اے
حرارتی ودوم آتش دوزخ بآب چشم گنهگاران کشته شود چنانچه در خبر آمده است که فردای قیامت
فرمان حضرت عزت در رسد تا دوزخ را بالا آرند هفتاد هزار زنجیر اندازند ودر هر زنجیر هفتاد هزار فرشته آویزند

چون دوزخ را بالا آرند نعره از دوزخ چنان بر آید که از هیبت آن هژده هزار عالم بزانو افتد و هر همه نفسی نفسی گویند مگر پیغمبر ما محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم امتی امتی بگوید از غایت هیبت هر کسی نگوید اللهم اعتق نفسی من النار از سه کلمه دو فراموش کنند و همین نفسی بر زبان رانند درین وقت امواج آتش از دوزخ بیرون زند و در عرصات در آید در میان آدمیان و پریان آویزد و سوی دوزخ کشد هر همه در گریز شوند و بنام مصطفی علیه السلام فریاد کنند احمداه محمداه گویند پیغمبر علیه السلام پیشتر شود و دست شفاعت بر دو جبرئیل بیاید و یک قرابه پر آب بدست مصطفی دهد و بگوید یا رسول الله چند قطره ازین آب سوی دوزخ اندازید تا عجائب بینید پیغمبر قدری ازان آب سوی دوزخ اندازند آتش دوزخ پانصد ساله راه بگریزد مصطفی علیه السلام مناجات کند که ملکا بادشاها این چه آب است فرمان شود یا رسول الله این آب از چشم گنهگاران است که یک قطره ازین آب چشم تمام آتش دوزخ سرد گرداند و بدانکه ایزد تعالی هفت دوزخ آفریده است زیر یکدیگر هر دوزخ که فروتر عذاب او بیشتر چنانچه بهشت بر بهشت که بالاتر است نعمت او بیشتر تا اگر کسی را از دوزخ هفتم کشند و در دوزخ ششم اندازند از غایت راحت او را خواب آید و برای هر دوزخ حقتعالی طائفه را آفریده چنانچه در خبر آمده است که روزی مصطفی صلی الله علیه وسلم جبرئیل علیه السلام را پرسید که در هر دوزخی کدام طائفه میباشند مهتر جبرئیل علیه السلام گفت یا رسول الله در هفتم که نام او هاویه است منافقان باشند کسانی که دعوی خدائی کرده اند از ایشان باشند و در ششم که نام او جحیم است مشرکان باشند و در پنجم که نام او سقر است صابئان باشند و در چهارم که نام او حطمه است ابلیس و فرزندان او باشند و در سوم که نام او لظی است جهودان باشند و در دوم که نام او سعیر است نصرانیان باشند و در اول که نام او جهنم است که گذر هر یکی در او ست و جزا اهل کبائر است که بی توبه بمیرند چون مهتر جبرئیل درین محل رسید خاموش ماند پیغمبر علیه السلام گفت چرا بیان نکنی که کیان باشند چون رسول جهد بسیار کرد مهتر جبرئیل در گریه شد پیغمبر علیه السلام بلرزید و گفت مجرمان امت من باشند مهتر جبرئیل گفت آری یا رسول الله گفت یا اخی جبرئیل شمه از گرمی این دوزخ بر من بیان کن گفت یا رسول اگر قطره از خوی اهل این دوزخ بر کوه احد زنند از تفش آن بگدازد و آب شود پیغامبر نعره زد و بیهوش شد و تمام صحابه در گریه شدند و هر همه غمناک نشستند جبرئیل رفت و باز آمد و گفت یا رسول پروردگار تو بر تو سلام میرساند و میگوید که غمناک مباش که هر که از امت تو بعد از سنت نماز شام قبل الکلام هفت بار اللهم اجرنا من النار یا مجیر بگوید دران شب و یا روز بمیرد تن او را بر آتش دوزخ حرام گردانم ای مومن باید که بعد هر شامی این کلمات بگوئی و بر خود فریضه گردانی که در صحیح ابن ماجه و در صحیح ترمذی مذکور است **قوله** علی ثلثة اعین بر سه چشم گفت و تمام تن خواست چنانچه آمده است که مردی برسول آمد و گفت یا رسول الله چشم من گرینده است گفت از آتش دوزخ آزاد شدی گفت آزادی تن میباید گفت چون چشم گفتم بدان که تمام تن آزاد شد مردی از رسول پرسید که یا رسول الله از حرارت دوزخ می ترسم گفت از آب چشم سر دش گردان که هر کرا چشم تر باشد تن او را دوزخ نسوزد و چشم را عین گویند و چشمه را نیز عین گویند چنانچه چشمه بغیر آب کار نیاید

و چشم هم بغیر آب کار نیاید **قوله** عین بکت من خشیة الله و چشمی که بگرید از ترس خدای تعالی گفته ام چنانچه چشمه بغیر آب کار نیاید چشم هم بغیر آب کار نیاید چنانچه از آب چشمه بساتین زمین و اشجار مزید شود همچنان از آب چشم انجار و قصور بهشت افزاید و آب چشم بر آب چشمه فضل بسیار دارد هر چه از آب چشمه روید فنا گردد و هر چه از آب چشم روید فنا نگردد و تا ابد الآباد بلکه هر زمان مزید گردد و از آب چشم آتش دوزخ کشته شود چنانچه گفته شد که از آب چشمه نجاست ظاهر پاک شود و از آب چشم نجاست باطن پاک گردد دیگر آب چشمه در وضو کار بندد و حالت وضو نام خدای تعالی بر زبان راند تمام تن را از گناهان پاک گرداند چنانچه در صحیح مسلم است و آب چشمه در ترازو نه اندازند و آب چشم با کرد او در ترازوی اندازند چنانچه در خبر است که فردای روز قیامت آمنا و صدقنا کارهای نیک بنده چون در ترازوی نهند سبک آید و بنده حیران و متحیر ماند و سوی دوزخ روان گردد فرمان شود تا او را باز گردانید قطرهٔ آب چشم او در ترازوی نهند آن قطره از هفت آسمان و زمین گران تر آید و آب چشم آتش را بر تن او حرام گرداند چنانچه پیغامبر علیه السلام گفت من بکی من خشیة الله حرم الله علیه النار اما گریه بر انواع است یکی از آن بر مصائب است چون برای مرده و تلف شدن عضو و درد و رنج و فراق و جز آن درین گریه اگر لا یجوزی بگوید بر آب چشم بسند کند آثم نباشد چنانچه بعد وفات ابراهیم علیه السلام که پسر مصطفی بود پیغمبر صلی الله علیه وسلم می گریست صحابه رضی الله عنه گفتند یا رسول الله صلی الله علیه وسلم شما هم گریه میکنید رسول فرمود که العین تدمع والقلب تحزن ولا اقول ما یسخط به الرب یعنی چشم آب میرود و دل غمناک میشود و نمی گویم چیزی را که بدان خشمگین شود پروردگار جل جلاله فاما اگر گریه بغیر واسطه می آید آن زمان آثم نباشد فاما اگر گریه به تکلف می آرد و یا برای نمود ار خلق می گرید بزهکار باشد اگر کسی گوید که مهتر یعقوب علیه السلام در فراق مهتر یوسف علیه السلام میگریست و یا اسفی علی یوسف میگفت جواب آنست که مهتر یعقوب پیر شده بود منتظر مرگ بود که اگر مهتر یوسف علیه السلام بودی او را تعلیم دین و آداب نبوت بیاموختی و یا از آن خوف میگریست که نباید که یوسف علیه السلام در دین دگر افتاده باشد آن نه بینی چون بشیر مژده مهتر یوسف آورد سخن مهتر یعقوب علیه السلام این بود که او را بکدام دین گذاشتی بشیر گفت که او را در دین اسلام دیدم مهتر یعقوب علیه السلام گفت الآن تمت نعمته و به تکلف گریه کردن در حالت خواندن قرآن رواست بلکه موجب ثواب است که رسول علیه السلام فرمود چون قرآن بخوانید بگریید اگرچه گریه نیاید بستم گریانید و اگر هم نیاید برای فقدان آن بگریید گفت علیه السلام هر که قرآن بخواند و از چشم آن آب روان شود واجب شود مر او را بهشت و همچنین در غرائب ابو عبیده مسطور است یک گریه ذلت است و محمود است که پیغمبر صلی الله علیه وسلم فرمود من تذکر خطاه و بکی عیناه رضی منه الاله یعنی هر که یاد کند گناه خود را و بگرید چشم او خوشنود شود از و خدای تعالی و در خبر دیگر آمده است هر که گناه کند و پشیمان شود و از چشم او آن مقدار آب بیرون آید که یک مژهٔ او تر شود خدای تعالی او را از جمله گناهان پاک گرداند و بهر موی که بر تن او ست ثواب تائبی در نامهٔ اعمال او بنویسند در جامع الحکایت

گفته است که در عهد خلافت امیر المومنین ابو بکر صدیق رضی الله عنه در کوفه مردی بود فاسق نام او زراد بود نقل کرد
امیر المومنین رض بر سر جنازه او حاضر شد و در دفن نیز رفت چون او را در گور نهادند و گور او هموار کردند مادر او نوحه کنان پیدا
شد و دامن امیر المومنین علی رضی الله عنه گرفته که روی پسر ندیدم مرا روی بنمائید چون زاری بسیار کرد امیر المومنین رض
اجازت کرد خاک از سر گور او دور کردند نور در رخساره آن مرد چنان تافت که چشمهای حاضرین خیره شد امیر المومنین رض
متحیر گشت و از احوال او از کس می پرسید کسی نگفت مگر فسق او چون شب در آمد امیر المومنین علی رضی الله عنه حضرت
رسالت پناه علیه السلام را در خواب دید و آن جوان را نزدیک مصطفے علیه السلام استاده دید پیغامبر علیه السلام
گفت یا علی رض نور در رخساره آدمی بینی چگونه میتابد گفت بلے رسول الله فرمود از برکت آب دو چشم اوست که
چون گناه کردی از خوف آن آب از چشم او چنان ریختی که دو رخساره او تر شدی ببرکت گریه او حقتعالے او را
بیامرزید و گریه مهتر آدم صلوة الله علے نبینا وعلیه السلام شنیده باشی که سی صد سال دائم الاحوال گریست و اصلاً
بسوی آسمان ندید فرشتگان را اشتیاق دیدن او شد بحضرت عزت مناجات کردند که خداوندا آدم علیه السلام
را فرمان شود تا روی سوی آسمان کند مهتر جبرئیل علیه السلام را فرمان شد که برو آدم علیه السلام را بگو چرا روے
سوی آسمان نمی کنی گفت ای اخی جبرئیل علیه السلام گناهگاران شرمنده باشند و کسے که شرمنده باشد چگونه
روی بالا کند ای مومن فردای قیامت همه گناهگاران نزدیک پروردگار سرها نگون کرده باشند چنانچه
در قرآن مجید خبر میدهد نَاكِسُوْا رُءُوْسِهِمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ مهتر داؤد علیه السلام چهل سال بر زلت خود گریست قصه او
معروف است و مشهور چون او را اجابت توبه شد هم روی پوشیده می بود گفتند چرا روی بما نمی نمای گفت مرا
روی کجا است که بنمائیم و در تذکرة الاولیاء مذکور است که امام حسن بصری رحمة الله شبی بر بام میگریست و
آب از چشم ناودان روان شده بود شخصے را از آن آب چیزی رسید گفت ای صاحب این آب پاک است یا پلید
امام حسن رض آواز داد که این آب پلید است که از چشم گناهگارے بیرون آمده است آن مرد آواز امام حسن شناخت
نعره زد و بیهوش شد و گفت این جامه را برای کفن خود نگاه خواهم داشت و یک گریه باشتیاق خدای جل و
علی است چنانچه در خبر است که هر که باشتیاق مولی بگرید حقتعالے او را از مقربان درگاه گرداند و گفت
علیه السلام من بکی باشتیاق المولی فله جنة المأوی و گریه مهتر شعیب علیه السلام شنیده باشی که ده سال متواتر
میگریست تا نابینا شد باز حقتعالی او را بینا گردانیده یازده سال دیگر گریست چنانچه نور بصر باو داد باز حقتعالی
او را البصیر گردانیده یازده سال دیگر گریست چنانچه نابینا شد باز حقتعالی او را نور چشم داد فرمان شد یا شعیب ع
اگر برای بهشت گریه میکنے آن خود برائے تست و اگر از خوف دوزخ میگریی آن خود بر تو حرام است
گفت الهی نه من غم بهشت دارم و نه غم دوزخ فاما برای اشتیاق حضرت تو میگریم فرمان شد فعلیك بالبكاء
فعلیك بالبكاء بعده ده سال دیگر بگریست چنانچه نابینا شد و آمده است که چون از حضرت عزت مهتر موسی
علیه السلام را فرمان شد که لن ترانی بعد از آن او را کسے نه دید که خندید تا روزی جبرئیل ع برو آمد و گفت

یا کلیم الله چرا همیشه در غم می باشی گفت یا اخی بر کسے که فرمان لن ترانی شود او چگونه شادی کند وقتی مهتر موسی
علے نبینا وعلیه السلام بر کوه طور مناجات میکرد فرمان رسید ای پسر عمران چرا گرسنه و تشنه و غمناک میباشی مهتر موسے
علیه السلام نعره زد و گفت الهی بر حضرت تو پوشیده نیست از آن باز که مرا لن ترانی فرمان شده است طعام و خواب
خوشی از من رفته فرمان شد اگر دیدار من میخواهی که فردای قیامت مرا ببینی شکم گرسنه دار و جگر را تشنه دار و چشم را روان
دار و گریه یحیی علیه السلام شنیده باشی که چندان گریسته بود که رخساره مبارک ایشان تمام ریخته بود و ام المومنین
حفصه بنت امیر المومنین عمر رضی الله عنهما روایت میکند که شبے پیغمبر صلے الله علیه واله وسلم را نوبت بر من بود سر من
بر بازوی مبارک مصطفے صلے الله علیه وسلم بود و من ریش مبارک مهتر عالمیان علیه السلام می خاریدم و برادر
من عبد الله قرآن میخواند آواز او در گوش مبارک مصطفے صلے الله علیه وسلم افتاد برخاست و نشست و من
سر را در کنار مصطفے علیه السلام نهادم و غلطیدم چون برادر عبد الله رض درین آیه رسید كَلَّا اِنَّهُمْ عَنْ رَّبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ
لَّمَحْجُوْبُوْنَ پیغمبر علیه السلام در گریه شد آب چشم مبارک ایشان بر من افتادن گرفت برخاستم و سر مبارک
رسول علیه السلام بگرفتم چون ساعتے شد رسول علیه السلام را پرسیدم که گریه تو برای بهشت ست گفت نے
گفتم برای خوف دوزخ است گفت نه گفتم برای اشتیاق دیدار خدای است گفت نعم انا مشتاق و
لی اشتیاق انا مشتاق ولی اشتیاق همچنین میگفت و میگریست چنانچه چشم مبارک ایشان از حد گذشته
بود و بر زمین رسیده بود و روان شده و گفته اند بهتر گریه برای اشتیاق مولی است و بدترین گریه برای قوت
دنیا است و پیغامبر علیه السلام فرمود هر که در دنیا از ترس خدای بگرید فردای قیامت خندان کنان در بهشت
رود و در خبر است که فردای قیامت هر روز دوزخیان را جمع کنند و ایشان را بگویند که برای خود بگریید که در دنیا
از ترس خدای تعالی نگریسته بودید فرمان شود وَلْيَبْكُوْا كَثِيْرًا جَزَآءً بِمَا كَانُوْا يَكْسِبُوْنَ و از پیغامبر علیه السلام
پرسیدند که ولی خدائتعالی کیست گفت آنکه روی او از بیداری بسیار زرد شده باشد و چشم از بسیار گریستن خلیج
شده باشد و پیغمبر علیه السلام فرمود هر که در خلا رخدا را یاد کند و بگرید فردای قیامت زیر سایه عرش باشد
هکذا فی المشارق قوله تعالی وَعَيْنٌ سَهِرَتْ چشمے که بیدار باشد بدان ای مومن بیدار بودن در شب یکے
از اعظم عبادت ست تَتَجَافٰى جُنُوْبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ علم دولت این طائفه است وَالَّذِيْنَ يَبِيْتُوْنَ
لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَّقِيَامًا جلوه ایشان است و بدانکه قیام شب اول فرض بود همه شب در عبادت معبود
می گذرانیدند صحابه رض از بسیاری قیام شب زرد شدند و از کار که برای معاش میکردند بکلی ماندند مولی جل ذکره
در باب ایشان فضل کرد فرمان فرستاد که بیداری شب بر شما دشوار شد ما شما را آسانی میخواهیم نه دشواری
يُرِيْدُ اللّٰهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيْدُ بِكُمُ الْعُسْرَ شبهای خواب کنید محمد آ روز دراز داری در روز مالا بد کن اِنَّ لَكَ
فِي النَّهَارِ سَبْحًا طَوِيْلًا پیغمبر صلے الله علیه وسلم غمناک شد که از چنین عبادت امت من محروم شد فرمان شد اے
محمد غمناک مشو هر که از امت تو نیم شب دو رکعت نماز خواهد کرد در نامه اعمال او عبادت ثقلین خواهم نوشت

هم ازین است کہ رسول علیہ السلام فرمود رکعتان فی جوف اللیل الی اللہ خیر من الدنیا ومافیہا ولولا اشق
علی امتی لفرضتہما چون قیام شب از ہمہ برخاست مصطفی صلی اللہ علیہ وسلم را فرمان شد قُمِ اللَّیْلَ بپادار
شب را پیغامبر علیہ السلام ہمہ شب را بقیام گذرانیدی چنانچہ پایہای آماس گرفت وروی مبارک ایشان
زرد شد تا بحدی کہ کافران زبان طعنہ کشادند کہ ما انزل القرآن علی ہذا الرجل الا للشقاوۃ فرمان لم یزل
ولا یزال رسید طٰہٰ مَا اَنْزَلْنَا عَلَیْكَ الْقُرْاٰنَ لِتَشْقٰی رد قول مشرکان شد کہ ما قرآن برای بدبختی دوست خود نفرستادیم
جبرئیل علیہ السلام آمد وگفت یا حبیب اللہ چرا ہمہ شب بیدار میباشی گفت فرمان تو آورده کہ قم اللیل
جبرئیل علیہ السلام فرمان دیگر آورد اِلَّا قَلِیْلًا نِّصْفَہٗ اَوِ انْقُصْ مِنْہُ قَلِیْلًا اَوْ زِدْ عَلَیْہِ فرمان شد نصف شب بپادار
یا نقصان کن ازو یا زیادت کن بران اختیار بدست مصطفی شد مصطفی صلی اللہ علیہ وسلم گاہی نیم شب
اول بیدار بودی وگاہی ثلث شب اول بیدار بودی فرمان دیگر صادر شد کہ احمد اچون در خواب روی باز بیدار
شو وبندگی کن فَتَہَجَّدْ بِہٖ نَافِلَةً لَّكَ ای خاصۃ علیک بغیر امتک بعضی گویند خاصۃ لک ای فریضۃ
علیک احمد اگر میخواہی کہ خفتگان را شفاعت کنی خود را بیدار دار عَسٰی اَنْ یَّبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُوْدًا ای
مقام الشفاعۃ وبعضی گویند مقام محمود محلی است در اعلی فردوس چنانچہ جنب دنیا بہشت مقام محمود
است وجنب بہشت اول بہشت دوم مقام محمود است واز دوم سوم واز سوم چہارم واز چہارم پنجم واز
پنجم ششم واز ششم ہفتم واز ہفتم ہشتم واز ہشتم اعلی فردوس وبعضی گویند مقامی است در دار الجلال کہ آن مقام
نباشد مگر مصطفی را وتہجد چیست ہو القیام بعد النوم تا اگر تمام شب بیدار باشد ثواب قیام شب یابد
نہ ثواب تہجد تا اگر کسی سوگند خورد کہ نماز تہجد کنم وہمہ شب بیدار باشد از عہدۂ تہجد بیرون نیاید ای مومن
نماز تہجد را از دست مگذار اگر در وفضل بسیار نبودی بر پیغمبر علیہ السلام فریضہ نگشتی وبہترین اوقات تہجد میان
شب است کہ مہتر داؤد علیہ السلام مناجات کرد گفت الٰہی ترا کدام وقت جویم فرمان شد فی کبد اللیل ومہتر
موسی علیہ السلام مناجات کرد گفت اللّٰہم در شب کدام وقت را دوست داری تا ترا بدان وقت عبادت
کنیم فرمان شد نیم شب کہ ہر کہ بدان وقت دو رکعت نماز کند دوست تر دارم آنرا از عبادت ہژدہ ہزار عالم
رسول علیہ السلام فرمود یا صدیق اگر میخواہی کہ خداتعالی ترا میان گور فریاد رسد پس بر تو باد کہ میان شب
بندگی کنی وگفت علیہ السلام للمتہجدین عند اللہ اجر عظیم وگفت علیہ السلام چہ نیکو است عمر اگر نماز
شب گزارد کہ نکوئی او در نماز شب است وگفت صلی اللہ علیہ وسلم یا عائشہ عمر آدمی نیمہ شب ونیمہ روز
است پس بر تو باد کہ نیمہ شب عمر خفتہ نگذاری وگفت علیہ السلام ہر یکی را از صحابہ قم اللیل ولو بقدر حلبۃ
شاۃ بپادار شب را اگر چہ مقدار دو شیدن گوسفند باشد فاما اول استحباب قیام شب ششم حصہ است و
مقدار دوشیدن کاہلان راست اگر چہ از ثواب خالی نیست چنانچہ در صحیح مالک گفتہ است ہر کہ بیدار شود
از شب وبگوید لا الہ الا اللہ محمد رسول اللہ بنویساند خداتعالی در نامۂ اعمال او بیست وچہار ہزار نیکی ودور

کنند از دیوان او بیست وچہار ہزار بدی پس کسیکہ این مقدار بگوید واین چنین ثواب یابد ہر آئینہ او بہتر باشد
از کسیکہ او تمام شب خفتہ باشد ایزد تعالی در کلام مجید خبر میدہد قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِیْلًا اِنَّكَ مِنْ اَصْحٰبِ النَّارِ
اَمَّنْ ہُوَ قَانِتٌ اٰنَآءَ الَّیْلِ سَاجِدًا وَّقَآئِمًا یَّحْذَرُ الْاٰخِرَةَ وَیَرْجُوْا رَحْمَةَ رَبِّہٖ قُلْ ہَلْ یَسْتَوِی الَّذِیْنَ یَعْلَمُوْنَ
وَالَّذِیْنَ لَا یَعْلَمُوْنَ اِنَّمَا یَتَذَكَّرُ اُولُوا الْاَلْبَابِ بگوای محمد عتبہ را تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِیْلًا اندکی در دنیا
اصل آن اندک است خاصہ کہ عمر تو اگر چہ بسیار تمتع گیری بہ نسبت آخرت اندک است اِنَّكَ مِنْ اَصْحٰبِ النَّارِ
بدرستی کہ تو از اصحاب آتشی اَمَّنْ ہُوَ قَانِتٌ اٰنَآءَ الَّیْلِ سَاجِدًا وَّقَآئِمًا یَّحْذَرُ الْاٰخِرَةَ ای النار وَیَرْجُوْا رَحْمَةَ
رَبِّہٖ ای الجنۃ احذار از آتش وامید بہشت بقیام شب در شب یعنی کسیکہ شب زنده دارد ہمچون او نباشد کہ تمتع
گیرد وبغفلت بگزارند چنانچہ این تمثیل دگر گفت قُلْ ہَلْ یَسْتَوِی الَّذِیْنَ یَعْلَمُوْنَ وَالَّذِیْنَ لَا یَعْلَمُوْنَ واین
ہرگز نباشد کہ عالم برابر جاہل باشد چنانچہ عالم ہمچون جاہل نباشد قائم شب ہمچون نائم نباشد در خبر است کہ فردا
قیامت قائمان شب را بر براقہا سوار کنند کہ رنگ ایشان مانند یاقوت سرخ باشد اہل عرصات مناجات کنند
وگویند کہ پادشاہا ایشان کیانند فرمان شود ایشان آنانند کہ در دنیا چون شما خفتہ می بودید ایشان بہ بیداری می
بودند قیام شان نہ بود مگر با خشوع وخواب شان نبود مگر در سجود وہم احبائی وہم احبائی ایشانند دوستان
من ایشان اند دوستان من ورسول علیہ السلام گفت قائم شب میان خفتگان چون زنده است میان مردگان
واقل تہجد چہار رکعت است واکثر آن دوازده رکعت است واگر کسی را توفیق حقتعالی رفیق گردد وبرای
تہجد خیزد باید کہ بعد تحیہ وضو دو رکعت شکر قیام شب کند در اول بعد فاتحہ آیۃ الکرسی تا خالدون ودر دوم
آمن الرسول تا آخر سوره بخواند بعد از ان دوازده رکعت بشش سلام بگزارد ودر ہر رکعتی دوگانہ قل اللہ ازلی
بیشتر خواند وضمان گزارندگان تہجد بر پیغامبر است چنانچہ گفت ومن صلی صلوۃ التہجد انا ضامن
لہ بالجنۃ ہکذا فی خلاصۃ الاخبار قولہ تعالی فِیْ سَبِیْلِ اللّٰہِ در راه خدای تعالی گفت ومقید
گردانید کہ ہر چہ برای او نیست آن خود چیزی نیست چون ویرانہ ہیچ نہ سخن پیر ہر دو لیست من لم یکن
للوصال اہل فکل احسانہ ذنوب سخن مشایخ است ہر احسانی کہ موجب وصال نیست گوئی گناہی
است وہر کاری کہ برای او نیست ہبار امنثور است بدانکہ بیداری شب برای طاعت است یا برای
معصیت اما طاعت آنہم انواع است یکی بیخوابی از اخلاق اللہ تعالی است لا تاخذہ سنۃ ولا نوم
صفت اوست جل جلالہ پس ہر کہ تمسک کند بہ یکی از اخلاق اللہ تعالی ویراست ثواب بسیار چنانچہ گفت
پیغمبر علیہ السلام من تمسک بخلق من اخلاق اللہ تعالی فہو من المؤمنین ولہ عند اللہ اجر کبیر وبیروی
اجر کثیر ویا برای نماز است پیغامبر علیہ السلام فرمود ہر کہ بگذارد در تاریکی شب دو رکعت بہتر است او را
از ہفتصد رکعت کہ در روشنائی روز بگزارد اما نماز فریضہ در تاریکی مکروه است ونماز نفل در تاریکی مستحب است
ویا برای ذکر است ودران ہم ثواب بسیار است کہ پیغامبر علیہ السلام فرمود من ذکر اللہ

فی سواد اللیل نور اللہ قلبہ وقبرہ ویا برای خواندن قرآن است وآن یکے از سعادتِ ابدی است کہ
پیغامبر علیہ السلام فرمود من استظہر القرآن فی سواد اللیل نودی یوم القیامۃ بثلثۃ نداء یا ولی اللہ
یا اہل اللہ یا مجاہد اللہ یا برای خواندن علم است درآن ہم جزای بیشمار است در جامع الفضائل مذکور
است روایت کند ابن عمرؓ از رسول اللہ علیہ وسلم کہ گفت ہر کہ تکرار سبق کند در شب تا یاد شود اورا ہر حرفے
کہ تکرار کند ثواب حاجی ومرد غازی یابد ویا سوی بیت اللہ شبہا میرود واین دولتی بزرگ است حکایۃ
عن اللہ یا احمد بشر للمشائین فی ظلم اللیل الی بیتی فانی لہم قائد الی الجنۃ ویا برای رفتن حرب ہست
واین یکے از بہترین حسنات کہ حقتعالی بران کسانی کہ شب راہ قطع کنند وبوقت صبح برای غارت کفار
درآیند سوگند خورد فَالْمُغِيْرَاتِ صُبْحًا وپیغمبر فرمود علیہ السلام ہر کہ در شب برآید برای غزا بہر گامی کہ بنہد
ثواب آزادی بندہ در نامۂ اعمال او ثبت فرماید ویا بیداری باشد برابر زن خود وآن فاضلترین عبادتست
ودر خبر است ہر کہ بیدار باشد برابر زن خود از شب ساعتی چنانست کہ زندہ داشتہ باشد شب قدر را وبیداری شب
برای معصیت نیز بر انواع است چنانچہ زنا کردن وخمر خوردن ودزدی رفتن وجز آن واین ہر یکے موجب
عقوبات درکات است کہ رسول علیہ السلام فرمود ای آن کسان وای برای کسان کہ زندہ دارند شب را برای
معصیت ای مومن زندہ داشتن شب یکے از علامت دوستی خداست از رسول علیہ السلام پرسیدند کہ علامت
محبت چیست فرمود سہر اللیالی وارسال اللآلی جمع اللؤلؤ وھی کنایۃ عن الدمع وگفتہ اند عجب للمحب
کیف ینام ؛ کل نوم علی المحب حرام بندگی شیخ حمید الدین راست ؎ عجب از دوستی کہ خواب کند ؛ خواب
از دوستان شدا است حرام ؛ ہر کہ خواہد بیداری شب اورا آسان شود باید کہ طعام اندک خورد یا آب بسیار
نکشد ودر روز تن را کاری لفرماید کہ شب اورا استی آرد ہر کہ وقت خواب آیۂ فردوس تا آخر بخواند
وبگوید الٰہی بحرمت این آیہ مرا فلان محل بیدار گردان حقتعالی ہم بدان وقت اورا بیدار گرداند پیغمبر علیہ السلام
فرمود عین غضت عن محارم اللہ چشمے کہ بستہ شود از آنچہ حرام کرد خدای بدانکہ پوشیدن چشم از محارم
فرض است چنانچہ خدائتعالے گفت مر پیغمبر صلے اللہ علیہ وسلم را قُلْ لِلْمُؤْمِنِيْنَ يَغُضُّوْا مِنْ اَبْصَارِهِمْ
درباب زنان گفت قُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ اَبْصَارِهِنَّ پیغمبر علیہ السلام فرمود من نظر الی امراۃ اجنبیۃ
صب فی عینیہ الآنک یوم القیامۃ یعنی ہر کہ بیند سوی زن بیگانہ ریختہ شود در دو چشم او سرب روز قیامت
اجنبیہ گویند کسے کہ نکاح نہ پیوندد وگفت پیغمبر علیہ السلام النظر بالشہوۃ سہم مسموم
من سہام ابلیس یعنے نظر کردن بہ شہوت تیری است زہر آلود از تیرہای ابلیس
مقید بشہوت کرد اگر بغیر شہوت بیند باکی نباشد وپیغامبر علیہ السلام فرمود من غض بصرہ عما
حرم اللہ علیہ حرم اللہ علیہ النار یعنے ہر کہ بپوشد بینائی خود را از چیزے کہ حرام کردہ است خدای
تعالی بر او حرام کند خدائتعالی اورا بر آتش وگفتہ اند العین عین المعاصی یعنی چشم چشمۂ گناہ است چنانچہ از چشمہ

گیاہ روید از چشم گناہ روید وگفتہ النظر اساس الذنوب یعنی نظر کردن بنیاد گناہان است اگر مہتر آدم صلوۃ
اللہ علیہ سوی گندم ندیدی دل بباد ندادی ومستوجب عتاب فَعَصٰى اٰدَمُ رَبَّهٗ فَغَوٰى نگشتی اگر مہتر داؤد علیہ
السلام زوجۂ اوریا را ندیدی چہل سال نگریستی اگر ابو شحمہ دختر مغ را ندیدی زیر درہ جان ندادی ومحارم بر انواع
است یکے زن بیگانہ کہ تمام وجود او دیدن حرام است واز ذی رحم خود از فرود ناف تا زانو حرام است پیغمبر علیہ
السلام فرمود ہر مردی کہ از فرود ناف بیند وبنماید حقتعالی فرماید آن محل را بمقراض آتش دوزخ ببرند وبسوے
امردان بشہوت دیدن حرام است ودر رسالہ شیخ نجم الدین کبری گفتہ است کہ دیدن سوی زر ونقرہ ومتاع
دنیا بہوس حرام است ای مومن چشم را نیکو نگاہدار کہ ہر کہ چشم را نیکو نگاہ داشت او نجات یافت مردی از پیغمبر
علیہ السلام پرسید کہ ما النجاۃ گفت احفظ عینک مردی بر رسول علیہ السلام آمد وگفت یا رسول اللہ
من از حرم خود می ترسم پس رسول علیہ السلام فرمود چشم خود را از حرم دیگران ببند وبدانکہ عورت را روا نباشد کہ کنیزک
خود را از فرود تا زانو بنماید وخواجہ را نیز روا نباشد کہ از فرود ناف تا زانو کنیزک خود را کہ بشوہر دادہ باشد بنماید کہ از امام
شبلیؒ پرسیدند از دیدن سوی شرمگاہ حیوانات گفت دیدن بشہوت بسوی شرمگاہ ایشان حرام است و
در خبر آمدہ است کہ چون بندہ سوی محارم بیند حقتعالی گوید اے مومن سوی تو می بینم وتو بکدام سوی می بینی و
گفتہ اند کہ پوشیدن چشم از محارم حرام است چنانچہ خدائتعالی در کلام مجید میفرماید آدیم بتفسیر قولہ تعالٰی قُلْ
لِلْمُؤْمِنِيْنَ يَغُضُّوْا مِنْ اَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوْا فُرُوْجَهُمْ ذٰلِكَ اَزْكٰى لَهُمْ اِنَّ اللّٰهَ خَبِيْرٌۢ بِمَا يَصْنَعُوْنَ قُلْ
یا محمد للمومنین یا محمد محذوف است واین در قرآن بسیار است چنانچہ قُلْ اُوْحِيَ وقُلْ يٰۤاَيُّهَا الْكٰفِرُوْنَ و
ومانند این در قرآن بسیار است بیشتر ادا امر ایزد تعالی خود میفرمود اَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ مثل این بسیار
است واینجا از زبان پیغامبر میگوید ای محمد بگو مومنان را بعضے گویند میان این وآن فرقی نیست کہ خدائتعالی
گفت مَاۤ اٰتٰىكُمُ الرَّسُوْلُ فَخُذُوْهُ وپیغامبر علیہ السلام فرمود من اطاعنی فقد اطاع اللہ وبعضے گویند کہ
این بر طریق خشم است از خدائتعالی چنانچہ رسم است ہر کہ بر کسے خشمگین شود بزبان غیری بدو پیغام کند و
بعضے گویند کہ ازین شرف پیغامبر است کہ ای محمد تو بگو ایشان را اگر گفتہ تو نکنند اورا دوزخ گردانم وبعضے
گویند این کرم است در حق مومنان کہ ای محمد تو بگو مر ایشان را اگر ایشان را من گویم وایشان خلاف آن بکنند
از درگاہ شرمندہ مانند واگر خلاف امر تو کنند آنچنان شرمندہ نمانند للمؤمنین گفت بنی آدم نگفت تا
مسلم وکافر در آمدی وکافر مخاطب بشرائع نیست ومومن گفت کہ ای مومن درین پند ترا مخصوص گردانید
کافر دوزخی است اگر گناہ کند یا نکند اورا خلاصی نخواہد مگر دوزخ اگرچہ عذاب گناہ اورا جدا گانہ خواہد بود فاما تو
بہشتی ہستی چرا باشد کہ بدیدن نامحرمی خود را دوزخی گردانی کقولہ علیہ السلام من نظر نظرۃ واحدۃ الی
ما نہی اللہ عنہ عذب فی النار اربعین خریفا ہر کہ یک نظر بیند سوی چیزے کہ نہی کردہ است خدای
تعالی از و عذاب کردہ شود در آتش چہل سال ہکذا فی صغیر الرازی کقولہ تعالٰی يَغُضُّوْا مِنْ اَبْصَارِهِمْ بعضے گویند من

زائده است تقدیر کلام آن است که بگوای محمد مر مومنان را تا بپوشند بینائیهای خود را و بعضے گویند من زائده نیست بلکه تبعیض است و تقدیر کلام چنین باشد یغضوا من بعض المحل ابصارهم و آنچه خدا تعالی ازان منع کرده است اگر من نبودی مطلق امر بودی و از همگنان چشم پوشیدن لازم آمدی قوله تعالی وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ونگاه دارید شرمگاههای خود را قدم الابصار علے الفروج لان الابصار اصل الذنوب و اساس المعاصی و یا ازان سبب که ابصار بالا است از فروج و از بالا سوی فرود آمدن خوبتر می آید چنانچه خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ اگرچه زمین پیش از آسمان آفریده شده است یحفظوا فروجهم من الزنا والنظر واللمس که پیغمبر علیه السلام میفرماید هر که شرمگه خود را بکسے نماید خدا تعالی و فرشتگان خدای برو لعنت کنند ذالک اَزْكٰى لَهُمْ ای ذالک الحفظ یا ذالک الامر اطهر لهم که آن نگهداشت برای پاکی شما است اگر در دنیا پاک باشید در عقبی شما را باک نه باشد کقوله صلی الله علیه وسلم من ضمن لی مابین اللحیة وبین رجلین ضمنت له بالجنة قوله اِنَّ اللّٰهَ خَبِيْرٌ بدرستی و راستی خدا آگاه است بهمه چیزها خبیر بصیر بلغت نزدیک اند و بعضی گویند هر دو اسم را یک معنے هست و بعضی گویند خبیر یکے از اسماء خاصه است و بصیر یکے از اسماء مشترک است و بصیر بینائی ظاهر را گویند و خبیر بینائی باطن را گویند بندگی شیخ حمید الدین حاکم در تحمید باریتعالی گفته است قطعه بصیر است در ظلمت تحت ثری بیند؛ خبیر است مراورا پیدا است مغز استخوان بق؛ علیم است اندک و بسیار داند ظاهر و باطن؛ سمیع است بشنود راز دل مور و دم طوطق؛ و بعضے گویند بصیر بینا همه چیز را گویند و خبیر دانا همه چیز را گویند یعنی مقدار آن چیز مثل بیننده شی را بصیر گویند قوله تعالی بِمَا يَصْنَعُوْنَ ای آنچه شما بکنید خدا تعالی می بیند فاعل و صانع از روی لغت یکے اند و در معنے فرق دارند یعنے فاعل عام تر است از صانع زیرا که ضرب را فعل گویند و تراشیدن چیز را صنع گویند حاصل آنست آنچه شما می کنید اندک و بسیار و پنهان و آشکارا خدا تعالی میداند و می بیند هوشیار باش فردای قیامت ترا روشن خواهد شد چون نامهٔ اعمال بدست یابی آنچه در دنیا کرده باشی تمام انجا بینی و بگوئی و مالهذا الکتاب لا یغادر صغیرة ولا کبیرة الا احصٰها

المجلس الخامس فی یوم القیمة

بسم الله الرحمن الرحیم عن عمر بن الخطاب رضی الله عنه عن حضرت الرسالة صلی الله علیه وسلم انه قال یحاسب ابن ادم بکل نعمة انعمها الله تعالی علیه و یسئل عن شکر غیر اربعة اشیاء خبز یاکله دماء قراح و ثوب یواری عورته و بیت یسکنه من الحر والبرد فما اعطے فضلا علی هذه حوسب علیه و یسئل عن شکره هذا فی المصابیح یعنی حساب کرده شود پسر آدم بهر نعمتے که خدا تعالی او را انعام کرده است برو و پرسیده شود از شکر آن جز چهار چیزے نانی که بخورد آب تازه که آشامد و جامه که بدان عورت خود بپوشد و خانه که ساکن شود از سرما و گرما پس آنچه عطا کرده شود زیادت برین حساب کرده شود

برو و پرسیده شود از شکر او و راوی این حدیث مرذی است که شیطان از هیبت سایهٔ او گریختی چنانچه پیغمبر علیه السلام فرمود ان الشیطن لیفر من ظل عمر قوله علیه السلام یحاسب حساب کرده شود بدانکه شمار قیامت برحق است چنانچه خدا تعالی میفرماید وَاِنْ تُبْدُوْا مَا فِيْۤ اَنْفُسِكُمْ اَوْ تُخْفُوْهُ يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللّٰهُ و پیغمبر علیه السلام گفت حاسبوا قبل ان تحاسبوا بعضے را اصلا حساب نخواهد شد چنانچه رسول فرمود یدخلون الجنة من امتی سبعون الفا بغیر حساب قیل من هم یا رسول الله قال الذین لا یسترقون ولا یتطیرون ولا یکتوون وعلی ربهم یتوکلون یعنی در آیند از امت من در بهشت هفتاد هزار بغیر حساب گفتند ایشان کیانند یا رسول الله گفت آنکه فال ندیدند و شگون را نه گرفتند و داغ ندهانید ند و بر پروردگار خود توکل کردند ای مومن اگر خواهی که بغیر حساب در بهشت روی این هر سه کار نکنی و در جمیع احوال توکل بخدا کنی تا شایان محبت الٰهی گردی که اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِيْنَ و پیغمبر علیه السلام فرمود من توکل علیه کفاه هر که توکل برو کرد بسنده باشد او را بعضے را حساب باشد باسانی و نشانی آنست که نامه بدست راست یابد فَاَمَّا مَنْ اُوْتِيَ كِتٰبَهٗ بِيَمِيْنِهٖ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَّسِيْرًا ثمرهٔ آن چیست که سوی بهشت شادمان و خرامان برود وَيَنْقَلِبُ اِلٰۤى اَهْلِهٖ مَسْرُوْرًا و بعضے را به یک سخن حساب شود که فرمان حضرت عزت در رسد ای شیئ خلقتک من قبل جوا گوید لطاعتک فرمان شود یا عبدی اصطفیتک فادخل الجنة من ای باب شئت و بعضے را در سه کلمه حساب فارغ شود فرمان شود در دنیا چه کردهٔ گوید آنچه فرموده بودی فرمان شود چه خوردهٔ گوید آنچه رسانیده بودی فرمان شود چه پوشیدهٔ گوید آنچه داده بودی فرمان شود برو در بهشت و در کتاب شمالی مذکور است فردای قیامت فقیری کوچه گردی را حاضر کنند گلیمی در بر و کلاه پشمینه بر سر و زنبیلے در بغل چوبی در دست فرمان شود ای اهل عرصات استقبال کنید و باعزاز و اکرام او را پیش کرسی قضا حاضر گردانید فرمان شود ای دوست من ترا در دنیا فقیر گردانیده بودم و از متاع دنیاوی بکلی مبرا کردم تو در عبادت حضرت ما تقصیر نکردی ما از تو خوشنودیم تو هم از درگاه من خوشنود هستی یا نه آن فقیر سر بسجده نهد و بگوید ملکا پادشاها خوشنودی حضرت تو باید از من بیچاره چه آید من بیچاره خوشنودم فرمان شود در دنیا قوت تو از کجا بود گوید الٰهی تو بهتر میدانی خانه ها میگشتم و پرکالهای نان در دریوزه میکردم و بدان قوت خود میساختم فرمان شود بندهٔ من برو در بهشت او استاده شود فرمان رسد چه استادهٔ آن فقیر مناجات کند و گوید خدایا تنها چگونه روم فرمان شود هر که در دنیا ترا پارهٔ نان و پرکالهٔ جامه و شربت آبی داده است ایشان را بتو بخشیدم همه را برابر خود در بهشت رسان آن فقیر را بر براق سوار کنند آن خرقهٔ او را از ان پر نور گردانند و هفتاد هزار فرشته پیش او طرفا طرف قوا گویان روند چندین هزار در هزار را شفاعت کنند و در بهشت رسانند پیغمبر علیه السلام فرمود آن روز جمله اغنیا تمنا برند که کاشکی ما هم فقیر می بودیم و هر کرا حساب سخت شد بدانکه او در عذاب گرفتار گشت کقوله علیه السلام من نوقش فی الحساب عذب و نشان سختی عذاب حساب آن است که نامه بدست چپ دهند چون نامه بدست چپ یابد بلرزد و بگوید یٰلَيْتَنِيْ

لَمْ اُوْتَ کِتَابِیَہْ ای کاشکے من نامۂ خود نمی یافتم وبعضے گویند مومن صالح نامہ بدست راست یابد مومن طالح بہ دست چپ یابد وکافر از پس پشت یابد ودست از سینہ شگاف کردہ وپس پشت کشیدہ باشند ای مومن حساب قیامت سخت دشوار است وہیبت آن بسیار است ودر خبر است چون فردای قیامت ندای حضرت عزت دررسد ای بنی آدم حساب دہید آنچہ در دنیا کردہ آید لرزہ در اہل عرصات افتد وہمہ آدمیان توجہ بآدم کنند وگویند یَا اَبَانَا قَدِّمْ مَعَنَا تو پدر مائی تو پیش شو وما فرزندان توایم دنبال تو رویم صفی اللہ درگریہ شود گوید ای فرزندان من در پیشانی کسیکہ داغ عصیان باشد عَصٰی اٰدَمُ رَبَّہٗ فَغَوٰی او چگونہ پیش شود فاما برہابیل روید ہابیل گوید من خود اندک در دنیا بودم وعبادت اندک کردہ ام فاما بر مہتر شیث روید مہتر شیث گوید یک بی ادبی در وجود من آمدہ است ہنوز من بدان شرمندہ ماندہ ام فاما بر مہتر نوح روید نوح علیہ السلام گوید دعای من جملہ خلق غرق شدہ اند از ان شرمندگی روی من نمیتوانم نمود فاما بر مہتر موسیٰ علیہ السلام روید مہتر موسیٰ را ببینند دست در ساق عرش زدہ ضعیف شدہ ہر بار میگوید رَبِّ اَرِنِیْ اَنْظُرْ اِلَیْکَ از وی باز گردند بر خلیل علیہ السلام آیند خلیل گوید من نتوانم کہ مرا در دنیا یکبار از سبب نادادن نان مر کافر یرا عتاب شدہ بود من از ان شرمندگی روی نمی توانم نمود فاما بر مہتر عیسیٰ علیہ السلام روید مہتر عیسیٰ گوید کہ کافران مرا ثَالِثُ ثَلٰثَۃٍ گفتند من ازین شرمندگی روی نمی توانم آورد وگویند بر محمد مصطفےٰ صلے اللہ علیہ والہٖ وسلم روید کہ امروز روز بازار اوست ہمہ پیغمبران وعلمان وشہیدان وغازیان وابدالان واوتادان وصالحان وطالحان وبامایگان بی مایگان وعاجزان وشکستگان ومخلصان ومفلسان روی بمحمد رسول اللہ صلے اللہ علیہ والہ وسلم آرند وگویند یا حبیب اللہ امروز آن روز است کہ قدم پیش نہی ومارا دنبال خویش بری ودر باب ہر یکے از حضرت لم یزل ولایزال شفاعت کنی چون خلاصۂ بشر شفیع روز حشر قدم پیش نہد وجملہ مخلوقات در عقب او باشند چون در جائیگاہ شفاعت حاضر شوند محمد رسول اللہ صلے اللہ علیہ والہ وسلم سر بسجدہ نہد وفرمان شود محمدا امروز روز بازار تست سر از سجدہ بردار واز حضرت ما بخواہ از تو خواستن واز ما دادن واز تو طلبیدن واز ما بخشیدن واز تو ناز کردن واز ما قبول کردن حضرت ما در دنیا برابر تو وعدہ کردہ است وَلَسَوْفَ یُعْطِیْکَ رَبُّکَ فَتَرْضٰی بر تو نہادہ اند اکنون ہر کرا خواہی پیش فرستی محمد رسول اللہ صلے اللہ علیہ والہ وسلم رو باہل عرصات آرد ہر یکے را ببیند کہ پنہان شود خواجہ عالمیان دست در ابو بکر صدیق رضی اللہ عنہ دراز کند وبازوے او بگیرد وطرف حساب گاہ کشد صدیق گوید یا حبیب اللہ مرا اول پیش مبر کہ من آخر عمر مسلمان شدہ بودم لائق درگاہ او کاری نکردہ بودم کسے را ببر کہ طاعت بسیار کردہ باشد غلغلۂ گریہ در عرصات افتد پیغمبر علیہ السلام گوید یا صدیق بعد از انبیاء بہترین اولیا توئی بجز تو غیرے چگونہ برم صدیق اکبر قدم از جملہ اہل محشر پیش نہد ودر حساب گاہ حاضر شود فرمان حضرت رحمان بر نبی آخر الزمان دررسد اے محمد اول کسے را آوردی کہ حضرت مارا شرم از موے سپید او می آید صدیق رض سر بہ سجدہ نہد وفرمان شود ای دوست حبیب ما ای یار غار خلیل ما

سر بردار فرمان شود در دنیا چہ کردۂ صدیق رض خاموش ماند فرمان شود جواب بگو بگوید ملکا بادشاہا سوال از کردار است ومن بندۂ ضعیف وبیکار بودم فرمان شود چون تو بافلاس پیش آمدی طاعت ترا بر طاعت فرشتگان فضل نہادم وترا بخشیدم برو سوی بہشت بعدہٗ خواجہ کائنات امیر المومنین عمر رضی اللہ عنہ را پیش فرستد چون عمر رض در حساب گاہ حاضر شود از حضرت بی کام وبی زبان وبی صوت وبی الحان فرمان شود السلام علیک یا عمر رض چنانچہ پیغمبر علیہ السلام میفرماید اول مَنْ یُسَلِّمُ عَلَیْہِ الرَّبُّ عُمَرُ رضی اللہ عنہ چون عمر رض سلام بشنود سر بسجدہ نہد فرمان شود ای ناصر حبیب ما در دنیا چہ کردۂ گوید ملکا پادشاہا ہرچہ کردہ ام لائق وشایان درگاہ تو نیست فرمان شود ہرچہ کردۂ از تو قبول کردم برو در بہشت بعدہ امیر المومنین علی رضی اللہ عنہ را پیش آرند واز امیر المومنین عثمان رضی اللہ عنہ حساب نخواہد بود ببرکت دعای پیغمبر علیہ السلام کہ حقتعالی اورا حساب بخشیدہ است در انچہ روز عید در خانۂ ہر نہٗ حرم مصطفےٰ صلی اللہ علیہ وسلم فاقہ بود پیغامبر علیہ السلام جانب نمازگاہ روان شد ام المومنین بی بی عائشہ رضی اللہ عنہا گفت یا رسول اللہ ہیچ علمی داری کہ در نہٗ حرم شما روز عید علوفہ نیست مصطفےٰ علیہ السلام شاد شاد واز غایت فرحت سر بجنبانید وہر بار میگفت اَلْاٰنَ تَمَّ نِعْمَتِیْ وَالْاٰنَ اسْتَکْمَلَ فَقْرِیْ ای عائشہ رض تو چہ غمناک میشوی گفت یا رسول اللہ مرا خود شادی است فاما سائلان وبیوگان ویتیمان کہ بہ حکم معہود قدیم خواہند آمد ازوی شرمندگی می آید مہتر عالم علیہ السلام فرمود مارا وایشان را خدائتعالی خواہد داد چون مہتر عالم علیہ السلام از نمازگاہ باز گشتہ دید کہ فقیران از خانہ مصطفےٰ علیہ السلام طعام پختہ وخام می برند رسول علیہ السلام در خانہ آمد بی بی عائشہ رضی اللہ عنہا گفت یا رسول اللہ صحابہ را اشارت شود تا بیایند واز مائدۂ شما طعام بخورند سید عالم علیہ السلام پرسید یا حمیرا این طعام از کجا است گفت یا رسول اللہ امیر المومنین عثمان رض بن عفان فرستادہ بود شصت شتر بار آرد ودہ شتر روغن ودہ شتر شہد وصد گوسفند وپانصد دینار نقد فرستادہ بود رسول علیہ السلام فرمود در نہ حرم حصہ دادہ گفت یا رسول اللہ در ہر خانہ این مقدار فرستادہ است رسول علیہ السلام گفت یا رحمٰن سَہِّلِ الْحِسَابَ عَلٰی عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ مہتر جبرئیل علیہ السلام برسید وگفت یا رسول اللہ فرمان میشود کہ دعای تو در حق عثمان رض قبول کردم واز وی فردائے قیامت اصلا حساب نکنم کسے کہ چندین بدہد رسول علیہ السلام برائے آسانی حساب او دعا میکند وکسیکہ در راہ خدائتعالی چیزے ندہد احوال او چہ شود ورسول علیہ السلام فرمود ہر کہ روز عید بیوہ را دیگ درشاند حقتعالی حساب یک سالہ از وی نپرسد دیگ درشاند یعنے چیزے اورا بدہد کہ درشاند آمدیم بر سر سخن چون علی رض را پیش برند فرمان رسد ای شیر من وای برادر دوست من در دنیا چہ کردۂ امیر المومنین علی رضی اللہ عنہ گوید ملکا وپادشاہا تو دانا تری پیش تو چہ عرض کنم حساب امیر المومنین علی رضی اللہ عنہ نیز آسانی شود چنانچہ رسول علیہ السلام میفرماید اَسْرَعُ الْحِسَابِ الْمُحَاسَبَۃُ یَوْمَ الْقِیَامَۃِ حِسَابُ الْعَلِیِّ وَاَیْسَرُ الْحِسَابِ حِسَابُ ابْنِ الْعَوْفِ پس بدان کہ اول حساب امت مصطفےٰ صلے اللہ علیہ وسلم را شود واول در میزان اعمال شان سنجیدہ اول بہ پلصراط ایشان را برند واول در بہشت ایشان را در آرند **قولہ یحاسب ابن بنی آدم** را

یادکردن غیر یرا چنانچه همه راحتهای دنیا و عقبی آدمی راست همچنان مشقتهای دنیا و حساب عقبی آدمی راست
مقصود خلائق محمد رسول الله گفتی یالیت رب محمد لم یخلق محمدا و آمده است که روزی امیر المومنین ابا بکر
صدیق رضی الله عنه زیر درختی نشسته بود مرغی را دید که می پرد و هر بار از شاخ بشاخی میرفت ابا بکر گفت طوبی
لک یا طیر خوشی باد مر ترا ای پرنده هر جا که خواستی نشستے و هر جا که خواستی خفتی و هر جا که خواستی رفتی بیچاره پسر ابو
قحافه این گفت پدر صدیق است اگر نشست هم نشستند و اگر ساکت ماند هم نشستند و اگر برخاست هم نشستند ای
کاشکے من تو می بودم و تو من می بودی اگر فرشتگان در کاه اند ایشان را هم خواهند پرسید و می چون در حق ایشان
عقاب نیست گوئی که شمار هم نیست چهار پا یا نیز از پرسش باشد و حق یکے بدیگر بدهاند چنانچه در خبر است که ستور جماراز
ستور قرنا که در دنیا زده باشد حق بدهاند فاما چون مرجع ایشان بخاک باشد و از صراط دوزخ ایمن اند گوئی که بر
ایشان حساب نیست همه کافران تمنا برند و گویند یالیتنی کنت ترابا فاما چون تو بهر ذره ثواب یابی و از هر
ذره عقاب بینی که فمن یعمل مثقال ذرة خیرا یره ومن یعمل مثقال ذرة شرا یره هر آئینه حساب تو هم بدان
اندازه باشد ای بیچاره آدمی اگر نجات یافتی فوزی عظیم ترا دست دهد فقد فاز فوزا عظیما و اگر در دوزخ
ماندی کلما ارادوا ان یخرجوا منها اعیدوا فیها مستحق این وعده شدی ای بسیار بنی آدم بینی که ملائکه در
رکاب ایشان روند بگرد سم براق ایشان نرسند و ای بسا آدمی را بینی که طوق محنت در گردن و داغ لعنت بر
پیشانی که لا یکلمهم الله ولا ینظر الیهم یوم القیمة ولا یزکیهم در باب شان است و در دوزخ نگونسار شوند
وهم فیها یحبرون قوله کل نعمة انعم الله علیه یعنی حساب کرده شود بنی آدم بهر نعمتے که خدا تعالی او را داده است
برو بدانکه نعمت بر دو قسم است یکے ذاتی دوم غیر ذاتی ذاتی بر دو نوع است ظاهری و باطنی باطنی چون دل و
جگر و شش و آنچه درون است که وجود ظاهر بدان قائم است و ظاهری چون چشم و زبان و گوش و دست و پای
و بعضے گویند که نفع ایشان نیز باطنی است چنانچه چشم نعمت ظاهر است و بینائی در وی نعمت باطن است
چنانچه لسان نعمت ظاهر است و گویائی در و نعمت باطن است ای بسا زبان که گنگ اند و ای بسا گوش
که کر اند قال الله تعالی واسبغ علیکم نعمه ظاهرة وباطنة و غیر ذاتی چون اسپ و شتر و زن و مال و
زراعت و جامه و متاع ازین هر یکے از تو پرسش خواهد بود و از نعمت باطنی که ذاتی است اول از دل پرسند که
ای بندۂ ما ترا دل دادیم و در وی عقل نهادیم چرا آن دل را معدن محبت و شکر و رضا و شفقت نساختی و چرا او
را مخزن عجب و کبر و ریا و حرص و حقد و غضب کردی ان السمع والبصر والفؤاد کل اولئک کان عنه
مسئولا چنانچه از دل پرسیده خواهی شد از گوش و چشم هم پرسیده خواهی شد و از زبان نیز حساب دشوار باشد
زیرا که همه معاصی بیشتر بر داست از کذب و نمیمت و غیبت و گواهی دروغ و قذف و فحش همه از زبان آید مردے
از رسول علیه السلام پرسید یا رسول الله از زبان هم کسے در دوزخ رود گفت بیشتر خلق از شومت زبان
در دوزخ نگونسار شوند چنانچه از نعمت ذاتی پرسش خواهد بود همچنان از نعمت غیر ذاتی پرسش خواهد بود

منافع آفتاب و ماهتاب از نعم و آن هم از تو خواهند پرسید و نعمتهای بسیار است چنانچه خدا تعالی گفت
وان تعدوا نعمة الله لا تحصوها یعنے اگر شمار کنید نعمتهای خدا تعالے را شمار آن نتوانید کرد قوله و
یسئل عن شکرها و سوال کرده شود از شکر آن نعمتها یعنے اول بر بنده نعمتها بیشمارانند که ای بنده ترا ایمان دادم و عقل
دادم و فلان نعمت دادم بعد از شکر هر یکے او را بپرسند که هیچ شکر نعمت ما بجا آوردی و شکر از دل و از زبان و از جوارح
آید و در دل باید که بداند که این نعمتها دادۂ خدا است و فعل خود اصلا در میان نداند و خود را بران مستحق نه بیند این شکر دل
است و شکر زبان آنست که بدان بر کسے حدیث کند که مر خدای چنین و چنان نعمت داد و بر زبان الحمد لله گفتن
عادت کند به پیغامبر علیه السلام فرمان بود و اما بنعمة ربک فحدث احمدا بنعمت پروردگار خود حدیث کن پیغمبر
گفت التحدث بالنعمة و شکر جوارح آن هست که بقوت آن نعمت جوارح را در معاصی نداری بلکه ایشان را
در کار نیک داری لئن شکرتم لازیدنکم فرمان است لئن شکرتم ای بالقلب و اللسان و الجوارح فردای قیامت
از شکر دل و زبان و جوارح از تو خواهند پرسید قوله غیر اربعة اشیاء جز چار چیز که از ان حساب نه باشد اگر به جد
تمنع نه رسد قوله خبزا یاکله نانی که بخورد آنرا ای مومن نان را گرامی دار که فرمان حضرت رسالت صلی الله
علیه وسلم برین جمله است اکرموا الخبز فانه انزل من برکات السماء بدانکه اعلی ترین نانها نان گندم هست نا بیخته و
و اولی ترین نانها نان جو است نا بیخته رسول علیه السلام گفت که حق تعالے میفرماید البر من بهائی والشعیر من عظمتی هر که
گرامی دارد ایشان را گرامی کنم او را در دنیا و عقبی هر که سبک دارد ایشان را سبک گردانم او را در دنیا و آخرت و اهانت
ایشان آنست چون پیش آرند منتظر نان خورش باشد و در عهد رسول علیه السلام این چنین آرد نبود یعنی غربیل نبود
بعد وفات رسول علیه السلام پیدا شد گفته اند اول بدعت که بعد رسول علیه السلام حادث شد خوان و غربیل است
شخصے ابو هریرة را در خانه مهمان برده بود در خانه او غربیل دید نشناخت پرسید که این چیست گفت درین آرد می بیزیم
گفت پیش من بپرید تا من نظاره کنم عذری آرد پیش ابو هریرة پاک کردند ابو هریرة نعره زد و برخاست و جانب مسجد
رفت پیش صدیق گفت ای صدیق اسلام رفت و بدعت پیدا شد مسلمانان در تمتع افتادند و متابعت پیغمبر علیه السلام
گذاشتند صدیق گفت چه دیدی کیفیت گفت گریه در مسجد عام شد در عهد پیغمبر علیه السلام بعضے آرد جو را فف
میزدند و آرد گندم را فف نمیزدند از جو چند پس بیرون می آمدی و چندین بماندی و نمک را بعضے نان خورش
داشتندی و بیشتر نان خورش ایشان سرکه بودی خواجه عالمیان علیه السلام سه روز متصل نان گندم نخوردی
برای ایثار رانه برای بخل و عسرت را آورده اند که امیر المومنین عمر روزی پالوده ساخته برای رسول علیه السلام آورد
پیغمبر علیه السلام در خانه ام المومنین حفصه بودند پیغامبر علیه السلام آنرا تناول کرد بعده از عمر رضی الله عنه پرسید که
این را چگونه سازند ترکیب آن تمام گفت رسول علیه السلام فرمود نعمتے نیک است امیر المومنین عمر خوش شد و شادان
بازگشت روز دویم چون رسول علیه السلام در نوبت بی بی عائشه بود امیر المومنین عمر هم یک طبق ساخته نزد رسول
علیه السلام آورد آنروز هم تناول کرد سوم روز هم پیغمبر علیه السلام را نوبت زینب بود عمر رضی الله عنه هم یک طبق

پالوده بدست خود گرفته پیدا شد همین که رسول علیه السلام عمر را دید در گریه شد چون عمرؓ بر رسول علیه السلام آمد در گریه
دید رسول علیه السلام پرسید مگر نعمت دیروزه آورده گفت آری یا رسول الله رسول علیه السلام فرمود یا عمرؓ دور
کن این را که من فرعون و نمرود نیستم مرا برای خوردن این چنین نعمتها و طعامها نفرستاده اند دو روز خاطر نگاه داشته
ام ای پسر خطاب اگر من در دنیا هر روز این چنین نعمتها و طعامها خورم فردای قیامت چگونه شفاعت گناهگاران
کنم پس ازین حدیث معلوم میشود که طعام نیک خوردن جائز است چنانچه پیغمبر علیه السلام دو روز متصل خورد و این
هم روشن میشود که دلجوئی برادر مسلمانان کند چنانچه رسول علیه السلام خاطر عمرؓ نگاه داشت وازین هم معلوم می شود که
سه روز متصل گندم رسول علیه السلام نخورد واین هم روشن میشود که هر که دست از تمتع بدارد او را درجهٔ شفاعت
بلند آمدیم بر سر حدیث حساب نانی که بخورد نباشد قید بخوردن کردن که یا کله فاما کسیکه میخوراند اگر برائے ریا میخوراند
مستحق حساب بود وهم مستحق عذاب واگر للّٰه فی الله میخوراند موجب حساب وثواب بود ای مومن چند طعام را حساب
نیست طعامی که قدر کفایت بخوری بغیر نان خورش آنرا حساب نیست وطعامی که برائے افطار کنی اگرچه با نان
خورش باشد هم حساب نشود فاما اگر دو نان خورش باشد هم حساب بود وطعامی که در سحر نیت روزه خورند آنرا نیز حساب
نیست اگرچه با دو نان خورش باشد واگر برائے مهمان تکلیف کنی دو یا سه نان خورش باشد وتو هم برابر ایشان
بخوری دران هم حساب نیست درانچه دحیه کلبی رضی الله عنه بر رسول علیه السلام آمد وبشرف اسلام مشرف
شد خواجهٔ کائنات برای او مهمانی با تکلف کرد نان گندم با پنج خورش بود گوشت وبیضه وشهد وسرکه ودوغ
شه مهتر عالمیان با دحیه کلبی تناول فرمود عکاشه گفت یا رسول الله شما وقتی دو نان خورش تناول نکردید امروز
پنج نان خورش دست رسانیدی فرمود هر نعمتے که برائے مهمان کنند وبرابر او خورند دران حساب نه باشد
چنانچه آمده است روزی رسول علیه السلام از محلی می آمد آفتاب گرم بود زیر سایه درختے ساعتے قرار گرفت
ودیهی بود مردی ازان دیه دوید پیش رسول علیه السلام نان وگوشت وپنیر آورد رسول علیه السلام نان را برابر
پنیر تناول میکرد ویاران برابر گوشت نان میخوردند آن مرد گفت یا رسول الله ازوجه حلال است فرمود مرا یکے
نان خورش بسند است که حساب آن آسان تر است فاما در دو نان خورش حساب سخت باشد این حکایت
امام غزالی در رسالهٔ سید الابرار آورده اند که عمر خطاب رضی الله عنه سلمان فارسیؓ را با مارت طرف شام فرستاده
بود چون سلمان رایک سال گذشت مال فرستاد و برندهٔ مال را گفت باید که سیرت امیر المومنین عمرؓ را به بینی بر
جادهٔ سنت نبوی هست یا نه چون آن کس بر امیر المومنین عمرؓ آمد باز گشت چون نزدیک سلمانؓ رسید
نعره زد ودستار بر زمین زد ومیگفت قد هدم الدین سلمان گفت چه شد گفت عمرؓ دو سیرت پیغمبر علیه السلام
گذاشت یکے بر جامه دو تو نشسته بود ودوم دو نان خورش پیش او دیدم سلمانؓ در گریه شد ودر حال خرقه پوشید
وجانب مدینه روان شد چون نزدیک مدینه رسید خبر بعمرؓ شد که سلمانؓ آمد امیر المومنین عمر استقبال کرد چون نظر سلمانؓ بر
عمرؓ افتاد نعره زد وگفت یا عمرؓ دوزخی شدی ای عمرؓ از دین دور افتادی سنت مصطفے صلی الله علیه و

آله وسلم را گذاشتی امیر المومنین عمرؓ متحیر شد وبیهوش گشت وبر زمین افتاد بر روی مبارک او آب زدند چشم باز
کرد وگفت یا سلمانؓ بگو از من چه در وجود آمد گفت دو سیرت پیغامبر علیه السلام گذاشتی گفت کدام گفت دو نان
خورش خوردی وبر دو جامه نشستی عمرؓ شاد شد که دروغ بود وبرخاست ونشست وگفت پیش شما که گفت گفت فلان
او را طلب کردند امیر المومنین عمرؓ ازوی پرسید گفت پیش شما دو نان خورش دیدم یکے زردی دوم سپیدی
گفت یا سلمانؓ مرا زحمت بود طبیب گفته بود نان را با زردی بیضه بخور پیش من دو کاسه بود در یکے زردی ودر یکے
سپیدی او را گناه نیست وجای که من نشسته بودم یک تو جامه بود واز پیش با دو تو کرده بود سلمان رضی الله عنه
امیر المومنین عمرؓ را در کنار گرفت وگفت اگر اشارت باشد زیارت رسول علیه السلام وصدیقؓ بکنم واگر اشارت باشد
هم ازینجا باز گردم که بغیر فرمان آمدم امیر المومنین عمر رضی الله عنه گفت درون بیا چند روز مشاهده یکدیگر ببینیم
ورسول علیه السلام گفت شرار امتی الذین یاکلون مخ الحنطة یعنی بدترین امت من آنانند که مغز گندم بخورند
واین حرام نیست اگر وقتی بخورند باک نه باشد فاما چون دوام خورند تنعم شود وآن ستوده نیست که رسول علیه
السلام گفت شرار امتی الذین عیشهم فی التنعم یعنی بدترین امت من آنانند که عیش ایشان در تنعم باشد
در خوردن وپوشیدن وبدانکه بهترین نان خورشها هرچه از گوشت سازند وکمترین سرکه ونمک است وکسانیکه
براه آخرت رفته اند از نان خورش پرهیز کرده اند ونفس را مخالفت کرده اند که چون نفس آرزوی خود یابد غفلت
وظلمت در وی زیادت شود حیات را دوست دارد ومرگ را دشمن دارد واین نه نیکو است بلکه مومن باید دنیا را و
حیات را دوست ندارد وعقبے را دوست دارد که رسول علیه السلام گفت من احب لقاء الله احب الله
لقاءه ومن کره لقاء الله کره الله لقاءه ومراد ازین مرگ است که لقاء دوست بے مرگ میسر نگردد وتا
مردم دنیا را زندان نداند دل او سوئے عقبے گشاده نشود پس چون وجود در تنعم پرورش یابد دنیا زندان او نگردد
بلکه بوستان شمرد مردی برای رسول علیه السلام شیر آورد ودر وشهد بود رسول نیاشامید گفت دو شربت بیک وقت
درچنین زندان نتوان خورد وآمده است که روزی درخانه امیر المومنین علیؓ چهار نان خورش بود بی بی فاطمه زهرا
رضی الله عنها گفت که هر یکے یک نان خورش اختیار کنید امیر المومنین حسنؓ گفت من شهد اختیار کردم وامیر
المومنین حسینؓ گفت من روغن اختیار کردم وامیر المومنین علیؓ گفت من شیر اختیار کردم وگوشت اختیار بی بی
فاطمهؓ شد هر چهار در یک محل نشستند وآوردند هر یکے پیش خود داشته میخوردند همچنان خواجه عالمیان علیه السلام درآمد
چو چار نان خورش یکجا دید مزاج گرم کرد وگفت انتم اهل بیتی ام آل فرعون وهامان واز چشمهائے
ایشان آب دوید هر چهار برخیزیدند وگفتند یا رسول الله صلی الله علیه وسلم اذا منا ماعندنا یعنی نان خورش ما
آنچه نزدیک ما است در چهار شریک ایم آن زمان خواجهٔ عالمیان ساکت شدند ودر طعام بی بی فاطمهؓ شریک شده
با وتناول کردن گرفت قوله دعاء فراح بشی بسوء آبی تازه که بیاشامد او را ازان حساب نباشد واگر سرد باشد
موجب حساب بود مفید با آشامیدن میکند هرچه که تو ازان حظ گیری برای آن ترا خواهند گرفت فاما تشنه را اگر آب خورانی دران

ثواب بلا حساب یابی کقوله علیه السلام من سقا مومنا شربة ماء اعطاه الله تعالی بکل قطرة ثواب الف
حسنة یعنی هر که بخوراند مومنے را شربت آبی عطا کند خدا تعالی او را بهر قطره ثواب هزار نیکی بدانکه ای مومن آب
نعمتے است بزرگ وحقتعالی حیات را بر آب در بست وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ رسول علیه السلام
گفت ان الله احیا جمیع الاشیاء بالماء ولولا الماء لخربت الدنیا یعنے خدا تعالی زنده گردانید جمله چیزها را به
آب اگر آب نبودی هر آئینه خراب شدی دنیا قدر آب تشنگان دانند تو حال تشنگان چه دانی که در کرانهٔ جوئی
وعذاب دوزخ ده جزو است نُه جزو در گرسنگی وتشنگی است ویک جزو عذابها دیگر است نه بینی اهل دوزخ
سوے اهل بهشت نالند وبگویند اَفِيضُوا عَلَيْنَا مِنَ الْمَاءِ اَوْ مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ نام گرفته فریاد کنند یعنی ای پدر من
وای برادر من وای خواهر من وای شوهر من وای دوست من ما از گرسنگی وتشنگی هلاک میشویم ازین آبها ونعمتها
که شما راست چیزی بریزید بر ما ایشان بگویند ما را فرمان نیست که در حق شما شفقت کنیم که آب وطعام بهشت بر
شما حرام است ان الله حرمهما علے الکفرین طعام شان نباشد مگر زقوم وآب شان نباشد مگر زرد آب وریم
چون آب سرد نعمتی نفیس است هر آئینه موجب حساب باشد هر آبی که تازه بخوری در ان حساب نیست فاما چون
سرد آب باشد موجب حساب باشد که نعمتے است که رسول علیه السلام فرمود الماء البارد نعمة یسال عنها آورده
اند که روزی مهتر عالم علیه السلام آفتاب زده زیر سایهٔ درخت استاده بود از انس بن مالک رض آب خواست
ابو سعید خدری پیش شد چند نانی گرم پیش آورد خواجه عالم علیه السلام برابر یاران تناول کرد وآب سرد آشامید
مهتر جبریل علیه السلام رسید وگفت یا رسول الله صلے الله علیه وسلم امروز در یک محل از سه نعمت حظ گرفتی سایه
سرد ونانی گرم وآبی خنک هر آئینه ازین نعمتها روز قیامت پرسیده خواهید شد ثُمَّ لَتُسْـَٔلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ
خواجه عالمیان چندان گریست که محاسن مبارک ایشان تمام تر شد بعد ازان هرگز نان گرم وآب سرد نخورد بهترین
خلق را آب سرد خوردن نمیدهند وبرای حساب آن میگیرند تو که شربت وجلاب وشراب میخوری باندیش که فردائے
قیامت از حساب آن چگونه خواهی رست واز عقاب آن چگونه خواهی جست فاما هر آبی وهر شربتی که بوقت
افطار خوری آنرا حساب نیست چنانچه رسول علیه السلام فرمود کل شربة یشربها الصائم لا یسأل عنها رواه
الترمذی **سوال** در کل شربت سکر هم در می آید **جواب** آنست که مراد ازین اثر به حلال است نه حرام
واینکه کل بگویند وبعضی خواهند رواست چنانچه حقتعالی در کلام مجید خود میفرماید كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ اِلَّا وَجْهَهٗ
بهشت ودوزخ وسکان ایشان وارواح فنا نخواهند شد ودر تحت کل شی می آیند ومانند این در قرآن بسیار
است چنانچه آب سرد نعمت است آب گرم نیز در زمستان نعمت است لقوله علیه السلام الماء الحار
فی الشتاء نعمة فاما آب سرد وضو وغسل کردن در زمستان ثواب بسیار است چنانچه حضرت رسالت میفرماید
ما من مسلم توضا بالماء البارد فی الشتاء الا کتب الله تعالی له بکل قطرة مائة الف حسنة ومحی
عنه مثلها سیئة ورفع له مثلها درجة ولو اغتسل فکانما غمس فی رحمة الله وله بکل شعرة

علے بدنه مدینة فی الجنة کل مدینة مثل الدنیا خمسین مرة هکذا فی تحفة الاخبار یعنے نیست
هر مردے که وضو سازد باب سرد در زمستان مگر که بنویسانند مر او را بهر قطره صد هزار نیکی ودور کند از و مثل آن
بدی وبر آرد برائے او مثل آن درجه واگر غسل کند چنانستی که غوطه خورد در رحمت خدای تعالی ومر او راست
بهر موی که بر تن اوست شهرے در بهشت وهر شهرے مثل دنیا پنجاه بار ودر خبر است هر که از شب بیدار شود در
زمستان وبرای گرم کردن آب زن وکنیزک را بیدار نکند ووضو باب سرد کند بهر رکعتی که بدان وضو بگذارد ثواب
حج مقبول وعمرهٔ مبرور وثواب غازی ومرد شهید در نامهٔ اعمال او ثبت شود پرسیدند یا رسول الله صلی الله علیه وسلم اگر غسل
کند گفت ثواب آن من ندانم مگر خدا تعالی هکذا فی الاثمح **قوله** وثوب یواری عورته وجامه که بپوشد شرمگاه او یعنے
جامه که بدان عورت پوشیدن فرض است در ان حساب نیست چنانچه از طعام وآب برائے حیات چاره نیست
از عورت پوشیدن برای جواز نماز وستر از نامحرم چاره نیست از جامه که از ناف تا زانو مرد را پوشد وزن تمام اندام پوشد
آنرا حساب نیست باتفاق فاما هرچه ورای آنست نزدیک بعضی حساب باشد ونزدیک بعضی نباشد فاما در ازار ودستار
وزیر پوش پرسش هست وبعضے گویند هرچه به نیت تجمل پوشد در ان حساب هست وهرچه به نیت طاعت پوشد نیک
است چنانچه رسول علیه السلام برای جمعه وعید جامه علیحده داشتی وجامه که بدان اظهار فقر باشد آن هم محمود است
فاما بدترین جامه آن است که به نیت شهرت پوشد چنانچه اگر گلیم پوشد تا هر کسے مرا زاهد داند یا خرقه درشت پوشد
تا هر کسے صاحب ریاضت ومجاهده داند درچنین جامه ها حساب سخت باشد و مادام که در بر اوست بروی لعنت
می افتد چنانچه رسول علیه السلام میفرماید من لبس لباس الشهرة فهو ملعون مادام علی بدنه ودست
باز داشتن ازان لباس حصول ثواب است **قوله** علیه السلام من نزع لباس الشهرة برئ
من النفاق مومن باید که لباس میانه اختیار کند که بهترین لباسها است وباید که از جامه تجمل دور باشد که در
خبر است هر که دست بدارد از جامه قیمتی واو قادر باشد بر پوشیدن آن بیامرزد خدا تعالے او را ودر جامه مباح
حساب است وهم عذاب وآن جامهٔ ابریشم است لقوله علیه السلام من لبس الحریر فی الدنیا البسه
الله تعالی یوم القیمة قطعا من النار یعنے هر که بپوشد حریر در دنیا بپوشاند خدا تعالی روز قیامت
جامهٔ آتش وگفته اند که پشم لباس پیغمبران است وپنبه لباس مومنان وابریشم لباس زنان است وآمده
است که مهتر موسی علیه السلام در انچه با خدا تعالی سخن گفت زدر بر او گلیم بود وبر سر او کلاه پشمین بود ودر
پائے او نعلین از پوست خام بود ولباس مهتر عیسے علیه السلام بیشتر گلیم بود وپیغمبر علیه السلام را گلیم سیاه
بود آنرا بپوشیدی یک روز آنرا به سائلے بخشیده ام سلمه رض گفت مادر وپدر من فدای تو باد آن گلیم کجا کردی
گفت بسائلی دادم گفت هرگز چیزے خوب تر ازان ندیدم که سپیدی تو در سیاهی آن بیشتر جامه آن سپید بود
وگفتے زندگانی را ازان جامه کنند ومردگان را ازان کفن سازند وجامهٔ سبز او را خوش آمدی وبیشتر پوشیدی صلوة الله
علیه **قوله** وبیت یسکنه من الحر والبرد وخانه که ساکن شود در ان گرما وسرما بدان ای مومن از خانه که دافع

گرما و سرما باشد چاره نیست که انبیاء و اولیا را بوده است و از ان حساب نیست و از انبیا مهتر عیسےؑ را خانه نبود و از
اولیا لقمانؒ را نه بود روزی مهتر عیسےؑ میان صحرا عبادت میکرد باران باریدن گرفت خیمه را دید خواست که دران در
آید عورت را میان آن دید از انجا طرف غار برفت میان آن ماری دید از انجا جانب درختی راند زیر آن یک شیرے
دید گفت الٰہی هر کسے را ماوای کردی مگر مرا فرمان شد ای عیسیٰؑ هر کرا نیست ماوای ماوای او منم اگر بگوئی همه جهان
ماوای تو گردانم ای عیسےؑ چون تو در دنیا خانه اختیار نه کردهٔ فردای قیامت ترا خانه دهم که هفت زمین در یک
گوشهٔ او گنجد چون تو در دنیا زن نداری فردای قیامت کار خیر تو کنم که دران میزبانی همه انبیا و زهاد و اولیا حاضر
گردانم مهتر عیسےؑ علیه السلام شاد شد و رقص کنان بالای کوه رفت و شکر خدای تعالیٰ میگفت و از اولیا لقمان
را خانه نبود مهتر عزرائیل علیه السلام او را پرسید که سه هزار سال عمر داشتی چرا خانه نه کردی گفت کسی را همچون تو شخصے
دنبال باشد او را چگونه خانه یاد آید و بدانکه سه خانه رخصت است هر کسے را که بکنند یک خانه که دران زن او باشد
دوم خانه که دران فرزندان او باشد سوم خانه که نیت مهمان بکند مادام که آن خانه قایم باشد هر روز ثواب صد سال
عبادت در نامهٔ اعمال او ثبت شود و در خبر است هر که بنا کند خانه به نیت مهمان بشمار هر خشتے که دران سخت شده
باشد ثواب یک ماه عبادت در نامهٔ اعمال او بنویسند کذا فی فضائل الناصری و تکلف کردن در عمارت نه
شاید و از شش دست بالا عمارت نبرند که رسولؐ فرموده هر که از شش دست بالا عمارت کند فرشته از آسمان ندا کند
یا عدو الله الی این تصعد اے دشمن خدا تا کجا بالا خواهی آمد و خانهٔ پیغمبر علیه السلام چنان بود که هر که دراز بالا
بودی سر او بسقف رسیدے رسول علیه السلام فرموده ما من یوم الا فلکان ینادیان یا اهل الدنیا لدوا
للتراب واجمعوا للذهاب وابنوا للخراب وانتم بعد ذالک محاسبون ومعاقبون یعنے
نیست از روزی که دو فرشته ندا کند ای اهل دنیا زاده شدید برای خاک و جمع میکنید برای رفتن و بنا
می کنید برای خراب شدن و شمار العبد آن حساب کرده شود و عقاب کرده آید و آمده است که از بالای سر در خانه
رسول علیه السلام چند خشتے جنبیده بود ام المومنین بی بی عائشه رضی الله عنها گفت یا رسول الله اگر اجازت باشد
زیر این خشتها قدرے گل نهم رسول علیه السلام گفت حاجت نیست کهنه ما را بس است اگر درین کار مشغول
باشی و قابض جان برسد و ترا درین کار بیند شرمنده مانی روزی مهتر عالم علیه السلام نزدیک خانه امیر المومنین
عباسؓ رفت دید که بالای سقف خانه غرفهٔ بنا می کنانید چون خواجه عالم علیه السلام بایستاده طرف عباس
رضی الله عنه میدید و میگریست و تکیه بر کتف عبد اللهؓ کرده بعد ازاں سر می جنبانید و باز جانب خانه راند عبد اللهؓ را
گفت که پدر خود را بگو اینچه کار است که میکنے بعمارت گور مشغول شو بعمارت خانه چه مشغول شدهٔ دست ازین
بدار عبد اللهؓ بالای بام رفت و پدر را گفت که رسول علیه السلام چنین میگفت امیر المومنین عباسؓ در گریه
شد دست ازان باز داشت و آن غرفه همچنان نیم کله ماند و خانه بخشت پخته نزدیک بعضے مکروه است و
نزدیک بعضی باکی نیست و از گاه مهتر آدم علیه السلام تا فرعون در دنیا خشت پخته نه بود اول کسیکه خشت

پخته پیدا کرد فرعون بود رسول علیه السلام گفت آسان ترین خانه برای حساب ازان نی و کاه است و آمده
است که رسول علیه السلام را مردی از بنی نصیب در دیه خود مهمان برده بود رسول علیه السلام را در خانه نی و کاه فرود
آورد و رسول علیه السلام را معذرت کردن گرفت که یا رسول الله عیب مکنی که دیه است خانه سنگ و خشت اینجا
نیست رسول علیه السلام فرمود خوشی مر ترا چون ترا خانه سنگ و خشت نیست بر تو حساب دشوار نیست ای بسا
اصحاب قصر روز قیامت تمنا برند که کاشکے ما را خانه نی و کاه در دنیا بودی مردے امام حسن بصریؒ را مهمان
خواند آن مرد را دو خانه بود یکے از سنگ و دوم از نے و کاه و بر هر دو محل مقام راست کرده بود گفت ای امام
مسلمانان بکدام سایه خواهند نشست گفت درین سایه و اشارت بسوی خانهٔ نی و کاه کرد همانجا آمد و نشست و گفت
این سایه بهتر است ازانکه ازان حساب دشوار است و ازین آسان و ازان تکبر آید و ازین تواضع افزاید ای
مومن عمارت دو است یکے عمارت گل دوم عمارت دل و عمارت دل فاضلتر است از عمارت گل اگر یکدرم که بر دل خرج
کنی بهتر از هفتاد هزار درم که بر گل خرچ کنی پس دران کوش که عمارت دلها کنی نه مرمت گلها قوله علیه السلام فما
اعطے فضلاً علی هذا احوسب علیه ویساءل عن شکره پس هر چه عطا کرده شود زیاده ترین چهار چیز شمار
کرده شود و از شکر آن پرسیده آید اگر زیاده نیکو بودی رسول علیه السلام نه گفتی اللهم ارزقنی العفاف والکفاف
و این دعا نکردی اللهم اجعلنی فقیراً صابراً ولا تجعلنی غنیاً شاکراً و این دعا ورد او نبودے که اللهم من
ابغضنی فاکثره ماله وولده ومن احبنی فارزقه العفاف والکفاف ای مومن در حدیث چهار چیز
اصل رفت طعام و آب و خانه و جامه و در فرستادن لباس حقتعالیٰ بر ما منت نهاده آمدیم بتفسیر ای
مقری به منت سبحان پیش حاضران بخوان یٰبَنِیْٓ اٰدَمَ قَدْ اَنْزَلْنَا عَلَیْکُمْ لِبَاسًا یُّوَارِیْ سَوْاٰتِکُمْ حضرت
ذو الجلال بادشاه بلا زوال بی شبه و بیمثال بخشنده بی سوال در اشرف ترین کتابها چنین میفرماید یٰبَنِیْٓ اٰدَمَ قَدْ
اَنْزَلْنَا عَلَیْکُمْ لِبَاسًا یُّوَارِیْ سَوْاٰتِکُمْ وَرِیْشًا ؕ وَلِبَاسُ التَّقْوٰی ذٰلِکَ خَیْرٌ ؕ ذٰلِکَ مِنْ اٰیٰتِ اللّٰهِ لَعَلَّهُمْ
یَذَّکَّرُوْنَ ای فرزندان آدم بدرستی با فرستادیم بر شما لباس را که بپوشد زشتهای شما و فرستادیم مارلیش را و لباس تقوے
که آن بهتر است و آن از نشانهای خدای تعالیٰ است تا پند گیرد قوله تعالیٰ یٰبَنِیْٓ اٰدَمَ خطاب مر بنی آدم
را شد که محتاج لباس ایشان اند فرشتگان را لباس بر گردانید و حوران را حله گردانید و پرندگان را پر شد گوسفند و میش را
پشم شد مخصوص بجامه توئی قوله تعالیٰ قَدْ اَنْزَلْنَا عَلَیْکُمْ لِبَاسًا فرستادیم شما را پوشش یُّوَارِیْ سَوْاٰتِکُمْ
که بپوشید بدان عورت و عین لباس نه فرستاده است لیکن باران که سبب است فرستاده چنانچه گفت وَفِی السَّمَآءِ
رِزْقُکُمْ در آسمان باران است نه روزی لیکن چون باران سبب روزی است روزی گفت مر همچنین اینجا
اگر باران ما فرستادیم و اگر روزی با فرستیم و اگر پوشش ما فرستیم تا از دهی سد جوع کنی و از لباس عورت پوشی و
بر بندگی ما استاده باشی قوله تعالیٰ وَرِیْشًا فرستادیم ریش بعضے گویند لباس عورت پوشش بود و ریش ورای عورت
پوشش بود چنانچه تمام تن و بعضے گویند لباس جامه بود و ریش ابریشم جامه برای مردان و حریر برای زنان

وبعضے لباس جامه باشد وریش ومتاع واسباب خانه چنانچه در خبراست از پیغمبر علیه السلام انه اعطے رجلا ومائة
ناقة بریشها ای مع امتعتها وزمامها وما اشبه ذلک کالکتاب وغیرها چنانچه لباس ما فرستادیم ورزق
هم ما دادیم قوله تعالی وَلِبَاسُ التَّقْوٰی اگر برای پوشیدن عورت جامه فرستادیم برای عیب پوشیدن تقوی
فرمودیم تقوی را لباس گفت که عیب او نمی پوشد مگر تقوی یعنی برظاهر البلباس پوش وباطن را بتقوی پوش
لباس دادیم تا از نظر نامحرم پوشیده مانی وتقوی فرمودیم تا از شیطان بحذر باشی که شیطان را با متقیان کار نیست
ذٰلِكَ خَيْرٌ ای خیر لباس یعنی تقوی بهترین لباسهاست ذٰلِكَ مِنْ اٰيٰتِ اللّٰهِ اینکه باران فرستادیم وبدان
پنبه دانه رویانیدیم وازان پنبه پیدا کردیم وازان لباس ترا سازانیدیم واین همه از نشانهای خداوند است
عزوجل آب را با خاک جمع کنیم رزق تو ازان پیدا کنیم ولباس ترا ازان ساخته کنیم قوله تعالی لَعَلَّهُمْ
يَذَّكَّرُوْنَ تا ایشان پند گیرند وبه قدرت ما اقرار کنند ومنکر نه گردند عاقبت ما وجمله مسلمانان بخیر باد

المجلس السادس فی الشکر والذکر والصبر

بسم الله الرحمن الرحیم عن علی ابن ابی طالب عن حضرة الرسالة صلی الله علیه وسلم انه قال
اذا اراد الله تعالی بعبد خیرا اعطاه الله قلبا شاکرا ولسانا ذاکرا وبدنا فی البلاء صابرا یعنی چون
بخواهد خداوند عزوجل به بنده نیکی عطا کند او را دلی شاکر وزبان ذاکر وبدن در بلا صابر راوی این حدیث مرد میدان
شجاعت راکب مرکب سخاوت امیرالمومنین علی رضی الله عنه آن مردی که در باب او رسول علیه السلام فرمود
انا مدینة العلم وعلی بابها قوله اذا اراد الله تعالی بعبد خیرا چون خداوند تعالی برای بنده نیکی خواهد
یعنے تقدیر نیکی او رفته باشد از وی کارها نیک آرد ودر بنده بهترین اعضا دل وزبان است دل او را به شکر
آراسته کند وزبان او را بل ذکر گرداند وتن او را بالصبر پیراسته گرداند چون دل امیر اعضا است هر آئینه بذکر مقدم
آمد قوله قلبا شاکرا بدانکه ای مومن شکر مقامی عظیم است ویکے از اعمال است ودرجه وی بلند هر کسی بحقیقت
آن نه رسد وبرای آن خدا تعالی گفت وَقَلِيْلٌ مِّنْ عِبَادِيَ الشَّكُوْرُ وابلیس طعنه کرده در آدمی وَلَا تَجِدُ اَكْثَرَ
هُمْ شٰكِرِيْنَ وشکر گزاردن فرمان است وَاشْكُرُوْا لِيْ وَلَا تَكْفُرُوْنِ وعده کرده شکر گزاردن با فزونی نعمت
لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَاَزِيْدَنَّكُمْ ورسول علیه السلام گفت النعمة لا تنقص بالشکر یعنے نعمت را با شکر نقصان نشود
وگفت علیه السلام الطاعم الشاکر افضل من الصائم الصابر یعنے کسیکه طعام خورد وشکر کند بهتر است از انکه روزه
دارد وصابر باشد بروایتے کالصائم الصابر وگفت علیه السلام روز قیامت ندا کنند این الحامدون
فلا یقیمون الا الشاکرون لله بالسراء والضراء یعنے کجا اند حامدان پس نه ایستد مگر کسانی که شکر خدا را
گفته باشند پنهان وآشکارا وگفت علیه السلام المومن یغلب الحلال شکره والحرام صبره مومن آن
است که در حلال شکر او غالب باشد ودر حرام صبر او بسیار باشد وحقیقت شکر آن است که بنده در دل داند

که این نعمتے که مراست از خدای است وبران نعمت شادی کند وشادی دل او حمد خدا تعالی بر زبان او بار
جاری گردد وتن را بخدمت مولی چیست دارد که فرمان براین است اِعْمَلُوْٓا اٰلَ دَاوٗدَ شُكْرًا اگر در حالت نعمت از
وجود او معاصی آید از وی کفران بود نه شکر وتحدث به نعمت شکر است چنانچه رسول علیه السلام فرمود التحدث
بالنعمة شکر خدا تعالی میگوید وَاَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ واز داود علیه السلام می آرند که گفت یا رب وکیف
اشکرک وانت الذی ینعم علی بتوفیق الشکر فالنعمة منک والشکر منک فکیف اطیق الشکر فقال الله
تعالی الآن عرفتنی حق المعرفة وشکرتنی حق الشکر ومهتر موسی علیه السلام گفت الٰهی مهتر آدم علیه السلام چگونه
شکر نعمت تو گزارد که در حق او مرحمت بسیار کردی فرمان رسید ای موسی آدم دانست که این همه نعمت و
کرامت از من بود مرا حمد وثنا گفت آن حمد وثنا او شکر نعمتهاے خود کردیم وگفت علیه السلام نعمة لا یشکر خطیئة
لا یغفر وآمده است در دمشق مردی بود او را عید دیه گفتندے وقتی قصد سفر کرد در بیابان رسید مرد برادید که بوریا
پوشیده ثنا وشکر مر خدا را میگوید گفت ای درویش کدام نعمت را شکر میگوئی که من در تو هیچ نعمتی نمی بینم گفت هر
نعمت مرا داده است چون ایمان دارم واز امت محمد م وصحبت نفس دارم وزبان را بذکر تر دارم واز مردار دنیا
دو رام وحرص اصلا ندارم عید دیه بگریست ومال بسیار داشت در راه خدا تعالی صرف کرد وبا خدا تعالی مشغول
شد وآمده است که چون بخت نصر بیت المقدس را خراب کرد دانیال پیغمبر علیه السلام را ببرد وهر بار که او را تعذیب
میکرد او هر بار میگفت اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى كُلِّ حَالٍ بعده او را پیش دو شیر انداخت آن شیران خدمت کردند وگوشه
گرفتند بخت نصر دانیال پیغمبر علیه السلام را در چاه انداخت هر بار شکر خدا تعالی میگفت چون آن بلای نعمت
دانست روزی مهتر دانیال علیه الصلوٰة والسلام را آرزوی طعام شد حقتعالی مهتر ارمیا علیه الصلوٰة و
السلام را وحی کرد که از برای مهتر دانیال علیه السلام طعام ساز گفت ملکا بادشاها من بنده در شام وبرادرم
دانیال علیه السلام بر زمین بابل چگونه رسد فرمان شد موجود کردن طعام از تو رسانیدن از ما مهتر ارمیا علیه
السلام طعام موجود کرد پارهٔ ابر پیش ارمیا علیه السلام فرود آمد ارمیا علیه السلام با آن طعام بالای آن
ابر سوار شد وآن ابر در هوا شد وبر سر چاه فرود آمد دانیال علیه السلام گفت کیست بر سر چاه گفت منم
برادر تو ارمیا گفت مرا خدا تعالی یاد کرد گفت آرے فقال دانیال علیه السلام الحمد لله الذی لا ینسانا من ذکره
والحمد لله الذی من وثق به کفاه ولم یکله الی غیره والحمد لله الذی یجازی بالاحسان احسانا والحمد
لله الذی یجزی بالصبر نجاتا والحمد لله الذی یکشف الصبر بعد الکرب الحمد لله الذی هو رجاءنا حین
ینقطع الحیل عنا چون همیشه شاکر بود حقتعالی او را خلاص داد وشر بخت نصر از وی دفع گردانید هر کراین دعا
بخواند حقتعالی او را از همه بلاها نگهدارد وعاقل را باید که از چهار چیز غافل نباشد اول از ذکر منت دوم از شکر
نعمت سوم رجا رخدمت چهارم از خوف خاتمت ابو حازم گوید هر نعمتے که بنده را بخدا تعالی نزدیک
نگرداند آن نعمت بلا باشد یعنے او از شکر باز ماند گوئی از خدا تعالی دوری او را حاصل شد روزے مهتر عیسیٰ علیه السلام

پارسائی را دید که عبادت باخشوع میکرد مهتر عیسی علیه السلام گفت بخواه از خدای تعالی حاجت تا روا شود سه بار
گفت گفت من شرم دارم که بیش ازین خواهم که مرا اسلام روزی کرد و در طاعت خود استقامت داد هنوز شکر این
دو نعمت نمی توانم گزارد دیگر چگونه خواهم مهتر موسی علیه السلام مناجات کرد که الهی کدام بنده نزدیک تو فاضل
تر است گفت آنکه او را عطا دهم بران شکر کند و چون بلایش فرستم او بدان صبر کند و چون خشم گیرد عفو کند و
آنچه زیادت یابد پیش فرستد ربیع خثیم گفت دعا کردم و از خدای تعالی توفیق خواستم بر فاضلترین علما گفتند
آن کدام است گفت الذکر و الشکر و در حکایت آمده است که سلیمان دارانی که امیر بصره بود ثابت بنانی را
در بهشت دید گفت بچه یافتی این درجه گفت بسه چیز یکی بخواندن یک قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ دوم بصبر سوم بشکر
و حکما گویند که ایزد تعالی چار چیز را دوست داشت چهار چیز را دام او ساخت اول طاعت را دوست داشت
بهشت را دام او ساخت دوم توبه را دوست داشت مغفرت را دام او ساخت سوم دعای بنده را دوست
داشت اجابت را دام او ساخت چهارم شکر را دوست داشت نعمت را دام او ساخت بدانکه شکر سه حرف
است شین شادی کردن هست بیافتن هدایت کاف کار کردن است بر طریق مصطفی علیه السلام و راء رضا
دادن ست بقضای مولی و نعمت بی شکر نصیب شیطان است شدت بی صبر عذاب دو جهان است
کار بی اخلاص ضایع کردن ایمان است چهار چیز بچهار چیز بند باید کرد صحبت را بخدمت علم را بکتابت
ایمان را بنماز نعمت را بشکر و الا بخدمتی صحبت را ببرد و نسیان علم را و بی نمازی ایمان را ببرد و ناسپاسی
نعمت را ببرد و مشایخ گفته اند بر بلا نیز شکر باید کرد جز کفر و معصیت ازان سبب که اگر بلائی رسد امکان آن
هست که بلای بزرگتر فرستادی بزرگی را دزدان گرفتند یکی گفت گردن زنیم دوم گفت که دست او ببریم
آن بزرگ گفت شکر مر خدای عز و جل را که خلاص یافتم دزدان گفتند که چگونه خلاص یافتی گفت از گردن زدن
بدست صلح شد دزدان خندیدند و او را رها کردند و در خانهٔ بزرگی دزد آمد و کالای برد پیش او گفتند او
گفت شکر مر خدای را که دزد آمد و کالا برد نه آنکه شیطان آمد ایمان برد هیچ بیماری نیست که بدتر ازان هم باشد
پس شکر باید کرد یکی از مشایخ را طشتی خاکستر بسر بر ریختند شکر کرد که مستحق آتش بودم بخاکستر بسنده کردند
هیچ زحمتی و بلائی نیست که مکفر گناهان نباشد که تپ یک شب کفارت گناه یک ساله است پس شکر باید
کرد که باندک زحمت گناه بسیار ریخت و این زحمت در ازل نوشته بودند تا این زمان در راه بود چون گذشت
شکر باید کرد ابو سعید از خر افتاد و شکر کرد گفتند چرا شکر کردی گفت ازان سبب که این هم گذشت و شکر از نعمت
آید و نعمتهای خدای تعالی بسیار است که در شمار نیاید چنانچه خدای تعالی گفت وَاِنْ تَعُدُّوْا نِعْمَةَ اللّٰهِ لَا تُحْصُوْهَا
اِنَّ الْاِنْسَانَ لَظَلُوْمٌ کَفَّارٌ مراد ازین کفار کفران نعمت است قوله لسانا ذاکرا ابدا انکه اسباب و مقصود همه
عبادتها یاد کردن حقتعالی است که عماد مسلمانی نماز است و مقصود وی ذکر خدای است چنانچه گفت
اِنَّ الصَّلٰوةَ تَنْهٰی عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللّٰهِ اَكْبَرُ و قرآن خواندن فاضل ترین عبادتها

است بسبب آنکه سخن خدائی است عز و جل و هر چه در وی است هم ازسبب تازه گردانیدن ذکر خدای تعالی
است و مقصود از روزه شکستن شهوتها است تا چون دل از شهوت پاک شود قرارگاه ذکر شود و زیارت خانه کعبه
مقصود ذکر خدا است و اصل مسلمانی لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ است و وی عین ذکر ست و همه عبادتهای
دیگر تاکید ذکر است و یاد کردن حقتعالی ترا ثمرهٔ ذکر تست و ترا چه ثمره بود بزرگتر ازین که گفت فَاذْكُرُوْنِیْ اَذْكُرْ
كُمْ مرا یاد کنید تا من شما را یاد کنم و این دوام باید و اگر دوام نه بیشتر احوال باشد فلاح در وی بسته است
وَاذْكُرُوا اللّٰهَ كَثِیْرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ و کسانی که او را استاده و نشسته و بر پهلو یاد میکنند ایشان را بستوده اَلَّذِیْنَ
یَذْكُرُوْنَ اللّٰهَ قِیَامًا وَّقُعُوْدًا وَّعَلٰی جُنُوْبِهِمْ رسول علیه السلام گفت طوبی لمن مات ولسانه رطبة بذکر
اللّٰه تعالی خوش باد مر آن کس را که بمیرد و زبان او تر باشد بیاد خدای تعالی و گفت علیه السلام آگاه کنم شما را به
بهترین اعمال و پذیرفته ترین نزدیک خدای تعالی و بزرگترین درجات شما آنچه بهتر است از زر و سیم بصدقه و بهتر
است از جهاد کردن با دشمنان اگرچه گردنها شما را بزنند و یا شما گردن ایشان بزنید گفتند آن چیست یا رسول الله
گفت ذکر الله یاد کردن خدای است و گفت علیه السلام حضرت عزت میفرماید هر کرا ذکر من از دعا مشغول کند
عطای او نزدیک من بزرگتر و فاضلتر از عطای سائلان باشد و گفت علیه السلام ذاکر حق تعالی در میان غافلان
چون زنده است در میان مردگان و چون درخت سبز است در میان گیاه خشک و چون غازی است که بجنگ
ایستد میان گریختگان و معاذ بن جبل رض گفت که اهل بهشت هیچ چیز حسرت نخورند مگر بر یک ساعت که در دنیا
بی ذکر سبحان گذشته و گفت علیه السلام ذکر صیقل دلها است هر که ذکر خدای تعالی بسیار گوید دل
او روشن شود و گفت علیه السلام هر که ذکر خدای تعالی بسیار گوید کرمان در گور او را نخورند و گفت علیه السلام
هر که ذکر خدای تعالی بسیار گوید فردای قیامت از دهن او شعله های نور بیرون آید از رسول علیه السلام پرسیدند
ای الاعمال افضل فقال ذکر اللّٰه گفتند در جهاد چه گوئی گفت جهاد هم برای اقامت ذکر خدای عز و جل است
گفتند در نماز چه گوئی گفت نماز هم ذکر است گفت در روزه چه گوئی گفت خالی کردن شکم است برای قرار ذکر گفتند
در حج چه گوئی گفت آن تمام ذکر است ای مومن مادام که بنده در ذکر است گوئی در نماز است رسول
علیه السلام فرمود مردی اهل صفه را که نام وی ابو رزین بود یا ابا رزین اذا خلوت فحرك لسانك بذكر
اللّٰه تعالی فانك لا تزال فی صلوة ما ذكرت ربك یعنی ای ابا رزین چون تو در خلوت باشی بجنبان
زبان خود را بیاد پروردگار خود که بدرستی از نماز دور نشوی مادام که در یاد پروردگار باشی و گفت علیه السلام
ان حضور مجلس ذکر افضل من صلوة الف رکعة وشهود الف جنازة وعیادة الف مریض و گفت علیه السلام
لان اجلس مع قوم یذکرون اللّٰه من صلوة العصر الی ان تغرب الشمس احب الی من ان اعتق ثمانیة
من ولد اسمعیل و گفت علیه السلام لان اقعد مع قوم یذکرون اللّٰه منذ صلوة الغداة حتی تطلع
الشمس احب الی من ان اعتق اربعة من ولد اسمعیل ع و گفت علیه السلام چون مهتر آدم

علیہ السلام درزمین آمدسی صدسال گریست فرمان رسید برا‌ے چہ گریہ میکنی گفت الٰہی گریۂ من برای شوق
بہشت نیست وخوف دوزخ نیست ولیکن گریۂ من باشتیاق آن فرشتگان است کہ گردعرش ہفتاد ہزار صف
بی ریش وبی موئی سرمہ درچشم کردہ یاد میکنند ترا ورقص میکنند ہر یکے دست دیگری گرفتہ وبآواز بلند میگویند من مثلنا
وانت حبیبنا کیست مانند ما کہ توئی دوست ما واین روش ایشان است تا قیامت فرمان شد سربالاکن مہتر
آدم علیہ السلام سربالاکرد حقتعالیٰ ازوی پردہ دورگردانید چنانچہ ایشان رادید کہ ذکر میکنند وگردبرگرد عرش میگشتند و
ازماسوائے اللہ غائب بودند پس گریہ مہتر آدم علیہ السلام ساکت شد وپیغامبر علیہ السلام گفت مرخدای را
فرشتگان اند کہ درکوچہ ہا میگردند چون بیابند قومے راکہ یاد میکنند مرخدا‌ئرا آن جا حاضر میشوند واززمین تا عرش
حلقہ گردانند چون ایشان فارغ شوند فرشتگان بآسمان روند فرمان حقتعالیٰ دررسد کجا بودید ایشان گویند
خداوندا تو بہتر میدانی کہ بر قومے بودیم کہ ترا یاد میکردند فرمان شود کہ چہ مقصود دارند بگویند ایشان از دوزخ می
ترسند فرمان شود من آتش دوزخ برایشان حرام گردانیدم بگویند الٰہی بہشت میخواہند فرمان شود بہشت ایشان
راحلال کردم فرشتگان گویند الٰہی فلان کس آنجا بودند فاما ذکرنمے گفتند فرمان شود ایشان قومے اند کہ ہر کہ با ایشان
نشیند بدبخت نشود وگفت علیہ السلام اذہبوا الطعام بذکر اللہ ولاتناموا علیہ فتقسوا قلوبکم یعنی بگدازید
طعام را بذکر خدای تعالیٰ وبرآن مخسپید کہ دل شما سخت شود وبدانکہ ذکر را چہار درجہ است اول آنکہ از زبان باشد
ودل غافل این ضعیف است ولیکن از اثر خالی نباشد کہ از زبان غافل این زمان فضل دارد ودوم آنکہ در دل
ہم باشد فاما متمکن نبود وقرار نگرفتہ باشد بہ تکلف دل را دارد سوم آنکہ در دل ہم متمکن باشد وقرار گرفتہ بود
چنانچہ اورابکاری دگر لستم برای این عظیم درجہ است چہارم آنکہ حقتعالیٰ مستولی بر دل او بود چنانچہ
درمیان ذکر ومذکور فرق نتوان کرد ودر دل جزوے نگنجد ومستغرق او شود تا بجدے رسد کہ وقتے
ذکر فراموش بکند ومذکور باقی ماند تا بدرجہ رسد کہ ہمہ دنیا او را زہر قاتل گردد ووجود خود ہم او را خوش
نہ آید صوفیان این عالم را فنا گویند واین را ذکر حقیقی گویند نہ مجازی وذکر بردو گونہ است یکے بلند
دوم آہستہ بعضے علماء آہستہ را افضل مے نہند وبعضے بلند را افضل می نہند برآہستہ وبلند وآہستہ گفتن
جائز است سخن درفضیلت است چنانچہ درتفسیر لسبتی مذکور است قولہ سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى ای ارفع
صوتک بذکر ربک ودرشرح الابقع گفتہ است ویجوزان بذکر اللہ جہرا ولایمنعہ احد وان
کان منعہ عند ودربستان النوری آمدہ است ان النبی صلی اللہ علیہ وسلم کان یجہر مع الصحابۃ بالاذ
والتہلیل والتسبیح بعد الصلوٰۃ ودرصحیح مسلم وابوداؤد ونسائی مذکور است روایت کند عبداللہ بن زبیرؓ کہ چون
رسول علیہ السلام نماز گذاردی بآواز گفتے لا الٰہ الا اللہ وحدہ لا شریک لہ لہ الملک ولہ الحمد یحیی و
یمیت وہو علی کل شیئ قدیر ولاحول ولاقوۃ الا باللہ العلی العظیم لا الٰہ الا اللہ ولانعبد الا
ایاہ لہ النعمۃ ولہ الثناء الحسن لا الٰہ الا اللہ مخلصین لہ الدین ولوکرہ الکٰفرون ودرجامع الفتوے

۱ قولہ تعالیٰ تسبیح بگو نام پروردگار خود را کہ بلند است یعنی بلند کن آواز خود بذکر پروردگار خود ۱۲

۲ وجائز است ایں کہ یاد کند خدا تعالیٰ را بلند ومنع نکند اورا کسی دیگر منع کند او را تعزیر کردہ شود ۱۲

مذکور

مذکور است کہ امام ابراہیم بن یوسف رحمہ اللہ درروز ہای دہ ذی الحجہ بغیر حاجت در بازار ہا گشتی وتکبیر
بآواز بلند گفتی درتفسیر کبیر گفتہ است معلوم است چون آدمی بہ پدر مفتخر باشد وازوی ننگ ندارد یاد او بلند کند
ودرپیدا کردن مبالغت نماید پس واجب است آنکہ پیدا کردن ذکر خدائتعالیٰ اولیٰ تر باشد ودرلطایف قشیری مذکور
است ادعوا ربکم تضرعا ای علانیۃ وخفیۃ ای سرا انہ لایحب المعتدین ای لایحب من لا
یعتدی بدعاء السوء علی المسلم وفی التفسیر الزاہدی قولہ تعالیٰ فَإِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلَاةَ فَاذْكُرُوا اللَّهَ
قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِكُمْ ای اذکروا اللہ قیاما وقعودا وعلی جنوبکم ای فی اللیل والنہار والبحر و
البر والسفر والحضر والغنی والفقر والسر والعلانیہ وفی التفسیر الدرر قولہ تعالیٰ نَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ
ای نرفع الصوت بذکر اللہ تعالیٰ وقد مدح اللہ نبیہ ابراہیم فی سورۃ التوبۃ ان ابراہیم لاواہ
حلیم الاواہ الذی یرفع صوتہ بالذکر والدعاء والقرآن وبکثرۃ التلاوۃ وذکر فی روضۃ العلماء
فی الباب الحادی والثمانین عن ابن عمرؓ رضی اللہ تعالیٰ عنہ عن النبی صلی اللہ علیہ وسلم
انہ قال من قال فی سبیل اللہ اللہ اکبر رافعا بہا صوتہ کتب اللہ رضوانہ الاکبر ومن یکتب لہ رضوانہ
الاکبر جمع اللہ بینہ وبین ابراہیم وبین سائر الانبیاء فی دار الجلال وکان ممن ینظر الی ربہ
بکرۃ وعشیا درفتاوی ناصری گفتہ است خواندن قرآن بآواز بلند درحمام مکروہ است وآہستہ خواندن
مکروہ نیست ونہ مکروہ است تسبیح وتہلیل چون بلند کند آواز را درنوادر اصول درحمل دوسیت ونصت
ودوم روایت کند ابن عمرؓ از رسول علیہ السلام کہ گفت ذکر گفتن آہستہ افضل است از بلند وبلند گفتن افضل
است کسے راکہ اقتدا خواہد ودرکتاب تنبیہ ابی لیث رحمۃ اللہ علیہ گفتہ است یکے از حرمت مسجد آنست
کہ بسیار گوید ذکر خدائتعالےٰ را غافل نشود ازان وبرندارد آواز را درغیر ذکر خدائتعالیٰ ودرشمالی گفتہ است
کہ چون کفار غالب بودند بانگ نماز وقرأت درنماز وخواندن قرآن وذکر وتسبیح را فرمان بآہستہ چنانچہ ادعوا
رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً قولہ تعالیٰ وَاذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ الآیہ وچون
غلبہ اسلام شد کفار مغلوب شد فرمان شد سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى الَّذِي ای ارفع صوتک بذکر ربک
وابن مسعود بررسول علیہ السلام آمد وگفت یا رسول اللہ چون من ذکر آہستہ میگویم خاطر پریشان میشود
وبسوی کلام ہرکس ملتفت میگردد رسول علیہ السلام گفت ارفع الصوت بذکر مولاک کہ برمن فرمان
نازل شدہ است فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ والتسبیح ہو رفع الصوت بالذکر وآداب ذکر گفتن آنست
کہ ذاکر را باید کہ شکم از طعام سبک باشد ومستقبل قبلہ بجائے نرم مربع نشیند وچشم پیش کند ودل از خیالات
فاسد پاک کند ووقت گفتن لا الٰہ روی بجانب راست کند ووقت گفتن الا اللہ روی بجانب چپ کند
چنانچہ آواز بردل زند وذکر بکلمۂ لا الٰہ الا اللہ گوید درسول علیہ السلام گفتہ است بہترین ذکر لا الٰہ الا اللہ است
ای مومن باید کہ ذکر بسیار گوئی حق تعالیٰ ہر عبادتے را حدی نہادہ است فاما ذکر را حدی نیست چنانچہ گفتہ اندیم

بہ تفسیر بخوان ای مقری ذاکر یا ایها الذین آمنوا اذکروا الله ذکرا کثیرا خدای تعالی مذکور صانع مشکور مر عباد
را غفور حلیم صبور خالق صور تها و صور جاعل الظلمات والنور در محکم تنزیل چنین میفرماید ای گروندگان یاد کنید
خدا را یاد کردنی بسیار خطاب کرد بر مومنان که کافران و منافقان او را یاد نکنند زیرا که یاد دوستان کنند و
کافران و منافقان دوست نیند ان الکافرین لا مولی لهم و خدای تعالی دوست و ناصر مومنان است که
الله ولی الذین آمنوا و هر کسی را دوست دارد او را هر آئینه بسیار یاد کند من احب شیئا اکثر ذکره و این از
کمال لطف است در حق شما مرا بسیار یاد کنید چون شما مرا یاد کنید من شما را یاد کنم قوله تعالی فاذکرونی اذکرکم
عبد الله بن عباس گوید اگر بر مومنان غفلت غالب نبودی حقتعالی ایشان را تقاضا نه کردی و نه گفتی
اذکروا الله ذکرا کثیرا ای علی الدوام بالسر والاعلان بالقعود والقیام فی کل وقت من الاوان فی
الفضاء والعمران ای مومن تو کم از غوک مباش که در باب او رسول علیه السلام فرماید لا تقتلوا الضفدع
فانه کثیر التسبیح که غوک را مکشید که تسبیح بسیار میگوید شب و روز نعره میزند و عاشق وار می نالد پرسیدند
یا رسول الله تسبیح او چیست فرمود میگوید سبحان للمعبود فی لجج البحار و آمده است که مهتر موسی علیه
السلام در بیان ذکر خدای تعالی می گفت در خاطر مبارک ایشان میگذشت که درین بیابان جز من کسی
باشد که خدایتعالی را یاد میکند ایزد تعالی جملگی وحوش و طیور را در حال غیب فرمان داد که آواز بذکر ما برآرید
چندان آواز غلغله برخاست که آواز مهتر موسی علیه السلام محو شد مهتر موسی علیه السلام شرمنده شد و سر به
سجده نهاد و مستغفر شد و گفت الهی فرو د زمین هم آواز ذکر بود فرمان شد اضرب بعصاک علی الارض عصا را بر زمین
زن عصا بر زمین زد و زمین بشگافت آب بیرون آمد آواز آنجا بیرون می آمد گفت الهی آواز آب می آید فرمان
شد عصا را بر آب زن عصا را بر آب زد سنگی سیاه بالا آمد فرمان شد بر سنگ هم عصا زن بر سنگ زد سنگ بشگافت
مرغی سبز از آنجا بیرون آمد و ذکر میگفت مهتر موسی علیه السلام گفت ای مرغ چند گاه است که خدایتعالی
ترا آفریده است گفت سی صد سال گفت کار تو چه بود گفت ازین کار کدام بهتر است که شب و روز در ذکر اویم
ای موسی هر روز دو بار آب بر من عرض میشود و من نمی خورم از خوف آن که نباید که ترک در آب کنم و عزرائیل
برسد این سخن بگفت و باز در سنگ ناپدید شد و سنگ زیر آب شد و زمین مسمار شد تا بدانی ای مومن سالکان هفت
آسمان و هفت زمین هم دریا داد اند و قرار و آرام دل نباشد مگر بذکر او که الا بذکر الله تطمئن القلوب و بدنا
فی البلاء صابرا یعنی عطا کند خدای تعالی تن در بلای صابر بدانکه ای مومن صبر مقام بلند است و واجبست
بر اهل ایمان هر که صبر کند غنیمتی تمام از دنیا برده باشد و بشادی آخرت رسد و خیر عقبی و دنیا در صبر کردن است
پس بر مومن واجبست که بر صبر کردن عادت کند که ایزد تعالی در قرآن گفته است سلام علیکم بما صبرتم فنعم
عقبی الدار ایزد تعالی امر فرموده است برای صبر چنانچه برای روزه و زکوة یا ایها الذین آمنوا اصبروا و
صابروا و بدان فلاح بر بست لعلکم تفلحون و گفت استعینوا بالصبر والصلوة ان الله مع الصابرین

و بدانکه تو به بی صبر و شکر راست نیاید بلکه گزاردن فریضه و گذاشتن معصیت بی صبر راست نیاید و برای این
بود که رسول علیه السلام فرمود چون پرسیده شد که ایمان چیست گفت صبر که صبر نیمه ایمان است و از فضل صبر
است که حق تعالی هفتاد چند جای در قرآن یاد کرده است و هر چه بصبر نیکو حواله کرده است چنانچه گفت وجعلنا
منهم ائمة یهدون بامرنا لما صبروا و او مزد بیحساب بصبر حواله کرده است انما یوفی الصابرون اجرهم بغیر
حساب و صابران را وعده داد بدانکه وی با ایشان است فالله مع الصابرین و صلوة و رحمت و هدایت هر سه
هیچکس را جمع نه کرد مگر صابران را گفت اولئک علیهم صلوات من ربهم و رحمة و اولئک هم المهتدون
و رسول علیه السلام گفت صبر گنجی است از گنجهای بهشت و رسول علیه السلام فرمود اگر صبر مرد بودی مردی
کریم بودی و خدایتعالی صابران را دوست دارد و حق تعالی وحی کرد بداود علیه السلام که در اخلاق به من اقتدا کنید و از
اخلاق صفات من یکی آن است که من صبورم و گفت علیه السلام ما رزق العبد شیئا اوسع علیه من الصبر
و گفت الایمان کالحیاء والصبر و گفت علیه السلام ما تجرع عبد جرعتین احب الی الله تعالی من جرعة
الصبر علی معصیة محرمة ردها بصبر و جرعة غیظ ردها بحکم و مهتر موسی علیه السلام گفت نیابید آنچه
خواهید تا صبر نه کنید و رسول علیه السلام قومی را از انصار دید گفت شما مومن هستید گفتند آری گفت نشان
چیست گفتند در نعمت شکر کنیم و در محنت صبر کنیم و بقضای خدایتعالی خورسند باشیم گفت انتم مومنون
برب الکعبة و علی رضی الله عنه گفت صبر از ایمان همچون سر است از تن هر کرا سر نیست تن هم نیست هر کرا
صبر نیست ایمان نیست و انس بن مالک گفت که رسول علیه السلام به قبیله شد و من بخدمت او بودم زن انصاری
بر رسول علیه السلام کس فرستاد که ان ابنی یموت بنفسه یعنی پسر من می میرد اگر قدم مبارک
بیاری رسول علیه السلام با صحابه هم رفت رسول علیه السلام آن جوان را در کنار گرفت هم در کنار
مهتر عالمیان علیه السلام جان بداد آب از دیده سید عالم دوید و آن زن را گفت ان الله ما اخذ من
عباده و له ما بقی و لکل اجل مسمی فاصبری و احتسبی فانما الصبر فی الصدمة الاولی و قال علیه
السلام مر یکی دت الرجل دوحة فی الجنة لا یدرکها بصیام و لا بقیام و لا بحج و لا بجهاد قیل
فبم یدرکها یا رسول الله قال ببلیة اتت علیه فصبر و احتسب انس بن مالک رضی الله عنه
گوید که ابو طلحه انصاری را پسر بود از غایت او را دوست داشتی بمرد و ام سلمه طلحه را چیزی نگفت
چون شب شد ابو طلحه آمد و روزه بگشاد و از احوال پسر پرسید آن گفت امروز بهتر شده است و خفته
پس ام سلمه سر شست و عطر مالید و نزدیک ابو طلحه شد ابو طلحه با وی خلوت کرد چون وقت سحر شد گفت اگر
یکی بر کسی عاریت دارد و از آن تمتع گیرد چون خصم عاریت خود باز برد او تنگ می آید گفت بد میکند که تنگ
می آید پس تو هم تنگ نه آئی که پسر تو بر من عاریت بود حقتعالی عاریت خود باز برد من صبر کردم تو هم صبر کن
انا لله و انا الیه راجعون ابو طلحه از صبر آن زن حیران بماند و او هم صبر کرد هنوز ابو طلحه پیش

رسول علیه السلام نرفته بود که جبرئیل علیه السلام خبر کرد رسول علیه السلام فرمود لقد عجب الله من ضیعتکما بارک الله فی لیلتکما و فی ناحیة بیتکما پس حقتعالی ایشان را فرزندی داد از آن شب تمام او عبدالله کردند که در هفت سال قرآن تمام یاد کرد حقیقت صبر آن هست که بنده مال و فرزند و نفس از آن خود نداند بر خود عاریت شناسد چون چنین داند هر آئینه جزع نکند و چون وعده خدا را باور دارد که صابرانرا داده است هم دست از فزع بدارد بدانکه صبر بر انواع است یکی بر طاعت چنانچه در نماز هر سو ننگرد و از هیچ چیز نه اندیشد و از ریا دور باشد درین اختیار هست و دوم آنکه بر معصیت هم صبر کند و اگر کسی او را برنجاند از مکافات آن دست بدارد چنانچه حقتعالی رسول علیه السلام را گفت اصبر علی ما یقولون ودع اذٰهم وتوکل علی الله این صبر صدیقان است سوم صبر بر مصائب و در آن اختیار تو نیست و ابن عباس رضی الله عنه گوید که صبر در قرآن بر سه وجه است صبر در طاعت سی صد درجه است و صبر در حرام شش صد درجه است و صبر بر معصیت نه صد درجه است و صبر بر بلا درجه صدیقان هست رسول علیه السلام فرمود بار خدایا مارا چندان صبر ارزانی دار که مصائب دنیا بر ما آسان شود رسول علیه السلام گفت ایزد تعالی میفرماید هر بنده را که بلا میفرستم و صبر کرد و گله نه کرد با خلق اگر عافیتش فرستم گوشتی و پوستی بهتر از ان بدهم و اگر بمیرد برحمت خویش برم و مهتر داؤد علیه السلام گفت ای بار خدایا چیست جزای آن که در معصیت صبر کند برای تو گفت ویرا خلعت ایمان بپوشم و هرگز ایمان او را سلب نکنم و رسول علیه السلام فرمود که خدا تعالی میگوید هر کرا مصیبتی فرستادیم در تن او یا در فرزندان او و بصبر نیکو پیش آید شرم دارم که با وی حساب کنم و ویرا بمیزان و دیوان برم و گفت علیه السلام من اصاب له مصیبة فصبر واحتسب غفر الله له و گفت علیه السلام حقتعالی میفرماید هر کرا بینائی چشم بستانم و او را دیدار کرامت کنم و صبر جمیل آن هست که صاحب مصیبت از هیئت خود نگردد چنانچه داخل میان او و دیگران فرق نتواند کرد و گفت علیه السلام هر کرا برسد مصیبتی و او صبر جمیل کند واجب شود برا و بهشت گفتند صبر جمیل چیست گفت من فتح عینه و کل لسانه یعنی از چشم بگرید و زبان به بندد و گفت علیه السلام هر که بر چیزی صبر جمیل کند آن چیز باز یابد چنانچه مهتر یعقوب علیه السلام صبر جمیل کرد باز یافت یوسف علیه السلام را ایزد تعالی بندگان را به بلا می آزماید چنانچه خبر میدهد آمدیم بتفسیر بخوان ای ملک القراء فرمان حقتعالی ولنبلونکم بشیء من الخوف والجوع الایه ملک بیچون خالق بیچگون رازق عاقل و مجنون حاکم کن فیکون در کلام ربانی و منزل آسمانی چنین میفرماید ولنبلونکم بشیء من الخوف والجوع الایة هر آئینه مبتلا کنم شمارا بچیزی از ترسی و بچیزی از گرسنگی و بچیزی از نقصان مالها و نقصان تنها و نقصان میوها و مژده صابران را آنانکه چون برسد ایشانرا مصیبتی گویند ما خدائرائیم و ما بوی خواهیم بازگشت خطاب مر اصحاب محمد را است و بعد ایشان مر مومنان راست تا در قیامت و بشیء گفت اشیاء نه گفت زیرا که بعد خوف بسیار شمرد و عطف کرد بحرف واو عن ابن عباس رضی قال الله تعالی

قال ان الله تعالی بین فی هذه الایة ان الدنیا دار البلاء وخلق فیها العباد للابتلاء وامرهم

بالصبر

بالصبر و علیه بشارت للصابرین بشیء من الخوف یعنی ترس دشمن والجوع یعنی قحط ونقص من الاموال یعنی نقصان رزق و گرفتن ظالمان مال را والانفس یعنی بیماری و مرگ و کشتن والثمرات یعنی میوها با آفات گرمی و سردی و باد و ملخ و مانند آن وقیل من الخوف ای فی حرب الکفار والجوع یعنی روزه ونقص الاموال یعنی زکوة والانفس بموت برادران والثمرات یعنی موت فرزندان زیرا که فرزند میوه دل است فاما تاویل اول اصح است قال وَبَشِّرِ الصّٰبِرِيْنَ الَّذِيْنَ اِذَآ اَصَابَتْهُمْ مُّصِيْبَةٌ ای فی هذا البلاء والمحن قالوا انا لله وانا الیه راجعون ای انفسنا لله تعالی کما ان اموالنا لله وقیل انا لله ای عبد الله وما فی یده لمولاه فانشاء بقاءه فی ایدینا وانشاء استرد فلا نجزع فاخذ ما هو ملکه بل نصبر ان عشنا فعلیه رزقنا وان متنا فالیه مردنا و ثوابنا و این دلیل تسلیم است از بنده بقضاء مولی عن ابن عباس و سعید ابن جبیر رضی الله عنهما قال ما اعطی لانبیاء انا لله وانا الیه راجعون الا محمدا علیه السلام وامته ولو اعطی نبیا او امته لاعطی یعقوب علیه السلام قال یا اسفی علی یوسف قوله عز وجل اُولٰٓئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوٰتٌ مِّنْ رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُوْنَ ان الصلوة من الله رحمة فان قیل لم ذکر الرحمة مکررا قلنا انما کررنا تاکیدا ومثله فی القران کثیر وقیل الصلوة هی اعطاء الاجر بالصبر وقیل الصلوة فی الدنیا والرحمة فی العقبی واولٰئک هم المهتدون ای الدین الحنفی یعنی هر کرا صبر دادند او را هدایت دادند که هدایت بی صبر کار نیاید و صبر بی هدایت راست نیاید

المجلس السابع فی الکبر والغیبة والحسد وسوء الظن

بسم الله الرحمن الرحیم عن خالد بن الولید عن النبی صلی الله علیه وسلم انه قال المومن لا ینجی من عذاب الله تعالی حتی یترک اربعا الکبر والغیبة والحسد وسوء الظن بالله یعنی مومن نجات نیابد از خدای تعالی تا رها نه کند چهار چیز یکی کبر دوم غیبت سوم حسد چهارم سوء الظن یعنی بدگمانی بخدای تعالی راوی این حدیث آن مرد ایست که در باب او رسول علیه السلام فرمود خالد بن ولید سیف من سیوف الله تعالی فی الارض قوله المومن بدانکه مومن آنست که ایمان آورده باشد بخدای و رسول او و آنچه شرائط است در اسلام و او بر طریق عموم است و مومن خاص آن است که دست از معاصی بدارد چنانچه از رسول علیه السلام پرسیدند که ما المومن فرمود من اجتنب المعاصی آنکه اجتناب کند از معاصی و گرمی پرسید یا رسول الله ما علامة المومن قال من یکل لسانه من ذکر المومن یعنی هر کرا کند نشود زبان او از یاد کردن مومن و مومن نام خدای است حکایت آمده است که در بغداد جهودی بود بسخاوت مشهور بود و هیچ سائلی از در محروم نرفتی و نام او زید بود و از رحمت شد امام یوسف قاضی رحمه الله بخدمت امام اعظم رضی الله عنه گفت ای امام المسلمین زید جهود از رحمت شده است اگر مسلمان شود چه نیک شود امام اعظم

چند نفری بروی فرستاد ایشان رفتند واو را ترغیب و ترهیب نمودند اگر مسلمان شوی خیرات تو ضایع نشود
او جواب نمیداد چون جهد بسیار کردند گفت مرا تنگ میارید اگر مسلمانی اینست که امام اعظمؒ دارد خود آن اندازهٔ من
نیست واگر آن هست که شما دارید و می ورزید خود مرا ننگ است حاضران از آن ناوک زهره با آب شد و از چشم چشمه
جاری گشت همچنان گریه کنان بر امام مسلمانان آمدند و کیفیت گفتند امام اعظمؒ فرمودند که از و بوی آشنائی می
آید خود برخاست و قدم مبارک در خانهٔ زید آورد همان وقت که زید روی مبارک ایشان دید فی الحال گفت
اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له واشهد ان محمدا عبده ورسوله ای مومن تو آنچنان مسلمانی
می ورزی که جهودان از تو شرم می آید **قوله** لا ینجی من عذاب الله تعالی نیابد نجات از عذاب خدا تعالی
و آن عذاب دوزخ است اگرچه در دنیا هم عذاب هست فاما آن را اعتباری نیست که ثبات ندارد
و عذابهای دوزخ جاوید است که اصلا فنا نه گردد هر روز زجر او شدید و درد او جدید و آب او صدید و قعر او
بعید و هر روز اهل او گریزنده واو ایشان را گیرنده کلما ارادوا ان یخرجوا منها اعیدوا فیها **قوله** حتی یترک
اربعا تا رها نه کند چهار چیز ای مومن اگر میخواهی که از عذاب خدا تعالی خلاص یابی چه عذابی که ساکنان هفت
آسمان و زمین از وی لرزان روزی مهتر جبرئیل علیه السلام بر رسول علیه السلام آمد گریه کنان رسول علیه
السلام گفت یا اخی مالی اراک باکیا محزونا گفت یا رسول الله از آن باز که دوزخ آفریده شده است
شادی از دل ما کلی رفته است و آب از چشم ما نه استاده کسانی که دامن شان از لوث معاصی پاک است
احوال ایشان اینست ای بیباک ترا خواب و آرام چگونه باشد پس این چهار چیز را بگذار و دست از ایشان بدار
که این هر چهار کار موجب نار و مورث شرار است یکے از آن بزرگ منشی کردن است **قوله** الکبر بدانکه کبر خصلتے
مذموم است که کبریا و عظمت خدا را سزد و بدین نیت در قرآن مذمت بسیار است جبار و متکبر را **قوله تعالی**
کَذٰلِکَ یَطْبَعُ اللّٰہُ عَلٰی کُلِّ قَلْبِ مُتَکَبِّرٍ جَبَّارٍ **قوله** وَخَابَ کُلُّ جَبَّارٍ عَنِیْدٍ **قوله** اِنِّیْ عُذْتُ بِرَبِّیْ وَرَبِّکُمْ
مِّنْ کُلِّ مُتَکَبِّرٍ لَّا یُؤْمِنُ بِیَوْمِ الْحِسَابِ و رسول علیه السلام فرمود من تکبر وضعه الله یعنی هر که بزرگ
منشی کند خدا تعالی او را پست گرداند گفت علیه السلام من تکبر احقره الله و گفت علیه السلام من تکبر
اهانه الله و گفت علیه السلام من تکبر ابغضه الله گفت علیه السلام در بهشت نشود کسی که در دل او
مقدار یکدانه سپندان از کبر باشد و گفت علیه السلام کسے که خود را بزرگ داشتن پیشه گیرد تا آنگاه که نام
وی در جریدهٔ جباران نویسند همان عذاب بوی رسد که بایشان باشد و در خبر است که سلیمان علیه السلام
دیو و پری و مردم و مرغ همه را فرمود تا بیرون آیند و دو بست هزار آدمی و دو بست هزار پری گرد آمدند و
باد تخت وبرا برداشت نزدیک آسمان برد چنانچه تسبیح ملائکه شنیده میشد آنگاه آوازی شنید که اگر یک ذره
کبر در دل سلیمانؑ بودی وی را در زمین فرو بردی بیش از آنکه بر هوا بردم و گفت علیه السلام متکبران را در قیامت
حشر کنند بصورت مورچه که در زیر پاے خلق افتاده باشند از خواری و گفت رسول علیه السلام

در دوزخ وادی است که آنرا هبهب گویند حقتعالی جباران و متکبران را آنجا فرود آرد و سلیمانؑ گوید گناهی
که بعد از آن هیچ طاعتے او را سود ندارد کبر است گفت رسول علیه السلام بخدا تعالی نه نگرد بکسے که جامه
وی در زمین کشد بتکبر و خرامیدن رسول علیه السلام گفت یکبار مردی خرامیده بود و جامهٔ فخر پوشیده بود و
بر خویشتن بر سبیل تکبر می نگریست خدا تعالی او را به زمین فرو برد هنوز میرود تا قیامت گفت رسول علیه
السلام هر که خود را بزرگ داند و در رفتن بخرامد خدا تعالی بسوے او بخشم بیند مطرف مهادت را دید که میخرامید گفت
اے بندهٔ خدا این چنین رفتن را خدا دشمن دارد گفت مگر نمے شناسی گفت می شناسم اول آبے گنده بودی و آخر
مردارے خواهی شد و در میانه حمل همه پلیدیها هستی و حقیقت کبر آنست که خویشتن را از دیگران بهتر داند و
ازین دروی باد نشاط پیدا میشود و آن باد را کبر گویند گفت علیه السلام اعوذ بالله من نفخة الکبر چون
این باد در دل پدید آید دیگران را دون خویش داند و بخشم خادمان بیند بلکه دیگر را لائق خدمت هم نداند و
تقدم جوید بر رفتن و نشستن و حرمت داشتن چشم دارد و بدان حد برسد که اگر کسے وی را نصیحت کند نه پذیرد و
اگر بخود نصیحت کند بعنف کند و اگر وی را تعلیم کنند در خشم شود و در مردمان چنان نگرد که در بهائم رسول علیه
السلام را پرسیدند که تکبر چیست فرمود آنکه حق را گردن نرم ندارد و در مردمان به چشم حقارت نگرد و این
دو خصلتے عظیم حجاب اند میان بنده و خدای و تعالی و این نه شرط مومنان است و درجات کبر فاحش تر است
بر بعضے کبر با خدای بود چنانکه تکبر نمرود و فرعون و کسانی که دعوی خدائی کردند و از بندگی ننگ کردند دوم
آنکه کفار قریش بر پیغمبر علیه السلام کبر کردند و ایمان نیاوردند این کبر ایشان را از هدایت حجاب شد سوم آنکه
کبر بر بندگان است که ایشان را بحقارت بیند آن دو کفر اند و این گناه بزرگ است که خدا تعالی میگوید
العظمة ازاری والکبریاء ردائی فمن نازعنی فیها قصمته ای هلکته اسباب کبر یکے علم که بعلم خود کبر کند
و از مردمان خدمت و تعظیم چشم دارد رسول علیه السلام فرمود آفة العلم الخیلاء یعنی آفت علم بزرگ
دانستن است دوم کبر در زهد و عبادت است دیگران را قاصر بیند و خود را کامل داند و این نیکو نیست که در
بنی اسرائیل زاهد بود بر کوه نشسته ابر بر و سایه کرده یکے فاسق برای زیارت او رفت در دل زاهد گذشت که
فاسق را چه مجال که بر من نشیند گفت بر من منشین فاسق نشسته برخاست بر پیغمبر آن زمان وحی آمد که زاهد
و فاسق را بگو که هر دو کار از سر گیرند فاسق را باعتقاد بخشیدم و زاهد را از کبر اعمالش حبط کردم سوم کبر بنسب
است که خود را علوی و قریشی داند در قیامت نسب سود نه کند مگر کار نیک چنانچه رسول علیه السلام فرمود
ان الله خلق الجنة لمن اطاعه وان کان عبدا حبشیا والنار لمن عصاه ولو کان حرا قرشیا چهارم
کبر بجمال است و آن بیشتر بر زنان باشد رسول علیه السلام فرمود چندین زنان رومی که در دوزخ
حبشیه شوند یعنی سیاه رو گردند پنجم کبر بمال است و آنرا خدای تعالی گفت بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ سَیُطَوَّقُوْنَ
مَا بَخِلُوْا ششم کبر بقوت باشد رسول علیه السلام فرمود اے بسا ضعیف که در بهشت

توی گردد ای بسا قوی که در دوزخ ضعیف شوند هفتم کبر به تبع بود و آن خود سود نکند یَوْمَ لَا یَنْفَعُ مَالٌ وَّلَا بَنُوْنَ اِلَّا مَنْ اَتَی اللّٰہَ بِقَلْبٍ سَلِیْمٍ و علاج کبر آنست که چون خود را از دوزخ رسته نبیند و علی التحقیق بهشت را جای خود نداند چندین عقبات از موت تا فریق فی الجنة وفریق فی السعیر در پیش او کبر کردن چگونه آید شبلی رحمة الله علیه را پرسیدند که کبر کرا رسد گفت هر کرا دو پای در بهشت باشد و گفته اند که شومت کبر بکفر رسد چنانکه ابلیس اَبٰی وَاسْتَکْبَرَ وَکَانَ مِنَ الْکَافِرِیْنَ ختم مجلس هم بتفسیر آیت کنم قوله وَالْغِیْبَةِ بعد از کبر غیبت را یاد کرد که کبر از اعمال دل است و غیبت از اعمال زبان و هیچ کس را الا ماشاء الله ازین خلاصی نبود و بال این عظیم و خدا تعالی در قرآن غیبت را برابر گوشت آدمی یاد کرده است اَیُحِبُّ اَحَدُکُمْ اَنْ یَّاْکُلَ لَحْمَ اَخِیْهِ مَیْتًا و رسول علیه فرمود ایاکم والغیبة اشد من الزنا ان الرجل قد یزنی فیتوب الله علیه وان صاحب الغیبة لا یغفر له حتی یغفر ها له یعنی بر شما باد که غیبت نکنید که بدرستی غیبت اشد تر است از زنا که اگر مردی زنا کند پس توبه کند توبه او خدا تعالی بپذیرد و صاحب غیبت آمرزیده نشود که تا خصم او را نه بخشد رسول علیه السلام گفت لیلة اسری بی علی قوم یخدشون وجوههم باظافیرهم فقلت یا جبریل من هؤلاء فقال هؤلاء الذین یغتابون الناس ویقولون فی اعراضهم سلیمان بن جابر گفت یا رسول الله مرا چیزی بیاموز که دستگیر من گردد گفت علیه السلام کار نیک را حقیر مدان اگرچه پارهٔ آب از دلو خویش در کوزهٔ کسی کنی و با برادر مسلمانی پیشانی گشاده دار چون از نزدیک تو خیزد و غیبت مکن و رسول علیه السلام خطبه کرد چنانچه عورات درون خانه شنیدند که یا معشر المسلمین من آمن بلسانه ولم یومن بقلبه لا یغتابوا المسلمین ولا تتبعوا عوراتهم فان من یتبع عورة اخیه یتبع الله عورته یفضحه الله فی جوف بیته و گفت علیه السلام عذاب القبر ثلثة اجزاء جزء من النمیمة وجزء من الغیبة وجزء من البول جابر رضی الله عنه گفت پیغمبر علیه السلام بر دو گور گذشت فرمودند صاحب این هر دو گور را عذاب می کنند یکی را بسبب غیبت دوم را بسبب جامه که از بول نگاه نداشتی انگاه چوبی تر پاره کرد و بر سر آن هر دو گور انداخت و بر وی فرو برد و گفت مادام که این خشک نشود عذاب ایشان کمتر بود ابو قلابه رحمه الله گفت که غیبت خرابی دل است و بزرگی گفت هر که غیبت کند مردمان را و در غیبت جوئی ایشان کوشد حقتعالی عیب او را آشکارا گرداند در دنیا و آخرت مخذول و مردود کند و ابو هریرة گفت هر که گوشت برادر خود خورد در دنیا گوشت او در آخرت پیش او آرند و گویند بخور چنانچه در دنیا خوردهٔ پس آنرا بخورد و بنالد و روی ترش کند و آمده است که دو مرد در پیش در مسجد نشسته بودند مردی بر ایشان گذشت و او مخنث بود باز آمد گفتند و رد از ان چیزی که باقی مانده است یا نچون نماز کردند بر عطا آمدند و کیفیت گفتند گفت توبه کنید و نماز بگردانید و روزه قضا بدارید که گوشت برادر خود خوردید عبدالله ابن مبارک گوید که بیشتری سلف دیدم که غیبت ایشان اندک بود فاما گویند هر چه شنونده را کراهیت آید غیبت بود بدانکه ای مومن چنانچه غیبت بزبان بود بچشم و بدست و

باشارت

باشارت باشد عائشه رضی الله عنها بدست اشارت کرد که فلان کوتاه است رسول علیه السلام فرمود که غیبت کردی اگر کسی غیبت کننده را منع کند و بدل کاره نباشد منافق بود ابو بکر و عمر یکجا میرفتند گفتند فلان بسیار می خسپد پس ازان از رسول علیه السلام نان خورش خواستند گفت نان خورش خوردید که گوشت برادر خود خورده اید هر دو را برابر کرد یکی گفته بود دیگری شنیده بدانکه چنانچه غیبت از زبان حرام ست از دل هم حرام است و غیبت دل آن است که گمان بد بری بکسی بی آنکه به چشم از وی چیزی بینی یا بگوش از وی چیز شنوی که رسول علیه السلام فرمود که خون مسلمان و مال وی و هر چه در دل افتد که نه بیقین بود حرام است و هر چه از زبان دو عدل نشنود آن شیطان در دل افگنده بوده باشد از فاسق سخن باور نتوان داشت که حقتعالی میفرماید اِنْ جَاءَکُمْ فَاسِقٌ بِنَبَاٍ فَتَبَیَّنُوْا الآیه و حرام آن باشد که دل خود را بدان قرار دهی فاما آنچه بی اختیار تو در دل افتد و تو ازان کاره باشی و قرار نه دهی ازان ماخوذ نگردی که رسول علیه السلام فرمود مومن از گمان بد خالی نبود و سلامتی او دران بود که در دل آنرا تحقیق نکند اما اگر از عدلی بشنود آنرا توقف باید داشت اگر او را کاذب دانی بدگمانی باشد در عدالت او و این هم روا نه بود و علاج او آن است که بحقیقت داند که حسنات او چنان میرود که آتش هیزم را می خورد و نسیت میگرداند اگر سخن رسول باور ندارد کفر باشد اگر باور دارد پس اعمال خود هر چه بدیگری میدهد و شاید که همه اعمال او رفته باشد و این کس بدوزخ افتد و گوشت مردار خوردن نه کار عاقلان است بلکه بدترین کار هست پس حذر کردن اولی تر نه مقر بودن ای مومن از غیبت حذر کن و کارهای نیک بدیگران مده و کار خیر مقبول نرود که قلب را کسی خریدار نیست و بدانکه در شش جا غیبت کردن رخصت است اول از دست ظالم پیش سلطان بگوید یا پیش کسی از وی یاری خواهد و این روا بود و گرنه این نشاید دوم اگر فساد بیند پیش کسی گوید که او را باز داشتن تواند سوم پرسیدن فتوی اگر نام نگوید و بهتر باشد و اگر گوید هم رخصت است چهارم آنکه از شر وی حذر باید کرد چون دزد یا بندهٔ با عیب بود خرنده را باید گفت تا او را زیان نرسد پنجم آنکه کسی به بیماری معروف بود اولی تر آن ست که نابینا را البصیر گویند ششم فسق ظاهر کند چون مطرب و خراباتیان ذکر ایشان غیبت نباشد و گفته اند که سه کس را غیبت نیست سلطان ظالم و مبتدع و کسی که فسق آشکارا کند و کفارت غیبت آن بود که توبه کند و پشیمان شود و از وی بحلی خواهد و اگر او مرده باشد او را آمرزش خواهد و اگر زنده باشد بروی بتواضع رود و او را ثنا گوید بسیار اگر بخشد زهی سعادت و اگر نه بخشد این مراعات را حسنه نویسند و شاید همان عوض بود و بحلی مجهول نخواهد چنانچه اگر گوید همه حقوق بخشیدی و او به بخشد روا نبود تا یگان یگان نگوید ای مومن غیبت از ظن خیزد و ظن از تجسس آید و حقتعالی ازان منع کرد چنانچه در کلام مجید میفرماید به تفسیر آیم بخوان ای مقری تالی قرآن فرمان سبحان یَا اَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوا اجْتَنِبُوْا کَثِیْرًا مِّنَ الظَّنِّ اِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ اِثْمٌ نزول آیت بحق دو تن از بزرگان صحابه است یکی ابو بکر دوم عمر و آن چنان بود که چون رسول علیه السلام بغزوه رفتی هر درویش را با توانگر ضم کردی

تا درویش را تیمار داشت شدی در غزوه سلمان را با ایشان سپرده بود تا ایشان تیمار داشت او کنند و او بعضی
کار ایشان بکند سلمان نیز آب آوردی و اسپان را جو افگندی و پیش رفتی و برای ایشان طعام ساختی روزی
سلمان پیش رفته بود بمنزل رسیده مانده شد و بیدار بود و پشت بسنگی باز نهاده تا بیاساید در خواب شد تا آنگاه
که ابوبکر و عمر بوی رسیدند و بیدار کردندش و گفتند که طعامی ساخته گفت نی خواب بر من غلبه کرد گفتند
بیگاه شده است بنزدیک رسول علیه السلام برو تا هیچ طعامی فزونی یابی بخواه سلمان از پیش ایشان برفت
هردو با یکدیگر گفتند لو بعث الی بیر سمیحة لرجع کما ذهب واین بیر سمیحه چاه است که آب بسیار ش
بود ایشان این سخن در غیبت وی گفتند سلمان رضی الله عنه سوی رسول علیه السلام آمد و طعام خواست
رسول گفت بر اسامه بن زید خزینه دار برو و بپرس از وی هیچ نانی افزونی مانده است بستان و اسامه بن
زید خزینه دار بود طعام در دست او بود سلمان برفت و طلب کرد اسامه گفت نمانده است پس سلمان بازگشت
سوی ابوبکر و عمر و قصه با ایشان باز گفت تجسس کردند که طعام بر دست اسامه بوده است و نداده است
اما چون تجسس کردند معلوم شد که هیچ نمانده بود و در حق او گمان بد بردند جبرئیل علیه السلام بیامد و رسول
علیه السلام را گفت خبر داری از حال ایشان و این آیت آورد **قوله تعالی** يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا الآية
پرده پوش بندگان نام ایشان بیان نکرد همه مومنان را پند داد و بزبان جبرئیل علیه السلام گله ایشان بر رسول
علیه السلام گویانید تا رسول الله ایشان را پند دهد و مومنان را بر طریق عموم پند داد و گفت که اجْتَنِبُوا كَثِيرًا
مِنَ الظَّنِّ رسول علیه السلام فرمود تا هر دو را بخواند رسول علیه السلام فرمود چیست این سرخی گوشت که می بینم
میان دندان شما گمان برند که مگر گوشت فرموده است و اسامه ما را نداده است گفتند یا رسول الله اسامه
ما را هیچ گوشت نداده و ما هیچ گوشت نخورده ایم رسول علیه السلام فرمود گوشت خوردنی نمیگوییم گوشت آدمی
میگوییم آب دهن بیرون اندازید آب دهن بیرون انداختند دیدند متغیر شده و کبود و ناخوش گشته و این آیت بر
ایشان خواند که ای مومنان کرانه گیرید و دور باشید از بسیار گمانهای بد اِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ اِثْمٌ بدرستی که بعضی
از گمان اثم هست یعنی بزه است و این بدان گفت که گمان نیک بردن جایز است وَلَا تَجَسَّسُوا و تجسس مکنید
وَلَا يَغْتَبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا و غیبت مکنید درین آیت سه چیز یاد کرد ظن و تجسس و غیبت آغاز از ظن آمد که مقدمه
غیبت تجسس است و مقدمه او ظن تجسس ایشان بحق اسامه بود و غیبت ایشان بحق سلمان بود چنانچه
یاد کردیم آنگاه مثلی یاد کرد از زشتی غیبت را و گفت رسول علیه السلام اَيُحِبُّ اَحَدُكُمْ اَنْ يَّاْكُلَ لَحْمَ
اَخِيْهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوْهُ آیا دوست دارد یکی از شما که بخورد گوشت برادر خود را از پس مرگ وی پس
کراهت دارد یعنی کراهیت دارید غیبت را چنانچه کراهیت دارید آنرا و تشبیه غیبت مثل بدان معنی است
که غیبت آن بود که در حال غیبت چه مرده نداند از انچه از گوشت او خورده شود و قدرت آن ندارد که او را
منع کند وَاتَّقُوا اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ تَوَّابٌ رَّحِيْمٌ و بترسید از خدا و توبه کنید که خدا تعالی پذیرنده توبه بندگان است رحیم است

بر ایشان اگر کسی بحرامی و با شبهتی رسد و بخورد و گوید لا تجسسوا وی تحت این وعید در آید که رسول علیه السلام
فرمود من فسر القرآن برایه فلیتبوا مقعده من النار و این تبدیل قرآن است که مراد ازین تجسس مومنان
است نه تجسس کردن از حلال و حرام است نه بینی که خدای تعالی گفت كُلُوْا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوْا صَالِحًا
در رساله قشیری آمده است هر کرا غیبت کند خدای تعالی نیمه از گناهان او بیامرزد ای مومن دست ازین گناهان
بدار که بدگمانی در قیامت پشیمانی است و غیبت خراب کننده کارهای نیک هست **قوله والحسد** یعنی از عذاب
خلاص نیابد تا حسد را نگزارد بدانکه حسد بدترین گناهان است و حضرت عزت جل جلاله پیغمبر علیه السلام را میفرماید
که از شر حسد حاسدان پناه بمن جوی مِنْ شَرِّ حَاسِدٍ اِذَا حَسَدَ رسول علیه السلام فرمود الحسود لا یسود یعنی
حاسد بزرگ نشود و مردی بر رسول علیه السلام آمد و گفت یا رسول الله انا خائف من النار باشد الخوف
که من از آتش سخت ترسنده ام حضرت فرمود لا تحسد الناس تکن امنا حسد مردمان مکن تا ایمن باشی و گفت
علیه السلام الحسد تاکل الحسنات کما تاکل النار الحطب یعنی حسد کردارهای نیک چنان خورد که آتش
هیزم را و گفت علیه السلام در شما پدید آمدن گرفت چیزی که امت پیشین را هلاک کرده است و آن دشمنی و
عداوت و حسد است و گفت علیه السلام هر که حسد کند تلخی جان کندن بر وی دشوار شود و در سوال گور در ماند
موسی علیه السلام مردی را در سایه عرش دید از کردار وی پرسید فرمان رسید که هرگز حسد نه کرده است و در مادر و پدر عاق
نبوده است و سخن چینی نه کرده است و زکریا علیه السلام گفت حق تعالی میفرماید حاسد دشمن من است و بر قضای
خشم میگیرد و قسمت من که میان بندگان کرده ام نمی پسندد رسول علیه السلام فرمود شش گروه به شش گناه بدوزخ
شوند بیحساب امیران بجور و عرب بغضب و توانگران به تکبر و تجاران بخیانت و روستا بجهل و علما بحسد و فضیل
بن عیاض گوید که حسد ده جزو است نه جزو در علما است و یک جزو در میان تمام بنی آدم در حکایت آمده است روزی
مردی نزدیک پیغمبر علیه السلام آمد و گفت یا رسول الله من عجبی دیده ام در فلان قبیله یکی نقل کرد چون جنازه او
برداشتیم جنازه از کتف ما معدوم شد و هم خود میرفت رسول علیه السلام فرمود او مردی خواهد بود که در وی دو چیز
نبوده باشد یکی کبر دوم حسد که جنازه این دو فرشتگان بردارند و فرمود علیه السلام ای عائشه اگر خواهی که در بهشت
بیحساب روی باید که حسد با مسلمانان نکنی ازین حدیث دلیل است که حسد بر کافران روا باشد و رسول علیه السلام بر
کافران حسد کرده در انچه آن هفت کاروان دید به مال در دل مبارک گذرانید که اگر این مال تمام مسلمانان را بودی
ایشان از اسباب فراغت برای طاعت و حرب شدی پس سوره فاتحه نازل شده آمده است که یاری از یاران مهتر
عیسی علیه السلام نقل کرد تمام فرشتگان را فرمان آورد تا روح او را استقبال کنند مهتر عیسی علیه السلام مناجات
کرد که ملکا بکدام کار او را بدین مرتبه رسانیدی فرمان شد به پنج کار یکی کینه نداشت دوم سخاوت داشت سوم
غیبت کسی نکرده است چهارم طمع نداشت پنجم بر هیچکس حسد نه کرد رسول گفت علیه السلام الحاسد
کالمجاهد مع الله یعنی حسد کننده همچون جهاد کننده است با خدای تعالی و رسول علیه السلام فرمود مر علی را که اگر خواهی که در بهشت

درجهٔ تو همچون درجهٔ پیغمبر باشد هیچ کسے را حسد مکن وگفت رسول علیه السلام در دوزخ وادیست که عذاب آن سخت
تر است دران نباشد مگر حاسدان ابن سیرین گوید وقتی بر اهل دنیا حسد نه کنم که اگر اهل بهشت است خود دنیا را چه قدر است
در مقابلهٔ آن نعمت که ویرا خواهد بود واگر اهل دوزخ است ویرا آن نعمت چه سود کند چون باتش خواهد بود یکی حسن بصری
را گفت که مومن حسد کند گفت پسران یعقوب علیه السلام را فراموش کردی وابو دردا گفت هر که از مرگ بسیار یاد کند
ویرا شادی نبود ونه حسد وحسد آن بود که چون کسے را نعمت رسد تو آن را کاره باشی وزوال آن را خواهان باشی و
این حرام است وبدترین اعمال وی است زیرا که این بدخواهی مسلمانان است ورسول علیه السلام فرموده لا
یومن احدکم حتی یحب لاخیه مایحب لنفسه پس هر که برای خود نیکی خواهد وبر برادر مسلمان بدی خواهد ایمان
کامل نباشد پس حسد مرضی است که ایمان را ضعیف گرداند زیرا که خدا یکے را نعمت خواهد داد واو محنت خواهد واین
محاربه است با خدا تعالی اما اگر خواهی که ترا مثل آن باشد ولیکن زوال آن از دیگری نخواهی وآنرا کاره نباشی آنرا
غبطه ومنافسه گویند واگر در کار دین بود محمود باشد شاید که واجب هم بود سابقوا الی مغفرة من ربکم فرمان است
رسول علیه السلام فرمود مردے چون مال یکے بیند وگوید اگر این مرا بودے من نیز همچنان کردمی که او میکند اگر در کارهای نیک
باشد حسد نبود واگر در معصیت بود او نیز در وبال او شریک باشد ای مومن حسد بیماری عظیم است وعلاج او آنست
که بدانی که حسد زیان دنیا وآخرت است وزیان دنیا آن است که همیشه در غم واندوه وعذاب باشد وهیچ وقت خالی نه
بود هر بار که محسود که را نعمت رسد او را اندوه زیاده شود که گفته اند حسد عذاب حاسد است ونعمتی که در ازل قسمت او
آمده است آن خود نقصان نخواهد شد وضرر آخرت آن است که حسنات او حبط شود ودر قسمت خدا تعالی رضا نمی
دهد وموافق ابلیس میشود ومحسود را فائده است که حاسد میکاهد وخود محسود مظلوم است وحاسد ظالم فطوبی للمظلوم
وویل للظالم حدیث نبوی است وحسنات حاسد محسود بردیا سیاٰت خود در گردن او بنهد مهتر آدم علیه
السلام محسود وابلیس حاسد بنگر احوال هر دو آدم علیه السلام مسعود ابد شد ابلیس مردود ازل هابیل محسود و
قابیل حاسد او را سعادت وآنرا شقاوت قوله تعالی وَسُوءَ الظَّنِّ بِاللّٰهِ یعنی مومن از عذاب خدا تعالی
نجات نیابد تا نگذارد بدگمانی بخدا تعالی بدانکه ای مومن بدگمانی بر دو گونه است یکے سوای خدا تعالی
چنانچه لفظ حدیث است دوم بدگمانی سوی مومن چنانچه بعضے مومنان ومحدثان تاویل این حدیث چنین میکنند
وسوء الظن بالله ای بعباد الله زیرا که بدگمانی سوی حضرت عزت کفر است ولفظ الحدیث المومن وارد شده است
واضافت سوی خدا تعالی بسیار است یَسْئَلُوْنَكَ عَنِ الْاَنْفَالِ قُلِ الْاَنْفَالُ لِلّٰهِ وَلِلرَّسُوْلِ از مال غنیمت
خمس معین بود برای رسول خدا تعالی اضافت بسوی خود کرد برائے شرف پیغمبر علیه السلام ودر حدیث است که
فردای قیامت خدا تعالی بنده را بگوید ای بنده من گرسنه بودم مرا طعامی ندادی بنده گوید چگونه طعام دهم ترا و
تو پروردگار عالمیانی فرمان شود چون بندهٔ گرسنه مرا طعام ندادی گوئی مرا ندادی اگر او را طعام میدادی چنانستی که
مرا بدادی وچون رسول علیه السلام یکروز طرف کفار تیر فرستاد آن تیر از یازده صف گذشت یازده نفر وپنج زره وهفت سپر دوخت وتمام تیر

در زمین فرو رفت شعبهٔ عجب در دل رسول علیه السلام گذشت جبرئیل علیه السلام در رسید وفرمان آورد وما
رَمَیْتَ اِذْ رَمَیْتَ وَلٰکِنَّ اللّٰهَ رَمٰی اضافت تیر سوی خود کرد پس این چنین اضافت بسیار است وجائز است
پس اگر سوی بنده بدگمان شوی چنانستی که سوی خدا تعالی شده باشی وبدگمانی سوی خدا تعالی بر دو نوع است
یکے در ذات است دوم در صفات ذاتی چنانچه گوئی نعوذ بالله من ذالک که خدا تعالی را چشم است ویا سر است
ویا تن وجان است ودست وپای است وجز آن وصفاتی آنست که گوئی او را علم نیست یا عدل نیست یا سخاوت
نیست ومانند این واین کفر است ویا گوئی مرا اصلا نخواهد آمرزید واین را قنوط گویند وخدا تعالی میفرماید اَنَا عِنْدَ ظَنِّ
عَبْدِیْ بِیْ فَلْیَظُنَّ بِیْ مَا یَشَاءُ مردے وفات یافت رسول علیه السلام از وی پرسید که گمان تو بپروردگار خود چگونه
است گفت یا رسول الله گمان رحمت ومغفرت دارم رسول علیه السلام فرمود دخلت الجنة بظنك الحسن
به گمان نیک خود در بهشت خود در آمدی بعد از وفات در خواب حسن بصری را دیدند از وی پرسیدند که خدا تعالی با
تو چه کرد گفت چون روح مرا در حضرت بردند فرمان شد اگر مرا شرم موی سفید تو نبودی ترا بدوزخ می فرستادیم که
چندین چرا میگریستی مگر بر کرم ما امید نداشتی وبدگمانی بر مومن نیز بر دو گونه است یکے در ذات دوم در صفات
واین حرام است که فرمان حضرت رسالت برین جمله است ظُنُّوْا بِالْمُؤْمِنِیْنَ حَسَنًا ذاتی چنانچه بر غیبت یکے ترا
گمان شود چنانچه قوم مهتر موسیٰ علیه السلام گمان داشتند که در وجود او داغ برص است مهتر موسیٰ علیه السلام
از غایت شرم جامه فرود نیاوردے چون اندام شستی از نظر غائب شدے تا روزے مهتر علیه السلام کنارهٔ دریا جامها
بر تختهٔ سنگ نهاد وخود در آب در آمد حق تعالی برای دفع ظن قوم او آن تختهٔ سنگ را در سیر آورد چنانچه در حال جنبید وبر
طریق سرعت دوید مهتر موسیٰ علیه السلام دنبال او برهنه دوید هر بار میگفت ثوبی یا حجر ثوبی ای سنگ جامهٔ من است
ای سنگ جامهٔ من است چنانچه نظر قوم بر وجود او افتاد او را هیچ داغی ندیدند وهمه استغفار میکردند پس اگر بر یکے در دل
گمان بد ظن این را گویند واگر از زبان گویند هم ظن وهم غیبت جمع شود واز این دو عذاب را مستحق شود آنقدر که گناه
بود آنمقدار عذاب یابد چنانچه حق تعالی فرمان داد اِنَّ الَّذِیْنَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِیْنَ وَالْمُؤْمِنٰتِ ثُمَّ لَمْ یَتُوْبُوْا فَلَهُمْ
عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابُ الْحَرِیْقِ عذاب جهنم از سبب گناه سوختن وعذاب حریق بسبب ناکردن توبه والگر
بدگمانی بدروغ باشد این را بهتان گویند واین بدترین گناهان است که از رسول علیه السلام پرسیدند از عذاب بهتان
کننده گفت او را سخت ترین عذابها باشد وبدترین دردها بیند وصفاتی آن است چنانچه گمان برد که فلان خائن
است یا سارق یا زانی است یا مدمن الخمر است یا دروغ گوی است یا بخیل است این همه حرام است مردے گفت
یا رسول الله فلان کس خائن است رسول علیه السلام گفت مر ترا است عذاب خائنان بدین گفتار تو آمده است که خالد
جهنی نزدیک امیر المومنین عمر نشسته بود مردے بر امیر المومنین عمر آمد واز امیر المومنین عمر چیزی درخواست امیر
المومنین عمر او را آن چیز داد چون برخاست خالد گفت ای امیر المومنین این مرد باوجود مقدور خواست میکند
امیر المومنین عمر گفت توبه کن از بدگمانی که من از رسول علیه السلام شنیده ام من ظن بالمومنین سوء

حرم الله علیه رائحة الجنة یوم القیمة رسول علیه السلام فرمود هر کرا نباشد در دل بدگمانی مومن پس او نزدیک خدا تعالی از مجاهدان است که شب و روز با کافران کارزار کند و یک ساعت نه آساید اگرچه در خانه بر بستر نرم بازنی خوب خفته باشد و ایزد تعالی بدگمان را عذاب و غضب و لعنت وعده کرد چنانچه گفت آمدیم بتفسیر بخوان ای مقری خوش نوا فرمان ایزد تعالی ببرکت مصطفی صلے الله علیه وسلم یُعَذِّبَ الْمُنٰفِقِیْنَ وَالْمُنٰفِقٰتِ وَالْمُشْرِکِیْنَ وَالْمُشْرِکٰتِ الظَّآنِّیْنَ بِاللّٰهِ ظَنَّ السَّوْءِ منزه از عیب داننده غیب خالق بے ریب در کلام مجید چنین میفرماید یُعَذِّبَ الْمُنٰفِقِیْنَ وَالْمُنٰفِقٰتِ وَالْمُشْرِکِیْنَ وَالْمُشْرِکٰتِ الظَّآنِّیْنَ بِاللّٰهِ ظَنَّ السَّوْءِ عَلَیْهِمْ دَآئِرَةُ السَّوْءِ وَغَضِبَ اللّٰهُ عَلَیْهِمْ وَلَعَنَهُمْ وَاَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ وَسَآءَتْ مَصِیْرًا و عذاب کند مردان منافقان را و زنان منافقه را و مردان مشرک را و زنان مشرکه را از آنکه گمان برند بخدا تعالی گمان بد بر ایشان است گردنده آن بدگمانی و خشم خدای تعالی بر ایشان است و لعنت کرده است ایشان را و آماده کرده است مر ایشان را جهنم و بدست جای باز گشتن شان قوله تعالی وَیُعَذِّبَ عذاب کند مشرکان را هم در دنیا و هم در گور و هم در عرصات و هم در دوزخ و عذاب است در دنیا ایشان را در کشتن و برده کردن و جزیه ستدن و خوار داشتن و در گور شپیدن چنانچه استخوان آرد شود و هیبت منکر و نکیر دیدن و در سوال درماندن و عذاب گور چشیدن و بامداد و شبانگاه جای خود در دوزخ دیدن و در عرصات سختی حساب و گرمای آفتاب و تفش زمین و غرق شدن در خوی گرم از آن وجود خود و یافتن نامه بدست چپ و هیبت صراط و ماندن جاوید در دوزخ و چشیدن عذابهای گوناگون و محروم ماندن از دیدار خدای تعالی و از نعیم بهشت و نومید شدن از رحمت خدا تعالی قوله تعالی اَلْمُنٰفِقِیْنَ منافقان را مقدم یاد کرد از مشرکان زیرا چه عذاب شان سخت تر باشد و در دوزخ هفتم باشند اِنَّ الْمُنٰفِقِیْنَ فِی الدَّرْکِ الْاَسْفَلِ مِنَ النَّارِ منافقان آن باشند که در دل منکر باشند و از زبان اقرار کنند و این ایمان هیچ سود نه کند که اصل در ایمان تصدیق دل است چنانچه حقتعالی فرماید اِذَا جَآءَکَ الْمُنٰفِقُوْنَ قَالُوْا نَشْهَدُ اِنَّکَ لَرَسُوْلُ اللّٰهِ وَاللّٰهُ یَعْلَمُ اِنَّکَ لَرَسُوْلُهٗ وَاللّٰهُ یَشْهَدُ اِنَّ الْمُنٰفِقِیْنَ لَکٰذِبُوْنَ چون دل تصدیق نداشتند حقتعالی گواهی داد که ایشان دروغ میگویند نفاق بر دو نوع است یکے در تصدیق که از دل منکر باشد و از زبان اقرار کند این کفر است دوم در تکذیب چنانچه یکے را گوئی من ترا دوست دارم و در دل او عداوت باشد تا بحضور او را تملق کند و در غیبت او را بد گوئی این بزه باشد و موجب عذاب و عقاب باشد قوله تعالی جلشانه وَالْمُشْرِکِیْنَ مشرک کافر است و کافر مشرک و مشرک کافر کیست هر که شرک بر خدا تعالی آرد و این را شرک اکبر گویند و شرک اصغر بر دو گونه است جلی و خفی جلی آن است که پیدا باشد چنانچه شگون گرفتن و فال دیدن و سوگند بغیر خدا تعالی خوردن که رسول علیه السلام گفت مَنْ حَلَفَ لِغَیْرِ اللّٰهِ فَقَدْ اَشْرَکَ بِاللّٰهِ و اعتماد و اعتقاد بغیر حق کردن چنانچه میگویند تا فلان کس زنده است مرا چه غم است و خفی آنست که پنهان باشد و آن ریاست فَوَیْلٌ لِّلْمُصَلِّیْنَ الَّذِیْنَ هُمْ عَنْ صَلٰوتِهِمْ سَاهُوْنَ الَّذِیْنَ هُمْ یُرَآءُوْنَ و در شان این طائفه است رسول علیه السلام فرمود من برامت خود

از شرک صغر میترسم گفتند آن چیست گفت آن ریاست قوله اَلظَّآنِّیْنَ بِاللّٰهِ ظَنَّ السَّوْءِ و گمان برندگان بد بر خدا تعالی این صفت کافران است که هیچ مومن بر پروردگار خود گمان بد نبرد از عبد الله بن عباس رضی الله عنه پرسیدند که بدگمانی بر خدا تعالی چیست گفت هر چه از ناسزا بر و گویند آن بدگمانی است و این کار نادان است نه کار دانایان چنانچه حقتعالی گفت یَظُنُّوْنَ بِاللّٰهِ غَیْرَ الْحَقِّ ظَنَّ الْجَاهِلِیَّةِ غیر حق گفت پس هر چه در خور درگاه او نباشد و تو آن را سوی او اضافت کنی آن بدگمانی باشد و بدانکه ظن در قرآن بر پنج معنی است یکی بمعنی یقین چنانچه در سورة الحاقه اِنِّیْ ظَنَنْتُ اَنِّیْ مُلٰقٍ حِسَابِیَهْ و مانند آن در سورة بقر است اَلَّذِیْنَ یَظُنُّوْنَ اَنَّهُمْ مُّلٰقُوا اللّٰهِ ای یتیقنون دوم بمعنی شک چنانچه در سورة جاثیه اِنْ نَّظُنُّ اِلَّا ظَنًّا ای شکا سوم بمعنے حسب چنانچه در سورة انشقت اِنَّهٗ ظَنَّ اَنْ لَّنْ یَّحُوْرَ ای دانست که هر گز باز گشت او بخدا تعالی نخواهد بود و در سورة حم السجده وَلٰکِنْ ظَنَنْتُمْ اَنَّ اللّٰهَ لَا یَعْلَمُ کَثِیْرًا مِّمَّا تَعْمَلُوْنَ ای حسبتم چهارم بمعنے انکار چنانچه در سورة ص والقرآن وَمَا خَلَقْنَا السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَیْنَهُمَا بَاطِلًا ذٰلِکَ ظَنُّ الَّذِیْنَ کَفَرُوْا ای انکارهم پنجم بمعنے تہمت چنانچه در سورة یوسف وَمَا ظَنُّ الَّذِیْنَ کَفَرُوْا یَفْتَرُوْنَ عَلَی اللّٰهِ الْکَذِبَ ای التهمة قوله عَلَیْهِمْ دَآئِرَةُ السَّوْءِ آن گمان بد بر ایشان باز میگردد اگر گوئی حضرت عزت می خورد روا نباشد وَهُوَ یُطْعِمُ وَلَا یُطْعَمُ اگر گوئی او خواب میکند روا نباشد لَا تَاْخُذُهٗ سِنَةٌ وَّلَا نَوْمٌ صفت اوست وَجَعَلْنَا نَوْمَکُمْ سُبَاتًا مضاف است سوی شما پس هر چه سوی او اضافت کنی و او از آن منزه است پس آن سوی تو باز گردد قوله تعالی وَغَضِبَ اللّٰهُ عَلَیْهِمْ و خشم خدا تعالی بر ایشان چون مومن را در دوزخ افگند آتش دوزخ گرد او در آید در زندگان آتش او را چشند مالک گوید بگیرید او را مومن حیران بماند و بگوید یا غیاث المستغیثین از حضرت عزت ندا آید لبیک لبیک چون بر مومن خشم نیست جواب شنود و خلاص یابد و کافر سیصد سال بنالد و ربنا ربنا گوید آخر چون جواب شنود چه شنود اخْسَئُوْا فِیْهَا وَلَا تُکَلِّمُوْنِ با ما سخن مگو برابر کسے که خشم باشد با او سخن نه گویند نام بر زبان میرانید و حضرت ما را مر نخوانید بعد آن اصلا ربنا گفتن نتواند قوله وَلَعَنَهُمْ و لعنت کرده است ایشان را العنت دوری از رحمت باشد و بعضے گویند اللعنة هو القطیعة هر کرا لعنت کردند او را برانند و هرگز نخوانند قوله تعالی وَاَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ و آماده کرده است مر ایشان را دوزخ بشارت باد مر ترا ای مومن که دوزخ آماده نه شده است مگر برای مشرکان اگر باشی تو در و چند روز باشی و کافر ابد الاباد باشد وَسَآءَتْ مَصِیْرًا و بدست جای باز گشت ایشان که بهترین مقامها بهشت است آن جای مومنان است و بدترین جایها دوزخ است و آن جای کافران است عاقبت ما را و از آن جمیع مسلمان را بخیر باد

المجلس الثامن فی فضیلة الجوز بارة قبر النبی صلی الله علیه وسلم

بسم الله الرحمن الرحیم عن ابی هریرة عن حضرة الرسالة صلے الله علیه وسلم وانه قال

من حج للہ ولم یرفث ولم یفسق رجع کیوم ولدتہ امہ رواہ مسلم یعنی ہر کہ حج کند برای خدائتعالی
واز رفث وفسق دور باشد باز گردد چون روزی کہ زادہ است اورا مادر او وآنچنان پاک شود گوئی آنروز از مادر
زادہ راوی این حدیث صحیح مردی است کہ روزی برای آوردن ہیزم رفتہ بود تا آنرا بفروشد وقوت خود بوجہ حلال
کند پشتوارہ بزرگ بست وصائم بود برداشتن نمی توانست ایزد تعالی فرشتہ را فرستادہ تا بر سر او پشتوارہ داد قولہ علیہ
السلام من حج ہر کہ حج کند بدانکہ حج کردن یکے از ارکان اسلام وعبادت عمرہ ثواب در و بیشتر است کہ رسول علیہ
السلام فرمود من خرج من بیتہ یرید الحج کتب اللہ لہ بکل خطوة یضعہا ویرفعہا ثواب عتق رقبة فاذا
غسل واراد الاحرام خرج من ذنوبہ کیوم ولدتہ امہ واذا لبی یقول اللہ تعالی عبدی غفرت لک
بمغفرتی فاذا دخل المسجد الحرام نادی مناد من السماء یا ولی اللہ استانف العمل فاذا اخذ
بالطواف کتب اللہ تعالی لہ بکل طواف سبعین حسنة فاذا استلم الحجر فکانما قبل باب الجنة فاذا
سعی بین الصفا والمروة یکتبون لہ الحسنات سبعون الفا من الملائکة فاذا وقف بالعرفات
اعتقہ من النار ویبدل اللہ سیاتہ بالحسنات رواہ البیہقی گفت رسول علیہ السلام ہر کہ حج کند بے
آنکہ تن بفسق آلودہ کند وزبان بیہودہ وناشائستہ از ہمہ گناہان بیرون آید ہمچنانکہ آن روز از مادر زادہ
است وگفت علیہ السلام بسیار گناہ است کہ ویرا ہیچ چیز کفارت نکند مگر استادن عرفات وگفت علیہ السلام
شیطان را نہ بیند در ہیچ روز خوارتر وحقیرتر وزرد روی مگر در روز عرفہ از بس رحمت کہ خدائتعالی بر خلق میبارد و
از سبب کبائر عظیم کہ عفو میکند وگفت علیہ السلام ہر کہ از خانہ بیرون آید بر اندیشہ حج و بمیرد در راہ تا قیامت
ہر سال ویرا ثواب حج وعمرہ بنویسند وہر کہ در مکہ بمیرد یا مدینہ ویرا نہ عرض بود ونہ حساب وگفت علیہ السلام یک
حج مبرور بہتر از دنیا وہر چہ در وی است ویرا جزا نیست مگر بہشت وگفت علیہ السلام ہیچ گناہ عظیم تر از ان
نیست کہ بعرفہ باشد وگمان برد کہ آمرزیدہ نیست پس ای مومن تا زندہ زیارت خانہ کعبہ کن کہ رسول علیہ السلام
فرمود من مات ولم یحج فلیمت بای دین شاء ہر کہ بمیرد وحج نہ کردہ باشد پس بمیرد گو بہر دینی کہ خواہد
فرمود علیہ السلام من مات ولم یحج فلیمت یہودیا او نصرانیا پس ترا باید کہ ننگ کنی ازین کہ جہود باشی یا
ترسا رسول علیہ السلام گفت من استطاع ولم یحج فقد کفر مراد ازین کفر نزدیک بعضی کفر است و
نزدیک ما کفران نعمت مراد است یعنی چون ایزد تعالی کسے را مقدور دہد ونعمت بخشد وزیارت بیت اللہ نہ کند
ہر آئینہ کفران نعمت کردہ باشد وگفت علیہ السلام ہر کرا قدرت باشد کہ زیارت کعبہ کند ونکند حقتعالی ویرا بنظر رحمت
نہ بیند ودعای او مستجاب نگرداند وفردای قیامت حشر او با آن کسان کند کہ از کعبہ منکر باشند ورسول علیہ السلام
فرمود حقتعالی وعدہ کردہ است کہ ہر سالی شش صد ہزار بندہ این خانہ را زیارت کنند بحج واگر کمتر ازین باشند از ملائکہ
بفرستد تا آن عدد تمام شود وگفت علیہ السلام فردای قیامت کعبہ را چنان کنند کہ عروسی را جلوہ خواہند کرد وہر کہ حج کردہ
است گرد وی گیرند ودست در پردہ ہای وی زنند تا آنگاہ کہ در بہشت شوند ودر مصابیح مذکور است رسول علیہ السلام فرمود ہر کہ

بباید سوی حج و حج نکند ہم دران سال پس اگر نتواند در سال پیشینہ کند واگر نتواند در سال سوم کند پس اگر بمیرد وحج
نکردہ باشد درمیان دو چشم او نبشتہ شود کہ این کافر است بخدای پس رسول علیہ السلام این آیہ خواند من کفر فان اللہ
غنی عن العالمین وگفت علیہ السلام کہ چار نفر اند کہ ایشان را نزد خدای تعالی عذر نیست یکے آنکہ بانگ نماز شنود
واجابت نکند بغیر عذر یعنی در مسجد حاضر نشود دوم آنکہ پیش او طعام باشد وبر در او سائل او باشد واورا چیزے ندہد
سوم مردی کہ امر معروف ونہی منکر بجا نیارد چہارم آنکہ بوجود استطاعت حج نکند وگفت علیہ السلام من مات فی
طریق مکة جائیا او ذاہبا کتب اللہ فی کل سنة سبعین حجة وسبعون عمرة وگفت علیہ السلام ہر کہ بمیرد
درمیان دو حرم حقتعالی بعث او با ایمان کند وگفت علیہ السلام ان اللہ وملئکتہ یستغفرون لمن حج من مصح
ماشیا وگفت علیہ السلام طواف خانہ کعبہ نماز است مگر آنکہ خدائتعالی دران سخن گفتن حلال گردانید پس ہر کہ سخن
کند باید کہ نیکو کند وابن عباس رضی اللہ عنہ گفت مر سعد ابن جبیر را ای پسر من حج کن پیادہ وباز گرد پیادہ کہ من
از رسول علیہ السلام شنیدہ ام مر حاجی سوار را بہر گامی راحلہ کہ نہد ہفتاد نیکی بود ومر پیادہ را بہر گامی کہ نہد ہفتصد
نیکی است از نیکیہای مسجد حرام ویک نیکی مسجد حرام صد ہزار نیکی است وگفت علیہ السلام نشانی حج مقبول
آن است کہ بعد آن بہتر باشد آن حاجی از انچہ کہ پیش ازان می بود وگفت علیہ السلام حج مبرور را مزد نیست مگر بہشت
وگفت علیہ السلام من مات فی طریق مکة مقبلا او مدبرا غفر اللہ لہ البتة وشفع فی سبعین من اہل
بیتہ وگفت علیہ السلام الحج جہاد کل ضعیف وگفت علیہ السلام من اشتاق الی بیت اللہ وفاضت عیناہ نادی
الجلیل جل جلالہ یا ملائکتی انظروا الی عبدی کیف فاضت عیناہ من اشتیاق بیتی اشہدوا فانی قد
غفرت لہ ذنوبہ وسترت عنہ عیوبہ یعنی ہر کرا اشتیاق سوی خانہ کعبہ شود وآب از دو چشم آورد خدائے
تعالی ندا کند ای فرشتگان من بہ بینید سوی بندہ من کہ چگونہ میرود آب از دو چشم او از اشتیاق بیت من گواہ
باشید شما کہ من آمرزیدم گناہان او وپوشیدم عیبہای او وگفت علیہ السلام چون حجاج احرام بندند وتکبیر گویند حق
تعالی گوید ای فرشتگان من بہ بینید سوی بندگان من کہ باشتیاق بیت من راہ دراز بریدند وترک خانہ وفرزندان
گرفتند از تکبیر وتہلیل شان زمین پر شد گواہ باشید شما کہ من از ایشان خوشنود شدم وتوبہ شان پذیرفتم وگناہ شان
آمرزیدم وبہشت شان را حلال کردم ودوزخ بر ایشان حرام گردانیدم ایشانند دوستان من ومنم دوست ایشان
وایشان از ان من ومن از ان ایشان بر ایشان دیوان نصب نہ کنم وبرای ایشان ترازوی نہ نہم رواہ ابن ماجہ
وگفت علیہ السلام چون بیرون آید کسے سوی حج از خانہ بیرون آید از گناہان گوئی از مادر زادہ است ومر اورا است
بہر گامی عبادت ہفتاد سالہ تا باز گردد سوی خانہ خود غنیمت دانید دعای او مستجاب است چہار روز شفاعت یابد
در چہار صد نفر از تبع خود وگفت علیہ السلام سہ نفر را شفاعت من واجب است از امت من ہر کہ ہجرت کند
سوی من ومن زندہ باشم وہر کہ زیارت کند گور مرا بعد مرگ من وہر کرا باشد دو زن یا سہ یا چہار وعدل کند
میان ایشان وہر کہ زیارت کند مرا بعد موت من چنانستی کہ زیارت کردہ باشد مرا در حیات من وہر کہ بمیرد در مکہ

چنانستی که مُرده باشد بر آسمان دنیا و هر که آشامد آب زمزم شفا یابد از هر دردی و هر که ببوسد سنگ را گواهی دهد روز قیامت بوفای او و هر که طواف کند گرد خانه راه هفتگان بار بدهد خدائیتعالی او را ثواب ده برده آزاد از فرزندان اسمعیل علیه السلام هر که سعی کند میان صفا و مروه ثابت دارد قدمهای او خدائیتعالی بر پلصراط و گفت علیه السلام من حج ولم یزر قبری فقد جفانی ومن زار قبری وجبت له شفاعتی یوم القیامة وگفت علیه السلام من زار قبری فله الجنة روایت کند عثمان بن عفان رضی الله عنه که رفتم بر رسول علیه السلام در مرض موت و آنزمان بر رسول علیه السلام کس نبود سلام کردم جواب سلام داد رسول صلی الله علیه وسلم را در گریه گفتم یا رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم گریه شما به سبب چیست گفت از سبب امت من که ایشان را میگذارم هر گناهی که در عهد من میکردند من ایشان را شفاعت میکردم همچنان دیدم که شاد شدند گفتم یا رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم شاد شدید گفت آنکه جبرئیل علیه السلام بر من آمد و گفت یا رسول الله صلی الله علیه وسلم حقتعالی میفرماید بشارت باد مر ترا که هر که زیارت کند گور ترا بعد مردن تو جمله گناهان او بیامرزم اگرچه آمرزش نخواهد و تلخی جان کندن بر وی آسان کنم اگرچه فاسق باشد و حاجات او روا کنم و در گور او را عذاب نکنم وگفت علیه السلام من تیسر وله تحج ومات علی ذلک دخل النار دخل النار وقال علیه السلام الحج المقبول کفارة الذنب سبعین سنة وقال علیه السلام اذا خرج الحاج من منزله الی بیت الله غفر الله له ما تقدم من ذنبه وقال علیه السلام من خرج حاجا او معتمرا فله بکل خطوة حتی رجع الف الف حسنة ومحی عنه الف الف سیئة ورفع له الف الف درجة وله عند الله بکل درهم ینفقه الف الف درهم وبکل دینار الف الف دینار وبکل حسنة یعملها الف الف حسنة حتی یرجع وهو فی ضمان الله عز وجل فان توفاه ادخله الله فی الجنة واذا رجع رجع مغفورا له دعاءه مستجاب فاغتنموا دعوته اذا قدم قبل ان تصیب الذنوب فانه یشفع فی مائة الف رجل یوم القیامة میگوید بنده خاطی مؤلف این مجالس ابوبکر بن محمد علی القریشی الملقب ببدر غفر الله له ولوالدیه که شنیدم از مخدوم پیر واو از پدر خود شیخ حمید الدین حاکم متع الله المسلمین بطول حیاته و ایشان گفته اند که من از شیخ المشائخ قطب الاولیا رکن الحق والشرع والدین ابوالفتح فیض الله قدس سره العزیز که الحج حرفان حا وجیم فالحاء حلم الحق والجیم جرم العباد فالاشارة فیه الی ان الله یتجاوز عن الحجاج الواع جرائمهم بحلمه وهم بندگی مخدوم فرمودند نشان حج مقبول آنست که حاجی را اشتیاق کم نشود بلکه روز بروز زیادت گردد وگفت رسول علیه السلام المقام بمکة سعادة والخروج منها شقاوة وگفت علیه السلام من صبر علی حر مکة من نهار تباعدت من نار جهنم مسیرة مائة عام وگفت علیه السلام من مرض یوما داخلا بمکة کتب الله له من عمل الذی کان یعمل فی غیرها عبادة ستین سنة وامام حسن بصری رضی الله عنه گفت روزه مکه بصد هزار و صدقه درم بصد هزار درم است و هر نیکی بصد هزار نیکی است وگفت علیه السلام فرود مے آید بخانه کعبه هر روز و هر شب صد و بیست رحمت شصت ازان برا ے طواف کنندگان است و چهل ازان بر استادگان

وعمل میکرد درغیر آن بندگی شصت سال ۱۲

ہر ۱۰

گرد خانه کعبه و بیست بر بینندگان وگفت علیه السلام دو طواف است که بجا نیارد آنرا اگر بنده مسلم که بیرون آید از گناهان گوئی که از مادر زاده است و همه گناهان او را آمرزد و طواف بعد نماز بامداد تا بر آمدن آفتاب و طواف بعد نماز عصر تا فرو رفتن آفتاب وگفت علیه السلام هر سری که در مناتراشد آنرا آتش دوزخ نسوزد وگفت علیه السلام تراب المدینة امان من الجذام ایزد تعالی خانه کعبه را برگزید و قبله بندگان گردانید اول خانه که در دنیا بنا شده است خانه کعبه است چنانچه ایزد تعالی در کلام مجید خود خبر میدهد اَوَّلَ بَیْتٍ وُّضِعَ لِلنَّاسِ الآیه ملک متعال حضرت ذوالجلال مالک لازوال در محکم تنزیل چنین بیان میفرماید اِنَّ اَوَّلَ بَیْتٍ وُّضِعَ لِلنَّاسِ بدرستی نخستین خانه که بنا کرده شده است آنکه در مکه مبارک است چون ایزد تعالی زمین را بیافرید و آنرا مسکن فرشتگان گردانید میان زمین از زمرد سبز خانه بیافرید هم دران محل که امروز خانه کعبه است هم بدین طول و هم بدین عرض و از یک گوهر بود هیچ وصل درو نبوده است و آنرا قبله فرشتگان گردانید از گاه بنا و تا زمانه مهتر نوح علیه السلام همان خانه بود چون طوفان شد حقتعالی آن خانه برداشت و در آسمان چهارم برد چنانچه در دنیا قبله بود امروز در آسمان نیز قبله است و مقابل این قبله است و آن را بیت المعمور میگویند و ازین کعبه تا بیت المعمور و از بیت المعمور تا هفتم آسمان هوا نیز قبله است و از فرود کعبه تا هفتم زمین هم مقابل آن قبله است نه بینی که مهتر یوسف و مهتر یونس علیهما السلام در چاه و در شکم ماهی نیز نماز طرف خانه کعبه میگزاردند قوله تعالی لَلَّذِیْ بِبَکَّةَ مُبٰرَکًا مکه را مبارک خواند و کعبه را مبارک خواند والاصح هو المکة مبارکی مکه ازانست که رسول علیه السلام را ازان گل آفرید و جلوس خلافت مهتر آدم علیه السلام در آنجا شد و تخت مهتر آدم علیه السلام هم در محل کعبه بود و طول و عرض تخت هم در مقدار کعبه بود و یا ازان مبارک که بهترین خانه ها درست و آن خانه کعبه است و یا ازان مبارک است که هر که آنجا میرد او را عذاب گور نباشد و یا ازان مبارک است که هر که در مکه در آید جذام و برص او را نشود همچنین در حدیث آمده است و یا ازان مبارک است که اول نزول رحمت آنجا شود و ازانجا در اطراف و اکناف عالم پراگنده شود و یا ازان مبارک است که از گاه آفرینش زمین تا در قیامت منجا چندین هزار انبیا و اولیا و زهاد و عباد و اوتاد است و یا ازان مبارک است که بهر طرف ازان نماز گزاردن روا باشد و یا ازان مبارک است که طاعت آن جائی را ثواب بیشتر است از مقامهای دیگر قوله تعالی وَهُدًی لِّلْعٰلَمِیْنَ و راه نما است مر عالمیان را که هر که کرامات و آیات را معاینه کند مسلمان شود چنانچه آمده است که روزے رسول صلی الله علیه وآله وصحابه وسلم گفت هر که در حالت جنابت دست بر کعبه دارد دست او خشک شود و کافرے نیم شب جنب شد و دست سوے کعبه دراز کرد فی الحال دست او خشک شد آن کافر وقت بامداد بر رسول صلی الله علیه وآله وصحابه وسلم آمد و مسلمان شد و بقوله هدی للعالمین قوله فِیْهِ اٰیٰتٌۢ بَیِّنٰتٌ در وست نشانهای پیدا یعنی کرامات و برکات او ظاهر است یکے ازان آنست که هیچ پرنده زبر او نتواند گذشت اگر قصد کند در حال بسوزد دوم آنست چون دد دنبال شکاری شود چو آن شکاری در حرم خارج شده در آید دد در آمدن نتواند

اگر قصد کند در حال ہلاک شود وہمچنین باز و نبال کبوتر سوم اگر حیوانات دشتی را زحمت شود متقابل کعبہ استادہ شود
چون بآواز سمت کعبہ آید و بر ایشان رسد در حال صحت یابد چہارم از دیدن جمال آن خانہ کسی را سیری حاصل نمی شود پنجم
آنکہ ہر کہ قصد کردن خراب او آمد ہلاک شد چنانچہ اصحاب فیل ششم آنکہ جنب نتواند کہ دست بروز ند اگر زند دست
او خشک شود ہفتم آنکہ ہیچ وقتے از طواف خالی نباشد شیخ بایزید بسطامی رحمۃ اللہ علیہ گفت چہل روز در حرم معتکف
بودم و خواہستم کہ کعبہ را از طواف خالی بیابم نیافتم ہشتم دوستی او در دل جملہ مومنان متمکن است اگرچہ ندیدہ اند نہم آنکہ
ہر کہ او را دید آب از چشم او دوید دہم ہر کہ زیارت آن خانہ کرد البتہ صلاحیت در و اثر کرد یازدہم آنست مردے
میخواست کہ زیارت بیت المقدس رود چند ہزار دینار داشت درون خانہ تودہ کردہ رفت کہ ازینجا کسے نتواند
ناگاہ دزدی در آن اطلاع یافت شبے کافت و نزدیک آن مال برد در سوراخ سر بیرون کرد و دست سوی
آن مال دراز کشید حقتعالی زمین را فرمان داد تا تنگ شود زمین چنان تنگ شد کہ سر از تن او جدا شد و نزدیک
آن مال افتاد و آواز آمد ہر کہ در خانہ ما بدزدی در آید سر بباد دہد آن آواز مجاوران کعبہ شنیدند و در کعبہ باز کردند سر
بریدہ افتادہ یافتند دوازدہم مردے دران خانہ کعبہ مشغول بود چون شب شد مجاور بگمان در ببست و مقفل گردانید
چون نیم شب شد آن مرد را حاجت انسانی زحمت داد ہر چند کہ مجاور را آواز داد کسے در نکشاد دران خانہ کعبہ از
حاجت انسانی فارغ شد بامداد بیرون آمد و گریخت چون مجاور درون آمد تودہ مشک اذفر دید آواز داد کہ اے
مسلمانان اینجا مشک اذفر کہ فراموش کردہ کسے جواب نداد تا آن مرد آمد و قصہ حال خود گفت سیزدہم در ایام
جاہلیت رفام نام عورتے بود برابرا و عقیل نام مردے بود با او عشق داشت شبے او را درون حرم کعبہ گرفت شرمگہ
او در شرمگاہ عورت چسپیدہ شدہ ماند ہر چند کہ زور کردند جدا نہ شدند بامداد آن ہمچنان در میان ہمگنان خوار گشتند
وسہ روز ہمچنان بودند فی الحال خوک گشتند در چہارم روز ہلاک گشتند چہاردہم مردی در حالہ طواف کردن سوے
زنے بخیانت دید فی الحال نابینا شد پانزدہم روزی بزرگان مکہ درون خانہ کعبہ رفتند و بر رسول علیہ السلام
غدر میکردند و عہد می بستند آواز شنیدند از کنج خانہ کعبہ کہ درون خانہ ما بر دوست ما مکر مکنید کہ فتح نیابید ہر ہمہ گریختند
شانزدہم یکے را بہ تہمت دزدی گرفتند او گفت من سوگند کعبہ بخوردم خصم قبول کرد ہمین دست دراز کرد فی
الحال دست او خشک شد ہفدہم آن مقدار کہ خلق جمع شوند ہر ہمہ بگنجد ہژدہم رسول علیہ السلام فرمود ہر کہ سوے
خانہ کعبہ بسیار بیند روشنائی چشم او بیفزاید نوزدہم ہر کہ خاک خانہ کعبہ را بر وجود مالد زحمت او زائل شود بستم روزے
ابوجہل بر غلام خود تفت شد و دنبال او دوید آن غلام درون کعبہ در آمد ابوجہل نیز در آمد فی الحال نابینا شد
قدرے خاک کعبہ در چشم انداخت فی الحال بینا شد بیست و یکم درانچہ نوشیروان عادل بر بزرچمہر تفت شد
و او را در یکہ حبس کنانید شبے بالای بام استادہ بود از آسمان روشنائی دید کہ بر کعبہ فرود می آید گفت خداوندا برکت
این خانہ مرا خلاص بخش ہنوز از بام فرود نیامدہ بود نوشیروان را پیش در استادہ دید و خلاص یافت فی الحال
در دل ایمان بخدائتعالی آورد آیات او بسیار است اما باندکے اختصار افتاد قولہ تعالی مَقَامُ

اِبْرَاهِیْمَ چون آخرین عمارت ازان مہتر ابراہیم خلیل اللہ است اضافت بدو شد گویند کہ کعبہ را ہفت بار عمارت
شدہ است یک بار بیت المعمور دوم بار مہتر نوح علیہ السلام بر آورد بعد طوفان سوم بار پلیذر کا فرینت خانہ بر آوردہ
بود چند خشت از ناوجہ درو خروج کردہ بود حق تعالی زمین را بجنبانید و کعبہ را خراب گردانید چہار بار پسر پلیذر سمعون
بر آوردہ بود پنجم بار مہتر داؤد علیہ السلام ہم چیزے عمارت کردہ بود ششم بار مہتر موسیٰ علیہ السلام نیز قدری عمارت
کردہ بود ہفتم بار مہتر خلیل اللہ ع و مہتر اسحاق ع و مہتر اسمعیل ع و بی بی سارہ و بی بی ہاجرہ عمارت کردند چون خانہ
تمام شد فرمان شد یا خلیل آواز کن کہ ای بندگان خدا من بیت اللہ عمارت کردہ ام بیائید زیارت آن کنید
گفت الہی آواز من تا کجا رسد فرمان شد از تو آواز کردن و از ما رسانیدن مہتر خلیل اللہ علیہ السلام آواز کرد خلیل
آوازا و در اصلاب پدران و در ارحام مادران رسانید کسے کہ لبیک گفت او را حج نصیب شد و ہر کہ دو بار گفت
دو بار حج گزارد و ہر کہ خاموش بود او را حج نصیب نشد قولہ تعالی وَمَنْ دَخَلَهٗ كَانَ اٰمِنًا ہر کہ در آید
دران باشد ایمن و نزدیک مفسران آن ایمن باشد از قتل و قطع اگر قاتل و سارق در آید او را آنجا مدت اقامت
قتل و قطع نکنند نزدیک ما طعام و آب ندہند تا بیرون آید بعد ازین ایذا رسانند و نزدیک بعضی کَانَ اٰمِنًا مِنَ
الجذام والبرص ہر کہ دران خانہ در آید از پیشی ایمن گردد و نزدیک بعضے کان امنا من النار چنانچہ در خبر
است من دخل الکعبۃ امن من الھاویۃ قولہ واللہ علی الناس حج البیت و مر خدا راست بر
مردمان قصد خانہ اگر قصد کنید بارے قصد آن خانہ کنید کہ رسول علیہ السلام فرمود مبندید کمر ہا ہیچ جہت مگر
برای سہ خانہ مسجد حرام و مسجد من و مسجد اقصےٰ کہ این بہترین سفر ہاست در خبر است کہ ہر کہ در سفر خانہ کعبہ ماندہ شود
و تنگ نیاید حقتعالی در فرشتگان مباہات کند کہ بہ بینید سوئے بندہ من ترک خانہ و اولاد گرفتہ و کمر جہت سوے
خانہ من بستہ و در راہ ماندہ شدہ و اشتیاق او کم نگشتہ گواہ باشید کہ من ازوی خوشنودم و در بہشت او را ساکنم و
قصد این خانہ برای خدائتعالی باید کرد کہ لفظ حدیث بر بنیت من حج للہ تا اگر بہ نیت تجارت رود حج کند
از فرضیت ساقط شود فاما آن قدر ثواب نیابد کہ بنیت خالصًا لوجہ اللہ کند و از ریا و سمعہ دور باشد تا رنج او ضائع
نشود و در راہ از فسق و فجور اجتناب کند و توبہ درست کند و بعد احرام از زن دور باشد کہ لفظ حدیث ان بیت
ولم یرفث ولم یفسق الرفث ھو الجماع واللمس والقبلۃ والفسق ھو الفجور والمعاصی قولہ
تعالی مَنِ اسْتَطَاعَ اِلَیْهِ سَبِیْلًا استطاعت برای وجوب حج شرط است و آن زاد و راحلہ و قوت
فرزندان و اہل او بر رفتن و آمدن و امن طریق و وجوب بر فور است نہ بتراخی تا اگر مال باشد باید کہ در حال حج
کند و اگر بعد از مال رود فرضیت ساقط نشود این نزدیک ماست فاما نزدیک امام مالک رحمۃ اللہ تعالے علیہ
صحت نفس شرط است مخسب قولہ تعالی وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِیٌّ عَنِ الْعٰلَمِیْنَ ہر کہ کافر شود یعنی سوی
حج نرود پس بدرستی خدائتعالی غنی است از عالمیان مراد ازین کفر کفران نعمت است نہ عین کفر یعنی ای بندہ ترا
تندرستی و مال دادم و فرمان کردم تا زیارت خانہ کعبہ کنی و اگر تو بوجود قدرت نکنی ہر آئینہ کافر نعمت باشی

واین چنین است لَئِنْ شَکَرْتُمْ لَاَزِیْدَنَّکُمْ وَلَئِنْ کَفَرْتُمْ الآیۃ وازین کفر نیز کفران نعمت مراد است نہ کفر حقیقی
ای مومن شرمت باد کہ خدا تعالیٰ نارفتن حج بلفظ کفر یاد کردہ اگر روی ثواب بحساب یابی واگر نہ روی حضرت او
را ہیچ زیان نیست کہ او از ہژدہ ہزار عالم غنی است کہ فَاِنَّ اللّٰہَ غَنِیٌّ عَنِ الْعٰلَمِیْنَ ونفعنا اللّٰہ وایاکم

المجلس التاسع فی العدل و الشبابۃ والعبادۃ والمشی الی المساجد والحب فی اللّٰہ والصیانۃ عن الزنا والتصدق بالسر وذکر اللّٰہ تعالیٰ خالیا

بسم اللّٰہ الرحمٰن الرحیم عن ابی ہریرۃ رضی اللّٰہ تعالیٰ عنہ انہ قال قال رسول اللّٰہ صلی اللّٰہ
علیہ وسلم سبعۃ نفر یظلہم اللّٰہ فی ظلہ یوم لا ظل الا ظلہ امام عادل وشاب نشاء فی عبادۃ اللّٰہ
ورجل قلبہ معلق فی المسجد ورجلان تحابا فی اللّٰہ اجتمعا علیہ وتفرقا علیہ ورجل دعتہ امرأۃ ذات
حسب وجمال فقال انی اخاف اللّٰہ ورجل تصدق بصدقۃ فاخفاها حتی لا یعلم شمالہ ما ینفق یمینہ
ورجل ذکر اللّٰہ تعالیٰ خالیا ففاضت عیناہ رواہ المسلم والبخاری یعنی ہفت نفراند کہ در سایہ دارد خدای
ایشان را در سایۂ خود روزی کہ نباشد سایہ مگر سایۂ او یکے امام عادل دوم جوان صالح کہ بودہ باشد او در راہ عبادۃ
خدا تعالیٰ سوم مردے کہ دل او آویختہ باشد برائے مسجد چہارم دو مرد کہ یکدیگر برای خدا تعالیٰ دوستی ورزند ہمچنان
جمع شوند وہمچنان جمع شوند پنجم مردی کہ او را زنی با منصب وجمال طلب کند واو گوید کہ من از خدا می ترسم ششم کسیکہ صدقہ پنہان
دہد ہفتم کسیکہ ذکر خدا تعالیٰ کند یعنے خدا تعالیٰ را در خلوت یاد کند واز چشمہا آب دواند **قولہ** سبعۃ نفر یظلہم اللّٰہ
بدانکہ ای مومن گرمای قیامت سخت خواہد بود آفتاب را بقیاس یک میل بدارند وآن کردہ است وثلث از فرسنگ
است واین زمان از زمین چہار ہزار سالہ راہ ہست وچندین حجابہا دارد وگویند کہ میان ہر آسمان یک دریا ست بہ
وجود چندین حجاب تاب او در تابستان کسی نمیتواند کشید باش کہ تا فردای قیامت شود نہ حجابی درمیان باشد و
نہ آبی واین زمان طرف ما پشت دارد وآن زمان روی خواہد بود وگرمی آفتاب از کجاست بعضے گویند کہ حقتعالیٰ
او را گرم آفریدہ است وبعضی گویند کہ ہر شب فرود دوزخ میگریزد وگرمای دوزخ در روی اثر میکند تمام روز
آن گرمی در روی موثر میباشد وبعضے گویند کہ ہر روز وقت طلوع مہتر جبرئیل علیہ السلام قدرے آتش بر روی وی می
مالد آن گرمی تمام روز در روی میباشد وبعضی گویند کہ خدا تعالیٰ فرشتہ را آفریدہ است از گرما ومقام او بر سر کوہ
قاف ست نزدیک طلوع آفتاب بہ پشت وی میگذرد گرمای پشت وی در وی اثر میکند تمام روز گرم میباشد روز قیامت
آفتاب را نزدیک آرند ودوزخ بالا کنند چنانچہ امواج آتش دوزخ درمیان عرصات درآید گرمای دوزخ وگرمے

آفتاب

آفتاب جمع شوند بیندیش کہ دران روز چہ گرمی خواہد شد اگر دران روز مرگ روا بودی کسی زندہ نماندی خوئی از وجود
ہر کس چندان روا شود کہ ہفتاد شتر تشنہ از خوی ہر یکے سیراب گردد ودر حدیث دیگر آمدہ است اگر کشتیہای تمام جہان
در خوی یک نفر اندازند ہر آئینہ روان شوند در حدیثی دیگر ہفتاد کشتی است ودر حدیثی تمام کشتیہای دنیا شاید آن
خوی مسلم مجرم باشد در خبر ست کہ ہر کسے باندازۂ گناہ در خوی غرق باشد بعضی تا بساق وبعضے تا بزانو وبعضی تا بکمر و
وبعضے تا بسینہ وبعضی تا بحلق وبعضے تمام غرق شوند وآن خوی چنان گرم گردد کہ ہر یکے را در ساعت واحد ہفتاد
بار پوست جدا کند وہر بار خدا تعالیٰ دیگر آفریند کُلَّمَا نَضِجَتْ جُلُوْدُهُمْ بَدَّلْنَاهُمْ جُلُوْدًا غَیْرَهَا اگرچہ این
در حق اہل دوزخ است خاما گرمای قیامت از دوزخ کم نخواہد بود چنانچہ رسول صلی اللّٰہ علیہ وآلہ واصحابہ وسلم
فرمود اگر یک قطرہ ازان خوی بر کوہ احد افگنند در حال بسوزد وخاکستر گردد وخوی ہر کس گرد او باشد با خوے غیرہ
یا میزد واگر بگریزد دنبال او شدہ برود کہ یک ذرہ از وی دور نشود **قولہ** فی ظلہ یوم لا ظل الا ظلہ بعضے محدثان
گفتہ اند کہ مراد از ظل سایۂ لطف اوست کہ اگر یکے را نسوزد واو را گرمای عرصات زیان نہ کند وانبیا واولیا میان آن
گرما بگروند ودوستان خود را شفاعت کنند ایشان را از گرما ہیچ خبر نباشد چنانچہ آتش ہمہ را بسوزاند مگر سمندر را نہ
سوزد البتہ دیدہ کہ میان آتش چگونہ غلغلہ ورزد رنگ برنگ میشود نمرود علیہ اللعنۃ آتش کند وخلیل علیہ السلام را
دران اندازد وخلیل علیہ السلام را نگہدارد وچنگیز خان آتش کند سیدی احمد را بوستان نماید در خبر است کہ بندہ میان
عرصات بگردد واو را ازان گرما ہیچ خبر نباشد اہل عرصات گویند ملکا بادشاہا این بندہ کدام کار کردہ بود کہ او را ازان
گرما ہیچ خبر نیست فرمان شود کہ این بندہ آن ست کہ در دنیا با ہزار عالمے بر سر کردہ بود واز آب گزرانیدہ وبندۂ
دیگر را بہ بیند فرمان شود کہ این جامہ قرآن را بر سر خود گرفتہ بود دیگرے را بہ بیند وپرسد فرمان شود کہ این دوگانہ
نماز در آفتاب گزاردہ بود چون او نسوزد دوزخ وآفتاب نتواند سوخت وبعضے گویند کہ مراد ازین ظل سایۂ عرش است
در خبر دیگر آمدہ است لیس فی العرصات الا ظل العرش واعظم وبزرگترین مخلوقات عرش است کہ رسول صلی
اللّٰہ علیہ وآلہ واصحابہ وسلم گفت مر عرش را سہ صد ہزار پایہ است زیر ہر پایہ میدان است میان ہر میدانی شش
صد ہزار شہر است ودر ہر شہرے ہفت چند دنیا است ہمہ پر از فرشتگان وتسبیح ایشان اینست کہ الٰہی بیامرز
دوستداران ابوبکر رضی اللّٰہ تعالیٰ عنہ وعمر رضی اللّٰہ تعالیٰ را واز پایہ تا پایہ شش صد ہزار سالہ راہ است آن میدانہا
پر از فرشتگان است وتسبیح ایشان اینست کہ الٰہی بیامرزی دشمنان ابوبکر وعمر رضی اللّٰہ عنہما را وزیر عرش
منبر نور باشد کہ درازی آن پانصد سالہ راہ است رسول علیہ السلام بالای آن باشد وبرای پیغمبران دیگر نیز منابر
باشند درازی ہر منبر دو بیست سالہ راہ باشد ودر راستای محمد صلی اللّٰہ علیہ وآلہ وسلم منبر مہتر آدم علیہ السلام
باشد ودر چپای رسول علیہ السلام منبر مہتر خلیل اللّٰہ علیہ السلام باشد واولیا را کرسیہا باشد کہ بلندی ہر
کرسی شش ماہ راہ باشد ومومنان دیگر بر کرسیہا باشند بلندی ہر کرسی ہفت روزہ راہ باشد از
ہفت روز کمتر کسے را کمتر نباشد واز شش ماہ جز انبیا کسے را زیادت نہ باشد۔

وهر کرا زیر عرش جای دادند از دوزخ نجات یافته از رسول علیه السلام پرسیدند یا رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم غیر از
عرش نیز سایه باشد گفت المؤمن تحت ظل صدقته یوم القیامة هر که پارهٔ نان درویش را خواهد داد آن پاره بر سر آن سایه
خواهد کرد اگرچه مقدار کف دست دهی همچو سپر بر تو سایه کند اگر زیادت دهی زیادت باشد در خبر است هر که در مدت عمر خود
صد هزار بار لا اله الا الله سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر گوید حقتعالی هفت اندام او را بر آتش
دوزخ حرام گرداند و در عرصات قبهٔ نور یابد که او را چادر باشد بر یک در سبحان الله در دوم الحمد لله و در سوم لا اله الا الله
و در چهارم الله اکبر نبشته باشد میان آن تختی از یاقوت سرخ افراشته بود و گویند تسبیح بدان تخت تکیه کرده باشد و آن قبه
میان هوا میگردد و او تماشا میکند و اهل عرصات تماشای او کنند و گویند ملکا بادشاها این کدام بنده است که در چنین گرما
در چنان سایه آسوده است فرمان شود این مادح درگاه است که در دنیا صد هزار بار تسبیح مرا گفته بود این حدیث در
غریب ابو عبیده مذکور است پس ای مومن اگر میخواهی که از گرمای قیامت خلاص یابی زبان را بیکار مدار یک لک
بار تسبیح مذکور بگو فاما قول صحیح آن هست که مراد از ظل سایهٔ عرش است در چنین گرما در چنان سایه کیان جای
یابند رسول علیه السلام گفت هفت گروه باشند یکی ازان امام عادل باشد **قوله** امام عادل بر هفت نفر امام عادل
را مقدم یاد کرده که قوام دنیا بعدل اوست چنانکه در خبر دیگر آمده است قوام الدنیا باربعة اشیاء اولها بعلم
العلماء والثانی بعدل الامراء والثالث بسخاوة الاغنیاء والرابع بدعاء الفقراء و بهترین اخلاق
امرا عدلست و فردای قیامت اول امرا از عدل پرسند در خبرست الاول ما یحاسب الامیر العدل
و حقتعالی نیز عدل را فرموده ان الله یامرکم بالعدل والاحسان عدل را بر احسان مقدم یاد کرده رسول
علیه السلام گفت المقسطون یوم القیامة علی منابر من نور یغبطهم الانبیاء یعنی عادلان فردای
قیامت بر منبرهای نور باشند که پیغمبران را از ایشان رشک آید و گفت علیه السلام عدل ساعة خیر
من عبادة ستین سنة قام لیالیها وصام نهارها یعنی عدل یک ساعت بهتر است از عبادت
شصت ساله که شب بقیام و روز بصیام گذرانیده باشد و گفت علیه السلام کلکم راع وکلکم مسئول عن
رعیتکم یعنی هر که از شما شبان است و هر یکی از شما پرسیده شود از رعیت خود بادشاه والی همگنان است او
را بپرسند فاما در خانهٔ خود هر یکی امیر است و او را ازان خواهند پرسید که فرمان حضرت جل جلاله برین جمله است
یا ایها الذین آمنوا قوا انفسکم واهلیکم نارا بحکم ولایت که شما راست نفسهای خود را و اهل
خود را از آتش نگاهدارید یعنی خود کار نیک کنید و اهل خود را کار نیک فرمائید تا از دوزخ خلاص یابید و
گفت علیه السلام الملک یدوم مع الکفر ولا یدوم مع الظلم و بدانکه ای مومن عدل سه حرف
است عین و دال و لام عین چشم باشد و بادشاه را باید که چشم بر رعیت داشته باشد و دال راه نما است
بادشاه را باید که رعیت را راهنمای بسوی صلاح باشد و لام زره را می گویند چنانچه زره خصم را
نگاهدارد و بادشاه هم باید که رعیت را از همه نگاهدارد تا الراعی لعباد الله والحامی لبلاد الله را هست

آید بدانکه ای مومن ولایت راندن کار بزرگ است و خلافت خدای عز و جل ست اندر زمین اگر عدل کند و
خلافت شیطان است اگر ظلم کند که رسول علیه السلام فرمود الوالی اذا کان عادلا فهو خلیفة الرحمن وان
کان ظالما فهو خلیفة الشیطان و گفت علیه السلام دوست ترین و نزدیک ترین خلق نزدیک خدای تعالی امام
عادل است و دشمن ترین و دورترین امام جابر است و گفت علیه السلام بدان خدای که نفس محمد بید قدرت اوست که هر روز
والی عادل را چندان عمل بردارند که عمل رعیت وی باشد و هر نمازی ازان وی هفتاد هزار نماز بردارند ای مومن اگر
کسی ظالم را عادل گوید کافر گردد و اگر عادل را ظالم گوید کافر نشود که پیغمبر علیه السلام مباهات کرد انا ولدت
فی زمان الملک العادل یعنی زاده شده ام در زمان ملک دادگر و گفت علیه السلام که عدل ترازوی ازان خدا
است در زمین هر که بپلهٔ عدل آویخت به بهشت رسید و هر که بپلهٔ ظلم آویخت بدوزخ رسید و گفت علیه السلام
امام عادل بهتر است از باران بزرگ قطره و امام ظالم بدتر است از شیر خورنده و گفت علیه السلام دعای امام عادل
رد نشود و گفت علیه السلام مر خدا را سرائیست از مروارید سپید دران هفتاد هزار درست دران ساکن نشود
مگر پیغمبری یا صدیقی یا شهیدی یا امام عادل در خبر است هر که دعا بپادشاه عادل کند برای خدای بغیر عوض
حقتعالی او را بیامرزد و هر که دعای او ترک کند بزهکار شود لقوله علیه السلام فرض علیکم دعاءان دعاء الایمان
ودعاء السلطان زهی عظمت بادشاه عادل که بعد از ایمان یادش کرد و اطاعت بادشاه بر همه واجب
است اطیعوا الله واطیعوا الرسول واولی الامر منکم رسول علیه السلام فرمود من اطاع الوالی فقد
اطاعنی ومن اطاعنی فقد اطاع الله و گفت علیه السلام من اطاع السلطان فقد اطاع الرحمن **وقوله
تعالی** ولا یجرمنکم شنآن قوم علی ان لا تعدلوا اعدلوا هو اقرب للتقوی چون مومنان بر
اهل مکه قادر شدند خواستند که کافران را انتقام نمایند فرمان شد اگر شما باین قوم کافر و منافق عدل نکنید و در
مکافات ایشان کوشید دران شما را هیچ جرمی نباشد فاما با ایشان عدل کنید که آن به پرهیزگاری نزدیکتر است
آورده اند که روزی امیر المومنین عمر رضی الله عنه در محکمه عدل خطاب کرد حاضران گفتند احسنت یا امیر المومنین گفت
ای یاران نوشیروان اگرچه کافر بود با خلق خدا به از من زندگانی کردی کوشکی برآورده بود روزی بالای آن بار داده
وزیر گفت ای بادشاه عادل ازین کنج این کوشک راست نیامده است گفت راست میگوئی فاما درین جانب خانه
زالی بود که ملک او نفروخت و من تعدی نکردم **قوله تعالی** الله الذی انزل الکتب بالحق والمیزان
المیزان هو العدل و قال الله تعالی واقسطوا ان الله یحب المقسطین ای العادلین آمده
است که چون سلیمان علیه السلام نزدیک وادی نمل رسید بادشاه مورچگان ندا کرد یا ایها النمل ادخلوا
مساکنکم لا یحطمنکم سلیمان وجنوده وهم لا یشعرون ای لا یعلمون اگر ایشان بدانند
شما را زیر پا نیارند که ایشان عادل اند نه ظالم چون حضرت علیه السلام شنید و گفت رب اوزعنی ان اشکر
نعمتک التی انعمت علی و این نعمت عدل است که بدان توفیق شکر خواست رسول صلی الله

علیه وسلم گفت چون والی بامداد بنیت عدل از خواب خیزد حقتعالی او را بیامرزد پیش از انکه راست نشیند و والی بامداد باید که ده قاعده نگاه دارد اول هرچه خود را نه پسندد بر هیچ مسلمانی نه پسندد و اگر پسندد خیانت کرده باشد در ولایت خود **حکایت** آورده اند روز بدر رسول در سایه نشسته مهتر جبرئیل آمد گفت تو در سایه و اصحاب در آفتاب رسول در حال در آفتاب نشست دوم آنکه انتظار ارباب حاجت بدرگاه حقیر نه شناسد و از خطر آن حذر کند اگرچه در حال نماز نفل باشد بر رسول کسی حاجتمند آمدی فی الحال قرأت قصر کردی سوم آنکه در تمتع بر خود کشاده نه کند بخوردن و پوشیدن مهتر سلیمان با چندین مملکت که داشت در یک وقت کندوری او بیست و چهار هزار مادهٔ گاو و چهل هزار گوسفند و سی هزار شتر بار آرد و بیست هزار شتر بار برنج خرج شدی و پرندگان آن مقدار بسمل میکردند که هر روز هزار شتر بار پر بیرون آوردند و طعام او نان جو با سرکه بودی و با فقیران خوردی و گفتی مسکینم با مسکینان خورم چهارم بر رعیت عنف نورزد کار برفق کند که رسول علیه السلام فرمود هر والی که با رعیت رفق کند خدای تعالی در قیامت با وی رفق کند پنجم آنکه قاعدهٔ شریعت پیش گیرد و در حدود و قصاص رجوع بکتاب الله و سنت رسول کند ششم رضا هیچکس بر خلاف شرع طلب نه کند قریب و بعید یکسان بیند امیر المومنین عمر را نه بینی که پسر و خال خود را کشت و سلطان محمود را نه بینی که برادرزادهٔ خود را کشت هفتم آن است که نشست برابر علمای دین کند و از صحبت علمای حریص دور باشد که رسول علیه السلام فرمود بر کسی بنشینید که در صحبت او شمارا دنیا تلخ شود و عقبی شیرین گردد هشتم قناعت ورزد که چون قناعت نکند دست بظلم دراز گرداند نهم غلامان و چاکران و کارداران خود را از ظلم منع کند که فردای قیامت عهدهٔ اوست دهم از تکبر دور باشد که از سبب تکبر در دوزخ رسد بدانکه ای مومن حق تعالی عدل را دوست میدارد و هر که عدل را ورزد او را هم دوست میدارد و هر کرا دوست میدارد او را عدل میفرماید چنانچه مهتر داؤد علیه السلام را گفت آمدیم بتفسیر بخوان ای مقری روح افزا فرمان حضرت مولی یَا دَاوٗدُ اِنَّا جَعَلْنٰكَ خَلِیْفَةً فِی الْاَرْضِ الآیة خلاق جهان رزاق همگنان خالق جان جاعل جنان عیب پوش عیب دان بر دشمن و دوست مهربان در بهترین قرآن و خجسته ترین بیان چنین میفرماید یَا دَاوٗدُ اِنَّا جَعَلْنٰكَ خَلِیْفَةً فِی الْاَرْضِ فَاحْكُمْ بَیْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوٰی فَیُضِلَّكَ عَنْ سَبِیْلِ اللّٰهِ اِنَّ الَّذِیْنَ یَضِلُّوْنَ عَنْ سَبِیْلِ اللّٰهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِیْدٌ بِمَا نَسُوْا یَوْمَ الْحِسَابِ ای داؤد ما گردانیدیم ترا خلیفه در زمین پس حکم کن بحق و پس روی هوا مکن که ترا از خدای تعالی دور دارد و بدرستی کسانیکه از راه خدای تعالی دور شدند مر ایشان راست عذاب سخت بدانچه فراموش کردند روز شمار را **قوله** یَا دَاوٗدُ بعضی مفسران گویند که این ندا تاکید است چنانچه یَا اَیُّهَا الرُّسُلُ كُلُوْا مِنَ الطَّیِّبٰتِ چنانچه برای خوردن حلال تاکید است همچنان برائی عدل کردن نیز تاکید است **قوله تعالی** اِنَّا جَعَلْنٰكَ خَلِیْفَةً فِی الْاَرْضِ مهتر داؤد علیه السلام را خلیفه خواند و مهتر آدم علیه السلام را خلیفه خواند اِنِّیْ جَاعِلٌ فِی الْاَرْضِ خَلِیْفَةً این هر دو خلیفه خدا اند و حضرت عزت خلیفه رسول صلی الله علیه وسلم است در انچه مهتر عالم علیه السلام سفر آخرت میکرد گفت الٰهی برادرم مهتر موسی ع هارون ع را خلیفه کرد قوم او

گوساله

گوساله پرست شدند و من میروم خلیفه کرا کنم فرمان شد انا خلیفتك من بعدك انا هادی امتك انا حافظ امتك انا ناصر امتك انا مولی امتك احمد کسی را که من خلیفه باشم او را چه باک بغیم شده سو درگاه ما بیا **قوله** فَاحْكُمْ بَیْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ پس حکم کن میان مردمان بحق یکی از نامهای من حق است حق را دوست دارم و ناحق را دشمن دارم ای داؤد اول چیزیکه از والیان پرسم روز قیامت از حق پرسم ای داؤد بندگان من بر تو امانت اند زنهار خیانت امانت من نکنی ای داؤد بندگان مرا بچشم شفقت بینی و بر هیچکس ناحق نه کنی که فردای قیامت درمانی در حکایت آورده است که در عهد خلافت مهتر داؤد علیه السلام زالی آرد آس کرده طرف خانه می آورد بادی آمد و آرد از دست او تمام پرانید آن زال استاده میگریست مهتر سلیمان علیه السلام خورد بود بدان زال آمده پرسید که گریه تو از سبب چیست گفت من عورتے بیوه ام از مزدوری دست خود قدری غله خریده بودم و آس کرده طرف خانه میرفتم باد در آمد و تمام آرد مرا ربود مهتر سلیمان علیه السلام گفت برو بر بابا قصه بگو زال بر حضرت داؤد رفت و تمام قصه حال خود عرض کرد مهتر داؤد علیه السلام بیشتر از آن آرد آن زال را دهانید زال شاد شده بیرون آمد مهتر سلیمان علیه السلام گفت ای زال چه کردی گفت آرد یافتم پرسید همان آرد خود یافتی یا دیگر گفت دیگر گفت برو همان آرد خود طلب کن که آن از کسب دست تو بود زال باز گشت و گفت مهتر داؤد علیه السلام گفت این سخن تو نیست گفت مرا مهتر سلیمان ع آموخته مهتر سلیمان ع را طلب کرد گفت ای جان پدر آرد او چگونه پیدا شود گفت تو پیغمبری در تو زالی بدعوی آمده او را بانصاف رسان و آرد از باد دهان گفت چگونه کنم گفت بحضرت عزت بگو مهتر داؤد علیه السلام مناجات کرد و گفت پادشاها تو بهتر میدانی که بنده زادهٔ درگاه تو چه عرض میدارد حضرت عزت باد را بر مهتر داؤد علیه السلام فرستاد مهتر داؤد علیه السلام گفت ای باد چرا آرد زال بردی باد گفت مرا موکل من بفرمود مهتر داؤد علیه السلام سوئے مهتر سلیمان علیه السلام دید مهتر سلیمان ع گفت همان فرشته را طلب کن مهتر داؤد علیه السلام مناجات کرد الٰهی بر تو پیدا است که بنده زادهٔ تو چه میگوید فرمان حق تعالی بدان موکل رسید تا حاضر شود آن فرشته حاضر شد مهتر داؤد علیه السلام گفت آرد این زال چرا ربودی و باد را چرا فرمودی گفت مرا مهتر جبرئیل اشارت کرد باز مهتر داؤد علیه السلام طرف مهتر سلیمان علیه السلام دید مهتر سلیمان ع گفت بخواه تا جبرئیل حاضر شود فرمان جلیل جبار جل جلاله بر جبرئیل در رسید تا بر داؤد علیه السلام حاضر شود مهتر جبرئیل حاضر شد مهتر داؤد علیه السلام گفت یا اخی جبرئیل چرا آرد این زال پرانیدی گفت مرا مهتر اسرافیل ع گفت مهتر داؤد علیه السلام سوی مهتر سلیمان ع دید مهتر سلیمان گفت تو پیغمبر و خلیفه مهتر اسرافیل ع را طلب کن مهتر داؤد علیه السلام گفت ملکا پادشاها بر تو آشکار است که بنده زادهٔ تو گستاخی میکند بر مهتر اسرافیل فرمان شد تا حاضر شود مهتر اسرافیل حاضر شد و سلام داد گفت یا اخی چرا آرد این زال پرانیدی گفت مرا عزرائیل ع گفته بود مهتر داؤد علیه السلام بسوی سلیمان علیه السلام دید سلیمان ع گفت تو پیغمبری و خلیفه مهتر عزرائیل ع را طلب کن تا عزرائیل ع حاضر شود فرمان جلیل بر عزرائیل ع رسید تا بر داؤد علیه السلام حاضر شود عزرائیل ع حاضر شد مهتر داؤد علیه السلام گفت چرا آرد این زال پرانیدی گفت مرا فرمان حق تعالی بود مهتر داؤد علیه السلام سوی مهتر سلیمان ع دید

کای نور دیده بابا اکنون حکیم کار با خدا تعالی افتاد مهتر سلیمان علیه السلام گفت حضرت عزت حکیم است بغیر حکمتی
این آرد نه پرانیده باشد سوال کن که تا بجواب مشرف گردی مهتر داود علیه السلام سر بسجده نهاد و گفت ای داننده
غیب میدانی که بنده زاده در درگاه تو چه میگوید فرمان رسید ای داود کشتی در دریا غرق میشد اهل آن کشتی دعا کردند و
نذر کردند اگر ما خلاصی یابیم چندین مال در راه خدای تعالی دهیم ما فرمودیم تا آن زال بر بند در سوراخ کشتی نهند مسامحه
کنند کشتی سلامت ماند فلان روز اهل کشتی با آن مال که نذر کرده اند بر تو خواهند آمد آن تمام مال زال را دهی تا غنیه
شود ای داود ما اندک ستانیم و بسیار میدهیم همچنان آن حمال رسید مهتر داود علیه السلام بدان زال داد فرمان حضرت عزت
بر فرشتگان رسید ببینید سوی بنده من داود که او را خلیفه کردم چنان عدل می کند که حق زال از ما میدهاند قوله ولا
تتبع الهوی فیضلک عن سبیل الله بدانکه هوا پرستی بدترین گناه است حقتعالی هوا را بالوهیت منسوب
کرد و پیغمبر علیه السلام را گفت افرایت من اتخذ الهه هواه نه بینی سوی کسی که گرفته است هوای نفس
را بخدای یعنی هر چه هوا میفرماید همان میکند اطاعت فرمان خدا را نشاید نه هوا را که رسول علیه السلام فرمود من تبع
الهوی هلک وخاب و گفت من خالف الهوی فله الجنة الماوی و قرا ونهی النفس عن الهوی فان
الجنة هی الماوی فیضلک عن سبیل الله ضلالت گمراهی است و اینجا معنی این نیست بلکه معنی آنست
که ترا از راه عدل و انصاف دور اندازد قوله ان الذین یضلون عن سبیل الله لهم عذاب شدید بما نسوا
یوم الحساب بدرستی کسانیکه از راه عدل و انصاف دور شده اند مر ایشان راست عذابی سخت قوله بما نسوا یوم
الحساب بدانچه فراموش کردند روز حساب را یعنی کسیکه از روز حساب یاد آرد هرگز بیفرمانی نکند قیامت را روز
حساب خواند که هر کسی دران روز پشیمان شود که چرا کار نکردم و نیکو کار پشیمان شود که چرا بسیار نکردم قوله وشاب
نشا فی عبادة الله دوم که زیر سایه عرش باشد جوانی بود که نشو و نمای او یعنی خوشی او در بندگی خدای تعالی باشد
بدانکه ای مومن جوانی نعمت بزرگ است و آن از هژده تا سی و سال است و حساب این جداگانه خواهد بود فرمان خواهد
شد که ای جوانان در جوانی چه حاصل کردید و جوانی کجا صرف کردید رسول علیه السلام گفت خیر شبابکم من تشبه
بکهولکم وشر کهولکم من تشبه بشبابکم یعنی بهترین جوانان شما کسی هست که مانند کهولان باشد و
بدترین کهولان شما کیست که مانند جوانان باشد جوان باید که خود را پیر داند و بسیا پیر اند که چندین جوانان پیش
ایشان رفته اند بندگی شیخ حمید الدین حاکم سلمه الله میفرماید نظم ای جوان گرچه امید پیریت هست هم بگوش
زانکه گاهی پیر میماند جوان می بگذرد و جوان را طاعت فضل بیشتر است از پیران که رسول علیه السلام فرمود یک
رکعت از جوان فاضله است از ده رکعت پیر و توبه جوان را خدای تعالی دوست دارد که رسول ع فرمود احب التوبة
الی الله توبة الشباب در خبر است که چون پیر توبه کند حقتعالی او را بیامرزد و اگر جوان توبه کند چهل روز از مشرق
تا مغرب از جمله گورستان عذاب دور گردد و هر همه برای او دعا کنند در خبر است چون جوان را در سوال گورستان
فرشتگان تکلیف میکنند فرمان حضرت عزت رسد دعوه فانه شاب بگذارید او را که او جوان است و در خبر است

چون بمیرد جوان و در گور دفن کنند فرشتگان برای سوال او در آیند فرمان حقتعالی بر فرشتگان رسد دعوا فانه
شاب لم یکمل عمره رحمت کنید بر و که جوان است عمر بکمال ندید و از دنیا بر نخورده است جوانی را غنیمت دان و کردار
نیک در وی بدست آر رسول علیه السلام فرمود از جوانی برای پیری بگیر یعنی برای دنیا و عقبی هم در جوانی
اندوخت کن و ذخیره کن تا در پیری ترا کار آید و برای عقبی هم در جوانی بکوش که در وقت پیری هوس بری
و سر بردن نتوانی رسول علیه السلام فرمود من بلغ اربعین سنة ولم یغلب خیره شره فلیتجهز الی النار یعنی هر کرا
عمر بچهل رسد و کارهای نیک او از کارهای بد بیشتر نیاید پس گو که ساخته در دوزخ شو و گوی کمال رجال بچهل سالگی
است و هر که در چهل ساله اندوخت نکرد بعد ازان کی خواهد کرد و اوزاعی روایت کرد از رسول علیه السلام که گفت من بلغ اربعین
سنة ولم یغلب خیره من شره یمسح الشیطان وجهه ویقول انا فدیت هذا الوجه لا یفلح هر که برسد
بعمر چهل سال و کارهای نیک از کارهای بد غالب نیاید شیطان دست بر روی او مالد و بگوید منم فدای این روی که
از دوزخ نجات نیافت شرمت باد ای مومن که شیطان دست بر روی تو مالیده خود را فدای تو کند و شیطان خود را
برهیچ بهشتی فدا نکند مگر دوزخی در جوانی بیکار مباش که رسول علیه السلام فرمود ان الله یبغض الشاب الفارغ
وفی روایة الرجل الفارغ حقتعالی جوان بیکار را دشمن دارد و در خبر است که حق تعالی بگوید ای جوان من ترا جوانی دادم
برای کار و تو بیکار میباشی و کفران نعمت کردی هر آئینه در دوزخ ترا نگونسار گردانم در خبر است که هر روز فرشته
از آسمان ندا کند ای جوانان جوانی خود ضائع مکنید که بر رفتن جوانی بسیار پشیمان شوید و سود ندارد شما را رسول علیه السلام
فرمود جوانی چون مهمان است حرمت دارید او را چنانچه حرمت میدارید مهمان را و ایزد تعالی یاران دقیانوس را ستود
که ایشان هم در جوانی ترک مملکت و مال و جاه گرفتند و بطلب دوست پیاده های عاشق وار روی در بیابان
نهادند قصه ایشان پیش حضرت مصطفی حضرت مولی میگوید نحن نقص علیک نبأهم بالحق انهم فتیة آمنوا
بربهم وزدناهم هدی ایشان جوانان بودند که ایشان رو بپروردگار خود آوردند چون حقتعالی جوان صالح
را دوست میدارد ایشان را بذکر فتیه یاد میکند رسول علیه السلام گفت انا حبیب الله والشاب
التائب حبیب الله منم دوست خدای تعالی و جوان تائب هم دوست خدای تعالی است و گفت انا
والشاب التائب کهاتین فی الجنة واشار بالسبابة والوسطی من و جوان تائب همچنین در بهشت باشیم و اشارت
بانگشت شهادت و میانگی کرد و گفت طوبی للشاب التائب بشر طوبی یعنی خوشی مر جوان را در دنیا و در گور
و در قیامت در دنیا عزیز باشد و در گور از عذاب خلاص یابد و در قیامت در دوزخ نه افتد و گفت رسول علیه السلام
ان للشاب التائب عند الله اجرا عظیما مر جوان تائب را نزدیک خدای تعالی بزرگی است روزی بر
رسول علیه السلام دو نفر آمدند یکی پیر دوم جوان و مهتر جبرئیل علیه السلام بر رسول علیه السلام آمده بود گفت یا
رسول سلام من برین جوان برسان رسول علیه السلام گفت پیر را چرا سلام ندادی گفت او توبه در حالت پیری
کرده است و او در جوانی باز آمده است یا رسول الله من و جمله فرشتگان آمرزش میخواهیم جوان صالح را گفت

علیه السلام توبة شاب واحد احب الی الله تعالی من توبة الف شیخ توبه یک جوان دوست تراست سوی
خدائتعالی از توبه هزار پیر و آمده است روزی رسول الله بر سر گوری رسید که صاحب آن گور را عذاب کردند
رسول علیه السلام در گریه شد و گفت لو ضیعتک شبابک ولو صرفته فی عبادة الله لکان خیرا لک چرا
ضایع کردی جوانی خود را و اگر صرف میکردی تو در بندگی خدائتعالی هر آئینه بودی ترا بهتر پس دعا کرد و او را از عذاب
خلاص یافت رسول علیه السلام هر بار دست عبدالله بن عمر بگرفتی و گفتی اصرف شبابک فی عبادة الله تعالی
یعنی جوانی خود را در بندگی خدائتعالی صرف کن و گفت علیه السلام للشاب التائب بکل یوم عند الله ثواب الف
شهید مر جوان تائب را هر روزی نزدیک خدائتعالی ثواب هزار شهید است و آمده است که روزی بر رسول علیه
السلام چند نفر جوان آمدند و سلام کردند و گفتند یا رسول الله ما را پندی ده رسول علیه السلام گفت بجوانی غره مشوید
که آن رفتنی است و آنرا بر خود مهمان دانید و مهمان را عزیز دارید تا در عقبی خوار نشوید و جوانی را در کار نیک تصرف
کنید تا فردای قیامت پشیمان نشوید و هر چه اینجا کارید آنجا بیابید ای مومن عمر خود ضایع مگذار و کارهای نیک
در پیش فرست که هر چه فرستی بیابی چنانچه خدائتعالی فرموده آمدیم بتفسیر وما تقدموا لانفسکم من خیر تجدوه
عند الله ان الله بما تعملون بصیر یعنی آنچه در پیش فرستید شما برای تنهائی خویش را از نیکی بیابید آنرا نزدیک
خدائتعالی بدرستی و راستی بدانچه میکنید شما خدائتعالی بینا است قوله وما تقدموا آنچه شما می فرستید از اندک و
بسیار گفتاری و کرداری درین آیه مقداری یاد کرد و جای دیگر گفت ان تک مثقال حبة من خردل الآیة دیگر
گفت فمن یعمل مثقال ذرة خیرا یره اگر مقدار دانهٔ سپندان و یا مقدار ذره باشد نزدیک خدائتعالی الخیر
گفت و خیر مال هم باشد و نیکی هم باشد اگر مال در راه او دهی هم بیابی و اگر خیر چیز دیگر کنی از نماز و روزه و حج
و جهاد و ذکر و تسبیح و تهلیل آن بیابی قوله عند الله ای فی الجنة هر چیزی که اینجا کنی ثواب آن در بهشت یابی
شجره خیر که در دنیا کاری ثمرهٔ آن در بهشت یابی و بدانکه خیر در قرآن بهشت معنی است یکی بمعنی مال قوله ان ترک
خیرا الوصیة ای خواسته دوم بمعنی ایمان و قوله تعالی یعلم الله فی قلوبکم خیرا ای ایمان سوم
بمعنی افضل قوله تعالی خیر الرازقین ای بهترین رازقان است چهارم بمعنی عافیت است وان یردک
بخیر یعنی بعافیت پنجم بمعنی مزد و ثواب کقوله تعالی والبدن جعلناها لکم من شعائر الله لکم فیها
خیر ای اجر و ثواب ششم بمعنی طعام ست کقوله رب انی لما انزلت الی من خیر فقیر ای من طعام هفتم
بمعنی ظفر و غنیمت و رد الله الذین کفروا بغیظهم لم ینالوا خیرا ای ظفر و غنیمت و هشتم بمعنی اسپان
کقوله انی احببت حب الخیر عن ذکر ربی ای حب الخیل و قوله ان الله بما تعملون بصیر آنچه شما می کنید
خدائتعالی می بیند کار دل فرشتگان ندانند و ثواب بنویسند خدائتعالی می داند و می بیند ثواب آن بدهد نفعنا الله
تعالی وایاکم قوله و شاب نشا فی عبادة الله تعالی در باب شباب او گفتم اکنون در عبادت هم چند
سخن بگویم بدانکه ای مومن عبادة معبود سرمایهٔ اولیاء است و پیرایهٔ اتقیا و حرفت مردان است

و پیشهٔ صاحب همتان است و راه سعادت و دلیل جنت هست و گفته اند سعادت در بندگی است و عزت در افگندگی
است و مقصود از وجود بشر بنده بودن است که وما خلقت الجن والانس الا لیعبدون و حقتعالی مهتر موسی علیه
السلام را گفت الالوهیة منی والعبودیة منک خدائی از من و بندگی از تو و از خواجه سعید یحیی پرسید
ما الحریة فقال العبودیة سائل گفت از آزادی می پرسم گفت تا بنده نگردی آزاد نشوی میان بنده بودن
و بندگی کردن فرق است بنده آن است ان لا یری لنفسه قیمة که نفس خود را قیمتی نداند و بعضی گویند بنده
آن است که خود را متصرف نداند بزرگی بنده را میخرید پرسید که چه نام داری گفت آنچه نهی گفت کار چه دانی گفت
آنچه فرمائی گفت ترا چه خواست خود کاری نیست گفت بنده را خود کاری نباشد و بنده بودن سعادت است مهتر
جبرئیل علیه السلام از مهتر عالم علیه السلام پرسید که چه میخواهی پیغامبر باشی یا ملک یا بنده باشی گفت لا ارید ان
اکون ملکا نبیا بل ارید ان اکون عبدا نبیا و از امام شبلی رحمة الله علیه پرسیدند که نشانی بندگان چیست گفت
آنکه ابدانهم فی الدنیا و قلوبهم فی العقبی تنهای شان در دنیا باشد و دلهای شان در عقبی چنانچه برده را دل
بر جای خود است و تن او بخدمت مولی است و گفته اند بنده چهار حرف است با بلا را متحمل باید بود نون در بندگی
او نشاط باید دال دوام در خدمت باید ها در هیبت مستغرق باید اگر در بلا تحمل نه کند از ثواب های بلا بی نصیب گردد
اگر در بندگی او را نشاط نباشد در عبادت نیفزاید و اگر دوام خدمت نکند بدرجهٔ کرامت اولیا نرسد و اگر دل او مستغرق
هیبت نباشد غفلت او را فرو گیرد و نشاط معصیت شود و بندگی کردن چیست ان لا یغفل عن خدمته ساعة
آنکه ساعتی از خدمت او غافل نباشد قولا و فعلا از بندگی او خالی نباشی و بندگی او را امر و نواهی ست یعنی هر چه
او فرماید بکند و آنچه او باز دارد و باز باید بودن پس اگر یکی از او امر پیشتر آئی بنده نباشی شیطان چندین هزار سال
طاعت کرد یک امری بجا نیاورد مردود ابد شد و شش صد هزار ساله عبادت او هبا منثور شد و بندگی بر انواع است
یکی از ان نماز است رسول علیه السلام فرمود حبب الی من دنیاکم ثلث الطیب والنساء و قرة عینی فی الصلوة
چون نماز بهترین عبادت هاست که الصلوة خیر العبودیة روشنائی چشم رسول علیه السلام دران حاصل و از دنیا
او را دوست تر گرفت دوم روزه است و آن کشتن نفس است و آن جهاد اکبر است که رسول علیه السلام فرمود رجعنا
من جهاد الاصغر الی جهاد الاکبر و این بهترین بندگی است که با نفس کارزار کنی و گفت علیه السلام الجوع
زینت الصوم گرسنگی پیرایهٔ روزه است و سوم جهاد است چنانچه حقتعالی گفت وجاهدوا فی سبیل الله
باموالکم وانفسکم هر که بنده باشد و این فرمان را قبول کند و جان در راه او بازد همچنین دیگر کارهای نیک
خواجه جنید رحمة الله علیه را حجام سلت پست میکرد خواجه لب میجنبانید حجام گفت یا خواجه لب را مجنبان که بریده
میشود گفت بریده به نه آنکه از ذکر خاموش باشم محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم چون در بندگی کردن مبالغت نمود
و ضعیف شد گفتند یا رسول الله صلی الله علیه و سلم چرا چندین رنج می کشی و بر تو نازل شد لیغفر لک الله ما
تقدم من ذنبک وما تاخر و گفت افلا اکون عبدا شکورا بنده آن باید که بر طریق بندگان زید عابد

درایام سابقه سی صد سال عبادت کرده بود بر پیغمبر آن عهد فرمان شد آن عابد را بگوی زحمت مبین که ما طاعت
تو قبول نمی کنیم عابد گفت مرا بندگی خود کار است قبول کند یا نکند فرمان شد چون او با مانه برد ما هم نیز بکرم طاعت او
قبول کردیم مهتر عالمیان علیه السلام بیشتر احوال چون طعام خوردی زانوی راست بر زانوی چپ نهادی و ساق راست بر ساق
چپ و بر سرین چپ نشستی ام المومنین عائشه رضی الله عنها گفت چه شود اگر در حالت خوردن طعام مجاهده نه
بینی گفت انا العبد آکل کما یاکل العبد من بنده ام چنان خورم که بندگان خورند روزی مهتر عالم علیه السلام
در خانهٔ بی بی فاطمه زهرا رضی الله عنها در آمد بی بی فاطمه رض بدست مبارک خود جاروب میداد چون رسول علیه السلام
را دید سلام کرد رسول علیه السلام فرمود در چه کاری گفت یا رسول الله یک خدمتگاری مرا مرحمت شود بیک کنیزک
تمام کار خانه دست نمید هد رسول علیه السلام فرمود چون از حساب یکی خلاص خواهی یافت دوم هم طلب کنی ای
دختر ما بنده ایم چنان باشیم که بندگان باشند و آمده است که زاهدی بود در ایام سابقه او را مصیبتی رسید او بنالید
فرمان شد انت العبد والمعبود تو بندهٔ یا معبودی اگر چند روز ترا مصیبت ادم تنگ بهر چه می آئی بنده را خواست خود نباشد
د آمده است که چون خدا تعالی مهتر جبرئیل علیه السلام را بیافرید هنوز فرشتهٔ دیگر آفریده نشده بود هفتاد هزار سال استاده
بود فرمان شد من انت جبرئیل از هیبت خاموش ماند الهام ربانی در دل او دمید گفت انا العبد من عبادک فرمان
شد فاعبدنی خواست که سجده کند فرمان شد وضو کن گفت ملکا وضو چگونه کنم فرمان شد زیر عرش بروز یر آن بحر السجور
است و بر سر آن فرشته است از وی تعلیم کن جبرئیل علیه السلام بحکم جلیل آنجا رفت مهتر عزرائیل آنجا نشسته بود چند
هزار فرشته گرد او ایستاده مهتر جبرئیل علیه السلام رفت از وی وضو آموخت و در مقام خود آمده سجده کرد معبود را
هفتصد سال در یک سجده چون سر از سجده برداشت گفت انا عبدک الضعیف وانت معبود القوی
فثبتنی علی عبادتک یا کریم یا رحیم چون مهتر آدم علیه السلام از بهشت در دنیا آمد فرمان شد یا آدم جعلت
الدنیا مقام العبادة فعلیک بعبادتی فیها فان من عبدنی فیها فصار ملکا فی العقبی یعنی دنیا را
مقام بندگی کردم پس بر تو باد که بندگی کنی مرا در آن هر که بندگی کرد مرا در آن بگشت ملک در عقبی شیخ ابویزید بسطامی
رحمة الله علیه گوید من کان عبدا فی الدنیا کان حرا فی الآخرة هر که بنده باشد در دنیا در عقبی آزاد بود و شرف
انبیا بخطاب بندگی است حقتعالی مهتر سلیمان را نعم العبد و مهتر ایوب را نعم العبد خواند مهتر عیسی علیه السلام اول زبان
کشاد چه گفت انی عبد الله و مهتر موسی علیه السلام را فرمان شد انی انا الله لا اله الا انا فاعبدنی بندگی کن مرا و خضر
را در قرآن مجید فرمان میشود فوجدا عبدا من عبادنا محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم را فرمان می شود لما قام
عبد الله چون خطاب عبد الله بر رسول علیه السلام شد از غایت شادی رقص کرد و چهل شتر در راه خدای
تعالی داد ای مومن چنانچه انبیا را بخطاب بندگی مشرف گردانید ترا نیز بخطاب عبادی مکرم کرد گفت و اذا
سألک عبادی عنی فانی قریب دوم جا گفت نبئ عبادی انی انا الغفور الرحیم جای دیگر گفت یا عبادی
فاتقون جای دیگر گفت یا عبادی لا خوف علیکم فاما میان بندگان خاص و میان بندگان عام فرق است

ایزد تعالی صفت بندگان خاص بیان میکند و میگوید عباد الرحمن آمدیم به تفسیر بخوان مقری خوش خوان و
عباد الرحمن الذین ملک قدیم پادشاه حلیم قدیم بتقدیم تقدم علیم تعلم تعلیم در قرآن قدیم چنین بیان میفرماید وعباد
الرحمن الذین یمشون علی الارض هونا و اذا خاطبهم الجاهلون قالوا سلاما والذین یبیتون
لربهم سجدا و قیاما بندگان رحمان آنانند که بر زمین با تواضع روند چون نادان شان مقابل شوند ایشان سلامت
بیرون آیند و سلام کنان باز گردند بندگان رحمان آنانند که شبها مر پروردگار خود را بسجود و قیام بگذارند قوله تعالی
وعباد الرحمن اضافت عباد سوی اسم رحمان میکند که الرحمن الذی یرحم العباد یوم الحشر والمیعاد
این از کمال مرحمت پادشاهی است در حق مشتی خاک است که ایشان را بندگان رحمان میخواند زیر این اشارت
بشارت است که رحمان بر بندگان همیشه رحمت کند قوله یمشون علی الارض هونا ای متواضعا حقتعالی
در قصهٔ لقمان ع میگوید که پسر خود را پند میداد و لا تمش فی الارض مرحا ای پسر بر زمین خرامان مرو رسول علیه
السلام فرمود هر که برود خرامان حقتعالی و فرشتگان بروی لعنت کنند و گفت علیه السلام هر که خرامان رود حقتعالی سوی
او بنظر خشم بیند و یک روز رسول علیه السلام خرامان بیرون آمد و گریخت خواجه عالمیان سر از سجده برداشت و دست
مبارک بر پیشانی و گردن می مالید و میخواست که چیزی بگوید و برای ابوجهل چیزی بخواهد مهتر جبرئیل در رسید کا احمد آنکه
دشمن ما بر تو از جهت ما کرد میدیدیم و او چپ و راست میدید نباید کسی را به بیند و نمیداند که خدا تعالی می بیند و بنده
خود را نگاه میدارد و گرنه روزی که او میگیرد گردن مبارک تو از تن جدا میشد الم یعلم بان الله یری ای الم یعلم
ابوجهل بان الله یری عبده محمدا چو این آیت نازل شد خواجه کائنات از غایت شادی در تواجد شد و چند گام
در مسجد خرامان رفت بعده طرف خانه راند چون در صحن خانه آمد خدیجه رض گفت یا رسول چنین وقتی نرفتهٔ و از چنین
رفتار همه را منع کردهٔ امروز خود خرامان می آئی رسول علیه السلام گفت یا خدیجه اسکتی الم یعلم بان
الله یری خدیجه دریافت که خواجه عالم را با خدا تعالی وقتی است فی الحال در زمین غلطید و کف پای مصطفی
علیه السلام بر رخسارهٔ خود داشت و گرفته ماند و گفت یا رسول الله ساعتی توقف کن گفت غرض چه داری گفت
یا رسول الله امروز نظر عنایت در حق تو مبذول است شاید که زیر قدم تو من نیز طفیلی شوم فرمان حضرت عزت
در رسید احمدا خدیجه رض را سلام رسان و بگو که ترا بخاک پای مصطفی بخشیدم و از آتش دوزخ آزاد کردم قوله
تعالی و اذا خاطبهم الجاهلون یعنی چون جاهلان ایشان را مقابل شوند سخنی بگویند کافران بر رسول
علیه السلام آمدندی و گفتندی السام علیک یا رسول الله رسول گفتی علیکم یک روز بی بی عائشه رضی الله عنها
شنید گفت السام واللعنة علیکم رسول علیه السلام فرمود یا عائشه رض من نمیخواهم که تو فاحشه باشی گفت یا رسول
الله شنیدی که ایشان چه گفتند گفت شنیدم و جواب ایشان علیکم دادم همان بسنده است و سام مرگ را گویند
و آمده است که روزی صدیق اکبر رضی الله عنه تحمل میکرد و رسول علیه السلام نیز استاده بود ناگاه صدیق رضی الله
عنه نیز یک جواب داد رسول علیه السلام طرف خانه راند صدیق رض گفت مادام که او مرا بد میگفت میشنودی چون

من گفتم اعراض کردی رسول علیه السلام فرمود مادام که تو جواب نمیدادی بدله تو فرشتگان جواب میدادند چون تو جواب
دادی فرشتگان بازگشتند من نیز موافقت فرشتگان بازگشتم هر که دران کوشد که سخن را تحمل کند او را ثواب بسیار است
چنانچه رسول علیه السلام فرمود من تحمل کلمة سوء من اخیه المسلم کتب الله له عبادة سنة قوله تعالی
وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا معامله روزشان بیان کرد و معامله شب شان نیز بیان میکند
یعنی در روز رنج خلق کشند و شب رنج طاعت برند بندگان رحمان آنانند که شبها در بندگی خدا تعالی در
سجود و قیام گذرانند بدانکه ای مومن قیام شب داب صالحان است چنانچه خدا تعالی فرمود يَتْلُونَ آيَاتِ اللَّهِ
آنَاءَ اللَّيْلِ الی قوله تعالی أُولَٰئِكَ مِنَ الصَّالِحِينَ و جای دیگر گفت وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ رسول
علیه السلام فرمود من واظب علی قیام اللیل امن من الثبور والویل و مهتر عالم علیه السلام گفت چون
بنده در شب برای نماز ایستد حقتعالی مر فرشتگان را گوید به بینید سوی بندهٔ من که استاده است بدرگاه من بامید
ثواب از من و از بیم عتاب من گواه میگیرم شما را بدرستی که بدهم او را آنچه امیدوار دو ایمن کنیم او را از انچه میترسد
خوار نکنم او را روز قیامت و گفت علیه السلام ای مومن حلاوت ایمان نیابی تا شب بیدار نباشی و در روز روزه نه
داری گفت بشما باد که شبها بنماز زنده دارید که نماز شب نور است در دنیا و نور است در گور و نور است در صراط و راه
راست سوی بهشت رسول علیه السلام گفت هر کرا شبها نماز بسیار باشد در روز روی او نیکو نماید رسول علیه السلام گفت
هر کرا نماز شبها بسیار باشد در بهشت درجات او بلند گردد و خصائل بندگان رحمان درین آیت بسیار است اینجا
اختصار کردیم ورجل قلبه معلق بالمساجد سوم زیر سایهٔ عرش مردی باشد که دل او آویخته باشد که گوش او طرف
بانگ نماز باشد و چشم او طرف وقت باشد این یکی از سعادت ابدی است و نعمت سرمدی که بنده را دل سوی
بیت الله آویخته باشد و پنج وقت نماز در مسجد ادا نماید حضرت عزت میفرماید إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَ
الْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ یعنی مساجد را ایشان معمور دارند که بزیور ایمان آراسته باشند و نماز را بپای دارند
کافر از ابرار مسجد چه کار نه بینی مصطفی صلی الله علیه وآله وسلم گفت حب المسجد من الایمان دوستی مسجدها از ایمان
است هر کرا با مسجد دوستی بیشتر ایمان او کامل تر رسول علیه السلام را گفتند یا رسول الله ابن مسعود مسجد را نمیگذارد گفت
ایمان او کمال یافت و حضرت عزت شب معراج خواجهٔ کائنات را گفت یا احمد ابشر المشائین فی ظلم اللیل الی
المساجد بالجنة وبروایت بنور التام یوم القیامة یعنی بشارت ده به بهشت روندگان سوی مسجدها در شب
تاریک و گفت علیه السلام من مشی الی المساجد فی اللیل کتب الله تعالی بکل خطوة عشرة الاف من
حسنة ومحی عنه مثلها سیئة ورفع له مثلها درجة یعنی هر که برود سوی مسجد در تاریکی شب بنویسانند خدای
تعالی مر او را بهر گامی ده هزار نیکی و دور کند از وی ده هزار بدی و بر آرد مر او را ده هزار درجه و گفت علیه السلام من خرج
من بیته الی المسجد کتب الله له بکل خطوة عبادة سنة فاذا دخل المسجد کان حقا علی الله ان
یدخل الجنة فان صلی وخرج من ذنوبه کیوم ولدته امه فاذا دخل بیته ینفی عنه الفقر والسقم یعنی هر که برون آید

از خانهٔ خود سوی مسجد نبشته شود مر او را بهر گامی عبادت یک ساله پس چون در آید در مسجد باشد حق بر خدای تعالی آنکه در
آرد به بهشت پس چون نماز کند و بیرون آید از ان از گناهان چنان بیرون آید چنانکه از مادر زاده پس چون در خانه در آید دور شود
از انخانه فقر و زحمت و گفت علیه السلام من استیقظ من نومه واصبح بقلبه معلق بالمسجد فکانما احیی لیلة
القدر هر که بیدار شود از خواب و صبح در آید و دل او در مسجد آویخته باشد چنانستی که زنده داشته باشد شب قدر را و
فی روایة من استیقظ وهمه المسجد گفت و گفت علیه السلام امیر المومنین علی رضی الله عنه را یا اخی الزم المسجد
فانه من لزم المسجد لم یرجع خالیا ای برادر من لازم گیر مسجد را بدرستی هر که لازم گرفت مسجد را خالی باز نگردد و
گفت علیه السلام هر که پیش از همه در مسجد در آید و بعد از همه بیرون آید او بهشتی است و گفت علیه السلام من دخل
المسجد مع المومنین خرج من زمرة المنافقین یعنی هر که در آید در مسجد با مسلمانان بیرون آید از گروه منافقان
و گفت علیه السلام چون مومن بانگ نماز بشنود شیطان گوید شاید که بر نخیزد چون بر خیزد شیطان گوید شاید که در خانه
نماز گزارد چون از خانه بیرون آید گوید که شاید در کار دیگر مشغول شود چون در مسجد در آید گوید آه ای مومن
شکستی پشت من و ناامید کردی مرا از خود و گفت علیه السلام بهترین بقعها مسجد است و بدترین بقعها بازار است
و فاضلترین نماز کنندگان آن است که پیش از همه در مسجد در آید و بعد از همه بیرون آید و گفت علیه السلام اذا
خرج المومن من المسجد نادی ملک من السماء یا ولی الله استانف العمل فقد غفر الله لک ما تقدم من
ذنبک یعنی چون بیرون آید مومن از مسجد فرشته ندا کند از آسمان ای دوست خدای از سر گیر کار را بدرستی بیامرزید
خدا تعالی مر ترا آنچه کرده بودی از گناهان پیش ازان و گفت علیه السلام هر که بانگ نماز بشنود و وضوء کند و جانب
مسجد روان شود حقتعالی بفرماید مر ده فرشته را تا برارند برای او در بهشت بهر گامی صدگان قصر در هر قصری
صدگان خانه در هر خانه صدگان غرفه در هر غرفه صدگان تخت در هر تختی فراش بر هر فراشی حوری باشد از
حور العین پیش هر حوری صدگان وصیفت بر پای استاده باشد بدست هر وصیفتی میوه باشد از میوه های بهشت و
گفت علیه السلام هر کرا گرما تابستان و سرما زمستان از رفتن مسجد باز ندارد حقتعالی او را از آتش دوزخ آزاد گرداند
در خبر است هر که در گرما تابستان سوی مسجد رود و بهر قطره خوی که از وجود او بیرون آید ثواب یک تیر که در راه خدا تعالی
انداخته باشد در نامهٔ اعمال او نبشته شود و یک تیر که در راه خدا تعالی اندازد بهتر است از عبادت یک ماه و آمده است
که امیر المومنین ابوبکر صدیق رضی الله عنه در مسجد نشسته بود مردی در مسجد آمد از اندام او خوی کرده بود او خوی پاک
می کرد و در زمین انداخت و ابوبکر رضی الله عنه گفت اکرم العرق فانه خرج فی سبیل الله فانی سمعت عن رسول الله
صلی الله علیه وسلم انه قال کل عرق خارج فی سبیل الله فهو کدم الشهداء شیخ ابو علی الدقاق رحمة الله علیه
گوید هر خوی که در راه خدا تعالی رود آنرا بجامه چینید و ازان کفن سازد او را عذاب گور نباشد و در خبر است هر که
در مسجد رود و وقت رفتن از وجود او خوی آید فهو والمجاهد سواء در خبر است هر که در مسجد رود و در سایه
جای نیابد و در آفتاب نشیند فردای قیامت ایزد تعالی او را در سایهٔ عرش جا دهد و از گرمای قیامت او را نگاه دارد و ایزد تعالی

میفرماید که مساجد را مومنان آبادان دارند چنانچه گفت آمدیم بتفسیر بخوان ای مقری قاری قرآن فرمان سبحان
اِنَّمَا یَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللّٰهِ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْیَوْمِ الْاٰخِرِ وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ وَاٰتَی الزَّکٰوةَ وَلَمْ یَخْشَ اِلَّا اللّٰهَ فَعَسٰۤی اُولٰٓئِكَ
اَنْ یَّکُوْنُوْا مِنَ الْمُهْتَدِیْنَ پادشاه پادشاهان کارساز بیکسان دلنواز دوستان چنین میفرماید بدرستی آبادان دارید
مسجدها را کسی که ایمان آرد بخدا تعالی و بروز قیامت و بپای دارد نماز را و ادا نماید زکوة را و نترسد مگر از خدا تعالی
پس شاید که باشد او از رهنمودگان قوله تعالی اِنَّمَا یَعْمُرُ ای عمارت مسجد میکند یعنی دوم معنوی یعنی چنانچه بنا
کردن مسجد گفت علیه السلام هر که بنا کند مسجد را بنا فرماید خدا تعالی مر او را در بهشت قصری و فضیلت بنای مسجد آنچه
متعلق آن هست در مجلسی دیگر علیحده گفته خواهد شد ان شاء الله تعالی معنوی حاضر شدن در جماعت دران و لفظ نص
نیز برین دلالت میکند نه بر بنا اگر مسجدی باشد که دران جماعت جمع نشود خراب باشد هر مسجدی که دران موذن و امام و
جماعت نباشد گوئی خراب بود بزرگی در دهی در آمد دران دیه مسجدی دید از عمارت خراب شده رفت دران مسجد نزول
کرد نیم شب آواز بشنید گوئی از مسجد می آید و میگفت الهی این دیه را خراب کن چنانچه مرا خراب ساخته اند آن بزرگ بامداد
پیش اهل آن دیه حکایت کرد و روان شد چون بعد از چندگاه باز آمد و دران مسجد رسید عمارت درو خوب دید و از هر جنس
بوریا دران افتاده بزرگ شادان شد و باز همانجا نزول کرد چون شب شد باز از ان مسجد آواز نالیدن شنید که الهی
چنانچه مرا خراب ساخته اند ایشان خراب کن آن بزرگ گفت ای مسجد در تو عمارت نو و نقشها خوب و بوریا مرغوب انداز
کجا خود را خراب میگوئی گفت ای شیخ دیوارها معمور دارم اما میانه خرابم هر کسی در خانه نماز میگزارد و در من نمی آید آن
بزرگ بامداد پیش اهل آن دیه حکایت کرد هر همه در مسجد حاضر شدن گرفتند چون شب شد آن بزرگ می شنید که آواز می آمد
الهی آبادان دار این دیه را چنانچه آبادان کردند مرا قوله تعالی اِنَّمَا یَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللّٰهِ زهی شرف این خانه که
اضافت او سوی حضرت عزت است مساجد از النش خواند که جای سجده است مساجد الله ای مقام عبادت الله
چند چیز بدو مضافست و در هر یکی تعظیمی و فضیلتی است قرآن کلام الله محمد رسول الله کعبه بیت الله شتر ناقة الله
مومن عبد الله و دل او عرش الله و منزلت مساجد الله بر قرآن کار کن و بر رسول متابعت کن و کعبه را زیارت کن و
شتر را رها کن و مومن را خدمت کن دل او را مرمت کن در منزلت سجده کن قوله تعالی مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ عمارت مسجد کند
هر که ایمان آورده باشد بخدا تعالی که هیچ کافری مسجدی معمور نخواهد ایمان را آبادانی مسجد بر نسبت کسی را که در مسجد رغبت
نیست او را کمال ایمان نیست نه بینی که رسول علیه السلام گفت لا صلوة لجار المسجد الا فی المسجد نماز با کمل ثواب
حاصل نباید مگر در مسجد و گفت علیه السلام المسجد بیت کل تقی مسجد خانه هر متقی است شنیده که خواجه عالم صلی الله علیه
وسلم در حالت زحمت دست راست در گردن علیؓ کرده و دست چپ در گردن عبد الله بن عباسؓ و در مسجد حاضر شده من
اٰمن بالله هر که بر خدا تعالی ایمان آورده باشد هر آئینه او معموری مسجد خواهد هر که خدا تعالی را دوست دارد هر آئینه بیت او
را دوست دارد قوله تعالی وَالْیَوْمِ الْاٰخِرِ ایمان آورده باشد بخدا ای و روز قیامت که روز قیامت را روز آخر خواند که بعد از ان
شب باشد نه روز ولی چه روز یَوْمٍ کَانَ مِقْدَارُهٗ خَمْسِیْنَ اَلْفَ سَنَةٍ درازی او پنجاه هزار سال باشد بر بدکار دراز نماید و

بر نیکوکار مقدار یک وقت نماز نماید پس کسیکه بروز قیامت ایمان دارد مساجد را معمور دارد که او را دران روز صحیح خواهند
پرسید که چرا در مسجد حاضر نشد چون عبد الله میخوانا نیدی چرا در بیت الله آمدن ننگ داشتی از رسول علیه السلام پرسیدند
من عبد الله قال من واظب العبادة فی بیت الله قوله تعالی وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ مسجد را معمور کسی دارد که
مومن و مصلی باشد اگر مومن باشد و نماز نگزارد او را با مساجد چه کار بعد از ایمان نماز را یاد کرد که نشان ایمان نماز است چنانچه
مصطفی صلی الله علیه وسلم گفت علم الایمان الصلوة امام شافعی رحمة الله علیه میگوید من ترك الصلوة عمدا
قتل زیرا که رسول علیه السلام فرمود من ترك الصلوة متعمدا فقد کفر پس چون کافر شد مرتد گشت مرتد را کشتن
واجب است و امام اعظم رحمة الله میگوید هر که نماز ترک کند گناه نداند کافر شود قوله تعالی وَاٰتَی الزَّکٰوةَ چنانچه سر را
بسجود مقرب کند دست را بجود مشرف گرداند که سجود بجود نرسید نماز و زکوة بیک سلک منسلک اند که رسول علیه السلام
فرمود لا صلوة لمن لا زکوة له ولا ایمان لمن لا صلوة له قوله تعالی وَلَمْ یَخْشَ اِلَّا اللّٰهَ و نترسد مگر از خدای
تعالی این همه اوصاف مومنان بیان کرد مومن آنست که بخدا تعالی ایمان آرد و مسجد را آبادان دارد و نماز
کند و زکوة دهد و از خبر خدا تعالی بترسد همه چیز از وی بترسد و هر که از خدا تعالی نترسد از همه چیز بترسد منبر موسی علیه السلام
از ثعبان و سحر ساحران و از شیر غران نترسید فرعون از گربه بترسید قوله فَعَسٰۤی اُولٰٓئِكَ اَنْ یَّکُوْنُوْا مِنَ الْمُهْتَدِیْنَ
هدایت کسانی راست که بدین خصائل پسندیده موصوف باشند این عسی بمعنی تحقیق است ای تحقیق ایشانند
راه یافتگان والله ولی التوفیق قوله ورجلان تحابا فی الله اجتمعا علیه وتفرقا علیه و دو مرد که دوستی کنند
برای خدای جمع شوند هر دو بران دوستی و جدا شوند بر آن دوستی و برادری گرفتن خدا تعالی که فاضلتر بن عبادتهاست
و در دین مقام بزرگ داره حقتعالی مر پیغمبر علیه السلام را گفت وجبت محبتی للمتحابین فی یعنی واجب شده است محبت من
بر کسانی که دوستی گیرند برای من رسول علیه السلام فرمود توادوا و تقاربوا محبت کنید و با یکدیگر نزدیک شوید و گفت
علیه السلام اکثروا من الاخوان فان الله حیی کریم ان یعذب عبده بین اخوانه یعنی برادران بسیار کنید که
حق تعالی باکرم باشرم است و حضرت او را شرم آید آنکه عذاب کند بنده را میان برادران او رسول علیه السلام گفت
ما زار رجل لرجل فی الله شوق الیه ورغبة فی لقائه الا ناداه ملك خلقه طیب وطابت لك الجنة یعنی
زیارت نکند مردی مردی برابرای خدا تعالی و با شوق و رغبت لقای او مگر که ندا کند فرشته او را از پس او شادی باد مر ترا
و حلال شد مر ترا بهشت و گفت علیه السلام ان رجلا زار اخا له فی الله فارصد الله ملکا فقال این ترید
فقال ارید ان ازور اخی فلانا قال لحاجة لك عنده قال لا قال لقرابة بینك وبینه قال لا قال فبنعمة
له عندك قال لا قال فبم قال احبه فی الله قال فان الله تعالی ارسلنی الیك لاخبرك بانه یحبك الله بحبك ایاه
واحب لك الجنة و گفت علیه السلام ان احبکم الی الله الذین یالفون و گفت علیه السلام من احب عبدا فی الله
لاحبه الله ذرة فی الجنة و گفت علیه السلام المتحابون فی الله علی عمود من یاقوتة الحمراء فی رأس العمود
سبعون الف غرفة یشرفون علی اهل الجنة کما تضیء الشمس لاهل الدنیا فیقول اهل الجنة انطلقوا بنا ننظر

الی المتحابین فی الله فیضئ حسنهم لاهل الجنة کما یضئ الشمس علیهم ثیاب سندس خضر مکتوب علی
جباههم المتحابون فی الله یعنی کسانیکه برای خدائتعالی دوستی کرده اند بر ستونی باشند که آن ستون از یک
یاقوت سرخ باشد و بر سر آن ستون هفتاد هزار غرفه بود چنانچه آفتاب بر اهل دنیا تابد ایشان بر اهل بهشت تابند اهل
بهشت بایکدیگر گویند بیایید تا به بینیم سوی ایشان رویم بروند بر ایشان جامه های دیبای سبز بینند و بر پیشانی
ایشان نوشته باشد المتحابون فی الله و گفت علیه السلام چون خدائتعالی خیریت بنده خواهد او را دوستی شائسته دهد
تا اگر او خدائتعالی را فراموش کند و یادش دهد و گفت علیه السلام هیچ دو مومن جمع نشوند که یکی را از دیگر فائده دین
نباشد و گفت علیه السلام هر که برای خدائتعالی را دوستی گیرد در بهشت وی را درجه بلند دهند و گفت هیچ دو کس برای
خدا را دوست نشوند که دوست ترین ایشان بر خدای تعالی آن بود که دوست خویش را دوست تر دارد برای خدای ابو
ادریس خولانی رضی الله عنه معاذ بن جبل را گفت من ترا دوست دارم برای خدای گفت بشارت باد مر ترا که از رسول علیه
السلام شنیدم که روز قیامت گرد بر گرد عرش کرسیها نهند و گروهی از مردمان که روبهای ایشان چون ماه شب چهاردهم بود
همه خلق در هراس بود و ایشان ایمن و ایشان اولیای خدا باشند که ایشان را نه بود بیم گفتند یا رسول الله این قوم کدام
باشند المتحابون فی الله و گفت علیه السلام استوارترین دست آویز در ایمان دوستی و دشمنی برای خدای است و حق
تعالی بمهتر عیسی علیه السلام وحی فرستاد که اگر همه اهل آسمان و زمین بجا آری و در میان دوستی و دشمنی برای خدا نباشد
همه سود نکند ابن سماک رحمة الله علیه وقت بردن میگفت بار خدایا دانی که دران وقت که معصیتی میکردم اهل
طاعت ترا دوست میداشتم این کفارت آن معصیت کن و مجاهد گوید چون دوستان خدای تعالی بایکدیگر خندند
گناهان شان چنان ریزد چنانچه برگ از درخت امیر المومنین علی کرم الله وجهه گوید دوستان و برادران گیرید که اهل
دوزخ گویند فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ وَلَا صَدِيقٍ حَمِيمٍ و عبد الله بن عمر رضی الله عنه گوید بخدای اگر روزه روزه
دارم شب به قیام گذارم و تمام مال نفقه کنم و چون میرم اگر مرا در دل دوستی اهل طاعت خدائتعالی نباشد و دشمنی
اهل معصیت نباشد آن مرا چیزی کار نیاید و سود ندارد و امام حسن بصری رضی الله عنه گفته بریدن از فاسق قربتی است در
حضرت الهی بدانکه ای مومن دوستی برای خدای تعالی آن باشد که در وطمع دینی باشد نه دنیاوی چنانچه بر پیر و استاد فاما
اگر از ان علم و ادب مقصود جاه و مال باشد از ینجمله نبود و همچنین دوستی در دبیرستان یا در سفر یا در مدرسه یا محلت که باشد آن
برای خدا نبود و اگر معلم شاگرد را برای طمع دنیاوی دوست دارد برای خدا نبود فاما اگر بغرض دنیا و طلب شهرت
او را دوست دارد برای خدا باشد و اگر زاهدی توانگری را دوست دارد بسبب آنکه او را نقد دهد و فراغ خاطر در طاعت
مشغول میباشد این دوستی هم برای خدای تعالی باشد و زن را که دوست دارد بسبب آنکه او از تباهی مانده است و یا
از و فرزند آید تا او را دعا کند این همه نیکی است فاما بزرگتر مرتبه و عظیم تر درجه آنست که یکی را دوست داری که از وی ترا
نه طمع دینی و نه طمع دنیوی بلکه بدان سبب دوست داری که او مطیع خدای است و آفریده وی است دوستی این خدا باشد
و ثواب درین حاصل شود بدانکه ای مومن چنانچه دوستی برای خدای باشد دشمنی هم برای خدای باشد چنانچه رسول

علیه السلام فرمود علیکم بالحب فی الله والبغض فی الله نیکان را برای خدای تعالی دوست دارد و بدان را چنانچه کفار و
فساق برای خدا دشمن دارد که هر که کسی را دوست دارد دشمن وی را دشمن دارد اگر مسلمانی فاسق باشد برای اسلام
او را دوست دارد از سبب فسق او را دشمن دارد و میان دوستی و دشمنی جمع کن دشمنی کافران بدو وجه است بر اهل حرب
دشمنی فریضه است و معامله با ایشان کشتن و بنده کردن است و بر اهل ذمه دشمنی نیز فریضه است معامله با ایشان آن
است که ایشان را حقیر دارد و اکرام نکند و راه بر ایشان در رفتن تنگ گیرد فاما دوستی با ایشان از غایت مکروه است بدرجه
تحریم قوله تعالی وَلَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ و رسول علیه السلام
فرمود هر که بخدائتعالی و بقیامت ایمان دارد و با دشمنان خدائتعالی دوست نباشد اما ایشان اعتماد کردن و در اعمال
یعمل فرستادن و بر مسلمانان مسلط کردن استحقاق بر مسلمانی باشد و از جمله کبائر بود سوم مبتدع که خلق را بدعت دعوت کند
اظهار دشمنی بروی اهم مهم است وی را اسلام نکند و سخن با وی نگوید و سلام وی را جواب ندهد اما اگر بدعت دعوت نکند کار
وی سهل تر است چهارم معصیتی که دران رنج خلق باشد چون ظلم و گواهی دروغ و حکم بمیل و هجو کردن در شعر و غیبت
کردن ازین قوم اعراض کند و دوستی با ایشان بغایت مکروه است پنجم کسیکه شراب خورد و فسق کند و از وی کسی را رنج
نبود کار وی سهل تر است بلطف منع کند اگر قبول کند نیکو والا اعراض باید کرد و جواب سلام باید داد و لعنت نباید کرد مردی
شراب خورد رسول علیه السلام او را حد زد یکی او را لعنت کرد رسول علیه السلام او را منع کرد ایزد تعالی مومنان را از دوست
گرفتن کافران منع کرده است چنانچه گفت قوله تعالی لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ
وَمَنْ يَفْعَلْ ذَٰلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَاةً وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ
یعنی از گرویدگان دوستیها می ورزیدند بر ناگرویدگان و از آمد و شد ایشان باز نمی بودند ایزد تعالی بدین آیت آن
حرام کرد و گفت نگیرند مومنان کافران را بدوستی و نجویند از ایشان یاری و هر که چنین کند از رضای خداوند تعالی بر وی هیچ
چیز نباشد کردار او را نزدیک ایزد تعالی هیچ قدر و وزنی نباشد مگر آنکه از شر ایشان بپرهیزند و خداوند تعالی شما را از خود می ترساند
و میفرماید که از من پرحذر باشند والیه المصیر و بدانید که بازگشت شما بر واست چون آیت نازل شد مومنان از کافران
بریدند فاما در مکنون ضمیر ایشان را بقایای دوستی ایشان بود که ایزد تعالی این آیت فرستاد قوله قُلْ إِنْ تُخْفُوا مَا
فِي صُدُورِكُمْ أَوْ تُبْدُوهُ يَعْلَمْهُ اللَّهُ وَيَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ بگوای
محمد مر این گرویدگان را که اگر نهان دارد آنچه در سینه های شماست یا آشکارا کنید خداوند تعالی آن همه را داند بداند
هر چه در آسمانهاست و در زمین هاست و بر هر چیزی تواناست چون دل در سینه است سینه را یاد کرد چنانچه
رسول علیه السلام گفت صدور الاحرار قبور الاسرار مراد ازین دل است والله علی کل شیئ قدیر ای
علی رزقکم و حفظکم و تعذیبکم قدیر اگر برای این کافران برای طمع دوستی دارید برسانیدن رزق شما من قادرم چون من
برسانم کسی باز ندارد و چون من باز دارم کسی نرساند و اگر ایشان را برای محافظت و یاری دوست میدارند و نگاه
دارنده شما منم فالله خیر حافظا و ولی شما منم الله ولی الذین آمنوا نصیر شما منم نعم النصیر و اگر شما

باوجود آنکه ہم ایشان نمی بُرید واز دوستی ایشان باز نمی آئید بر عذاب شما قادرم اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ مَّا لَهُ مِنْ
دَافِعٍ قوله ورجل دعته امرأة ذات منصب وجمال فقال انی اخاف اللہ پنجم مردی در سایۂ عرش باشد آنکه بخواند
اورا زنی خداوند منصب وجمال پس او بگوید من می ترسم از خدای بہترین کارہا در مومن صیانت نفس است ہر کہ
نفس خود را از زنی نگہداشت از دوزخ نجات یافته رسول علیه السلام گفت ہر کہ نفس خود را از زنا نگہداشت اورا با
دوزخ کاری نیست وگفت علیه السلام ہر کہ بر زنی قادر شود و برابروی شفاح نکند ضمان او در بہشت منم وگفت
علیه السلام سه نفر را اگرچه در دوزخ اندازند دوزخ ایشان را نسوزد یکے آن کسیکه اورا غور خواندن قرآن رغبت بسیار باشد
دوم آن کسیکه مہمان را دوست دارد سوم آنکه از زنا کردن خود را نگہدارد وگفت علیه السلام ہر کرا بخواند زنی سوی فاحشه
او گوید من توبه دارم حقتعالی او را و مادر و پدر او را بیامرزد و فردای قیامت او با پارسایان حشر کند بدانکه ای مومن شہوت
بر آدمی مسلط کرده اند تا متقاضی بود برای تخم افگندن تا نسل او بریده نگردد و نموداری باشد از لذت بہشت و این شہوت
آتش عظیم است رسول علیه السلام گفت ہر کرا شہوت دادند در فساد بروی کشاد واز دوزخ نرست وابلیس علیه اللعنة
مہتر موسیٰ علیه السلام را گفت با ہیچ زنی در خلوت منشینی که سوم شما من خواہم بود تا فتنه افگنم روزی امیر المومنین
عمر بن الخطاب رضی اللہ عنه در خانه دختر خود حفصہؓ در آمد برای طلب رسول علیه السلام حفصہؓ تنہا بود و رسول علیه السلام
در خانه نبود امیر المومنین عمر چنان بیرون آمد و گریخت که سر مبارک ایشان بر در سر رسیده و پاره شده و خون سیلان
شد ہمچنان مصطفےٰ علیه السلام در آمد و کیفیت پرسید یا عمرؓ از دختر خود چرا به تعجیل بیرون آمدی گفت یا رسول اللہ از
زبان تو شنیدم چون در یک خانه یک مرد و یک زن تنہا باشند سویم ایشان شیطان باشد ہم ازان به سرعت بیرون
آمدم وگفت علیه السلام عرض میشود بر خدائتعالی کردارہای بنی آدم در ہر جمعه دو بار سخت ترین غضب خدا بر زانی
باشد وگفت علیه السلام ما من ذنب اعظم عند اللہ من نطفة یضعها الرجل فی رحم لا یحل له وگفت علیه
السلام بر شما باد که زنا نه کنید که در زنا کردن شش خصلت است سه در دنیا و سه در آخرت اما آنکه در دنیا نور روی او ببرد
و رزق بروی تنگ شود و از عمرش برکت برود اما در آخرت ہمیشه در خشم خدائتعالی باشد و حساب بروی دشوار شود و در دوزخ
بعذاب دراز گرفتار شود وگفت علیه السلام چون زانی بی توبه بمیرد صد در از آتش در گور وی بگشایند تا ماران و کژدمان بگزند
و در آتشش او را میسوزند تا روز قیامت و روز قیامت از گندگی او ہمه اہل عرصات بنالند پس فرمان شود که در دوزخ
برند وگفت علیه السلام ہر کہ زنا کند با زنی حره مسلمه یا کنیزکی بکشاید خدائتعالی در گور او سیصد ہزار در از آتش و بیرون آیند از
آن درہا ماران و کژدمان و شعلہ ہای آتش تا قیامت بد آن عذاب کرده شود وگفت علیه السلام سه نفر اند که خدائتعالی
با ایشان سخن نگوید سوی ایشان بنظر رحمت نه بیند و ایشان را اخلاص نه دہد و مر ایشان را عذابی است دردناک یکے پیر
زانی دوم ملک دروغ گوی سوم فقیر متکبر رسول علیه السلام فرمود ای جوانان قریش زنا مکنید و شرمگاه خود را
نگاہدارید که ہر کہ نگہداشت شرمگاه خود را مر او راست بہشت حلال و دوزخ حرام وگفت علیه السلام ہر کہ زنا کند ہشتاد
ساله اعمال او حبط گردد وگفت علیه السلام در دوزخ چاہی است که دران زانیان را عذاب کنند اگر سر آن چاه

باز کنند از تفش آن تمام ساکنان دوزخ بسوزند از رسول علیه السلام پرسیدند یا رسول اللہ صلی اللہ علیه وآله وسلم
ہر چیز برابد دوزخ عذاب کنند دوزخ را بچه عذاب کنند گفت چاہی است در میان ہاویه پُر از عذاب خدائتعالی اگر ذرہ ازان
در دوزخ اندازند تمام دوزخ به سوزد گفتند یا رسول اللہ دران کیانند و کدام کسان باشند فرمود زانیان و ربوخواران و
رنجانندگان مادر و پدر وگفت علیه السلام مرد زانی و زن زانیه را حشر کنند شرمگاه مرد در پیشانی زن و شرمگه زن در پیشانی
مرد باشد وازان ریمہای گندہ روان باشد که اہل عرصات از گندگی آن بنالند و بر ایشان لعنت کنند وگفت علیه
السلام ہر کہ قادر باشد بر زنا و نکند از ترس خدائتعالی مر او راست بہشت در حکایت آمده است که در بغداد بزرگی
بود و او با زن خود گفت وشنود شد زن گفت خاموش باش ای دوزخی مرد گفت اگر من دوزخی ام ترا طلاق بامداد
بر علما رفت و پرسید ازان مسئله ہر کسی درماند از امام ابو یوسف قاضیؒ پرسید امام ابو یوسفؒ گفت ای مرد وقتی بر حرام قادر
شده واز ترس خدائتعالی باز آمده گفت آری یکبار واقع چنان بود که من بر زن ہمسایه مدتی نظر داشتم شبی آن زن خود را
بیاراست و بر من در خلا آمد ترس خدائتعالی در دل من اثر کرد دست ازوی بداشتم و توبه کردم ابو یوسفؒ گفت برو
که تو بہشتی ہستی و بر زن تو طلاق نیفتاده است چنانچه حقتعالی در قرآن مجید میفرماید وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ
وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ سلیمان بن یسار مردی سخت با جمال بود زنی خویشتن را بر
وی عرض کرد ازوی گریخت آن شب مہتر یوسف صدیق علیه السلام را بخواب دید گفت ای پیغمبر خدا چه کاری
بزرگ کرده که از زلیخا گریختی گفت تو ہم آن کاری کرده که گریختی ابوبکر بن عبداللہ مزنی گوید قصابی بر کنیزک ہمسایه
عاشق شد روزی در کنیزک آویخت گفت ای جوان من نیز عاشق ام فاما از خدائتعالی میترسم قصاب گفت تو می
ترسی من چرا نترسم توبه کرد روزی آن قصاب در سفر مانده شد و آفتاب گرم بود مردی آمد که رسول علیه السلام اوران
زمان برسالت فرستاده بود ہر دو ملاقات کردند او نیز مانده بود گفت بیا دعا کنیم خدائتعالی ابری فرستد تا بسایه آن برویم
قصاب گفت من لائق آن نیم تو دعا کن تا من آمین کنم چنان کردند ابر برآمد و بر سر ایشان سایه کرد چون از یکدیگر جدا شدند
ابر برابر قصاب رفت آن مرد دید وگفت این ابر برای تو بود حال خود بگو چه کار کرده گفت من ہیچ کاری نکرده ام الا
به سخن آن کنیزک توبه کردم آن مرد گفت ہم ازین درجه یافته وعورتی در مدینه بود بر جوانی برای خریدن خرما رفت
یک جوانی آن عورت را گفت درون خانه من بیا تا نیکوترین خرما بتو دہم چون عورت درون رفت جوان دست در وی
آویخت و لب بر لب او نہاد عورت گفت ای جوان از روز قیامت بترس و دست از من بدار که آنجا ترا خواہند گرفت جوان
دست ازو کوتاه کرد آن عورت گریه کنان بر رسول علیه السلام آمد وگفت یا رسول اللہ ہر عذابی که سخت تر است بر من
بران رسول علیه السلام گفت گناه تو چیست گفت یا رسول اللہ لب مردی با لب من رسیده است رسول علیه السلام
گفت توبه کن تا خدائتعالی ترا بیامرزد امیر المومنین عمر رضی اللہ عنه گفت چرا خود را رسوا کردی گفت ای عمرؓ رسوای بنده
از رسوای قیامت آسان تر است رسول علیه السلام گفت فردای قیامت یک بنده ہزار حور یابد جمالی که دران
حور باشد در ہیچ دیگر نباشد اہل بہشت متعجب مانند و مناجات کنند فرمان شود این بنده آنست که در دنیا عورتی اورا

برای فاحشه طلب کرد وآن از ترس من نرفت از برکت ترس اورا آمرزیدم واین هزار حور اورا عطا کردم ودر خبر آمده
است در بغداد مغیره نام دوک فروشی بود وسخت باجمال درخانه بزرگی اورا طلب کردند درانخانه عورتی باجمال بود چون مغیره
رادید درحال دروی آویخت مغیره گفت ای عورت از خدای تعالیٰ بترس گفت توبه خواهم کرد حالیا مراد دل از تو ستانیم هرچند
که الحاح کرد خلاص نمییافت یا مغیره گفت حالا آب بیار تا اندام بشوییم وترا بمراد دل رسانم مطهره پرآب کرده داد مغیره
دوکها وهر سیمی که داشت نزدیک آن عورت داشت وآب راستد درگوشه رفت ودران گوشه جای بود ازان مزبله در دل
اندیشید که اگر خودرا درین چاه اندازم وجان بدهم خوبتر باشد ازانکه فساد کنم ودرچاه دوزخ گرفتار خواهم شد درحال خودرا
دران چاه انداخت چون آواز افتادن آن عورت شنید بحبت برسرآن چاه بیامد وفی الحال کنیزکان رافرود آورد واورا
بیرون کشانید واز خانهٔ خود بیرون کرد مغیره برلب دریا آمد غسل کرد حقتعالیٰ از وجود او بوی مشک پیدا کرد اورا مغیره مشکی
خواندندی هرطرفی که رفتی از وجود او بوی مشک آمدی کعب الاحبار رضی الله عنه گفت درامت پیشین مردی بود صاحب
جمال عورتی عاشق او شد ببهانه کاری اورا درخانه طلبید ودروی آویخت آن مرد گفت من خود این کار می طلبم فاما
وجود من پاکیزه نیست بگذار تا غسل کنم عورت شاد شد آب آورده بدو داد گفت بالای بام برو آن مرد بالای بام رفت
بامی بلند دید وگفت ازین بام افتادن وخودرا هلاک کردن بهترست ازین کار خودرا از بام فرو انداخت هنوز برزمین
نرسیده بود که حقتعالیٰ فرشته را فرمان داد که در یاب بندهٔ مرا ومرا اورا سلامت برزمین رسان فرشته دررسید واورا برداشت
وسلامت برزمین رسانید وآواز شنید ای بنده چون تو جان خودرا از ترس ما فدا کردی ما نیز ترا اگهند اشتیم واز آتش دوزخ
آزاد گردانیم وآمده است که عورتی درباغی برای خریدن انگور رفت وقحط بود صاحب باغ گفت اگر برادمن شوی
ترا هم غله دهم وهم جامه دهم وهم انگور دهم عورت قبول کرد آنمرد گفت برو درهای دیوار باغ دربند برفت ودرها بست
وآمد خواجه باغ گفت درها بستی گفت بستم فاما یک دربستن نمی توانم گفت آن کدام است گفت در خدای تعالیٰ
اگر صد هزار دربندی ادمی ببیند خواجه نعره زد واورا خواهر خواند وتوبه کرد مبلغی مال وغله وجامه اورا داد وباز گردانید هاتف
آواز داد که ما هردو را بخشیدیم واز هردو خوشنود شدیم واز زنا ایزد تعالیٰ نهی کرده است چنانچه در کلام مجید فرقان حمید
میفرماید درخصال عبد الرحمن وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ يَلْقَ أَثَامًا يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا
یعنی بندگان من آنانند که نخوانند ونداند باخدای تعالیٰ خدای دیگر ونه کشتند نفس را آنکه حرام کرده است خدای تعالیٰ مگر
بحق ونه کنند زنا وهرکه کند اورا ملاقات کند گناهان را يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ دوچندان باشد مر اورا عذاب روز
قیامت وهمیشه درو باخواری **قوله تعالیٰ** وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ بندگان رحمان آنانند که
باخدای تعالیٰ خدای دیگر نخوانند این بشارت هست مر مومنان را که هر مومنی بدین اضافت مخصوص ست که هیچ معبود بخدا
نه گفت ونگویند مگر کافران مومنان در دنیا نیز یکی دانند ودر گور نیز یکی دانند ودر دوزخ نیز یکی خوانند عاشقی را در گور سوال
کردند من ربک گفت من خانه بدل کرده ام ودوست عمر را پرسید استحکمت تعیّتی من استجد الکبر شیخ بایزید را پرسیدند گفت کیفیت

من از خدای من پرسید گفتند خدای تو کیست گفت مقام شما کجاست گفتند دو هزار ساله راه گفت دو هزار ساله فرود
بیایید واورا فراموش نگردید من که دو گز زمین فرود آمده ام چگونه فراموش خواهم کرد از من دور شوید نباید که آتش اشتیاق
دل من شمارا بسوزد فرمان رسید ای فرشتگان از نزدیک ابو یزید که او سوختهٔ اشتیاق ماست دور شوید هو عبدی وانا
ربه هو حبیبی وانا محبه وبنده را که دوزخ مالک پرسد من الهک بنده گوید الهی اله واحد مالک پرسد نامش چیست
گوید هو الرحمن الرحیم فرمان شود ای مالک اورا بگذار هو عبدی وانا اله وانا راحمه وهم ازین است لَا يَدْعُونَ
مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ فی الدنیا وفی القبر وفی الحشر وفی العذاب در دنیا یکیش دان ودر گور یکیش خوان ودر دوزخ یکیش
شناس **قوله تعالیٰ** لَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ بندگان رحمان آنانند که نه کشتند نفس را آنکه حرام کرده
است خدای تعالیٰ مگر بحق بدانکه بمومن کشتن بناحق حرام است که حقتعالیٰ گفت مَن قَتَلَ مُؤْمِنًا مُّتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ
جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا ورسول علیه السلام فرمود من قتل حرا وعبدا ابد الله عذابه مراد از خلود وابد درازی مکث
باشد ورای الاباحق وآن کشتن اهل حرب است ویا مرتد وزنا کننده درحالت احصان ویا قصاص **قوله تعالیٰ**
وَلَا يَزْنُونَ بندگان رحمان آنانند که زنا نه کنند ورسول علیه السلام فرمود هرکه زنا کند او بندهٔ رحمان نباشد یعنی بندهٔ
خاص نباشد شرمت باد ای زانی که از تو خدای تعالیٰ بیزار میشود وگفت علیه السلام من زنی بری من الایمان
یعنی هرکه زنا کند ایمان از وی بیزار شود یعنی کمال ایمان دروی نباشد مردی بر رسول علیه السلام آمد وگفت یارسول
الله پیش ازین مرا زنا دوست بود واین زمان رادشمن دارم آنرا گفت الآن استکمل ایمانک ایمان تو اکنون کامل شده
است ورسول علیه السلام فرمود در دو محل زمین بنالد یکی در اول قطرهٔ خون ناحق کردن که برزمین افتد گوید الهی مرا فرمان
ده تا اورا فرو برم فرمان رسد صبر کن در تو خواهد آمد دوم در اول قطره آبی که از زنا غسل کند زمین گوید الهی مرا فرمان ده تا
اورا فرو برم فرمان رسد صبر کن در تو خواهد آمد **قوله تعالیٰ** وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ هرکه بکند آنرا یعنی زنا کند يَلْقَ أَثَامًا هی
يلق الله مع الاثم یعنی خدارا پاک ببیند فرمان رسد نیکو زیستید ونیکو مردید ونیکو آمدید وبعضی گنهگار باشند ایشان
را فرمان شود بد زیستید وبد مردید وبد آمدید از درگاه من شرم نداشتید اکنون جانب دوزخ روید **قوله تعالیٰ** يُضَاعَفْ
لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ دوچندان اورا کرده شود عذاب روز قیامت یکی از سبب آنکه بر نفس خود ظلم کرد دوم آنکه
بواسطهٔ او دیگر هم بدوزخ رفت ویا آنکه از سبب بیفرمانی خدای تعالیٰ دوم بخیانت درخانه مسلمان **قوله تعالیٰ** وَيَخْلُدْ فِيهِ
مُهَانًا یعنی خلود درازی است که خلود در دوزخ نباشد مگر کافرانرا شرمت باد ای زانی کافرانیز خلود فیه مهانا ای
خواری دران باشد بهشتی را عزت دوزخی را خواری در خبرست که در دوزخ هر روز ندا شود ای اهل دوزخ بدانید که این فلان ابن
فلان ست که در دنیا زنا کرده است پس اهل دوزخ جمله اورا لعنت کنند **قوله تعالیٰ** وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فَأَخْفَاهَا
حَتَّىٰ لَا يَعْلَمَ شِمَالُهُ مَا يُنْفِقُ يَمِينُهُ ششم زیر سایهٔ عرش مردی باشد که صدقه پنهان چنان دهد که نداند چپ او انچه نفقه کند راست
او فاخفاها بپوشد آن صدقه را بعضی محدثان گویند که مراد ازین آن ست که پنهان آن کس را دهد که در ظاهر شدن او را شرم
آید ومحتاج شده بود ومتعفف باشد وبعضی ظاهر معنی گرفته اند که پنهان دهد صدقه را هرکه دهد خواه متعفف باشد خواه غیر متعفف

باید کہ چنانچہ صدقہ پنہان دہد لَا یَعْلَمُ شِمَالُہٗ ای لا یعلم من کان بشمالہ یعنی چنان پنہان دہد کہ کسی دست چپ او باشد او را از دادن او بدست راست خبر نباشد بدانکہ ای مومن صدقہ دادن فاضل است خاصہ کہ پنہان دادن و گفت علیہ السلام من تصدق بصدقۃ بالخفاء کانت لہا امانا من النار ہر کہ صدقہ پنہان دہد باشد کہ آن صدقہ مر او را از آتش امان در تفسیر این آیت بعضی گفتہ اند فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا اُخْفِیَ لَہُمْ مِّنْ قُرَّۃِ اَعْیُنٍ جَزَاءً بِمَا کَانُوْا یَعْمَلُوْنَ ای بما یخفون للصدقۃ ہر آئینہ چون صدقہ پنہان دہد جزای آن پنہان باشد **قولہ تعالیٰ** اِنْ تُبْدُوا الصَّدَقٰتِ فَنِعِمَّا ھِیَ وَاِنْ تُخْفُوْھَا وَتُؤْتُوْھَا الْفُقَرَاءَ فَھُوَ خَیْرٌ لَّکُمْ اگر شما پیدا دہید صدقہ پس آن نیک است و اگر پنہان دہید و فقیر ان را دہید پس آن بہتر است مر شما را و تکفیر گناہان بدین درست وَیُکَفِّرُ عَنْکُمْ سَیِّاٰتِکُمْ رسول علیہ السلام فرمود صدقہ پنہان چنان است کہ بگذارد گناہان را چنانکہ آتش مرکاہ را و گفت علیہ السلام صدقۃ السر تطفی غضب الرب یعنی صدقہ پنہان بنشاند غضب پروردگار را و گفت علیہ السلام ہر کہ پنہان دہد یکدرم صدقہ چنانستی کہ صد ہزار درم صدقہ دادہ باشد آشکارا و گفت علیہ السلام صدقۃ السر کنز من کنوز الجنۃ یعنی صدقہ پنہان گنجی از گنجہای بہشت است مردی بر رسول علیہ السلام آمد و گفت یا رسول اللہ یکدرم دارم چگونہ دہم گفت اگر مرا خبر نمیکردی و دادی بہتر بودی مر ترا از ہزار درم و گفت علیہ السلام ہر کہ نفقہ کند یکدرم پنہان در راہ خدای تعالیٰ چنانستی کہ نفقہ کردہ باشد ہفتصد ہزار درم و گفت علیہ السلام کہ فردای قیامت بندہ را سوی دوزخ برند یکدرم کہ او پنہان صدقہ دادہ باشد بیاید و او را سوی بہشت برد و گفت علیہ السلام در بنی اسرائیل مردی بود کہ ہزار درم صدقہ دادہ بود و یکدرم پنہان آن یکدرم پنہان او را سود داشت و آن ہزار درم او را سود نداشت شاید کہ در آن ریا باشد و ایزد تعالیٰ بستود آنکس را کہ شب و روز پنہان و پیدا در راہ او نفقہ میکند **قولہ عز و جل** وَالَّذِیْنَ یُنْفِقُوْنَ اَمْوَالَہُمْ بِاللَّیْلِ وَالنَّہَارِ سِرًّا وَّعَلَانِیَۃً فَلَہُمْ اَجْرُہُمْ عِنْدَ رَبِّہِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَیْہِمْ وَلَا ھُمْ یَحْزَنُوْنَ آن کسانیکہ نفقہ کنند مالہای خود را در شب و روز پیدا و پنہان پس مر ایشان راست نزدیک پروردگار ایشان و نباشد مر ایشان را ہراسی و نہ اندوہگین شوند بدانکہ صدقہ دادن پنہان و آشکارا روا است و وقتی پنہان فاضلتر بر آشکارا باشد و وقتی آشکارا فاضلتر است از پنہان اگر از ریا و سمعت دور باشد و یا از غیرت ظالم ترسد و آنجا پنہان دادن فاضلتر باشد کہ در آن ریا باشد و اگر خواہد کہ دیگران را ترغیب شود آشکارا دادن اولیٰتر باشد در خبر است چون سائلی در مجلس سوال کند ہر کہ پیشدستی کند و سوال او را اجابت کند ہمان قدر ثواب او را باشد و ہمان قدر دیگران را و نزول این آیت در حق صدیق رضی اللہ عنہ است کہ او را چہار ہزار درم بود ہزار در شب و ہزار در روز پنہان و آشکارا داد حق تعالیٰ ہر چہار احوال او یاد کرد و از بیم و اندوہ و غم او را ایمن گردانید شب را بر روز مقدم یاد کرد کہ شب اصل است و روز تبع اوست و از روز پوشیدہ تر است و سر را مقدم داشت بر آشکارا کہ صدقہ سر افضل است بر صدقہ آشکارا **قولہ تعالیٰ** وَلَا خَوْفٌ عَلَیْہِمْ و ترس نباشد ایشان را فِی الدُّنْیَا وَالْاٰخِرَۃِ در دنیا از خوف و در عقبیٰ خوف حساب و عقاب وَلَا ھُمْ یَحْزَنُوْنَ فِی الدُّنْیَا وَالْاٰخِرَۃِ در دنیا از اندوہ نگاہدارد و در آخرت از اندوہ عذاب بعضی سلف سیم را در گرہ می بستند و درون خانہ فقیر می انداختند و باز سر او مید اشتند و یا بیگمان در کنار او می انداختند و یا بدست نابینا بغیر کلام میدادند چنانچہ او ندانستی کہ کسے دادہ است و صدقہ

دادن

دادن در مسجد روا است چنانچہ در فتاوی نوازل گفتہ است کہ روا باشد دادن صدقہ در مسجد کہ امیر المومنین علی رضی اللہ عنہ در مسجد نماز میگذارد و سائلی از وی سوال میکرد امیر المومنین در رکوع رفتہ بود دست دراز کرد و سائل را انگشتری نمود سائل آن انگشتری از دست مبارک او بیرون آورد در وقت حضرت عزت بندہ خود را بستود بر خواجہ کائنات فرمان فرستاد وَیُؤْتُوْنَ الزَّکٰوۃَ وَھُمْ رٰکِعُوْنَ فاما اگر کسی در صف اول باشد یا میانہ باشد و سائل در صف آخر باشد و آنرا آواز کند برای دادن صدقہ چنانچہ سائل بر گردن مردمان سوار میشود و مصلا لکدمال میکند آنجا صدقہ دادن مکروہ است و آنکہ زوات کنند بہرہ ہم از ہیئت کہ پیغامبر علیہ السلام در مسجد بودی سائلان سوال میکردند پیغامبر علیہ السلام میدادی و از یاران میدہانیدی و در صحیح ابوداؤد مذکور است روایت میکند ابن مسعود کہ پیغمبر علیہ السلام نشستہ بود در مسجد سمت قبلہ پشت دادہ و روی بیاران کردہ و دستار از سر فرود آوردہ و کلاہ صوف سر مبارک داشتہ کہ سائلی در آمد و گفت یا رسول اللہ میخواہم کہ دختر خود را بخاطبی دہم وجہ طعام ندارم امیر المومنین علی رضی اللہ عنہ استادہ شد و گفت یا رسول اللہ شما چہ میدہید گفت الازار منی فرمود ابوبکر رضی اللہ عنہ اللحم منی عبد الرحمن بن عوف گفت الدہن منی علی گفت الثوب منی **قولہ عز و جل** ذکر اللہ خالیا ففاضت عیناہ یعنی کسیکہ زیر سایہ عرش بود مردی باشد کہ یاد کند خدا را در خلا و آب از دو چشم او برود بدانکہ ای مومن ذکر گفتن بہترین عبادتہا است و از ریا مبرا است خواہ در دل گو خواہ از زبان گو خواہ آہستہ گو خواہ نشستہ گو خواہ استادہ گو خواہ بر پہلو گو بہر حالتی کہ باشی از یاد او خالی مباش کہ گفتہ اند خراب است آن دل کہ در یاد او نیست و گنگ است آن زبان کہ در یاد او نیست و در حالت ذکر زیستن سعادتی بزرگ است و روایت میکند انس بن مالک رضی اللہ عنہ کہ روزی پیغمبر علیہ السلام بالای کوہ عرفات سوار شدہ و من بخدمت او بودم و دوگانہ نماز گزارد و مستقبل قبلہ شد و کلمہ لا الہ الا اللہ بر زبان میراند و از ہر دو چشم مبارک آب میدوید چنانچہ از محاسن مبارک او آب گذشت و بر سینہ و بر زانوی مبارک او رسید و از انجا بر زمین می رسید از دیدن گریہ او مرا نیز گریہ کشاد لبعد ساعتی خاموش شد و طرف من دید فرمود یا انس چشم تو تر می بینم گفتم یا رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم از دیدن گریہ شما مرا گریہ کشاد فرمود یا انس طوبیٰ لمن تحرک لسانہ بذکر اللہ وفاضت عیناہ بشوق اللہ گریہ در حالت ذکر از شوق آید چنانچہ مصطفیٰ علیہ السلام فرمود یا از شوق یا از خوف آید و وقتی صدیق رضی اللہ عنہ در حالت ذکر میگریست از وی سوال کردند کہ گریہ شما از سبب چیست فرمود از خوف او کہ این یاد مرا در ان درگاہ قدری خواہد بود یا نہ و یا از غفلت دل گریہ آید کہ زبان او در یاد او باشد دل او را از ان خبر نہ کہ رسول علیہ السلام فرمود ویل لمن ذکر اللہ بلسانہ وقلبہ غافل عما قال و یا از غیرت گریہ آید کہ نام این چنین حضرت پاک برین زبان چگونہ رود و سمنون رحمۃ اللہ علیہ را پرسیدند چرا خدا را یاد نمی کنی فرمود کہ از غیرت کہ نام آن چنان پاک در زبان چون من ناپاک چگونہ رود چنانچہ بزرگی گوید بیت چون بگاہ گیرم نام تو در مایم بدان خود بخود نام تو بزبان ہر کسے نا کسے ذکر تو بہر جا رود :: شیخ ابوالحسن نوری گفتے الٰہی اگر از یاد تو یک لحظہ خالی باشم نتوانم و اگر یاد کنم بترسم کہ نام چون تو باقی در زبان چون من فانی چگونہ رود و فرمود علیہ السلام ذکر اللہ علم الایمان یعنی نشان ایمان یاد اوست و فرمود علیہ السلام زندہ دارید دلہا را بذکر خدای و حضرت عزت در کلام مجید میفرماید **قولہ تعالیٰ**

فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ یاد کنید مرا تا یاد کنم شما را و شکر کنید مرا و کافر مشوید بمن یعنی قولی و فعلی اما قولی اذکرونی باللسان واما فعلی واشکروالی ای بالاعمال بزبان ذاکر باش تا من نگهبان ونگهدار تو باشم کما قال الله تعالیٰ انا جلیس من ذکرنی وبفعل شاکر باش بنعمتهای من تا من در عقبے ترا از عذاب نگهدارم کما قال الرسول علیه السلام بقوله تعالیٰ انا جلیس من ذکرنی وبفعل شاکر باش بنعمتهای مرا تا من ترا از عقبے نگهدارم کما قال الله تعالیٰ مَا يَفْعَلُ اللّٰهُ بِعَذَابِكُمْ إِنْ شَكَرْتُمْ بر ذکر وعدها بسیار است یکے آنکه فاذکرونی اذکرکم مرا یاد کنید تا من شما را یاد کنم بعضے گفته اند معنی وی آنست که فاذکرونی قد ذکرتم ولذکر الله اکبر من ذکرکم یاد کردن من ترا بی علت است یاد کردن تو مرا بعلت آن یاد کردن من قدیم وآن محدث ای بندهٔ من آن ذکر من بود که ترا بگفتن ذکر من آورد واگر نه تو مرا هرگز یاد نکردی آن ذکر تو ترا اثر من است مر ترا عبودیت تاثیر ربوبیت ست نه ربوبیت تاثیر عبودیت پس چون مرا یاد کنی منت من بر خود بشناس که نه هر زبانی ذکر مرا شاید عارفان را دل بدان شاد است که در دنیا ذکر خدا را یاد میکنند ما طابت الدنیا الا بذکرك اگر در دنیا ذکر خدا تعالیٰ نبودے بجوی نه ارزیدی قرار وآرام دلهای دوستان بذکر اوست الا بذکر الله تطمئن القلوب وقیل ذکر الخائفین یورث الکرب وذکر الراجعین یورث الطلب وذکر المحبین یورث الطرب وقیل فی قوله فاذکرونی اذکرکم ای فاذکرونی بالتذلیل اذکرکم بالتفضیل وقیل اذکرونی بالمعذرت اذکرکم بالمغفرة وقیل اذکرونی بالارادة اذکرکم بالافادة وعارفان دوام بدل اورا یاد میکنند که بطرفة العین اورا فراموش نمی کنند که حیات ایشان بنام وسیت وشادی ایشان بذکر وسیت آنها که بجان ودل یاد میکنند جان ودل خود بیاد او شادی کنند یکی از بزرگان ابراهیم ادهم را بخواب دید فقال یا معظم الخیر ارشد لی فقال الخیر کله فی ذکر مولاك والشر کله فی حب دنیاك نفعنا الله وایاکم

المجلس العاشر فی ذکر عذاب القبر وشارب الخمر وبایع البشر وشاهد الزور واکل الربو والنائحة والمحتکر وتارك الجماعة وفیه ذکر قصة ایوب نبی علیه السلام

بسم الله الرحمن الرحیم عن علی المرتضی رضی الله تعالیٰ عنه عن حضرت الرسالة صلے الله علیه وسلم انه قال سبعة نفر یحول وجوههم عن القبلة فی القبر فاذهبوا وانبشوا قبورهم فان لم تجدوا هکذا اما قلت لکم فهو باطل قیل من هم یا رسول الله قال شارب الخمر وبایع البشر وشاهد الزور واکل الربو والنائحة والمحتکر وتارك الجماعة یعنی هفت نفر اند که روی ایشان از قبله بگرداند در گور پس بروید وگورهای ایشان بکاوید پس اگر بیابید آنچنین که من گفتم شما را آن باطل باشد گفتند یا رسول الله کیانند ایشان گفت آشامندهٔ خمر وفروشندهٔ بشر وگواهی دهندهٔ دروغ وخورندهٔ ربو وزن ومرد نوحه کننده وجمع کننده غله برای گرانی وتارک جماعة وراوی آن شاه مردان مرد میدان امیر المومنین علی ابن ابی طالب رضی الله عنه قال رسول الله صلی الله علیه وسلم

فی بابه یا علی انت منی بمنزلة هارون من موسیٰ الا انه لا نبی بعدی قوله سبعة نفر یحول وجوههم من القبلة فی القبر بدانکه ای مومن عذاب قبر حق است مر کافران را وبعضے فاسقان را که گنهگاران باشند چنانچه خدا تعالیٰ فرمود سَنُعَذِّبُهُمْ مَرَّتَيْنِ عذاب کنم ایشان را دو یکبار در گور دوم بار در دوزخ ورسول علیه السلام فرمود القبر روضة من ریاض الجنة او حفرة من حفر النیران یعنی گور مرغزاریست از مرغزارهای بهشت ویا کنده از کنده‌های دوزخ وعذاب گور بر انواع است یکے از ان ضغطة القبر گویند وآن فشلیدن گور است چون مرده را در گور نهند هر دو سر لب گور با یکدیگر جمع کنند استخوانهای مرده را آدمی سازند واین بدترین عذاب است در انچه فاطمه مادر علی که کافله محمد علیه السلام بود وپیغامبر علیه السلام را شیر از پستان دایگان گرفته او خوانده بود ودر کنار او بزرگ شده چون او نقل کرد رسول علیه السلام پیراهن مبارک خود اورا پوشانیده ودر گور برابر او غلطیده ویکدست بر لب گور داشت ودوم دست بر دوم لب گور داشته ساعتی بود بعدهٔ بیرون آمد ابو بکر صدیق رضی الله عنه گفت یا رسول الله صنعت معها مالم تصنع لغیرها چیزی که باوی کردی باکسے نکردی فرمود حقوق او در گردن دارم در کنار او بزرگ شدم وشتران او بسیار فروختم ودر راه خدای تعالیٰ دادم وناز من بسیار کشیده است ونگفته من ایمان آورده واز دین اودر من ابو طالب بیزار شده پیراهن پوشانیدم اورا تا عذاب گور اورا نباشد وبا او در گور در آمدم تا ضغطة القبر اورا نباشد چون در آمدم در گور میخواست که اورا بفشلد من بدو دست اورا بداشتم واز خدا تعالیٰ خواستم تا اورا به بخشد چون اورا خلاص یافته دیدم بیرون آمدم گفتند یا رسول الله فشلیدن گور همه را خواهد بود گفت آری غلغله وگریه در صحابه افتاد از چهار طرف زاری خواست گفتند ای مهتر عالمیان در گور هر کسے در نخواهی آمد وهر کسے را پیراهن خود نخواهی پوشانید احوال ما چه خواهد بود هر همه غمناک شدند ودست از طعام وآب برداشتند مهتر جبرئیل را فرمان جلیل در رسید وگفت احمد بندگان را چرا غمناک گردانیدی وخاطر ایشان را چرا شکسته کردی اگر تو فاطمه را پیراهن پوشانیدی ایشانرا حله پوشانم واگر تو با مادر خود در گور آمدی رحمت ما مونس ایشان باشد بفرما امت خود را تا در شبی از شبها چهار رکعت نماز نفل بگزارند در رکعت اول بعد از فاتحه هشتاد بار اخلاص بخوانند ودر دوم رکعت شصت بار ودر سوم چهل بار ودر چهارم بیست بار احمد اهر که این نماز بگزارد حق تعالیٰ اورا از عذاب گور وضغطة القبر نگهدارد ودر گور اورا درهای رحمت کشاید ای مومن بر تو باد که پیوسته این نماز بگزاری ودست از وی نداری نباید که پشیمان شوی وسود نه کند ترا در خبر آمده است چون سعد ابن معاذ نقل کرد دنبال جنازهٔ او چندان فرشتگان آمدند که آفتاب تمام ناپدید شد یاران پرسیدند یا رسول الله آفتاب را چه شد گفت از کثرت فرشتگان روی او پوشیده شد چون اورا در گور کردند مهتر عالم علیه السلام نزدیک گور او نشسته وگونه روی مبارک او زرد شد واز چشم مبارک ایشان اشک دوید ساعتی بود بعده فراهم آمد وبرخاست فرمود لو نجا احد من عذاب القبر لنجا سعد بن معاذ گفتند یا رسول الله چه بود احوال او فرمود چون اورا دفن کردیم هفتاد در آتش دوزخ بروی کشاده شد وگور بر وحمله کرد چون من زرد شدم فرمان رب العزت بر گور رسید که باز دارد روے دوست منی خواهیم او را من بخشیدند فی الحال در گور او درهای بهشت کشادند گفتند یا رسول الله سبب تعذیب او چه بود فرمود خلقه

من اهله برابر زن خود خلق نیکو نداشت ازان سبب گرفتار عذاب شده بود ای مومن برابر زن زندگانی نیکو کن دنبال
کسیکه چندین هزار فرشته آیند و پیغمبر بر و نماز گزارد از سبب زن گرفتار شده تا احوال تو چه باشد و علی ابن ابیطالب رضی
الله عنه گفت یا رسول الله من در گورستان بزیارت رفته بودم پیغمبر علیه السلام بدیدن یک گور لبیک کنان دوید و
نزدیک آن گورستان رسید سر مبارک خود بسجده نهاد و میگریست و زاری میکرد تا یک پاس گذشت بعد سر مبارک
برداشت و شاد شد و آن گور را در کنار مبارک گرفت و باز گشت و در مسجد آمد من سوال کردم که یا رسول الله چه بود
که بران گور دویدی فرمود او را عذاب میکردند چون او مرا دید فریاد کرد ای شفیع المذنبین من لبیک گفتم او گفت فوقی نار
وتحتی نار و شمالی نار وکفنی صار من قطران النیران یعنی زبر من آتش و زیر من آتش و راستان من آتش و چپان من
آتش و کفن من از قطران آتش شده است بآواز او من دویدم و دعا کردم حق تعالی شفاعت من قبول کرد و او را آمرزید
گفتند یا رسول الله سبب عذاب گور چه بود گفت لسانه فاحش یعنی زبان او فحش گو بود گفتند یا رسول الله دعا
کن تا حقتعالی عذاب گور بر امت تو آسان کند جبرئیل علیه السلام در رسید گفت یا رسول الله حقتعالی مر امت
ترا هدیه فرستاده است هر که شب جمعه دو رکعت نماز بگذارد و در هر رکعتی بعد فاتحه آیة الکرسی یکبار و اذا زلزلت
الارض سه بار بخواند حقتعالی او را از عذاب گور نگهدارد و این نماز در کفایه شعبی نیز مذکور است و در گور یکی عذاب کرما باشد
که در وجود آدمی چفشند و رسول علیه السلام فرمود القلب بیت الابدان و فرمود علیه السلام اگر یک کرم ازان گور بر کوه
ابو قبیس نیش زند بسوزد و خاکستر شود گفتند یا رسول الله ازیشان چگونه خلاص باشد و فرمود علیه السلام هر که هر روز صد
شصت بار سورهٔ اخلاص بخواند حقتعالی او را از عذاب گور و عذاب کرمان برهاند یکی از عذاب گور آنست که حقتعالی
یکی را مسخ کند و سر او چون سر خر باشد یا صورت چون صورت خر و خوک گردد و در خبر است هر که پیش از امام رکوع
و سجود کند حقتعالی او را در گور صورت خوک گرداند و مانند این حدیث در مشارق نیز آورده است و یکی از علامات
عذاب گور آنست که حقتعالی صورت مرده را از قبله بگرداند و ازین خوف در بزرگان بوده است در انچه ام المومنین
خدیجة الکبری نقل میکرد فاطمه را گفت که برو بر رسول علیه السلام و سلام من رسان و التماس کن که یا رسول الله مادر
من میگوید که چون من بمیرم ردا یا دستار خود مرا کفن دهی بی بی فاطمه رفت و پیش پیغمبر علیه السلام گفت پیغمبر
علیه السلام در گریه شد و بر بی بی خدیجه آمد و از غایت شفقت فرمود لو ان اردت جلدی لاعطیتک اگر پوست
من طلب کنی آنهم بدهم ترا فاما غرض چه داری گفت از برکت ردای و دستار تو از عذاب گور خلاص یابم رسول
علیه السلام فرمود دادم وصیت دیگر کن گفت یا رسول الله چون مرا در گور نهی همه را دور کنی و تفحص من کنی نباید
که روی من از قبله بگردانند رسول در گریه شد چون نقل کرد رسول علیه السلام در گور در آمد خدیجه را دید که راست افتاده
است رخسارهٔ مبارک رسول علیه السلام زرد شد و روی بی بی خدیجه بسوی قبله گردانید باز بی بی خدیجه را راست
افتاده رسول علیه السلام حیران ماند فرمان رسید احمد ا میخواهم که رخسارهٔ زن دوست ما اگر در سد بگذار تا راست خفته
شود رسول علیه السلام شاد شد شکر و ثنای حق تعالی گفت در خبر است چون نیکوکار را در گور نهند حقتعالی از کارهای نیک او

صورت خوب با جمال گرداند و مونس او گرداند چنانچه از دیدن نور روی او شادی کند و در گلوی او مروارید باشد مرده دست
بران زند سلسله بگسلد و مروارید بریزد و مرده خجل شود آن صورت گوید باکی نیست بیا تا مروارید را به چینیم هر دو در چیدن
مشغول شوند هنوز چند دانه بچینند که صور دمند نزدیک او یک ساعت باشد و سالها گذشته بود وَكَأَنَّهُمْ يَلْبَثُوا إِلَّا عَشِيَّةً
أَوْ ضُحَاهَا و هر که باشد از کارهای بد او صورتی زشت آفریند دندانهای بزرگ و سیاه روی بود و از وی بوی بد
گنده اید مرده گوید هر بار که از من کی دفع خواهی شد آن صورت گوید من از تو جدا شدنی نیستم که کار بد توام هر ساعت
بمنزله سالی شود و فرمود علیه السلام نیک بخت را چنان گور خوش آید که چون قیامت شود و از گور برخیزد و حوران و ولدان
و غلمان او گویند خداوندا شاهان کجا اند فرمان شود بروید ایشان را بیارید بیایند گرد بر گرد ایشان استاده شوند و گویند ای دوست
خدا در بهشت درآی او گوید مرا همین جا بهشت است فرمان شود که در گردن او غل نور افگنید و در بهشت آرید و
او بیچاره هنوز بهشت ندیده است چون بهشت را بیند این مقام را فراموشی گرداند قوله فاذهبوا وانبشوا
قبورهم بروید و بکاوید بنگرید گورهای ایشان را همچنان بیابید که من میگویم این سخن مهتر عالم ازان گفت که آغاز
اسلام بود و منافقان سخن او را استوار نمیداشتند و یا از برای ترسانیدن گفته باشد تا تو بترسی و ازین کار دست بداری
گفتند یا رسول الله پیش از وحی ترا هم امین و راست گفتار و پاکیزه کار میدانستند و دشمن و دوست ترا میمون می
گفتند بگو ایشان کیانند قوله شارب الخمر برین هفت نفر شارب خمر را مقدم یاد کرد که آن ام الخبائث است و ام اصل
باشد تا کام بذکر مقدم آمد بدانکه ای مومن خمر خوردن و هر مستی که باشد حرام ست و رسول علیه السلام فرمود شارب الخمر
کعابد الوثن خورندهٔ خمر همچون پرستندهٔ بت است شرمت بادای مومن که نسبت تو به بت پرستان شد و فرمود علیه
السلام الخمر اکبر الکبائر و ام الخبائث و ام الفواحش و گفت علیه السلام جمع شده است همه شر در یک خانه و قفل
آن زنا است و کلید آن می است و جمع گردانیده همه خیر در یک خانه و قفل آن نماز است و کلید آن وضو است
و گفت علیه السلام من شرب الخمر یلقی الله اسود الوجه ساقط لسانه علی صدره یسیل عنها قیحا و دما
و عنه علیه السلام ما من احد یشرب الخمر فی الدنیا الا حبسه الله تعالی فی النار تسعة الاف سنة و گفت علیه
السلام چون بمیرد شارب خمر و سر از گور بردارد حقتعالی بفرماید فرشتگان را که بگیرید او را پس بگیرند او را هفتاد هزار فرشته و
نگونسارش کنند و در دوزخ اندازند و بروی افگنند و گفت علیه السلام هر که در دنیا خمر خورد فردای قیامت نخوراند
او را شراب طهور مگر آنکه توبه کند فرمود علیه السلام هر که ایمان آورده باشد بخدا تعالی و بروز قیامت نه نشیند او بر
مائده که بران شراب خورده شود او را اسلام هیچ سود ندارد و فرمود علیه السلام ما من عبد یشرب الخمر الا سقی الله
تعالی له یوم القیامة من الحمیم مثل ما شرب من الخمر و گفت علیه السلام هر که سلام کند بر شارب خمر یا مصافحه
کند او را یا کنار گیرد او را بر انداز د خدا تعالی اعمال چهل سال او و فرمود علیه السلام الا من مات سکرا عاین الملک
الموت وهو سکران وادخل قبره وهو سکران وعاین منکرا ونکیرا وهو سکران ویبعث یوم القیامة
وهو سکران فیتوقف بین یدی الله وهو سکران وتصرف من الموقف الی جهنم وهو سکران

درماه فی وسط جهنم سکران وگفت علیه السلام من اطعم شارب الخمر لقمة سلط الله علیه حیات و
عقارب واطعمه من صدید جهنم یغلی دماغه ومن قضا حاجته فقد اعان علی هدم الاسلام ومن
اقرضه فقد اعان علی قتل مومن ومن جالسه حشره الله یوم القیمة اعمی لا حجة له ومن شرب الخمر
فلا تزوجوه وان مرض فلا تعودوه والذی بعثنی بالحق نبیا انه ماشرب الخمر الا ملعون فی التوریة و
الانجیل والزبور والفرقان وگفت علیه السلام هرکه شراب میخورد خداوند تعالی چهل شبانه روز نماز او نپذیرد واگر توبه
کند توبه او قبول نکند وفرمود علیه السلام خوردن خمر اندک وبسیار حرام است وفرمود علیه السلام هرکه آشامد خمر را در دنیا
بیاشامد خدا تعالی او را از زهرهای ماران وکژدمان چون آن آوند را در دهن کند پوست روی او دران آوند افتد وگفت
علیه السلام خورنده خمر وشپلنده آن وبردارنده آن وهرکسی که برد آن را وفروشنده وخورنده دربزه برابر باشد وقبول نکند
ازیشان نماز ونه روزه ونه حج ونه زکوة ونه صدقه مگر آنکه توبه کند وفرمود علیه السلام ماء زبیب خوردن حرام است و
پرسیدند یا رسول الله آنکه منقے میکنند آن هم حرام است از گناهان کبائر است امیر المومنین علی رضی الله عنه گفت
که از رسول علیه السلام پرسیدم که خوردن شیره چگونه است فرمود اگر سخت نشود ولعد ما لیدن فی الحال خوردن آن مباح
است وفرمود علیه السلام لعنت خدا تعالی بر خمر خورنده وفروشنده وبهای آن خورنده باد وحسن بصری گوید چون مومن
اول قدح خمر بخورد دل او سیاه میشود وبدوم کراما کاتبین ازو بیزار میشود ودرسوم ملک الموت ودرچهارم پیغمبر علیه السلام
ودرپنجم جبرئیل ع ودرششم میکائیل ع ودرهفتم اسرافیل ع ودرهشتم روح ودرنهم فرشتگان آسمان ودردهم فرشتگان زمین ودر
یازدهم حملة العرش ودردوازدهم بهشت ودرسیزدهم ایمان ودرچهاردهم پیغمبران ودرپانزدهم صالحان ودرشانزدهم
عارفان ودرهفدهم پریان ودرهژدهم ابدالان ودرنوزدهم غوث ودربیستم سبحان جل جلاله ازوی بیزار شود ووای
بران کس که حقتعالی ازوی بیزار گردد ودرخبر است که چون مومن بخمر دست کند ایمان فریاد کند ای مومن زنهار
نخوری این را که چون تو خوری این را من از تو بیزار خواهم شد ودرخبر است که ایمان وخمر یک جا جمع نشوند و
فرمود علیه السلام ایما امرأة رضیت بزوج شارب الخمر الا قامت من قبرها مکتوب بین عینیها انت
ائسة من رحمة الله قال علیه السلام من تزوج ابنته مع شارب الخمر فکانما ساقها الی الزنا وقال علیه
السلام ثلثة لیس علیهم نصیب من الجنة الخمار والمحتکر واکل الربو وقال علیه السلام من شرب الخمر
فی عمره قدحا من الخمر وجب علی الله ان یدخله النار وقال علیه السلام من بات سکرانا بات عروسا
للشیطین وقال علیه السلام یخرج الخمار من قبره یوم القیمة مکتوب بین عینیه یا کافر تبوء مقعدک
فی النار بدانکه ای مومن درباب خمر نص واحادیث وارد است وتو خواهی گفت که هرچه از گندم وجو می کنند این خمر
نیست ودرصحیح مسلم وبخاری مذکور است که ابن عمر روایت میکند که امیر المومنین عمر بن الخطاب بر منبر بود که گفت
ایها الناس انه انزل تحریمة الخمر وهی خمسة من العنب والتمر والعسل والحنطة والشعیر والخمر ما
خامر العقل ودرصحیح مسلم وبخاری وابن ماجه وترمذی وموطا امام مالک مذکور است روایت میکند نعمان بن بشیر که

رسول علیه السلام گفت بدرستی از گندم خمر است واز تمر خمر است واز زبیب خمر است واز شهد خمر است ودرصحیح مسلم و
بخاری آمده است که ابوموسی گفت پرسیدم از رسول علیه السلام که یا رسول الله ما درین دو شراب میسازیم یکے بتع است
ودران شهد می اندازیم تا سخت شود ودوم از جو وجواری می اندازیم تا سخت میشود چه فرمائی در خوردن آن رسول علیه السلام
فرمود کل مسکر حرام یعنی هرچه مستی آرد حرام است وهم درصحیح مسلم وبخاری مذکور است جابر رض گفت که مردی بر پیغمبر علیه السلام
آمد از حبشیان یمن پرسید یا رسول الله ما از جواری شراب می اندازیم چه گوئی آنرا فرمود در خوردن آن مرد را مستی میکند یا
نه او گفت میکند فرمود کل مسکر حرام ان علی الله عهدا لمن شرب المسکر ان یسقیه من طینة الخبال قالوا یا رسول
الله فما طینة الخبال قال عرق اهل النار وعصارة اهل النار ودرشرح آثار نیرین گفته است الخمر ما خامر
العقل ای غطاه وهی عند الاطلاق یعرف منها ماء العنب اذا غلا واشتد حتی ترق وتنزیل وخلاف که در
اشربه دیگر است معروف ومشهور است وفتوی بر قول امام محمد است که اندک وبسیار آن حرام است خوردن و
فروختن ودرصحیح ابن ماجه مذکور است عن ابن عمر عن النبی صلی الله علیه وسلم انه قال من اسکر قلیله وکثیره
حرام وعن ابی مالک الاشعری انه سمع النبی علیه السلام یقول لیشربن اناس من امتی یسمونه بغیر اسمها
رواه احمد وابوداؤد من المنتقی ودربدر السعادت است روایت میکند وائل بن حجر که رسول علیه السلام فرمود
انه لیس بدواء لکنه داء یعنی الخمر ودرمشارق الانوار مذکور است قال ابوموسی کل شراب مسکر فهو حرام وعن
جابر کل مسکر حرام قال ابن عمر رض کل مسکر خمر وکل خمر حرام ودرفتاوی نوازل مذکور است قال الفقیه ابو اللیث
شرب الاشربة من خمسة اوجه فی وجه حلال بالاجماع وفی وجه حرام بالاجماع وفی وجه وهو حرام وحلال
عند اصحابنا وحلال عند بعض الناس وفی وجه حلال عند اصحابنا وحرام عند بعض الناس وفی وجه
فیه اختلاف بین اصحابنا فاما الوجه الذی هو حلال بالاجماع کل شراب لم یمض علیه ثلثة ایام وهو حلو
ولا یسکر واما الذی هو حرام بالاجماع فهو الخمر بعینها والمسکر بکل شراب واما الذی هو حرام عندنا
فهو ماء العنب اذا طبخ علی التنصیف وقد اشتد فان فی قول علمائنا لا یجوز شربه وهو قول عامة
العلماء وقال بشیر المریسی یجوز شربه ما دون السکر واما الوجه الرابع فهو العصیر الذی جعل فی الشمس
حتی ذهب ثلثاه وبقی ثلثه ولم یطبخ ولکن عولج بالخذول فانه یجوز شربه فی قول علمائنا ولا یجوز
عند بعض الناس واما وجه الخامس فهو نبیذ التمر ونبیذ الزبیب اذا طبخ ادنی طبخة ثم اشتد فانه
یجوز شربه دون السکر عند ابی حنیفة وابی یوسف الاخر اذا اراد به استمراء الطعام ولم یرد
به اللهو وقال محمد لا یجوز شربه قلیله وکثیره حرام بالاتفاق ولو اتخذ ماء نبیذ من الشعیر والذرة
والتفاح والعسل فاشتد فهو مطبوخ او غیر مطبوخ فانه یجوز شربه ما دون السکر عند ابی حنیفة
وابی یوسف وعند محمد لا یجوز شربه وبه اخذ ودرفتاوی مسعودی مذکور است الماء المتخذ من العسل
والسکر والحبوب فشربه حلال ما لم یسکر فاذا سکن فقدح الذی یوجد من

السکر حرام عند ابی حنیفةؒ وابی یوسفؒ وقال محمد ما یسکر کثیر فقلیله حرام وعلیه الفتوی وان اشرب للطرب
والنشاط فحرام بالاجماع وان قل واما البنج فاکله للتداوی حلال عند ابی حنیفة وابی یوسف وقال محمدؒ
اکل البنج حرام ولم یجعل الله الشفاء فی الحرام وذکر فی المحیط عن ابی حنیفة ان السکر من البنج حرام
فان طلاق البنجی واقع ویحد شاربه اذا سکر منه و فی زاد القلوب قال علیه السلام من اکل البنج
فکانما زنی معامه سبعین مرة ودر تفسیر امام محمدؒ مذکور است عن ابن عباسؓ قال ان الشجرة الملعونة فی
القرآن هو البنج وقتی مولف این مجالس داعی کافه اهل اسلام ابوبکر رکن مذکر شده در خطه اُچه تذکیر میگفت سخون
در خمر بود بندگی شیخ الاسلام رضی الحق والدین عبد الرحمن جمال درویش طاب ثراه دران مجلس بار داده بود بامداد ان
این ضعیف بخدمت شیخ برای زیارت رفت بندگی شیخ شفقت بسیار فرمودند و گفتند ای فرزند دیروز حد شراب
چند سخن فرمودی فاما در باب بنگ چیزی نگفتی که خلق بیشتر درین مبتلا است این ضعیف گفت که در باب بنگ
وقتی که بنده در قلعه بهکر تذکیر میگفت در باب بنگ چند سخن گفته شد مولانا سعید حاجی مفتی این بنده را نصیحت کرد
که بعد ازین در باب بنگ چنین نگوئی که بنگ مباح است و در باب مباح چون حرام گویند خوف کفر باشد چون این
ضعیف این حکایت کرد بندگی شیخ رضی الدین تعنت شد و فرمود گوینده این سخن چیزی نخوانده باشد من در تفسیر امام فخر الدین
رازیؒ دیده ام که دران آورده است اکل البنج حرام و گفت کتاب تنبیه بود بنده را نمود و گفت بنویس در منبر بگو بنده هم
بخدمت ایشان چند حدیثی نبشت از ان چیزی درین مجلس نبشته شده قال علیه السلام اتقوا خمر الاعاجم قیل ما
خمر الاعاجم یا رسول اللهؐ قال البنج البنج قال علیه السلام سلموا علی الیهود والنصری ولا تسلموا علی
آکل البنج فانه اشر منهما قال علیه السلام یخرج من بلاد الهند شجرة یذهب العقول منها ویورث الحرکة الشیطانیة
فمن اکله یذهب الحیاء منه و فرمود علیه السلام ایاکم والحشیشة فانها خمر الاعاجم بسیار احادیث بود هم برین
اختصار افتاد و در رساله مولانا ضیاء الدین عمر محمد شامی علیه الرحمة مذکور است بعضی از ملحدان میگویند و افترا میکنند
که رتن را اول در خندق بنگ خورده بود و بدان سبب کار بسیار میکرد و پیش رسول علیه السلام خبر بردند رسول علیه السلام
از وی سوال کرد که چه چیز است که میخوری گفت کاه است گفت بیار رتن بخدمت مصطفی برد و مصطفی دید و
در دست کرده فرمود که بخور که حلال است این سخن افترا منافقان است استوار نباید کرد و گوینده را منع باید کرد که
یکی از مناقب رتن اول آنست که هیچ مسکراتی در دهن او نرفته و من در مجموعه ابی فتیح اسدی دیدم که مردی بر حضرت
رسالت پناه علیه السلام آمد و بر ابروی بنگ بود و بوی بد به پیغمبر علیه السلام رسید رسول علیه السلام فرمود بر ابروی تو اثر
بنگ است گفت آری پیغمبر علیه السلام فرمود چه میکنی آنرا گفت یا رسول الله میخورم فرمود انا بری من الذین یاکلون
البنج ویشربون البنج آن مرد تکبر لیست و توبه کرد اگر در وی چیزی نبودی امام محمد و امام شافعی و زفر رحمهم الله
حرام نمی گفتندی و متاخران فتوی بحرمت ندیدندی آمدیم بتفسیر قوله عز وجل یَسْـَٔلُوْنَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَ
الْمَیْسِرِ قُلْ فِیْهِمَاۤ اِثْمٌ كَبِیْرٌ وَّ مَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَ اِثْمُهُمَاۤ اَكْبَرُ مِنْ نَّفْعِهِمَا می پرسند ترا یا محمدؐ از خمر و قمار بگوی محمد اندرین

هر دو بزه بزرگ است و منفعت ها است مر مردمان را ولیکن بزه آن از هر دو بزرگ است از منفعتهای ایشان نظم ذکر
خمر و قمار یکجا یاد کرد چنانچه غزا و قتال بدان معنی که حرب با کافران ساز و سلاح باید و مال و خزینه کردن با غازیان یعنی نفقه
و خمر و قمار بسبب بودن هلاک مال است و سبب عداوت و باز ماندن از ذکر مولی و این هر یکی سبب است مر قطع نصرت را
بقوله تعالی یَسْـَٔلُوْنَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَیْسِرِ سبحان الله ما الطف لعباده حیث لم یحرم الخمر علیهم بمرة
واحدة ولکن حرم درجة حتی لا یشق علیهم الانقلاع عنه بواحدة فانهم کانوا اعتادوا اشربتها واعتقدوا
منافعها حتی قال بعضهم لبعض ان کنت ترید القوة فاشرب الخمر وان کنت ترید الحمراء الوجه فاشرب
الخمر وان کنت ترید السمن فاشرب الخمر وان کنت ترید الشجاعة والسخاوة وذکاء الفهم فاشرب الخمر فحرم علیهم
حالا بعد حال تیسیرا علیهم الا یتمارفلا یاتون فاول آیة تحریم الخمر قوله وَمِنْ ثَمَرٰتِ النَّخِیْلِ وَالْاَعْنَابِ تَتَّخِذُوْنَ
مِنْهُ سَكَرًا وَّرِزْقًا حَسَنًا سکر را از رزق حسن جدا کرد و ذکر حسن با رزق گفت و با سکر نه گفت و اجل صحابهؓ از سکر حذر کردند
و گفتند اگر در وی خیر بودی خداوند تعالی سکر را از رزق حسن جدا نه کردی و سکر از آب خرما خام بود چون تلخ شود آن نیز
خمر است که رسول علیه السلام گفت الخمر من هاتین الشجرتین واشار الی الکرم والنخل و بعضی از صحابه رضی الله
عنهم میخوردند تا پرسیدند مصطفی علیه السلام را از خمر و قمار آیه آمد قُلْ فِیْهِمَاۤ اِثْمٌ كَبِیْرٌ وَّ مَنَافِعُ لِلنَّاسِ و بعضی نیز حذر کردند
و گفتند چیزی که بسبب وی اثم است ما نمی خوریم تا آنگاه که یکی از یاران خمر خورد و در نماز در آمد و سوره قُلْ یٰۤاَیُّهَا الْكٰفِرُوْنَ
میخواند خطا خواند این آیت آمد قوله تعالی لَا تَقْرَبُوا الصَّلٰوةَ وَاَنْتُمْ سُكٰرٰى می خوردن وقت نماز حرام شد بیرون وقت
حلال بود من وقت طلوع الفجر الی وقت طلوع الشمس حرام بود و من وقت طلوع الشمس الی وقت الزوال حلال بودی تا آن وقت که سعد بن معاذ الانصاری مهمانی
کرد یاران از سر شتری کباب کرد و میخوردند و مست شدند و دران اثنا خود سخن گفتند و منازعت افتادند تا یاری استخوان شتر
و هو عظم الذقن به بینی مبارک سعد زد تا بینی وی بشکست خبر وی با مصطفی علیه السلام رسید عمرؓ دعا کرد و گفت الهی بین لنا
فی الخمر بیانا شافیا آنگاه این آیه آمد یٰۤاَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْۤا اِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَیْسِرُ وَالْاَنْصَابُ وَالْاَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ
الشَّیْطٰنِ فَاجْتَنِبُوْهُ فحرمت الخمر لعشرة المعانی احدها قرن الخمر بالانصاب والانصاب ما نصب لیعبد من دون
الله ثم الانصاب حرام فقرینها کذلک حرام والثانی قال رجس والرجس حرام کما قال الله تعالی ولحم خنزیر
فَاِنَّهٗ رِجْسٌ والثالث من عمل الشیطان ولا یجوز استعمال اعمال الشیطان والرابع امر بالاجتناب وانما یؤمر المراد با
الاجتناب عما هو حرام والخامس علق الفلاح بالاجتناب عنه فقال لعلکم تفلحون والسادس
انه یوقع العداوة بین المسلمین وما یوقع العداوة بین المسلمین فهو حرام والسابع یصد عن ذکر الله وما یصد عن
ذکر الله فهو حرام والثامن یوقع البغضاء بین المسلمین وهو عداوة الله فهو
حرام والتاسع یصد عن الصلوة وذلک حرام والعاشر فهل انتم منتهون
ای جاء وقت الانتهاء فانتهوا و بدانکه خمر را به تازی نامهای بسیار است از جمله
نامهای زشت ترین نامی که یاد کنی برد وهو الخمر وهو مخامر العقل یعنی پوشنده و برنده

عقل بود چون تاثیر خمر در ازالت عقل بود و قیمت آدمی به عقل بود وی محتاج زیادت عقل بود خمر ش نام کرد تا از وی حذر
کنی چنانچه جعفر طیار حذر کرد که در خبر آمده است که جبرئیل علیه السلام مصطفے علیه السلام را خبر کرد که جعفر را در ایام جاهلیت چهار
خصلت پسندیده بوده است تو که رسولی از وی بپرس رسول علیه السلام از وی پرسید گفت یا رسول اللہ اگر تو نپرسی به
دیگری نگویم گفت در جاهلیت و اسلام خمر نه خورده ام زیرا که وی را مزیل عقل دیدم و قیمت خود در عقل دیدم و دیگر ما عبدت
الصنم قط لانه لا یضر و لا ینفع و سوم ما زنیت قط بغیر علی اهلی و چهارم ما کذبت قط لانی رایت الکاذب دنیا
فیما بین الناس و اعلم ان الله تعالے لا یمنع الیهود ولا النصاریٰ ولا المجوس ولا الحائض ولا الجنب من
ذکره سوے السکران فانه قیل لا تقربوا الصلوٰة وانتم سکاریٰ والمنع عن ذکر الله من اشد العقوبات الا
تری ان الکفار فی جهنم یدعون الله تعالیٰ تسعین الف سنة ربنا غلبت علینا شقوتنا فیجیبهم الله تعالی
اخسئوا فیها ولا تکلمون فمنعوا عن ذکر الله تعالے وعن دعائهم ربنا فیشتد علیهم العذاب حتی غدہذا
العذاب علیهم علے عذاب جهنم حتی قال معاذ بن جبل رض الان غلبت الشقاوة حیث منعوا عن
ذکر الله تعالے و قوله قل فیهما اثم کبیر سمیها اثم کبیر ولم یقل ان عین الخمر حرام فانها حرمت
بعلة قال بینهما اثم کبیر لانه مذهبة العقل و متلفة للمال قوله ومنافع للناس فمنافع الخمر الاسراج
بالتعرف وتقوی المعدة و یهضم الطعام ویعین علے الباه وتشجع الجبان وتسخی البخیل وتصفی
اللون ولکن اثمهما عند الله تعالی فی الوزر والعقاب اعظم من نفعهما ما الکم فی حال ما کان الحلال
وقیل اثمهما بعد التحریم وقیل فیهما اثم کبیر مادام خمرا منافع للناس اذا صار خلاً وللمیسر القمار والنرد و
الشطرنج ولعب الصبیان ما یجوز بکل مخاطرة قمسا و ان مخاطرة الصدیق مع المشرکین حین قال
رسول الله صلی الله علیه وسلم زد فی الخطر والعد فی الاجل کان قبل تحریم القمار ثم نسخ بعد تحریم
القمار و انما رخص بعد تحریم القمار اذا کان الخطر من جانب واحد ویقرء وا اثمهما اکبر من نفعهما ولا فرق
بین الاکثر والاکبر لان الشیٔ اذا کان اکثر کبر و قیل لا منفعة فیها بعد التحریم کما قال ابن عباس رض
ما حرم الله تعالی شیأ حتی نزح منه جمیع منافعه وقیل المنفعة علے الوجهین دینیة و دنیاویة فبعد
التحریم لا نفع فیهما من حیث الدین لکن یحصل النفع الدنیاویة علے وجه الحرام ومنفعة الحرام
یسمے نفعا وما قال ابن مسعود رض ان الله تعالیٰ لم یجعل شفاءکم فیما حرم علیکم ای لا یطلبوا منه الشفاء
قوله و بایع البشر دوم کسیکه روی او در گور از قبله بگرداند فروشندهٔ آدمیان است بدانکه فروختن بنده در شریعت روا
است فاما خداوندان تقوی احتراز کرده اند از ان سبب که مردی بر رسول علیه السلام آمد و گفت یا رسول اللہ
من میخواهم که بسودا روم فرمود فاما سودای بشر نه کنی گفت یا رسول اللہ مرا معلوم نشد فرمود بردگان از محلی بستانی
و در محلی دیگر بفروشی که التاجر مرزوق والجالب ملعون یعنی سوداگر مرزوق است و جلب کش ملعون باشد و بعضے گویند
آنکس ملعون باشد که فرزند از مادر جدا کند چنانچه رسول علیه السلام گفت هر که فرزند را از مادر جدا کند جدائی افگند خدا تعالیٰ میان او

ومیان

ومیان فرزندان او و دوستان او روز قیامت و عبد الله ابن عباس رض گفت که مردی بود در قبیله بنی مضر رسول علیه السلام
او را دوست داشتی روزی آن مرد کنیزکی را فروخت و پسرک آن کنیزک در خانه داشت خبر بر پیغمبر علیه السلام بردند چون
آن مرد بر رسول علیه السلام آمد رسول علیه السلام از وی اعراض کرد آن مرد نعره بزد و گفت یا رسول اللہ از من خطا بزاد که
از من اعراض کردی رسول علیه السلام فرمود هر که جدائی کند میان کنیزک و فرزندان او من از ان بیزارم آن مرد در خانه رفت
و بیع را اقالت کرد و فرمود علیه السلام هر که جلب کشی کند خدا تعالیٰ و فرشتگان بروی لعنت کنند بعضے گویند مراد از تن
حر است که در خبر است هر که حر را بفروشد خود را بستم در دوزخ در آورد و بعضی گویند که بشر نامی غلامی بود بکسر با و سکون
شین او را رسول علیه السلام آزاد کرده بود مردی او را فروخت پیغمبر علیه السلام در باب او این وعید فرمود قوله و شاهد
الزور سوم کسیکه روی او از قبله بگردانند در گور گواهی دروغ دهنده باشد بدانکه ای مومن گواهی دروغ دهنده را گناهے
معظم است و برنده است در دوزخ رسول علیه السلام گفت هر که خواهد بزودی در دوزخ رود باید که گواهی بدروغ دهد
دل او سیاه شود و نور روی او برود و گور بروی تنگ شود فرمود علیه السلام من شهد بالزور مسخ فی قبره خنزیرا هر که
گواهی بدروغ دهد در گور خوک شود مردی بر ابوبکر صدیق رض آمد و گفت یا صدیق رض من مردی را در گور دیدم که صورت
او مانند خوک شده بود صدیق رض فرمود نباشد مگر او گواهی دروغ دهنده چون تفحص کردند همچنان بود و فرمود علیه السلام هر که
گواهی دروغ دهد عرش بلرزد و حملة العرش بروی لعنت کنند و فرمود علیه السلام ما من مؤمن یشهد بالزور الا
یعذبه الله عذابا شدیدا یعنی نیست کسے از مومن که بدهد گواهی بدروغ الا آنکه خدا تعالیٰ عذاب کند او را روز قیامت
عذابی سخت و بدانکه ای مومن گواهی دروغ دادن بر دو وجه است یکے آنکه مردی دعوی قذف کند و گواهی دروغ دهد
و او حد خورد این نیز موجب عقوبت باشد رسول علیه السلام فرمود هر کرا حد زنند بگواهی دروغ تمام کارهای نیک گواه
او را باشد دیا گواهی داد از سبب گواهی او را سنگسار کنند او و کشندهٔ او یکسان است در بزه همچنین رسول علیه السلام
گفت یا گواهی داد که این دزد است و دست او ببریدند این نیز از ان است رسول فرمود روز قیامت یکے را دو دست
بریده در گردن او آویخته حشر کنند و منادی ندا کند که این آن مرد است که گواهی دروغ داده است دو دست یکے برانیده
است دیا گواهی دهد که بدان گواهی مال یکے برود آن نیز زشت است رسول علیه السلام گفت از هر که یکدرم بگواهی دروغ
تلف شود هزار سال در دوزخ آن گواه را عذاب کنند و یا گواهی بدروغ دهد که فلان است این را رسول علیه السلام
بدترین گواهی گفت و فرمود علیه السلام هر که گواهی بر قبر کسے بدروغ دهد چهل سال او را در گور عذاب کنند و هر کاریکه او را
خواهد کتانید بار در گردن گواهان خواهد شد قوله و آکل الربوا و چهارم کسیکه روی او در گور از قبله بگردانند خورندهٔ
ربوا است و بدانکه ای مومن ربوا استدن حرام است چنانچه حقتعالی گفت و احل الله البیع و حرم الربوا قوله
تعالیٰ لا تاکلوا الربوا و رسول علیه السلام فرمود در خطبه یا ایها الناس اجتنبوا الربو فان الله تعالی حرم
علیکم و فرمود علیه السلام دوست ندارد ستدن ربوا اگر اهل دوزخ و فرمود علیه السلام میان دوزخ و میان سه نفر
پرده نیست مگر هر که مادر و پدر را برنجاند و هر که زکوٰة مال ندهد و هر که ربوا ستاند و فرمود علیه السلام در بنی اسرائیل

مردی بود که ربوا ستدی چون مرد او را در گور کردند گور او را قبول نکرد و بیرون می انداخت تا هفتاد بار فرمود هر که دست از ربوا بدارد خدائتعالی او را بیامرزد و فرمود علیه السلام هر که ربوا ستاند فردای قیامت در دوزخ آن مال مار سیاه شود و در گردن او بپیچد و در دوزخ برود و هر بار که طرف بالا آید آن مال او را فرو برد و فرمود علیه السلام هر که یک درم ربوا ستاند هزار سال در دوزخ باشد و فرمود علیه السلام هر که ترس از خدائتعالی ترک هر ربوا را بهر درمی او را ثواب آزادی بنده باشد و فرمود علیه السلام هر که بگذارد ربوا را یکدرم حقتعالی او را ترازوی او بوزن نوزده کوه احد کارهای نیک اندازد و گفت علیه السلام که ربوا سود است در دنیا و زیان است در عقبی و فرمود علیه السلام هر که یکدرم قرض حسنه دهد و ربوا نستاند او را در بهشت درجه اولیا خدائتعالی باشد شیخ حبیب عجمی پیش از توبه ربوا خوار بوده است در خانه غریبان رفتی و ماه خود طلبیدی اگر نبودی گفتی ربوا بدهید اگر نبودی گفتی مزد پای من بدهید روزی در خانه فقیری رفت او را چیزی نبود سر گوسفندی در دیگی در نشانده بود گفت مال من بدهید او گفت ندارم گفت از سود چیزی بده گفت ندارم سر دیگ باز کرد و سر گوسفند کشید عورت خانه گفت ای حبیب بعد از سوم فاقه این سر پیدا کرده ایم فرزندان گرسنه دارم بر ما شفقت بکن هیچ بر ایشان رحمت نکرد سر گوسفند کشیده در خانه آورد و زن را گفت این را در نشان تا طعام پیدا کنم زن در نشاند حبیب بیرون آمد بچگان بازی میکردند چون حبیب را دیدند و گفتند بگریزید از حبیب ربوا خوار نباید که گرد او بما رسد و ما در آتش دوزخ گرفتار شویم این سخن گفتند و بگریختند حبیب شرمنده شد و گفت وای بر من که از من بچگان ننگ میکنند پشیمان شد و باز گشت بجز دل پشیمانی ندا در ملکوت شد که ما حبیب را حبیب خود گردانیدیم و لوث معصیت او را بآب مغفرت پاک گردانیدیم در حالت مراجعت بر جمعی کودکان رسید ایشان گفتند که بگریزید از حبیب دوست خدای نباید گرد ما بجامهٔ او رسد و ما بسوزیم حبیب نعره زد و گفت ملکا هنوز توبه درست نکرده ام که ندا دوستی خود در دل بندگان رسانیدی در سر او فرو خواندند یا حبیب ما را بندگان اندک پذیر بسیار بخش میخوانند و میدانند که در حق تو کرم کردیم و ترا از ربوا بر کشیدیم تا بدانی که دست از باز داشتن از ربوا چنین سعادت روزی شود ایزد تعالی فلاح را بر دست باز داشتن از ربوا در بست چنانچه فرمود لَا تَاْكُلُوا الرِّبٰوا اَضْعَافًا مُّضٰعَفَةً وَّاتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ و چون ربوا خواران ربوا ستانان جمع میکردند اضعافا مضاعفه شدی فرمان شد اضعاف مستانید و اگرنه اندک هم حرام است که اَحَلَّ اللّٰهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبٰوا و رسول علیه السلام فرمود هر که یک دانق از ربوا ستاند چنان بود که در دوزخ صد هزار سال باشد وَاتَّقُوا اللّٰهَ از خدا بترسید از ستدن ربوا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ای تنجون من النار هر که از دوزخ جست فلاح یافت پس اگر خواهی که از دوزخ نجات یابی دست از ربوا بدار و این حیله که میکنی وکالا میفروشی حیله شریعت جایز است از عذاب ربوا خواران خلاص یابی فاما عذابی که برای بی رحمان معدن است از آنچه چگونه خلاص یابی رسول علیه السلام فرمود من لا یرحم لا یرحم یعنی هر که در دنیا بر بندگان خدا رحمت نکند فردای قیامت خدائتعالی نیز او را رحمت نکند و در آسمان ششم چون کار او بالا رود باز بر روی ویش زنند رسول علیه السلام فرمود که فردای قیامت در دوزخ بنده بنالد فرمان شود بر تو رحمت نکنیم که تو بر بندگان ما رحمت در دنیا نکرده بودی رسول علیه السلام گفت ربوا دهنده و ربوا ستاننده و خط

نویسنده

نویسنده و گواه شونده در بزه برابر باشند پس ای مومن چند روز در دنیا هستی خود را بسزاوار آتش مگردان که رسول علیه السلام فرمود من اکل الربوا فله النار واللظی قوله والنائحة پنجم کسیکه در گور روی او از قبله بگردانند زنی باشد که نوحه گر باشد بدانکه ای مومن نوحه کردن زنان بدترین گناهان ایشان است و از اعمال جاهلان است که رسول ؐ فرمود النوحة من عمل الجاهلیة و گفت علیه السلام ما من امراة اصابت لها مصیبة فی زوجها او ولد فناحت الا وفتحت فی قبرها ابواب النیران یخرج منه الحیات والعقارب والدیدان و فرمود علیه السلام هر که وقت مصیبت نوحه کند و یا آنکه موی کند نام او در دیوان منافقان بنویسند و لعنت خدائتعالی بر و دائم باشد و فرمود علیه السلام چون بنده بمیرد و اهل او نوحه کند ملک الموت بگوید برای چه نوحه میکنید اگر خشم شما بر خدائتعالی است پس کافرید و اگر بر من است من از خود نیامده ام بغیر فرمان خدائتعالی بخدا که من از آمدن باز نخواهم ماند تا ما دام که از شما زنده باشد یکی و فرمود علیه السلام نوحه کردن عذاب دنیا است و عذاب عقبی است و فرمود علیه السلام هر که در مصیبت نوحه کند یا بانگ کند صد ساله گناهانش بنویسند و اگر صبر کند صد ساله عبادتش بنویسند و اگر بی توبه بمیرد با ابلیس در دوزخ بماند و فرمود علیه السلام که زن نوحه گر بوی بهشت نیابد و فرشتگان زمین و آسمان بروی لعنت کنند و بدیهائی زیادت گردد و نیکیهای او کم گردد و فرمود علیه السلام حقتعالی سوی زن نائحه بنظر رحمت نه بیند و عذاب او در دوزخ از همه سخت تر باشد و روی او چون روی سگ گردد و فرمود علیه السلام هر که وقت مصیبت بانگ کند یا نوحه کند یا جامه بدرد فردای قیامت در پیشانی او نبشته بیرون آید دوری تو از رحمت خدائتعالی و در دوزخ با فرعون و هامان و قارون و شیطان باشد و فرمود علیه السلام هر که در وقت مصیبت روی سیاه کند یا دو کان بشکند و یا دم اسپ ببرد یا موی سر حلق کند بگشایند در گور او هفتاد در از آتش دوزخ و خدائتعالی از آن بنده خوشنود نباشد و هیچ طاعتی او قبول نکند تا توبه نکند و فرمود علیه السلام هر که در وقت مصیبت بانگ کند و یا موی بکند بهر موی که بر اندام او باشد در هر دوزخی خانه برای او بنا کنند و چنانستی که هفتاد مومن را کشته و گفت علیه السلام در وقت مصیبت بانگ نه کند و روی سیاه نکند مگر ملعون و هر که در خانه سیاه کند حقتعالی گور او را تنگ و تاریک گرداند تا روز قیامت گور او روشن نشود و حساب بروی دشوار شود تا آن زمان که آن در سیاه باشد هر روز هزار بدی بر وی بنویسند خرد ترین گناه همچند کوه احد باشد و بر صراط قدم او بلرزد و در دوزخ افتد و رسول علیه السلام فرمود مکنید روی خود را سیاه که وقت مرگ پشیمان شوید و عقوبت آن سخت است و رسول علیه السلام فرمود هر که بر مصیبت صبر کند حقتعالی از وی خوشنود باشد و جمله گناهان او بیامرزد و دو هزار درخت در بهشت یابد و همه فرشتگان او را رحمت کنند و خدائتعالی بوی آتش دوزخ حرام گرداند و فرمود علیه السلام هر که بر مصیبت صبر کند ثواب ایوب پیغمبر یابد و ضمان او در بهشت منم چون مهتر ایوب صبر کرد بر مصیبت بخطاب نِعْمَ الْعَبْدُ اِنَّهٗٓ اَوَّابٌ مشرف شد و از آن بعد رحمت صحت یافت چنانچه حقتعالی در کلام مجید میفرماید قوله عز و جل وَاَيُّوْبَ اِذْ نَادٰى رَبَّهٗٓ اَنِّىْ مَسَّنِىَ الضُّرُّ وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرّٰحِمِيْنَ فَاسْتَجَبْنَا لَهٗ فَكَشَفْنَا مَا بِهٖ مِنْ ضُرٍّ وَّاٰتَيْنٰهُ اَهْلَهٗ وَمِثْلَهُمْ مَّعَهُمْ رَحْمَةً مِّنْ عِنْدِنَا وَذِكْرٰى لِلْعٰبِدِيْنَ یاد کن ای محمد صلی الله علیه وسلم قصه بنده ما ایوب ؑ چون ندا کرد پروردگار خود را

بدرستی مرا رسید زیان و تو مهربان ترین مهربانی پس مستجاب کردیم ما مر اورا و دور کردیم ما آنچه بود بدو از زیان و بدادیم
اورا اهل اورا و مانند ایشان با ایشان رحمتی از نزدیک ما و این یاد کرده است مر عابدان را **قوله** اَیُّوْبَ در خبر آمده است
که ایوبؑ مانند ملکی بود و نام پدر او موسیٰ بود و گویند پدر او هم پیغمبر بود و او را بسیار مالها از هر دو نوع بوده است و زمینها
بسیار داشت سی صد جفت ستور داشت و سیصد غلام که در زمین او زراعت و نهال میکردند مویشی بسیار داشت از شتران و ماده
گاوان و گوسپندان و اسپان و گویند که سی هزار اسپ و چهل هزار شتر و پنجاه هزار ماده گاو و ستور و صد و شصت هزار گوسپند
و سی هزار غلام و کنیزک داشت و شش زن داشت و دوازده پسر داشت و شش دختر داشت و در سخاوت و عبادت
ثانی نداشت شیطان حسد کرد و گفت الٰهی اگر ایوبؑ را فراخی مال و اسباب نبودی طاعت نکردی فرمان رسید ای لعین
من بهتر میدانم عبادت او در تنگی و فراخی یکسان است ابلیس گفت مرا بروی مسلط گردان فرمان شد که ما ترا مسلط
کردیم بر و شیطان آمد و مانند آتش شد و تمام زراعت او سوخت ایوبؑ را خبر کردند حمد خدا گفت و گفت ازان کسیکه بر
ما امانت بود بر و چه شود همچنین گوسپندان او بسوخت باز مهتر ایوبؑ را خبر کردند باز همان جواب داد تا شتران و ماده گاوان
و اسپان بسوخت او اصلا جزع نمیکرد و زنان و فرزندان او در یک خانه بودند ابلیس سقف خانه بر ایشان انداخت
هر همه مُردند هم جزع نکرد ابلیس گفت یا الٰهی چون تندرستی نفس خود دارد هم ازان طاعت میکند فرمان شد ای لعین
این زمان حسد در وجود او می کنی بر وجود نیز مسلط شو دبیاز ما مهتر ایوبؑ در سجده بود که ابلیس آتش شد و در سوراخ بینی او
در آمد چنانچه درون مبارک وی سوخت و تمام وجود مبارک او پخته شد ده هزار چهار صد کرم در وجود او افتاد و در یم
از وجود مبارک او از دهن و گوش و بینی بیرون آمدی همه همسایگان از وی برمیدند نماند بر و مگر زن او ماچین
بود بنت میشا بن یوسف بن یعقوبؑ و بعضے گویند که رحیمه نام داشت تیمار داشت مهتر ایوبؑ رحیمه کردی هفت
سال و بقولی ده سال و بقولی هژده سال درین زحمت مبتلا بود پس بگذاشتند او را اقربای او و یار نزدیک و دور هیچکس
بپرسیدن او نیامدی مگر دو مرد از برادران او آمدندی و میگریستندی و زاری میکردندی و بدرگاه خدا تعالیٰ مینالیدندے
و میان یکدیگری گفتندے ماناکه ایوبؑ گناهی کرد که بدین زحمت گرفتار شد **قوله** اِذْ نَادٰى رَبَّهٗ و چون ندا کرد پروردگار
خود را الندا هو رفع الصوت و بعضی گویند در دل مناجات کرد و بعضے گویند از زبان گفت **قوله** اَنِّیْ مَسَّنِیَ
الضُّرُّ ای اصابنی البلاء والشدة وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرّٰحِمِیْنَ احوال خود عرض کرد ظاهر دعا نه گفت که مرا صحت بخش
سوال مسنی الضر برای چه معنی گفت این نالیدن از پیغمبران در بلاے سبحان چگونه باشد که خدا تعالیٰ اورا
صابر خوانده است اِنَّا وَجَدْنٰهُ صَابِرًا **جواب** بعضے گویند که ابلیس بصورت طبیب شده بروی آمد و گفت
اگر گوشت خوک بخوری صحت یابی مهتر ایوب رخ به آسمان کرد و گفت الٰهی تو بهتر میدانی که دشمن تو بر
دوست تو چه میگوید مسنی الضر ازین گفت و بعضے گویند روزی در نماز بود و از ضعف استادن نمی توانست
بر زمین افتاد و گفت مسنی الضر چون از بندگی ماندم زیان کار شدم و بعضے گویند کرمی از وجود مبارک او افتاد
و او را بر گرفت و در جای خود داشت فرمان شد بلای ما اختیار می کنی چون عتاب آمد گفت مسنی الضر

و بعضی گویند از تمام وجود مبارک او بجز دل و زبان از کرمان خلاص یافته بود از زبان و دل خدا را یاد میکرد روزی کرمے
بزبان وی بچشید و گفت ملکا ترا بزبان یاد میکنم و بدان یاد خود را راحت و آسایش میرسانم چون زبان من طعم کرمان شدے
ترا چگونه خواهم یاد کرد و گفت مسنی الضر بعضے گویند کرمان گرد دل او شدند گفت الٰهی دل ما خزانه محبت تست اگر دل
ما خراب شود مرا زیان رسد انی مسنی الضر گفت و بعضے گویند مادر پیری داشت یک روز از غایت ضعف پاے
مبارک ایشان بلغزید و بر مادر افتاد و او را آسیب رسید گفت مسنی الضر بعضے گویند که زن او بمزدوری رفتی و قوت او از ان
بودی روزی در خانه کافری رفت آن کافر گفت اگر ایوبؑ را خبر خورانی ترا مزدوری کردن ندهم ازان خانه بیرون آمد و
خانه دیگر رفت آنجا مزدوری کرد و بر ایوبؑ آمد و حکایت کرد و گفت مسنی الضر و بعضے گویند رحیمه بر عورتی رفت براے
مزدوری آن عورت گفت که موی سر خود بعضے مراده تا در موی خود وصل کنم از غایت شفقت که بر ایوبؑ داشت دو گیسو
با مقراض بُرید و آن عورت را داد ابلیس بر ایوبؑ آمد و گفت رحیمه را سر دی برای سفاح گرفته بود و دو گیسوی او
برید اگرچه استیلاء بروی نداشت فاما از جهت طعنه ابلیس تنگ آمد و گفت الٰهی حال ایوبؑ چنان شد که شیطان مرا
طعنه میزند گفت مسنی الضر و چون گیسوی رحیمه را دست داشتی سوگند خورد که چون صحت یابم او را صد چوب زنم
قوله فَاسْتَجَبْنَا لَهٗ ای مومن در هر بلا و رنجی که ترا رسد باید که بسیار گوئی یا ارحم الراحمین نه بینی که چون مهتر ایوبؑ
ارحم الراحمین گفت دعای او مستجاب شد و زحمت از وی دفع شده و آمده است که رحیمه برای مزدوری رفته بود که
حقتعالیٰ جبرئیل را فرستاد و بر ایوبؑ فرمان شد که کف پای خود را در زمین بزن تا عجائب به بینی پا بر زمین بزد آب
صاف و سرد بیرون آمد فرمان شد درین غسل کن چون غسل کرد تمام زحمت ظاهری از وی دور شد فرمان شد پای دیگر به
زن پس پای بزد آبی دیگر بیرون آمد فرمان شد که ازین آب بخور چون آب خورد تمام علت باطن او دفع شد مهتر جبرئیل
علیه السلام او را جامه بهشت پوشانید و بر تخت نشاند فرشتگان مبارکباد میکردند و گرد بر گرد او می ایستادند خلق شهر از
هر طرف میدویدند و هر کسے هدیه می آورد رحیمه چون آمد ایوبؑ را ندید در طلب او شد و هر کسے را میدید چون نزدیک
ایوبؑ رسید ایوبؑ را نشناخت ایوبؑ گفت ای عورت چه میطلبی گفت جای پیغمبری را که بزحمت گرفتار بود دیدے
گفت چگونه بود گفت تندرست بود مانند تو بود مهتر ایوبؑ بگریست و گفت منم ایوبؑ حقتعالیٰ مرا تندرستی داد بیا و به
پهلوی من بنشین رحیمه شاد شد و شکر مر حضرت صمدیت را گفت مهتر ایوبؑ خواست که آن صد چوب رحیمه را زند
که سوگند خورده بود رحیمه ضعیفه شده بود گفت ای شوهر چند روز فرصت ده تا قوت گیرم گفت نتوانم رحیمه گفت یا ارحم
الراحمین چنانچه بر شوهر ما آسان کردی زحمت این نیز بر من آسان گردان مهتر جبرئیل شاخی بزرگ آورد که در
وی صد شاخ خورد بود فرمان شد فَاضْرِبْ بِّهٖ وَلَا تَحْنَثْ یکبار همین شاخ رحیمه را بزن گوئی که صد زدی **قوله**
تعالیٰ وَاٰتَيْنٰهُ اَهْلَهٗ وَمِثْلَهُمْ مَّعَهُمْ حقتعالیٰ اهل و فرزندان او تمام زنده گردانید و تمام مویشی او زنده شد و در زمین
که تخم گندم ریخته بود حقتعالیٰ باران فرستاد و تمام زر شد و در زمین که تخم گندم ریخته بود تمام نقره شد چنانچه تمام زمین از زر
و نقره پُر شد وَمِثْلَهُمْ مَّعَهُمْ بعضے گویند باز آن شش زن نیز کرد هر یکے دو پسر و یکے دختر آورد چنانچه دوازده زن شد و بیست و چهار

پسر شد و دوازده دختر ابن مسعودؓ گوید اهله باعیانهم و مثلهم معهم قوله رَحْمَةً مِّنْ عِنْدِنَا ای نعمة منا یکے
بستانم دو چندان بدهم وَذِكْرَىٰ لِلْعَابِدِينَ بدین آیت پندیست مر عابدان را که چنانچه مهتر ایوبؑ در زحمت و
بندگی ما نقصان نکرد تو نیز ای عابد در حالت زحمت از خدمت ما تقصیر مکن تا ترا نیز دو چندان ثواب دهیم قوله والمحتکر
ششم کسیکه در گور روی او از قبله بگردانند محتکر است و محتکر آن است که غله را گرد کند نیت کند آنکه چون گران شود بفروشم درین
دو بی شفقتی است بر مسلمانان یکی آنکه در حالت مثل غله را گرد می آرد و دوم آنکه نیت گرانی در دل میکند که گران شود و این بد
ترین گناهان است چنانچه فرمود علیه السلام الاحتکار اکبر الکبائر و فرمود علیه السلام من احتکر طعاما اربعین یوما
فلیتجهز الی النار یعنی هر که گرد کند غله را چهل روز به نیت گرانی پس او ساخته شود بسوی دوزخ و فرمود علیه السلام
المحتکر عاصی والمحتکر فاسق و فرمود علیه السلام من احتکر طعاما اربعین یوما فقد بری من الله والله بری
منه و فرمود علیه السلام لا یحتکر الا الخاطی و فرمود علیه السلام المحتکر ملعون و فرمود علیه السلام هر که احتکار کند خونی باشد و
فرمود علیه السلام من احتکر فله النار و فرمود علیه السلام سخت ترین عذاب خدای تعالی بر محتکر باشد و فرمود علیه السلام
هر که احتکار کند غله را بهر دانه آن غله یکساله گناه بنام آن در نامهٔ اعمال او بنویسند و بهر روزی گناه خونی بنویسند
و گفت علیه السلام هر که احتکار کند غله را بهر دانه که جمع کند در گور او مارے شود و در دوزخ ثعبانی گردد و فرمود
علیه السلام المحتکر کافر شاید که مراد ازین کفران نعمت باشد و فرمود علیه السلام احتکار نه کند غله را مگر بی مهری که
او را در دل مهر نباشد و آتش دوزخ سزاوار او باشد و فرمود علیه السلام دشمن ترین بندگان سوی حضرت رحمان
کافرانند و آن کسانیکه احتکار کنند مردی بر رسول علیه السلام آمد و گفت یا رسول اللهؐ من غله جمع میکنم چون
گران شود آن را به فروشم رسول علیه السلام فرمود زود تر فروش تا دوزخی نشوی و فرمود علیه السلام هر که چهل روز
احتکار کند چهل هزار سال در دوزخ بماند و هر که بیست روز احتکار کند بیست هزار سال در دوزخ ماند قوله و تارک
الجماعة هفتم کسیکه روی او از قبله بگردانند تارک جماعت باشد بدانکه ای مومن ترک جماعت کردن گناه کبیره
است که رسول علیه السلام فرمود تارک الجماعة ملعون فی کل کتاب انزل الله تعالیٰ علی الانبیاء و فرمود علیه
السلام تارک جماعة در دوزخ عذاب دردناک باشد و روی او سیاه کنند و فرمود علیه السلام هر که هفت روز تنها نماز
بگزارد در آسمان او را اندا کنند ای دشمن خدا جای تو در دوزخ ابد باشد یعنی طول مدت و فرمود هر که سه جمعه در مسجد حاضر
نشود فاسق گردد و گواهی او قبول نکنند و فرمان حق تعالیٰ برین است وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ ای نماز کنید با نماز
کنندگان رکوع بمنزله قیام است هر که در رکوع با امام رسید گوئی رسید در رکوع پشت را خم کردن است این
رکوع لغوی است در رکوع شرعی آن است که پشت را چنان خم کند که کف دست او را بزانو رسد و اگر کمتر ازین باشد
اگر طرف قیام نزدیک تر باشد نماز روانه باشد و اگر طرف رکوع نزدیک تر باشد نماز جائز باشد و صحیح همین است و قرار
گرفتن ساعتی در رکوع واجب است نزد ما و نزدیک شافعیؒ فرض است مجرد رکوع فرض و قرار در رکوع واجب است و تسبیح در رکوع سنت سه بار
و پنجبار و یا هفت بار مستحب است و دیدن سوی پشت پای او لبست و چشم پوشیدن بدعت است عاقبت ما و از الجمله مسلمانان خیر باهمه کرمه

المجلس

المجلس الحادی عشر فی فضیلة الجمعة والغسل والصلوٰة وما یلیق بها

بسم الله الرحمن الرحیم عن معاذ بن جبل رضی الله تعالیٰ عنه انه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم
الجمعة حج للمساکین وهو عید لاهل الدنیا فی الدنیا و عید لاهل السماء فی السماء و عید لاهل الجنة فی الجنة
یعنی روز جمعه حج مسکینان است و عید اهل دنیا در دنیا است و عید اهل آسمان در آسمان است و عید اهل بهشت در
بهشت است راوی این حدیث آن جوانی است که در میدان شریعت شهسوار بود و در آنچه حضرت رسالت
علیه السلام معاذ را ولایت یمن دادند و روان کرد حضرت رسالتؐ او را جبهٔ خود پوشانید و دستار مبارک خود بر تارک
سر او نهاد و او را بر شتر سوار کرد و خود با جمیع صحابه برکاب او پیاده تا دروازهٔ مدینه رفت و معاذ هر بار میخواست که خود را
از شتر بر زمین اندازد و رسولؐ گفت اسکن اسکن ساکن باش که من بفرمان خدای تعالیٰ ترا تعظیم میدهم وقت وداع
از وی پرسید که بمقتضی الیمن لك یا معاذ من ترا ولایت یمن سپرده ام بچه حکم خواهی کرد گفت بکتاب الله قال فان
لم تجد قال فبسنة رسول الله قال فان لم تجد قال فاجتهد برائی فضربه فقال الحمد لله الذی وفق رسوله
رسول الله علی ما یحب ویرضاه فاجتهد برائی فعانق رسول اللهؐ وقبل علی جبهته قوله الجمعة بدانکه ای مومن
بهترین روزها جمعه است چنانچه پیغمبر گفت علیه السلام سید الایام یوم الجمعة یعنی بهتر روزها روز جمعه است
و گفت علیه السلام افضل الایام یوم الجمعة یعنی بهترین روزها روز جمعه است که فرمود علیه السلام اشرف
الایام یوم الجمعة و فرمود اکبر الایام یوم الجمعة یعنی جمعه فاضلترین و شریفترین و بزرگترین روزهاست و فرمود
علیه السلام الجمعة کنز الحسنات روز آدینه گنج نیکوئیها است و گفت الجمعة معدن الخیرات یعنی روز آدینه
کان نیکیها است و گفت اگر خدای تعالیٰ امت مرا عذاب خواستی تا ایشان را بروز آدینه مشرف نگردانیدی و گفت
علیه السلام هر پیغمبر را حق تعالیٰ روزی داد که دران روز عبادت می افزودند و امت مرا روز آدینه داد که آن بهترین
روزها است و فرمود علیه السلام که مهتر موسیٰؑ مناجات کرد و گفت الٰہی مرا روز یکشنبه دادی امت محمدؐ را کدام روز خواهی
داد فرمان شد ایشان را روز آدینه خواهم داد گفت یا الٰہی ثواب روز آدینه چیست فرمان شد ای موسیٰؑ هر که از امت تو نیرد
یکشنبه صد هزار کار نیک کند امت محمدؐ در یک ساعت جمعه یابند موسیٰؑ گفت الٰہی مرا از امت محمدؐ گردان و آمده است که
چون فرمان جمعه بر مهتر عالم رسید جبرئیل آمد در دست او مانند آئینه سپید بود و دران تخته سیاه بود و گفت یا محمدؐ این آئینه
است و دران نیکی است ترا و امت ترا اگر موسیٰؑ این روز یافتی امت او گوساله پرست و جهود نشدی و اگر عیسیٰؑ این روز
یافتی قوم او خر پرست و ترسا نگشتے رسولؐ فرمود این نکته سیاه در وی چیست گفت این ساعتے است در هر مومنی که دریابد
آنرا هر چه از خدای تعالیٰ بخواهد بیابد یا برای او ذخیره شود و یا بدی از وی دور گرداند که این بهترین روزها است نزدیک خدای
تعالیٰ و اهل بهشت این روز را یوم المزید میخوانند و فرمود علیه السلام ان لیلة الجمعة ویوم الجمعة اربعة وعشرون ساعة و
لله فی کل ساعة ستمائة الف عتیق من النار یعنی شب آدینه و روز آدینه بیست و چهار ساعت است در هر ساعتی خدای تعالیٰ

شش صد هزار بندگان گنهگار آزاد میکند از آتش دوزخ هکذا فی المصابیح وگفت علیه السلام وما من دابة فی
فی الارض الا وهی مسیخة یوم الجمعة من حین یصبح حتی تغرب الشمس شفقا من الساعة الا الجن والانس و
فیها ساعة لا یصادفها عبد مسلم یسأل الله شیئا الا اعطاه الله ایاه وگفت علیه السلام ان الله لیس یبارح
یوم الجمعة احد من المسلمین الا غفر له وفرمود علیه السلام من فرح بدخول الجمعة خلق الله تعالی من ذالک
الفرح ملکا الف الف راس فی کل راس الف الف وجه فی کل وجه الف الف فم فی کل فم الف الف لسان یسبح الله بکل
لسان تسبیحة بالف الف لغة الی یوم القیمة وثواب ذالک الملک له واعطاه الله یوم الحزن فرحة لاهم بعدها
یعنی هر که بدر آمدن روز جمعه شاد شود بیافریند حقتعالی ازان شادی فرشته که باشد مراو را هزار هزار سر و در هر سری هزار
هزار روی و در هر روی هزار هزار دهن در هر دهنی هزار هزار زبان و در هر زبانی هزار هزار لغت تسبیح گوید مر خدا را و ثواب
آن تا روز قیامت مراو را باشد و روز قیامت خدا تعالی مراو را شادی دهد که بعد از آن اندوهگین نگردد و لحج المساکین از روی تشبیه و ثواب تشبیه
کردن چیزی بچیزی از جهت صفتی جائز است چنانچه رسول فرمود علی اسد الله است از جهت مشابهت قوت نه عین
و آن بسیار است تشبیه جمعه بحج است که حج روز عرفه است و نماز جمعه نیز در روز است روز عرفه که آن روز حج است
غسل شستن است و روز جمعه نیز غسل سنت است چنانچه در حج خطبه ایست روز جمعه نیز خطبه است و در حج نماز است
روز جمعه نیز نماز است در وسعی است روز جمعه نیز سعی است که فاسعوا الی ذکر الله مشابه بسیار است میان هر
دو سوال چون ادای آن از غنی و فقیر برابر است مخصوص حج المساکین رسول علیه السلام چرا فرمود بعضی گویند چنانچه
حج بر اغنیا واجب است جمعه بر فقرا واجب اگرچه بر فقیران هم جمعه واجب است بر اغنیا هم حج واجب است چون فقیران را بهمان
مخصوص جمعه فرض گشت اضافت هم برایشان شد و بعضی گویند که چون حج بر اغنیا فرض شد فقیران همه غمناک شدند
که ما را قدرت رفتن نه چگونه بدان ثواب رسیم برکت شکستگی خاطر شان جمعه نازل شد چون برکت ایشان جمعه آمد اضافت
هم برایشان شد رسول فرمود بشروا یا معشر الفقراء قد فرض الله علینا صلوة الجمعة فمن ادیها منکم فقد
ادیتم الحج شاید باداء جمعه فقرا ثواب حج جداگانه یابند زیرا که فرمود فمن ادیها منکم ازین جهت هم اضافت برایشان
شد و بعضی گویند حج المساکین ای قصد المساکین الی المساجد لاخذ الصدقة که رسول و صحابه بیشتر روز جمعه صدقه
میدادند بعد نماز فقیران از دیه ها قصد میکردند و رسول فرمود هر که سه جمعه پیاپی دست بداشت از اسلام پشت داد و دل
وی زنگار گرفت و فرمود هر روزی نزدیک زوال آفتاب دوزخ را بتابند مگر بروز آدینه نتابند و فرمود هر که روز آدینه یا
ویرا مرد شهیدی بنویسند و از عذاب گورش نگهدارند بدانکه روز جمعه بیست چیز از سنت و آداب فضیلت نگهدارد اول
روز پنجشنبه استقبال آدینه کند بدل و ساختن کار خود چون جامه سپید کردن و شغلی که باشد از پیش برگرفتن تا مداد و پگاه
بنماز تواند رفتن و روز پنجشنبه بعد نماز عصر تنها نشستن و به تسبیح و استغفار مشغول شدن که فضل این ساعت عظیم است
چنانچه روز آدینه بعد از نماز دیگر تا شام و در شب جمعه با زن صحبت کردن تا آن متقاضی غسل باشد و هر دو را ثواب هم بیشتر
حاصل آید پیغمبر علیه السلام فرمود هر که شب جمعه با عیال خود صحبت کند چنانستی که برده آزاد کرده باشد و اگر دو بار کند چنانستی که دو

برده آزاد کرده و دو حج گزارده و اگر سه بار کند چنانستی که سه بار برده آزاد کرده و سه حج گزارده و جهاد کرده دوم بامداد بغسل
مشغول شدن اگر زود بمسجد خواهد رفت و الا بتاخیر اولی تر و غسل روز آدینه رسول فرموده است بتاکید موکد گردانید تا
گروهی از علما فریضه پنداشته اند چنانچه مالک و جز آن و اگر جنب باشد بعد غسل جنابت بنیت جمعه هم آب ریزد و اگر در غسل
جنابت هر دو نیت کند کفایت کند و فضل غسل جمعه نیز حاصل آید رسول فرمود مر خدا را بر بندگان حق است آنکه هر هفته
تن را بشویند و فرمود هر که روز آدینه غسل کند حقتعالی اولیا مرزد و از رحمت ظاهر و باطن نگهدارد و نیز فرمود من اغتسل
ثم اتی الی الجمعة فصلی ما قدر له ثم انصت حتی یفرغ الامام من الخطبة ثم یصلی معه غفر له ما بینه وبین الجمعة
الاخری و فضل ثلثة ایام یعنی هر که غسل روز جمعه کند پس در مسجد رود پس سنت بگذارد پس خاموش باشد تا خطیب از
خطبه فارغ شود پس بگزارد نماز با او آمرزیده شود تا بجمعه دیگر و سه روز زیادت و فرمود هر که روز جمعه غسل کند بنویساند خدای
تعالی مراو را ثواب پیغمبر و فرمود علیه السلام هر که غسل کند نیت جمعه غیر جنابت برای پاکی تن و نماز آدینه را بنویساند خدا تعالی
مراو را بهر موی از سر و ریش و دیگر اندام او نیکی در دنیا و نوری در روز قیامت و بهر قطره که از وجود او جدا شود درجه بهشت
دریابد از در و یاقوت و زبرجد سبز میان دو درجه صد ساله راه باشد که سوار تیز رو برود و در هر درجه ازان شهرها و قصرها بود که شمار
آنکس نداند مگر خدا تعالی و باشد هر شهری و قصری ازان یک جوهر و نباشد دران فصل و در هر شهری باشد از قصرها و سرایها و
حجرها و صفها و غرفه ها و خانه ها و جامه ها و تختها و فرشها و جفتها از حور العین و از نمارق و زرابی و از مائده ها و کاسه ها و اصناف
آوندها و خدام و صفت جویها و درختان و فواکه ای میوه ها و حله ها و پیرایها و نعمتها که هیچ صفت کنند نتواند کرد پس چون
از گور بر خیزد روز قیامت از هر موی او نوری بر خیزد و استقبال کنند او را هفتاد هزار فرشته و بر ندیمش و پس او در استاد چهار
او تا در بهشت و گشاده شود برای او در بهشت تا در آید و بان فرشتگان و بر دند پیش او شده تا برسند در شهری که بیرون او
از یاقوت سرخ باشد و درون از زبرجد سبز باشد و دران الوان نعمت باشد که علم علما از دانش آن عاجز آید و فرشتگان گویند
ای دوست خدای هیچ میدانی که این شهر بهر چیست گویند این ثواب آن غسل است که روز آدینه در دنیا کرده بودی و
ثواب جمعه بیشتر ازین خواهی یافت و بیشتر شو تا به بینی پس بالاتر شود و فرشتگان نیز در دنبال او شده پس برسد در مقامی
که خواست خدا تعالی باشد تا ملاقات کند صورت آدمی را که روشنائی او از آفتاب روشن تر باشد تاج بر سر او بود که دران
تاج هفتاد هزار گوشه باشد جوهری باشد که ازان روشن شود از مشرق تا مغرب دم مشک زند پس بگوید آن صورت میشناسی مرا
بگوید نمی شناسم ترا و لیکن می بینم ترا که از همه چیز خوبتری بگوید من آنچه گرد من است که بدان چشم تو روشن میشود و دل تو
شاد میگردد من نماز جمعه ام آنکه غسل کردی و خود را پاک کردی و جامه خوب پوشیدی و سوی مسجد رفتی و خطبه شنیدی و
خاموش شدی پس بگیر دوست او و بالاتر شود بدرجه ها بالا تر رود و نعمتهای مزید تر و نیکوتر بیند تا ابد الآباد و هر چند
بالاتر شود فردیت را فراموش کند سوم آراسته و پاکیزه کند خود را نیکو بعده بمسجد در آید و پاکیزگی آن ست که موی لب تر د
و ناخن بستر د و موی لب راست کند و جامه سفید پوشد که خدا تعالی جامه های سپید را دوست تر دارد و بوی
خوش بکار خود آرد به نیت تعظیم مسجد و نماز تا از وی بوی ناخوش نیاید که کسی ترنجد و در غیبت نیفتد و رسول علیه السلام فرمود

هر که تعظیم دهد روز جمعه را حق تعالی بلند کند درجهٔ او را و گفت علیه السلام هر که خوشبو میکند خود را برای نماز آدینه را هر گاه از وی بوی خوش آید بشمار آن ثواب آزادی بنده یابد چهارم پگاه سوی مسجد رود که آن افضل است بروزگار اول بوقت صبح بچراغ در مسجد رفتندے ابن مسعودؓ یک روز جانب جمعه رفتی سه کسی را دید که پیش از وی آمده بود با خویشتن عتاب میکرد و میگفت کہ ای برتو ای درجهٔ چهارم باشی کار تو چون بود جهودان و ترسایان روز شنبه و یکشنبه پگاه بکلیسا و کنشتگاه میرفتندے مومنان چگونه روز آدینه پگاه در مسجد نروند و رسولؐ فرمود من اغتسل یوم الجمعة غسل الجنابة ثم راح الی المسجد فکانما قرب بدنة ومن راح الی المسجد فی الساعة الثانیة فکانما قرب بقرة ومن راح الی المسجد فی الساعة الثالثة فکانما قرب کبشا اقرن ومن راح فی الساعة الرابعة فکانما قرب دجاجة ومن راح فی الساعة الخامسة فکانما قرب بیضة فاذا خرج الامام حضر الملئکة یسمعون الذکر پس معلوم شد هر که بعد پنجم ساعت درین محل آید او را اجر بفضل نماز چیزی دیگر نباشد و فرمود علیه السلام هر که روز آدینه پیش از بانگ نماز در مسجد رود او را ثواب پیغمبر مرسل باشد و اگر بعد بانگ نماز حاضر شود ثواب نبی یابد و هر که نزدیک سنت بیاید ثواب شهید یابد و هر که نزدیک بیرون آمدن خطیب آید ثواب مومنی یابد و هر که بعد بیرون آمدن خطیب آید ثواب نماز جمعه یابد نه زیادت پنجم آن که پای بگردن مردمان ننهند که در خبر است هر که چنین کند روز قیامت او را پل سازند تا مردمان بروے بروند رسول علیه السلام یکے را دید که چنین کرده بود بعد نماز او را فرمود که تو چرا جمعه نکردی او گفت یا رسول الله با تو کردم گفت دیدم ترا که پای بر گردن مردمان می نهادی کسیکه چنین کند گوئی که نماز جمعه نکرده باشد و فرمود علیه السلام من اغتسل یوم الجمعة و تطهر بما استطاع من طهر ثم ادهن او مس طیبا ثم راح فلم یفرق بین اثنین فصلی ما کتب له ثم اذا خرج فانصت غفر له ما بینه و ما بین الجمعة الاخری اما اگر صف اول باشد روا بود که قصد صف اول کند که تقصیر ایشان کرده اند که صف اول را خالی گذاشته اند ششم پیش مصلی که نماز کند نگذرد و باید که مقابل ستون یا دیوار مسجد نشیند تا هیچکس از پیش وی نگذرد که رسولؐ فرمود اگر گذرنده بداند که پیش از نماز گذار نده چه گناه است بروے هر آئینه که بایستد تا چهل بعضے مراد چهل ماه دارند و بعضے چهل سال میگویند و بعضے میگویند چهل روز و بعضے میگویند چهل ساعت و فرمود علیه السلام اگر خاکستری گردد که باد او را پراگنده کند بهتر از ان بود که پیش از نماز گزارنده بگذرد و هفتم صف اول طلب کند اگر تواند هر چند که نزدیکتر بهتر که فضل این بزرگ است مردی از رسولؐ پرسید که یا رسول اللهؐ کدام عمل است که به بهشت بدان عمل آسان رسد فرمود نماز گذاردن باول صف مگر آنکه باول صف کسانی باشد که جامهٔ ابریشمی باشد یا خطیب را جامهٔ سیاه یا ابریشمی باشد که نزدیک استادن مکروه است هشتم چون خطیب بیرون آید سخن نگوید و بجواب موذن مشغول نشود و بدعای پادشاه آمین نگوید و در چون نزدیک است اگر چه خطبه نشنود و سخن گوینده را باشارت هم منع نکند و بزبان هم نگوید که رسولؐ فرمود هر که دیگری را گوید در وقت خطبه که خاموش باش یا گوش دار که پس او بیهوده گفته باشد و هر که درین وقت بیهوده گوید او را ثواب جمعه نباشد باید که دران وقت نه نماز کند نه قرآن خواند مگر بقول شافعیؒ تحیت تحیت مسجد بکند نهم بعد نماز فاتحه و کافرون و اخلاص و فلق و ناس هفتگان بار بخواند که درو اثر است که آن حرزی باشد تا جمعه دیگر از شیطان از غم و اندوه و از همه بلاها و هفتاد و

یکبار پیش از سخن بگوید اللهم یا غنی یا حمید یا مبدئ یا رحیم یا ودود اغننی بحلالك عن حرامك و بطاعتك عن معصیتك و بفضلك عمن سواك هر که بدین مواظبت نماید رزق او فراخ گردد رسولؐ فرمود هر دوم جمعه که آید که زیادتی رزق بیند دهم در مسجد باشد تا نماز دیگر و اگر نماز شام باشد فاضلتر بود که آنجا حج و عمره بایستد در ثواب و اگر جانب خانه شود بذکر مشغول باشد تا از فضل آن ساعت محروم نماند یازدهم به مجلس علوم حاضر شود که از سیرت و صورت و کلام او رغبت دنیا کمتر شود و حاضر شدن ساعتی دران بهتر است از هزار رکعت نفل دوازدهم طالب آن ساعت باشد که شریف است و آن دست نه دهد مگر آنکه تمام روز در طاعت مشغول باشد سیزدهم درین روز درود بسیار گوید که رسولؐ فرمود هر که روز آدینه بر من هفتاد بار درود گوید حق تعالی گناه هشتاد ساله وی بیامرزد و پرسیدند یا رسول الله بر تو درود چه گونه بفرستیم فرمود بگوید اللهم صل علی محمد و علی ال محمد صلوة تکون لك رضا ولحقه اداء فاعط محمدا الوسیلة والفضیلة والدرجة العالیة الرفیعة وابعثه المقام المحمود الذی وعدته واجزه عنا ما هو اهله و مستحقه واجزه عنا افضل ما جزیت نبیا عن امته وصل علی جمیع اخوانه من النبیین والشهداء والصالحین برحمتك یا ارحم الراحمین هر که در هفت آدینه هر آدینه هفت بار این درود بگوید شفاعت رسولؐ بیشک یابد اللهم صل علی محمد و علی ال محمد و بارك وسلم گوید هم کافی است چهاردهم درین روز قران بیشتر خواند و سورهٔ کهف بر خواند که در فضل آن اخبار بسیار وارد است رسولؐ فرمود هر که سورهٔ کهف شب جمعه یا روز جمعه بخواند بیابد نور از ان جا که خوانده است تا در مکه و بیامرزد او را تا جمعه دیگر سه روز زیاده و آمرزش خواهند برے او هشتاد هزار فرشته تا بامداد یا تا شب و ایمن شود از جذام و برص و از فتنهٔ جهنم ای و از شر دجال و عابدان سلف روز جمعه وظیفه داشتند اخلاص و درود و سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر هزار گان بار و گفت هر که روز آدینه صد بار سورهٔ اخلاص بخواند حق تعالی هفت اندام او بر آتش دوزخ حرام گرداند و گفت هر که روز آدینه سبحان الله تا اکبر گوید ثواب حاجیان و غازیان و شهیدان یابد پانزدهم درین روز باید که از صدقه خالی نباشد اگر چه پارچه نانی باشد که رسولؐ فرمود من تصدق بصدقة یوم الجمعة ولو بکسرة خبز نودی من السماء یا ولی الله استانف العمل فقد غفرت لك ما تقدم من ذنبك و مستحب است که روز جمعه از دو جنس صدقه دهد که دران ثواب بسیار وارد است شانزدهم درین روز زیارت مادر و پدر کند و اگر مرده باشد زیارت گور مادر و پدر یکے از ایشان کند حق تعالی او را در رحمت خود غرق کند و ثواب حجی و عمره در نامهٔ اعمال بنویسانند هفدهم درین روز طعام فراخ کند حق تعالی گور برے فراخ گرداند هژدهم نماز زیارت کند که ثواب آن نیز گفته خواهد شد نوزدهم این روز را برای کار آخرت مسلم دارد حق تعالی فرماید ای بندهٔ من روز آدینه تو در کار من باش تا در جمعه دیگر من در کار تو باشم بیستم بعد نماز دیگر تا غروب بر جای نماز نشسته یا الله یا رحمن گوید هر حاجتے که از خدا تعالی بخواهد بیابد ای مومن فضیلت جمعه بسیار است که پیغمبر صلی الله علیه و آله وسلم فرمود من اغتسل یوم الجمعة کفرت عنه ذنوبه و خطایاه فاذا اخذ فی المشی کتب الله بکل خطوة عبادة عشرین سنة و فرمود علیه السلام من ترك الجمعة ثلثة من غیر عذر طبع الله علی قلبه و فرمود من ترك الجمعة فقد نبذ الاسلام وراء ظهره و فرمود

علیه السلام خیر یوم طلعت فیه الشمس یوم الجمعة خلق الله آدم فیه وفیه ادخل الجنة وفیه اهبط الی الارض
وفیه تقوم الساعة مردی بر رسول آمد و گفت یا رسول الله من از مرگ میترسم رسول گفت در جماعت حاضر
میشوی گفت آری فرمود جمعه میگزاری گفت آری گفت بمیر هرگاه که خواهی وعن ابن عباس قال قال رسول
الله صلی الله علیه وسلم سید الایام یوم الجمعة وهو اعظم الایام کلها والعمل فیه اعظم الاعمال والاثم فیه
اعظم الاثم قوله وهو عید لاهل الدنیا فی الدنیا وآن روز شادی است مر اهل دنیا را در دنیا و شادی است هر
اهل طاعت را که درین روز طاعت بسیار کنند و ثوابی یابند و شادی مجرمان است که گناه ایشان آمرزیده می
شوند چنانچه گفته شد و شادی کودکان است که از مکتب آزاد میشوند و شادی عروسان است که هر کسی درانروز خود را
می آراید و یکی از نامهای این روز یوم السرور است در روز شادی است بر همگنان چنانچه بروز عید غسل است درین روز
نیز غسل است چنانچه روز عید جامه پوشند درین روز نیز جامه پوشند چنانچه روز عید عطر میمالند درین روز هم عطر می مالند و درین
روز هم رحمت ببارد در روز جمعه نیز رحمت ببارد بلکه این روز بر همه روزها فاضلترین ست که ان الله زین الایام بالجمعة چنانچه روز عید
خواجه عالمیان از حضرت رحمن عیدی خواستی روز جمعه نیز خواستی روز عید حقتعالی گنهگاران را آمرزیدی روز جمعه نیز آمرزیدی روزی
مهتر عالم نماز گزارده در خانه فاطمه رفت هنوز زبان مهتر عالمیان در ذکر بود که فاطمه سلام گفت پیغمبر علیک داد و در مقامیکه
بی بی فاطمه نماز میگزارد آنجا نشست و ساعتی مشغول بود بعده ایستاده شده و دامن پیراهن بدو دست کرد و مینالید و بر بار
چیزی میگفت بعده سر بسجده نهاد و برخاست و فاطمه گفت یا رسول الله چه بود که زاری بسیار کردی فرمود هر جمعه از خدا تعالی
چند هزار عاصی را شفاعت می کنم و مستجاب میشود امروز هم روز جمعه بود همان دعا میکردم فاطمه پرسید چند هزار آمرزیده شده
فرمود ششصد هزار فاطمه گفت اگر اشارت باشد من نیز از خدا تعالی چیزی بخواهم فرمود بخواه فاما بر عصات امت من دعا
کنی گفت یا رسول الله مرا نیز غم امت پدر خود بسیار است بی بی فاطمه برخاست و در مسجد خود در رفت و سر بسجده نهاد مهتر
جبرئیل علیه السلام آمد و گفت یا رسول الله خدا تعالی میفرماید که فاطمه را سلام من برسان و بگو که هفتصد هزار عاصی بتو بخشیدم
فاطمه بیرون آمد امیر المومنین حسن و حسین گفتند یا رسول الله اگر ما نیز از خدا تعالی بخواهیم بیابیم فرمود شما نیز محروم باز نگردید
حسن و حسین نیز دعا کردند هر کسی را هفتصد هزار بخشید آن روز در مدینه مبارک چنان شادی شد گوئی در هر خانه عید شد
قوله وعید لاهل السماء فی السماء وشادیست مر اهل آسمان را در آسمان اهل آسمان کیانند فرشتگان و روحانیان
و کروبیان اند سفرة بررة اند و بعضی آنچنان اند که از غایت صافی در نظر این فرشتگان در نمی آیند شب معراج در اثنای رفتن
بر آسمانها رسول علیه السلام آواز سلام می شنید و میگفت السلام علیک یا رسول الله السلام علیک یا حبیب الله رسول فرمود
یا اخی جبرئیل آواز می شنوم و ایشان را نمی بینم گفت یا رسول الله ایشان فرشتگان اند که ما نیز ایشان را نمی بینیم گفت یا
رسول الله روز آدینه این هم شادی میکنند از سبب نزول رحمت خدا تعالی بر ایشان و آمده است که روز آدینه مهتر
جبرئیل علیه السلام در آسمان چهارم بر بیت المعمور بانگ نماز میگوید فرشتگان جمع میشوند و میکائیل خطبه میخوانند و اسرافیل
امامت میکنند چون نماز تمام میکنند جبرئیل میگوید من ثواب بانگ خود موذنان امت محمد را بخشیدم و میکائیل میگوید من ثواب

خطبه خود مر خطیبان امت محمد را بخشیدم و اسرافیل میگوید من ثواب امامت خود مر امامان امت محمد را بخشیدم در تمامی
فرشتگان میگویند که ما ثواب خود را برای مقتدیان امت محمد را بخشیدیم فرمان شود از حضرت عزت که من عاصیان امت محمد
را بخشیدم و گناه ایشان را عفو کردیم و بهشت ایشان را مباح کردیم و دوزخ بر ایشان حرام گردانیدیم اکنون ای مومن چنانچه
فرشتگان و آدمیان را روز جمعه عید ست مردگان را نیز عید است و در خبر است که ارواح مومنان مرده در هر شب جمعه می آیند
اول بر سر گور خود میرسند و تن را می بینند و آب حسرت می بارند و می بینند چشم ترقیده و موی سر و ریش ریخته پوست و گوشت
از استخوان جدا گشته و آن وجود نازنین ایشان در خاک گرد شده از انجا در خانه های خود می آیند پیش در می ایستند و زبان راز
بند میکشایند و میگویند به آواز نرم و اندوهناک ای ساکنان در خانه های ما وای قابضان اموال ما وای نگاه کنندگان
زنان ما درین خانه ها که شما اید ما می بودیم چنانچه اسیر خاک شدیم شما هم خواهید شد چنانچه ما را از تصرفات باز داشته اند شما
را باز خواهند داشت هوشیار باشید نباید که این دنیا شما را بفریبد چنانچه ما را فریفته کرده بود چنانچه ما پشیمان شده ایم شما
نیز پشیمان خواهید شد چنانچه ما را سود نداشت شما را نیز سود نکند ای برادران وای دوستان وای فرزندان ما را بنظر رحمت
و شفقت به بینید و دست عاطفت از سر ایشان دور مدارید بعده بگویند ای برادران ما وای پدر ما وای زن ما وای
شوهر ما وای دوست ما ارحموا علینا رحمت کنید بر ما و بخشائید بر غریبی ما و بدهید انچه بخورید چیزی بروح ما که محتاج
شده ایم بنان و بخالی استخوان پیغمبر فرمود اگر چیزی بیابند شادان و دعا کنان باز گردند و اگر چیزی نیابند دعای بد کنان
باز گردند و بگویند ای بار خدایا محروم کن ایشان را از رحمت خویش چنانچه محروم کردند ما را از صدقه و دعا و گویند اللهم اقنطهم
من الرحمة کما قنطنا من عطاء هم پرسیدند یا رسول الله اگر کسی را قرابت نباشد روح او کجا آیند فرمود در مسجد آیند و
پیش در مسجد ایستند و از مسلمانان بخواهند اگر شام در نماز جمعه میباشد بعد از نماز جمعه در مقامهای خویش میروند
ای مومن تا زنده مردگان را یاد کن و ایشان را بصدقه و بخواندن قرآن فراموش مکن تا ترا نیز بعد مردن فراموش
نکنند **قوله** وعید لاهل الجنة فی الجنة روز آدینه مر اهل جنت را نیز عید است اهل بهشت را هر روز شادی است
علی الخصوص که روز جمعه نور شان برکت کار نیک مومنان هر جمعه مزید میگردد و جمال ایشان می افزاید و در خبر است
که روز آدینه اهل بهشت را فرمان میشود تا خود را بیارایند و سوی مومنان که برای نماز از خانه ها بیرون می آیند بر
بینند و جفتان خود را نظاره میکنند و میگویند هوشیار باشید نباید که از ما باز مانید و فردای قیامت چون مومنان در بهشت
باشند هر جمعه ایشان را عید باشد که همه پیغمبران و عارفان و زاهدان و شهیدان و غازیان و صالحان و تابعان و عالمان
و متقیان در دار الجلال جمع شوند و از یمین دیدار خدا را به بینند چون دیگون و بی شبه و بی نمون وجوه یومئذ
ناضرة الی ربها ناظرة در هر یکی نوری و حسنی و جمال مزید شود چون بر حوران بیایند حوران ایشان را نشناسند و
بگویند والله که چنین نبودید که این زمان آمده اید و نماز جمعه بحکم نص ثابت شده است چنانچه حضرت عزت در کلام
مجید خود بپیغمبر ما پیدا آمدیم بتفسیر بخوان ای ملک القرار فرمان ایزد تعالی یا ایها الذین آمنوا اذا نودی للصلوة
من یوم الجمعة فاسعوا الآیه خداوند کریم پادشاه رحیم نماینده راه یقین و مستقیم بخشنده دار نعیم نگهدارنده از سرای جحیم در قرآن قدیم

چنین میفرماید یَا اَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا ای گرویدگان وای خوانندگان وای موحدان وای مومنان قوله اِذَا نُوْدِیَ لِلصَّلٰوةِ مِنْ یَّوْمِ الْجُمُعَةِ چون ندا کرده شود برای نماز النداء هو الاذان یعنی بانگ نماز وگفته اند مراد ازین ندا بانگ نماز است نزدیک سوار شدن خطیب بر منبر ونزدیک بعضی بانگ نماز اول است بدانکه بانگ نماز گفتن سنت هست موکده برای پنجوقت نماز را ودران ثواب بسیار هست که رسول علیه السلام گفت هر که هفت سال بانگ نماز بدهد برای خدا آزاد کند خدا تعالی اورا از آتش دوزخ وثواب بانگ نماز واحکام آن در محل خود گفته آید انشاء الله تعالی از گاه رسول علیه السلام تا خلافت صدیق وعمر رض یک موذن بود چون عهد خلافت عثمان رض شد مسلمانان بسیار شدند وخانه ها دور دور کردند یک موذن دیگر زیادت کردند ایشان بانگ نماز اول بر سرای بزور میدادند چون بر منبر سوار شدی پیش در مسجد میدادند چون از منبر فرود آمدی اقامت میکردند قوله مِنْ یَّوْمِ الْجُمُعَةِ از روز جمعه آدینه را ازان جمعه میخوانند که آدمیان درانروز برای گزاردن نماز جمع میشوند ویا ازان جهت جمعه خوانند که روح در تن آدم درین روز درآمد ویا ازان جهت که آدم با حوا درین روز نکاح شد از جمع شدن ایشان جمعه نام شد ویا ازان جهت که بالای کوه عرفات درین روز جمع شد ویا ازان جهت که حقتعالی عرش کرسی وآسمان وزمین وآفتاب ماهتاب درین روز جمعه آفریده چون آفرینش آن چیزها درین روز شد اورا جمعه خواندند وازان جهت که رحمت خدا تعالی درین روز با مومنان جمع میشود وازان جهت که قیامت درین روز خواهد شد وخلائق در عرصات درین روز جمع میشوند وپیش ازین روز جمعه را روز عروبه میخواندند کعب بن لوی بر رسول گفت که یا رسول الله جهودانرا روزیست که آنرا شنبه میگویند ونصرانیان را روزیست که آنرا یکشنبه میخوانند پس از خدا تعالی بخواه تا مارا نیز عروبه بدهد پس رسول برابر چند مسلمانی بر سعد بن زیاد آمدند وآنجا جمع شدند ودو رکعت نماز گذاردند پس عروبه را جمعه کردند وآن اول جمعه بود در اسلام اما اول جمعه که رسول کرد درانچه سوی مدینه هجرت کرد در قبا بر علی بن عمرو بن عوف فرود آمدند ودر روز شنبه وسه شنبه وچهار شنبه وپنجشنبه آنجا مقام کرد ومسجد ایشانرا بنیاد نهاد پس بیرون آمد سوی مدینه ودر وادی بنی سالم بن عوف رسید وآنجا وقت نماز جمعه رسید پس آنجا خطبه کرد ونماز گزارد وگفته اند که حقتعالی جهودانرا در سه جا باطل کرد وایشان فخر کردند که نحن اولیاء الله واحباءه برای تکذیب ایشان فرمان شد فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ دوم گفتند که مارا کتاب است چون توریت فرمان شد کمثل الحمار سوم گفتند که مارا روز سبت است

برای طاعت حقتعالی جمعه فرستاد که اورا چندین نام ست یوم المزید یوم السرور ویوم الکرامة یوم القیمة یوم

الندامة یوم السعادة یوم البرکة یوم الرحمة یوم النکاح یوم الخلقة یوم الجمعة وهو سید الایام و

افضل الایام واشرف الایام واکبر الایام واجل الایام این نامها وخطابهای روز است وسئل بعض المشایخ عن

لیلة الجمعة انها افضل ام یوم الجمعة فقال یوم الجمعة افضل لان معرفة اللیل وفضلها الصلوة

الجمعة فانها فی الیوم فکان الیوم افضل وفرمود علیه السلام من ادرک الجمعة فقد ادرک الحج قوله

فاسعوا الی ذکر الله پس بشتابید سوی ذکر خدا تعالی یعنی نماز جمعه را ذکر خوانند که هر نمازی که دریاد او نیست آن نماز نیست که نماز نیست مگر برای خدا اِنَّ الصَّلٰوةَ تَنْهٰی عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْکَرِ وَلَذِکْرُ اللّٰهِ اَکْبَرُ نزدیک بعضی سعی بهانگ نماز اول سنت

هست ودر بانگ نماز دوم واجب وبعضی گویند که سعی هم در اول بانگ نماز سنت ست وهم واجب ست ورسول علیه السلام

فرمود من سمع اذان الجمعة فسعی الیها خرج من ذنوبه کیوم ولدته امه وسعی شتاب رفتن است در مسجد بشتاب نروند مگر در روز جمعه از خوف فوت شدن که رسول علیه السلام فرمود که هر کرا جمعه فوت شود گوئی که تمام خیرات از وی فوت شده گفت علیه السلام هر که بغیر عذر در جمعه حاضر نشود هفت هزار ساله در دوزخ بماند ورسول علیه السلام در خطبه گفت ان

الله قد فرض علیکم الجمعة فی یوم هذا فی مقام هذا فمن ترکها فی حال حیوتی او بعد مماتی او لها امام

عادل او جائر من غیر عذر لا بارک الله له ولا جمع الله شمله الا فلا حج له الا فلا صوم له ومن تاب تاب الله

علیه وفرمود من ترک الجمعة فقد ترک الجنة وفرمود علیه السلام من فاتته الجمعة فهو من النادمین یوم

القیمة وسئل بعض المشایخ بای نیة یخرج المومن ویسعی الی الجنة فقال اظهار الاحکام واجلال

الاسلام وصلة الارحام وزیارة المومنین وزیارة شعار المسلمین وحضور مجالس العلم التحصیل علوم الدین لان

الجمعة مجمعة المسلمین ورفع المبتدعین وقمع المشرکین ورغم الملحدین ونفع المکتسبین وعز السلاطین وذل الشیاطین وحج المساکین

وعید للسلمین ومعاجة العابدین وتحفة العالمین ورحمة الله علی العالمین قوله وذروا البیع وبگذارید خرید وفروخت را رسول فرمود هر که روز جمعه بانگ نماز بشنود ودست از بیع بدارد حقتعالی اورا برکتی در تجارت دهد وغنی شود مردی را بعد وفات در بهشت دیدند ازوی پرسیدند این درجه از چه یافتی گفت یکبار روغن وزن میکردم درین حالت بانگ نماز جمعه شنیدم دست ازان وزن بداشتم وطرف مسجد سعی نمودم بهرکت اذان در بهشت رسیدم وقوله ذٰلِکُمْ خَیْرٌ لَّکُمْ آن سعی شما سوی ذکر خدا تعالی بهتر است از بیع بیع نفع دنیاوی باشد ودر نماز جمعه نفع دینی ونفع دینی بر نفع دنیاوی فضل بسیار دارد که رسول فرمود دو رکعت نماز جمعه دوست تر است نزدیک خدا تعالی از همه دنیا وانچه درو هست قوله اِنْ کُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ اگر شما بدانید بعد شنیدن بانگ نماز در بیع وشرا ودر کار دنیا مشغول نگردید قوله فَاِذَا قُضِیَتِ الصَّلٰوةُ فَانْتَشِرُوْا فِی الْاَرْضِ پس چون گزارده شود نماز جمعه پس پراگنده شوید در زمین قوله وَابْتَغُوْا مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ وبجوئید از فضل خدا ای رزق الله رزقی که شمارا مقدر کرده است از خدا بجوئید دست در کسب وبیع وشرا بامید او زنید بعضی گویند یعنی در مجلس علم روید که آنجا فضل ورحمت خدا بیشتر است قوله وَاذْکُرُوا اللّٰهَ کَثِیْرًا وچون در بیع وشرا وکسب مشغول شوید خدا را بسیار یاد کنید پاکی کسب آنست که درو وی اورا یاد کنید دست در کار دارید وزبان بمن بسپارید در دل مرا یاد کنید وای بنده مرا در دل یاد کن تا من ترا در گور یاد کنم مرا در زبان یاد کن تا ترا در میزان یاد کنم قوله تعالی لَعَلَّکُمْ تُفْلِحُوْنَ تا شاید که شما از رستگاران باشید لعل بمعنے تحقیق است که چون شما مرا یاد کنید از دوزخ نجات یابید فردای قیامت یکے را در دوزخ اندازند از زبان او رود هو البر الرحیم آتش دوزخ از وی هفتصد ساله راه بگریزد ملک گوید یا نار خذیه آتش گوید مرا فرمان است که ای آتش اگر گرد ذاکر من گردی ترا عذاب کنم که تا چیز گردے او ذکر من گوید مالک پرسد ای بنده کدام نام اورا در دسا ختنی او گوید هو البر الرحیم مالک گوید برد در بهشت قوله تعالی

وَاِذَا رَاَوْا تِجَارَةً اَوْ لَهْوَا نِ انْفَضُّوْا اِلَیْہِ روزی مہتر عالم علیہ السلام روز جمعہ خطبہ می خواند کہ کاروان غلہ از طرف
مصر رسید و یک بازی گری از طرف حبش رسید از شنیدن طبل کاروان و شنیدن دہل بازیگر ہمہ جماعت برای
خریدن غلہ و دیدن بازی رفتند رسول علیہ السلام ایستادہ ماند فرمان شد و چون بدیدند تجارت کاروان یا تجارت
خواندند کہ سودا از ایشان بیشود یا بازی را انفضوا الیہا شتابان سوی او رفتند انفضاض ہو السیر بالسرعة و
ترکوک قائما و گذاشتند ترا ایستادہ قُلْ مَا عِنْدَ اللّٰہِ خَیْرٌ مِّنَ اللَّھْوِ وَ مِنَ التِّجَارَةِ بگوای محمد آنچہ نزدیک خدا است
از ثواب شنیدن خطبہ و ادا جمعہ بہتر است از بازی و از سودای وَ اللّٰہُ خَیْرُ الرّٰزِقِیْنَ و خدا تعالیٰ بہترین روزی
رسانندگان است اگر شما ترک بندگی او نگیرید شما را از ہمہ بہتر و نیکوتر روزی رساند ایمومن روز جمعہ بہار طاعت
است و بہترین روز ہاست برای ثواب چند نمازی درو ی بگزاری و تا توانی ایشانرا از دست مگذار شب جمعہ دو
رکعت نماز کن در ہر رکعتے بعد فاتحہ ہفتاد بار سورۂ اخلاص بخوان و بعد سلام ہفتاد بار استغفر اللّٰہ الذی لا الٰہ الا
ہو الحی القیوم بگو و رسول علیہ السلام فرمود اگر تمامی امت من باگناہ کبیرہ مردہ باشند و گزارندۂ نماز ایشانرا دعا
کند حقتعالیٰ ببرکت این دعا ہمہ را بیامرزد و بہر حرفی کہ درین نماز خواندہ باشد بشمار آسمان سرائہا یابد و در ہر سرای بہ
شمار ستارگان خانہ و در ہر خانہ بشمار ستارگان آسمان و ساید و در ہر و ساید بشمار ستارگان آسمان مائدہ و در ہر مائدہ بشمار
ستارگان صحنک در ہر صحنکے گوناگون نعمت باشد کہ نگشتہ باشد رنگ و بوی او و مزۂ او ہکذا فی کتاب الارکح و روز
آدینہ چہار رکعت حفظ ایمان باید گزارد و در ہر رکعتی بعد از فاتحہ یازدہ بار اخلاص بخواند و در مضمرات گفتہ است ہر کہ
این نماز بگزارد حقتعالیٰ ایمان از وی سلب نکند و بعد سلام صد بار لاحول بگوید ایضا برای کفارت نمازہا گذاشتہ از
فرائض و نوافل روز آدینہ چہار رکعت باید گزارد در ہر رکعتے بعد فاتحہ آیة الکرسی یک بار و کوثر پانزدہ بار بعد سلام
کلمہ تمجید و درود و استغفار صدگان بار بگوید پس ہر کہ این نماز بگزارد ہشتصد سالہ نماز قضا او را کفارت شود و خدمت
شیخ الاسلام رکن الحق والدین ابو الفتح قدس اللہ سرہ العزیز نیت این نماز ہمچنین کردی نویت ان اصلی للّٰہ
تعالیٰ اربع رکعات صلوٰة النفل تکفیرا و تقصیرا لما فاتت منی فی جمیع عمری متوجہا الی جہة الکعبة اللّٰہ اکبر
این نماز را مشایخ ما ہر جمعہ گزاردہ اند و اصلا از دست نگذاشتہ اند ایمومن تو نیز باید کہ از دست نگذاری و پیوستہ ہر
جمعہ بگذاری و چون در مسجد جمعہ بیائی در حال دو رکعت پیش از سنت ادا کن در ہر رکعتے بعد فاتحہ اخلاص پنجاہ
بار بخوان رسول علیہ السلام گفت ہر کہ این بگزارد و نمیرد تا جای خود در بہشت نہ بیند و یا او را کسے دیگر بیند ایمومن
مولف این مجالس ابو بکر رکن مذکر سندھی غفر اللہ لہ و لوالدیہ این نماز را ثواب بسیار گفتہ اند و ایشان گزاردہ اند
جای خود در بہشت دیدہ پس باید کہ از دست نگذاری کہ در حدیث آمدہ است کہ ہر کرا خدا تعالیٰ در دنیا جای
خود در بہشت بخواب نماید او از دنیا با ایمان برود و در بہشت بیشک رسد و نماز جمعہ چنین باید کہ اورا الکبی کہ فتوی بر سنت
چہار رکعت سنت ہست پیش از خطبہ بعدہ دو رکعت فرض جمعہ با امام و نیت آنچنان کند نویت ان اسقط فرض
الظہر عن ذمتی باداء رکعتین صلوٰة الجمعة بعد آن چہار رکعت نیت ظہر کند نہ فرض گوید نہ سنت بعد دو رکعت سنت

دیگر بگزارد و ختم ہمہ نمازہا برین دو رکعت کند و در رکعت اول بعد از فاتحہ آیة الکرسی یکبار و فلق بیست و پنجبار و در دوم
رکعت بعد از فاتحہ اخلاص یکبار و الناس بیست و پنجبار بعد از سلام درود گوید پنجاہ بار لاحول ولا قوة الا باللّٰہ العلی
العظیم گوید رسول صلعم گفت ہر کہ ختم جمعہ برین دو رکعت کند نمیرد تا خدا تعالیٰ را در خواب نبیند و جای خود در بہشت معاینہ نکند و یا غیر
را جای او بنماید واللہ اعلم بالصواب"

المجلس الثانی والعشر فی الحرفة والفقر

بسم اللّٰہ الرحمٰن الرحیم عن انس بن مالک رض عن النبی صلی اللّٰہ علیہ وسلم انہ قال قال رسول اللّٰہ صلی اللّٰہ علیہ وسلم لکل حرفة حرفة و حرفتان
الفقر والجہاد فمن احبہما فقد احبنی و من ابغضہما فقد ابغضنی یعنی ہر یکے را پیشہ است و پیشۂ من دو ہست یکے فقر دوم کارزار پس ہر کہ
دوست دارد ایشانرا بدرستی دوستی داشتہ باشد مرا و ہر کہ دشمن دارد مر ایشانرا بدرستی دشمن داشتہ باشد مرا راوی این حدیث خادم مصطفےٰ
است آنکہ دیکہ زبان نبوت او را بدین تشریف گردانید انس خادمی من احبہ دخل الجنة یعنی انس خادم من است ہر کہ دوست دارد او را
درآید در بہشت قولہ لکل حرفة مر ہر یکے را پیشہ است بدانکہ ایمومن پیشہ گیری سنت انبیا است و سیرت اولیاست مہتر آدم
برزگر بود و مہتر شیث کرپاس بافتی و مہتر ادریس جامہ دوختی و مہتر داؤد زرہ بافتی و مہتر سلیمان زنبیل بافتی آوردہ اند کہ مہتر
سلیمان بشبہا لباس گردانیدی و بر یکے رفتی و پرسیدی کہ سلیمان چگونہ است ہر کسے گفتی ای مرد این چہ پرسیدنی است
او پیغمبر خدای است شبی مہتر جبرئیل بصورت درویش پیش او آمد گفت مگر یک خاصیت ندارد گفت آن کدام است گفت از
پیشۂ خود نمیخورد باملاد زنبیل بافی آموخت مہتر نوح و زکریا درودگری کردندی مہتر یوسف علیہ السلام کلاہ دوختی و مہتر ہود
گوسفندان چرانیدی و پیغمبر ما محمد رسول اللہ در خوردگی گوسفندان برابر پسران حلیمہ چرانیدہ است و چون بزرگ شد
زراعت کردی و بسود ارفتی و کلاہ نیز دوختی و کہنہ را پیوند کردی روزی عائشہ قدری جامہ دست کرد بر رسول آمد رسول
پرسید این جامہ چیست گفت یا رسول اللہ برای کلاہ آوردہ ام فاما موسیٰ خیاط را نیافتم رسول فرمود اگر من خیاط شوم
چہ گوئی گفت یا رسول اللہ دران برکتے باشد فاما مرا چہ مجال مہتر عالم جامہ از وی خود بستد و کلاہ مرتب کردہ او را داد عائشہ
آن کلاہ را برای کفن خود نگہداشت و تیر تراشیدی و صحابہ نیز ہر یکے پیشہ داشتی و فرمود علیکم بالحرفة فان لکل نبی حرفة
و فرمود حقتعالیٰ دوست دارد مرد و زن پیشہ گر را و فرمود ہر کہ پیشہ نیاموزد حق تعالیٰ او را بدشمنی گیرد و گفت الحرفة سُنّة
الانبیاء فمن ترک الحرفة فقد ترک سنة و گفت الحرفة عمل الانبیاء و فرمود پیشہ گر ہمچو مجاہد است مردی بر
رسول آمد و گفت یا رسول اللہ چہ گوئی در پیشۂ من فرمود پیشۂ تو چیست گفت من درزیم فرمود نیکو پیشہ داری
اگر خیانت نکنی مر تراست بہر سوزنی ثواب تیری کہ غازی زند در راہ خدای تعالیٰ و اگر با آن خدا را یاد کنی بہر
سوزنی ثواب عبادت یک سالہ بیابی و مردی دیگر بر رسول آمد و گفت یا رسول اللہ چہ گوئی در پیشۂ من فرمود
پیشۂ تو چیست گفت پیشۂ من کرپاس بافی است فرمود نیکو پیشہ داری اگر خیانت نہ کنی بدرستی اگر تاری از آن
کسے خیانت کنی آن ماری ترا گرد از ماران دوزخ و اگر امانت ورزی بہر تاری درجہ در بہشت یابی و اگر درانحالت

خدائرا یاد کنی ثواب شیث پیغمبر یابی مردی بر رسول علیه الصلوة والسلام آمد و گفت یا رسول الله چه گوئی در پیشهٔ من
فرمود پیشهٔ تو چیست گفت بزازی میکنم فرمود بر تو باد که دروغ نگوئی و کهنه را نو ننمائی که فردای قیامت در عذاب
خدائتعالی گرفتار نشوی اگر امانت ورزی ثواب صالح پیغمبر یابی مردی دیگر بر رسول آمد و گفت یا رسول الله چه گوئی در پیشهٔ
من فرمود کدام پیشه داری گفت یا رسول الله من مردی ام که کشاورزی میکنم گفت نیکو پیشه داری اگر حق الله بدهی
دمر تراست از ثواب بهر بیلی که بزنی ثواب آزادی بنده یابی و مردی پرسید یا رسول الله چه گوئی در پیشهٔ من و من مرد
بازرگانم گفت نیکو کاری داری اگر زکوة مال بدهی و نماز فوت نکنی بهر روزیکه در سفر باشی ثواب حج و عمره یابی **قوله** حرفتی
اثنان و مراد و پیشه است چون درجه او از همه پیغامبران برتر است کار او نیز از ایشان برتر و طاعت او از همه بیشتر و رنج برد
از همه اکثر بر یک پای تمام شب که بگذارند محمد رسول الله بگذارند و بر سر انگشت پای که بگذارند مهتر عالمیان بگذارند این دو
دو عبادت خاصهٔ ایشان است که تمام عمر سر در ذکرا باشد رسول را باشد و در دل دائما کرا باشد احمد را باشد چون در هر کاری
پیش بود در حرفت هم صاحب دو پیشه آمد **قوله** الفقر قدم الفقر علی الجهاد لان الفقر جهاد النفس والجهاد جهاد مع
الکفار و جهاد النفس افضل من جهاد مع الکفار لان النبی علیه السلام لما رجع من التبوک قال رجعنا من جهاد
الاصغر الی جهاد الاکبر بدانکه ای مومن درویشی اگرچه دشوار است در دنیا فاما در آخرت شادمانی و آسانی است مر آنکسی
را که بران درویشی راضی باشد و بر رنج آن صبر کند فقیر آن باشد که چیزیرا که او را بدان حاجت بود نباشد و بدست وی نبود و
نیازمند و غنی آن بود که از غیر خود بی نیاز باشد و این خود یکی است جز یکی نیست جل جلاله که هژده هزار عالم فقیر اند و همه
محتاج او اند وَاللّٰهُ الْغَنِیُّ وَاَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ اند است وَرَبُّكَ الْغَنِیُّ ذُو الرَّحْمَةِ طغر است اِنْ یَّشَاْ یُذْهِبْكُمْ وَیَسْتَخْلِفْ مِنْ
بَعْدِكُمْ مَا یَشَاءُ و غنی آنست که اگر خواهد همه را هلاک کند و قومی دیگر بیافریند بدانکه چون کسی باختیار مال از دست
بدارد این را زاهد گویند و اگر نیابد این را فقیر گویند و فقر را سه حالت است یکی آنکه مال ندارد و لیکن طلب بجهد می
کند این را فقیر حریص گویند دوم آنکه طلب نه کند بوی اگر کسی بدهد بستاند این را زاهد گویند سوم آن که نه طلب کند و نه رد
کند اگر بدهند بستاند و اگر نه دهند خرسند باشد این را فقیر قانع گویند و فضیلت در درویشی آن است که حقتعالی فقرا را
مقدم یاد کرد للفقراء المهاجرین ای المهاجرین و قال الفقر مشقة فی الدنیا و مسرة فی الاخرة و گفت
اکثروا معرفة الفقراء واتخذوا عندهم الایادی فان لهم دولة قالوا یا رسول الله و ما دولتهم قال اذا کان
یوم القیمة قیل لهم انظر و من اطعمکم کسرة و اسقاکم شربة و کساکم ثوبا فانخذوا یده ثم افیضوا
به الی الجنة یعنی بسیار کنید آشنائی برابر درویشان و بگیرید نزدیک ایشان دسترس بدرستی که مر ایشان راست
دولت گفتند یا رسول الله چیست دولت ایشان گفت چون قیامت شود گفته شود ایشان را و به بینید
و بشناسید که در دنیا شمارا که پاره طعام داده است و که شمارا شربت آب داده و که شمارا جامه پوشانیده است
پس بگیرید دست ایشان را و با ایشان در بهشت روید و گفت الا اخبرکم عن ملوک الجنة قالوا بلی یا
رسول الله قال هم الفقراء الذین لا یزوجون المنعمات لا یفتح لهم ابواب المسدد یموت احدهم

وحاجة احدهم یتلجلج فی صدوره دلو اقسم علی الله لابره گفت خبر کنم شمارا از پادشاهان بهشت گفتند
آری گفت پادشاهان بهشت فقیر اند آنکه غنیان ایشان را دختران ندهند و بمردن یکی از ایشان در ها کشاده نگردد و
حاجت ایشان در دل شان میطلبد و اگر خدائتعالی بچیزی سوگند دهند هر آئینه خدائتعالی آنچیز بگفته ایشان بکند و گفت
علیه السلام دوست ترین خلق بسوی خدائتعالی فقیر انند که دوست ترین خلقان سوی خدائتعالی پیغمبر انند و ایشان را بفقر
مبتلا گردانید و گفت خدائتعالی دوست دارد درویش عیالدار و پارسا را و گفت یا بلال جهد کن تا چون بخواهی رفت ازین
دنیا درویش باشی نه توانگر و گفت ع درویشان امت من پیش از توانگران در بهشت روند بپانصد سال و بروایت دوم
چهل سال مگر درویش حریص بخواسته باشد و بدان خورسند و راضی بود و گفت بهترین امت من درویشان اند و زود
تر کسیکه در بهشت نگرد ضعیفان اند و جبرئیل ع گفت یا محمد خدائتعالی ترا سلام گفت و میگوید اگر خواهی که کوههای روی
زمین زر گردانیم و هر جا که تو خواهی با تو می آیند گفت یا جبرئیل نی که دنیا سرای بی سرایان است و مال بی
مالان است و جمع کردن مال در وی کار بی عقلان است گفت یا محمد ثبتک الله بالقول الثابت و مهتر عیسی
بخفتنه گذشت گفت برخیز و خدائرا یاد کن گفت از من چه خواهی که من دنیارا باهل دنیا گذاشته ام گفت بخسپ خوش
گفت رأیت اکثر اهل الجنة الفقراء و رسول گفت الفقراء جلساء الله تعالی یوم القیمة و گفت فقیران امت من
پیش از همه در بهشت روند و پیش از همه نعمت بهشت بخورند و گفت الفقراء شین فی الدنیا و زین فی العقبی و گفت
علیه السلام للفقراء عند الله اجر کبیر و گفت ع للفقراء الصابرین عند الله اجر بغیر حساب و گفت که فردای
قیامت فرشتگان آیند بر براقهای نور و فقیران امت مرا سوار کنند و برابر یکی هفتاد گان هزار فرشتگان باشند
که طرقواطرقوا کنان ایشان در بهشت رسانند و گفت فردای قیامت چون غنیان درجهٔ فقرا چنین بینند هر همه
گویند کاشکی ما همه در دنیا فقیری بودمی و گفت هر کرا حقتعالی فقر داد و او بدان فقر راضی شد و بر خدائتعالی گله نکرد
چنانستی که او را همه خیریت دنیا و عقبی روزی گردانید و گفت ای بسا اغنیا که فردای قیامت محتاج فقرا
شوند و گفت الفقر خیر من الغنی تدرها تلاثا و در خبر است که مهتر سلیمان ع و مهتر یوسف ع بعد از انبیا بچهل سال در
بهشت روند از سبب دنیا که داشتند و عثمان رض و عبد الرحمن پس از جملهٔ اصحاب بچهل سال در بهشت روند بسبب غنا
و ملک که داشتند و فقیران پیش از همه در بهشت روند و گفت علیه السلام یا معشر الفقراء اعطوا الله الرضاء
من قلوبکم یعطیکم اجرا والا فلا و گفت علیه السلام فضل الفقراء علی الاغنیاء کفضلی علی جمیع خلق الله
و گفت و من مات ولم یترک درهما ولا دینارا ولم یدخل الجنة احد اغنی منه و گفت یا عائشة ان اردت
اللحوق لی فلیکفیک من الدنیا کزاد الراکب وایاک ومجالسة الاغنیاء ولا تستبدلی ثوبا حتی ترقعه
ای عائشه اگر میخواهی که مرا رسی و از من جدا نشوی بسند کن از دنیا چنانچه توشهٔ سوار بر تو باد که در مجلس اغنیا
نه نشینی و بدل نه کنی جامه را تا پیوند نه کنی تشبیه به توشه سوار کرد که پیاده را بسیار باید و سوار را اندک
باید زیرا که او زود به منزل رسد یعنی دنیا نیز زود میرود و دور وی توشهٔ بسیار بر نگیری و گفت

سادات المومنین فی الجنة من اذا تغدی لم یجد عشاء و اذا استقرض لم یجد قرضا ولیس له فضل کسوة الا
ما یواریه ولم یقدر علی ان یکسب ما یغنیه یمسی مع ذالک و یصبح راضیا عن ربه فاولئک مع الذین انعم
الله علیهم من النبیین والصدیقین والشهداء والصالحین وحسن اولئک رفیقا و گفت من
اهان فقیرا من قبل فقره واکرم غنیا من قبل غناه فهو ملعون لا یصیب من شفاعتی و گفت
صلی الله علیه وسلم ثلثة یدخلون الجنة بغیر حساب رجل غسل ثوبه فلم یجد خلفا و رجل لم ینصب
علی مستوقده قدر و رجل دعا بماء لم یقل ای ما ترید یعنی سه نفر اند که بغیر حساب در بهشت در آیند یکی مردی
که جامه شوید و دگر جامه او را نباشد که پوشد و مردیکه در دیگدان او دیگ در نشانند و مردیکه آبی طلبد او را نگفته نشود
که کدام کس است این یعنی او را جواب هم ندهند و بعضی یا خوانند یعنی گفته نمیشود که کدام آب می خواهی یعنی سرد
آب طلبد گرم یابد تفقد او نکند مهتر عالمیان را وقتی در وجود مبارک او یک پیراهن بغیر ازار بودی و وقتی بودی
که ازارش بودی پیراهن نه بودی روزی یک پیراهن داشت سائل سوال کرد همان پیراهن داد خود برهنه ماند وقت
نماز شد چیزی نداشت که در برکند فرمان رسید ولا تبسطها کل البسط از خانه صدیق اکبر رضی الله عنه جامه اش
رسید وقتی ام المومنین عائشه صدیقه بعد نقل رسول پیراهن را پیوند میزد پادشاه روم هفتاد هزار دینار فرستاد بخدمتی
کنیزک خبر رسانید گفت پیش در بریزد و بفقرا بده کنیزک همچنان کرد تمام مال بفقیران داد درون آمد و گفت ای
مخدومه چه شود اگر یک پیراهن برای خود میکردی گفت این پیوند هنوز هفت روز خواهد ماند تا هفت روز دیگر خدای
تعالی خواهد رسانید گفت چه شدی اگر بیدرم مرا امیدادی تا گوشت خورمی گفت چرا پیش ازین نگفتی و آمده است
که بعد نقل رسول علیه السلام زره رسول علیه السلام ابوبکر رضی الله عنه باز خرید که گرو کرده بود بیدرم و آمده است
چون رسول از غزا در خانه آمدی اول در مسجد بار دادی و سنت نیز همین است چون از سفر آیند اول در مسجد آیند
دوگانه بگزارند بعده در خانه درآیند که نوبت باشد و خواجه کائنات چون از سفر باز آمدی اول در مسجد بار دادی و بعد
از مسجد بر فاطمه رض آمدی بعده در خانه که نوبت داشتی برفتی فاطمه رض منتظر آمدن رسول علیه السلام بودی و هر بار حسن حسین رض
را گفتی که بروید خبر آمدن پیغمبر بیارید و پیش از آمدن رسول علیه السلام پادشاه حبش چیزی مال و دو دستوانه از زر
مرصع به قیمت صد هزار دینار راست کنانیده خدمتی بر فاطمه رض فرستاده و بسیار عجز و زاری کرده که برای خدای این
دستوانها در دست مبارک اندازی فاطمه رض در دست انداخته بود مصطفی علیه السلام چون از مسجد خواست که رخ بخانه
زهرا نهاد و فی الحال حسن رض دوید و خبر کرد که ای فاطمه رض بابای تو میرسد فاطمه رض از درون خانه در صحن خانه استقبال کرد چو مصطفی
علیه السلام را دید سلام کرد بطرف مصطفی علیه السلام دوید چون نظر مصطفی علیه السلام بدان دستوانه ها افتاد گفت بایست
که سوی من میا که من از تو بیزار شدم این بگفت و لقت شده بازگشت فاطمه نعره زد و بیهوش شد و بر زمین افتاد
و آب از چشمهای مبارک او میرفت و هر بار میگفت که ای فاطمه رض وای بر جان تو که بابای مهربان از تو
بیزار شد ای فاطمه رض وای بر جان تو که مصطفی علیه السلام از تو بیزار شده علی رض گفت ای فاطمه رض زهرا رسول بی گناه از کسی

نرنجد در خود تفحص کن گفت در من هیچ گناهی نیست مگر این دو دستوانه که در دست دارم شاید که از دیدن این رنجیده شد
گفت بلا ایشان را از خود دور کن در حال هر دو دستوانه را فروختند و در مدینه ندا کردند که ای فقرا بدوید در خانه مرتضی رض و فاطمة
الزهرا رض که صدقه میدهند از هر طرف فقیران میدویدند غلغله خاست آواز آن در گوش مبارک پیغمبر افتاد پرسید عائشه رض
گفت یا رسول الله فاطمه رض صدقه میدهد گفت او را سیم از کجا گفت دو دستوانه که نجاشی فرستاده بود آنرا صرف کرده
بدرویشان میدهد مصطفی علیه السلام برهنه در خانه فاطمه رض دوید چون فاطمه رض را در اندوه دید او را در کنار گرفت و هر دو میگریستند
و گفت ای جان بابا اکنون از تو خوشنودم فخر ما از فقر است نه از زر و زرینه و اگر من زرینه پوشم فردای قیامت شفاعت
گنهگاران چگونه کنم وقتی چند نفر از یاران بر رسول علیه السلام آمدند و گفتند یا رسول الله احترق بطوننا التمر شکم ما از
غایت خوردن خرما سوخته شد ما بغیر طعام تنگ آمدیم گفت رسول علیه السلام بنشینید بعد ساعتی گفت خدا تعالی
خرما را نعمتی آفرید یاران من از خوردن خرما گله میکنند بخدا یکه مدة دو ماه است که از خانه پیغمبر شما دود طعام هم نخاسته است
اگر بهشت میخواهید چند روز در دنیا بگذرانید و اگر دنیا میخواهید آن بسیار است وما لکم من الاخرة من نصیب ایشان
نعره زده خاستند و گفتند یا رسول الله ما عقبی اختیار کردیم و در عین العلم گفته است که فقیران بر خواجه عالمیان رسالت
کردند که غنیان به قوت مال حج میکنند و عمره بجا می آرند و صدقه میدهند و ما عاجزیم از آن پس پیغمبر علیه السلام جواب داد و
گفت علیه السلام بلغ عنی الفقراء وان لم یصبروا فاحتسب عنکم ثلث خصال لیست للاغنیاء اما خصلة
واحد فان الجنة غرفا ینظر الیها اهل الجنة کما ینظر اهل الارض الی نجوم السماء لا یدخلها الا نبی او فقیر
او شهید فقیر او مومن فقیر والثانیة یدخل الفقراء الجنة قبل الاغنیاء بنصف یوم وهم خمس مائة عام
والثالثة اذا قال الغنی سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر و قال الفقیر مثل ذالک لم یلحق الغنی
بالفقیر وان انفق عشرة الاف درهم وکذالک الاعمال البر کلها در مصابیح مذکور است که روزی فاطمه رض
پاره نان بر پیغمبر آورد رسول گفت چیست این گفت نانی پختم نفس من خوش نگردد تا پاره برای شما نه آوردم رسول
گفت ان اول طعام دخل فی فم ابیک بعد ثلثة ایام هذا نخستین طعامی که بعد از سه روز در دهن پدر تو خواهد آمد
اینست فقر محمدی که اختیار کرده بودند که بارها در خانه پیغمبر فاقه بودی و گفت اللهم من احبنی فارزقه العفاف
والکفاف ومن ابغضنی فاکثر ماله وولده و گفتی اللهم توفنی فقیرا ولا توفنی غنیا فاحشرنی فی زمرة
المساکین یوم القیمة و نیز گفتی من انفق درهما علی الفقراء حرم الله جسده علی النار و گفت خدای
تعالی خلق را از گل زمین آفرید و فقیران را از گل بهشت آفریده بینید سوی فقرا بحقارت که خدا تعالی مرا از گل ایشان
آفریده است و گفت هر چیز را کلید یست و کلید بهشت دوستی فقیران و مسکینان است و گفت علیه السلام
فردای قیامت حقتعالی از اغنیا پرسد چگونه تصدق کردید مالهای خود را و از فقرا پرسد چگونه گذرانیدید احوال
خود را و گفت زمانی بیاید که فقیران میان غنیان چون سگان رانده شوند سخن شان نشنوند با ایشان کلام
نکنند بیزار باشد خدا تعالی از ایشان و رسول علیه السلام گفت حرمت مومن فقیر نزدیک خدا تعالی از هفت

آسمان و زمین و فرشتگان و از بر و بحر و کوهها و آنچه در ایشان بزرگتر و اعظم تر است و گفت ما من مسلم فقیر یدخل سوقا من الاسواق فرأی شیئا یشتهی لیس عنده ما یشتری به فصبره احتسب الا کانت له خیرا من مائة الف درهم یتصدق فی سبیل الله و گفت صلی الله علیه وسلم ما من فقیر رضی بفقره الا کانت له بکل یوم اجر شهید و کان آمنا یوم القیمة من عذاب شدید آمدیم بتفسیر **قوله عز وجل** وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ ای امر کن ایشان را و چون بر تو آیند آن کسانیکه ایمان آورده اند بآیات قرآن سلام تو کن ایشانرا یعنی درویشان را و آنچنان که سیدان قریش پیغامبر را میگفتند که درویشان بر تو می آیند و ما را از بوی گلیمهای ایشان رنج میرسد پیغمبر در تفکر شد این آیت آمد وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ پس رسول بیگان یگان ایشان را اسلام میکرد سیدان قریش خبر یافتند اکنون دوزخ بگردن نتوان بردن و حق را مکابره نتوان کردن رسولی فرستادند که اگر ایشان را فرمان راندن نیست یکروز ما را نوبت ده و یک روز ایشان را آن روز که ایشان باشند ما نباشیم آنروز که ما باشیم ایشان نباشند تا ما هم بگردیم و تن و مال و جان هم فدا کنیم مصطفی علیه السلام حریص بود بر ایمان شان با یاران مشورت کرد عمر رضی الله عنه اشارت کرد بدانکه این وعده بده شاید که بگروند مصطفی علیه السلام بدین وعده داد ایشان شاد شدند ملن رسید وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ دور مکن کسانیکه میخوانند مناجات میکنند پروردگار خود را بامداد و شبانگاه عمر خجل شد و در گوشه مسجد نشست از غایت شرم که رسول مشورت قبول کرده بود باز کس فرستادند که اگر یکروز در خانه ما بیائی ما جایگاه راست کنیم رسول علیه السلام قبول کرد بامداد ایشان جایها راست کردند رسول علیه السلام بیرون آمد تا سوی ایشان رود فقیران شکسته دل شدند جبرئیل آمد و سلام کرد و گفت یا رسول الله تا کجا خواهی رفت و گفت وعده دادم که هانجا بروم جبرئیل علیه السلام دست بر سینه وی نهاد و گفت بازگرد که فرمان نیست وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ حقتعالی میگوید که پیوسته با ایشان درویشان باش و ایشانرا مگذار چون سیدان قریش شنیدند که رسول علیه السلام می آمد خدای عز وجل بازش گردانید اعراض نکردند و لیکن گفته فرستادند که ما بیائیم با ایشان هم در یک مجلس بنشینیم و لیکن وقت سخن روی بسوی ما کن تا ما را شرفی باشد که ما مهتران توئیم و ایشان هم از شنیدن محروم نخواهند ماند رسول خاموش ماند این آیت آمد وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ ای محمد در مگذران تو چشم خویش را ازین درویشان تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا نزدیک خلق ایشان درویشان اند و اینها توانگر اند و نزدیک من توانگران درویشان اند و آنها درویشان زیرا که توانگر نه آن است که دنیا دارد توانگر آنست که مولی دارد بعد از ان چون درویشی را دیدی گفتی اتی من اوصانی ربی چون عنایت حق بکار بد همه دنیا بر وی عرض کردند و فقر اختیار کرد و گفت لی حرفتان الفقر والجهاد و چون نزدیک حق مرتبهٔ فقر دید و گفت اللهم احینی مسکینا و امتنی مسکینا واحشرنی فی زمرة المساکین

قوله تعالی وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا ای بالایات الدالة علی وحدانیتنا که ایمان آورده اند نشانیها که دلالت می کنند یگانگی ما چنانچه آفرید آسمان زمین و آفتاب ماهتاب و انهار و اشجار و مانند آن فَقُلْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ و سلام ایشان را تو بگو که تا علیک

السلام ایشان گویند تا ده ثواب ترا باشد و نیت ایشان را باشد از تو ادای سنت و از ایشان ادای فریضه و برای دلجوئی و شادی شان هم ازین بود که پیش رسول کسی گفتن نتوانستی **قوله** كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ ای وجب بگو ایشانرا که واجب کرده است بر طریق کرم نه بر طریق وجوب پروردگار شما اضافت پروردگاری بر ایشان کرد برای شرف این طائفه چون بر پیغمبر فرمان شد وَرَبُّكَ الْغَفُورُ چندان شادی کرد که از غایت تواجد رقص کرد و بازو کشاده میکرد و می گشت و هر بار میگفت و ربک الغفور تا هفتاد چند بار از غایت تواجد هر بار که بر زمین میل میکرد جبرئیل او را در بر میگرفت ای فقیر تو هم رقص زن و شادی کن که ترا میگوید كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ نگفت کتب ربهم الرحمة مخصوص به نفس خود این از کمال کرم و لطف است در حق این طائفه که بر شما من رحمت کنم در دنیا و عقبی و چون شما از آن من شدید من از آن شما ام که کارسازی دنیا شما میکنم و در تنگنای گور شما را من فریاد رسم و در آفتاب قیامت شما را من سایه کنم و در پل صراط شما را من دست گیرم و از دوزخ شما را نگهدارم و در بهشت شما را من رسانم و در خبر است که رحمت خدای تعالی صد جزو است یکی از ان در دنیا قسمت شده است از ان رحمت که مادران را بر فرزندان شفقت است و نود و نه جزو برای قیامت ذخیره است فردای قیامت چندان رحمت بر بندگان منزل شود که شیطان و کافران را نیز امید بهشت گردد و نه جزو از ان بر تمام خلق نازل شود و نود جزو بر فقیران نثار گردد و بدانکه فقر کشیدن کار کاملان است نه کار ناقصان است رسول گفت کاد الفقر ان یکون کفرا هم ازین جهت است که عوام قدر فقر ندانند و از زبان خرافات بگویند بشومت آن ایمان بباد دهند پس هر که خواهد که از فقر مصون ماند باید که ازین جمله چیزها بپرهیزد که هم در اخبار رسول وارد است و آن خوردن طعام نزدیک مرده است و ازار پوشیدن استاده و دستار بستن نشسته و پیش زنده گذاشتن و موی زهار بمقراض بریدن و آب از نائزه آوند خوردن و سوی فرود نعلین دیدن و سوی عذره دیدن و در نماز کاهلی کردن و از مردمان تنگ کردن و عادت بر دروغ گفتن کردن و مادر و پدر را بنام خواندن و سیر و پیاز خام خوردن مگر به تبع چیزی نه برابر نان و پیش پیران نرود و بجز مستی استاده نه کند و بر آستانه در ننشیند و زمانه گنده تراش قلم را خوار نکند و دست ناشسته طعام نخورد و پوست پیاز و سیر نسوزد و بعد از نماز بامداد از مسجد بزودی بیرون نیاید و مادر و پدر را حرمت نداشتن و در دیگ خوردن و شانه استاده دادن و در بازار بگاه آمدن و برهنه بول کردن طعام با جنب خوردن و برهنه غلطیدن و نان از فقیران خریدن و از بد دعای مادر و پدر نه پرهیزیدن و دستها به گل شستن و تنه عنکبوت در خانه نگهداشتن و آوند ناپوشیده گذاشتن و ناشسته گذاشتن دیگ و کاسه و جامه بر تن دوختن و مسح کردن رو بدامن پیراهن و خلال بهر چیزی کردن و در کوچه طعام خوردن

والله اعلم

المجلس الثالث عشر فی فضیلت المحرم و صومه

بسم الله الرحمن الرحیم عن عثمان بن عفان قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم اکرموا شهر الله المحرم فمن اکرم المحرم اکرمه الله بالجنة و نجاه من النار یعنی گرامی دارید ماه خدای تعالی محرم را پس هر که گرامی کند

محرم را اکرم کند خدا تعالیٰ او را در بہشت و نجات دہد او را از آتش دوزخ راوی این حدیث شاہ شہیدان جمع کنندۂ قرآن
امیر المومنین عثمان بن عفان رضی اللہ عنہ است آمدہ کہ از غایت شرم چہل سال سوی شرمگہ خود ندیدہ بود و سی سال
دست راست آنجا نرسیدہ بود پرسیدندش چرا چندین احتیاط می کنی گفت مرا شرم می آید کہ خدا تعالیٰ سوی من می بیند
من آنجا می بینم **قولہ** اکرموا شہر اللہ المحرم گرامی دارید شہر خدا را یعنی محرم را گرامی از چیست آنکہ در ویست دست از
معصیت بداری و در عبادت معبود کمر چست ببندی شب بقیام روز بصیام بگزرانی رسول علیہ السلام گفت بہترین
روزہا بعد از ماہ رمضان روزہ ماہ خدای محرم است و بہترین نمازہا بعد نماز فریضہ نماز شب محرم است و مردی از
رسول علیہ السلام پرسید کدام روز میفرمائی مرا تا روزہ بدارم فرمود اگر میخواہی کہ بعد از رمضان روزہ بداری روزہ ماہ محرم
بدار کہ دران ماہ خدا تعالیٰ توبۂ امت من قبول کردہ است و گفت علیہ السلام ہر کہ اول روز از محرم و آخر روز از ماہ
ذی الحجہ روزہ دارد گوئی ختم سال و آغاز سال بروزہ گذرانیدہ باشد مکفر شوند گناہان پنجاہ سالہ او و گفت علیہ السلام
من صام اٰخر یوم من یوم ذی الحجۃ واول یوم من المحرم فکانما صام الدھر کلہ وغفر لہ ذنوب ستین سنۃ
یعنے ہر کہ روزہ دارد آخر ذی الحجہ و روزہ دارد از اول محرم چنانستی کہ تمام سال روزہ داشتہ باشد و آمرزیدہ شود
گناہان شصت سالۂ او و گفت من صام اول یوم من المحرم والعاشر منہ والاٰخر منہ بنی اللہ تعالیٰ لہ فی الجنۃ
ثلثون مدینۃ فی کل مدینۃ ثلثون قصرا فی کل قصر ثلثون صفۃ فی کل صفۃ مثل الدنیا وما فیھا من الاشجار
والانھار والسریر والموائد والحور والغلمان والولدان و گفت علیہ السلام من صام عشرا ایام من اول المحرم
فکانما عبد اللہ عشرۃ اٰلاف سنۃ قام لیالیھا وصام نھارھا یعنی ہر کہ روزہ دارد دہ روز از اول ماہ محرم
چنانستی کہ بندگی کردہ باشد خدا را دہ ہزار سال کہ شب بہ قیام و روز بصیام گزرانیدہ باشد و گفت علیہ السلام
ہر کہ خواہد آتش دوزخ بر تن او حرام شود روزۂ ماہ محرم بدارد و گفت رسول علیہ السلام ایزد تعالیٰ ماہ محرم
را گزیدہ و بر ہمہ ماہہا مقدم گردانید و گفت علیہ السلام در ماہ محرم سہ روزہ بزرگ است اول و دہم و آخر و ہر کہ
این سہ روز روزہ دارد و شبہای شان بیدار باشد نبشتہ شود در نامۂ اعمال او ثواب عبادت سی ہزار سال و آسان
شود بدو گذشتن بلصراط در وی او مانند شب چہاردہم ماہ باشد و گفت علیہ السلام ماہ محرم ماہی است کہ یک روزۂ
او بہتر است از عبادت یکسالہ و گفت علیہ السلام اغتنموا صوم المحرم فی ایام الحارم فان الصوم الواحد من
المحرم فی ایام الحار افضل من عبادۃ سبعۃ اٰلاف سنۃ و گفت علیہ السلام ہر کہ بیدار باشد شبہای جمعہ ماہ
محرم چنانستی کہ دریافتہ باشد ہر شبی قدر را و نبشتہ شود بہر شبے مر او را عبادت ثقلین یعنی آدمیان و پریان و گفت
علیہ السلام ہر کہ بگذارد اول شب از ماہ محرم ہشت رکعت نماز بچہار سلام بخواند در ہر رکعتی فاتحہ یکبار و اخلاص
دہ بار شفاعت یابد در اہل بیت خود در روز قیامت اگرچہ واجب شدہ باشد ایشان را آتش و گفت ہر کہ سر ہر ماہی این
نماز بگذارد حق تعالیٰ او را و مال او را و اہل او را تمام نگہدارد و بہر رکعتے ثواب عبادت سالی در نامۂ اعمال او ثبت
گردد و گفت علیہ السلام ہر کہ شب اول محرم بیدار باشد و در روز آن روزہ دارد ہر گناہی کہ کردہ باشد در انسال بیامرزد

دو سال حال او را از ہمہ گناہان نگہدارد و گفت علیہ السلام ہر کہ شب اول و روز اول از ماہ محرم چہارگان رکعت
نماز بگزارد و در ہر رکعتے بعد فاتحہ اخلاص سہ بار بخواند بنویساند خدا تعالیٰ در نامۂ اعمال او بہر رکعتی ثواب عبادت چہل
ہزار سال و گفت علیہ السلام ہر کہ بگذارد اول شب ماہ محرم شش رکعت بخواند در ہر رکعتی بعد از فاتحہ یازدہ بار اخلاص
فرستد خدای شصت فرشتہ تا بنویسد برای او کارہای نیک ہمہ شب و گفت علیہ السلام ہر کہ بگزارد اول شب ماہ محرم
دو رکعت نماز بخواند در رکعت اول بعد از فاتحہ سورۂ انعام و در دوم یٰس بیرون آید گوئی از مادر زادہ و بہر حرفی در بہشت
بیابد حوری و گفت علیہ السلام ہر کہ بگزارد اول روز ماہ محرم دو رکعت ہرچہ خواہد بخواند بعد سلام دست بردارد و سہ بار
بگوید اللھم انت اللہ الابد القدیم وھذہ سنۃ جدیدۃ انی اسالک فیھا العصمۃ من الشیطان
الرجیم واولیاء الشیطان والامان من السلطان ومن شر کل ذی شر من البلایا والاٰفات واسالک
العون والعدل علیٰ ھذہ النفس الامارۃ بالسوء والاشتغال بما یقربنی الیک یا ذا الجلال والاکرام
موکل کند خدا تعالیٰ برو فرشتہ را تا براند از و شیاطین و یاری دہد او را در طاعت تا آخر سال و شیطان گوید آہ از ونا
امید شدم تمام سال و گفت علیہ السلام ہر کہ بگزارد اول روز از ماہ محرم دوازدہ رکعت بخواند و در ہر رکعتے بعد از فاتحہ
اخلاص ہفت بار نبشتہ شود مر او را ثواب عبادت دوازدہ ہزار سال و بنا شود مر او را بہر اخلاص کہ در ان روز در نماز خواندہ
است قصری در بہشت کہ دران قصرہا باشد و چہار دراز دری تا دروازہ دہ ہزار سالہ راہ و در وی باشد از نعمتہا کہ شمار آن
کس نداند مگر خدا تعالیٰ و گفت علیہ السلام ہر کہ بگزارد در ہر جمعہ ماہ محرم چہار رکعت بخواند در ہر رکعتے بعد فاتحہ
اخلاص سی و یک بار بیابد از ثواب بگوئی کہ خواندہ باشد ہر کتابی کہ از آسمان منزل شدہ است و بدہد او را بہر
آیتی ثواب آزادی بندہ آمدیم بتفسیر **قولہ تعالیٰ** اِنَّ عِدَّۃَ الشُّھُوْرِ عِنْدَ اللّٰہِ اثْنَا عَشَرَ شَھْرًا فِیْ کِتٰبِ اللّٰہِ یَوْمَ خَلَقَ
السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ مِنْھَآ اَرْبَعَۃٌ حُرُمٌ ذٰلِکَ الدِّیْنُ الْقَیِّمُ فَلَا تَظْلِمُوْا فِیْھِنَّ اَنْفُسَکُمْ و بدرستی شمار ماہہا نزدیک
خدا دوازدہ ماہ است در کتاب خدا تعالیٰ از آن روز آفریدہ است آسمانہا و زمینہا را از ان چہار ماہ حرام است و آن
حکمے است مستقیم پس مکنید ظلم در ایشان بر نفسہای خود **قولہ تعالیٰ** اِنَّ عِدَّۃَ الشُّھُوْرِ عِنْدَ اللّٰہِ اثْنَا عَشَرَ شَھْرًا الحمد
کافران میگویند کہ ماہہا سیزدہ اند و ما دوازدہ کردہ ایم عِنْدَ اللّٰہِ ای فی حکم اللہ او فی قضاء اللہ تعالیٰ فی کتاب اللہ
ای فی لوح محفوظ از ان چہار ماہ حرام ست ای گناہ در ایشان حرام است بیان این چہار ماہ رسول علیہ السلام کردہ
است ثلثۃ متصلۃ ذی القعدۃ وذی الحجۃ والمحرم وواحد فرد وھو رجب یعنی سہ ماہ از ماہہای حرام متصل اند ذی
القعدہ و ذی الحجہ و محرم و یکے تنہا است و آن رجب است **قولہ تعالیٰ** ذٰلِکَ الدِّیْنُ الْقَیِّمُ یعنی حکمی مستقیم است کہ از دوازدہ
ماہ سیزدہ نگردد و حکم آن منسوخ نگردد **قولہ تعالیٰ** وَلَا تَظْلِمُوْا فِیْھِنَّ اَنْفُسَکُمْ اگر در ہشت ماہ دست از گناہ باز نمی
دارید باری درین چہار ماہ گناہ مکنید و ظالم النفس خود مشوید این از جہت حرمت چہار ماہ گفت وگرنہ گناہ در ہمہ ماہہا
حرام است و یا از برای آن گفت کہ اگر گناہ دران ہشت ماہ کنید بزہ اندک باشد و اگر درین چہار ماہ کنید بزہ بسیار باشد
چنانچہ کار نیک را درین ماہ ثواب بسیار است گناہ را عقاب بیشمار است رسول علیہ السلام گفت ہر کہ یک روزہ از ماہہای حرام روزہ

دارد چنانستی که یک ماه از ماهها جز ماه حرام روزه داشته باشد رسول علیه السلام گفت هر که از ماههای حرام سه روز متصل روزه دارد پنجشنبه و آدینه و شنبه بنویساند خدا تعالی در نامهٔ اعمال او ثواب عبادت هفتصد سال و از دوزخ هفتصد ساله راه دور باشد سوال چون در دوزخ همه را گذر خواهد بود چنانچه خدا تعالی گفت وَاِنْ مِّنْكُمْ اِلَّا وَارِدُهَا پس چگونه راست آید که هفتصد ساله راه از دوزخ دور خواهد بود جواب آن است که پل صراط بر دوزخ کشیده اند چون دارندهٔ این سه روزه پای بر پل صراط نهند فرمان شود مر آتش دوزخ را تا از زیر پای او هفتصد سال راه فرو افتد و سوی او حمله نکند و بسلامت و در بهشت رسد بفضل الله تعالی

المجلس الرابع عشر فی فضیلة یوم عاشورا و فیه شهادة امیر المؤمنین حسن و حسین رضی الله عنهما

بسم الله الرحمن الرحیم الحمد لله الذی شرف علی بعض الایام یوم عاشورا و خلق فیه ابانا آدم علیه السلام و امنا حوا و العرش و الکرسی و اللوح و القلم و الجنة الماوی و الرحمة و الارواح و الارض و السماء و شرف فیه بالنبوة بعض الانبیاء و الذی وعد بفضله العظیم و کرمه الجسیم بصوم ذلک الیوم الجزاء و اللقاء و الصلوة و السلام و التحیة و الاکرام علی سید الانبیاء و قدوة الاصفیاء محمد ن المصطفی الذی قال من اراد ان یغفر الله ذنوبه فعلیه ان یصوم یوم عاشورا صلی الله علیه وسلم و علی آله و اصحابه بعدد الرمل و الحصی اما بعد ایزد تعالی جل جلاله و عم نواله روز عاشورا را فضل بسیار داده است و روزهٔ او را فضیلت بسیار نهاده که فهم مفهمان و خرد خردمندان با دراک آن نرسد مقرر این مقالات و محرر این مجالسات داعی کافهٔ اهل اسلام الراجی الی رحمة الله العلام ابا بکر احمد بن محمد بن علی القرشی الملقب به بدر غفر الله له ذنوبه و ستر علیه عیوبه فضیلت این روز و آنچه متعلق آنست به نهج ایجاز و اقتصار درین مجلس آورده ختم آنرا بذکر شهادت خواجه زادگان هر دو سرای فرزندان امیر المؤمنین علی مرتضی و جگر گوشه گان بی بی فاطمة الزهرا و نور دیده گان خواجه عالمیان یعنی امیر المؤمنین حسنین رضی الله عنهما کرده حضرت عزت ببرکت روز عاشورا و بحرمت شهیدان دشت کربلا جامع را و خوانندگان را بیامرزد و همه را غریق رحمت کند انه ولی للعباد و الهادی الی سبیل الرشاد آغاز فضیلت روز عاشورا

عن ابن عباس قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من صام یوم عاشوراء کتب الله تعالی له ثواب عبادة ستین سنة قام لیالیها و صام نهارها یعنی هر که روزه دار در روز عاشورا بنویساند خدای تعالی مر او را ثواب عبادت شصت سال که شبها بقیام و روزها بصیام گذرانیده باشد راوی این حدیث پسر عم مصطفی است و برادر امیر المؤمنین علی مرتضی است آن مردے که زبان نبوت در باب او گواهی داده است افقه الناس اخی عبد الله ابن عباس بدانکه ای مومن روز عاشورا روز بزرگ است روزهٔ این روز بر مهتر آدم علیه السلام فریضه بود عید بوده است امت پیشین را و از گاه مهتر آدم علیه السلام تا مصطفی علیه السلام روز فرحت شادی همگنان بوده است سوال دهم ماه محرم را

چرا عاشورا گویند جواب نزدیک بعضے از ایشان گویند که ده هزار پیغمبر درین روز تولد شده اند و نزدیک بعضی از ایشان گویند که ده هزار پیغمبر از درین روز نبوت ظاهر شده است و نزدیک بعضی ده هزار پیغامبر از دعا مستجاب شده است و نزدیک بعضے از ایشان گویند که حق تعالی ده چیز درین روز آفریده است چون عرش و کرسی و لوح و قلم و بهشت و آدم و حوا و زمین و آسمان و نزدیک بعضی از ایشان گویند که درو ده چیز است و نزدیک بعضی از ایشان گویند که بزبان سریانی یکی را احد و دوم را ثانا و سوم را ثالوثا و چهارم را رابوعا و پنجم را خاموسا و همچنین دهم را عاشورا میگویند چون دهم روز ماه محرم بود بابرکت است این روز را در عرب و عجم بدین نام علم کردند و رسول گفت لو انفق مومن ملاء الارض ذهبا ما ادرک فضیلة یوم عاشورا فمن صام فتحت له ثمانیة ابواب الجنة یدخل من ایها شاء یعنی اگر نفقه میکند مومن پری زمین زرد نیابد فضل روز عاشورا پس هر که روزه دارد آنرا کشاده شود مر او را هشت در بهشت از هر دری که خواهد در آید و گفت علیه السلام هر که روزه دار در روز عاشورا مر او راست بهر ساعتی از ان هفتصد فرشته که آمرزش خواهند برای او از خدا تعالی تا روز قیامت و مر خدا تعالی راست هشت بهشت بفرستد در هر بهشتی هفتصد ملک را تا بنا کنند مر او را قصرها و شهرها و نهال کنند مر او را درختان و روان کنند مر او را جویها از ان روز باز که روزه داشت تا روز مردن او خواه مرد باشد خواه زن و گفت علیه السلام هر که بدارد روز عاشورا بیابد بشمار هر حرفے از توریت و انجیل و زبور و فرقان بیستگان نیکی و بیابد ثواب هزار شهید و گفت علیه السلام هر که روز عاشورا روزه دارد بیامرزد خدا تعالی گناهان یکساله گذشتهٔ او و گفت علیه السلام هر که روز عاشورا مر مومنے روزه بدار د عطا کرده شود او را ثواب هزار حاجی و پیغمبر و ثواب ده هزار شهید هر که افطار کناند در شب عاشورا چنانستی که افطار کنانیده باشد جمیع امت محمد را و پر کرده باشد شکمهای ایشان را و گفت علیه السلام هر که بدارد روزهٔ روز عاشورا دریافته باشد هر روزه که از و فوت شده و دران سال و هر که صدقه کند دران روز یافته باشد هر صدقه را که فوت شده باشد دران سال و هر کاری که نیک کند دران روز گوئی که دریافته باشد شب قدر را و هر که نگهدارد جوارح و زبان را از جفا و فحش دران روز آزاد کند خدا تعالی جوارح او را از آتش و گفت علیه السلام هر که بگرید از ترس خدا تعالی روز عاشورا پاک شود از گناهان و مر او راست نصیب از طاعت عابدان و گفت علیه السلام هر که مصافحه کند برادر مسلمان را روز عاشورا چون از گور بر خیزد فرشتگان او را مصافحه کنند و هر که گرامی کند مسلمان را روز عاشورا به سخنی نیک در گور او را دری از بهشت کشاده گردد و در خبر است که یکروز در مدینه بعد گذشتن یک پاس روز گواهی دادند که امروز روز عاشورا است پیغمبر علیه السلام ندا کنانید تا هیچ کس بقیه روز نخورد برای تعظیم روز این روز کثیر بن سلیم رضی الله عنه گفت که من بر انس بن مالک رفتم در روز عاشورا او را در گریه دیدم گفتم چرا گریه میکنی گفت خواستم که روزه عاشورا بدارم نتوانستم از ان سبب گریه میکنم که از رسول علیه السلام شنیدم من صام یوم عاشوراء لم تمسه النار ابن اربیعه میگوید که در عهد رسول علیه السلام روز عاشورا ندا ای شد تا همه روزه بدارند و پسرگان را نیز مادران شیر نه دهانیدند ایشانرا تا شب ببازی میگذرانیدند و گفت علیه السلام هر که بخواند ده آیه روز عاشورا از کتاب خدا تعالی چنانستی که تمام قران خوانده باشد گفت علیه السلام هر که یک کار نیک کند در روز عاشورا بیابد ثواب هزار کار و در روز عاشورا ده سنت

بایدکرد اول روزه رسول علیه السلام فرمود هرکه روز عاشورا روزه دارد بشمار هر ساعتی ازان روز ثواب هشت سال عبادت
در نامهٔ اعمال او ثبت شود دوم غسل در خبر است هرکه غسل کند روز عاشورا برای پاکی نفس و عبادت خدا او را بنویساند در
نامهٔ اعمال او بهر قطره عبادت یکساله از گناهان چنان پاک شود گوئی از مادر زاده تن او را خدا تعالیٰ از همه زحمتها نگاهدارد
و از بیسی و جذام امین گردد سوم نماز رسول گفت هرکه بگزارد چهار رکعت در روز عاشورا بخواند در هر رکعتے بعد از فاتحه
اخلاص پنجاه بار بیامرزد خدا تعالیٰ گناهان پنجاه ساله گذشته و پنجاه ساله آینده او بنا فرماید خدا تعالیٰ برای او در ملأ
اعلیٰ هزار هزار منبر از نور و گفت هرکه بگزارد روز عاشورا دو رکعت نماز بخواند در هر رکعتے بعد از فاتحه سه بار اخلاص شفاعت
یابد در اهل بیت خود و گفت هرکه روز عاشورا چهار رکعت بروح امیر المومنین حسن و امیر المومنین حسین رضی الله عنهما بگزارد
و در هر رکعتے بعد فاتحه اخلاص پانزده بار بخواند هر دو خواجه زادگان روز قیامت او را شفاعت کنند شیخ شبلی رحمة الله
علیه این نماز بروح ایشان گزارده بود گفت شبی هر دو را بخواب دیدم سلام کردم و مرا جواب سلام دادند از من روی
گردانیدند من فریاد کردم که ای خواجه زادگان من چه خطا کرده ام گفتند تو خطا کرده فاما مارا شرمنده کرده ما ترا روی نمی توانیم نمود
بشارت باد ترا که هرکه بروح ما این نماز بگزارد در روز عاشورا ما در بهشت نیائیم تا ترا و ایشان را در بهشت نیاریم و گفت
علیه السلام هرکه بگزارد در روز عاشورا شش رکعت بخواند بعد از فاتحه والشمس یکبار و قدر یکبار و سورهٔ اذا زلزلت الارض یکبار و
سه قل یگان یگان بار بعد از سلام در سجده هفت بار قل یا ایها الکفرون بخواند هنوز سر از سجده برندارد که آمرزیده شود اگرچه
زانی یا خائن یا دزد باشد و گفت علیه السلام هرکه بگزارد شب عاشورا هشت رکعت بخواند در هر رکعتے بعد از فاتحه اخلاص
پانزده بار و بعد سلام سبحان الله و استغفار و درود هفتگانه بار بگوید بیامرزد خدا تعالیٰ او را اگر دران سال بمیرد شهید مرده
باشد چهارم دعا رسول علیه السلام گفت هرکه دعا کند روز عاشورا و از خدا تعالیٰ بخواهد چیزیرا حق است بر خدا آنکه آن چیز
او را بدهد و حاجت او روا گرداند و گفت علیه السلام هرکه روز عاشورا سه بار این کلمات بگوید حقتعالیٰ سوی او بنظر رحمت بیند
و او را هرگز عذاب نکند لا اله الا الله العلی الاعلی لا اله الا الله رب السموات والارض وما بینهما وما تحت الثری
اللهم اجعلنا ممن دعاك واجبته وامن بك فهديته ورغب عليك فاعطيته وتوكل عليك فكفيته واقترب
منك فاديته اللهم امد دعيشي مدا واجعل لي في قلوب المؤمنين ودا اللهم انا نسئلك الايمان بك ونسئلك
الافضل من الرزق ونسئلك العافية في الدين والاخرة يا ذا الجلال والاكرام پنجم زیارت علما رسول گفت
من زار عالما او متعلما في يوم عاشورا فكانما زار انبيا وكتب الله تعالى بكل نظرة اليه ثواب عبادة الف
سنة یعنی هرکه زیارت کند عالم یا متعلم را روز عاشورا چنانستی که زیارت کرده باشد پیغامبری را و بنویساند خدای
تعالیٰ مر او را بهر نظری که بیند سوی او ثواب عبادت هزار ساله و گفت علیه السلام هرکه ببیند روز عاشورا سوے
عالم بشمار هر موی که در نظر او آید ثواب حج و عمره بیابد و بهر گامی که بردارد و بنهد ثواب آزادی بنده یابد هارون رشید
روز عاشورا بزیارت شیخ سفیان ثوری رفته بود شیخ سفیان ثوری گفت این حدیث هارون رشید دستار از سر شیخ سفیان
فرود آورد و پیراهن او برکشید گفت چه میکنی گفت از بهر آنکه بتمام موی ترا در نظر آرم و این مقدار ثواب یابم ششم بیمار پرسیدن

نیست معبود مگر خدا که بلند است نیست معبود مگر خدا که پروردگار آسمانها و زمینها است و آنچه درمیان آنها است و آنچه زیر زمین است ای بارخدایا بگردان مرا از ان کسی که خواند ترا پس قبول کردی تو آنرا و ایمان آورد بتو پس راه نمودی تو آنرا و رغبت کرد بسوی تو پس دادی تو آنرا و توکل کرد بر تو پس کفایت کردی تو آنرا و نزدیک جست از تو پس نزدیک کردی آنرا ای بارخدایا مدد کن در زندگانی من مدد و بگردان برای من دوستی در دلهای مسلمانان ای بارخدایا هر آئینه سوال کنیم ترا برای ایمان ما و ازتو سوال میکنیم ترا از فضل از روزی و میخواهیم ازتو عافیت در دنیا و آخرت ای بارخدایا صاحب بزرگی و اکرام ۱۲

رسول علیه السلام گفت هرکه پرسیدن بیمار رود در روز عاشورا بنویساند خدا تعالیٰ در نامهٔ اعمال او بهر گامی ثواب شهیدے چون از
نزدیک او برخیزد بیرون آید از گناهان گوئی از مادر زاده است آن روز هفتم سرمه کردن بدانکه سرمه کردن مردانرا مکروه است
مگر روز عاشورا که نزدیک بعضی رخصت است و اندا ختن اثمد یعنی سنگ بصری باتفاق رواست رسول علیه السلام گفت
هرکه سرمه کند روز عاشورا حقتعالیٰ او را نگهدارد از نابینائی و از سوختن آتش و گفت صلعم من اكتحل بالاثمد في يوم عاشورا لم
ترمد عيناه ابدا در این باب هر دو حدیث وارد است هشتم دست بر سر یتیم مالیدن رسول علیه السلام گفت صلعم من مسح
يده على راس اليتيم في يوم عاشورا رفعت له بكل شعرة درجة في الجنة و گفت علیه السلام هرکه بمالد دست
بر سر یتیم روز عاشورا بهر موئی که زیر دست او آید بیحدنیکی در نامهٔ اعمال او بنویسد و مراد از مسح چیزی بدست ایشان دادن
است نزدیک بعضی در حدیث آمده است هرکه چیزی بدهد بر دست یتیم روز عاشورا البشارت یابد به بهشت نزدیک مردن
و نزدیک بعضی بر ایشان چرب کردن است که پیغمبر علیه السلام گفت هرکه سر یتیم چرب کند روز عاشورا پاک کند خدا تعالیٰ
وجود او را از گناهان نهم آشتی دهانیدن میان مسلمان روز عاشورا رسول علیه السلام گفت من اصلح بين اثنين في يوم
عاشورا اصلح الله بينه وبين خصمائه يوم القيمة واوجب الله له الجنة یعنی هرکه آشتی کند میان دو تن روز عاشورا
آشتی کناند خدا تعالیٰ میان او و میان خصمان او روز قیامت و واجب کند بر و بهشت دهم فراخ کردن طعام بر عیال
رسول گفت هرکه فراخ کند طعام روز عاشورا بر عیال فراخ کند بر و خدا تعالیٰ تمام سال و گفت علیه السلام هرکه روز
عاشورا طعام فراخ کند چنانچه بر فقیران و همسایگان چیزی ازان رسد حقتعالیٰ او را از گرسنگی روز قیامت نگهدارد
که در دوزخ هیچ عذابی سخت تر از گرسنگی نباشد و این ده سنت را بزرگی نظم کرده است و بعضی گویند که امیر المومنین علی گفت موف

گویده سنت ست روز عاشورا	آنکو که بکرد گشت مغفور	چون روزه نماز غسل و سرمه	بسیار طعام هست مشهور
سر بی پدران تو دست میمال	وز بهر خدا بپرس رنجور	دهم عالم را بکن زیارت	تا یابی عز و غیر لے محصور را
میکن تو دعا و صلح و بدهان	از بهر جزاهای موفور	بو بکر بکرد نظم این را !	از بهر رضای خالق نور را

بدانکه روز عاشورا ده چیز سنت ست چند چیز دیگر در احادیث رسول علیه السلام آمده یکے گریستن از ترس خدا تعالیٰ در خبر است
هرکه روز عاشورا از ترس خدا تعالیٰ بگرید بهشت بر و حلال شود و دوزخ بروی حرام دیگر اگر کسے بمیرد و نماز جنازه
بگزارد که در خبر است هرکه روز عاشورا بمیرد حقتعالیٰ او را عذاب نکند و هرکه برو نماز کند او را بیامرزد دیگر صد بار قل هو الله
احد بخواند دیگر زیارت مادر و پدر و گورستان کند که در خبر است هرکه روز عاشورا زیارت مسلمانی کند حقتعالیٰ گذشتن پل صراط
بروی آسان گرداند دیگر بروح امیر المومنین حسن و امیر المومنین حسین رضی الله عنهما طعامی کند و شهیدان کربلا را
یاد کند تا ایشان شفاعت او کنند و هفت دانه که مشهور است آن بر چه سبب است نزدیک بعضی ازان سبب است
که رسول گفت هرکه روز عاشورا درویشی را طعام دهد تمام سال آن طعام بروی فراخ گردد پس جمله طعامها وضع کردند تا
هر جنس طعام سال تمام بروی فراخ گردد بعضے گویند عاشورا در دشت کربلا هر کسیکه غله داشت جمع کرده بپختند و آن غله با جناس
بود همان سنت قائم مانده و بعضی گویند که شهربانو دیگی در نشاند و دران سنگریزه ها هفت رنگ بود او را می گفت

اکنون میشود حقتعالی هر جنس را جنسی از غله گردانید همان سنت قایم ماند و بعضی گویند درین روز توانگران نعمتها مهیا کردند و فقیران غله دریوزه می پختند و آن غله با جناس بود رسول علیه السلام در طعام فقیران رغبت نمودی بحکم رغبت رسول علیه السلام همگنان همین طعام اختیار کردند و سنت قائم ماند دیگر روز عاشورا ده آیت قرآن بخوانند و ده مسلمانان را مصافحه کنند و بیوگان و یتیمان را چیزی بدهد که درین هم ثواب و فضیلت بسیار است آغاز شهادة امیر المؤمنین حسن و حسین رضی الله عنهما **قوله عزوجل** وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ اَمْوَاتٌ بَلْ اَحْيَاءٌ وَّلٰكِنْ لَّا تَشْعُرُوْنَ و نه گوئید مر کسی را که کشته میشود در راه خدا تعالی مرده بلکه زنده اند و لیکن شما نمیدانید پیش از نزول آیت مرده و شهیدان را میت میخواندند و امیر المؤمنین عمر دعا کرد و گفت الٰهی شرفی و کرامتی در گذشتن راه خود پیدا گردان فرمان شد کشتگان راه ما را مرده مگوئید که ایشان زنده اند هر که شهید را مرده گوید بزه کار شود **قوله** فِي سَبِيْلِ اللّٰهِ ای مومن مردن و کشته شدن در راه او و برای او و برضای او میباید و چون در راه او نباشد هیچ سود نکند رسول علیه السلام فرمود طُوْبٰى لِمَنْ مَّاتَ فِي سَبِيْلِ اللّٰهِ وَ طُوْبٰى لِمَنْ قُتِلَ فِي سَبِيْلِ اللّٰهِ بندگی شیخ حمید الدین قدس سره العزیز گفته است **بیت** هر که از بهر دوست کشته نه شده گرچه بسمل کنیش مردارست * زیستن و مردن و کشته شدن برای ادمی باید مردی کشته شد خبر برسول بردند و گفتند که فلان کس شهید شد رسول علیه السلام چشم پر آب کرد و فرمود که نزد شما شهید رفت وَهُوَ عند الله اخسر و اقبح من المیتة گریه در صحابه افتاد و گفتند یا رسول الله صلی الله علیه وسلم گفت دل او موافق تن او نبود باز مردی خبر برسول رسانیدند که فلان مرد رسول گفت برخیزید تا بر شهید نماز کنیم گفتند چرا یا رسول الله گفت جگر او بدوستی پروردگار خود سوخته بود و تن او باشتیاق مولی نزار شده روزی مهتر عالم بر سر مردی رسید که می میرد و میگریست رسول گفت گریه تو برای چیست گفت ازان سبب که در راه خدا تعالی کشته نه شدم و سر نه باختم رسول فرمود واجرك عند الله افضل واعظم من الف شهید زیرا که کشته اشتیاق اوئی **قوله تعالی** بَلْ اَحْيَاءٌ ای بالشرف والکرامة و سبب چه ایشان را زنده گویند که نام شان در جهان باقی میماند که فلان چنین غزا کرد و همچنین شهادت یافت و نزدیک بعضی ایشان زنده اند نزدیک خدا تعالی چنانچه گفت بَلْ اَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ هر روز ایشان را فرمان شود ای کشتگان راه ما بخواهید هر چه آرزو دارید از درگاه ما يُرْزَقُوْنَ فَرِحِيْنَ بِمَآ اٰتٰهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ نزدیک بعضی ازان سبب زنده خوانند که طاعتی که در حیاة میکردند بقدر ثواب هر روز بیابند پس در کار دین گوئی زنده اند و درجه شهادت کسی را خدا تعالی روزی کند که او را دوست دارد که الشهداء اولیاء الله و گفت الشهداء اء همر فقاء الانبیاء و گفت یوزن دم الشهداء فی المیزان یوم القیٰمة و قطرة دمه اثقل من جبل الاحد چون درجه شهادت بلند است حضرت عزت مصطفی علیه السلام را نیز برکت شهدا روزی کرد از سبب زهر او و آنچنان بود که عورتی زال بر مهتر عالم علیه السلام بیامد و گفت یا رسول الله برای شما مهمانی کرده ام برابر او رسول علیه السلام در خانه او رفت و یک نفر برابر رسول علیه السلام دیگر بود گوساله بریان کرده زهر آلوده بر رسول علیه السلام آورد یاری که برابر رسول علیه السلام بود از غایت گرسنگی تا رسول علیه السلام دست شوید متابعت کرد قدری گوشت ازان در دهن کرد بمجرد خوردن آن یار بر زمین افتاد رسول علیه السلام چون یک لقمه خورد و دست در دم دراز کرد گوساله بریان بسخن در آمد

و گفت یا رسول الله لا تاکل منی فانی مسمومة آن مرد نقل کرد رسول را خدا تعالی نگهداشت زهر از مان شد که در پاشنه پای مصطفی صلی الله علیه و آله وسلم باش و این که وجود مهتر عالمیان همیشه در زحمت بودی هم ازین تاثیر بودی و وقت وفات سید عالم حقتعالی آن زهر را در وجود مهتر عالمیان جنبانید و ازان سبب بمیرانید تا با درجه نبوت درجه شهادت ختم شود ابوبکر صدیق رضی الله عنه از سبب زهر مار که در غار او را گزیده بود بوقت مردن آن زهر را در کار داشت و عمر رضی الله عنه را با کارد زدند و عثمان رضی الله عنه را غوغا کرده کشتند و علی رضی الله عنه را نیز بکارد زدند و حمزه رضی الله عنه را بدست کافران ذره ذره کنانیدند و امیر المؤمنین حسن و حسین رضی الله عنهما را بدست لشکر یزید کشانیدند تا درجه شهادت شان با کرامت ضم شود و ایشان را با علی علیین رسانیدند بدانکه ای مومن میان ابنای علی رضی الله عنهم و یزید بن معاویه رضی الله عنه عداوت اصلی بود و فرعی عداوت اصلی آنست چنانچه شیطان را بر مهتر آدم علیه السلام همچنان فاسقان را بر صالحان از غایت حسد و در دنیا این عداوتها بسیار است و قابیل مهتر هابیل را از سبب زن کشت و فرزندان مهتر یعقوب علیه السلام برادر خود مهتر یوسف علیه السلام نه بخشیدند و گویند که در خانه عبد المناف دو فرزند لشپها و یکدیگر چسپیده زادند هاشم و امیه عبد المناف میان هر دو تیغ انداخت و جدا گردانید آن تیغ میان اولاد ایشان نیز افتاد ند از سبب زنی هر یکی او را بزنی میخواست بعد ازان هاشم را پسر شد عبد المطلب و امیه را پسر شد نام او حرب میان ایشان هم تیغ بوده است از سبب شتری هر یکی میخواست که بخرد سبب این معنی جنگ شد و کار به تیغ و تیر رسید باز عبد المطلب را پسر شد نام او ابو طالب و حرب را پسر شد نام او ابو سفیان میان ایشان هم تیغ بوده است از سبب قطع زمین عداوت بود باز ابو طالب را پسر شد علی و ابو سفیان را پسر شد معاویه میان ایشان هم تیغ برای خلافت بحکم اجتهاد باز علی را پسر شد حسن و حسین و معاویه را پسر شد یزید آن نیز قصد کشتن شان کرد و عداوت فرعی آنست که روزی بسبب زنی نیز یزید را عداوت شد و آنچنان بود که چون معاویه رضی الله عنه را وفات نزدیک رسید چشم پر آب کرد حاضران مجلس گفتند یا امیر المؤمنین خلیفه روی زمین گریه شما برای چیست گفت مرا هم یک پسر بود تا غایت مراد او ندیدم و کار خیر او نکردم سنت آنست که پدران غم پسران خورند و کار خیر ایشان بکنند تا از عهده فرضیت بیرون آیند و از شادی فرزندان خود چشم روشن کنند الغرض معاویه رضی الله عنه یزید را جهد بسیار نمود یزید بیرون آمد و یاران و دوستان را جمع کرد که کدام دختر است که از همه خوبتر و با جمال باشد گفتند ای پسر خلیفه هیچ عورتی در جهان خوبتر از زینب بنت جعفر نیست و او را شوهر است زید نام اگرچه حیله کنی که او زن طلاق دهد و آن زن را رها کند هیچ عورتی خوبتر ازو نیست یزید بسوی زید از زبان معاویه مکتوب نبشت که مرا با تو کاریست باید که زود تر بر من بیائی چون مکتوب زید را رسید زید برخاست از مدینه در دمشق آمد زید را یزید بسیار نواخت و تعظیم او بواجبی بجا آورد و دست او گرفته بر معاویه برد و مصافحه کنانید و گفت ای امیر المؤمنین مرا برابر زید بیعت کنان تا بعد از تو از من برنگردد که او مهتر قوم است معاویه گفت ای زید تو فرزند منی باید که بعد از من از فرزند من برنگردی زید برابر یزید بیعت کرد دوم روز یزید بزید گفت که پدر من معاویه میخواهد که ترا خواهر من که دختر او ست بزنی دهد که تو مرد با جمعیت بسیاری و مهتر قوم زید شاد شد یزید گفت شب ساخته باش که امشب کار خیر است ده هزار دینار زر زید را بوجه طبق او داد تا ساخته شود

زید درخانه جمعیت کرد چون شب شد زید با جمعیت خود آمد و شادکام نشست یزید درون رفت و باز آمد که خواهر من میگوید که من شنیدم که او رازنی است سخت صاحب جمال بوجود او برابر من چگونه خواهد ساخت هر کسی دنبال زید شد که او را بگذار طلاق ده دختر خلیفه مییابی و هم ملک برای تو خواهد بود چندان او را ترغیب کردند و تحریص نمودند که فی الحال زینب را طلاق داد و از خود مباینه گردانید یزید باز درون رفت بیرون آمد که خواهر من میگوید کسیکه آنچنان صاحب جمال را بگذارد و مرا بکرد نخواهد داشت مرا این چنین شوهر نباید یزید گفت ای زید من چه کنم که بالغه است و وکیله نفس خود است از راه شرع مارا بر او دستی نمیرسد زید را همان ده هزار دینار ماند زن را باد داد و خجل شد و جانب خانه باز گشت خبر بزینب رسید بهر چند که رسالت کرد باز تحلیل کنم قبول نکرد و این مکر یزید بود نه معاویه و در بعضی قصه ها اضافت بمعاویه میکنند بزهکار میشوند که معاویه رضی الله عنه از کبار صحابه بود و دبیر رسول علیه السلام و کاتب وحی بوده است و رسول علیه السلام گفت هر که دهند از صحابه من زبان مراد را است بهشت هر که معاویه رضی الله عنه را بذکر بد یاد کند بزهکار شود و رسول علیه السلام گفت انا مدینة العلم وعلی بابها ومعاویة حلقتها باید که بر معاویه بد اعتقاد نه کنی و آنکه برابر امیر المومنین علی او را محاربت شده بود آن بطریق اجتهاد و نه بر طریق تحریص دنیا و حسد و مجتهد را در خطا بزه نباشد و در صواب ثواب یابد اگر حرص دنیا او را بودی بگفت امیر المومنین بی بی عائشه رضی الله عنها باز نیامدی و بر خلافت امیر المومنین علی رضی الله عنه اقرار نکردی الغرض چون بعد از وفات معاویه رضی الله عنه امارت بر یزید استقامت یافت و امیر المومنین حسن رضی الله عنه در گذشت یزید ابو موسی اشعری را برای زینب برسالت مناکحت فرستاد چون ابو موسی در مدینه آمد در آمدن مدینه اول بزیارت روضهٔ مهتر عالم صلی الله علیه وسلم آمد امیر المومنین حسین و عبد الله پسر عمر را آنجا نشسته دید بر ایشان سلام کرد پرسیدند بچه مصلحت آمده گفت مرا یزید بر زینب برسالت فرستاده است امیر المومنین حسین رضی الله عنه گفت اگر او را قبول نکند از جهت من نیز رسالت دهی عبد الله بن عمر دست او گرفته بگوشه برد و گفت اگر زینب هر دو را قبول نکند رسالت من نیز دهی ابو موسی درخانه زینب آمد زینب چادری درمیان بست ابو موسی را پس حجاب نشاند زینب پرسید بر من شما بچه مصلحت آمدید ابو موسی اشعری گفت مرا یزید بر تو فرستاده است میخواهد که ترا بزنی کند چون در روضه رسول علیه السلام آمدم امیر المومنین حسین و عبد الله بن عمر رضی الله عنهما نیز گفت مرا برسالت فرستاده اند و من نیز برای خود بر تو آمده ام هر که را خواهی قبول کن زینب گفت بار تو مردی پیر شده ترا نخواهم فاما مرا درین رسالت چه گوئی ابو موسی گفت اگر دنیا خواهی یزید را خواه اگر دین خواهی ابن عمر را بخواه و اگر دین و دنیا خواهی امیر المومنین حسین را بخواه زینب گفت من امیر المومنین حسین را اختیار کردم پابوسی من با میر المومنین حسین رسان و بگو شکر خدا را که مرا بکنیزکی قبول کردی من دیگر چه خواهم که فردای قیامت محمد مصطفی صلی الله علیه وآله وسلم و خدیجهٔ کبری و فاطمهٔ زهرا و علی مرتضی و زن برادر حسن رضا باشم ابو موسی باز گشت امیر المومنین حسین را خبر کرد و در شام رفت امیر المومنین حسین رضی الله عنه او را در خانه آورد و چون یزید بر زینب عشق شده بود هر آئینه قصد کشتن امیر المومنین حسین کرد این را عداوت فرعی گویند اگرچه نزد عاشقان این هم اصلی است و مقصود از کشتن ایشان برای ضبط و مملکت داشت که بعد نقل امیر المومنین علی رضی الله عنه یک سال چند ماه امیر المومنین حسن با کراه

خلیفه نشانده بودند و او را اصلا رضا نبوده زیرا که او در عبادت معبود او بوده است چون خبر به معاویه رسانیدند که امیر المومنین علی رضی الله عنه نماند و بر خلافت امیر المومنین حسن نشست و او را رضا نیست معاویه قصد کوفه کرد و نزد بعضی برای زیارت امیر المومنین حسن آمده بود و نزد بعضی قصد خلافت داشت از خوف آنکه نباید که امیر المومنین حسن ترک خلافت را نا اهل بگیرد چون معاویه برابر امیر المومنین حسن رسید امیر المومنین حسن رضی الله عنه تعظیم او بجا آورد و گفت ای او در من خلافت را گرد آر که مرا مقصود نیست خلافت بمعاویه سپرد و معاویه در دمشق نشست و نیک ضبط کرد و در علم و سخاوت ثانی نداشت آورده اند که میان دو نفس گرد شد یکی گفت من معاویه را در غضب خواهم آورد آن مرد بمعاویه رضی الله عنه درآمد و گفت یا امیر المومنین والده ترا خدای تعالی نیکو جمال داده است گفت امیر المومنین معاویه گفت شکر خدای عز و جل گفت چشمها خوب دارد گفت شکر خدای عز و جل را گفت دهن چه نیکو دارد گفت خدایش داده است تا تمام اعضای او می شمرد و معاویه رضی الله عنه همین میگفت که خدایش باز داده است باز گفت که مرا بزنی قبول نکند گفت او وکیله نفس خود هست اگر ترا نخواهد چرا نخواهد آن مرد خجل شد و مبلغی مال گرد کرده باو داد خلقی دنبال او میرفت و هر یکی میگفت که زهی حلم معاویه رضی الله عنه همچنان یزید بر فیل سوار شده با کوکبه شاهزادگی پیدا شد پرسید این چه غوغا است کیفیت گفتند یزید تیغ کشید سر از تن او جدا کرد بمعاویه رسید گفت قتلته حلمی ولا قتلنا ابنی و یکروز معاویه سوار میرفت مردی گفت ترا چه مجال که بوجود امیر المومنین حسین رضی الله عنه در خلافت نشینی گفت مرا ایشان صدقه خود داده اند علم او سخت بسیار بود و در سخاوت نشان بوده است چنانچه آورده اند مردی از مهتران قوم بر و آمد و گفت ای خلیفهٔ خدا مرا حاجتی بس بزرگ افتاده است اگر روا کنی آب روی خود بر غیری نریزم گفت بگو چهل هزار درم دادنی دارم گفت سهل حاجت داری شصت هزار درم او را داد الغرض چون معاویه را مرض موت شد یزید را طلب کرد برابر مهتران و رئیسان قوم او را بیعت کنانید و سپرد بهر کسی سپرد و بر منبر سوار شد و گفت ای مسلمانان من از دنیا خواهم رفت و بر شما وصیت میکنم که حرمت داشت فرزندان رسول نیکو بجا آرید که من از رسول علیه السلام شنیدم هر که گرامی دارد فرزندان مرا گرامی دارد خدای تعالی او را و گفت شنیدم از رسول علیه السلام گفت هر که دوست دارد فرزندان مرا خدای تعالی دوست دارد او را و کرامت کند بهشت او را بعده گفت ای یزید خلافت بتو سپردم باید که برابر چند کس زندگانی نیکو کنی عبد الرحمن بن ابو بکر صدیق را نرنجانی و برابر ابن مسعود زندگانی نیکو کنی و از عبد الله ابن عمر خود را نگهداری که او صاحب خیل خانه است و غیرت بسیار دارد و گرگ کار او نگری و خدمت و حرمت فرزندان رسول علیه السلام امیر المومنین حسن و حسین رضی الله عنهما نیکو کنی و از ایشان مترسی که ایشان را غرض خلافت نیست ایشان را بگذاری تا در عبادت معبود مشغول شوند و هر بار که در مدینه روی مبلغی مال بخدمت ایشان بری و در رکاب شان بروی که من بسیار بار دیده ام که ایشان هر دو بر کتف مبارک محمد مصطفی صلی الله علیه وآله وسلم سوار شده اند ای پسر یکروز پیغامبر علیه السلام درخانه بی بی فاطمه در آمد و من نیز برابر بودم فاطمه رضی الله عنها را در گریه دید گفت ای جان بابا برای چه گریه میکنی گفت یا رسول الله فرزندان جای رفته اند برای بازی و تا غایت نه آمده اند و ایام گرم است نباید که ایشان از تشنگی زحمت دهد رسول علیه السلام بیرون آمد ابو بکر نیز همراه بود تا هر سه رفتیم یک میل بیشتر رفتیم

مردی گوسفندان میچرانید ازوی پرسیدم او گفت من دیدم دو کودک نورانی که درین جانب رفتند رسول علیه السلام بر نشانی
آن مرد راند چون پیشتر رفتیم امیرالمومنین حسن وحسین رضی الله عنهما را زیر درخت اراک خفته یافتیم و جامه باد بر روی شان
می جنبید وجنبانندهٔ را نمیدیدیم چون نزدیک رفتیم رسول علیه السلام گفت یا اخی جبرئیل شناختم که آن باد ایشانرا مهتر
جبرئیل میکرد رسول علیه السلام آمده آهسته و پای مبارک امیرالمومنین حسن در کنار داشت و پای امیرالمومنین صدیق
در کنار داشت هر دو مغمزی کردن گرفتند ای پسر من دیدم که هر بار برکف پای امیرالمومنین حسن وحسین بوسه میداد و مهتر
مهتر جبرئیل علیه السلام باد میکرد تا ایشان خفته خواستند رسول علیه السلام را دیدند فی الحال خاستند و در کنار رسول علیه
السلام نشستند وحسین دست در ریش مبارک محمد مصطفی علیه السلام میکرد وطپانچه بر رخساره مبارک رسول علیه السلام
میزد ومیگفت ما گرسنه شده ایم طعام بیار آن رسول علیه السلام گفت جانان بابا درخانه میرویم طعام بیشتر است حسین
رضی الله عنه درگریه شد و خود را بر زمین میزد چنانچه عادت پسران است رسول علیه السلام هر بار بر روی او بوسه میداد هم
چنان مهتر جبرئیل علیه السلام در رسید فرمان حضرت رسانید که احمد چرا برای شان از درگاه ما طعام طلب نه کنی و بر چه حواله
برخانه میکنی خوانی طعام از هوا پیدا شد و پیش هر دو فرود آمد ایشان هر دو میخوردند و ما نظاره میکردیم چهار نان بود و دو کاسه
در یکی من بود و در دوم سلوی بود من حسین میخورد و سلوی حسن میخورد هر بار که نان میشکستند باز درست میشد بعد خوردن
طعام آب میطلبیدند رسول علیه السلام انگشت مبارک در تنه درخت خلانید بفرمان خدا تعالی ازان سوراخ آبی
صاف و سرد بیرون آمد آب را خوردند بعده خوان ناپیدا شد امیرالمومنین حسن را رسول علیه السلام کنار کرد و بر کتف
نشاند وحسین را صدیق بر کتف نشاند جانب خانه راندیم رسول گفت نعم الحاملان ونعم المحمولان پس ای
پسر اگر ایشان را برنجانیدی در دوزخ ماندی یزید گفت همه وصیت تو قبول کردم جز این وصیت که کنی ایا با اگر ایشانرا
زنده گزارم بوجود ایشان حرمت مرا کسی بجا نیارد امیرالمومنین حسن بوجود تو خلیفه بود و به بودن او مرا که اطاعت کند
معاویه لعنت شد و گفت عبدالله بن زیاد را در مدینه برو وامیرالمومنین حسن وحسین را بحیله بر من بیار تا خلافت با ایشان
سپارم و مکتوب جانب امیرالمومنین حسن وحسین نبشت چون عبدالله بن زیاد یک منزل رفت امیرالمومنین معاویه جان بحق
داد و بعضی گویند یزید زهرش داد چون معاویه برحمت حق پیوست یزید عبدالله بن زیاد را باز گردانید و ولایت را در ضبط
خود آورد و ولایت مدینه عتبه بن ولید را داد و عتبه با شش هزار سوار در مدینه از جهت یزید برابر هر کسی بیعت کرد و برابر امیرالمومنین
حسن وحسین رضی الله عنهما نیز برفت و بیعت کرده بیعت نامه مفصل بر یزید فرستاد فاما بعضی شهرها برابر یزید بیعت نکردند
چنانچه خوارزم و بغداد و هری و سیستان و جز آن و گفته فرستادند جائی که فرزندان رسول الله باشند ما ترا بخلافت نه
کنیم و نبشتند که بما چنان رسیده است که رسول علیه السلام ترا لعنت کرده است آن زمان که در پشت پدر بودی چنانچه
آمده است که یکروز رسول علیه السلام بر اسپ سوار میشد معاویه در رکاب مبارک میرفت رسول علیه السلام گفت از
من دور شو که مرا از پشت تو بوی خون می آید لعنت خدا تعالی بران کس باد که در پشت تست معاویه در گریه شد گفت یا
رسول الله مرا جگر آب خواهد شد مرا کیفیت این سخن روشن گردان رسول علیه السلام گفت از پشت تو فرزندی باشد که

فرزندان مرا بناحق کشد معاویه گفت هر زنی که دارم و بکنم مطلقه ثلثه باشد از من معاویه زن نمیکرد تا بتقدیر الله تعالی بر زنی
آویخته شد اطبا گفتند اگر بر زنی ایلاج کنی نیکو شوی چون درد او از غایت شد کنیزک داشت مطبخی که طعام پختی برابر او ایلاج
کرد بفرمان خدا تعالی ازان ایلاج یزید در شکم ماند گویند که معاویه هر چند خواست و دار وهای کنانید که اسقاط شود نشد پس بر
کسیکه رسول علیه السلام در پشت پدر لعنت کرده باشد ما را نشاید که او را اطاعت کنیم و قول اهلسنت وجماعت آنست که بر یزید
لعنت روا نباشد از سبب ظاهر اسلام که داشت و بعضی گویند لعنت کردن روا باشد بر فاسق اگرچه مسلمان باشد چنانچه در
قرآن میان زن وشوهر لعان آمده است و حدیث مذکور هم برین ماقول باشد و صحیح آن است که بر هیچ مسلمانی از فاسق و
ظالم لعنت نکنند الغرض چون یزید دید که میل بیشتر خلق بر امیرالمومنین حسن وحسین است و شومت حرص دنیا و دولت بر
مردمان مستولی شد قصد کشتن امیرالمومنین حسن وحسین رضی الله عنهما کرد و مکتوب بر والی مدینه بر عتبه بن ولید نبشت باید که
امیرالمومنین حسن وحسین رضی الله عنهما را بکشی عتبه جواب نبشت که من ایشان را کشتن نتوانم که اهل مدینه هر همه ایشانرا دوست می
دارند اگر من ایشانرا بکشم ایشان در حال مرا بکشند یزید بدبخت فرمان فرستاد بر هفت نفر مهتران مدینه و ایشانرا طلب کرد
هر هفت نفر را بکشت خونی و هراسی در مدینه افتاد و هر کسی از ترس خود را از امیرالمومنین حسن وحسین خود را کشید و هر که بر ایشان آمدی
پنهان آمدی یزید پلید بر عتبه نوشت اگر ایشانرا کشی در حق تو چندان لطف و مرحمت میکنم که آنرا پایان نباشد و اگر نکشی
سر از تن تو جدا گردانم این زمان در مدینه کیست که از دی تو چشم میزنی چون شب شد عتبه پنهان تنها بر امیرالمومنین
حسن وحسین رضی الله عنهما آمد و خدمت کرد و دست بسته پیش ایشان ایستاده شد دگر گریستن گرفت سیدان هر دو سرای گفتند
چرا گریه میکنی مکتوب یزید پیش ایشان انداخت هر دو برادر خواندند و چشم آب کردند عتبه را گفتند ما چه کردیم بیعت کردیم و
او را بخلافت قبول کردیم ما را غرض ولایت نیست عتبه گفت ای مخدوم زادگان من چه دانم در سر او چه افتاده است فاما
تا جان در تن من است شما را بدی نخواهم بعضی گویند که عتبه دشمن ایشان نبوده است و بعضی گویند دشمن بود ایشان را
مبفرلقیت نباید که از اینجا بروند و ابلیسی دیگر بگیرند چون چند ماه دیگر گذشت یزید مکتوب دیگر نوشت که ای عتبه مرا معلوم شد
که دوستدار پسران امیرالمومنین علی رضی الله عنه هستی ساخته باش امروز فردا سر از تن تو جدا می کنانم اگر خیریت خواهی حیات
خود را دوست میداری پسران امیرالمومنین علی رضی الله عنه بهر حیله که میدانی و توانی بکش عتبه چاره ندید قصد کشتن ایشان
کرد عورتی بود در مدینه مکاره و ساحره نام او هیم بود او را طلب کرد و پیش او ده هزار دینار سرخ داشت و گفت این بستان
و چنان بکوش که فرزندان امیرالمومنین علی رضی الله عنه هلاک شوند او قبول کرد و زر ستده در خانه برد و یک غلوله دار و کرده در روی
زهر تعبیه کرد و در آمد پیش زن امیرالمومنین حسن رضی الله عنه که نام او کدبانو بود و کنیت او ام محموده بود امیرالمومنین حسن رضی الله عنه
زنان بسیار کرده بود و رها کرده گویند هفتاد و دو زن کرده بود و بروایتی دویست یکروز امیرالمومنین علی گفت بر منبر یا قریش و یا مهاجران
و یا انصاریان باید که حسن را دختر ندهید که او دختران شما را نمیدارد مردی از مهتران قبیله بنی سلیم مسعود نام گفت ای امیرالمومنین رضی
الله تعالی عنه اگر کسی را هفتاد دختر باشد و پسران تو نوبت همه را نکاح کنند و بگزارند هم بدهم و آنرا شرف خود دانم و سعادت
دارین تصور کنم که این فرزند رسول اند و نور دیدگان فاطمه زهرا اند و جگر گوشگان تو اند امیرالمومنین علی رضی الله عنه بران خوش شد

وگفت لو کنتُ للجنان بوابا لادخلنك اولا اگر من دربان بهشت باشم ترا اول درآرم آواز آمد چنانچه حاظران شنیدند انت بواب الجنانی و آمده است که روزی امیر المومنین حسین رضی الله عنه از امیر المومنین حسن رضی الله عنه پرسید که مقصود چه داری که زنان بسیار میکنی و باز میگذاری امیر المومنین حسن رضی الله عنه گفت من از جد خود محمد مصطفی صلی الله علیه و آله وسلم شنیده ام که یکے از فرزندان مرا زن باشد که بصفت حورا بود که همیشه روز بروز بکر خواهد شد زنان ازین سبب بسیار کنم شاید که آن زن بدست من افتد حسین گفت رنج مبر که آن زن نصیب من شده است بعد ازان هیچ زنی دیگر نکرد الغرض چون زال بآن زن برکد بانو زن حسن آمد سلام داد و این زال در سحر مشهور بود از کد بانو پرسید که حسن با تو چگونه است و محبت داردیانی گفت بسیار شفقت دارد بغیر من یک کوزه آب نمی آشامد و بغیر با خواب نمی کند زال گفت پس چرا رسالت بر دختر فلان کرده است کد بانو غمناک شد و گریستن گرفت زال گفت من یک دارو دارم اگر آنرا برابر آب دهن خود لبسائی و او را در طعام یا در آب دهی بر سر تو هرگز زنی دیگر نکند و بجز تو غیر برا نخواهد و برین سوگند خورد کد بانو گفت بیار زود باش آن غلوله کشید و بدست او داد و باز گشت کد بانو در حال شربت کرد و آن غلوله دروی حل کرد و موجود کرده داشت و امیر المومنین حسن و حسین رضی الله عنهما طرفے سوار شده بودند و ایام تابستان بود و از سواری باز گشته بودند هر دو برادر پیش در خانه حسن آمدند حسن رضی الله عنه در آمد و حسین را سلام کرده بجانب خانه خود آمد کد بانو ایستاده شد و جامه از وجود مبارک حسن کشید و موزه از پای او ستد و در خوابگاه غلطید بعد ساعتے آب طلبید کد بانو گفت یا امیر المومنین شربت ساخته ام گفت بیار کاسه شربت بدست ایشان داد آن کاسه شربت بود شعلهٔ آتش بود بجرد دیکه در دهن کرد شوری در وجود مبارک او افتاد امیر المومنین حسن رضی الله عنه پسر خود قاسم را گفت که ای جان بابای من وای نور دیدهٔ من برو برادر من و بهر روشنائی چشم من حسین بر من بیار و اگر کاهلی کند بگوی که برادر بدو تا وداع قیامت کنم و ساعتے روئی تو بینم قاسم رفت و گفت گریه کنان چون حسین او را چنان دید بجست و خاست گفت ای جان بابا برای چه گریه میکنی مگر ترا برادرم حسن از سبب تعلیم رنجانیده است گفت ای مخدوم بابای من ترا می طلبد گفت گریهٔ تو سبب چیست گفت بابای شربتے خورده است و بر طریق ماهی افتاده می غلطد امیر المومنین حسین گریه کنان و نالان و حیران و سر برهنه جانب خانه حسن رضی الله عنه دوید چون حسن رضی الله عنه را بدان حال دید نعره زد و خود را بر حسن رضی الله عنه انداخت هر دو برادر کنار گرفتند حسین رضی الله عنه گفت ای مخدوم من وای بجای پدر من وای مهربان تر از مادر و پدر من وای مشفق تر از پدر من چه شد ترا گفت اذا جاء الاجل انقطع الامل کد بانو خواست تا احوال بگوید حسن رضی الله عنه چشم کشاد و پر آب کرد و گفت اسکتنی ولا تکلمنی پردهٔ کس مدر اگر پردهٔ او دریدی از من مباینه باشی امیر المومنین حسن رضی الله عنه گفت ای برادر وصیتی دارم بشنو گفت فرمای گفت در عبادت خدائتعالی مشغول باشی و دل بدنیا نه بندی و از سبب یکه حال من بدینجا رسیده او را نرنجانی که من اول شفاعت او خواهم کرد و زیارت من بسیار آئی و شفقت از ابو القاسم و محمد دریغ نداری امیر المومنین حسین رضی الله عنه گفت ای مخدوم من وای قوت پشت من سلام من برسول علیه السلام و خدیجهٔ کبری و علی مرتضے و مادر من فاطمه زهرا برسانی و بگوئی من بیچارهٔ غریب تنها مانده ام خاطری بدارید که زود تر بر شما برسم و همچنین وصیت

کنان و ذکر گویان بتاریخ غره محرم الحرام سنه تسع و خمسین رحلت کرد انا لله وانا الیه راجعون آن ملعونه زال بدبخت هم دران روز مبروصه شد و بدوزخ رسید گویند جگر امیر المومنین حسن رضی الله عنه که پاره پاره شده از دهن بیرون آمد چون امیر المومنین حسن رضی الله عنه سوی بهشت خرامید عتبه بن ولید جانب یزید نبشت یزید شاد شد و برای عتبه جامه و سیم فرستاد و برو نبشت که این زمان امیر المومنین حسین رضی الله عنه تنها مانده است او را هم بزودی هلاک کنی روزی امیر المومنین حسین رضی الله عنه در روضهٔ رسول علیه السلام آمده بود بزیارت و همانجا در خواب شد مهتر عالم علیه السلام و خدیجه و علی و فاطمه و حسن را رضی الله عنهم در خواب دید همه میگفتند کای فرزند زود بر ما بیا که ما مشتاق تو گشته ایم چون بیدار شد در تفکر افتاد که تعبیر این خواب چه باشد چون شب شد عتبه را دید پنهان بر امیر المومنین حسین رضی الله عنه کس فرستاد که ای مخدوم زادهٔ جهان یزید هر باری نویسد بر من و برای هلاکت شما میگوید من بندهٔ خاطر شما مسارم حکم امیر المومنین حسین رضی الله عنه با محبان خود مشورت کرده چه اتفاق کنم همه گفتند که اگر خدمت مخدوم زاده بفرماید بهر طرف نویسیم همه از وی تنگ آمده اند همگنان توجه بشما خواهند کرد امیر المومنین گفت ما دنیا را پای زده ایم و دست از وی برداشته ایم و بحکم حدیث الدنیا جیفة و طالبها کلاب او را ترک داده ایم ما را ننگ باشد که باز گرد این کار گردیم فاما ما را یک صواب می افتد که من ترک مدینه گیرم و سکونت در مکه مبارک اختیار کنم که مکه کسے را فتح نشده است اتفاق هم بدین افتاد پس امیر المومنین حسین رضی الله عنه در آمد بر ام سلمه زن پیغمبر علیه السلام که زنده بود چون ام سلمه بسوے امیر المومنین حسین رضی الله عنه دید گفت ای نور دیده چه شد که ترا غمناک می بینم و روی تو زرد شده است گفت چکنم و چگونه غمناک نشوم که از برادر همچو امیر المومنین حسن رضی الله عنه تنها مانده ام و یزید دنبال من داشته من میخواهم که ترک مدینه گیرم و در مکه روم ام سلمه رضی الله عنها درون حجره در آمد و قاروره بدست کرده گریه کنان بیرون آمد و میگفت وای حسینا وای حسینا وای غریبا امیر المومنین حسین رضی الله عنه گفت چه شد ام سلمه دوید و سر امیر المومنین حسین رضی الله عنه در کنار گرفت و دمے گریست و گفت ای نور دیدهٔ من این قاروره آنست که مرا رسول علیه السلام داده بود و دران خاک کربلا بوده است و مرا گفت هرگاه که این خاک خون گردد وفات فرزند حسین رضی الله عنه نزدیک رسیده بود پس ای جان من امروز خاک این قاروره پر خون شده است امیر المومنین حسین رضی الله عنه گفت این خاک چگونه رسول علیه السلام آورده است ام سلمه رضی الله عنها گفت روزی حسن و تو تخته ها نبشته بودید و پیش استاد خود معاویه بن ابی سفیان بردید حسن رضی الله عنه گفت خط من نیکو و تو میگفتے که خط من نیکو معاویه گفت شما هر دو نیکو مینویسید تو گفتی که البته فرقے خواهد بود گفت من نمیدانم بر امیر المومنین علی رضی الله عنه روید امیر المومنین علی رضی الله عنه گفت که جان بابا شما هر دو خوب نوشته اید تو گفتی هم فرقے خواهد بود گفت من هم نمیدانم بر امیر المومنین عثمان رضی الله عنه روید امیر المومنین عثمان رضی الله عنه بر امیر المومنین عمر رضی الله عنه فرستاد امیر المومنین عمر رضی الله عنه بر امیر المومنین ابابکر صدیق رضی الله عنه فرستاد امیر المومنین ابوبکر صدیق رضی الله عنه بر رسول علیه السلام فرستاد رسول علیه السلام گفت شما هر دو خوب نبشته اید تو گفتے فرقے خواهد بود رسول علیه السلام گفت ای فرزندان من در اصل نوشتن نمیدانم من فرق کردن چه دانم تو

گفتی از جبرئیل علیه السلام بپرس مهتر جبرئیل در رسید گفت یا رسول الله هر دو خوب نبشته اند و حق تعالی ترا مبارکباد فرستاد
که فرزندان تو نبشتن آموختند یاقوت سرخ و زمرد سبز برای ریختن آورد یاقوت سرخ بر تختهٔ تو ریخت و زمرد سبز بر تختهٔ
امیر المومنین حسن رضی الله عنه ریخت رسول علیه السلام برمن همدرین خانه و دربنجا نشسته بود رسول علیه السلام شاد شد و سر
به سجده نهاد و گفت الهی مرا یاقوت و زمرد کار نیاید اگر در حق فرزندان من لطف داری بحرمت ایشان چیزی از عاصیان
امت من بخشی فرمان رسید که بشمار هر موی که بر تن حسن و حسین رضی الله عنهما است هزارگان عاصی از امت تو بخشیدم
رسول علیه السلام شاد شد مهتر جبرئیل علیه السلام در گریه شد رسول علیه السلام گفت یا اخی در روز شادی ترا چه غم گفت
یا رسول علیه السلام مرا از شفقت تو که بر امت داری و بر بی شفقتی امت بر فرزندان تو گریه می آید که یکی را زهر خواهند
کشت چنانچه دل و جگر او پرکاله خواهد شد و از دهن بیرون خواهد افتاد و آن حسنؓ است و نشانی او امروز آوردن من
زمرد است و حسین رضی الله عنه را در دشت کربلا خواهند کشت و زبان شان از تشنگی خشک خواهد شد و زار زار خواهند کشت
و حلق مبارک خواهند برید نشانی آن یاقوت سرخ است که من امروز آورده ام رسول علیه السلام در گریه شد و در خاندان
مصطفی علیه السلام ماتم گشت گفت یا اخی من آنجا خواهم بود گفت نه تو و نه علیؓ خواهد بود گفت رسول علیه السلام وای
حسینا وای حسینا وای غریبا وای یتیما وای مظلوم ما وای محروم ما و گفت یا اخی قدری خاک کربلا بیار مهتر جبرئیل
علیه السلام رفت و این خاک آورد رسول علیه السلام در قاروره انداخته بمن داد و گفت ای ام سلمهؓ این در تو خواهی دید
چون این خاک خون شود وقت سفر فرزند حسینؓ نزدیک رسد پس ای فرزند خاک خون شد ساخته باش امیر المومنین
حسین رضی الله عنه از وی وداع کرد و ساخته مکه شد از مدینه چهار هزار سوار برامیر المومنین حسین رضی الله عنه روان شد
چون در روضه خواجه عالمیان علیه السلام برای وداع رفت آواز شنید یا قرة عینی عجل الینا فنحن
مشتاقون الی لقائك رسول علیه السلام را وداع کرد و در مدینه گوئی قیامت قائم شد گویند سه بار در مدینه
رستخیز سخت شده است یکی در وفات رسول علیه السلام دوم در شهادت امیر المومنین حسن رضی الله عنه سوم امیر
المومنین حسین رضی الله عنه چون در مکه رسید از ان چهار هزار سوار هفتاد و دو نفر مانده بودند دیگران هم بازگشتند اهل مکه
را خبر شد همه شاد شدند و استقبال کردند باعزاز و اکرام فرود آوردند و گفتند ای مخدوم زادهٔ جهان وطن اصلی شما مکه مبارک
است در مدینه غریب بودید مکه مقامی است که جز جد تو فتح نشده است تو اینجا باش ما همه چاکران و خدمتگاران جد تو
ایم یزید نتواند که شما را زیان رساند عتبه بن ولید بر یزید مکتوب نوشت که امیر المومنین حسین رضی الله عنه در مکه قرار
گرفت یزید پلید بترسید و بر عمال و پادشاه کوفه مکتوب نوشت که حیله بکن و امیر المومنین حسین رضی الله عنه را از مکه بیرون آر
اگر با من دوستی داری و الا سر از تن تو جدا خواهم کنانید عمال پادشاه کوفه بر امیر المومنین حسین رضی الله عنه عرضداشت
نوشت که ای مخدوم زاده ما وای فرزند رسول علیه السلام وای فرزند بتولؓ چون مدینه را گذاشتی باید که مکه را هم بگذاری
که مکه در تنگچه طعام و کاه است و ما خدمتگاران پدر تو ایم باید که بر ما بیائی نود و هفت هزار سوار و چند لکه پیاده
دارم تا سر در تن ما باشد یزید بطرف شما دیدن نتواند چون مکتوب رسید شاد شد اتفاق کوفه کرد اهل مکه گفتند

یا فرزند رسول الله بر کوفیان استوار مدار که الکوفی لا یوفی مثلی قدیم ست کوفه یک شهر بیش نیست و یزید خلیفه است
کوفی را کی طاقتی که بمقابلهٔ او باشد فاما این بلدهٔ حرام است هر که در پناه این شهر افتد کسی او را زیان نتواند رسانید هر چند که
ایشان گفتند و زاری کردند امیر المومنین حسینؓ قبول نکرد و مسلم بن عقیل را پیش از خود جانب کوفه با چهل سوار فرستاد تا موازنهٔ ایشان
دریابد مسلم بن عقیل چون نزدیک کوفه رسید عمال با چند هزار استقبال کرد و باعزاز و اکرام او را بر تخت نشاندند و خود دست
بسته پیش ایشان استاد مسلم بن عقیل مکتوب امیر المومنین حسین رضی الله نوشت و ذکر عمال بدبخت باز نمود امیر المومنین
حسین رضی الله عنه شاد شد و اتفاق کوفه کرد عمال کوفی جانب یزید نوشت که عذر من پخته شد مسلم بن عقیل آمده است و
امیر المومنین حسین رضی الله عنه نیز امروز و فردا رسد یزید بدبخت سر آن گروه را طلب کرده گفت همگنان ساخته میشوند برای
کشتن ابن امیر المومنین علی رضی الله عنه اول کسیکه خاست شمر بن خشن جهود بود برابر ده هزار سوار علیه اللعنة دوم تر
برادر او خاست برابر ده هزار سوار و این هر دو برادر جلیس و مشیر یزید بودند ایشان گفتند که تا دو نفر از سر مسلمانان برابر ما
نباشد ما را فتح نه باشد یزید عبد الله ابن زیاد را طلب کرد و گفت ترا این مهم باید کشید قبول کرد برابر بیست هزار سوار ساخته
شد دوم عبد الله عمر و میشوم را طلب کرد او گفت من نتوانم که مقابل فرزندان رسول علیه السلام شوم یزید در غضب شد
و گفت بروید و سر از تن او جدا کنید چون یزید تفت شد گفت ای امیر المومنین شب را مشورت کنم شب در خانه
آمد زن او گفت فاطمه ای نادان چرا شبا شب خود را الکشانیدی تا غایت در بهشت می رسید در بهشت رفتن چه
مشورت کردن زنهار این کار اختیار نه کنی و الا روز قیامت از روی مصطفی علیه السلام شرمنده مانی و اگر این کار خواهی
کردم را طلاق ده تا روز قیامت از تو شرمنده نمانم چون روز شد بر یزید رفت یزید فی الحال او را جامه داد و در پیش او را
بوسید برابر بیست و چهار هزار سوار او را روان کرد مجموعه هفتاد هزار سوار شد و صد هزار پیاده را روان کرد چون ایشان
در کوفه رسیدند و عمال بیدولت بر مسلم بن عقیل آمد و گفت ای فرزند اسد الله سوار شویم و مقابل ایشان گردیم
سوار شدند مسلمؑ و یاران او از دروازه بیرون آمدند کوفیان دروازه بستند و گفتند اینکه مسلمؑ و شما دانید مسلم بن عقیل برابر
چهل سوار بود برابر چندان لشکر کارزار میکردند تا هر همه شهید شدند مسلمؑ تنها ماند و اسپ او هم تیغ خورده افتاد مسلم پیاده
شد و تشنگی بروی غالب گشت گفت هست کسی که ای مسلمانان که من بیکس و غریب را آبی خوراند عبد الله بن زیاد و
عبد الله عمر و در گریه شدند یک حبشی مشک پر آب کرده بر مسلم رسید آب مر او را خورانید و بقیه وجود او ریخت چنانچه
سرد شد طرف روی آن حبشی دید و گفت بیض الله وجهك در حال روی آن حبشی منور شد و سیاهی از وجود او
بکلی رفت حبشی با امیر المومنین گفت من نیز پیش تو شهید خواهم شد او هم کارزار میکرد و هفت تن را بکشت بعد شهید شد
مسلم بن عقیل تنها ماند تا در شام تیغ زد پانصد چند نفس را خسته کرد و بعده شهادت یافت سر او بریده جانب یزید فرستادند از
آنجا روان کردند نزدیک دشت کربلا کنارهٔ آب فرات فرود آمدند و از انجا امیر المومنین حسین رضی الله عنه برابر چند هزار سوار
روان کرد چون یک منزل از مکه آمد شبا شب همه گریختند هفتاد و دو سوار و یک امیر المومنین حسین رضی الله عنه ماند گفتند باز گردیم و
امیر المومنین حسین رضی الله عنه گفت چون در کوفه رسیم سواران بیشتر خواهند بود امیر المومنین منزل بمنزل همی راند

تا شب غرهٔ ماه محرم نزدیک نماز شام در زمین دشت کربلا رسید اسپ امیر المومنین از انجا پیشتر نمی جنبید امیر المومنین حسین رضی الله عنه گفت ای یاران این کدام زمین است گفتند ای مخدوم زاده این زمین را کربلا گویند گفت پناه میخواهم از خدای تعالی از کرب و بلا گفت این جای ریختن خون ماست واین جای کشتن ماست واینجای یتیم شدن فرزندان ماست و این جای بیوه شدن عروسان ماست واین جای رسیدن ماست بدوستان خود اینقدر بگفت و نیزه بر زمین زد واز اسپ فرود آمد چند نفر برای وضو کردن جانب آب رفتند چه بینند که لشکر فرود آمده و گرد بر گرد آب فرو گرفته پرسیدند این لشکر کیست گفتند این لشکر یزید است پرسیدند برائے چه آمدند گفتند برای کشتن حسین رضی الله عنه گفتند زہے لعین برای کشتن فرزندان رسول علیه السلام لشکری میفرستد این بگفتند و بازگشتند و خبر بسید حسین رضی الله عنه کردند شبا شب گرد عورات خندق کنانیدند و عورات را میان آن نشاندند شب ماند چون روز شد امیر المومنین حسین با هفتاد و دو سوار مرد و دو کودک یکے ابو القاسم ابن امیر المومنین حسن رضی الله عنه دوم علی اکبر بن امیر المومنین حسین رضی الله عنه اول کہ از لشکر یزید بیرون آمد جوانی بود شهسواری که نام او حر ابن ریاح بود واز ین جانب امیر المومنین حسین رضی الله عنه بیرون آمد و گفت ای حر آن روز فراموش کردی که یکجا بازی میکردیم و یک جا در مکتب نشستیم و در دبیرستان مشغول بدیم امروز چگونه باشد که بکارزار پیش آمدهٔ چون حر این سخن از امیر المومنین حسین رضی الله عنه شنید نعره زد واز اسپ فرود آمد و دوید در پای امیر المومنین حسین رضی الله عنه افتاد و گرد سر او میگشت گفت ای مخدوم زاده پیش تو من اول جان نثار کنم سید حسین رضی الله عنه او را در کنار گرفت حر باز سوار شد و چون شیر گرسنه حمله کرد هفتاد نفر را بکشت حملهٔ دوم کرد پنجاه مرد را انداخت پس لشکر یزید سوی او حمله کرد یک تیر میان دوشانه خورد و مدهوش شد بر امیر المومنین حسین رضی الله عنه رسید واز اسپ فرود آمد گفت تبت الی الله و اموت الی الله و علی محبة رسول الله و جان بحق تسلیم کرد پس امیر المومنین حسین رضی الله عنه سر او را در کنار گرفت و بر پیشانی او بوسه داد و دفن گردانید دوم از لشکر امیر المومنین حسین رضی الله عنه عبد الله بن عمر رضی الله عنهما بیرون آمد واو جوانی بود خوبروی و شجاع بوده است و تکبیر گفت حمله کرد و چند بار در لشکر خوارج انداخت و دویست نفر را بکشت و شهادت یافت سوم خالد بن قیصر بیرون آمد و سه بار حمله کرد و در هر حمله پنجاهگان و شصت گان را میکشت تا هم او شهید شد چهارم از لشکر امیر المومنین حسین رضی الله عنه مسعود بن سعد رضی الله عنه بیرون آمد واو جوانی بود صالح و در مردے نشانه بود و سر در قدم امیر المومنین حسین رضی الله عنه نهاد و وداع کرد و بیک حمله سی صد نفر را بینداخت شمر لعین نعره زد و گفت ای نامردان شما را چه شد خود حمله کرد چندان تیر در وجود مبارک او رسانید که عاجز شد و افتاد و گفت رجعت الی الله و لحقت بلقاء الله و جان بحق تسلیم نمود و پنجم از امیر المومنین حسین رضی الله عنه عبد الرحمن بن زید عراقی بیرون آمد و چون فیل مست در لشکر افتاد و بسیار مرد بکشت و شهید شد ششم از لشکر امیر المومنین حسین رضی الله عنه بیرون آمد محمد بن مالک و او عابد بود و در لشکر یزید در آمد و میمنه را بر میسره و میسره را بر میمنه زد چندان کشت که دست او مانده شد بعده دو هزار مرد برو حمله کردند چنانچه شهید شد هفتم از لشکر امیر المومنین

حسین رضی الله عنه خالد بن خولید یمنی بیرون آمد واو عالم و حافظ بود واز تشنگی زبان او خشک شده و حمله کرد و دویست پنجاه را بر زمین انداخت و شهید شد چون سر از تن او بریدند و جدا کردند گفت انا عبد الله و رجعت الی الله وانا لله وانا الیه راجعون بعده سورهٔ یٰسین تمام خواند هشتم عبد الله بن وهب کلبی رضی الله عنه از لشکر امیر المومنین حسین رضی الله عنه بیرون آمد واو جوانی بود چون امیر المومنین حسین رضی الله عنه در کربلا رسید در ناحیهٔ آن این جوان گوسپندان می چرانید بر مادر آمد و گفت ای مادر اگر گوئی من نیز امیر المومنین حسین رضی الله عنه را یاری دهم و برابر او شهید شوم مادرش گفت زہے سعادت گوسفند انرا همه براه خدا تعالی داده و برابر مادر بر امیر المومنین حسین رضی الله عنه آمد مادرش گفت ای فرزند رسول الله فرزند خود را آورده ام تا پیش تو جان بدهد امیر المومنین حسین رضی الله عنه او را بسیار نواخت چون این جوان حمله کرد بزخم تیر ها سر های خارجیان از تن جدا گردانید هفتاد نفر را بکشت بر مادر آمد و گفت ای مادر من تشنه ام گفت ای پسر حوران کوزهٔ شربت بدست گرفته استاده اند برو بزودی شهید شو باز گشت و حمله کرد پنجاه نفر دیگر زد بعده یزیدیان حمله کردند و سر از تن او بریدند و جانب مادرش انداختند مادر سر او را بوسید و موی گرفت و جانب آن بدبختان زد آن سر بر سر عمران دمشقی رسید بشکست و عمران بمرد واین عمران پهلوان شام بوده است پس آن زال کمر بست و چوبی بدست گرفت و حمله کرد سید حسین او را گفت باز گرد که کار تو نیست زال گفت ای فرزند رسول الله صلی الله علیه وسلم برای خدا مرا بگذار تا ازین صحبت واپس نمانم امیر المومنین حسین رضی الله عنه بگریست و او را بگذاشت او هم سه نفر را انداخت و شهادت یافت واین نهم بود دهم از لشکر امیر المومنین حسین رضی الله عنه زبیر ابن علی رضی الله عنه بیرون آمد برادر امیر المومنین حسین رضی الله عنه برادر دیگر بودند زبیر بن علی طلحه بن علی جعفر بن علی و ابن زبیر از مادر تنها بوده است چون بیرون آمد امیر المومنین حسین رضی الله عنه گفت ای برادر تو ایمان مادر را مسوز که او را هیچ فرزندی دیگر نیست مادر او از انجا نعره زد و گفت ای حسین رضی الله عنه این سخن مگو جان من و جان پسر من فدای خاکپای تو باد بغیر تو ما را حیات چه کار آید حسین رضی الله عنه برادر را در کنار گرفت و زار زار بگریست زبیر بیرون آمد و گفت **شعر**

ان السماء مزین بکواکب ❊ والارض زین جملة براکب ❊ للمرأ قوة اخوة بکماله ❊ حتی علی علی جمیع مناکب ❊

و حمله کرد و مار از ایشان برآورد و شهید شد یازدهم طلحه بیرون آمد و گفت **شعر** انا للنصر دین صاحب کوثر ❊ مادام روحی فی العروق طوارق ❊ الباس ادرع و قوة سلاحنا ❊ افراشنا فهن و سروج نمارق ❊ پس حمله کرد چندان کشت که فریاد از لشکر یزید برخاست پس شهید شد دوازدهم از لشکر حسین جعفر بن علی رضی الله عنه بیرون آمد امیر المومنین حسین گفت تو بمان تا میان خیلخانه ما مردی باشد و کسی بماند گفت **شعر** حیاتی بلا دون لقائک ضائع ❊ وعیشی بغیر وجهک باطل ❊ امیر المومنین حسین رضی الله عنه او را در کنار گرفت و های های گریست جعفر رضی الله عنه آمد و گفت **شعر** ولدت بیومنا و اموت بیومنا ❊ هذان یومان مع الانسان اخرجت مع الحسین مغازیا ❊ رجعت مع الاخوان للغفران ❊ پس حمله کرد و بسیار را هلاک کرد و مجروح گردانیده شهید شد و هیچ مردی نزدیک امیر المومنین حسین رضی الله عنه نماند مگر دو کودک یکے قاسم پسر

امیرالمومنین حسن رضی اللہ عنہ دوم علی اکبر پسر امیرالمومنین حسین رضی اللہ عنہ از پس پشت امیرالمومنین حسین حرم او فریاد کرد که شب آینده شب عاشورا است امشب باز گردید تا یکجا عبادت کرده آید و مشاہدہ کودکان دیده شود امیرالمومنین حسین با دو پسر بازگشت شب عاشورا یکجا مشغول بودند روز عاشورا بعد نماز بامداد امیرالمومنین حسین و برادرزاده و پسر برابر خیلخانه وداع کردند و بیرون آمدند چون چند گام زدند مادر قاسم و مادر علی اکبر فریاد کردند که ای نوردیدگان یکبار باز گردید تا روی مبارک شما بینیم ہر دو بازگشتند و در پای مادران افتادند و زار زار گریستند و وداع کردند و بیرون آمدند چون در میدان رسیدند امیرالمومنین حسین میخواست که طرف معرکه دشمنان بیرون آیند قاسم از اسپ فرود آمد و گفت ای مخدوم من وای ادر مهربان من کجا میروید شما بایستید تا من جان خود نثار قدم تو کنم امیرالمومنین حسین رضی اللہ عنہ او را در کنار گرفت و گفت ای جان او در پدر تو مرا وصیت کرده بود که نظر شفقت از پسر من دریغ نداری چگونه روا دارم که پیش من کشته شوی گفت ای او در من شفقت آن باشد که مرا تنها نگزاری و برابر خود سوی بهشت بری امیرالمومنین حسین رضی اللہ عنہ رخساره او بوسید زار زار بگریست و اجازت داد قاسم رضی اللہ عنہ قدمبوس او کرد و اسپ دوانید و بر مادر رفت و پای او را بوسید و محمد برادر خود را در کنار گرفت در معرکه رسید و این شعر گفت **شعر** انا الدر الیتیم بکل کف ٭ ولیس لی فی البحر مثل و مثال ٭ ابی اللیث وجدی اسد ٭ ولی الحرفة قتل وقتال ٭ و مانند شیران حمله کرد و دویست نفر را بکشت و شهید شد چون امیرالمومنین حسین رضی اللہ عنہ خواست که بیرون آید پسر او علی اکبر دوید و عنان اسپ پدر گرفت و گفت ای بابا مرا کجا میگزاری حسین رضی اللہ عنہ او را در کنار گرفت و گفت ای جان پدر تو خوردی باز گرد گفت ای بابا مرا کجا میگزاری بغیر تو مرا حیات چه کار آید برادرم قاسم در بهشت رسید بغیر او در دنیا چه کنم بحق محمد رسول اللہ که مرا اجازت دہی امیرالمومنین حسین رضی اللہ عنہ فرمود چون من بمیرم بعد از آن تیغ زنی گفت بابا روا ندارم که ترا کشته بینم امیرالمومنین حسین رضی اللہ تعالی عنہ نعره زد و گفت ای نور دیده تو مرا روا امیداری که کشته بینی من چگونه روا دارم که ترا کشته بینم چون الحاح بسیار کرد او را نیز اجازت داد علی اکبر بیشتر مشابهت برسول علیه السلام بود مقابل صف شد عبداللہ بن زیاد یکی را گفت تا بگوید با فرزند رسول علیه السلام برای خدای برقع از روی دور کن تا ترا ببینم که ما را اشتیاق جمال مصطفی صلی اللہ علیه و آله وسلم بسیار شده است علی اکبر برقع از روی دور گردانید همه لشکر یزید دیدند و از دیدن روی او در گریه شدند و از هر طرف نعرها و زار زار خاست شمر لعین در غصه شد و گفت ای مسلمانان اگر شما را شفقت بود چرا این کار اختیار کردید و چندین کسان را این بگفت و با لشکر خود حمله کرد علی اکبر نیز حمله کرد و دویست نفر را بکشت و باز با امیرالمومنین حسین رضی اللہ عنہ آمد و گفت یا ابی العطش العطش از تشنگی بنالید حسین رضی اللہ عنہ زبان خود در دهن او داد و گفت ای بابا زبان تو خشک است گفت ای جان پدر همین زمان با آب بهشت خواهی رسید بازگشت و حمله کرد سی صد تن دیگر کشت و به بهشت رسید بعد شهادت آواز کرد یا ابی وجدت ما وعدت عجل الینا حتی تشرب الان و گویند که امیرالمومنین حسین رضی اللہ عنہ را یک پسری بود سه ساله محمود نام او را تشنگی هلاک میکرد آورده با میرالمومنین حسین رضی اللہ عنہ دادند امیرالمومنین حسین

او را در کنار گرفت و نزدیک آب رفت و گفت ای برادران اگر ما گناهی کردیم ما را آب ندهید فاما این خوردک بیگناه است چه شود اگر او را قدری آب بدهید یک بدبخت تیر کشاد و چنان زد که بر سینه خوردک رسید و هم در کنار امیرالمومنین حسین رضی اللہ عنہ شهادت یافت امیرالمومنین حسین نعره زنان او را بمادر رسانید مادر گفت آب خورانیدی گفت آری خورانیدم آب بهشت مادر بیچاره چه بیند که پسرک شهید شده است در تمام حرم قیامت قائم شد آورده اند که شب عاشورا شهربانو بی بی فاطمه رضی اللہ عنها را در خواب دید که دامنی را در کمر بسته و جاروب بر دست کرده میدان پاک میکند و سنگریزه و خس و خاشاک دور میکند گفت ای مخدومه اینچه کار است که تو میکنی گفت فردا فرزندم حسین رضی اللہ عنہ شهید خواهد شد میدان را پاک برای آن میکنم تا وجود او را آسیبی نرسد پانزدهم امیرالمومنین حسین رضی اللہ عنہ در میدان رسید آنچه در دو روز شهادت یافته اند آنرا ننبشته نشد تا قصه دراز نگردد و کاتب را ملالتی نباشد چون امیرالمومنین حسین رضی اللہ عنہ بیرون آمد غلغله در ملکوت افتاد و در وحوش و طیور گریه کشاد و گفت **شعر** انا ابن النبی معلم الثقلین ٭ بدر الجنان منور القمرین ٭ ابی الجزء و امی جزء ٭ و انا الجزء من هذین جزءین ٭ ابی الاسد و امی ذهب ٭ انا الفضة بین الذهبین ٭ و استاده ماند و گفتند چرا استاده مگر ترسیدی گفت از شرم اول حمله نکنم نباید که فردای قیامت از رسول علیه السلام شرمنده مانم که گوید چرا امت من کشتی یزیدیان بدبخت حمله کردند امیرالمومنین حسین رضی اللہ تعالی عنہ نعره حیدری زد تمام گریختند امیرالمومنین حسین رضی اللہ عنہ در آب در آمد اسپ را آب مراد خورانید و خود خوب پر کرد و باز ریخت گفت چندین فرزندان و برادران من بغیر آب خورده رفته اند من چگونه خورم اسپ را در میدان جولان کرد پای اسپ بلغزید سید پیاده شد و اسپ دور شده میدید و می طپید بچند حمله مقصد چند نفر را بکشت بعده چندان تیر در وجود مبارک رسید که جای ناخن کشاده نبود امیرالمومنین حسین رضی اللہ تعالی عنہ بیتاب شد و بر زمین افتاد از چشم آب حسرت می بارید لشکر یزید تمام گرد بر گرد او شدند شمر لعین بدبخت بر سینه مبارک او نشسته و کارد کشید بر حلق او نهاد هر چند زور کرد کارگر نمیکرد امیرالمومنین حسین رضی اللہ عنہ گفت ای بدبخت در حلق من رسول علیه السلام بسیار بوسه داده است کارد اینجا کار نخواهد کرد مرا بر روی انداز تا در سجده باشم و کارد تو هم کار کند شمر لعین آن روی پاک را از غایت بیباکی بر زمین نهاد و خود بتاریخ روز آدینه العاشر من المحرم سنه احدی و ستین بر پشت او نشست و کارد راند سر سرور را از تن جدا گردانید بعد بریدن سر او نه سپاره خواند و ختم تمام گردانید بعده سر سید را بر نیزه داشتند و خیلخانه ایشان را سلسلها انداختند و جانب دمشق روان کردند چون بر یزید رسیدند یزید گفت سر حسین را که بریده گفت شمر لعین من بریدم یزید در غصه شد و گفت ای پلید شما که باشید که سر سید بریدید شمر و تمر هر دو برادر را از گردن زدند بعد از چند گاه محمد حنفیه رضی اللہ تعالی عنہ رسید یزید را کشت و علی اصغر را بخلافت بنشاند و ما را از خوارجیان و یزیدیان بر آورد حق تعالی برکت شهیدان دشت کربلا حاضران مجلس ما را از اندوه و بلا و جذام و قحط و از عذاب دوزخ نگهدارد و همه را با ایمان بردوبا ایمان دارد انه غفور شکور والله اعلم بالصواب

المجلس الخامس عشر فی الصفر

بسم الله الرحمن الرحیم عن ابی سعید ن الخدری عن النبی صلے الله علیه وسلم انه قال من بشرنی بخروج الصفر فقد بشرته بدخول الجنة یعنی هر که بشارت دهد مرا به بیرون آمدن صفر بشارت دهم او را بدر آمدن بهشت ای هر که بگوید که صفر گذشت مرا و راست از من بشارت بهشت بدانکه ای مومن ماه صفر را پیش ازین سفر خواندندی ازان سبب که مهتر آدم علیه السلام را درین ماه از دنیا فرشتگان در بهشت بردند چون درین ماه سوی بهشت مسافرت کرد ازان سبب سفرش خوانند و نزدیک بعضی ازان گویند که آدم علیه السلام درین ماه از بهشت در دنیا آمد چون مسافرت او را از بهشت سوی دنیا درین ماه بود سفرش خوانند و نزدیک بعضی مهتر آدم علیه السلام درین روز نقل کرد و از دنیای فانی سوی عقبے باقی درین روز جزا امید هم ازان سفر خوانند پس چون درین ماه بر فرزندان مهتر آدم علیه السلام زحمتهای گوناگون شدن گرفت گویند که نه جزو بلا در ماه صفر نازل میشود و یک جزو در تمام سال رو بهای فرزندان او زرد شدن گرفت از سبب کثرت زحمت پس سین را با صاد بدل کردند فسموه صفرا و صفر ماهے گران است که نزول زحمتها در روایت رسول علیه السلام گفت چون صفر را دریابید از زحمتهای صفر خود را بخدای تعالی پناهید و گفت علیه السلام چون بیاید بر شما صفر از خدای تعالی عافیت خواهید و گفت علیه السلام چون ماه صفر را دریابید برای دفع بلای آن ماه صدقه بدهید و اول شب و روز ماه صفر چهارگان رکعت نماز کنید در هر رکعتے بعد از فاتحه اخلاص پنجگان بار بخوانید رسول علیه السلام فرمود هر که این نماز بگزارد ایزد تعالی از جمله بلاها او را نگاهدارد و بشمار هر بلای که درین ماه نازل میشود از حضرت رحمان رحمتے نازل او شود گفتند یا رسول الله در صفر چند بلا است که فرود می آید فرمود زحمتهای که خدای تعالی آفریده است هژده هزار است ازان شش هزار را هم نام است و هم دارو و شش هزار را نام است و دارو نیست و شش هزار را نه نام است نه دارو و ازین زحمتها و بلاها نه جزو در ماه صفر می آید و یک جزو در تمام سال رسول علیه السلام گفت هر که اول شب ماه صفر چهار رکعت نماز کند در هر رکعتے چهار قل بخواند در اول کافرون یازده بار و در دوم اخلاص یازده بار در سوم فلق یازده بار در چهارم ناس یازده بعد سلام هفتاد بار سبحان الله العظیم و درود نیز هفتاد بار گوید بعده هفتاد بار ایاک نعبد و ایاک نستعین گوید از همه بلای آن سال ایمن گردد و هر شب ماه صفر دو رکعت نماز کند در هر رکعتے بعد از فاتحه اخلاص سه بار و آیة الکرسی یکبار بخواند هیچ بلای گرد وجود او نگردد و هر شبی ثواب ده ختم در نامهٔ اعمال او ثبت گردد و رسول علیه السلام گفت هر که در ماه صفر اول و میانه و آخر شب و روز این دعا بخواند از همه بلاهای صفر محفوظ ماند دعا اینست اللهم یا شدید القوی یا شدید المحال یا عزیز ذلت بعزتک جمیع خلقک اکفنی عن جمیع خلقک یا محسن یا مجمل یا مفضل یا منعم یا مکرم یا لا اله الا الله انت یا ذا الجلال والاکرام و در آخر ماه صفر هشت رکعت نماز کند در هر رکعتے بعد از فاتحه اخلاص پانزده بار بخواند رسول علیه السلام فرمود هر که این نماز بگزارد

هشت در بهشت برای او خدای تعالی کشاده گرداند و گذشتن پلصراط بروی آسان گردد و در آخرین چهارشنبه صفر بعد صبح غسل کند وقت چاشت دو رکعت نماز کند در اول بعد فاتحه اللهم تا بغیر حساب و در دوم قل ادعوا الله تا آخر سوره بخواند بعدهٔ چهار رکعت نماز دیگر کند هر چه خواهد بخواند ثواب بسیار است و گفت علیه السلام هر که روز آخر چهارشنبه ماه صفر چهار رکعت نماز بگزارد و در هر رکعتے بعد فاتحه کوثر هفده بار و اخلاص پنجبار بخواند بعد از سلام بگوید اعوذ بالله من شر هذه الازمان واستعیذ من شرور الزمان اعوذ بجلالک لا اله الا انت یا حی یا قیوم یا بدیع السموات والارض یا ذا الجلال والاکرام ایزد تعالی بروی بنظر رحمت ببیند و بر هر که ایزد تعالی بنظر رحمت ببیند او را عذاب هرگز نکند ای مومن بر تو باد که این نمازها و دعاها درین ماه بکنی و بخوانی **قوله** بشرنی در سبب ورود این حدیث محدثان اختلاف کرده اند بعضے گفته اند که حضرت رسالت علیه السلام روزی آئینه بدست کرده چند موی سفید در سر و ریش دید گویند همه موی سفید رسول علیه السلام هفده بوده است ده در سر و هفت در ریش و نزدیک بعضی ده در ریش و هفت در سر و چشم پر آب کرد که این موی سفید سیاه شدنی نیست گفته اند ؎ دولت اگر دولت جمشید بیست موی سفید آیت نومیدی است ؂ ای مومن چون پیر شدی تدبیر آخرت ترا باید کرد درین زمانه جوان را امید نیست پیران را چگونه باشد رسول علیه السلام گفته است الشیخ شاب فی حب الاثنین پیر در دو چیزے جوان یکے در حرص دوم در امل و این دانی از کجا است چون پیر شود عقل او را تفاوت میشود و از غایت حمق این چنین خیال خام در هوس می پزد و این از حکمت باریتعالی است که در میان آدمیان اُمید دارد و رسول علیه السلام گفت لولا الامل لخربت الدنیا اگر امید نباشد دنیا خراب شود آورده اند روزی مهتر عیسے علیه السلام پیرے دید که زراعت میکاشت مهتر عیسے علیه السلام را عجب نمود گفت الٰهی امید از دل او دور کن در حال آن پیر بیل از دست دور کرد و در عبادت مشغول شد مهتر عیسے علیه السلام باز دعا کرد الٰهی در دل او امید بخش پیر در حال در کار شد مهتر عیسے علیه السلام ازوی پرسید که ای پیر چرا بیل از دست انداخته بودی باز چرا در دست کردی گفت اول در دل من گذشت که پیر شده ام امروز یا فردا خواهم مُرد باز در دل گذشت تا زنده ام در خوردن چاره نیست در حال در کار شدم الغرض پیغامبر علیه السلام را حیات دنیا تلخ شد و باشتیاق وصول دوست شب و روزے نالید و زار زار میگریست و کراۓ در بیابان شدی و رسن و مهار شتر در گلو کردی و گفتے الٰهی مرا کے خواهی خواند مهتر جبرئیل علیه السلام در رسید و گفت الله یقرئک السلام خدای تعالی ترا سلام میدهد و میگوید اشتیاق تو از اشتیاق ما است چنانچه تو ما را دوست میداری ما نیز ترا دوست میداریم بشارت باد مر ترا چون صفر بیرون آید ترا خواهیم خواند رسول علیه السلام از غایت شادی گفت من بشرنی الحدیث و بعضے گویند که در ماه صفر در مدینه زحمت بسیار شده بود رسول علیه السلام از مهتر جبرئیل علیه السلام پرسید که صحابه تمام زحمتے شده اند صحت کے رسد گفت بعد بیرون آمدن ماه صفر از غایت شفقت که بر بیماران داشت گفت من بشرنی الحدیث و بعضی گویند لشکر سوی قتلعهٔ کفار فرستاده بود چون دیر شد و فتح نمی گشت رسول علیه السلام در اندوه بود در خواب نمود که

وہر بامدادی بہشتی را بہشت می نمایند و دوزخی را دوزخ نمایند و ایشان را میگویند این مقام شما است چون بمیرید در اینجا
رسید چون بہشتی را بہ بہشت برند حوران و ولدان و غلمان گویند بیا دوست ما و بیا مخدوم ما بیا عزت داده خدا اجل جلاله چون دوزخی
را بدوزخ برند ماران و کژدمان و درندگان دوزخ گویند بیا دوست ما بیا طعمهٔ ما بیا خوار کردهٔ خدائتعالی و چون مشتاق
لقاء الله بمیرد بدیدار مولی تعالی رسد روایت کرده اند که چون بر مهتر موسی علیه السلام عزرائیل علیه السلام رسید گفت مرا
کجا میخوانی گفت ادعوك من دار الغرور الی دار السرور و من دار المحنة إلی دار النعمة گفت این تهی چشم را نمائی این
بگفت و طمانچه بر روی او زد چنانچه چشم او را کشید چون بار دیگر رسید گفت مرا کجا میخوانی گفت ادعوك الی مولاك و
الی من الیه هواك فرقض فقال عجل عجل عجل فانی ارید لقاءه مومن را نیز وقت وفات روحش بیرون نیاید تا ندا
ارجعی الی ربك راضیة مرضیة نشنود چون این ندا در گوش او رسد چنان بیرون آید که ملک الموت علیه السلام بدو
دست نیالاید بیت در کوی تو عاشقان چنان جان دہند :: که آنجا ملک الموت نگنجد ہرگز :: و آمده است
که چون مهتر خلیل الله علیه السلام وفات یافت فرمان شد جمیع ساکنان بہشت را که استقبال کنید دوست ما را
چون روح مبارک ایشان از قالب جدا شد ساکنان سموات و متوطنان جنات همه باستقبال آمدند و روح ایشان
از سقف خانه نجنبید و میگریست مهتر جبرئیل علیه السلام رسید که ای خلیل الله چرا نمی جنبی هر همه باستقبال تو
آمده اند نعره زد و گفت مرا خلیل خواندی و باستقبال من دیگرانرا فرستادهٔ ازین معنی من شکسته شده ام فتجلی الله
ربه چون بلقاء دوست مشرف شد روح او چنان در طیران شد که فرشتگان نیز پریدند و نمی رسیدند هر بار می
گفت قد وصل الحبیب الی الحبیب یعنی دوست بدوست رسید و آمده است که چون ملک الموت بر مومن آید
او را میگوید بیا سوی بہشت و چون بر کافر می آید میگوید بیا سوی دوزخ و چون بر دوستان خدائتعالی میرسد میگوید بیا
سوی درگاه خدائتعالی بدانکه ای مومن آرزوی مرگ بردن مستحب ست فاما طلب نباید کرد که طاعت بجز حیات میسر
نگردد رسول علیه السلام فرمود طوبی لمن طال عمره فی طاعة الله و حقتعالی جهودانرا گفت قُلْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا
إِن زَعَمْتُمْ أَنَّكُمْ أَوْلِيَاءُ لِلَّهِ مِن دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ جهودان میگفتند که ما دوستان خدا
ایم فرمان شد اگر دعوی دوستی او میکنید پس تمنای مرگ کنید که تمنای مرگ نکند مگر دوست خدا باز فرمان میشد
بر ایشان فَلَن يَتَمَنَّوْهُ أَبَدًا هرگز از شما تمنای مرگ نکند او دوست خدائتعالی نباشد پس ازین معلوم شد که تمنای
مرگ نکند مگر دوست خدائتعالی و رسول علیه السلام فرمود من احب لقاء الله احب الله لقاءه و من کره لقاء
الله کره الله لقاءه و مراد ازین مرگ است یعنی هر که دوستدار دیدار خدائتعالی را دوست دارد خدائتعالی دیدار
او را و هر که دوست ندارد دیدار خدائتعالی را دوست ندارد خدائتعالی دیدار او را و مراد ازین آن است که هر که دوستدار خدای
را دوست دارد مرگ را و هر که دوست ندارد خدا را دوست ندارد مرگ را و خواستن مرگ از سبب تنگی معاش و یا از
جهت درماندگی روا نیست فاما از جهت اشتیاق لقاء الله تعالی رواست مردی بر رسول علیه السلام آمد و گفت
یا رسول الله از خدائتعالی بخواه تا مرا مرگ دهد رسول علیه السلام گفت از چه سبب مرگ میطلبی گفت هر چند که

دارد خدا دیدار او را و هر که مکروه دارد دیدار خدا را مکروه دارد خدا دیدار او را ۱۲

حیات بیشتر گناه بیشتر میشود رسول گفت اگر چه گناه بسیار میشود کارهای نیک هم منزل میشود رفتن گناه بچنین اسباب ست
اگر توبه کنی همه گناهان بکفر شود اگر کسی ترا آمرزش خواهد هم آمرزیده شوی پس مرگ مخواه مردی دیگر آمد و گفت یا رسول الله
از خدائتعالی بخواه تا مرا مرگ دهد رسول علیه السلام گفت از حیات چه تنگ آمدهٔ گفت باشتیاق مولی مرگ میخواهم گفت
نشان اشتیاق او چه داری گفت قلة الطعام و قلة الکلام و قلة المنام رسول علیه السلام فرمود صدقت بما ادعیت
دعوی اشتیاق راست کردی و چون اجل تو رسد مهلت نیابی و اشتیاق که تو داری در هم نگنجد چون از زبان مبارک
مصطفی صلی الله علیه وسلم چنین رفته بود و آن مرد نیز سوم روز نقل کرد رسول علیه السلام گفت بیائید تا بر کشته خدای
تعالی نماز کنیم و ثواب رسیم رسول گفت الموت راحة للمؤمنین و ندامة للکافرین عبد العزیز از سمنون مجنون
پرسید که چرا مرگ را دوست نداریم گفت ازان سبب که دنیا آبادان دارید و عقبی را خراب دارید از آبادی سوی
خرابی رفتن کسی را خوش نه آید عبد العزیز نعره زد و بیهوش شد و بر زمین افتاد تو هم باندیش که دنیای تو آبادان است یا
عقبی تو همت آن نهد که عقبی تو معمور شود از خرابی دنیا چه باک مهتر آدم علیه السلام را اشتیاق حضرت عزت بسیار
شد شب و روز مینالید و بر درگاه زاری می نمود ایزد عز اسمه دعای آنرا اجابت گردانید و او را بسوی درگاه خود خواند
آورده اند که چون سید عالم را زحمت سخت شد با وجود زحمت در خانه ها نوبت میداد و آرزو داشت که اگر اجازت
بدهند تا در خانهٔ عائشه باشم هر هشت حرم جمع شدند و بر سید عالم صلی الله علیه وسلم آمدند و گفتند یا رسول الله شما را
جای گشتن دشوار می آید ما نوبت های خود بعائشه بخشیدیم تا صحت یابید ما همه روز و شب هر همه گرد بر گرد تو خواهیم بودن
رسول علیه السلام خوش شد و ایشانرا دعا کرد در خانهٔ بی بی عائشه می بود و چند روز در مسجد امامت کرد چون زحمت سخت
شد بانگ نماز بامداد بلال داد تا وقت نماز شد سید عالم علیه السلام در مسجد نرفت بلال پیش در آمد و گفت الصلوة
یا رسول الله فرمان شد بلال را درون طلب کنید بلال در آمد و سلام کرد و گفت یا رسول الله وقت نماز شد رسول
علیه السلام گفت من آمدن نمی توانم ابابکر صدیق را بگو تا امامت کند بلال گریه کنان در مسجد آمد و کیفیت باز نمود
نعرها در مسجد و در خلیخانه ها خاست وقت نیچه شد بگفتند صدیق را تو پیش رو تا بندگی معبود کنیم صدیق چون قدم در
محراب نهاد در مقام او بوی سید عالم علیه السلام سید و آن مقام را خالی دید بلرزید و بر زمین افتاد و هایهای
بگریست بهزار حیله امامت کرد بعد نماز اصحابها هر همه جمع شدند همچنان گرد رسول علیه السلام بودند تا وقت نماز
پیشین شد بلال بانگ نماز داد مصطفی علیه السلام یارانرا فرمود که بروید و ضو کنید یاران گفتند یا رسول الله اگر تو نیاید
قدم در مسجد در آرید یاران خواستند رسول علیه السلام وضو ساخت و علی و عبد الله بن عباس را طلب کرد یکدست
بر کتف علی داشت و دوم بر کتف عبد الله بن عباس داشت و ایشان رسول علیه السلام را بر گرفتند رسول علیه
السلام گفت مرا چنان بردارید که قدم بر زمین رسد تا از ثواب قدوم محروم نمانم از خانهٔ رسول تا مسجد از دو پای
مبارک رسول علیه السلام بر زمین خطها شده بود هر همه چشمها بران خطها میسودند و خاک آن را توتیای چشم
میساختند رسول علیه السلام در مسجد در آمد و ابوبکر را پیش فرستاد و خود نشسته نماز گزارد چون از نماز

فارغ شدند سیّد عالم فرمود مرا بر منبر سوار کنید صدیقؓ و فاروقؓ در بر گرفتند و بر منبر سوارش گردانیدند روی مبارک خود بر صحابہ
کرد اول حمد و ثنا خدا را گفت اوّل سخنے که در پند بود این بود که نماز را باید که نیکو نگاه دارید و در جماعت ادا کنید و تعظیم فرمانهای
خدا تعالیٰ نیکو بجا آرید و بر زیردستان شفقت کنید و زنان را بر خود امانت دانید و پنهان و آشکارا از خدا تعالیٰ بترسید
مسلمانان را آن خواهید که خود را خواهید بعده گفت من شما را چگونه پیغامبر بودم از جمله گریه و نعره ها برخاست گفتند یا
رسول الله بر ما چنان بودی که هیچ پیغمبری آن چنان بر امت خود نبود از مادر و پدر مهربان و مشفق تر بودی شفیع گناهای
مادر و پدر یتیمانی دلجوئی بیوه زنانی رسول علیه السلام گفت من از شما خوشنودم شما نیز از من خوشنود باشید همه گفتند یا
رسول الله ما خود خوشنودیم شما هم از ما خوشنود شوید که ما از الطاف و اشفاق تو شرمنده ایم بعده رسول علیه السلام از منبر فرود
آمد وداع کرد و سینهٔ خود بر دیوار او سود و از هر تختہ نعره برخاست بعده در محراب در آمد و محراب را بوسید از محراب آواز
نالیدن بر آمد پیش در مسجد استاده شد و گفت ای مسجد ترا وداع میکنم از هر خشتے و از هر ذره خاکے و از گل مسجد نعره
خاست و پیش در مسجد تکیه به علیؓ کرد و نشست و گفت همه را بخوانید تا از ما وداع کنند اول که طلب شد یتیمان بودند همه را
سر بوسید و چیزے میداد هر همه میگفتند ای مشفق تر از مادر و پدر ناز ما که خواهد کشید و گویند که در مدینه از مرد و زن و سنگ
کلوخ فریاد خاست بعده بیوه زنان را طلب کرد همه را جامه و خرچی میدهانید و هر همه را دلداری میداد و بعده
غریبان را طلب کرد ایشانرا مینواخت بعده رخ بانصاریان کرد و هر یکے را وداع میکرد و بعده مهاجران را طلب فرمود
ایشان گفتند یا رسول الله ما این زمان غریب شدیم بعده جانب خانه راند چون پیش در رسید شتر رسول علیه السلام
از عقب فریاد کنان رسید رسول علیه السلام روی بگردانید چون شتر را بدان حال دید چشم پر آب کرد و گفت چون حال
شتر اینچنین باشد تا حال آدمیان چه شود شتر بر زمین غلطید و گفت ای پیغمبر خدای مرا که سپاری که بجز تو بر من که سوار خواهد
شد و بجز تو دست بر پشت من و روی من که خواهد گردانید و بجز تو غم خوارگی من که خواهد کرد رسول علیه السلام سر در
بغل کرد و به پیشانی او بوسه داد بی بی فاطمهؓ در درون خانه ایستاده میگریست رسول علیه السلام گفت ای جان بابا
نظر شفقت ازین شتر دریغ نداری و غمخوارگی او بواجبی کنی بعده رسول علیه السلام در خانه آمد روز دوشنبه دوازدهم
از ماه ربیع الاول شد و بقولی دوم بی بی عائشه رضی الله عنها گوید که رسول علیه السلام در کنار من بود گفتم یا رسول الله
هر چه امروز مهتر جبرئیلؑ گوید من نیز بشنوم رسول علیه السلام گفت خواهی شنید ساعتے شد که مهتر جبرئیل علیه
السلام آمد و گفت یا رسول الله السلام علیک گفت علیک السلام یا روح الله گفت حیات میخواهی یا
آمدن سوے حضرت عزت رسول علیه السلام گفت هو الرفیق الاعلیٰ من آمدن سوی رفیق
اعلیٰ میخواهم حضرت عزت را رفیق خواند که دران حال جز او کسے یار نباشد و در گور جز لطف او کسی مونس
نباشد بعده جبرئیل علیه السلام گفت یا رسول الله فرمان میشود اگر گوئی ترا در تابوت یاقوت کنیم و در عثمان عرش
آریم رسول علیه السلام گفت نے که فرمان برین جمله است وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَاَنْتَ فِيْهِمْ
در حیات میان امت بودیم و در ممات نیز میان ایشان باشم تا ایشانرا عذاب نباشد باز جبرئیل علیه السلام گفت

اگر بگوئی کفن ترا از سندس و استبرق بهشت دهیم گفت نے مرا موافقت انبیا و امت خود اولیٰ تر مهتر جبرئیل علیه السلام
گفت خدا تعالیٰ ترا سلام میدهد و میگوید چرا غمناکی گفت برای امت خود میترسم نباید که بعد من ایشان را مسخ و فسخ باشد
فرمان شد نباشد مگر در آخر زمان سه محل در زمین رود فا ما بدله این عذاب دو چیز بر ایشان گمارم یکے وبا دوم قحط رسول
علیه السلام در گریه شد فرمان رسید که غمناک مشو که امت ترا درین درجهٔ شهیدی خواهم داد و در قحط هر کرا یک روز گرسنگی
خواهم داد بهر ساعتے ثواب حجے و عمره خواهم نویسانید رسول علیه السلام شاد شد باز گفت الٰهی برادرم موسیٰؑ چند
روز برادر خود هارون را خلیفه کرد امت او همه گوساله پرست شدند من میروم بر ایشان کرا خلیفه کنم فرمان شد اگر
موسیٰؑ را هارون خلیفه بود خلیفهٔ امت تو منم هر کرا من خلیفه باشم او را چه غم امت را بمن سپار و تو شادان بدرگاه ما بیا
بی بی عایشهؓ میگوید رسول علیه السلام برخاست و آب طلبید و وضو ساخت و مسواک بمن داد بعده نشسته دو رکعت
نماز کرد و شفاعت امت میکرد جبرئیل علیه السلام می آمد و میرفت بهر بار چندگان لک آواز میشد تا هفتم بار فرمان شد
وَلَسَوْفَ يُعْطِيْكَ رَبُّكَ فَتَرْضٰى ترا در عبادت چندان عطا کنم که خوشنود گردی رسول علیه السلام شاد شد مهتر جبرئیل
گفت یا رسول الله من برای ساختگی میروم تا بهشت را بیارایم و دوزخ را به بندم و ارواح انبیا و اولیا و شهدا
و جمله فرشتگان باستقبال تو مستعد گردانم رسول علیه السلام گفت مراد ترا است مهتر جبرئیل علیه السلام رفت ساعتے
رسول علیه السلام را چشم گریان شد همچنان عزرائیل علیه السلام بصورت اعرابی جامه سبز کرده پیش در استاده آواز
داد اگر اجازت باشد در آیم بی بی فاطمه رضی الله عنها گفت تو کیستی گفت مسافرم برای کاری بر رسول علیه السلام
آمده ام بی بی فاطمهؓ گفت ساعتے صبر کن رسول علیه السلام ساعتی در خواب رفته است اعرابی گفت من از
سفر دراز آمدم و فرصت قرار ندارم بی بی فاطمه در غضب شد گفت ای اعرابی این چه گستاخی است که میکنی اعرابی
خاموش ماند رسول علیه السلام چشم پر آب کرد و بیدار شد و گفت ای فاطمهؓ این اعرابی نیست این کسی است که
ارواح قبض میکند و خانه ها ویران کند و عروسان را بیوه سازد و فرزندانرا یتیم گرداند کسے است که از هیچکس نترسد
بگو که در آی عزرائیل علیه السلام در آمد و سلام کرد و گفت یا رسول الله اگر فرمان شود جان تو قبض کنم و اگر اشارت
باشد باز گردم که اختیار بر دست شما است رسولؐ گفت من این روز را آرزو میخواستم بیا در کار شو مهتر عزرائیلؑ
قدمهای مبارک مصطفےٰ علیه السلام را بوسه داد و بر کنار رداشت و در کار شد رسول علیه السلام گفت ای اخی تلخی جان
کندن جمله امت بر جان من نه تا هر دردی که باشد من کشم و امت من جان بیدرد دهند مهتر عزرائیل علیه السلام
گفت یا رسول الله من نتوانم رسول علیه السلام مناجات کرد فرمان رسید اے احمد اگر ایشان امت تواند آخر
بندگان من اند من نیز بر ایشان رحمت خواهم کرد هر که هفت گام عالمی را خواهد رسانید و یا استقبال او خواهد کرد
تلخی جان کندن بر ایشان آسان خواهم کرد و هر که بعد هر فریضه آیة الکرسی خواهد خواند او را هیچ اندوهی از جان
دادن نخواهد بود رسول علیه السلام شاد شد مهتر عزرائیل علیه السلام در کار شد بی بی فاطمه رضی الله عنها بر سر پیغامبر
میگریست و امیر المومنین علی رضی الله عنه منع میکرد رسول علیه السلام چشم باز کرد و گفت دعها یا علی حتی تبکی

علی راس ابیه گریه او مرا خوش می آید رسول علیه السلام قدری آب پیش خود داشته بود هر بار دست دران کردی و بر سینه
مالیدی می گفتی اللهم ان للموت سکرات و هر بار میگفتی اللهم هون علینا سکرات الموت دران حال فضل بن عباس
رضی الله عنه در آمد بدست او مسواک نو بود و رسول علیه السلام دران مسواک دیدن گرفت فضل گفت یا رسول الله
مگر مسواک میخواهی رسول علیه السلام سر جنبانید که آری فضل مسواک بدست رسول علیه السلام داد رسول علیه
السلام مسواک در دهن کرد نرم کردن نمی توانست بی بی عائشه گفت مرا بده تا من بخایم رسول علیه السلام مسواک
بعائشه داد عائشه بخائید و نرم کرد و خواست که آب شوید رسول علیه السلام گفت همچنین بیار تا آخر وقت لعاب
دهن تو شربت کام من گردد و بی بی عائیشه رضی الله عنها نعره زد و غلغله گریه در مسجد مدینه و هر خانه افتاد وقت ضحی روز دوشنبه
دوازدهم ربیع الاول در خانه بی بی عایشه رضی الله عنها جان بحق تسلیم کردند انا لله وانا الیه راجعون و آخرین
سخن رسول علیه السلام این بود الصلوة وما ملکت ایمانکم نماز نیکو نگاه دارید و بر زن و غلام و کنیزک
شفقت کنید و بعد نقل سید عالم علیه الصلوة والسلام در جای دفن اختلاف کردند بعضے گفتند در گورستان
بقیع دفن کنیم و بعضے گفتند در مسجد خود کنید امیر المومنین ابو بکر صدیق رضی الله عنه گفت من از رسول علیه السلام
شنیده ام که هر پیغمبری که بمیرد دفن کرده نشود مگر در جائیکه بمیرد اتفاق همه برین شد و گرد رسول علیه السلام خط
کشیدند و رسول علیه السلام را ازانجا برداشتند گویند چون رسول علیه السلام را برداشتن گرفتند زمین بنالید چنانچه
همگنان شنیدند امیر المومنین ابو بکر صدیق رضی الله عنه گفت ساکن باش که باز همانجا خواهیم داشت زمین خاموش
شد از انصاریان که گور میکافتند طلحه و زید بن سهل بودند و از مهاجران که شق کردند ابو عبیده بن جراح بود گفتند که غسل
چگونه دهیم با جامه یا بغیر جامه ایزد تعالی همه را خواب داد هر همه در خواب ندا شنیدند که پیغامبر خود را با جامه هم غسل دهید
چون بیدار شدند آستینهای پیراهن مبارک او پاره کردند و دستها ازانجا در آوردند امیر المومنین علی رضی الله
عنه رسول علیه السلام را بر سینه خود تکیه دهانید و عباس و فضل و قثم او را میگردانیدند و شقران و اسامه آب
میریختند و کفن او را سه جامه دادند جامه که میانه زهار بود دو جامه صحاری و یک جامه بردحبره نه دستار بود و نه پیراهن
دران سه جامه او را پیچیدند پس بچهار پای داشتند که از پوست خرما بافته بودند و جوق جوق نماز میکردند بغیر امامت
اول مردان نماز کردند بعده زنان بعده پسران بعده کنیزکان در روز دفن اختلاف کردند بعضے گویند رسول علیه
السلام را در شب چهارشنبه دفن کردند و واقدی گفت بروز سه شنبه وقت زوال دفن کردند و در گور او را امیر المومنین
علی رضی الله عنه و فضل و قثم و شقران فرود آوردند شقران میگوید که من آن کسی ام که فرو در رسول علیه السلام در
گور قطیفه من گستردم و زیر سر او خشت من داشتم و خاک من ریختم و آب بر گور او من ریختم فضل گوید چون رسول علیه السلام را
در گور داشتیم لب رسول علیه السلام می جنبید من گوش بر لب مبارک او داشتم شنیدم که میگفت اللهم اغفر
لامتی زہے شفقت که بر امت بود در حالت زندگانی غم تو و در حالت مردن غم تو و در حالت دفن غم تو و در قیامت
امتنا و صدقنا غم تو و اختلاف کرده اند در مدت عمر او فاما مشهور آنست که شصت و سه سال بود روز دوشنبه تولد او بود

و روز دوشنبه موت او بود و شب دوشنبه معراج او بود و هر دوشنبه عرض اعمال امت اوست صلی الله علیه و آله وسلم
آمدیم بتفسیر قوله عز وجل مَا مُحَمَّدٌ اِلَّا رَسُوْلٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ اَفَاِنْ مَّاتَ اَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلٰى اَعْقَابِكُمْ وَ
مَنْ يَّنْقَلِبْ عَلٰى عَقِبَيْهِ فَلَنْ يَّضُرَّ اللّٰهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِى اللّٰهُ الشّٰكِرِيْنَ نیست محمد مگر پیغامبرے بدرستی که مرده اند
و گذشته اند پیش ازو پیغامبران اَفَاِنْ مَّاتَ پس اگر او بمیرد یا کشته شود بهاشنه پای خود باز گردید و هر که بگردد پس هرگز
زیان بکند خدا را چیزے و هر آئینه که خدائتعالی جزا دهد ثابتان اسلام را و اصحاب رضی الله عنهم را تمنا بود که خواجه
کائنات علیه السلام نمیرد و تا روز قیامت زنده باشد و میان یکدیگر میگفتند که چون این پیغمبر آخر زمانه است شاید
که تا نفخ صور زید فرمان رسید اِنَّكَ مَيِّتٌ تو مرده یعنی چون اول و آخر خواهی مرد گوی مرده بلفظ ماضی گفت بدین
باز ایشان را تحقیق نمیشد و میگفتند که اگر او بمیرد اسلام چگونه باشد باز فرمان شد وَمَا مُحَمَّدٌ یعنے محمد نیست مگر پیغامبر
چنانچه پیغامبران پیش ازو رفته اند او هم خواهد رفت خلت ای مضت بر طریق تردد گفت اگر بمیرد این محمد و یا کشته
شود تا ایشان را تحقیق نشود و اگر مردن او تحقیق دانستندے در محافظت او تقصیر مینمودندی و این حرمت او بودے
و اگر دانستندے که به تیغ کشته خواهد شد همه در حرب او اهتمام می نمودند حقتعالی مبهم گفت تا پیغمبر هم نداند و یا هیچ
کس نداند که چگونه خواهد مردن و کجا خواهد مردن قوله تعالی اِنْقَلَبْتُمْ شما از دین بگردید اگر بندگان محمد اید او مردنی
است و اگر بندگان من اید من حی ام که هرگز نمیرم و قیوم که هرگز فنا نپذیرم و اگر از دین بگردید خدا را هیچ زیانی نه
باشد و اگر هژده هزار عالم ایمان آرند او را هیچ سود نه باشد و اگر همه بگردند او را هیچ زیان نباشد قوله تعالی وَسَيَجْزِى
اللّٰهُ الشّٰكِرِيْنَ ای الثابتین هر آئینه خدائتعالی ثابتان را بر اسلام جزا دهد باید که بر اسلام ثابت باشی بزرگی را کافران گرفتند
و گفتند ترا خواهیم کشتن و الا پیش بت ما سجده کن گفت زہے دولت که گر مرا پیش بت گردن زنند گفتند خدا را
بدگوی گفت این زبان ندارم گفتند هم ازین زبان که داری بدگوی گفت این زبان برای این نیافریده اند هر چند
که جهد نمودند میسر شان نیامد چون تیغ کشیدند دست شان خشک شد آن بزرگ در گریه شد گفتند چرا گریه میکنی گفت
مگر قبول نیفتادم ایشان متحیر شدند و مسلمان گشتند وی دست بر بازوی خشک شان سود صحت یافتند و اختلاف ست
میان محدثان و فقها بعضے گویند که بروح رسول علیه السلام چیزے ندهند که بی ادبی است و صحیح آن ست که روا باشد
که از رحمت خدائتعالی کسے را سیری نباشد و در فضائل شهور مرزوی مذکور ست که روز عرس صحابه و تابعین نیت
هدیه رسول علیه السلام بیست رکعت نماز گزارده اند هر رکعتے بعد فاتحه بیست و یکبار اخلاص میخواندند و بعد سلام
صد بار درود بر مهتر عالم علیه السلام فرستاده اند بزرگے پیوسته این نماز روز عرس مصطفے علیه السلام گزاردی مصطفی
علیه السلام را در خواب دید او را گفت ما را شرمنده کردی بشارت باد بر تو که فردای قیامت در بهشت نروم تا ترا برابر
خود نبرم روایت میکند امیر المومنین ابو بکر صدیق رضی الله عنه از رسول علیه السلام پرسیده بودند که بعد تو بروح تو چه دهیم
گفت سیپاره هر که بروح من ختم قرآن دهد واجب شود شفاعت او بر من و امیر المومنین عمر گفت که مرا رسول علیه السلام
گفت که بعد من بروح من باید که سه بار سوره یٰسین بخوانی که هر که بروح من سه بار سوره یٰس بخواند حق تعالی بر من

چندان ثواب دهد که من شرمنده او خواهم شد و او را شفاعت کنم و در بهشت رسانم و بروایت امیر المومنین حسن بن علی رضی الله عنهما اخلاص هزار بار و بروایت انس درود هزار بار و بروایت ابو العباس اخلاص بالتسمیه سیصد و شصت بار رسول علیه السلام گفت هر که شب اول و روز اول ماه ربیع الاول چهارگان رکعت نماز کند در هر رکعتے بعد فاتحه اخلاص هفت بار بخواند ایزد تعالی همه گناهان آن بنده بیامرزد و بهر روزی ثواب عبادت سه گان ساله در نامهٔ اعمال او ثبت گردد اما نماز ربیع الآخر پیغامبر علیه السلام فرمود هر که اول شب و اول روز ربیع الآخر چهار رکعت نماز کند در هر رکعتے بعد فاتحه اخلاص نه گان بار بخواند بنا فرماید خدائتعالی برای او در بهشت هفتاد هزار سرای در هر سرائے هفتاد قصر در هر قصری هفتاد خانه و در هر خانه هفتاد تخت و بر هر تختی حور باشد ثواب این نماز بسیار است اقتصار افتاد و بروایت دیگر اول روز و شب میانه و آخر روز چهارگان رکعت نماز کند در هر رکعتے بعد فاتحه اخلاص پنجبار بخواند ثواب بسیار است بهر رکعتے ثواب حجی و عمره یابد اما نماز جمادی الاول اول شب و اول روز چهارگان رکعت نماز کند در هر رکعتے بعد فاتحه اخلاص پانزده بار بخواند رسول علیه السلام گفت هر که این نماز بگزارد وایزد تعالی بنویساند در نامهٔ اعمال او ثواب عبادت صد و بیست ساله و بروایتی دیگر اول شب بیست رکعت در هر رکعتے بعد فاتحه اخلاص یکبار بعد سلام درود صد بار حقتعالی صد حاجت او روا گرداند اما نماز جمادی الآخر شب اول و روز اول آن چهارگان رکعت نماز بگزارد در هر رکعتے بعد فاتحه اخلاص سیزده بار بخواند رسول علیه السلام گفت هر که بگزارد این نماز را ندا کند فرشته از آسمان اے دوست خدا کار خود را از سر گیر که خدائتعالی ترا آمرزید و بروایت دیگر اول شب دوازده رکعت نماز بگزارد هر چه خواهد بخواند رسول علیه السلام گفت هر که بگزارد این نماز را بنویساند خدائتعالی در نامهٔ اعمال او ثواب عبادت دوازده ساله و در آخر هر شب بیست رکعت نماز بگزارد و در هر رکعتے بعد فاتحه اخلاص سه بار هر شبے ثواب عبادت سیصد ساله در نامهٔ اعمال او ثبت گردد

المجلس السابع عشر فی فضیلة شهر الله الاصم رجب و صلوته و فضیلة لیلة الرغائب

بسم الله الرحمن الرحیم عن ابی سعید ن الخدری رضی الله عنه انه قال قال رسول الله صلی الله وسلم الرجب شهر الله من اکرم شهر الله اکرمه الله فی الدنیا والآخرة یعنی رجب ماه خدای است هر که گرامی دارد ماه خدا را گرامید ارد خدایتعالی او را در دنیا و آخرت از راوی این حدیث مروی است که روزے رسول را گفت یا رسول الله من ترا دوست میدارم گفت اگر میخواهی که من ترا نیز دوست دارم پس دوستان خدا را دوست داری گفت یا رسول الله صلی الله علیه وسلم دوستان خدائتعالی کیانند گفت مومنان گفت مومنان را دوست دارم فرمود من نیز ترا دوست میدارم قوله الرجب رجب را از ان رجب خوانند که او بنزدیک خدائتعالے مرجب است ای معظم است وکان مُرجبا فی الجاهلیة تعظیم او در جاهلیت نیز بود از گاه مهتر آدم تا محمد رسول الله

همه کس او را تعظیم میدادند و تکریم او بجا می آوردند هیچ کار ناشائسته در وی نمیکردند چنانچه آمده است که در عهد مهتر عیسے علیه السلام جوانی را بر خوبروی چندسال عشق بود شبے آن ماهرو او را وعده داد آن جوان بر آن محبوبه خود رفت در محل خلا هر دو نشستند و جامه ها فرود آوردند چون بدان ماهروی قادر شد که سفاح کند ناگاه نظر او بر ماه افتاد جوان پرسید که این کدام ماه دیدند آن ماهروی گفت اول ماه رجب است جوان فی الحال جامه پوشید و خود را گرد آورد زن گفت چه شد گفت پدران ما و جدان هیچکس درین ماه بد افعالی نکرده است من چگونه کنم حقتعالی بر مهتر عیسے علیه السلام وحی کرد که بزیارت آن جوان رو که چنین کرده است چون مهتر عیسے علیه السلام بدیدن آن جوان رفت و قصهٔ خود گفت جوان گفت بیک کاری ناکردنی نکرده ام پیغمبر خدای بدیدن من آمدی الحال مسلمان شد فرمان شد اے عیسیٰ هر که گرامی دارد ماه مرا گرامی دارم او را چنانچه گرامی دارم این جوان را قوله شهر الله زہے عظمت این ماه که مخصوص باضافت الی الله گشته و این اضافت برای آن شد تا بندگان خدا در ماه خدا بی ادبی نکنند و پا را از بساط عبودیت بیرون ننهند و یا از ان جهت اضافت او بسوی خدائتعالی شد که از همسران خویش جدا افتاده است و آن ذیقعده و ذی الحجه و محرم است زیرا که ماههای حرام چهار اند سه یکجای و یکی علیحده و آن رجب است چون از همجنسان جدا افتاده خدائتعالی او را از آن خود خواند الرجب شهری من عظمه عظمته ومن اهانه اهنته ای مومن بشارت باد مر ترا چون بنده را در گور نهند بنده تنها ماند و حیران گردد چون خلق بازگردد بنده فریاد میکند میگوید ای فلان بن فلان ای فرزندان و برادران و دوستان مرا چرا تنها میگذارید و در خانهٔ تنگ و تاریک بیمونس گذاشتید کسی جوابش ندهد ارحم الراحمین ندا کند ای بنده چرا می نالی یار تو منم و مونس تو در گور منم و در حالت در ماندگی تو فریادرس منم فی الحال گور او مرغزار بهشت گردد و پر نور میشود چند چیز سوی الله تعالی مضاف است و در هر کلمه فضیلتے و تعظیمے ست قرآن کلام الله و کعبه بیت الله شتر صالح ناقة الله و محمد رسول الله و رجب شهر الله بر قرآن کار کن سوی کعبه نماز کن شتر را از کشتن رها کن بر محمد متابعت کن در رجب بندگی کن هر که بر قرآن کار کند رستگار گردد و هر که در کعبه در آید ایمن شود هر که شتر را نکشد از عذاب خلاص یابد هر که متابعت محمد کند در بهشت رسد هر که در ماه رجب بندگی کند واجب اکرام گردد و گفته اند رجب ماه خدای است درو نشاید مگر یاد او و این ماه را کر و کور خوانند چنانچه رسول علیه السلام گفت الرجب شهر الله الاصم بعضے از ان جهت گویند که پیش ازین کافران میان یکدیگر کارزار میکردند چون ماه رجب آمدی هیچکس تیغ نزدی و آواز اسلحه نخواستی هم از ان جهت کرش خوانند و بعضے گویند هر ماهی فرشتگان کاتبے آیند که اعمال بندگان از کراماً کاتبین نسخه میکنند آن فرشتگان که در ماه رجب می آیند کر می باشند تا هیچ ناشنیدنی نشنوند و بحضرت عزت گله نکنند هم ازان کرش خوانند و بعضی گویند هر که حرمت این ماه نگاهدارد او را از فزع اکبر نشنود از انش کر خوانند قوله من اکرم شهر الله هر که گرامی دارد ماه خدا را باید که ای مومن تعظیم داشتن ماه معظم بدل و زبان و بجوارح است بدل دانی که این ماه از آن خدای ست چون تعظیم او در دل جای گرفت زبان بمدح او کشاده گردد و جوارح از فعل بد اجتناب نماید چنانچه در مجاز تعظیم کس خلیفه تعظیم خلیفه

باشد وبزبان ذکر او به تعظیم کند ماه معظم گوید شهر الله گوید رجب رجب قلبه گوید واز جوارح آنکه روزه دارد واز معاصی اجتناب نماید ودر نماز بیفزاید وثواب هر یکے بتو بیان کنم اما ثواب روزه گفت علیه السلام هر که روزه ماه رجب دارد چنانستی که یک ماه روزه داشته باشد جز ماههای حرام وبنویسانند خدا تعالی مراورا در آن روز دو هزار نیکی ودور کند ازو دو هزار بدی وگفت من صام یوما من الرجب استوجب رضوان الله الاکبر ومن صام یومین لم یصف الواصفون من اهل السموات والارض ماله عند الله من الثواب ومن صام ثلثة ایام جعل الله بینه وبین النار خندقا طوله سبعون عاما ومن صام اربعة ایام عوفی من البلاء والجنون والجذام والبرص وفتنة المسیح الدجال واجیر من عذاب القبر ومن صام خمسة ایام خرج من قبره ووجهه اضوء من القمر لیلة البدر ومن صام ستة ایام ثقل الله میزانه ومن صام سبعة ایام تغلق علیه سبعة ابواب من النار ومن صام ثمانیة ایام یفتح الله علیه ابواب الجنة ومن صام تسعة ایام خرج من قبره وهو ینادی لا اله الا الله محمد رسول الله ولا یمنعه شیئا من الجنة ومن صام عشرة ایام جعل الله له جناحین اخضرین مرصعین موشحین بالدر والیاقوت یطیر بها علی الصراط کالبرق الخاطف ومن صام احدی عشر یوما لم یکن احد افضل منه الا من صام مثله او زاد علیه ومن صام اثنی عشر یوما یلبس بلباس یغبطونه اهل الجمع ومن صام ثلثة عشر یوما یوضع له مائدة فی ظل العرش یوم القیمة وهو یاکل منها ویشرب من شرابها والناس فی شدة الحر ومن صام اربعة عشر یوما اعطاه الله من الکرامة مالا عین رأت ولا اذن سمعت ولا خطر علی قلب بشر ومن صام خمسة عشر یوما یوقف یوم القیمة مقام الآمنین ولا یمر به ملک ولا نبی الا قالوا طوبی لک انت آمن اورده السمرقندی فی عشرة المبشرة رسول علیه السلام گفت هر که تمام رجب روزه دارد حقتعالی هفت اندام او بر آتش دوزخ حرام گرداند واگر دران سال بمیرد شهید مرده باشد وگفت ان فی الجنة نهر یقال له رجب وماءها اشد بیاضا فمن صام یوما من رجب سقاه الله من ذالک النهر وگفت هر که روزهٔ ماه رجب دارد آتش اورا نسوزد آورده اند که روزے پیغامبر علیه السلام بر سر گورے رسید میت بنالید که یا رسول الله مرا آتش دوزخ میسوزد وکفن من آتش شده است رسول علیه السلام گفت اگر یکروزهٔ ماه رجب میداشتی ترا هرگز عذاب نبودے وگفت علیه السلام من صام اول یوم من رجب فکانما صام ستین سنة ومن صام یومین من رجب فکانما صام بکل یوم مائة سنة ومن صام ثلثة ایام فی اول رجب وثلثة ایام فی اوسطه وثلثة ایام فی آخره غفر الله له البقیة وبنی له ثمانیة الف مدینة من در ویاقوت وکتب الله له عبادة ثمانیة الف سنة صام نهارها وقام لیالیها وگفت علیه السلام اول روزهٔ ماه رجب مکفر کند گناه ساله ودوم روزه مکفر کند دو ساله وسوم روزهٔ مکفر کند گناه یکساله وبعد آن مکفر کند هر روز گناهے یکماه وگفت علیه السلام من صام یوما من رجب وقام

لیلة منه کتب الله له بذالک عبادة سبع مائة سنة بدانکه ای مومن پنج روز از رجب افضل است اول ومیانه و آخر رسول علیه السلام گفت هر که شب اول ماه رجب بیدار باشد هرچه از خدا تعالی بخواهد آن بیابد وهر که اول روزه بدارد چنانستی که هزار هزار بنده آزاد کرده باشد وبنویسانند خدا تعالی مراورا بهر موی که بر تن اوست هزار هزار نیکی ودور کند هزار هزار بدی وبر آرد برای او هزار هزار درجه وگفت علیه السلام من صام یوما من رجب فکانما صام الف سنة اما ثواب نماز ماه رجب رسول علیه السلام گفت چون اول شب بیاید از ماه رجب ندا کند خدا تعالی که ماه رجب ماه من است وبندگان بندگان من اند ورحمت رحمت من است هر که مرا خواند اجابت کنم اورا وهر که سوال کند از من عطا دهم اورا وهر که آمرزش خواهد از من بیامرزم اورا بهشت من با عوض است ورحمت من واسع است وانا ارحم الراحمین پس هر که بگزارد شب اول ماه رجب بیست رکعت نماز بده سلام بخواند در هر رکعتے بعد فاتحه والکافرون واخلاص یگان یگان بار نگاهدارد خدای تعالی اورا ومال اورا وفرزندان اورا از آفات تمام سال ونجات دهد اورا از عذاب گور وبگذراند اورا از پل صراط مانند برق درخشنده وگفت علیه السلام هر که اول ماه روزه از ماه رجب بدارد چنانستی که هزار سال روزه داشته باشد پس اگر بگزارد نزدیک افطار دو رکعت وبخواند در رکعت اول بعد فاتحه آیة الکرسی واخلاص وفلق یگان بار ودر دوم رکعت بعد از فاتحه اذا زلزلت الارض واخلاص والناس یگان بار بخواند بنویسانند خدا تعالی مراورا ثواب عبادت شصت ساله وفرود آیند هشتاد هزار فرشته وآمرزش خواهند مراورا تا سال آینده وگفت من ادرک الرجب فاغتسل فی اوله واوسطه وآخره خرج من ذنوبه کیوم ولدته امه وهر که بگزارد بعد هر غسلے دوگان رکعت وبخواند در هر رکعتے بعد فاتحه کافرون یکبار واخلاص سه بار بنا فرماید خدا تعالی مراورا بهر رکعتے قصرے در بهشت در هر قصری چیزے باشد که هیچ چشمی ندیده وهیچ گوشے نشنیده ودر دل هیچکس نه گذشته وگفت علیه السلام هر که بگذارد اول شب واول روز چهارگان رکعت نماز در هر رکعتے بعد از فاتحه اخلاص پانزده بار بخواند بدهد خدا تعالی مراورا بهر رکعتے ثواب آزادی بنده وگفت هر که بگزارد هر شب ماه رجب نماز چهار رکعت بخواند بعد فاتحه اخلاص هفت بار چون آخر روز ماه رجب شود ندا کند فرشته اورا ای دوست خدا تعالی از سر گیر کار خود را که حقتعالی ترا بیامرزید وبهر رکعتی ثواب حج وعمره داد وگفت علیه السلام هر که بگزارد اول شب از ماه رجب دو رکعت بخواند در رکعت اول بعد فاتحه الم نشرح یکبار واخلاص سه بار ودر دوم الم نشرح یکبار ومعوذتین یگان بار بعده سی بار لا اله الا الله وحده لا شریک له تا قدیر وصد بار درود گوید بعده حاجت خواهد حقتعالی حاجت او بر آرد دعای او مستجاب کند وگفت علیه السلام هر که بگزارد در هر جمعه ماه رجب میان پیشین ونماز دیگر چهار رکعت بخواند در هر رکعتے بعد فاتحه آیة الکرسی هفت بار واخلاص پنجبار بعد سلام بیست وپنجبار بگوید لا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم الکبیر المتعال وصد بار استغفر الله الذی لا اله الا هو الحی القیوم غفار الذنوب ستار العیوب علام الغیوب واتوب الیه وحاجت خواهد حقتعالی بر آرد وثواب صد حج وصد عمره وصد برده آزاد بیابد سلمان فارسی رضی الله عنه گفت

که من در آمدم بر رسول علیه السلام در وقتی که نزد او کس نبود گفت ای سلمان رضی الله عنه آوردترا درین ساعت گفت خدای
تو یا رسول الله پس تبسم کرد و فرمود تو از اهل بیت مائی گوئیم سخنی ترا گفتم بگو گفت علیه السلام هر که بگذارد شبی از شبهای
ماه رجب ده رکعت نماز بخواند در هر رکعتی فاتحه و کافرون یکبار و اخلاص سه بار بیامرزد خدائتعالی مر او را هر گناهی که
پیش ازین کرده باشد و بنویساند مر او را بهر رکعتی ثواب عبادت شصت ساله و عطا کند بهر سورتی قصری از مروارید
در بهشت و بنویساند مر او را از مردم بشمار روزه داران و حاجیان و معتمران و غازیان دران سال و بیرون نیاید از نماز
که حقتعالی بیامرزد و ندا کند او را فرشته از زیر عرش یا ولی الله از سر گیر کار را که خدائتعالی آزاد کرد ترا از آتش
کذا فی المصابیح ثواب روزه و نماز شنیدی اکنون ثواب خواندنها بشنو هر چه درین مجلس نوشته ام اعتقاد کنی
و امید ثواب داری که در صحیح امام ابو بکر طسانی رحمة الله علیه مذکور است روایت میکند ابو هریرة رضی الله عنه که پیغمبر علیه السلام
گفت من صلعم سمع بفضیلة و عمل بها رجاء ثوابها اعطاه الله ذالك وان لم یکن کذالك اگر امید ثواب نه کنی
نیابی چنانچه روایت میکند انس بن مالک رضی الله عنه که پیغامبر علیه السلام گفت من بلغه عن الله فضیلة
فلم یصدق بها لم ینلها رواه الطبرانی فی صحیحه پس باید که هر چه بکنی و بخوانی بامید ثواب کنی الغرض ای مومن
در ماه رجب که ماه خدای است باید که زبان را بیکار نداری و در شبی یا روزی از ماه رجب سورة طٰه و الم
تنزیل سجده و یٰس بخوانی که رسول علیه السلام گفت هر که در رجب شبی یا روزی این سوره بخواندن او را حقتعالی
از دوزخ آزاد کند و در ده هزار نفر از اقربا شفاعت یابد و حشر او برابر صالحان شود کذا فی المصابیح و باید که قل
هو الله احد بسیار خواند رسول علیه السلام گفت من صلعم قرأ قل هو الله احد مرة واحدة فی شهر رجب غفر الله له ذنوب
خمسین سنة و گفت علیه السلام هر که هر شب و هر روز از ماه رجب ده گان بار اخلاص بخواند بسنده باشد او را برای
بهشت توشه و گفت علیه السلام هر که در ماه رجب بار شب سه بار روز آیة الکرسی بخواند فردای قیامت چندان ثواب
یابد که اگر ملائکه هفت آسمان از گاه آفریدن زمین تا قیامت بنویسند تمام نوشته نباشد بلکه عشری از عشر در
یافته نباشد و گفت صلعم من قرأ قل هو الله احد فی کل جمعة من الرجب مائة مرة کان له نور یوم القیمة یسعی
الی الجنة و گفت علیه السلام هر که بگوید در ماه رجب میان عصر و مغرب سه بار استغفر الله الذی لا اله الا هو
الحی القیوم و اتوب الیه توبة عبد ظالم لا یملك لنفسه ضرا ولا نفعا ولا موتا ولا حیوة ولا نشورا وحی کند
حق تعالی سوی حفظه آنکه پاره کنند نامه بدیهای او را و گوید که من آمرزیدم او را و گفت علیه السلام هر که بگوید در ماه رجب
هزار بار استغفر الله الذی ذالجلال والاکرام من جمیع الذنوب والاثام حقتعالی میگوید اگر من او را
نیامرزم نیم پروردگار او و گفت علیه السلام هر که استغفار گوید سیصد بار در سه روز آخر ماه رجب بیامرزد خدا
تعالی او را و گفت علیه السلام هر که سه روز آخر ماه رجب هر روز صد بار اخلاص بخواند ضمان او در بهشت منم و رسول
علیه السلام گفت هر که هر روز در ماه رجب صد بار گوید استغفر الله من ذنوب کلها سرها و جهرها و
کبیرها و باطنها و قدیمها و جدیدها و آخرها و اتوب الیه اللهم اغفر لی برحمتك یا ارحم الراحمین

۱ هر که شنید به فضیلت آن و کرد بآن برای امید ثواب بدهد او را خداتعالی آنرا اگرچه نباشد مانند آن ۱۲

۲ هر که خواند قل هو الله احد یکبار در ماه رجب بخشد خداتعالی گناه پنجاه ساله او را ۱۲

۳ هر که خواند قل هو الله احد در هر جمعه از رجب صد بار باشد برای او نور بروز قیامت سعی کند بسوی بهشت ۱۲

حقتعالی بیامرزد و هر روز ثواب پیغمبری مرسل یابد و از مقربان درگاه خود گرداند ای مومن در رجب و شعبان و
رمضان این ورد نگاهدارد هر روز بخوان فاتحه و آیة الکرسی و کافرون و اخلاص و فلق و الناس و سبحان الله العظیم
و درود و استغفر الله الذی لا اله الا هو الحی القیوم و اتوب الیه اللهم اغفر لی تا اموات سه گان بار رسول علیه السلام
فرمود هر که این ورد سه ماه بخواند چون روز عید شود ختم کند حقتعالی گوید ای بنده تو دوست منی بحق و بیامرزم همه
گناهان او را و بغیر حساب در بهشت برد و اگر بمیرد دران سال شهید مرده باشد و گفت علیه السلام هر که هر شبی از ماه رجب
فاتحه و اخلاص و فلق و الناس یگان بار بخواند حقتعالی تلخی جان کندن بروی آسان کند و از عذاب گور برهاند ثواب
نماز و روزه و خواندنها شنیدی ثواب خیرات هم بشنو رسول علیه السلام گفت دوست ترین خیرات سوی خدائتعالی آن
است که بنده در ماه رجب کند هر که مال زکوة بدهد در ماه رجب بهر ذره ثواب کوه زر در نامهٔ اعمال او ثبت شود مردی
از رسول علیه السلام سوال کرد که مال زکوة در کدام ماه دهم رسول علیه السلام گفت در ماه رجب هر درمی که دران ماه دهی
ثواب حج در نامه اعمال او ثبت شود و گفت علیه السلام هر که صدقه دهد در ماه رجب تعداد خرمای چنانستی که صدقه داده
باشد بوزن کوه جودی در راه خدائتعالی و گفت علیه السلام هر که پارهٔ نان دهد فقیر را در ماه رجب چنانستی که جمله
فرشتگان را سیر کرده باشد و هر که تشنه را آب دهد در ماه رجب چنانستی که سیر گردانیده باشد همه تشنگان را و گفت علیه السلام
هر که پوشاند برهنه را در ماه رجب چنانستی که پوشانیده باشد همه برهنگان را و پیغمبر علیه السلام گفت هر که بکند کار نیک را
در ماه رجب حقتعالی ازوی خوشنود شود و گفته که گرامی ماه رجب آنست که کارهای نیک کند و از کارهای بد دور
باشد فضیلت کارهای نیک شنیدی اکنون کارهای بد هم بشنو مصطفی علیه السلام گفت هر که گناهی کند در ماه رجب
که آن گناه نکرده باشد در غیر ماه رجب چنانستی که بحقارت دیده باشد ماه رجب را و هر که حقیر بیند ماه رجب را خدائتعالی
روز قیامت او را میان عرصات خوار کند و پیغمبر علیه السلام گفت هر که گناه کند در ماه رجب فردای قیامت خدای
تعالی برابر او سخن نکند و سوی او نه بیند و گفت علیه السلام هر که در ماه رجب خمر خورد فردای قیامت او را بیم اهل دوزخ
خورانند و در گور او را ماری از آتش دوزخ آید و او را نیش زند و خاکستر گردد و گفت علیه السلام هر که در ماه رجب نرد بازد
بهر ساعتی که دران مشغول باشد هزار سال در دوزخ ماند و گفت علیه السلام هر که در ماه رجب ربوا ستاند جمله فرشتگان
او را لعنت کنند و هر درمی در گور او ماری شود و در دوزخ داغی یابد و هر که در ماه رجب زنا کند چنانستی که خراب
کرده باشد خانهٔ کعبه و بیت المقدس را هفتادگان بار و گفت علیه السلام هر که در ماه رجب سوی زن بیگانه به نظر
شهوت بیند در گور او دو مار در دو چشم او آویزد اگر ازان یک مار بر کوه ابوقبیس نیش زند در حال بسوزد و خاکستر
شود و گفت علیه السلام هر که در ماه رجب دروغ گوید از دهن او در عرصات قیامت بوی گنده آید که جمله اهل
عرصات فریاد کنند اکنون فضیلت توبه که در ماه رجب کنند آن بشنو رسول فرمود علیه السلام هر که از ترس خدای
تعالی در رجب از گناهان توبه کند بهر روزی که از عمر او گذشته باشد از گاه زادن تا ایندم ثواب حجی در نامهٔ اعمال
او ثبت فرماید و گفت علیه السلام من تاب فی رجب کتب له ثواب آدم و داود علیهما السلام و وجب له رضوان

الله اکبر و گفت علیه السلام خوشی مر او را که در ماه رجب توبه کند که هشت در بهشت برای او کشاده گردد و هر که توبه کند در ماه رجب بیامرزد خدا تعالی او را و مادر و پدر او را و از مشرق تا مغرب از جمله گناهگاران هفتاد روز عذاب دور شود هر همه برای او دعا کنند و فرشتگان او را دوست خدا تعالی گویند و دعای او مستجاب گردد اما فضیلت لیلة الرغائب و آن اول شب جمعه ماه رجب است رغائب جمع رغبت و آن عطا بسیار است در خبر آمده است که اول شب جمعه ماه رجب جبرئیل علیه السلام با هفتاد هزار فرشته در مدینه آمد رسول علیه السلام را اسلام داد پیغمبر علیه السلام پرسید ای اخی جبرئیل این کدام شب است مهتر جبرئیل علیه السلام گفت این لیلة الرغائب است درین شب حقتعالی همه امت ترا کسانیکه شرک نیاورده اند بر خدا تعالی بیامرزد رسول علیه السلام گفت هر که لیلة الرغائب زنده دارد حقتعالی او را در گور هرگز عذاب نکند و گفت علیه السلام رغائب همه را بیامرزد مگر هفت کس ربوستانند او متکبر را و عاق را و زن بی فرمان را و نوحه گر را و لوطی را و بی نماز را و گفت علیه السلام از رغائب غافل مباشید در شب رغائب که آن شبی معظم است هر که زنده دارد آنرا حقتعالی او را بیامرزد و گفت علیه السلام هر که شب رغائب از ترس خدا تعالی بگرید دوزخ را هرگز نه بیند اگرچه گذشت او از آن خواهد بود و گفت علیه السلام غنیمت دانید شب رغائب را و عبادت کنید در معبود را و هر که دران عبادت کند گوئی تمام سال بندگی کرده باشد خدا را بدانکه ای مومن درین شب نمازی آمده است از رسول علیه السلام اول پنجشنبه ماه رجب روزه دارد و بعد نماز شام دوازده رکعت نماز کند به شش سلام و هر رکعتی بعد فاتحه قدر سه بار قل هو الله دوازده بار بخواند بعد سلام هفتاد بار بگوید اللهم صل علی محمد ن النبی الامی و علی اله پس سر بسجده نهد و هفتاد بار بخواند سبوح قدوس ربنا و رب الملائکة والروح و بنشیند و هفتاد بار بگوید رب اغفر وارحم وتجاوز عما تعلم فانك انت العلی الاعظم پس دوم بار سجده کند و بگوید هفتاد بار سبوح قدوس ربنا و رب الملائکة والروح و در اوراد گفته اند بعد دعای نماز با مدلو بخواند غرض ازین آنست که از خدا تعالی بسیار خواهد رسول علیه السلام فرمود هر که ازین نماز بگزارد خدا تعالی او را جمله گناهان بیامرزد اگرچه بیشتر باشد از کف دریا و به شمار ریگ بیابان و برگ درختان و کوهها باشد و فردای قیامت هفتصد نفر شفاعت کند از اهل بیت خود و جز آن که ایشان را واجب شده باشد آتش و زیر سایهٔ عرش باشد و پیش از افطار دو رکعت نماز کند در هر رکعتی بعد فاتحه آیة الکرسی و سه بار قل هو الله احد بخواند بعده طعام خورد بهر لقمه ثواب حجی یابد و بهر خایئدنی ثواب صد رکعت یابد ای مومن در کارهای نیک تقصیر مکن و اوقات را ضایع مکن کقوله تعالی وَمَنْ یَّعْمَلْ مِنَ الصّٰلِحٰتِ مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰی وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَاُولٰٓئِكَ یَدْخُلُوْنَ الْجَنَّةَ وَلَا یُظْلَمُوْنَ نَقِیْرًا قوله تعالی و من یعمل کار شرط است وَاَنْ لَّیْسَ لِلْاِنْسَانِ اِلَّا مَا سَعٰی وَاَنَّ سَعْیَهٗ سَوْفَ یُرٰی و رسول علیه السلام گفت العمل قائد الی الجنة قوله مِنَ الصّٰلِحٰتِ از دل و جوارح از دل چون محبت خدا تعالی و اخلاص و جز آن و از جوارح گفتاری کرداری چون نماز و روزه و حج و غزا و سخا و جز آن مِنَ الصالحات گفت همه کارها نیک کنی از کارهای نیک یک کاری آنست که از آن خوشنودی خدا تعالی

حاصل میشود پس همه کارها نیک باید کرد و بهر یکی رغبت باید نمود و این من تبعیض است ای من بعض الصالحات و آن ادای فرائض است چون فریضه ادا کردی نجات یافتی زیرا که صالحات بسیار است فرائض و سنن و نوافل و مستحبات و مندوبات تو فرائض را بجا آر تا توانی دست از سنت مدار قوله تعالی مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰی از مرد و یا زن آزاد باشد خواه بنده قریشی باشد یا حبشی کم قریشی دخل النار و کم حبشی دخل الجنة بلال حبشی سیاه بهشتی ابوجهل قریشی دوزخی مصطفی علیه السلام گفت خدا تعالی بهشت برای کسی آفریده که فرمانبرداری او کند اگرچه بنده حبشی باشد و آتش را برای کسی آفریده که بیفرمانی او کند اگرچه قریشی باشد قوله وَهُوَ مُؤْمِنٌ و آن کارکننده مرد و زن مومن باشد تا بدانی که کارهای کافر هباء منثورا است قوله فَاُولٰٓئِكَ یَدْخُلُوْنَ الْجَنَّةَ پس آن کسانی که صالحات کنند و مومن باشند در آیند در بهشت چنانچه دیگر جای گفت اِنَّ الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنّٰتُ الْفِرْدَوْسِ قوله تعالی وَلَا یُظْلَمُوْنَ نَقِیْرًا آن کوک را گویند که بر پشت خسته خرما باشد و این از برای مبالغه گفت که ظلم نرود و بر ایشان مانند نقیر الله تعالی عمل هیچ عامل ضائع نکند اِنَّ اللّٰهَ لَا یُضِیْعُ عَمَلَ الْمُحْسِنِیْنَ پس اگر تو در ماه رجب کارهای نیک کنی دانی چه ثواب یابی رسول علیه السلام گفت هر که از ماههای حرام سه روزه دارد پنجشنبه و آدینه و شنبه هفتصد عبادت و طاعت را ثواب یابد و از دوزخ هفتصد ساله راه دور گردد این حدیث بالا هم گفته ام اینجا هم میگویم و این ماه نیز از ماهها حرام است

المجلس الثامن عشر فی فضیلة الاستفتاح و قصة عیسیٰ علیه السلام

بسم الله الرحمن الرحیم عن خالد بن ولید رضی الله عنه انه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من صام یوم الاستفتاح فتح الله علیه ثمانیة ابواب الجنة یدخلون من ایها شاء هر که روزه دارد در روز استفتاح را بگشاید خدا تعالی بر و هشت بهشت از دری که خواهد در آید راوی حدیث مروی است که در باب او رسول علیه السلام گفت خالد بن ولید سیف الله تعالی فی الارض چون در زمین تیغ خدا بود چندین شهرها فتح کرد و چندین سرانرا از تن جدا گردانید و پیش رسول علیه السلام غزاها کرد قوله من صام یوم الاستفتاح بدانکه روز پانزدهم ماه رجب را روز استفتاح میگویند زیرا که درین روز درهای بهشت برای مومنان میکشایند استفتاح طلب کشادگی است و درین روز درهای رحمت رحمن برای بندگان کشاده است باید که تو آنرا طلب کنی و طلب آن بروزه و غسل و نماز است و بدعا است و بعضی گویند این روز را از آن استفتاح گویند که زبانهای خردگان درین روز کشاده اند چنانچه زبان مهتر عیسیٰ علیه السلام از سبب جریج زاهد و شاهد یوسف و جز آن پس هر که درین روز روزه دارد و از معاصی اجتناب نماید بهشت بروی مباح گردد و دوزخ بروی حرام شود پس بروی ده روزه پانزدهم ماه رجب دارد پس هر که روزه دارد مر او راست بهر ساعتی از آن روز ثواب عبادت سیصد ساله و بهر دمی که درین روز زند عبادت صد ساله در نامهٔ اعمال او ثبت شود و گفت علیه السلام من صام یوم الخامس عشر من رجب کتب الله له عبادة خمس عشر الف سنة وله عند الله دعوة مستجابة فتح الله له فی قبره سبعین بابا من الجنة

وهو ینظر من کل باب الی الحور والقصور والاشجار والانهار و یوانس بذلک الی یوم القیمة وگفت علیه السلام
هرکه سیزدهم و چهاردهم و پانزدهم ماه رجب روزه دارد ضمان بهشت او منم ای مومن اگر داشتن این سه روزه
رسول علیه السلام را ضمان یابی بهتر ازین دیگر چیست باید که این هر سه روزه داری نباید که فردای قیامت
پشیمان شوی و سودت ندارد و مردی از رسول علیه السلام گفت یا رسول الله فردای پانزدهم ماه رجب است
چه گوئی در روزهٔ آن گفت فریضه نمیگویم فاما بشنوای مرد هر که این روزه دارد بهر ساعتی ازان ثواب عبادت
هزار سالها بدآمرد گفت چرا فریضه نمیگردانی گفت برای آسانی امت آمرد گفت من برخود فریضه گردانم تا زنده باشم هر
سالی بدارم رسول گفت چون این روزه برخود واجب کردی حقتعالی برای تو بهشت واجب گردانید رواه ابی
قلیبحه اسدی ثواب روزه شنیدی ثواب نماز این شب و روز آن هم بشنو رسول گفت هر که شب پانزدهم ماه رجب بیست
رکعت نماز کند در هر رکعتی بعد فاتحه اخلاص یکبار بخواند بنویساند خدائتعالی در نامهٔ اعمال او ثواب بیست ساله عبادت
بهر آیتی از قرآن که دران خوانده باشد ثواب آزادی بنده بادی و گور او روشن شود و فراخ گردد بیست ساله راه نماز
روز استفتاح چون آفتاب برآید پنجاه رکعت نماز بگزارد و در هر رکعتی بعد فاتحه اخلاص و معوذتین یگان
بار بخواند همچنین در نیمهٔ ماه رمضان هم بگزارد رسول گفت هر که این نماز بگزارد بیرون آید از گناهان گوئی مادر زاد از
گور شهیدان خیزد و در بهشت با پیغمبران درآید و عطا کند خدائتعالی او را بهر رکعتی ثواب آزادی بنده و بهر موی که
بر تن اوست ثواب حج و عمره یابد دعای او رد نشود و در گور فنا نگردد و عذاب کرده نشود و از تنگی و تاریکی گور نجات
یابد و چون از گور برخیزد روی او روشن باشد و گذارد این نماز مومنی بهشتی و بیاید ملک الموت علیه السلام با هفتاد هزار
فرشته هر همه او را بشارت دهند به بهشت و مهتر جبرئیل علیه السلام پیوسته بزیارت گور او آید تا قیامت و چون از گور برخیزد
جبرئیل علیه السلام فی الحال او را شربت آب کوثر بخوراند و برداردش و ببرد و بدرگاه خدائتعالی آرد حقتعالی گوید ای بنده
من بخواه هرچه خواهی پس رواکند خدائتعالی هزار حاجت او را و شفاعت کند هزار تن را از اصحاب کبائر و با پیغمبران و شهیدان
در بهشت رود و چون آفتاب از سر گردد غسل کند رسول گفت علیه السلام هر که پانزدهم ماه رجب غسل کند بنیت پاکی
برای نماز را بهر قطره که از وجود او چکید ثواب شهیدی یابد بعد تحیهٔ وضو دو رکعت نماز کند در هر رکعتی
بعد از فاتحه کافرون یک بار و اخلاص سه بار بخواند بنویساند خدائتعالی مر او را ثواب عبادت هفتاد هزار ساله
همچنین رسول علیه السلام گفت بعده هشت رکعت نماز کند هرچه خواهد از قرآن بخواند پیغمبر علیه السلام گفت که هر که
روز پانزدهم ماه رجب پیش از ظهر هشت رکعت نماز کند ثواب سیصد ساله در نامهٔ اعمال او ثبت شود بعده نماز
پیشین نیز هشت رکعت نماز کند هرچه خواهد بخواند رسول علیه السلام گفت هر که پانزدهم ماه رجب بعد نماز پیشین
هشت رکعت نماز کند هرچه خواهد بخواند از گناهان چنان پاک شود چنانچه ژاله از آسمان فرود می آید بهر رکعتی
ثواب هزار ساله عبادت در نامهٔ اعمال او ثبت شود پیغمبر علیه السلام گفت هر که پانزدهم از ماه رجب صد بار
سورهٔ اخلاص بخواند ثواب صد ساله عبادت در نامهٔ اعمال او ثبت شود و گفت علیه السلام هر که روز استفتاح

ده بار فاتحه بخواند چنانچه میان آن سخن نگوید گوئی برابر هفت زمین زر در راه خدائتعالی صدقه داده باشد و گفت
علیه السلام هر که روز استفتاح ده بار آیة الکرسی بخواند ثواب شهید در نامهٔ اعمال او نبشته شود پیغمبر علیه السلام گفت هر که روز
استفتاح ده بار بگوید استغفر الله الذی لا اله الا هو الحی القیوم ستار العیوب مقلب القلوب کاشف الکروب
غفار الذنوب فالق الحبوب واتوب الیه وهو حسبی ونعم الوکیل نعم المولی ونعم النصیر فرشته از آسمان هفتم ندا
کند ای دوست خدا کار از سر گیر که خدای تعالی بیامرزید و بهشت ترا حلال کرد و تن ترا بر دوزخ حرام گردانید پیش
ازین گفته ام که زبان مهتر عیسے علیه السلام درین روز کشاده شده است آمدیم در قصهٔ بی بی مریم پارسا و مهتر عیسے
علیه السلام قوله تعالی اِذْ قَالَتِ امْرَاَةُ عِمْرَانَ رَبِّ اِنِّیْ نَذَرْتُ لَکَ مَا فِیْ بَطْنِیْ مُحَرَّرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّیْ اِنَّکَ اَنْتَ السَّمِیْعُ
الْعَلِیْمُ یاد کن ای محمد چون بگفت زن عمران و نام او حسنه بود ای پروردگار نذر کردم من ترا آنچه در شکم من است
پس قبول کن تو آنرا از من بدرستی که تو شنوائی آنچه من میگویم و دانائی آنچه در شکم من است بدانکه عمران زاهدی بود
در بنی اسرائیل و ولی از اولیای خدائتعالی بوده است و حقتعالی او را برابر انبیا یاد کرده است کما قال الله تعالے
اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰۤی اٰدَمَ وَنُوْحًا وَّاٰلَ اِبْرٰهِیْمَ وَاٰلَ عِمْرٰنَ عَلَی الْعٰلَمِیْنَ بدرستی که خدائتعالی برگزید آدم و نوح را و آل
ابراهیم و آل عمران را بر عالمیان و عمران چندان عبادت کرده بود که حقتعالی او را برگزید رسول علیه السلام گفت بسا باشد
که صلاحیت پدران در پسران اثر کند بندگی مخدوم پیر او در مولف این مجلس شیخ حمید الدین حاکم سلمه الله تعالی
والبقاه فرمود که شیخ الاسلام رکن الحق والدین ابو الفتح فیض الله قدس سره العزیز گفته مردی صالح باشد برکت او در
پسران او اثر کند چون صلاحیت او بیش شود در همسایگان او اثر کند چون ازان بیشتر شود دران شهر اثر کند چون ازان
بیشتر شود دران ولایت اثر کند چون بیشتر شود در اقالیم اثر کند الغرض حسنه که زن عمران بود امید داشت نذر کرد که هرچه
در شکم دارم از کار دنیا او را آزاد کنم و او را خادم بیت المقدس گردانم تا جاروب دهد و فراشی کند قوله تعالی فَلَمَّا
وَضَعَتْهَا هر گاه که وضع حمل او شد بی بی مریم پیدا شد قَالَتْ رَبِّ اِنِّیْ وَضَعْتُهَاۤ اُنْثٰی وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا وَضَعَتْ
وَلَیْسَ الذَّکَرُ کَالْاُنْثٰی گفت پروردگارا تو بهتر میدانی که من دختر زادم و نیست نر همچو ماده حسنه غمناک شد از زادن
دختر که اگر پسر بودی کار مسجد را شائسته بودی آواز شنید که ای حسنه غمناک مشو که این دختر ترا مرتبه دهم که فردای
قیامت یک رشته دامنی او در پله نهم و چندین دستار های مردان در دوم پله نهم رشتهٔ دامن دختر ترا ازان دستار های مردان گران گردانم
حسنه شادی کرد و سجده شکر بجا آورد و گفت اِنِّیْ سَمَّیْتُهَا مَرْیَمَ وَاِنِّیْۤ اُعِیْذُهَا بِکَ وَذُرِّیَّتَهَا مِنَ الشَّیْطٰنِ الرَّجِیْمِ
من نام داشتم او را مریم و نگاهداشت خواستم او را و نسل او را از شیطان فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا پس قبول کرد آن
دختر را پروردگار او بِقَبُوْلٍ حَسَنٍ بقبول نیک وَّاَنْۢبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا و پروردگار پرورد او را پرورد نی نیک
قبول حسن باشد که آن هرگز رد نگردد و نبات حسن آن باشد که وجه حلال باشد دعای حسنه در باب مریم مستجاب شد
شیطان گرد مریم و گرد عیسی علیه السلام نگشتی در خبر است که چند کس را شیطان گرد نگشت و از وسوسهٔ او خلاص یافتند
بی بی مریم و مهتر عیسے علیه السلام و مهتر یحیی و امیر المومنین عمر خطاب و شیطان که بر رسول علیه السلام بود او مسلمان

شده بود چنانچه گفت اسلم شیطانی چون حسنه نذاکرد اجابت شنید مریم راشست و در جامه پیچید بعد هفتم روز ولقوی العبد
چهل روز را در بیت المقدس پیش مهتر زکریا پیغمبر علیه السلام آورده داشت و گفت من چنین نذر کرده بودم و حقتعالی نذر
من قبول کرد او را بشما آورده ام شما دانید هر که خواهید بسپارید مهتر زکریا علیه السلام را رضا بود که کافل مریم شود خویشان و
اقربا هر یک میگفت ما را بده ایزد جل و علا شفقت مریم در دل هر یک متمکن گردانید هفتاد چند هزار مرد جمع شدند هر یکی میگفت
مریم را من برم تا بجدی که کار به تیغ کشید مهتر زکریا علیه السلام خاموش بود تا یکے از ایشان گفت قرعه افگنیم هر که بنام
او قرعه آید مریم را برد بعضے گویند که آواز شنیدند هر یکے قلم تراشد و در آب اندازد قلم هر کس که بالا آید مریم را او برد و بعضی
گویند مهتر جبرئیل علیه السلام همچنین فرمان آورد انداختن قلمها در سورهٔ آل عمران خبر میدهد وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ
إِذْ يُلْقُونَ أَقْلَامَهُمْ أَيُّهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَ و نبودی ای محمد چون قلمها انداختند تا کدام کس کافل مریم شود القصه
برین بود هر یکے قلمها تراشید و نشانی خود کرد و در طشت می انداختند بعضے میگویند در لیسیا انداختند و مهتر زکریا علیه
السلام دعا میکرد که الهی این دولت مرادهی تا آن کنیزک من پرورم چون قلمها انداختند همه فرود آب رفت قلم مهتر
زکریا علیه السلام بالا آمد و شنا میکرد هر همه مهتر زکریا را مبارکباد کردند و مریم را بدو سپردند و مهتر زکریا او را بر
خود برد خدا تعالی گفت وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا به نعمت نیک او را می پرورد اگر ساعتے اهمال کردی حقتعالی او را نعمت
بهشت رسانیدے چنانچه گفت كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا زکریا گفتے أَنَّىٰ لَكِ هَٰذَا از
کجا است ترا این نعمت مریم گفتے هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ این نزدیک خداست
بدرستی که خدا رزق دهد هر کرا خواهد بغیر رنج یعنی حساب اینجا تعب است نه شمار یعنی هر کرا خدا تعالی خواهد آسان
دهد بغیر مشقت همچنان می بود و در محل خلا بیت المقدس جاروب میداد و با خدا تعالی مشغول بودے
تا بلاغت رسید ایزد تعالی احوال پرورش و خلوت او بیان کرد اکنون در سورهٔ مریم اظهار صنع خود از مریم بیان
میکند چنانچه میگوید قوله تعالی وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مَرْيَمَ إِذِ انْتَبَذَتْ مِنْ أَهْلِهَا مَكَانًا شَرْقِيًّا یاد کن ای
محمد قصهٔ مریم بعد قصهٔ مهتر زکریا و مهتر یحیی علیهما السلام قصهٔ مریم گفت چه مرد و چه عورت اصل کار است
فردای قیامت ندا شود که کجااند مردمان خدا اول قدم که در میدان مردان نهد مریم باشد که در اول و آخر او بسیم
بشارت بدین است چنانچه اول بود آخر نیز همچنان پاک زاد پاک رفت چنانچه مهتر یحیی حرفے که بالای اوست
د آخر او هم همان حرف است و چنانچه پاک زاد و پاک رفت قوله تعالی إِذِ انْتَبَذَتْ ای تباعدت چون دور
شد مِنْ أَهْلِهَا ای از اهل سوی بر آمدن آفتاب گوشه گرفت فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا ای اخذت حجابا ای سترا
از پیش ایشان پرده آویخت یعنی دران خانه که می بود در کنج مشرق گوشه گرفت و پیش ایشان پرده آویخت و با خدا تعالی
مشغول می بود فَأَرْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا پس فرستادیم ما سوای او روحنا یعنی جبرئیل فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا
ای شبهه لها بشرا انشا باسویا ای تمام الخلقة جبرئیل بصورت جوانی راست خلقت که هیچ زیادت و نقصان در
صورت وی نبود پس نزدیک مریم آمد در وقتی که مریم بر کسی نه بود پس مریم از وی جست خود را از و محترز داشت و گفت

إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَٰنِ مِنْكَ إِنْ كُنْتَ تَقِيًّا من می انداختم و پناه می جویم از تو بر حمان اگر تو هستی متقی متقی را از خدای ترسانید
و فاسق را از سلطان ترسانید و منافق را از مردمان ترسانید یعنی دور باش از من اگر تو متقی هستی جبرئیل گفت او را
إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ رَبِّكِ لِأَهَبَ لَكِ غُلَامًا زَكِيًّا فرستادهٔ پروردگار توام تا بخشم ترا فرزندی صالح یعنی بشارت دهم تا
خدا تعالی ترا فرزندی صالح خواهد داد که در خلوت مونس تو خواهد بود و در عبادت یاری ده تو باشد مریم گفت
أَنَّىٰ يَكُونُ لِي غُلَامٌ از کجا باشد مرا فرزند وَلَمْ يَمْسَسْنِي بَشَرٌ دنه سوده است مرا البشرے ای شوهری وَلَمْ أَكُ بَغِيًّا
و نیم بدکار قَالَ كَذَٰلِكِ جبرئیل گفت همچنان است که میگوئی یعنی مریم زنی نابکار نبود بلکه برای پیدا کردن کیفیت
بود که مرا شوهر خواهد یا همچنین نه بینی که جبرئیل گفت همچنین چنانچه هستی قَالَ رَبُّكِ هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ گفت پروردگار تو
میگوید بر من آفریدن بی پدر آسان است آدم را از خاک آفریدم حوا را از آدم آفریدم و عیسی را از مریم آفریدم و ناقه را از
سنگ آفریدم وَلِنَجْعَلَهُ آيَةً لِلنَّاسِ و هر آئینه که گردانم او را نشانی و عبرتی مردمان را یعنی بنی اسرائیل را وَرَحْمَةً مِنَّا ای
نعمة منا این نعمتی است از درگاه ما که بغیر شوهر فرزند دهیم وَكَانَ أَمْرًا مَقْضِيًّا ای قضاء کائنا یعنی و این کاری ست که در ان
حکم ازل شده است فَحَمَلَتْهُ همین که جبرئیل علیه السلام بگفت و ناپیدا شد و مریم را اثر حمل فی الحال پیدا شد بعضی گویند
نه ماه حمل داشت و بعضی گویند هشت ماه و این نیز قدرت خدا است که هشت ماهه کم زید مگر مهتر عیسے علیه السلام ابن عباس
رضی الله عنه میگوید که حمل شد و وضع شد و مقاتل گوید حمل شد و بعد یک ساعت وضع شد و بعضے گویند چهل روز حمل بود
فَانْتَبَذَتْ بِهِ مَكَانًا قَصِيًّا یعنی تنها شد برای زادن مهتر عیسے علیه السلام و دور رفت بسیار فَأَجَاءَهَا
الْمَخَاضُ یعنی درآمد او را درد زه برای زادن مهتر عیسی علیه السلام إِلَىٰ جِذْعِ النَّخْلَةِ ای اصل النخلة یعنی تنه
درخت ابن عباس گوید تنه خشک شده بود از غایت گرمی یعنی هر بار که درد آمدی تکیه بران کردی و دست بهادر
آن آویختے چنانچه رسم عورت است قَالَتْ يَا لَيْتَنِي مِتُّ قَبْلَ هَٰذَا وَكُنْتُ نَسْيًا مَنْسِيًّا ای کاشکی من مرده
بودمی پیش ازین و از فراموش شدگان گشتی همین که آدمی مرد فراموش شد پیش از انکه ترا فراموش کند خدای را
بسیار یاد کن تا ترا در گور و قیامت فراموش نکند فَنَادَاهَا مِنْ تَحْتِهَا پس ندا کرد او را از فرود او کسیکه بکسر من خوانند
مراد ملک دارد و کسی که بفتح من میخوانند مراد مهتر عیسے علیه السلام دارد فاما بکسر من خوبتر می آید اگر من مراد داریم مریم
بر چه گفت يَا رَبِّ كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا ای فی المهد رضیا أَلَّا تَحْزَنِي آنکه غمناک نشوی به
زادن مهتر عیسے علیه السلام قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ تَحْتَكِ سَرِيًّا بدرستی که گردانید پروردگار تو فرود تو جوئی خورد نزد
بعضے سری سریانی است و نزد بعضی نبطی وَهُزِّي إِلَيْكِ بِجِذْعِ النَّخْلَةِ یعنی بجنبان تنه درخت خرما تُسَاقِطْ
عَلَيْكِ رُطَبًا جَنِيًّا تا بر افتد بر تو خرما و بعض تساقط خوانند یعنی از تو جنبانیدن و از خرما بر فرستادن تنه خشک
بی بر بود همین که مریم جنبانید ایزد تعالی در حال در آن تنه را برگ سبز پیدا گردانید و خرما پخته در رسید پیدا شد فی
الحال بر مریم ریخت فَكُلِي وَاشْرَبِي گفت او را خرما خور و آب جوی بیاشام جوی خرد آفرید اگر بزرگ آفریدی مریم
ترسیدے وَقَرِّي عَيْنًا نفس را خوش کن و چشم را بفرزند هم چون عین روشن کن ربیع خثیم گوید رحمة الله علیه هیچ داروی

زن زچہ را بہتر از خرما نیست و مسیح دا روز حمتی را بہتر از شہد نیست فَاِمَّا تَرَیِنَّ مِنَ الْبَشَرِ اَحَدًا یعنی چون بہ بینی
یکے را از آدمیان واز تو بپرسد تو گوئی اِنِّیْ نَذَرْتُ لِلرَّحْمٰنِ صَوْمًا من نذر کردہ ام برای خدا آنکہ خاموش باشم صوما را
بعضے صمتا خوانند فَلَنْ اُکَلِّمَ الْیَوْمَ اِنْسِیًّا یعنی سخن نگویم امروز برابر ہیچ آدمی مگر باشارت متقدمان از تن گفتن نیز
روزہ میداشتند چنانچہ از خوردن و آشامیدن روزہ میداشتند مریم را فرمان شد کہ عیسٰے را بردار و بشہر برو فَحَمَلَتْہُ پس عیسٰی
را برداشت وَدَخَلَتْ و باز در آمد عَلٰی اَھْلِہَا سوی اہل خود و اہلبیت او صالحان بودند چون مریم را بدان صفت
دیدند گفتند یَا مَرْیَمُ لَقَدْ جِئْتِ شَیْئًا فَرِیًّا آمدی تو با کاری بزرگ ترا بدین نمیشناختند و نسبت خاندان ترا یَا اُخْتَ
ھَارُوْنَ ای خواہر ہارون مشابہ لا نسبا و بعضی گویند لا نسبا من لا نسبالہ یعنی ہارون بن ماثان در بنی اسرائیل صالح
بود ہر کس مثل بدو زدی و بعضی گویند کہ ہارون نام مردی بدکار بود مشابہت او بدو کردندی بعضے گویند ہارون پیغمبر
علیہ السلام برادر مہتر موسیٰ علیہ السلام بود اگرچہ میان شان شش صد سال گذشتہ بودند و مشابہت کردند مَا کَانَ اَبُوْکِ
امْرَاَ سَوْءٍ وَّمَا کَانَتْ اُمُّکِ بَغِیًّا نبود پدر تو بد مرد و نبود مادر تو بدکارہ و تو از کجا بدکارہ پیدا شدی فَاَشَارَتْ اِلَیْہِ پس
اشارت کرد سوی مہتر عیسٰے علیہ السلام آنکہ سخن کنانید او را قَالُوْا کَیْفَ نُکَلِّمُ مَنْ کَانَ فِی الْمَھْدِ صَبِیًّا گفتند چگونہ
سخن کند کودکی کہ در گہوارہ صبی باشد پس قادر بر کمال مہتر عیسٰے را گویائی داد تا زبان برکشاد اِنِّیْ عَبْدُ اللّٰہِ اول
سخن آوردہ است بر نصاری منم بندۂ خدای اٰتٰنِیَ الْکِتٰبَ ابن عباس گوید ای علمنی الکتاب فی بطن امی
و بعضے گویند کہ مراد آنست کہ خواہد داد مرا کتابی آن انجیل است وَجَعَلَنِیْ نَبِیًّا و مرا پیغمبری کرامت خواہد کرد وَ
جَعَلَنِیْ مُبٰرَکًا ای مرا مبارک خواہد گردانید یعنی مرا معلم دین خواہد گردانید اَیْنَ مَا کُنْتُ ہر جاکہ باشم وَاَوْصٰنِیْ بِالصَّلٰوۃِ
وَالزَّکٰوۃِ یعنی فرمودہ است مرا با تمام نماز و ادای زکوۃ مَا دُمْتُ حَیًّا مادام کہ زندہ باشم وَبَرًّاۢ بِوَالِدَتِیْ و مہربان
کرد بر مادر خود وَلَمْ یَجْعَلْنِیْ جَبَّارًا شَقِیًّا و نگردانید مرا جبار بیفرمان بدبخت مادر و پدر نگند مگر بدبخت وَالسَّلٰمُ
عَلَیَّ یعنی سلام خدا بر من یَوْمَ وُلِدْتُّ وَیَوْمَ اَمُوْتُ وَیَوْمَ اُبْعَثُ حَیًّا روزی کہ تولد شدم و روزی کہ بمیرم و
روزیکہ زندہ خیزم پس خاموش بود و سخن نگفت مادام کہ در وی سخن گفتن پسرگان بیاید چون بزرگ شد برابر مادر
مشغول می بود گویند در انچہ بی بی مریم نقل کرد مہتر عیسٰے علیہ السلام دوازدہ سالہ بود و آن چنان بود کہ بی بی مریم
و عیسیٰ علیہ السلام ہم زیر آن خرما مشغول می بودند آن خرما ہمیشہ با بار بودی خورش ایشان ہم ازان بود اگر
دل ایشان برای طعام کشیدی خوان از بہشت آمدی و اگر دل برای شیر کشیدی آن جوی شیر شدے و اگر برائے
شہد دل شان کشیدی شہد شدی روزی بی بی مریم رضی اللہ عنہا را زحمت شد مہتر عیسیٰ علیہ السلام گفت ای مخدومہ من
و ای مادر مہربان من اگر دل تو برای چیزے بکشد مرا بگوی گفت اگر گوشت باشد گفت از بازار آرم گفت نی گوشت
شکاری باید کہ در وشبہ نیست مہتر عیسے علیہ السلام برای شکار بیرون آمد مہتر عزرائیل علیہ السلام بر مریم آمد و سلام
کرد و مریم گفت پرسیدن آمدہ یا ستدن جان گفت برای ستدن جان آمدہ ام گفت ساعتی بمان تا غریب من رسد
و من دیدار او بہ بینم و او سخن من بشنود و من کلام او بشنوم گفت نہ توانم از خدا تعالیٰ بخواہ بی بی مریم گفت شرمم آید کہ تو مرا سوے

۱ — آچہ بالفتح و تشدید جیم فارسی زن نو زائیدہ ۱۲ از بہان و غیاث اللغات

۲ — باز این حسب

بعضے ثمرہ میوہ است و درخت ۱۲

خدا

خدا تعالیٰ خوانی و من مہلت طلبم بیا در کار شو مہتر عزرائیل علیہ السلام جان بی بی مریم رضی اللہ عنہا قبض کرد و مہتر عیسے
علیہ السلام گوشت شکار از دست آوردہ بسیخ کباب کردہ آمد مہتر عیسے علیہ السلام دانست کہ بی بی مریم رضی اللہ عنہا
خفتہ است گوشت بر کف دست نہادہ و استادہ بود چون وقت نماز شد آواز کرد ای مادر و ای مخدومۂ من و
ای پروردۂ من گوشت پختہ آوردہ ام برخیز بخور ای مادر تا تو نخواہی خورد من نیز نخواہم خورد و گفت ای مادر وقت
نماز شد برخیز تا نماز کنیم چون درنگ شد دست در پای مبارک او زد و می مالید بعدہ جامہ از روی دور کرد کہ چشمہا
باز نمی کند و سخن نمیگوید مہتر عیسے علیہ السلام گفت ای مادر من چرا نمی خیزی مگر تو مردہ و مرا غریب کردہ رفتہ ای مادر
برکہ باشم و برابر کہ طاعت کنم و روی کہ بینم و مادر کرا گویم نعرہ در ملکوت افتاد مہتر جبرئیل با فرشتگان در رسید بصورت
آدمیان و بر مہتر عیسے موعظت میکرد ہمچنان خلق را خبر شد تمام از مرد و زن و پسرک و دخترک بیرون آمدند و بر
جنازۂ بی بی مریم رضی اللہ عنہا حاضر شدند و دفن کردند بعد مہتر عیسے علیہ السلام بیست و یک سال دیگر
بر زمین بود خلق را دعوت میکرد و معجزہ می نمود ببرکت دعای او مردہ زندہ شدی و نابینای مادر زاد صحت یافتی
و مبروص نیکو شدی بعد بیست و یکسال مہتر عیسے علیہ السلام را در آسمان بردند تا غایت آنجا عبادت
میکرد و در آخر زمان برای کشتن دجال فرود آید و کار بر شریعت پیغمبر ما کند عاقبت ما و ازان ہمہ مسلمانان بخیر باد واللہ اعلم

المجلس التاسع عشر فی معراج رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم

بسم اللہ الرحمن الرحیم عن سلمان الفارسی رضی اللہ عنہ عن النبی صلی اللہ علیہ وسلم انہ قال من احیا لیلۃ السابعۃ والعشرین من
رجب لم یمت قلبہ یوم یموت القلوب لہ عند اللہ دعوات مستجاب فی جمیع السنۃ یعنی ہر کہ زندہ دارد شب بیست و
ہفتم ماہ رجب نمیرد دل او آن روز کہ دلہا بمیرد مر او راست نزدیک خدا تعالیٰ خواستہای مستجاب در ہمہ سال راوی این حدیث
آن مردیست کہ شہزادہ فارس بود روزی در شکاری رفتہ بود کاروانی را دید کہ از مدینہ آمدہ بود و در وی مردی را دید کہ نماز
میگزارد و از دیدن قیام و رکوع و سجود او دلش نرم شد و خود تنہا بر در رفت او سورۂ حشر میخواند چون در گوش سلمان افتاد
ھُوَ اللّٰہُ الَّذِیْ لَآ اِلٰہَ اِلَّا ھُوَ عٰلِمُ الْغَیْبِ وَالشَّھَادَۃِ ھُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِیْمُ لذت کلام ربانی او جای در دل داد از وی پرسید اینچہ کردی
و اینچہ گفتی گفت این نماز کردم و این قرآن خواندم گفت این سخن کیست و این بندگی برای چیست گفت برای خدای است
کہ من سخن او خواندم گفت این بر کہ فرود آمدہ است گفت بر محمد رسول صلی اللہ علیہ وسلم گفت او چگونہ مردیست
چون صفت مصطفے علیہ السلام گفت سلمان را اشتیاق رسول علیہ السلام غالب آمد و گلیم پوشید و پنہان از ملک خود
سوی رسول علیہ السلام روان شد چون نزدیک مدینہ رسید مہتر جبرئیل علیہ السلام بر رسول علیہ السلام آمد و گفت یا رسول
اللہ استقبال کن مشتاق خود را رسول علیہ السلام با صحابہ ہم استقبال کرد سلمان را دید خرقہ پشم در بر و
کلاہ نمد بر سر ہمین کہ رسول علیہ السلام را دید بر زمین غلطیدہ و می گفت انی اشہد ان لا الہ الا اللہ و اشہد

۱ — موعظت بالفتح دمیدن میکند پند دادن و نیز گریستن ۱۲

۲ — ان خدای کہ نیست معبودی بحق جز او و داننده غیب و آشکارا است و او مہربان و بخشایندہ ۱۲

انک رسوله بالحق رسول علیه السلام او را در کنار گرفت و در مدینه آمد رسول علیه السلام گفت من احب سلمان فقد احبنی چون بدین تشریف مشرف شد صحابه رضی الله عنهم گفتند یا رسول الله سلمان کلام فارسی دارد و ما در نمی یابیم رسول علیه السلام گفت ای سلمان دهن بگشا دهن بگشاد رسول علیه السلام خوی دهن مبارک خود در دهن او انداخت فی الحال زبان او عربی شد **قوله** من احیا لیلة السابعة والعشرین من رجب بدانکه ای مومن شب بیست و هفتم ماه رجب شب بزرگوار است چه شبی که معراج رسول علیه السلام دران شب بود هر که بیدار دارد آن شب را دل او نمیرد در آن روز که دلها میرد در روز قیامت از هیبت دلها بمیرد یعنی بیهوش گردد و در آن روز مر کسی را نشناسد بلکه خود را نداند که من کیستم کسی که آن شب را بیدار دارد از هیبت روز قیامت ایمن گردد و دل او نمیرد بعضی گویند دل هیچ مومنی نمیرد بلکه دل کافر بمیرد دلهای مومنان آرام گرفته اند بذکر خداتعالی وله عند الله دعوات مستجاب و مراو راست نزدیک خداتعالی دعاهای مستجاب تمام سال هر چه دران سال از خداتعالی بخواهد بیابد اگر بسبب خیریت او در دنیا اجابت نشود جزای آن روز قیامت یابد پس ای مومن این شب را غنیمت دان الفت بیکشب تمام سال کار آید این شب بیدار دار تا تمام سال کارهای تو مهیا گردد رسول علیه السلام گفت هر که زنده دارد شب بیست و هفتم ماه رجب را گور او فراخ شود و هفتاد درهای بهشت بروی کشاده گردد و آمده است که رسول علیه السلام بر سر گوری رسید آن گور سخت تاریک بود رسول علیه السلام فرمود اگر بیست و هفتم ماه رجب زنده داشتی گور ترا اینچنین تاریک نشدی ام المومنین سوده رضی الله عنها گفت پیغمبر علیه السلام شب بیست و هفتم ماه رجب نوبت من بود دران شب دوازده رکعت بیک سلام بشش قعده گزارد گفتم یا رسول الله بیک سلام دوازده رکعت گزاردی فرمود هر که شب بیست و هفتم ماه رجب دوازده رکعت بیک سلام با شش قعده گزارد در هر رکعتی بعد فاتحه سورتی بخواند بعد سلام سبحان الله و استغفار و درود بر من صد بار بخواند و نیت روزه کند که بامداد روزه خواهم داشت هر حاجتی که از خداتعالی بخواهد روا شود و بهر رکعتی ثواب حج و عمره در نامهٔ اعمال او ثبت شود و دوازده ساله گناه او مکفر شود و بنا کند خداتعالی برای او در بهشت دوازده سرای در هر سرای دوازده قصری و در هر قصری دوازده خانه و در هر خانه مثل دنیا پر از حور و ولدان و غلمان و نعیم الوان فطوبی لمن صلی هذه الصلوة پس خوشی آن کس را که بگزارد این نماز را و گفت علیه السلام هر که بگزارد شب معراج شش رکعت بخواند در هر رکعتی بعد از فاتحه سورهٔ اخلاص هفت بار بیامرزد خداتعالی هفتاد هزار گناه و بنویساند مر او را بهر رکعتی عبادت بیست و هفت سال و گفت علیه السلام هر که بخواند آزادی بنده یا بد و آسان در بهشت رسد و هر که بگزارد دو رکعت و بخواند در هر رکعتی یکبار سورهٔ معراج ثواب اکبر یابد و ازین نماز صورت گردد و در گور مونس او گردد و در قیامت این صورت در پلهٔ نیکی او نشیند از هفت آسمان و هفت زمین گران آید و گفته اند که رسول علیه السلام شب معراج برابر انبیا دو رکعت نماز بگزارد در اول سورهٔ فیل و در دوم سورهٔ قریش خوانده بود پس هر که درین دو رکعت نماز موافقت کرده باشد انبیا را امید است که ثواب بسیار یابد آمدیم بقصه معراج بخوان ای قاری سُبْحٰنَ الَّذِیْ اَسْرٰی بِعَبْدِهٖ لَیْلًا مِّنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ملک قدیم پادشاه رحیم بی تقدیم علیم بی تعلیم موصوف به بی نیازی معروف به بی انبازی

پاکی است آنرا که برد بندهٔ خود را در شب از مسجد حرام تا مسجد اقصی

حاضر بی جسم ناظر بی چشم خلائق رازق همگنان در قرآن مجید و فرقان حمید میفرماید سُبْحٰنَ الَّذِیْ در مقدمهٔ معراج ذکر سبحان الذی ذکر بران یاد کرد که بعضی معراج مصطفی علیه السلام را منکر بودند بعضی گفتند که در خواب بود و در کار معراج عیب کردن است خداوند جل جلاله را بعجز و ناسزای مصطفی علیه السلام و خداتعالی قادر بر کمال است مصطفی علیه السلام بهمه نیکوئیها سزاوار است آن کار خیر است بدانکه معراج مصطفی عم حق است به بیداری و درست است بدلیل کتاب و سنت و اجماع امت مسلمانان و دلیل عقلی اما النص **قوله تعالی** سُبْحٰنَ الَّذِیْ اَسْرٰی بِعَبْدِهٖ لَیْلًا پاکی و بی عیب ست آن خداوند تعالی که ببرد بندهٔ خود را یعنی مصطفی علیه السلام را شب از مسجد حرام تا به مسجد اقصی این دلیل است که به بیداری بود اگر بخواب بودی نه گفتی ببرد دیگر وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤْیَا الَّتِیْٓ اَرَیْنٰکَ اِلَّا فِتْنَةً لِّلنَّاسِ معتزله بدین آیت حجة کنند و گویند بخواب بود که رویا بخواب بود گوئیم مراد از وی دیدن است به بیداری و بچشم سر و هو قول عمر و عثمان و عبدالله ابن مسعود رضی الله عنهم و ابی امام الباهلی و مجاهد و حسن بصری بدان دلیل که گفت فِتْنَةً لِّلنَّاسِ و در دیدن خواب هیچ فتنه نیست که اگر کسی بخواب بیند و هفت آسمان و بهشت و دوزخ و هفت زمین در گذشت این از وی مستنکر نبود از مصطفی علیه السلام اولی تر که فتنه در مستنکر نباشد و این فتنه آنگاه که گوید بیداری بود ام وَلَقَدْ رَاٰهُ نَزْلَةً اُخْرٰی عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهٰی عِنْدَهَا جَنَّةُ الْمَاْوٰی دیگر فَلَآ اُقْسِمُ بِالشَّفَقِ وَالَّیْلِ وَمَا وَسَقَ الی قوله لَتَرْکَبُنَّ طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ بنصب التاء خطاب مصطفی علیه السلام را بدین سوگند آنکه بر نشینی بر آسمان طبق از طبق تا هفت آسمان فَمَا لَهُمْ لَا یُؤْمِنُوْنَ چه بوده است شما را که بمعراج نمیگروند سزاوار تو نیست یا من قادر نه ام در اخبار بسیار معروف است که مصطفی علیه السلام گفت بآسمان بودم بهشت و دوزخ دیدم و ثواب کردار امت بر من عرض کردند تا آنمقدار که خاشاکی از مسجد بیرون آرند و تشکها دیدم و عمر رض را گفتم کشکک تو دیدم و در نیامدم گفت چرا یا رسول الله گفت دانستم که مردی غیوری در نیامدم عمر رض گفت بر تو رشک بردمی یا رسول الله و گفت اخی موسی نصحنی نصح امتی آنکه عفو نماز بگفت و خواستم از پنجاه و پنج نماز فرمان شد این چنین نظیر بسیار است اما عقلی آن است که صدیق رض را کافران گفتند که یا ابا بکر صاحب تو چنین میگوید که دوش بهفت آسمان بودم صدیق رض گفت ان کان قال هو فقد صدق در حق جبرئیل علیه السلام تصدیق کردم و اگر گوید خود رفتم چرا التصدیق نکنم بدانکه معراج به بیداری بوده است باعث انکار عرب و کافر شدن بعضی از اهل قبله میگویند که اگر این بخواب بودی منکر نشدی و این فتنهٔ ایشان نبودی حکمت در بردن معراج آن است یکی پیدا کردن شرف مصطفی علیه السلام است که مهتر موسی علیه السلام را معراج طور بود و خلیل علیه السلام را هوا و یوسف علیه السلام را چاه و یونس علیه السلام را شکم ماهی و ادریس ع را بهشت و عیسی علیه السلام را چهارم آسمان و محمد رسول الله را قاب قوسین دوم آنکه فرشتگان که ورای سدرة المنتهی مستند ایشان را گذشتن از سدره فرمان نیست و اشتیاق جمال مصطفی علیه السلام بسیار داشتند فرمان شد سید را بالا آرید سوم آنکه اهل بهشت را آرزوی جمال مصطفی علیه السلام بسیار بود رسول علیه السلام را بالا بردند تا اهل بهشت از مشاهدهٔ جمال او دیدار یابند چهارم آنکه مصطفی علیه السلام بهشت را ببیند تا امت را خبر از معاینه کرده باشد پنجم آنکه از ان باز که عرش را آفریده اند او را دیدن جمال مصطفی

علیه السلام آرزو بود سید را بالا بردند تا عرش را مشرف گردانید ششم چنانچه انبیا را در مسجد اقصی امامت کرد ملائکه را در سدرة المنتهی
امامت کرد هفتم سید را در دل گذشته که بیت المعمور چگونه است فرمان شد که سید را بیارند تا بیت المعمور بیند هشتم در خاطر
سید کونین گذشتی که مهتر جبرئیل علیه السلام بعد از مسافت بچه سرعت می آید فرمان شد سید را بیارند تا اطمینان حاصل آید نهم روز
مهتر جبرئیل علیه السلام حکایت بحر المسجور کرد رسول علیه السلام را هوس بود که او را به بیند فرمان شد که رسول را بالا بیارند تا همه چیز
به بیند دهم آنکه چنانچه اهل زمین را پند داد اهل آسمان را نیز پند دهد که حضرو هر دو ولایت تو ئی و شب بردند تا فتنه نباشد بعضی را شرف
بود بر بعضی و کسانیکه قبول کردند موحد ند و کسانیکه قبول نکردند مشرک اند و تا رسول را براق را گرما نرسد که براق و رسول گرما آفتاب
نتواند کشید هر چه بالاتر آفتاب گرم تر است تا فضل باشد شب دو شنبه را و تا بزرگی باشد شب بیست و هفتم ماه رجب را و تا شرف
باشد مطلق شب را بر روز آغاز قصه معراج شب دوشنبه بیست و هفتم ماه رجب خواجه کائنات علیه السلام در خانه ام هانی
که رسول علیه السلام بوده است خفته بود و چشم در خواب بود و دل مبارک وبیدار حقتعالی فرمان داد که ای روح مادر ماه بارو
سوی بنده ما تا به بیند و نظاره کند خلق را مهتر جبرئیل علیه السلام در هفت آسمان و در هشت بهشت ندا داد ای ساکنان صفه سماوات
متوطنان جنة الماوی و ای فرشتگان عرش و سدرة المنتهی امشب شب بار سید انبیا است هر یکی در جای خود به ادب
بایستد که سلطان انبیا میرسد در بهشت و آسمان شادی پیدا شد مهتر جبرئیل علیه السلام با هفتاد هزار فرشته و اسرافیل
علیه السلام براق دست گرفته پیش در استاده و جبرئیل علیه السلام در خانهٔ ام هانی در آمد مهتر عالم علیه السلام بر بوریا غلطیده
بود جبرائیل و اسرافیل علیهما السلام ساعتی استاده بودند بعده فرمان شد قبل قدمیه بر قدم او لب بنه تا او بیدار شود و
عظمت تو بلند گردد که هر کس را محل پابوسی او نیست و ترا که از کافور سرد آفریده ام هم از برای این معنی تا سردی لب تو
بر کف او رسد و بیدار گردد مهتر جبرئیل علیه السلام را دید استاده گفت یا اخی خیر هست که بیگاه آمده گفت بر خیز امشب شب
خواب نیست شب خلوت و کرامت است رسول علیه السلام گفت برخاستم و وضو کردم و از خانه بیرون آمدم اسرافیل
علیه السلام را با براق پیش در دیدم براق از دراز گوش بزرگتر است و از اشتر خوردتر اسرافیل علیه السلام سلام کرد با همه
فرشتگان ایشانرا علیک دادم یک رکاب جبرئیل بگرفت و دوم اسرافیل و من خواستم که سوار شوم براق جست جبرئیل
علیه السلام گفت ای بی ادب جستن چیست بر تو بهتر ازین که سوار خواهد شد براق گفت سیدالم اما عرض داشتنی دارم رسول
علیه السلام گفت بگو گفت یا رسول الله در بهشت برای تو چندان براق آفریده اند که پایان نیست و من از همه خوردترم برابر من
وعده کن که فردای قیامت سواری تو بر من باشد رسول علیه السلام تبسم کرد و وعده داد و از پس سوار شدم و آن براق
را دو بال بود هر جای که نظر من افتادی قدم او رسیدی از تیزی که میرفت اگر از پیش نشیب آمدی دو دست او دراز
شدی و اگر نشیب پس شدی دو پای او دراز شدی چنانچه سید عالم علیه السلام هموار رفتی تا آمد در مسجد بیت المقدس پس
در آمدم دران و زنده گردانید خدا تعالی سیصد و سیزده پیغامبران مرسل را و بروایتی ارواح ایشانرا گردانید پس
ایشانرا دو رکعت نماز کنانیدم در اول بعد فاتحه الم تر کیف و در دوم لایلف خواندم و خواستم که آدم یا نوح یا خلیل الله
علیهم السلام را پیش فرستم جبرئیل و اسرافیل علیهما السلام هر دو مرا گرفتند و پیش فرستادند چون سلام نماز دادم جبرئیل

گفت هر کس ثنا گوید خدای عز و جل را فرمان شد اول آدم و آخر محمد آدم گفت شکر و ثنا مر خدای عز و جل را که مرا از گل آفرید و
خلیفه گردانید و فرشتگان را پیش من سجده کنانید و حوا را از من آفرید و جنت من گردانید و بهشت را بر من مباح گردانید و
ادریس گفت شکر و ثنا مر خدای عز و جل را که مرا برگزیده و پیش از همه پیغمبران در بهشت رسانید نوح گفت شکر و ثنا مر خدا را که عمر
من از همه پیغمبران دراز گردانید و بدعای من طوفان فرستاد و دشمنان مرا هلاک گردانید و ابراهیم خلیل الله علیه السلام گفت
شکر و ثنا مر خدای عز و جل را که مرا برگزید و خلیل گردانید و آتش نمرود بر من بوستان ساخت و موسی علیه السلام گفت شکر و ثنا
مر خدای عز و جل را که مرا برگزیده و برابر من سخن گفت و توریت مرا داد و عیسی علیه السلام گفت شکر و ثنا مر خدای عز و
جل را که بدعای من مرده زنده گردانید و نابینا و مبروص را صحت داد و مرا بی پدر آفریده هر کسی ثنا گفت چون نوبت
من رسید من گفتم حمدی که جمیع حامدان از احصای آن عاجز آیند و شکری که همه شاکران از شمار آن قاصر اند و شکر و
ثنا مر آن خدا را یگان بخش که همه چون من یتیم را برگزید و بکتاب خود قرآن و بماه رمضان مشرف گردانید همین که این مقدار
گفتم مهتر جبرئیل علیه السلام گفت ببنده باشد این درجه و کرامت ازین تواضع یافتی پس جبرئیل علیه السلام گفت پیغمبرانرا
که مصافحه کنید محمد علیه السلام را اول کسی که دست من گرفت مهتر آدم بود بر سر من بوسه داد و گفت ای فرزند شائسته
شرف ما از تو است و خلیل علیه السلام مرا در کنار گرفت و بر پیشانی من بوسه داد هر یکی دست من ببوسیدند و مبارکباد گفتند
و مرحبا نمودند پس ارواح انبیا هر یکی بمحل خود رفت و از مسجد اقصی مرا بالا بردند فرشتگان آسمان دنیا هر همه صد ساله راه بر
اسمعیل فرشته استقبال کردند جبرئیل هر یکی را پیش آوردی و دست بوس کنانیدی از آسمان دنیا بالاتر شدم و این
فرشتگان تا میان راه رسانیدند آنجا فرشتگان آسمان دوم استقبال کردند همچنین تا رسیدم بآسمان هفتم ملک الموت علیه
السلام را دیدم با هیبت مرا سلام کرد گفتم ای جبرئیل همه از دیدن من شاد شدند مگر ملک الموت جبرئیل گفت او نیز از دیدن
شما شاد است فاما فرشته با سیاست و هیبت ست از انجا سوی سدرة المنتهی راندم چون آن جا رسیدم درختی دیدم با
عظمت کنارهٔ او مانند سر کوهی دیدم و برگ او مانند گوش فیل و این درخت ست که اصل او و ساق عرش است و شاخهای او بعضی
طرف بالا است و بعضی طرف فرود است آنچه فرود آمده است از هشت بهشت گذشته مهتر جبرئیل علیه السلام را مقام آست
و بر شاخی از شاخهای او سدرة المنتهی از انش گویند که فرشتگان بالاتر آیند ایشان نیز تا سدرة المنتهی آیند و فرشتگان آنجا
رسند نهایت فرشتگان علوی و سفلی است هم از انش منتهی خوانند و جبرئیل علیه السلام را بصورت خویش آنجا دیدم و یکبار
در دنیا دیده بودم وَلَقَدْ رَاٰهُ نَزْلَةً اُخْرٰى عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهٰى و دو دست او ازین طرف کوه قاف بود و دو پای او از ان
کوه قاف آفتاب از کرانهای او می تافت دو چشم او مانند دو دریا بود کشتیهای تمام جهان اگر در وی افگنند روان شود
پیغمبر علیه السلام طاقت نداشت بیهوش شد مهتر جبرئیل علیه السلام بر گرفت چون بهوش باز آمد گفت جبرئیل گمان نه
بردم خدا تعالی را خلقی بود از تو عظیم تر گفت یا رسول الله اگر اخی اسرافیل را بهبینی مرا فراموش کنی مرا شش صد هزار
پر است یک پر باز کنم از مشرق تا مغرب بگیرم و او را هفتصد هزار پر است حقتعالی پیغمبر علیه السلام را آن قوة داده
بود که اینچنین فرشتگان را میدید طاقت می آورد فرشتگان که گرد سدرة المنتهی اند ایشان استقبال کردند مانند ملخان زمین

بر رسول ص باریدند و تمام سدرة المنتهی را بگرفتند مهتر جبرئیل علیه السلام بانگ نماز داد و اقامت کرد رسول علیه السلام
شنید و یاد کرد الا آنکه بدنیا آمد و فراموش کرد تا آنگاه که عمر و عبدالله و زید بخواب دیدند مصطفی علیه السلام را خبر کردند در ایام
آمد رسول علیه السلام دو رکعت نماز فرشتگان را امامت کرد در اول رکعت والضحی و در دوم الم نشرح خواند بعد سلام
گفت سبحان ذی الملک والملکوت سبحان ذی العزة والعظمة والهیبة والقدرة والکبریاء والجبروت سبحان الملک الحی
الذی لا یموت فرشتگان را رقتی و ذوقی حاصل شد جبرئیل علیه السلام ندا کرد ای فرشتگان بیائید و دست بوسی پیغمبر کنید
فرشتگان می آمدند و مرا دست بوس میکردند از اینجا سوی بهشت راندم فرشتگان گرد بگرد من تا پانصد ساله راه رفتم
از پیش عنوان دربان بهشت برابر فرشتگان خازنان بهشت آمدند فرشتگان سدرة المنتهی باز گردانیدم رضوان را دیدم
فرشته خوبصورت که در وی ذره هیبت نیست کشاده روی و پاکیزه خوی سلام کرد و سه میوه پیش آورد انار سیب و آبی گفت یا
یارسول الله هر سه را بشکن تا عجائب خدا تعالی به بینی انار بشکستم از وی هزار حور با زیورها و جامه ها خوب بیرون آمدند و سلام
کردند گرد بر گرد من استاده شدند بعده آبی را شکستم هزار ولدان بیرون آمدند سلام کردند و گرد بگرد من استاده شدند بعد از آن
سیب را شکستم هزار براق زرین زین کرده و لگامهای مرصع بیرون آمدند خوب مرغوب از انجا بیشتر شدم نزدیک بهشت
آمدم حوران و ولدان و غلمان و قهرمان و میفتان بهشت استقبال کردند چون نزدیک تر آمدم همه کنگرهای بهشت پر حوران
بودند که سرود میگفتند و شادی می نمودند و مرحبا میگفتند و من بغیر فرمان سوی کسی ندیدم چنانچه وید او را خدا تعالی
ستود مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغٰی ای بلند همت در بهشت در آمدم هیچ کوشکی ندیدم که نبود در آن شاخی از سدرة المنتهی
خواستم که در حال بیرون آیم بهشت نالید که یا رسول الله هزار سال شد که حق تعالی مرا آفریده است از آن باز مرا اشتیاق
دیدار تست ساعتی بمان بدیدار خود مارا خوش گردان گفتم بغرامت خود را مرا بسیار نتوان بودن خاطر شان شکسته شود گفت
رسول الله مرا بجلاب الجنة داری مشرف کن گفتم مرا که همت گویند و حریص گفت مرا بکسی بخش گفتم ترا به بلال بخشیدم
پرسیدند یا رسول الله آنجا بلال شمارا چگونه یاد آمد گفت آواز نعلین او شنیدم که طرف مسجد میرفت گفتند یا رسول الله از چه این عظمت
یافت گفت ببرکت تحیت وضو که دوگانه از وی فوت نشده است باز بهشت گفت یا رسول الله مرا به بلال سیاه
بخشیدی گفتم من بخشیدم فاما ندانم که او قبول کند یا نه خود را با جمال چه بینی فردای قیامت حق تعالی از سیاهی او یگان یگان
خال سیاه بر خدها حوران و غلمان و ولدان خواهد نهاد که کمال جمال تو آن زمان خواهد شد رسول علیه السلام بهشت را
به بلال بخشید اول رخ که در بهشت قدم نهد بلال نهد عنان براق رسول علیه السلام گرفته خواهد رفت و اول مهمانی
هر کسی از خانه بلال خواهد بود رسول علیه السلام از انجا پیشتر شد چون جبرئیل علیه السلام بر شاخی از شاخهای سدرة
المنتهی بماند رسول علیه السلام گفت دوستان را چگونه تنها گزارند گفت یا رسول الله اگر از اینجا قدم پیشتر نهم در حال به
سوزم وَمَا مِنَّا إِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَّعْلُومٌ هر کسی را از ما مقامی معین است بعضی گویند که مصطفی علیه السلام را خدا تعالی
اول دوزخ نموده و آنچنان بود رسول علیه السلام گفت چون نزدیک دوزخ رفتم مالک و عوانان دوزخ مرا استقبال
کردند مالک را دیدم فرشته با هیبت از دهن او شعله های آتش بیرون می آید و در دوزخ بیشتر زنان دیدم هر همه مرا دیدن آمدند

تا دیدم یک مرد و عورت را بسته ایشان برابر من سخن نمیکنند گفتم ای جبرئیل ایشان کیانند گفت از ایشان بپرس پیشتر شدم
گفتم مَنْ اَنْتُمْ جواب نمیدادند چون باز پرسیدم عورت گفت چرا می شناسی من مادر تو آمنه ام و این پدر تو عبدالله است
از غایت شرمساری و خجالت سخن نمی توانیم گفت رسول علیه السلام در گریه شد و باز گشت هر دو در فریاد شدند و گفتند ای فرزند
و ای نور دیده ما هژده هزار عالم محتاج شفاعت تواند چرا مارا میگذاری من خواستم که ایشان را شفاعت کنم جبرئیل گفت
بگذار که فرمان نیست ایشان را همچنان در فریاد گذاشتم الغرض چون از جبرئیل در گذشتم فرشتگان عرش باستقبال من
آمدند مرحبا مبارکباد می گفتند چون نزدیک عرش رسیدم خواستم که نعلین از پای دور کنم در دل گزرانیدم که برادرم موسی
را بر طور فرمان کشیدن نعلین بود فرمان رسید احمد! چرا نعلین میکشی با نعلین سوار شو تا برکت گرد نعلین تو عرش آرام گیرد و آن
گرد تاج سر او گردد سجده کردم و بر عرش سوار شدم چندین هزار فرشتگان دیدم که گرد او طواف میکردند همه فرشتگان امرد و
بعضی را دیدم صفها راست کرده مرا نیک خوش آمد از راستی صفهای شان بر عرش ساعتی قرار گرفتم که جبرئیل ع
آواز داد که ای فرشتگان مصافحه کنید سید انبیا را آواز جبرئیل شناختم همه فرشتگان دویدند و دست بوس میکردند و مرحبا
نمودند از انجا پیشتر شدم در هوا کوهی دیدم از زمرد سبز بالای آن قصری دیدم از یاقوت سرخ طول آن قصر هفتاد هزار ساله
راه بالای آن کروبیان را دیدم که می آمدند و سلام میکردند از انجا پیشتر شدم هفتاد حجاب گذاشتم هزار حجابی هفتاد هزار ساله
راه تا مقامی رسیدم که وهم خاطر هیچ بنده در انجا نرسد چون رسیدم ندای جبرئیل شنیدم که گفت یا احمد حی ربک ثنا گو پروردگار
خود را گفتم التحیات لله والصلوات والطیبات تقاضای همیشگی و نمازها و قربانیها خدا تعالی عز و جل راست سه ثنا گفتن
و سه جواب آمد السلام علیک ایها النبی ورحمة الله وبرکاته از ثنای سلام و از نماز رحمت و از قربانیها برکت در آن چنان
وقت مومنان را یاد کرد و در کرامت شرکت داشت گفت السلام علینا وعلی عباد الله الصالحین بعضی گویند السلام
علینا ای بر همه پیغمبران و عباد الله الصالحین ای بر جمیع امتان که مسلمان بودند چون فرشتگان علو همت و فرط قربت
سید انبیا علیه السلام را دیدند همه زبان کشادند و گفتند اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله باز
فرمانش آمد از رب العزت بر فرشتگان گذشتی هیچ سخن شان معلوم کردی گفت لا علم لی بذالک چون بنادانی خود
مقر آمد آثار لطف بدل وی رسانید و گفت فعلمت ما بین السماء والارض باز سوال کردش فیم یختصم الملاء الاعلی
جواب داد بگفت یا رب سخن میگفتند در نجات و هلاکت امت میگفتند قلت ثلث منجیات وثلث مهلکات
وثلث کفارات وثلث درجات الی اخره فاوحی الی عبده ما اوحی قال ابن عباس تکلم عبده
ما تکلم نود هزار سخن با رسول گفت سی هزار را فرمان شد بگوی و سی هزار را فرمان شد مگوی و سی هزار را فرمان شد بگو
و خواه مگوی سبحان الذی اسری بعبده لیلا امام حسن بصری رضی الله عنه گوید این سبحان کلمتی است که کسی را
بدین ثنا نگفته است این خاص خود را برگزیده است سبحان الذی پاک است و بی عیب است آنکه بر د بنده خود را
از این تعجب شمارا آنگاه باشد که گفتی من رفتم بنده گفتش چنانچه مهتر عیسی علیه السلام را بآسمان برد و نام بندگی باقی باشد
و شب بردش که رنج عبادت او در شب بیشتر بود عزت و راحت و کرامت وی در شب باشد تا ابتلای او در روی باشد و دلیل

اگر روز بر دندی همه بدیدندی و مخلص از منافق جدا نشدی مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ از خانهٔ ام هانی بردش لیکن مکه را حرام گویند
از آنکه خدا تعالی گرفتن صیدی و بریدن خاروی حرام کرده است اِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى مسجد دورتر از قصد مردمان
مصطفی علیه السلام گفت لا تشد الرحال الا الی ثلث مساجد مسجدی هذا و مسجد بیت المقدس و
مسجد مکة یعنی قصد مردمان بمسجد بیت المقدس کمتر بود از سبب دوری الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ ای حول مسجد بیت
المقدس یعنی از فراخی آب و روزی و نعمت و یا بخاک پیغمبران که گور مهتر ابراهیم و مهتر اسحق و یعقوب و چندین
پیغمبران علیهم السلام که در انجا آسوده اند و اسم البرکة یقع علی دین و دنیا ففی قصة عیسی علیه السلام وجعلنی
مبارکا ففی قوله تعالی لَفَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ یعنی الامطار والنباتِ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا
ای اسری بعبده از ماضی به مستقبل گذشتن از عادت کلام عرب است ببردیم تا بنمائیم او را آیات ما از دیدن براق و بیت
المقدس و زنده کردن رسل و ملکوت و زمین و جز آن اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ وی خدای شنوای گفتار ما است
می‌شنود قول منکران معراج و قول مقران معراج بیناست باحوال شان و اختلاف کرده اند که رسول علیه السلام
در شب معراج خدا را دید بعضی گویند که ندید که عائشه گفت من پرسیدم گفت ندیدم و بعضی گویند دید ابن عمر گفت
من پرسیدم گفت دیدم و عائشه را از ان سبب نه گفت که او به کیفیت مشغول گردد و بعضی گویند از دل دیده از چشم و
روایت کنند رسول علیه السلام فرمود رای قلبی ربی والله اعلم بالصواب

المجلس العشرون فی فضیلة شهر النبی صلی الله علیه وسلم

بسم الله الرحمن الرحیم عن ابی امامة الباهلی قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من صام یوما
من شعبان فتحت له ابواب الجنان وغلقت علیه ابواب النیران یعنی هر که روزی از شعبان روزه دارد درهای
بهشت مر او را کشاده شود و درهای دوزخ بسته گردد راوی این حدیث مروی است چون نیت اسلام بر رسول
علیه السلام آمد رسول علیه السلام را فرمان شد که تعظیم او بجا آری چون ابوامامه آمد رسول علیه السلام ردای مبارک
خود زیر فراز کرد ابوامامه ردای او برگرفت و بر سر و چشم نهاد و پیشتر رفت و خدمت بر رسول علیه السلام آورد و گفت یا
رسول الله مرا چه مجال باشد که پای خود را بر ردای مبارک تو بدارم رسول علیه السلام گفت ابوامامه کنز الادب والصیانة
اگر چه دران وقت کافر بود اما از مناهی بکلی محترز بود هر آئینه زبان حضرت نبوت او را گنج ادب و صیانة گفت قوله من صام
یوما من شعبان هر که روزه دارد از شعبان بدانکه ماه شعبان ماهی است بزرگ هر چیز که در وی کرد ثواب آن بسیار
است رسول علیه السلام پرسید که شعبان را چرا شعبان گویند گفتند خدا و رسول داناتر است زیرا که شاخها بر میزند در خیرها
یک حسنة او بده بصد میرسد و بهزار میرسد چنانچه اگر یک درم در شعبان دهی ثواب هفتصد یابی و این هفتصد در ماه دیگر
هم یابی فاما در شعبان یگان از ان هفتصد هشتصد دیگر یابی و اگر روز دوشنبه شعبان دهی بیشتر یابی و اگر روز پنجشنبه دهی
بیشتر یابی و اگر روز جمعه دهی آنرا پایان نباشد و ماه بهار اماه شعبان آراست یک طرف او رجب و دوم طرف او رمضان است

دا و کریم الطرفین است چنانچه بزرگی میفرماید ـ مه شعبان برفعت همچو طور است ٭ ز غره تا بشام سلخ نور است ٭
بود خیر الامور اوساط شعبان ٭ میان این هر دو مه غیر الشهور است ٭ و سید کائنات علیه السلام در شب معراج در مناجات
گفت الٰهی مهتر موسیٰ را شعبان دادی مرا چه کرامت کردی فرمان شد اگر موسیٰ را ثعبان دادم چنانچه ثعبان سحر ساحران
ناچیز کرد شعبان گناه امت تو و کید شیطان ناچیز کند و گفت علیه السلام هر که گرامی کند شعبان را چنانستی که گرامی کرد
مرا و گفت هر که خواهد که شفاعت من یابد باید که روزهٔ شعبان بدارد و رسول از همه ماه در شعبان روزه بیشتر داشتی و گفتی
ذالک شهر بین رجب ورمضان یغفل الناس عنه وفیه یرفع اعمال العبد الی الرب فاحب ان یرفع عملی
وانا صائم و گفت فضل شعبان علی الشهور کفضلی علی الانبیاء و گفت علیه السلام اذا دخل شعبان طهروا
انفسکم لشهر رمضان واحسنوا نیتکم فیه فان فضل شعبان کفضلی علیکم الا ان شعبان شهری ومن
صام لله عشر یوما حلت له شفاعتی و گفت علیه السلام هر که روزه دارد اول شعبان و سه روزه آخر بنویساند
خدا تعالی مر او را ثواب هفتاد پیغمبران و چنانستی که بندگی کرده باشد خدا را هفتاد سال که اگر دران بمیرد شهید مرده باشد
و گفت علیه السلام هر که یک روزه دارد از ماه شعبان برای محبت من باشد برابر من در بهشت همچنین و جمع کرد میان سبابه
و وسطی و گفت هر که سه روزه دارد اول ماه شعبان اگر گناهان او مانند جملهٔ خلائق باشد هم از وی خدای تعالی دور
گرداند و گفت علیه السلام من صام اول یوم من شعبان اعطاه الله تعالی ثواب الف شهید وکتب له عبادة
الف سنة ورفع عنه عند افطاره عمل نبی من الانبیاء وغفر له ذنوبه ان کانت اکثر من نبات الارض وزوجه
الله تعالی الف حور گفت هر که روزه دارد پنج روز اول و پنج از آخر آن حق است بر حق تعالی آنکه در آرد او را در
بهشت و رسول علیه السلام روزهٔ شعبان بسیار داشتی و گفتی من نمیگویم که روزهٔ شعبان فریضه است ولیکن روزه
او سپر است از آتش دوزخ پس هر که خواهد مرا ببیند فردای قیامت پس روزهٔ شعبان بدارد و اگر چه باشد سه
روزه و گفت علیه السلام هر که سه روزه از شعبان دارد ندا کند فرشته از فرود عرش یا ولی الله بشارت باد مر ترا به
بهشت و بیامرزد خدا تعالی همه گناهان او و بشمار هر برگ درختی پنجاه نیکی یابد در روز قیامت تر اتشنگی نباشد و گفت
علیه السلام روزهٔ شعبان سرد کند نیران را قال العلماء شعبان پنج حرف است شین دارندهٔ روزهٔ شعبان را شرف
باشد در دنیا و آخرت و عین عزت باشد او را در دنیا و علو بود او را در عقبی و با برکت بود در دنیا و بها بود در عقبی و الف
امان باشد در دنیا و الفت بود در عقبی و نون نما باشد در دنیا و نور باشد در عقبی و گفته اند مثل شعبان ابر است و
مثل رمضان باران است تا ابر نباشد باران نبود تا در شعبان خود را پاک نکنی در رمضان پاک نشوی چندین سخن
در فضیلت روزهٔ شعبان شنیدی اکنون ثواب نماز هم بشنو پیغمبر علیه السلام گفت هر که در اول شب در اول روز شعبان
چهار رکعت نماز کند در هر رکعتی بعد فاتحه هفده بار اخلاص بخواند بنویساند خدا تعالی در نامهٔ اعمال او ثواب عبادت
شصت ساله و گفت علیه السلام هر که بگذارد اول شب شعبان دوازده رکعت نماز بخواند در هر رکعتی بعد فاتحه اخلاص
پانزده بار عطا کند خدا تعالی مر او را ثواب دوازده هزار شهید و بنویساند خدا تعالی مر او را ثواب عبادت

دوازده هزار ساله و بیرون آید از گناهان گوئی از مادر زاده است و هشتاد روز بر و گناه نه نویسند و گفت علیه السلام
هر که بگزارد اول شب شعبان وقت سحر دو رکعت نماز در هر رکعتی بعد فاتحه صد بار اخلاص و در هر رکوع و سجود بعد تسبیح
مشهور ده بار بگوید سبوح قدوس رب الملئکة والروح سبحان خالق النور سبحان من هو قائم علی کل نفس بما
کسبت ایزد تعالی بنویساند در نامهٔ اعمال او ثواب دویست ساله طاعت و بنا فرماید برای او هفتصد کوشک در بهشت و
گفت علیه السلام هر که بگذارد اول روزه ماه شعبان بیست رکعت نماز بخواند در هر رکعتی بعد از فاتحه اخلاص پنجبار روا
کند خدائتعالی صد حاجت او را و در بهشت صد حور یابد بیست و پنج ازان مشک و بیست و پنج ازان کافور و بیست و پنج
ازان یاقوت و بیست و پنج ازان زمرد و هر که هر شب بعد شام و هر روز بعد ظهر دو رکعت نماز کند و ده بار بعد سلام درود فرستد
چون سی شب و سی روز بگذرد ثواب هفتصد هزار سال طاعت در نامهٔ اعمال او بنویساند و گفت هر که بگذارد هر شب جمعه
شعبان چهار رکعت نماز بخواند در هر رکعتی بعد فاتحه سی بار اخلاص هر جمعه ثواب حج اکبر یابد و گفت علیه السلام
هر که بگذارد هر شب جمعه آخر ماه شعبان بعد از شام دو رکعت در هر رکعتی بعد فاتحه آیة الکرسی و کافرون یکان بار و اخلاص
ده بار بخواند اگر بمیرد تا شعبان شهید مرده باشد و گفت هر که بگزارد آخر شعبان دو رکعت نماز بخواند در هر رکعتی بعد فاتحه
اخلاص صد بار هر حاجتی که از خدائتعالی بخواهد بیابد و دعای او مستجاب شود و رسول گفت هر که صد بار شب و صد بار روز
ماه شعبان درود بر من بگوید او را با دوزخ کار نباشد بجز دم مردن در بهشت رسد هر که شب و روز در ماه شعبان بر من سی
بار درود فرستد حق تعالی تن او را از دوزخ آزاد گرداند و گفت هر که در ماه شعبان بر من سه هزار بار درود فرستد
واجب شود او را شفاعت من و گفت در ماه شعبان هر که بعد هر نمازی بیست و پنج و بار بر من درود فرستد بنویساند
خدائتعالی در نامهٔ اعمال او بیست و پنجهزار نیکی و بدانکه ای مومن از شیخ ابوالقاسم صغار منقول است که گفت
من بی بی فاطمه رض را در خواب دیدم گفتم ای خاتون جنت کدام چیز دوست داری که بروح تو بدهم گفت در ماه شعبان
هشت رکعت نماز بیک سلام بچهار قعده در هر رکعتی بعد از فاتحه اخلاص یازده بار بخوانی ای ابوالقاسم هر که این
نماز بروح من در شعبان بگزارد من در بهشت قدم ننهم تا او را شفاعت نکنم و بزرگی این نماز بروح بی بی فاطمه رض گزارده
بود بی بی فاطمه رض را در خواب دید بی بی فاطمه رض گفت مرا شرمنده کردی بشارت مر ترا است که در بهشت نروم تا ترا شفاعت
نکنم و وفات بی بی فاطمه رض هم در ماه شعبان بود و آن چنان بود که چون مهتر عالم وفات یافت بی بی فاطمه رضی الله عنها
بسیار بگریست و میگفت یا رسول الله بغیر تو من چگونه خواهم بود رسول بی بی فاطمه رض را در گوش گفت که بر من زود خواهی
رسید بی بی فاطمه رضی الله عنها شاد شد از صحابه از مردان و زنان پیش از بی بی فاطمه رض کسی بر رسول علیه السلام
نه پیوست الغرض شتری که حضرت رسول بی بی فاطمه رض را سپرده بود برای غمخوارگی بی بی فاطمه رض غمخوارگی آن شتر
بواجبی میکرد و چون شب شدی شتر پیش روضه آمدی و نعره بزدی و بر زمین غلطیدی بعد بر بی بی فاطمه رضی الله عنها
آمدی و نعره زدی شتر و بی بی فاطمه رضی الله عنها تشنه میگریستند بی بی فاطمه رضی الله عنها سر شتر بر زانو نهادی شتر را
آب و کاه تلخ شدی گویند بعد نقل رسول علیه السلام دو حیوان را ماتم بود یکی خر که رسول علیه السلام او را یعفور خواندی

چون جنازهٔ رسول ع بر داشتند خر فریاد کنان بیرون آمد و خود را در چاه انداخت و دوم همین شتر بی بی فاطمه رضی
الله عنها آمد حقتعالی او را گویائی داد گفت السلام علیک یا بنت رسول الله من بامداد خواهم مرد هیچ پیغامی داری
بر رسول علیه السلام بی بی فاطمه بگریست و سر شتر را در کنار گرفت و گفت ای یادگار بابای من وای مشتاق پدر من وای
در غم مونس من تو مرا گذاشتی و سوی رسول راندی سلام من بر بابای من برسان و بگوی یا رسول الله مرا اشتیاق شما
غالب شده است دعای کن تا زود برسم چون روز شد شتر ساقط شد از مردن آن بی بی فاطمه رض را دردی رسید و طعام و آب
و خواب و قرار و آرام از وی کلی رفت روزی امیر المومنین علی رضی الله عنه در خانه آمد بی بی فاطمه رض را دید که چند کار پیش کرده
بود یکی جامه های امیر المومنین حسن و حسین رضی الله عنهما را تر کرده بود دوم روغن و گل را موجود کرده بود سوم آرد را خمیر میکنانید
و مطبخ را گرم کرده امیر المومنین علی رضی الله عنه گفت ای فاطمه رض چندین کار برای چه یک روز اختیار کردهٔ خیر هست
بی بی فاطمه رض چشم پر آب کرد و گفت یا اسد الله مرا اجل نزدیک رسیده که من شب مصطفے علیه السلام را در خواب دیدم او مرا بشارت
داد که تو شب آینده بر ما خواهی رسید جامه حسن و حسین رض می شویانم که بعد نقل من ندانم که پارچه های ایشان که شویاند
ایشان را دران حال که یاد آرد و روغن و گل برای سر شویانیدن کرده ام تا روح من سر ایشان را گرد آلوده نبیند
و طعامی برای ایشان موجود میکنانم چون در تعزیت من مشغول باشی ایشان گرسنه نباشند امیر المومنین علی رضی الله
عنه در گریه شد روز گذشت چون شب در آمد بعد نماز خفتن بی بی فاطمه رضی الله عنها امیر المومنین حسن و حسین رض را گفت
ای نور دیدگان مادر روضهٔ سید الانبیا روید و آنجا دعا کنید که مرا اندک مایهٔ رحمتست تا آن بر من آسان شود هر دو برادران
رفتند بی بی فاطمه رضی الله عنها امیر المومنین علی رضی الله عنه را گفت بیا نزدیک من تا وصیت کنم ترا گفت یکی آنکه چون
بمیرم مرا هم خود غسل دهی و بر جنازهٔ من تو با پسران نماز کنی و مرا پنهان دفن کنی تا کسی قامت من نبیند چنانچه در حالت
حیات مرا کسی ندیده بود بعد وفات هم کسی مرا نه بیند و در زیارت من بسیار آئی و مرا آمرزش خواهی و مرا فراموش نه
کنی و نظر شفقت از فرزندان من دریغ نداری و ناز ایشان بسیار کشی و ایشان را نرنجانی و تفقد احوال ایشان از خوردن
و پوشیدن و سر و جامه شستن هر بار کنی و بر روح من از اندک و بسیار آنچه باشد بدهی بعده در گلو دامنی انداخته در پای
امیر المومنین علی رضی الله عنه افتاد و گفت از من خوشنود باشی اگر مرا در خدمت تو تقصیر رفته باشد عفو کنی امیر المومنین
علی رضی الله عنه نعره زد و بیهوش شد بعد ساعتی گفت ای خاتون قیامت شرمندهٔ توام من از تو خوشنودم و خدایت
خوشنود باد هر وصیتی که کردی قبول کردم و بجا آرم بعده گفت ای فاطمه رض من نیز بر تو وصیتی دارم گفت بگو گفت
چون بر سید انبیا رسی پای بوسی من برسانی و بگوئی که ای سید علی از فراق تو سوخته شده و وقتی خواهد بود که من نیز
بر تو برسم و چون من در زیارت تو آیم باید که برابر من سخن کنی اگر روی تو نه بینم بارے سخن تو بشنوم و دیگر تو دختر رسولی
براندازهٔ عظمت تو من حق تو نگذارده ام من مردی فقیر بودم از من خوشنود باشی گفت خوشنودم و گفت ای دختر
رسول علیه السلام در عرصات قیامت مرا فراموش نه کنی و در طلب من باشی اگر به بینی که پری را بدوزخ
میبرند باید که بدوی و او را به بینی مبادا من باشم اگر شفاعت تو قبول افتد نیکو و الا رسول علیه السلام را خبر

کنی و بگوئی یا رسول الله برادر ترا سوی دوزخ میبرند چون تو رسول را خبر کنی و بگوئی او مرا اخلاص دهاند امیر المومنین حسن و حسین رضی الله عنهما در روضهٔ رسول علیه السلام رفتند و همانجا در خواب شدند رسول علیه السلام را در خواب دیدند که ایشانرا گفت ای فرزندان من بروید مادر خود را وداع کنید که امشب شما بی مادر خواهید شد ایشان بیدار شدند و در خانه آمدند در بسته دیدند و آواز کردند که در بکشائید برای شکستگان و بی مادر شدگان بی بی فاطمه رض آواز داد و گفت در بکشائید در بکشادند امیر المومنین حسن و حسین رضی الله عنهما درون آمدند و هر دو بر سینه بی بی فاطمه رض افتادند و می گریستند و می گفتند ای مادر ما را بیکس کردی و تنها گذاشتی ناز من که خواهد کشید همچنین بود عزرائیل علیه السلام در رسید بی بی فاطمه رض را سلام کرد بی بی فاطمه رض برخاست و تجدید وضو کرد و بر مصلا آمد نشست و دوگانه نماز گزارد و بدرگاه خدا تعالی مناجات کرد و گفت خدایا پدر من وقت وفات دعا کرده بود که تلخی جان کندن تمام امت من بر جان من نه من نیز بحضرت تو دعا میکنم و میگویم که خداوندا سکرات موت از آن همه امت بابای من بر جان من نه هاتف آواز داد ای خاتون جنت ما نخواهیم که آسیبی بتو رسد بر امت پدر تو آسان خواهیم کرد ببرکت کارهای نیک ایشانرا از سکرات موت نگاه خواهیم داشت بعده سر بسجده نهاد و جان بحق تسلیم کرد امیر المومنین علی رضی الله عنه بحکم وصیت او را بشست و کفن داد و برابر پسران نماز کرد و او را پنهان برد و دفن کرد و این حکم خاصه بر ایشان بود نه بر غیری و بعد مردن زن مرد را روا نیست که غسل دهد زن خود را و اگر در محلی باشد که آنجا هیچ عورت نبود شوهر زن تیمم دهد و دست در جامه گیرد فاما اگر مرد میرد و هیچ مرد نباشد که او را غسل دهد زن را روا باشد که شوهر خود را غسل دهد زیرا که بعد مردن شوهر زن را چهار ماه و ده روز عدت مرد باشد پس روا بود و در روایت آمده است چون بی بی فاطمه رضی الله عنها فوت کرد امیر المومنین علی خواست که او را غسل دهد حقتعالی از بهشت حوران فرستاد تا او را غسل دادند و کفن از بهشت آوردند و صندوق از زمرد سبز آوردند خاتون قیامت را در میان آن داشتند فرمان شد مر جبرئیل علیه السلام و میکائیل و اسرافیل و عزرائیل علیهم السلام را تا جنازه برداشتند و بیرون بردند دروازه بسته بود راه از دیوار حصار رخنه شد امیر المومنین علی رضی الله عنه آمد و امامت کرد و همه فرشتگان اقتدا کردند و همه فرشتگان بصورت جوانان آمده بودند چون بامداد شد خبر باصحاب رسید همه دویدند و در خانه امیر المومنین علی رضی الله عنه آمدند و گله کردند که چرا ما را خبر نکردی گفت که وصیت ایشان چنین بود گفتند بیا تا بزیارت ایشان رویم چون آنجا آمدند هفت گور دیدند میان یکدیگر غلط شدند نه علی میشناسید نه غیر علی رضی الله عنه بعد شنیدن سخن شناخت امیر المومنین علی رض را منع کرد که باید بگوئی و نه نمائی گور مرا گویند آن شش گور از آن شش عورت بود که ایشان ابدالان شده بودند و نقل کرده بودند و ایشان دعا کرده بود که الهی ما را جوار بی بی فاطمه رض روزی گردانی آن گورهای ایشان بود آورده اند که امیر المومنین علی رضی الله عنه شبی بی بی فاطمه رضی الله عنها و ایشانرا در خواب دید و اسامی ایشان پرسید بی بی فاطمه رض گفت یکی را ام فاطمه دوم عایشه سوم رقیه چهارم رحیمه پنجم را ریحانه ششم را ام سلمه هر که این هفت نام را شفیع آرد دعای او مستجاب شود هر کرا حاجتی باشد بروح پاک ایشان تلاوت کند آن حاجت او بر آید ای مومن هر که زاد برای مردن زاد که ایزد تعالی میفرماید كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ یعنی هر چیز هلاک شونده است مگر روی او مر او راست فرمانروائی و سوی

او بازگردانیده شوید در کل هم چیز در آید هالک فاعل بمعنی مفعول هلاک شونده الا وجهه استثنا کرد در هلاک و موت نزد بعضی فرقی نیست و نزد بعضی فرق است هر که بمیرد او را میت و هر که کشته شود او را شهید گویند و هر که جز این بمیرد چنانچه از گرسنگی و تشنگی او را هالک گویند و بعضی گویند هر چه از ذی روح نباشد او را هلاک گویند و بعضی گویند هلاک کلمه آنست که در همه چیز در می آید ذی روح و غیر ذی روح الا الله و ما شاء الله اهل بهشت و دوزخ هلاک نشوند و هر چه اثر نماند او را فنا گویند تا هلاک نه شده و فنا نگشته چیزی برای خود انفاخت کن که توشهٔ گردد **قوله تعالی** الا وجهه ای وجهه گفت و ذات خواست همه چیز فنا شود الله تعالی باقی باشد و بعضی وجهه من را لتفسیر کنند و گویند همه چیز هلاک شود مگر آن چیز که خواهد او مثل الجنة والنار والعرش والکرسی واللوح والارواح **قوله تعالی** لَهُ الْحُكْمُ ای فی الحیوة والهلاک حکم اوست هر که را خواهد در تیغ کشاند و هر کرا خواهد یکروز عمر دهد و هر کرا خواهد ده سال و هر که را خواهد در آب غرق کند و هر کرا خواهد در آتش بسوزد و هر که را خواهد زیر دیوار آرد و هر که را خواهد از شیر خوراند و هر کرا خواهد از مار گزاند مهتر زکریا را از اره پاره گردانید جرجیس را در آتش سوزانید **قوله تعالی** وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ و سوی او هم بازگشت خواهد بود هر چند که زانید و هر چند که میرند بازگشت سوی اوست کاری کنی که چون سوی او روی خجل نروی و سیاه روی پیش نبری همت آن بنده که ترا استقبال کنند و نه طریق سگان کشان برند والله اعلم بالصواب

المجلس الحادی والعشرون فی فضیلة لیلة البرات

بسم الله الرحمن الرحیم عن ابی بکر الصدیق رض عن حضرة الرسالة صلی الله علیه وسلم انه قال قوموا لیلة النصف من شعبان فانها لیلة مبارکة فان الله تعالی یقول فیها هل من مستغفر فاغفر له یعنی بپای دارید شب نصف ماه شعبان ای شب پانزدهم بدرستی که آن شب مبارک است که حقتعالی میگوید در آن شب هست کسیکه آمرزش خواهد تا او را بیامرزم راوی این حدیث سلطان اولیا بهتر خلق بعد از انبیاء ابو بکر صدیق رض است آن مردی که هر چه در دل مصطفی علیه السلام از محبت و کرامت و صدق و صفا و درد و عشق و سوز و رنجی است مصطفی علیه السلام در دل او ریخت که ما صب الله شیئا فی صدری الا وصب الله فی صدر ابی بکر بدانکه ای مومن مهتر موسی علیه السلام را شب نبوت بود آن شب که او را بشارت پیغمبری دادند قال الله تعالی اِنِّیْ اَنَا رَبُّکَ و شب معرفت خلیل علیه السلام بود **قال الله تعالی** فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ و شب کرامت رسول علیه السلام بود سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَىٰ بِعَبْدِهِ لَيْلًا و شب او شب برات و شب لیلة القدر وَلَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ پس برات شب بزرگوار است و طاعت که در وکنی ثواب بسیار است رسول علیه السلام گفت گرامی دارید شب برات را پانزدهم ماه شعبان آن شبیست که کرامت داده است خدا تعالی او را هر که عبادت کند خدا تعالی را در آن شب آمرزیده شود و گفت هر که خواهد از آتش دوزخ برات یابد پس برو باد آنکه خدا تعالی را در شب پانزدهم بندگی کند و گفت هر که زنده دارد شب پانزدهم شعبان را زنده دارد خدا تعالی او را یعنی بعد موت او را ثواب طاعتی

کہ ہر کہ روز میگردد در نامہ اعمال او ثبت فرماید و گفت کہ وصیت کرد مرا جبرئیل علیہ السلام کہ امت خود را بگوی تا شب برات
را زندہ دارند کہ ہر کہ شب برات را زندہ دارد چنانستی کہ زندہ داشتہ باشد شب قدر را و گفت علیہ السلام حقتعالی شب نصف
شعبان ہمہ را بیامرزد مگر ساحر را و منجم را و بخیل را و مادر و پدر آزار دہندہ را و شراب خوار را و فاعل و مفعول را مگر آنکہ توبہ
کند و گفت علیہ السلام حقتعالی شب پانزدہم شعبان بندگان مومن را گوید ہست کسیکہ آمرزش خواہد تا او را بیامرزم و
ہست کسیکہ عافیت خواہد تا صحت دہم و ہست فقیری کہ از من غنا خواہد تا او را غنی گردانم تا در صبح بی بی عایشہؓ را
گفت کہ نصف شعبان رسول علیہ السلام را نوبت بر من بود پس در آمد میان لحاف کہ از زیر آن من بودم و پوست او
بپوست من رسید و در خواب شد پس بیدار گشت و رفت چون بیدار شدم رسولؐ را بر خود ندیدم در آمد در من غیرت چنانچہ
در می آمد در زنان پس او را در حجرہ ہای زنان طلب کنانیدم چون گوشہ خانہ خود رفتم آواز گریہ شنیدم چراغ افروختم
رسول علیہ السلام را بر زمین در سجدہ دیدم گفتم مادر و پدرم فدای تو باد کہ تو در بندگی و من در غیرت و در سجود میگفت سجد لك
سوادی وخیالی وامن بك فوادی هذه یدای التی جنت بهما علی نفسی فاغفر لی الذنب العظیم انه لا یغفر الذنب العظیم
الا الرب العظیم پس سر برداشت و باز سجدہ کرد و گفت اعوذ بنور وجهك الذی اضاءت له السموات السبع والارضون
السبع وتكشف به الظلمت وصلح علیه امر الاولین والاخرین من فجاءة نقمتك ومن تحویل عافیتك وشر
كتاب سبق اعوذ بعفوك من عقابك واعوذ برضاك من سخطك واعوذ بك منك ولا ابلغ مدحتك ولا
احصی ثناء لك انت كما اثنیت علی نفسك پس سر برداشت و گفت اللهم ارزقنی قلبا تقیا من الشرك بریا
لا كافرا ولا شقیا پس گفت مرا ای حمیرا ہیچ میدانی کہ این شب کدام است گفتم خدا و رسول خدا داناتر است گفت
این شب شب پانزدہم ماہ شعبان است کہ نسخ میکنند درو کارہا و ثابت میکنند در آن مہلتہا و قسمت میکنند درو
رزقہا و مر خدای عز و جل را درین شب آزاد کردگان اند از دوزخ بشمار موی گوسفندان بنی کلاب مگر سہ نفر مشرک و
بخیل و شارب خمر و گفت علیہ السلام ان الله یرحم عصاة امتی فی لیلة النصف من شعبان بعدد شعور اغنام
بنی کلاب و ربیع و مضر در عرب این قبیلہ بودند کہ ایشان را گوسفندان بسیار بود گویند ہیچ کس را کم از بیست
ہزار نبود و گفت علیہ السلام کہ جبرئیل در آمد بر من و گفت برخیز و نماز کن و دعا کن کہ این شب پانزدہم ماہ شعبان
است کہ درین شب حق تعالی سیصد در رحمت میکشاید ہمہ را مگر مشرک و ساحر و منجم و بخیل و شارب خمر و
ربو خوار و زانی و گفت علیہ السلام غنیمت دانید شب پانزدہم شعبان را کہ آن پیدا است و شب قدر اگرچہ بزرگ
است اما پنہان است پس بر شما باد کہ درین شب کار کنید تا فردای قیامت پشیمان نگردید و گفت علیہ السلام
طوبی لمن یعمل فی لیلة النصف من شعبان خیرا ای مومن پانزدہم شعبان باید کہ بعد شام غسل کنی کہ آن
مستحب سنت رسول علیہ السلام گفت ہر کہ شب پانزدہم شعبان غسل کند بہ نیت بندگی خدا را بہر قطرہ آب
ثواب ہفت صد رکعت نماز یابد بعد غسل دو رکعت نماز تحیت وضو کند در ہر رکعتے بعد فاتحہ و آیة الکرسی
یکبار و اخلاص سہ بار بخواند بعدہ ہشت رکعت نماز دیگر کند در ہر رکعتے بعد فاتحہ قدر یکبار و اخلاص

ببیست و پنج بار بخواند رسول علیہ السلام گفت ہر کہ این نماز بگذارد بیرون آید از گناہان گوئی از مادر زادہ باشد و گفت علیہ
السلام ہر کہ بگذارد شب پانزدہم ماہ شعبان دو رکعت نماز بخواند در ہر رکعتے بعد فاتحہ آیة الکرسی یکبار و اخلاص پانزدہ بار
بنا کند خدا تعالی برای او در بہشت صد و بیست قصر و او برابر دوزخ ہیچ کاری نباشد و گفت علیہ السلام ہر کہ بگذارد در
شب پانزدہم شعبان چہار رکعت در ہر رکعتے بعد فاتحہ پنجاہ بار اخلاص بخواند و در روز پانزدہم روزہ دارد مکفر شوند
از گناہان پنجاہ سالہ و گفت علیہ السلام ہر کہ صد رکعت در شب نیمہ شعبان بگزارد بخواند در ہر رکعتے بعد فاتحہ اخلاص
دہ بار از گناہان پاک گردد گوئی از مادر زادہ و صد حاجت او روا گردد و بہشت او را حلال شود و دوزخ بروی حرام
گردد و رسول علیہ السلام گفت ہر کہ شب پانزدہم چہاردہ رکعت نماز بگزارد ہر چہ خواہد خواند بعد سلام فاتحہ و اخلاص و
معوذتین چہارگان بار بخواند و آیة الکرسی یکبار و لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ تا آخر سورہ یکبار بعدہ دعا کند آنچہ خواہد یابد
پس گفت یا علیؓ ہر کہ کند چنانچہ من کردہ ام باشد مر او را ثواب صد و بیست سالہ روزہ شصت سالہ گذشتہ و شصت
آیندہ ای مومن در داشتن روزہ پانزدہم ماہ شعبان غفلت نکنی کہ ثواب آن شنیدی و رسول علیہ السلام گفت
من صام یوم الخامس عشر من شعبان لم تمسه النار ابدا و بعضی مردمان روز پانزدہم روزہ نمی دارند بچہاردہم
بسندہ میکنند گفت علیہ السلام چون طعام پذیر شب پانزدہم شعبان ہفت دانہ پذیرید در سنی مرشمار است بہر دانہ دہ
ہزار نیکی و دور کند از شما آن مقدار بدی و بر آرد بشمار آن درجہ و رغبت کنید در روز آن هکذا فی الروضة آمدیم بر
تفسیر قولہ تعالی حٰمٓ وَالْکِتَابِ الْمُبِیْنِ اِنَّا اَنْزَلْنٰهُ فِیْ لَیْلَةٍ مُّبٰرَکَةٍ اِنَّا کُنَّا مُنْذِرِیْنَ فِیْهَا یُفْرَقُ کُلُّ اَمْرٍ حَکِیْمٍ
اَمْرًا مِّنْ عِنْدِنَا اِنَّا کُنَّا مُرْسِلِیْنَ رَحْمَةً مِّنْ رَّبِّكَ اِنَّهٗ هُوَ السَّمِیْعُ الْعَلِیْمُ ملک علام صانع ذو الجلال
والاکرام خالق الانعام والانام رازق المجانین و اولوا الافہام چنین میفرماید حٰمٓ تاویل کردہ اند درین مفسران
بعضے گویند حٰمٓ ای قضی الامر ہر حکمے کہ ہست شدہ است جف القلم بما ہو کائن ولا رطب ولا
یابس الا فی کتب مبین خشک و تر ہر چہ ہست حکم در لوح محفوظ است پیدا است بعضے گویند کہ سوگند است
بہ حا و میم و دو حرف ہجی نیز مرکب است کہ ہر کہ سہ بار حم حم بنویسد و بخورد از زحمتہای باطنیہ صحت یابد و متصل
آن نیز سوگند میخورد وَالْکِتٰبِ الْمُبِیْنِ یعنے سوگند است بحکم خدای و ملک او و بعضے گویند حا حکمت لقمان و میم
ملک سلیمان ع و بعضے گویند حا از حمد است و میم از مدح است ای مرا سوگند بحمد و مدح خود و بعضے گویند حا حیات
محمدؐ و میم ممات محمدؐ و بعضے گویند حا حرب محمدؐ و میم منبر و محراب محمدؐ قولہ تعالی وَالْکِتٰبِ الْمُبِیْنِ سوگند بقرآن است
مبین کہ حکم او پیدا است و پنہان نیست قولہ تعالی اِنَّا اَنْزَلْنٰهُ فِیْ لَیْلَةٍ مُّبٰرَکَةٍ ما فرستادیم آنرا یعنی قرآن را در شب
مبارک یعنی فرستادیم از لوح محفوظ بر فرشتگان آسمان دنیا و از سفرہ ببدرہ و از آنجا بر رسول علیہ السلام رسانید
در شب قدر چنانچہ گفت اِنَّا اَنْزَلْنٰهُ فِیْ لَیْلَةِ الْقَدْرِ ای من السماء الدنیا الی محمد رسول الله صلعم و
بعضے گویند شب قدر را خوانند و شب برات را شب مبارک خوانند و آن شب مبارک است برای طاعت
کنندگان و گویند کہ اظہار نور محمد رسول اللهؐ در پیشانی خلیل علیہ السلام در شب برات شد ہم از آن مبارک خوانند

قوله تعالی اِنَّا کُنَّا مُنْذِرِیْنَ و ما بودیم ترساننده امم ماضیه را ازین شب و شما هم تبرسید چنانچه ایشان ترسان لرزان بوده اند قوله تعالی فِیْهَا یُفْرَقُ کُلُّ اَمْرٍ حَکِیْمٍ دران شب مبارک جدا کرده میشود هر امری استوار بر امری که یکسال می باشد درین هر شب برای تحکم یکسال مهتر اسرافیل علیه السلام را نمایند جز او دیگری را فرمان نیست که درو اطلاع یابد بعضے را از نیک بختی سوی بدبختی میکشند و بعضے را از فقر سوی غنا می آرند بدانکه از لوح محفوظ هر شب برای حکم یکسال مهتر اسرافیل ع را می نمایند از و نسخه میکشند حکم از ان حرب و زلزله و خسف و صواعق یکساله مهتر جبرئیل علیه السلام را میدهند و نسخهٔ ارزاق مهتر میکائیل ع را میدهند و نسخهٔ اموات مهتر عزرائیل ع را میدهند و نسخهٔ اعمال مهتر اسماعیل علیه السلام را که بدربان آسمان دنیا است میدهند که فلان ازین کارهای نیک بخت گردد و فلان ازین کارها بدبخت گردد و نسخهٔ خلقت ملک الارحام را میدهند مجموعه دار ملک مهتر اسرافیل علیه السلام ست قوله تعالی اَمْرًا مِّنْ عِنْدِنَا فرمان نیست از نزد ما در لوح ما نبشته ایم این حرف همه فرمانهای ماست که میرود قوله تعالی اِنَّا کُنَّا مُرْسِلِیْنَ ما بوده ایم ارسال کننده اکنون هم مرسل مائیم که رحمت و زحمت ما فرستیم رَحْمَةً مِّنْ رَّبِّكَ رحمتے است از پروردگار تو همیشه کسی را گنج نداریم و همیشه کسے را نعم نسپاریم ما رحیم ایم بر بندگان خود رحمت داریم اِنَّهٗ هُوَ السَّمِیْعُ الْعَلِیْمُ بدرستی او ست شنوا به گفتار های شما و دانا است به پنهانی دل شما یعنی هر چه دران شب دعا و زاری و خیرات میکنند میدانم رسول گفت

هر که این دعا در شب برات بخواند حق تعالی او را از قضای بد نگهدارد و دعا اینست اللهم یا ذا المن والاحسان یا ذا الجلال والاکرام یا ذا الطول والانعام یا لا اله الا انت یا ظهر المستجیرین ویا رجاء الراجین ویا مریخ المسترخین ویا امان الخائفین ویا دلیل المتحیرین ویا غیاث المستغیثین ویا ارحم الراحمین اللهم ان کنت کتبتنی فی ام الکتاب عندك شقیا فقیرا فامح عنی اسم الشقاء واثبتنی عندك وسعیدا غنیا وان کنت کتبتنی فی ام الکتاب عندك محروما مقترا علی رزقی فامح عنی حرمانی وتقتیر رزقی واکتبنی عندك سعیدا غنیا موفقا للخیر موسعا علی رزقی فانك قلت فی ام الکتاب

یمحوا الله ما یشاء ویثبت عنده ام الکتاب نفعنا الله وایاکم والله اعلم بالصواب

المجلس الثانی والعشرون فی فضیلة شهر المبارك رمضان

بسم الله الرحمن الرحیم عن ابن مسعود رضی الله عنه عن حضرت الرسالة انه قال من صام رمضان من اوله الی اخره خرج من ذنوبه کیوم ولدته امه یعنے هر که روزه دارد ماه رمضان را از اول تا آخر بیرون آید از گناهان گوئی امروز مادر زاد راوی این حدیث مردی است در میان صحابه رضی الله عنهم فقیه و زاهد بود و در سجده گاه بسیار گذرانیدی که تا رسول علیه السلام در باب او گفت لقد تحیر الملئکة من سجود ابن مسعود و نام او عبد الله بود در مجلس دوم در باب ماه رمضان بسیار گفته شده است چند سخن درین مجلس هم نبشته آمد تا در مجلس شهور ذاکر این شهور معظم نیز باشد بدانکه ای مومن ماه رمضان ماهی است معظم مهتر موسی علیه السلام

مناجات کرد که الهی امت محمد علیه السلام را کدام ماه خواهی داد فرمان شد حکم کرده ام ایشان را ماه رمضان گفت الهی چه فضیلت ست درو گفت فضل ماه رمضان بر ماههای دیگر چون فضل من است بر بندگان هر که یک روزه ازو خواهد داشت عبادت آدمیان و پریان را در نامهٔ اعمال او خواهم نبشت مهتر موسی علیه السلام گفت الهی مرا نیز از امت محمد گردان و گفت فرشتگان و پرندگان و وحوش آمرزش میخواهند برای روزه داران ماه رمضان تا درختان و سنگ و کلوخ و گیاه و گفت علیه السلام هر که یک روزهٔ ماه رمضان دارد باشد مر او را قصری در بهشت از زمرد آن قصر را هزار در باشد و پیش هر درے درختی باشد که اگر صد سال سوار زیر سایهٔ آن رود بیرون نیاید و گفت اول شب ماه شعبان حضرت سبحان ندا کند ای طالب خیر بشتاب و ای طالب شر کوتاه کن شر را و بگوید هست کسے از شما که آمرزش خواهد تا آمرزم او را و گفت یک درم که در ماه رمضان صدقه دهد بهتر باشد از هزار درم که در ماه های دیگر بدهد و گفت علیه السلام هر که در روز جمعه ماه رمضان در طاعت بگذراند بهتر باشد از عبادت هزار ساله و گفت علیه السلام هر که روزه دارد ماه رمضان و با زن و فرزند خود افطار کند بدهد خدا تعالی او را مزد گوئی که در مکه و مدینه و بیت المقدس روزه داشته و هر که در مکه روزه دارد ثواب هفتاد هزار حج و عمره و مزد هفتاد هزار ماه رمضان یابد و هر که در مدینه روزه دارد عطا کند خدا تعالی او را بشمار هر یکے که ایمان آورده است بر من و نه آورده است بر من ثواب نیکیها و دور کند ازو آن مقدار بدیها و بلند شود از ان مقدار درجه ها و هر که در بیت المقدس روزه دارد فرشتگان هفت آسمان و هفت زمین برای او آمرزش خواهند

عن عمر بن الخطاب رض قال النبی ع اذا کان قبل شهر رمضان بیوم خطب الناس فقال اتینکم شهر رمضان فتم واوانت حینئذ له واحسنوا نیابکم فیه وعظموا حرمته فان حرمته عند الله تعالی اعظم الحرمات فلا تنتهکوا فان الحسنات والسیات تضاعف فیه واکثروا الصلوٰة فیه والصوم والابتلاوة القران فانه من قرأ القران فی شهر رمضان ظاهرا وباطنا اعطاه الله تعالی بکل حرف روضة من ریاض الجنة فیها اشجار اکثرها من خلق الله اشجار الدنیا الی ان ینفخ الصور وعلی کل شجرة منها اوراق شجرة الدنیا کل ورقة منها تعطے الدنیا وعلیها ملك لصاحبها یستغفر الی یوم القیامة

هر که روزه دارد روزی از ماه رمضان در راه خدا تعالی چنانستی که آزاد کرده باشد شش صد هزار برده و قربانی کرده باشد شش صد هزار اشتر را و بندگی کرده باشد شش صد هزار سال خدای عز و جل را از سالهای آخرت بدانکه روزه بر سه وجه است نزدیک خواجه مظفر کستانی رح روزه روح است بکوتاه کردن آید و روزه عقل است بخلاف کردن هوا و روزهٔ نفس بکوتاه کردن با مساک از طعام و شراب و شهوتها و رسول علیه السلام فرمود الصوم نصف الصبر والصبر نصف الایمان و شیخ جنید رحمه الله گفت الصوم نصف الطریقة و روزه را سه درجه نهاده اند یکے عام است و آن امساک است از خوردن و آشامیدن و گرد زن گشتن و دوم روزهٔ خاص و آن نگهداشتن جوارح است و کمال آن بشش کار است اول نگهداشتن چشم از دیدن هر چه ناستوده و مکروه است که رسول ع فرمود النظر الی الحرام سهم مسموم من سهام ابلیس لعنة الله علیه فمن ترکها خوفا من

الله اعطاه الله تعالی ایمانا یجد حلاوته فی قلبه دوم نگهداشتن زبان است از بیهوده گفتن که غیبت و دروغ بمذهب قومی از علما روزهٔ عوام را نیز تباه کند سوم باز داشتن گوش را از شنیدن هر چیزی که مکروه و لغو است رسول علیه السلام فرمود هر که گوش را از شنیدن مکروه و لغو بربندد حق تعالی او را از آتش دوزخ نگهدارد چهارم نگهداشت دست و پای از همه مکروهات و افطار کردن از وجه حلال پنجم وقت افطار از وجه حلال بسیار نخورد چیزی که هر روز یک وقت میخورد همان قدر بخورد ششم دل را میان خوف و رجا متعلق دارد که قبول افتد یا نه و روزهٔ اخص الخواص آن است که در دل جز خدای تعالی نگذراند بهمین که گذشت روزه شش است وقیل ما فی عمل ابن آدم شیء الا یذهب برد المظالم الا الصوم فانه لا دخل فیه قصاص ویقول الله عز وجل یوم القیمة هذا فلا یقبض احد منه شیئا و نزدیک بعضی مراد از السایحون الصائمون است لانهم ساحوا الی الله تعالی مجوعهم و عطشهم و عمر گفت که از رسول پرسیدم که چیست فضل ماه رمضان گفت ماه رمضان را در توراة حط میخوانند و در انجیل طاب و در زبور قربت و در قرآن رمضان حط از آنش خوانند که گناه حط میکند و طاب از آتش میگفتند که در و پاک میشود بنده و قربت از آنش میگویند که بنده را برکت ماه رمضان نزدیکی حاصل میشود و رمضان ماخوذ است از رمض و آن باران است که پیش از خریف بارد عرب او را رمض خوانند و گفته اند ماه رمضان را پانزده خصلت است از مناقب اول روزی فراخ باشد دوم زر و مال زیادت گردد سوم هر چه بخورد در طاعت نویسند چهارم کار مضاعف میشود پنجم فرشتگان برای او آمرزش میخواهند ششم شیطان را بند میکنند هفتم درهای رحمت کشاده میشود هشتم درهای بهشت کشاده میشود و درهای دوزخ بسته میگردد نهم هر شب هفتصد هزار عاصی آزاد گردد دهم هر شب جمعه آن مقدار آزاد میشود که در هفت روز آزاد میشوند یازدهم آخر شب ماه رمضان هر همه آزاد میشوند دوازدهم هر روز بهشت را بیارایند برای روزه داران سیزدهم دعای او مستجاب شود چهاردهم پاک شود تن او پانزدهم خوشنودی خدای تعالی حاصل شدن چند سخن در باب خوردن سحر هم بشنو که در وبرکت است رسول گفت سحر خورید برای مخالفت جهودان که ایشان سحر نمی خورند هر که سحر کند بشمار هر جهودی ثواب آزادی بنده در نامهٔ اعمال و ثبت شود و گفت سحر کنید و هر نعمتی که خواهید بخورید که دران حساب باشد شمار او گفت سحر خورید و تراز و گران کنید یعنی هر چه در سحر خورید در تراز و افگنند گفت سحر کنید و دوزخ را بر خود سرد گردانید و گفت چون خیزید بسیار گوئید یا واسع المغفرة که گناهان شما پاک گردد و گفت هر که سحر کند بنشته شود مر او را بهر لقمه عبادت یکساله و هر که در سحر یک لقمه خورد در نامهٔ اعمال او ثواب بیست ساله بنویسند و هر که دو لقمه خورد چهل ساله ثواب عبادت یابد و هر که سه لقمه خورد ثواب شصت ساله در نامهٔ اعمال نبشته میشود اکنون چند سخن در فضیلت تراویح نیز بشنو چون ایزد تعالی ماه رمضان فرستاد و دران فضل و منت نهاد بر مومنان امیر المومنین عمر بن الخطاب گفت ما شکرانهٔ این نعمت بر خود بیست رکعت نماز لازم کردیم صحابه را خوش آمد نزد رسول آمدند رسول گفت مرا نیز خوش آمد جبرئیل در رسید و گفت ای محمد حقتعالی این طاعت را از عمر و از اصحاب تو قبول گردانید و وعده کرد مر خوانندگان ختم را دران بهشت و خوشنودی خود و دیدار خود بدانکه ای مومن

چنانچه تراویح سنت است و رسول خدا چند شبی گزارده است بعد از مواظبت ترک داده از ترس آنکه نباید بر ما فریضه گردد و مواظبت کردند بر آن خلفای راشدین اگر شهری یا دیهی جمع شوند و بمشورت دست از تراویح بدارند واجب شود بر والی آنکه تهدید کند ایشان را و نیست تراویح بمجرد تراویح یا سنت تراویح یا قیام شب کند و نزدیک علمای بیست رکعت است و نزد امام مالک رح سی و شش رکعت است رسول گفت ان الله فرض علیکم صیامه وسن قیامه یعنی هر آئینه خدای تعالی فرض کرد بر شما روزه های او و سنت کرد استادن او چنانچه روزهٔ رمضان فرض است قیام شب آن سنت است و قیام شب همین گزاردن بیست رکعت است و خواندن دران ختم سنت است او یا در هر رکعتی بعد فاتحه اخلاص سه بار یا در هر رکعتی بعد فاتحه ده آیه هر چه از قرآن است چنانچه الم ترکیف تا آخر دو بار نزدیک بیشتر علمای از تراویح محسوب باشد گوئی نفل گزارده باشد برای سنت تراویح فردای قیامت ماخوذ خواهد بود ای مومن اگر ختم نمی توانی کرد باری سه بار اخلاص میخوان ابن عباس گفت رسول بیست رکعت بعد از عشا پیش از وتر در ماه رمضان گزارد و گفت علیه السلام هر که بگزارد بیست رکعت پس امام در رمضان عطا کرده شود در بهشت قصری هر قصری را بیست ماهی هر ماهی سی روز هر روزی سی هزار سال و گفت هر که بگزارد در ماه رمضان بیست رکعت تراویح آمرزیده شود از و بیست هزار گناه و وتر بجماعت نگزارد مگر در ماه رمضان و تراویح چنانچه بر مردمان سنت است بر زنان نیز سنت است چند سخن در اعتکاف هم بشنو رسول علیه السلام گفت من اعتکف یوما ولیلة من رمضان یرید به وجه الله ولا یرید به ریاء وسمعة اعطاه الله تعالی ثواب ثلث مائة شهید قتلوا فی سبیل الله صابرین محتسبین و اعتکاف سنت موکده است در رسول علیه السلام همیشه در آخر رمضان نشستی یکبار فوت کرده بود در شوال قضا کرد چند بار در دهی اول نشسته بود و چند بار در دهی آخر میانگی در آخر عمر در دهی آخر نشستی تا وفات یافت و گفت هر که یکروز اعتکاف نشیند برای خدای تعالی بگرداند خدای تعالی میان او و میان دوزخ سه خندق هر خندقی پانصد ساله راه علما گویند معتکف گیرنده در خداست یعنی من روا نمیگردانم تا حاجات من روانه شود خدای تعالی کریم است هر که او را گرفت او را محروم نگرداند و در اعتکاف گرد زن نگردد چنانچه خدای تعالی فرمود قوله تعالی وَلَا تُبَاشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ یعنی مساس نه کنید زنان را در حالی که معتکف باشید در مسجد بالمباشرة والقبلة والمعانقة واللمس والجماع عامدا او ناسیا چون در اعتکاف نشینی خود را مرده انگار و دست تصرف از همه چیز کوتاه گردان و بیرون نیائی که اعتکاف باطل گردد مگر برای حاجت انسانی یا برای حاجت شرعی چون نماز جنازه و نماز جمعه و اعتکاف بغیر مسجد روا نیست و در مسجد جمعه بهتر است و زن جای اعتکاف نشیند که نماز آنجا ادا میکند و در اعتکاف خاموش بودن مکروه است در تلاوت قرآن و ذکر سبحان مشغول باشد اگر حاجت فروختن و یا خریدن کالا باشد بیع در مسجد کند و کالا را در مسجد حاضر نکند که نه کار شود والله اعلم بالصواب

المجلس الثالث والعشرون فی فضیلة لیلة القدر

بسم اللہ الرحمن الرحیم عن جابر بن عبد اللہ رض عن حضرة الرسالة ص انه قال من قام لیلة القدر ایمانا
واحتسابا غفر له ما تقدم من ذنبه یعنی ہر کہ بپای دارد شب قدر را باعتقاد و امید ثواب آمرزیدہ شود
گناہان گذشتۂ او و بدانکہ شب قدر نیز شب بابرکت است و بارحمت و بہترین شبہا است ہیچ شبی بشب
قدر نرسد ان اللہ زین اللیالی بلیلة القدر یعنی ہر آئینہ خداتعالی زینت داد شبہا را بشب قدر و گفت ع افضل
اللیالی لیلة القدر یعنی بزرگترین از شبہای شب قدر است و گفت ع بہترین شبہا برای عبادت شب قدر
و ہولناک ترین شبہا شب گورست پس خوشی آنرا کہ کاری کند در بہترین شبہا برای ہولناک ترین شبہا
و گفت اگر خواہی کہ در گور ترا روشنائی باشد در تاریکی شب قدر بندگی کن و گفت ہر کہ زندہ دارد شب قدر را نہ
میرد دل او در روز قیامت و گفت شب قدر بہترین شبہاست ہر کہ زندہ دارد بیامرزد خداتعالی او را مردی
را در گور عذاب میکردند رسول ص بر سر آن گور رسید و گفت ای غافل چرا یک شب قدر زندہ نداشتی و گفت خداتعالے
بعزت و جلال من ہر کہ زندہ دارد شب قدر را بیامرزم گناہان او را نپرسم روز قیامت او را اندک و بسیار و نسوزم او را
آتش دوزخ و گفت گرامی دارید شب قدر را کہ او گرامی است نزدیک خداتعالی پس ہر کہ گرامی دارد شب قدر
را گرامی داشتہ است خداتعالی را و ہر کہ گرامی دارد خداتعالی را واجب شود او را بہشت و گفت ع دوست ترین
شبہا نزدیک خداتعالی شب قدر ہست و گفت ہر کہ زندہ دارد شب قدر مر او راست از ثواب بہر سالے ازان شب
عبادت صد سالہ و بدانکہ حقتعالی شب قدر را میان شبہای ماہ رمضان پنہان داشت برای آنکہ تا تو ہمہ شبہای
ماہ رمضان را زندہ داری و عاشق وار اورا طلب کنی کہ گفت رسول ص ہر کہ دریابد شب قدر را احرام کند خداتعالے
از آتش دوزخ ہفت اندام او را و ہر حاجتے کہ آن شب بخواہد از خداتعالی روا شود نزدیک علما شب قدر در ماہ
رمضان غیر معین است بلکہ در شبہای او گردندہ است و اخبار نیز مختلف وارد ست ابن مسعود رض از رسول ص پرسید یا
رسول اللہ شب قدر کدام است گفت بیست و ہفتم ماہ رمضان اخبار بسیار آمدہ و ابوسعید از رسول ص پرسید او
را گفت بیست و یکم امیر المومنین علی رض پرسید او را گفت بیست و سوم فاما در شب بیست و ہفتم ماہ رمضان اخبار بسیار
آمدہ است رسول ع گفت ہر کہ زندہ دارد شب بیست و ہفتم رمضان را ضمان بہشت او منم و گفت زندہ دارید شب
بیست و ہفتم رمضان را و غافل مباشید از وکہ ہر کہ زندہ دارد آن شب را بیابد از خداتعالی ثواب ہفتاد سالہ از
عبادت و گفت ہر کہ زندہ دارد شب بیست و ہفتم ماہ رمضان نبشتہ شود مر او را در نامۂ اعمال او ثواب عبادت بیست
و ہفت ہزار سال و بنا شود مر او را در بہشت بیست و ہفت ہزار قصر در ہر قصری چیزی باشد کہ در دل کسے نگذشتہ
باشد و بعضے محدثان میگویند کہ در شب بیست و ہفتم رمضان فضیلت است بغیر شب قدر مردے بر رسول ع
آمد و گفت یا رسول اللہ ص شب قدر کدام است رسول ص فرمود در اول شب رمضان گذشت آن
مرد غمناک شد و گفت یا رسول اللہ ص آن شب خفتہ از من گذشت رسول ص گفت شب بیست و
ہفتم را زندہ دارید بدان خدای کہ نفس محمد بید قدرت اوست ہر کہ زندہ دارد شب بیست و ہفتم

رمضان را بشمار ہر موی کہ در تن اوست ثواب حج و عمرہ و شہیدی و غازی در نامۂ اعمال او ثبت شود و مردے گفت
یا رسول اللہ شب قدر کی باشد گفت شب قدر گذشت فاما شب بیست و ہفتم رمضان زندہ دار کہ ثواب شب قدر
یابی و از شفاعت من بی نصیب نگردی بی بی عائشہ رض پرسید یا رسول اللہ ص شب قدر کی خواہد بود فرمود شب سیزدہم
ماہ رمضان من غمناک شدم از سبب عذر زنان کہ آن شب معذور بودم رسول ص گفت غمناک مشو اگر شب قدر
در نیابی شب بیست و ہفتم در خواہی یافت چون تو او را زندہ داری بسندہ است ترا توشہ است برای سفر قیامت
و بعضے محدثان گویند در ہر شب رمضان شب قدر یکبار باشد دران شب برکت ہر کب میشود برکت شب قدر ہر کہ آنرا
زندہ دارد چنانستے کہ زندہ داشتہ باشد شب قدر را چنانچہ امیر المومنین علی رض گفت یا رسول اللہ ص شب قدر کے خواہد
بود گفت شب نوزدہم گزشت امیر المومنین علی رض غمگین شد رسول ص گفت تو شب بیست و یکم زندہ دار تا ثواب
شب قدر یابی کہ سال گذشتہ شب قدر دران شب بود گفت ہر کہ زندہ دارد آن شبی را کہ در و شب قدر بود چنانستی کہ
زندہ داشتہ باشد شب قدر را و این قول امام اعظم است کہ در شبہای رمضان گردندہ باشد و نزد صاحبین در یک شب
معین است و در ماہ رمضان باتفاق است و آمدیم بتفسیر قولہ عز و جل اِنَّا اَنْزَلْنٰہُ فرستادیم آن را
انا جز حضرت عزت را نشاید کہ این لفظ با عظمت است بندہ کہ باشد کہ چنین گوید فرعون انا اللہ گفت در
آبش غرق کردند قولہ تعالی اِنَّا اَنْزَلْنٰہُ یعنے جبرئیل ع را ما فرستادیم یا قرآن را بدست جبرئیل ع گویند جبرئیل تمام
قرآن را یکبار بر فرشتگان سفرہ رسانید و آن شب قدر بود و از انجا اندک اندک فرود آورد و بعضے گویند در شب
برات بر سفرہ رسانید و در شب قدر بر رسول ص رسانید فِیْ لَیْلَةِ الْقَدْرِ در شب قدر یعنے آغاز فرود آمدن در شب قدر
بود معنے شب قدر ای شب تقدیر فرمانہای تقدیر در شب قدر میشود و حکم در شب برات و نزدیک بعضی شب قدر
شب برات یکے است و از برائے شرف این را شب قدر خوانند چنانچہ گوئی لفلان عند الامیر قدر ای
منزلة و جاہ و اختلاف است در وقت او بیشتر علما برانند کہ در دہہ آخر است چنانچہ رسول ص فرمود من کان
یتحریہا فلیتحرہا فی لیلة السابعة والعشرین و دلیل دوم کہ کلمہ ہی باز میگردد سوی شب قدر و آن بیست و ہفتم
کلمہ است و رسول ص فرمود طلب کنید او را در عشرۂ آخر و دلیل سوم آنست کہ لیلة القدر نہ حرف است و این را سہ
بار یاد کرد و نہ در سہ چون ضم کنی بیست و ہفت گردد تا ترا روشن گردد کہ شب قدر بیست و ہفتم است و این دلیل
موکد است لقولہ تعالی وَمَا اَدْرٰىکَ مَا لَیْلَةُ الْقَدْرِ و چہ دانی تو ای محمد ص کہ چیست شب قدر اے فضل شب
قدر چہ دانی جای کہ شب قدر رسول ص نداند غیری چگونہ داند قولہ تعالی لَیْلَةُ الْقَدْرِ خَیْرٌ مِّنْ اَلْفِ شَھْرٍ شب
قدر بہتر است از ہزار ماہ تخصیص این مدت ازان است کہ رسول ص گفت در بنی اسرائیل مردے بود کہ اسلحہ پوشیدے
ہزار ماہ در راہ خداتعالی غزا کردی مومنان را عجب آمد و کار خود اندک دیدند حق گفت شما را شب قدر دادیم
کہ آن شب بہتر است از ہزار ماہ و بعضی گویند کہ رسول ص حکایت عابدی کرد کہ ہزار ماہ بندگی کردہ بود یاران تمنا
کردند فرمان شد کہ این شب را زندہ دارید کہ بہتر است از ہزار ماہ کہ نباشد در و شب قدر قال علیہ السلام

من ادرک لیلة القدر رفع الله قدره یوم القیمة یعنی فرمود پیغمبر ص هر که دریافت شب قدر را بلند کند خدا تعالی
مرتبهٔ او را روز قیامت ونشانی شب قدر از رسول ص روایت کرده اند که آن شب نه سرد باشد نه گرم دلچه وسمعه بود و
بامداد آنکه آفتاب بر آید او را شعاع نبود و عبید بن عمر گفت که شب بیست وهفتم ماه رمضان در دریا بودم آب دریا
چشیدم که شیرین وگوارا بود اما فضیلت آن رسول ص فرمود که در شب قدر شیطان بیرون نیاید تا در بامداد و کسے را وسوسه
کردن نتواند وسحر هیچ ساحرے دران شب کار نکند وگفته اند که ملک مهتر سلیمان ع پانصد ماه راه بود وملک ذوالقرنین
پانصد ماه بود پس هر که این شب دریابد بهتر باشد از ملک مهتر سلیمان ع وذوالقرنین وقیل سمی بلیلة القدر لان
انزل فیه کتاب ذو قدر علی رسول الله ذی القدر لاجل امة ذات قدر **قوله تَنَزَّلُ الْمَلٰٓئِکَةُ** فرود می
آیند دران شب فرشتگان در آسمان دنیا تا در زمین رسول ص گفت که در شب قدر فرشتگان سکان سدرة المنتهی
فرود می آیند با جبرئیل ع وبا او می باشند لواها پس یک لوا را نصب کنند بر گور من ویک بر بیت المقدس ویک بر طور
سینا ویک در مسجد حرام ودر روی زمین میگردند بر هر مسلمانی از مرد وزن سلام میدهند مگر شراب خوار وخوک
خوار وبر زعفران آلوده **قوله وَالرُّوْحُ** بعضے گویند روح نام جبرئیل است وبعضے گویند نام فرشته است که
فرشتگان او را بجز شب قدر نمی بینند رسول ص گفت چون شب قدر شود جبرئیل ع با فرشتگان فرود آیند وسلام میدهند
مر هر مسلمانی را که استاده اند ونشسته خدا را یاد کنند وگفت در شب قدر چندان رحمت خدای تعالے بر بندگان
می بارد که بر کافران هم بر بعضے نصیب میرسد هر کرا دران سال اسلام روزی میشود برکت آن رحمت است
قوله تعالی فِیْهَا بِاِذْنِ رَبِّهِمْ اینکه درین شب قدر جبرئیل ع وارواح مومنان می آیند بفرمان پروردگار
مِنْ کُلِّ اَمْرٍ ای بکل امر قدره الله تعالی من اجل کل انسان قیل لا یلقون مؤمنا ولا مؤمنة
الا سلموا علیه الملٰئکة سلام هی ای ما هی الا سلامة ولا یقدر الله تعالی فیها الا السلامة والخیر
ویقضی فی غیرها وسلامة علی مطلع الفجر تا بر آمدن صبح مطلع بکسر اللام وفتحها بالفتح مصدر وبالکسر
موضع الطلوع ایزد تعالی پیغمبران را سلام داد سلام علی ابراهیم وسلام علی موسی وهارون وسلام
علی المرسلین وخواجهٔ کائنات را گفت در شب معراج السلام علیک ایها النبی ترا در هر شب قدر سلام مے
دهد ورسول ص گفت حق تعالی هر شب بندگان مومن را سلام دهد ای مومن هر که بخورد بیست وهفتم رمضان برنج
را با جغرات حق تعالی جمله گناهان او را بیامرزد اگرچه آمرزش او نخواهد ای مومن چند رکعت نماز درین شب باید
کرد که ثواب بسیار است رسول ص گفت هر که بگذارد چهار رکعت نماز درین شب بیست وهفتم رمضان در هر رکعتے
بعد فاتحه قدر یکبار واخلاص بیست وهفت بار بیرون آید از گناهان گوئی از مادر زاده باشد وبنا شود مر او را هر آیتے
که دران خوانده باشد قصری در بهشت درازی آن سی ساله راه پهنائی آن یکساله راه ودران خانه ها وقصرها وحوران
باشند که ندانند شمار آن کس مگر خدا تعالی او باشد روز قیامت زیر عرش وگفت هر که بگزارد در شب بیست وهفتم
ماه رمضان صد رکعت نماز بخواند در هر رکعتے بعد فاتحه قدر سه بار واخلاص ده بار ندا کند او را فرشته از زیر عرش یا ولی الله

ازسر

از سر گیر کار را که خدا تعالی ترا آمرزیده وبشمار هر رکعتے ثواب آزادی بنده یابد وحاجت او بر آید وگور پر نور گردد ودر روز
قیامت زیر سایهٔ عرش باشد ودر بهشت رسول ص گفت هر که بگزارد دو رکعت نماز در شب بیست وهفتم رمضان بخواند در
هر رکعتے بعد فاتحه قدر یکبار واخلاص سه بار بدهد خدا تعالی او را ثواب شب قدر وبپذیرد حق تعالی روزهٔ او وعطا کند
او را آنچه عطا کرده است مهتر ادریس ع ومهتر شعیب ع ومهتر ایوب ومهتر یونس ع ومهتر داؤد علیهم السلام را وبهر آیتے
شهرے در بهشت یابد وگفت هر که وقت سحر شب بیست وهفتم ماه رمضان چهار رکعت نماز کند در هر رکعتے
بعد فاتحه سه بار قدر واخلاص پنجاه بار بخواند بعد از سلام در سجده رود وجمیل ویکبار سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله
والله اکبر گوید بعد دعا کند هر مرادی که از حق تعالی بخواهد بیابد وآمرزیده شود وبآسانی در بهشت رود واز دنیا با ایمان
رود وگفت هر که شب بیست وهفتم رمضان به نیت نماز غسل کند آمرزیده شود پیش از آن که پای چپ شوید
وگفت هر که شب بیست وهفتم ماه مبارک رمضان هفت بار سورهٔ قدر بخواند ثواب شب قدر یابد وگفت ع هر که بخواند
در شب قدر صد بار اخلاص ودر میان آن سخن نگوید ثواب ده حج پذیرفته در نامهٔ اعمال او ثبت شود ودرین شب
بسیار گوید اللهم انک عفو تحب العفو فاعف عنی یا غفور یا غفور یا غفور والله اعلم بالصواب

المجلس الرابع والعشرون فی فضیلة الشوال وذی القعدة وصلوتهما وصومهما

بسم الله الرحمن الرحیم عن انس بن مالک رض عن النبی ص انه قال من صام ستا من الشوال امنه
الله تعالی من السلاسل والاغلال یعنی هر که شش روز از شوال روزه دارد ایمن کند خدا تعالی او را از سلاسلها
وغلها بدانکه ای مومن ماه شوال یکے از ماههای حج است کما قال الله تعالی **اَلْحَجُّ اَشْهُرٌ مَّعْلُوْمٰتٌ** وآن
شوال وذی قعده وذی الحجه ومتصل ماه رمضان است وفضیلت بسیار دارد ورسول ص گفت بر شما باد که خود را پلید نکنید
در شوال که تن شما پاک شده است در ماه مبارک رمضان وگفت هر که در ماه شوال خود را از معصیتها نگهدارد حلال
شود بر وبهشت یعنی در شوال فسق وفجور عام میشود پس هر که خود را درین ماه نگهدارد هر آئینه او را بهشت حلال شود و
گفت ع هر که بعد رمضان شش روزه از شوال بدارد چنانستی که تمام سال روزه داشته باشد واین حدیث خواجهٔ
کائنات بحکم نص گفته که مَنْ جَآءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهٗ عَشْرُ اَمْثَالِهَا یعنی هر که آورد نیکی پس او راست ده چندان از یک ماه
ثواب ده ماه یابد باقی در سال دو ماه ماند شش روز از شوال روزه دارد در شش روز شصت باشد وآن دو ماه است
وگفت هر که شش روز از شوال روزه دارد بنویسانند خدا تعالی در نامهٔ اعمال او بشمار هر روزی ثواب عبادت
هزار روز وگفت ع من صام ستة ایام متوالیات من الشوال متصل بشهر رمضان کان له افضل
من عبادة ست مائة الف سنة وهدی الف بدنة وعتق ست مائة الف رقبة وگفت ع هر که
شش روز از شوال روزه دارد وشهوت طعام بشکند حق تعالی بر او آتش حرام گرداند امیر المومنین علی ع گفت قوم
مهتر لوط ع روز شنبه نگونسار شدند وهلاک گشتند وآن روز اول شوال بود وهلاکت اصحاب اخدود روز یکشنبه بود

آن ہم روز اول شوال بود و قوم مہتر نوح در روز دوشنبہ غرق شدند آن ہم روز اول شوال بود و فرعون و لشکر او روز سہ شنبہ غرق شدند آنہم اول روز شوال بود و قوم عاد بباد در روز چہار شنبہ ہلاک شدند آن ہم اول از شوال بود و عذاب بر قوم مہتر صالح روز پنجشنبہ بود آن ہم اول روز از شوال بود و فارغ شد حقتعالی از آفرینش آسمان و زمین و عرش و کرسی و لوح و قلم و بہشت و دوزخ روز جمعہ و آنہم روز اول از شوال بود و گفت ہر کہ شش روز از شوال روزہ دارد نوشتہ شود در نامۂ اعمال او ثواب ہمت امت محمد و در بہشت رفیق شود با امیر المومنین حمزہ و گفت ہر کہ شش روز از شوال بدارد او از گرسنگی و تشنگی روز قیامت ایمن گردد و گفت ہر کہ بدارد شش روزہ از شوال ثواب چہل شہید از شہیدان بدر یابد و نزدیک بعضے این شش روز متفرق بدارد و نزد بعضے متصل و بہتر متصل داشتن است و گفت ہر کہ شبہای این روز بپای دارد چنانستی کہ شش ہزار سال روزہ داشتہ باشد و گفت ہر کہ بدارد شش روزۂ شوال بر آوردہ شود برای او در بہشت ہشت صد ہزار شہر از یاقوت سرخ و در ہر شہرے بہ باشند چیزے کہ در ہیچ دلے نگذشتہ باشد و ہیچ چشمے ندیدہ باشد و ہیچ گوشے نشنیدہ باشد و ندا کند مر او را فرشتہ از آسمان بشارت مر ترا باد کہ خدائتعالی ترا بیامرزید و گفت اگر دارندۂ این شش روزہ دران سال بمیرد شہید مردہ باشد و گفت ہر کہ بدارد شش روزہ از شوال باول روزہ خدائتعالی بیامرزد چہل سال گناہان او و بیاید چہل حور و نامہ بدست راست یابد و بپوشاند او را خدائتعالی ہفتاد حلہ و در روزۂ دوم عطا کند او را خدائتعالی ثواب ہفتاد حج و عمرہ و در روزۂ سوم ثواب صد ہزار شہید و شفاعت کند دویست ہزار امت محمد و زیارت کند گور او را ہر روز صد ہزار فرشتہ و بنویسند برای او حسنات و در روزۂ چہارم ہفتاد حاجت روا گرداند از دنیا و عقبے و در روزۂ پنجم مستجاب کند دعای او را و بیامرزد گناہان او و در روزۂ ششم بنویساند خدائتعالی مر او را ثواب شصت ہزار روزہ و رسول گفت ہر کہ اول شب و اول روز از شوال چہار رکعت نماز کند در ہر رکعتے بعد فاتحہ اخلاص بیست و یکبار بخواند بکشاید خدائتعالے برای او ہشت در بہشت و ہفت در دوزخ بروی بستہ گردد و نمیرد تا جای خود در بہشت نہ بیند و گفت ہر کہ بگزارد در ماہ شوال ہشت رکعت در شبی و یا روزی بخواند در ہر رکعتے بعد فاتحہ اخلاص بیست و پنج بار بعد سلام ہفتاد بار سبحان اللہ و ہفتاد بار درود بگوید بکشاید خدائتعالی او را درہای حکمت در دل او و روان کند بر زبان او و سر از سجدہ بر ندارد کہ خدائتعالی او را بیامرزد و اگر بمیرد آمرزیدہ شود و بہر آیتی در بہشت درختہا یابد اگر سوار زیر یک درخت آن صد سال براند بیرون نیاید و این نماز آزادگان خوانند اما چند سخنے در فضیلت ماہ ذی قعدہ ہم بشنو رسول گفت اکرموا ذا القعدة فانہ اول من شہور الحرام و گفت غنیمت دانید روزہ ہای ذی قعدہ را ہر کہ یک روز از ان در عبادت بگذراند بہتر است او را از عبادت ہزار سال و گفت من صام یوما من ذی القعدة کتب اللہ لہ بکل ساعة منہ ثواب حج مقبولة و بکل نفس یتنفسہ الصائم ثواب عتق رقبة یعنی ہر کہ روزہ دارد یک روز از ذی قعدہ بنویسد خدائتعالی برای او بہر ساعتے از و ثواب حج قبول کردہ شدہ و بہر دم کہ بر آرد او را از روزہ دار ثواب آزادی بندہ و گفت روز دوشنبہ ذی القعدہ بہتر است از عبادت

دو ہزار سال و گفت اول شب و اول روز ذی قعدہ چہار رکعت نماز کند در ہر رکعتے بعد فاتحہ بیست و سہ بار اخلاص بخواند رسول گفت ہر کہ این نماز بگزارد بنا فرماید خدائتعالی در بہشت صد و ہشتاد و چہار ہزار قصر از یاقوت سرخ و در ہر قصری صد و ہشتاد و چہار ہزار خانہ در ہر خانہ صد و ہشتاد و چہار ہزار تخت بر ہر تختی حوری باشد کہ پیش او آفتاب و مہتاب کلوخی نماید رسول گفت ہر کہ بگزارد ہر شب ذی قعدہ دو رکعت نماز در ہر رکعتے بعد فاتحہ اخلاص سہ بار بخواند ہر شبے ثواب شہیدے و حجی در نامۂ اعمال او ثبت شود و گفت علیہ السلام ہر کہ بگزارد ہر جمعہ ذی قعدہ چہار رکعت نماز بخواند در ہر رکعتی بعد فاتحہ اخلاص بیست و یکبار بنویساند خدائتعالی در دیوان او خیرات و ثواب یک حج مقبول و رسول گفت ہر کہ بگزارد شب بیست ذی قعدہ صد رکعت نماز بخواند در ہر رکعتی بعد فاتحہ اخلاص دہ بار بدان خدای کہ جان محمد بامر اوست کہ بیامرزد خدائتعالی جملہ گناہان او را بزرگ و خورد و آشکار او پنہان و دہ ہزار قصر در بہشت بیابد در ہر قصری چہار در پہنائی ہر دری پانصد سالہ و طول ہر درے دو ہزار سال راہ از دری تا بدری ہفتاد ہزار سال راہ و بخوراند او را شراب طہور بدانکہ ای مومن شراب طہور در نص مذکور است چنانچہ خدائتعالی میفرماید وَسَقٰهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُوْرًا از یُوْفُوْنَ تا مَشْكُوْرًا در شان امیر المومنین علی است و ساقی دہ اند مہتر موسے و مہتر ابراہیم و مالک مصطفے و صدیق و امیر المومنین عمر خطاب امیر المومنین عثمان ذی النورین و امیر المومنین علی و حور العین و حضرت رب العلمین مہتر موسے ساقی بنی اسرائیل وَاِذِ اسْتَسْقٰى مُوْسٰى لِقَوْمِهٖ مہتر ابراہیم ساقی زمین یُسْقٰى بِمَاءٍ وَّاحِدٍ مالک ساقی دوزخیان یُسْقٰى مِنْ مَّاءٍ صَدِيْدٍ مصطفے ساقی امتان اِنَّآ اَعْطَيْنٰكَ الْكَوْثَرَ امیر المومنین صدیق رض ساقی متقیان امیر المومنین عمر رض ساقی محبان امیر المومنین عثمان رض ساقی زاہدان امیر المومنین علی رض ساقی عالمان و حوران ساقی عارفان و خدائتعالی ساقی عاصیان است کہ تائب رفتہ باشند آرے درین چہ حکمت ست کہ حقتعالی ساقی عاصیان است زیرا کہ ہر گروہے بضاعت دارند و بران بضاعت می نازند زاہدان بزہد عارفان بمعرفت عالمان بعلم عاصیان برحمت رحمن نازند چون شراب خورند مست شوند سست شوند و چون سست گردند والہ شوند و چون والہ مشتاق شوند و چون مشتاق گردند حجاب از پیش چشم ایشان دور کنند دیدار مولے بیچون و بیچگون ببینند و شراب خورند وَسَقٰهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُوْرًا بدانکہ ای مومن شراب ہفدہ است سہ در دنیا و چہار در دوزخ و دہ در بہشت اما سہ در دنیا آب و می و جلاب اما چہار در دوزخ حمیم و قطران و ما مہین و ما صدید و حمیم کافران خورند خلود بلا خروج و قطران مشرکان خورند عذاب بلا راحت و ما مہین و ما صدید منافقان خورند قطعة بلا وصلة و ما و صدید جہودان خورند و حجاب بلا رویت و اما آن دہ کہ در بہشت باشند یکے ما غیر آسن دوم لبن سوم خمر چہارم عسل پنجم زنجبیل ششم سلسبیل ہفتم رحیق ہشتم تسنیم نہم شراب کافور دہم شراب طہور وَسَقٰهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُوْرًا ما غیر آسن متقیان خورند لبن زاہدان خورند خمر سخیان خورند عسل عالمان خورند زنجبیل عارفان خورند سلسبیل محبان خورند رحیق شہیدان

خورند تسنیم مشتاقان خورند کافور پیغمبران خورند طهور عاصیان خورند چون مار غیر آرسن متقیان خورند خلودی بود خسر و خمر
وچون لبن خورند قوت بود ضعف نه چون خمر خورند شادی بود غم نه چون سلسبیل خورند جوانی بود پیری نی چون رحیق خورند
زندگانی بود مرگ نی وچون تسنیم خورند صحت بود بیماری نی وچون کافور خورند وصلت بود قطعیت نه چون طهور خورند دیدار
بود حجاب نه وَسَقٰهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُوْرًا یعنی بنوشاند ایشانرا پروردگار ایشان شراب پاک وسقی در قرآن هفت وجه
بود سقی حاجت وقدرت وعبرت وحسبت ومثوبت وعقوبت وکرامت سقی حاجت وَاِذِ اسْتَسْقٰی مُوْسٰی لِقَوْمِهٖ
سقی قدرت یُسْقٰی بِمَاءٍ وَّاحِدٍ سقی عبرت وَاِنَّ لَکُمْ فِی الْاَنْعَامِ لَعِبْرَةً نُسْقِیْکُمْ سقی حسبت سَقٰی لَهُمْ ثُمَّ تَوَلّٰی
اِلَی الظِّلِّ وسقی مثوبت یُسْقَوْنَ مِنْ رَّحِیْقٍ مَّخْتُوْمٍ وسقی عقوبت یُسْقٰی مِنْ مَّاءٍ صَدِیْدٍ سقی کرامت
وَسَقٰهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُوْرًا احق تعالیٰ از فضل خود یاد کرد فَوَقٰهُمُ اللّٰهُ شَرَّ ذٰلِکَ الْیَوْمِ وَلَقّٰهُمْ نَضْرَةً وَّسُرُوْرًا
جَزٰاهُمْ بِمَا صَبَرُوْا جَنَّةً وَّحَرِیْرًا فَوَقٰهُمُ اللّٰهُ شَرَّ ذٰلِکَ الْیَوْمِ الْعَذَاب فی جزاهم الثواب وسقاهم الشراب
ولقیهم بلا حجاب فوقهم الشرور وجزاهم السرور وسقاهم الشراب لقیهم بلا حجاب فوقهم الشرور
وجزاهم السرور وسقاهم الطهور وکفاهم الجبار فی دار القرار علی صافات الانهار تحت الظل والاشجار
من الشراب الانس والافتخار وسقاهم الملک الدیان فی دار الجنان من الروح والریحان بکاس
الامتنان من الشراب الرضوان وسقاهم الملک الغفور فی دار السرور علی بساط النور بین الریاض
المسک والکافور من شراب الطهور عزیز من ساقی توکیست جبرئیل باامانت نه میکائیل بامکانت نه اسرافیل
باعظمت نه عزرائیل باهیبت نه پس که بود وسقاهم ربهم شرابا طهورا وسقیهم سبیل هم وسقاهم الکهم
وسقاهم مولاهم بنده من ترا دو شراب است شراب تسنیم وشراب نسیم در دار فنا وآن دم است وآن را
باز ستانم پس آنرا اعتبار نه وشراب تسنیم در بهشت است که آنرا زوال نه وسقاهم ربهم شرابا طهورا ومجلس
گاه است که آنرا حظیرۀ نور گویند شراب است که آنرا طهور گویند ساقی است که آنرا ملک غفور گویند مجلس گاه است
که آنرا مقام خلیل گویند شراب است که آنرا سلسبیل گویند ساقی است که آنرا رب جلیل گویند مجلسگاه است که
آنرا تسنیم گویند شراب است که آنرا نسیم گویند ساقی است که آنرا رب کریم گویند وسقاهم ربهم شرابا طهورا والله اعلم بالصواب

المجلس الخامس والعشرون فی فضیلة ذی الحجة

بسم الله الرحمن الرحیم عن ابی درداء عن حضرت الرسالة انه قال بمکة عام الفتح ایها الناس
ان الله اکرمکم شهر ذی الحجة فاکثروا عن تعظیم الله تعالیٰ فاذکروا الله فیه قاعدا وقائما وماشیا
وراکبا فی کل وقت وساعة یعنی کرم کرد خدا تعالیٰ شمارا بماه ذی الحجه پس بسیار نگهدارید تعظیم او را ویاد
کنید خدا را در نشسته وایستاده وپیاده وسوار ودر هر وقتی وساعتی ذی الحجه را ازان ذی الحجه خوانند که وجوب
ادای حج درست وبزرگی این ماه ازانست که در وسه روز معظم تر است ترویه وعرفه وروز نحر بعد ازان سه روز

متبرکه که دران ایام تشریق است هر کار نیک که درین ماه کنی ثواب آن بیشتر است خاصه که ده اول وگفت علیه
السلام ما من ایام احب الی الله ان یتعبد فیها من ایام العشر ذی الحجة ان الصوم فیها یعدل صیام سنة و
قیام لیلة منها یعدل لیلة القدر فاکثروا فیهن التحمید والتسبیح والتهلیل والتکبیر یعنی اینست از روزها ی دوست
تر بسوی خدا تعالیٰ اینکه بندگی کرده شود دران از روزهای دهه ذی الحجه هر آئینه روزهٔ یک روز برابر باشد روزه های
یکسال را وایستادن یکشب ازان برابر باشد شب قدر را پس بسیار کنید دران روزها تحمید وتسبیح وتهلیل وتکبیر و
گفت هر که اول روزهٔ ذی الحجه بدارد چنانستی که عبادت کرده باشد خدا را هزار سال واگر دوم روزه دارد چنانستی که غزا
کرده باشد در راه خدا تعالیٰ دو هزار سال یک ساعت آسوده نه باشد واگر سوم روزه دارد چنانستی که سه هزار برده
آزاد کرده باشد در راه خدا تعالیٰ از فرزندان مهتر اسمعیل ع واگر چهارم روز روزه دارد چنانستی که پنج هزار برهنه را جامه
پوشانیده باشد واگر ششم روز روزه بدارد چنانستی که شش هزار بار شهید شده باشد واگر هفتم روز روزه بدارد چنانستی
که هفت درهای دوزخ بر خود مسمار کرده باشد وگفت علیه السلام هر که اول روز از ذی الحجه روزه دارد چنانستی که سی
وشش هزار قرآن خوانده باشد واگر دوم روز روزه دارد ثواب بیست وچهار حج یابد واگر سوم روز روزه بدارد از آسمان
فرشته ندا کند ای بندهٔ خدا آمرزیده شدی بشارت باد مر ترا اگر روز چهارم وپنجم روزه دارد ثواب پنجاه هزار سال
در نامهٔ اعمال او ثبت گردد چون ششم روز روزه دارد ثواب شش صد هزار پیغمبران در نامهٔ اعمال او نویسند واگر
هفتم روز روزه دارد ثواب هفتاد هزار فرشته مقرب یابد وگفت علیه السلام هر که یکروز از ذی الحجه روزه بدارد
دور شود آتش ازو پانصد سال راه وگفت هر که صدقه دهد در دهه ذی الحجه برائت یابد از آتش دوزخ وگفت
هر که قرآن خواند در دههٔ ذی الحجه بهر حرفی وزن کوه احد مزد یابد گوئی آن مقدار زر در راه خدا تعالیٰ صدقه داده
باشد وگفت هر که تسبیح گوید در دههٔ ذی الحجه بهر تسبیحی در بهشت قصرے برای او بنا شود وگفت هر که روزه
دارد در دههٔ ذی الحجه بهر روزه ثواب سالی یابد وبهر روزه بنا کرده شود مر او را در بهشت شهری ومر او را است
نزدیک افطار ثواب شصت شهید وبرنی دهد خدا تعالیٰ بهر روزه هزار حور وگفت مردے را که دهه ذی الحجه را
روزه داشتی که مر ترا است بهر روزه ازان ثواب صد برده وثواب قربانی صد شتر وثواب غزا بر صد اسپ و
گفت علیه السلام من صام عشر ذی الحجة اعطاه الله ثواب من حج واعتمر تلک السنة یعنی هر که روزه
دارد دهه ذی الحجه بدهد او را خدا تعالیٰ ثواب آن کس که حج کند وعمره گذارد آن سال ونبشته شود مر او را
بهر روزه عبادت پیغمبرے وبیرون آید از گناهان گوئی از مادر زاده واگر درین روزها بمیرد شهید مرده باشد
وگفت هر که زنده دارد شبے از شبهای عشرهٔ ذی الحجه چنانستی که زنده داشته باشد شب قدر را وگفت
هر که دست باز دارد از گناهے برائے تعظیم ذی الحجه بهر ساعتی از ساعات ذی الحجه نبشته شود مر
او را ثواب صد شهید که در راه خدای تعالیٰ جانبازی کرده باشند وگفت علیه السلام شب معراج
مردے را در دوزخ دیدم خواستم که او را شفاعت کنم فرمان شد او را شفاعت مکن او حشمت

نداشتی ماه ذی الحجه را و گفت ؐ در بهشت قصری دیدم از دیدن آن مرا عجب آمد پرسیدم این سرای کیست گفت
برای کسی است که روزهٔ ذی الحجه بدارد اگرچه یکروزه و گفت من احیی لیلة من لیالی عشر ذی الحجة فکانما عبد
الله عبادة من حج او اعتمر فی تلک السنة ومن صلّی فیها رکعتین فقد تقرب الی الله بعمل الصدیقین
ومن صام فیها یومًا فکانما عبد الله عبادة الملائکة ومن سبح الله عز وجل فیها وحلله وحمده کان
قد لحق بتسبیح الملئکة ومن تصدق فیها صدقة فله عند الله اجر عظیم یعنی هر که زنده دارد شبی از شبهای
دهه ذی الحجه پس گویا که بندگی کرد خدا را بندگی آنکس که حج کرد و عمره کرد دران سال و هر که دران دو رکعت نماز کرد
پس تحقیق نزدیکی کرد بسوی خدائتعالی بعمل صدیقان و هر که روزه دارد دران یک روز پس گویا که بندگی کرد خدا را
بندگی فرشتگان و هر که تسبیح کرد خدا را دران و تهلیل خواند او را و حمد خواند او را باشد که تحقیق لاحق شد به تسبیح فرشتگان و
هر که صدقه کرد دران یک صدقه پس برای اوست نزدیک خدا ثواب بزرگ چند نمازی که درین ماه آمده است
باید که گزارد و گفت هر که بگذارد اول شب و اول روز از ذی الحجه چهارگان رکعت نماز بخواند و در هر رکعتی بعد فاتحه
اخلاص بیست و پنج بار بنویساند خدائتعالی در نامه اعمال او عبادت پنجهزار سال و از دنیا بیرون نیاید تا جای خود در
بهشت نه بیند و گفت ؐ هر که بگزارد هر شب در دهه ذی الحجه بعد وتر دو رکعت نماز بخواند بعد فاتحه کوثر یکبار و اخلاص سه
بار بردارد خدائتعالی نماز او در علیین و بنویساند بهر موی که در اندام اوست دو هزار نیکی و چنانستی که صدقه داده باشد
هزار دینار و آزاد کرده باشد هفت برده و گفت ؑ هر که بگزارد در روزهای دهه ذی الحجه شب آدینه شش رکعت نماز بخواند
در هر رکعتی بعد فاتحه اخلاص پانزده پانزده بار بعد سلام ده بار گوید لا اله الا الله الملک الحق المبین ده ده بار
درود فرستد حساب بکند خدائتعالی از ان بنده بآسانی و گوئی آزاد کرده باشد صد برده و فرود آیند بر و بوقت
مرگ فرشتگان از آسمان هفتم و بشارت دهند او را به بهشت و خبر کنند او را که خدائتعالی از تو خوشنود است
و گفت ؐ هر که بگزارد در روزهای ده ذی الحجه ده رکعت نماز بخواند در هر رکعتی بعد فاتحه اخلاص سه بار بنویسد خدای
تعالی بنام او بعدد هر حاجی و معتمری و مرده و زنده یکی نیکی و بشمار آن دور کند از وی بدی و رسول ؐ گفت هر که بگزارد
در هر جمعه ذی الحجه چهار رکعت نماز بخواند در هر رکعت بعد فاتحه اخلاص بیست و هفت بار بنویساند خدائتعالے
در نامه اعمال او ثواب صد حج و عمره و نمازی که اول روز محرم گفته شده است در آخر روز ذی الحجه نیز بگزارد و آخر
روز ذی الحجه و اول روز محرم روزه بدارد که پیغمبر ؐ گفت ثواب تمام سال روزه یابد و پنجاه ساله گناهان او بیامرزد
و بروایتی شصت ساله گناهان مکفر شوند و رسول ؐ گفت هر که اول روز ذی الحجه بعد از بامداد صد بار بگوید لا اله الا الله
وحده لا شریک له له الملک وله الحمد یحیی ویمیت وهو حی لا یموت ابدا ابیدا بیده الخیر وهو علی کل شیٔ قدیر
یعنی نیست هیچ معبودی بجز خدا که یگانه است نیست شریک او را و برای اوست ملک و حمد زنده دارد و میراند و او زنده
است که نمیرد هرگز بدست اوست نیکی و او بر همه چیز قادر است بنویساند خدائتعالی در اعمال او هشتاد هزار درجه نیکی و دور
کند از و هشتاد هزار بدی و برآرد برای او هشتاد هزار درجه و هر که بگوید روز دوم ذی الحجه صد بار اشهد ان لا اله الا

الله وحده لا شریک له الها واحدا احدا صمدا فردا وترا لم یتخذ صاحبة ولا ولدا بنویساند خدائتعالی در نامهٔ
اعمال او بیست هزار نیکی دور کند از و صد و بیست هزار بدی و برآرد برای او صد و بیست هزار درجه هر که بگوید
روز سوم از دهه ذی الحجه صد بار اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له احدا صمدا لم یلد ولم یولد ولم
یکن له کفوا احد بنویساند خدائتعالی در نامهٔ اعمال او دویست هزار نیکی و دور کند از و دویست هزار بدی و بر
آرد برای او در بهشت دویست هزار درجه و هر که بگوید روز چهارم صد بار اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک
له تا قدیر بنویساند حقتعالی در نامهٔ اعمال او دویست هزار نیکی و دور کند از وی آن مقدار بدی و برآرد برای او آن مقدار
درجه و هر که بگوید پنجم روز ذی الحجه صد بار حسبی الله وکفی سمع الله لمن دعا لیس وراء الله المنتهی سبحان من لم
یزل رباً رحیما بنویساند خدائتعالی در نامهٔ اعمال او سی صد بار نیکی و دور کند از وی آن مقدار بدی و برآرد همان قدر
درجه بعده ششم روز از سر گیرد هر روز دو چندان ثواب یابد و روز عید فرشته ندا کند یا ولی الله از سر گیر کار را که خدای تعالی
ترا آمرزیده و بشمار هر موی که روز عید نماز گزارد ده هزار نیکی در نامهٔ اعمال او ثبت گردد و گفت هر که بخواند در روزهای
دیگر ندا باشد او را از آتش و نزدیک بعضی محدثان در روزهای دیگر ذی الحجه و نزد بعضے در روزهای تمام سال الیومن کان
میکن و امید بر خدائتعالی میدارد و هر که امید نه کند او دوزخی باشد چنانچه حضرت عزت فرمود اِنَّ الَّذِیْنَ لَا یَرْجُوْنَ لِقَآ
ءَنَا وَرَضُوْا بِالْحَیٰوةِ الدُّنْیَا وَاطْمَاَنُّوْا بِهَا وَالَّذِیْنَ هُمْ عَنْ اٰیٰتِنَا غَافِلُوْنَ اُولٰٓئِکَ مَاْوٰهُمُ النَّارُ بِمَا کَانُوْا یَکْسِبُوْنَ
یعنی هر آئینه آنانکه امید ندارند ملاقات ما را و خوشنود شده اند بر زندگانی دنیا و آرام گرفته اند بآن و آنان که از نشانهای
ما بیخبر اند این جماعت جای ایشان آتش است بسبب آنچه عمل میکردند لقا رنا نزدیک بعضے دیدار است و
نزد بعضے ثواب است بالحیٰوة الدنیا نزدیک بعضے زندگانی و نزد بعضی نکل است والله اعلم بالصواب

المجلس السادس والعشرون فی فضیلة الترویة وما یلیق بها

بسم الله الرحمٰن الرحیم عن ابی ذر الغفاری رضی الله عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من صام
یوم الترویة فکانما عبد الله اثنی عشر الف سنة یعنی هر که روزهٔ ترویه بدارد پس چنانستی که بندگی کرده باشد
خدای عز و جل را دوازده هزار سال بدانکه ترویه را از ان ترویه گویند که مهتر خلیل الله برای ذبح مهتر اسمٰعیل ؑ درین
شب خواب دیده بود و این شب با برکت است رسول ؐ گفت من احیا لیلة الترویة وجبت له الجنة هر که زنده
دارد شب ترویه را واجب شود مر او را بهشت و گفت هر که زنده دارد شب ترویهٔ ماه ذی الحجه را چنانستی که
دریافته باشد شب قدر را و گفت هر که زنده دارد شب ترویه را بهر ساعتی مر او را است ثواب مجاهد که جهاد میکند
در راه خدائتعالی و بگشاید گور او را هفتاد دری از بهشت و گفت ؐ هر که بگذارد شب ترویه شانزده رکعت نماز بخواند
در هر رکعتی بعد از فاتحه آیة الکرسی یکبار و اخلاص پانزده بار عطا کند خدائتعالی مر او را بهر رکعتی ثواب شهیدی و بنا
کرده شود مر او را بهر سورتی که خوانده است دران نماز قصری در بهشت و نوشته شود مر او را ثواب عبادت شانزده هزار

سال که شب به قیام و روز بصیام گذرانیده باشد و گفت ص هر که بگزارد شب ترویه دو رکعت نماز بخواند در هر رکعتی بعد فاتحه اخلاص صد بار بدان خدای که جان محمد بامر اوست از گناهان چنان بیرون رود گوئی آن زمان از مادر زاده و مر او راست بهر اخلاص ثواب حجی و عمره و ثواب آزادی بنده و مزد غازی و اجر شهیدی و بنا کرده شود مر او را بهر آیتی در بهشت قصری و در هر قصری پانصد خانه و در هر خانه تختی و بر هر تختی حوری باشد و گفت هر که روزه دارد دهشتم ماه ذی الحجه واجب میشود او را رضوان اکبر و گفت ص هر که روزه دارد ترویه را و از زبان ناگفتنی نگوید واجب شود بر خدائتعالی آنکه در آرد او را در بهشت و گفت ص هر که بدارد روزهٔ ترویه مر او راست بهر ساعتی از آن ثواب عبادت صد ساله و هر بار که آن روزه دارد دمی زند بهر دمی ثواب تیری یابد که در راه خدائتعالی زند و یک تیر را ثواب چندان است که من نتوانم شمرد و گفت ص هر که بگزارد در روز ترویه شش رکعت نماز بخواند در رکعت اول بعد فاتحه والعصر و در دوم لایلٰف و در سوم کافرون و در چهارم نصر و در پنجم فلق و در ششم ناس و دو رکعت دیگر بگزارد و بخواند در هر رکعتی بعد فاتحه اخلاص سه بار اگر همه خلائق جمع شوند ثواب آن نتوانند شمرد و گفت ص هر که بگزارد در روز ترویه چهار رکعت بخواند در هر رکعتی بعد فاتحه اخلاص بیست و پنج بار بعد سلام هفتاد بار بگوید استغفر الله العظیم الذی لا اله الا هو الحی القیوم واتوب الیه یعنی بخشش میخواهم از خدا آنکه نیست معبودی بجز او زنده قائم است و توبه میکنم بسوی او و هفتاد بار درود و سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله تا عظیم گوید هشتاد بار سورهٔ اخلاص بخواند نباشد میان او و میان بهشت پرده مگر مرگ و بیابد صد هزار ساله عبادت را و هنوز از انجا برنخیزد که آمرزیده شود و هر حاجتی که از خدائتعالی بخواهد روا شود گرداند و نمیرد تا جای خویش در بهشت نه بیند و اگر دران سال بمیرد شهید مرده باشد و گفت ص هر که روز ترویه روزه دارد و دران روز خود را از گناهان نگهدارد ضمان او در بهشت منم مردی بر رسول ص آمد و گفت یا رسول الله من از دوزخ سخت ترسانم فرمود اگر از دوزخ میترسی روزهٔ ترویه بدار گفت یا رسول الله اگر روزهٔ ترویه بدارم از دوزخ خلاص یابم گفت بدان خدای که نفس محمد ص بید قدرت اوست هر که روز ترویه روزه دارد پوست و گوشت و مغز و استخوان او بر آتش دوزخ حرام شود و گفت ص روز ترویه کشنده است بسوی بهشت و ایزد تعالی در ماه ذیقعده و دهه ذی الحجه برکتی عظیم داده است برای تعظیم داشتن چهلهٔ آن مهتر موسی ع کتاب یافت چنانچه حضرت عزت خبر کرد پیغمبر را **قوله عز و جل** وَوَاعَدْنَا مُوسٰى ثَلٰثِيْنَ لَيْلَةً یعنی وعده کردیم با موسی ع را سی شب خداوند تعالی موسی را وعده دادن کتاب داد چون فرعون را غرق کرد و قوم مهتر موسی ع بسلامت ماندند بتحقیق آن وعده را فرمود در آمدن بطور و بسپردن کتاب و گفت وعده دادیم ما موسی را بدادن کتاب بسی شب و تمام کردیم آن وعده بده روز دیگر و آنچنان بود که او را وعدهٔ سی روز بود و درین سی روز هیچ نخورد روزه پیوسته داشت چون بمیقات رسید مسواک کرد فرمان رسید که یا موسی ع مسواک چرا کردی اما علمت ان خلوف فم الصائم اطیب عند الله من ریح المسک بفرمودش روزه داشتن ده روز دیگر و این دلیل مذهب شافعی است که بمذهب ای روزه دار را مکروه است مسواک کردن ولیکن گناه نیست که آنرا بدندان بمالند

اما عندنا السواک لا یذهب الخلوف ولکن یزیل النکهة الکریهة یعنی نزدیک ما مسواک دور نکند بوی را ولیکن دور کند بوی بد را و قیل که وعدهٔ خود چهل شبانه روز بود ماه ذیقعده و عشرهٔ ذی الحجه **قوله** ثلثین اخبار است از ماه ذی قعده وَاَتْمَمْنٰهَا بِعَشْرٍ از ذی الحجه فتم میقات ربه اربعین لیلة ای مومن این چهله از دست مگذار که درین چهله برکت بسیار است رسول ص گفت هر که در مدت عمر خود یکبار چهله برادرم موسی ع نشیند آتش دوزخ او را حرام گردد و درین چهله تاثیر بلیغ است حقتعالی گفت خمرت طینة آدم بیدی اربعین صباحا یعنی خمیر کردم گل آدم ع را بدست خود چهل روز فرزند در شکم مادر چهل گان روز از صفتی به صفتی دیگر میگردد رسول ص گفت هر که چهل روز از برای خدائتعالی عبادت کند حقتعالی او را بدرجهٔ اولیا رساند و گفت هر که چهل روز صبح زنده دارد برای خدائتعالی دریای علم و حکمت در دل او بکشاید و از زبان او جاری گرداند و گفت ص رسول ص چون چهل شب در وادی حرا مشغول بودم جبرئیل ع فرمان نبوت بمن رسانید پس دست از چهله مدار که در وی فضل بسیار است والله اعلم بالصواب

المجلس السابع والعشرون فی فضیلة العرفة وصلوٰتها

بسم الله الرحمٰن الرحیم عن ابی هریرة رض انه قال قال رسول الله اکرموا یوم العرفة بانه عند الله مکرم یعنی گرامی دارید روز عرفه را پس بدرستی نزدیک خدائتعالی گرامی داشته شده است عرفه را از آن عرفه خوانند که مهتر خلیل الله را تحقیق کردن خواب برای ذبح مهتر اسمٰعیل ع دران شب بود بدانکه ای مومن روز عرفه و شب عرفه را بزرگی بسیار است پیغمبر فرمود من احیا لیلة العرفة فهو من عتقاء الله تعالی یعنی هر که زنده دارد شب عرفه را پس آن از آزادگان خدائتعالی است و گفت ص هر که شب عرفه زنده دارد هر حاجتی که از خدائتعالی خواهد روا گردد و گفت دعای شب عرفه رد نشود و گفت شب عرفه هفتاد در رحمت گشاده میشود شصت بر حجاج و ده بر مومنان دیگر و گفت ص تعظیم دارید عرفه را و بگیرید حظ از برکات او بدرستی هر که یک رکعت بگزارد دران شب بهتر است نزدیک خدای تعالی از هزار رکعت و رسول ص گفت هر که بگزارد شب عرفه صد رکعت نماز بخواند در هر رکعتی بعد فاتحه اخلاص یکبار آمرزد خدائتعالی گناهان او را و بنا فرماید در بهشت برای او صد قصر در هر قصری صد خانه در هر خانه صد تخت بر هر تختی حوری باشد از حور العین و گفت ص هر که بگزارد شب عرفه دو رکعت نماز در اول رکعت بعد فاتحه آیة الکرسی صد بار و در دوم بعد فاتحه اخلاص صد بار بیامرزد خدائتعالی او را شفاعت یابد روز قیامت هفتصد نفر را که واجب شده باشد ایشان را دوزخ و نمیرد تا جای خود در بهشت نه بیند و بیابد در بهشت صد باغ در هر باغی چهار جوی در کنار هر جوی صد قصر از نور و کافور پر از حوران و ولدان و غلمان و نعیم الوان و گفت ص هر که بگزارد شب عرفه ده رکعت نماز بخواند در هر رکعتی بعد فاتحه لایلف پنج بار و در روز آن روزه دارد آزاد کند خدائتعالی او را از آتش دوزخ و واجب کند بر وی بهشت و بر آرد مر او را هزار هزار درجه و عطا کند او را بهر موی که بر تن اوست ده هزار نیکی و دور کند از و هزار هزار بدی و ده هزار کس را شفاعت کند روز قیامت ثواب بسیار است اقتصار کرده شد آورده اند که در بغداد مردی شب عرفه

برامام ابوحنیفہؒ بزیارت آمد امام اعظم گفت من ترا درغم می بینم گفت یا امام فردا روز حج است ومن آنجا نرسیدم از فوت
ثواب آن در اندوه افتادم امام مسلمانان گفت بشارت دہم ترا که من رسیده است از رسولؐ ہر که بگزارد شب عرفه
بیست رکعت نماز بخواند در ہر رکعتے بعد فاتحه آیة الکرسی سه بار واخلاص بیست وپنج بار بعد سلام سبحان الله تا
آخر صد بار بگوید بنویساند خدائتعالی در نامهٔ اعمال او ثواب حجی پذیرفته وایزد تعالی بصورت او فرشته بفرستد تا برابر
حجاج مناسک بجا آرد وثواب او مرگزارندهٔ این نماز را باشد وآمده است که شب عرفه مہتر جبرئیل بر رسولؐ آمد و
گفت یا رسول الله بخوان وامت خود را بگو تا بخوانند این تسبیح را شب عرفه که ہر که یکبار بخواند سوم حصهٔ تن او از آتش دوزخ
آزاد گردد وہر که دو بار بخواند دو حصهٔ تن او از آتش دوزخ آزاد شود وہر که سه بار بخواند تمام تن او از آتش دوزخ آزاد
گردد پس خوشی آن کس را از امت تو که خواند این تسبیح را در شب عرفه تسبیح اینست سبحان الذی فی السماء عرشه
سبحان الذی فی الارض قدرته سبحان الذی فی الهواء روحه سبحان الذی فی البحر سبیله سبحان الذی
فی النار سلطانه سبحان الذی فی الجنة رحمته سبحان الذی فی القبر قضاءه سبحان الذی لا ملجأ
ولا منجأ منه الا الیه یعنی پاک یاد میکنم آنرا که در آسمان است عرش او وپاک یاد میکنم آنرا که در زمین است
قدرت او پاک یاد میکنم آنرا که ہواست روح او وپاکی است آنرا که در دوزخ است غلبهٔ او پاکی است آنرا که در
بهشت ہست رحمت او پاکی است آنرا که در قبر است قضای او پاکی است آنرا که نیست جای پناه از و
مگر بسوی او افضلیت شب عرفه شنیدی اکنون چند سخن در فضیلت روز عرفه بشنو پیغمبرؐ گفت صوموا یوم
عرفة احتسب ان یکفر اثنین سنة ماقبله وسنة مابعده یعنی روزه عرفه گناہان دو ساله مکفر کند یک
ساله گذشته ویکساله آینده وگفت من صام عرفة فکانما عبد الله اربعا وعشرین الف سنة یعنی ہر که روزه دارد
روز عرفه پس گویا که بندگی کرد خدا را بیست وچہار ہزار سال ای مومن حق تعالی روز عرفه را در قرآن سه جای
یاد کرده یکے والفجر ولیال عشر عرفه دران داخل است دوم شاهد ومشهود شاهد جمعه مشهود عرفه سوم الیوم اکملت لکم
دینکم واتممت علیکم نعمتی نزد بعضے الیوم روز عرفه است امیر المومنین عمر بن الخطابؓ گوید نزول این آیه روز
عرفه آنروز روز جمعه ہم بود رسولؐ شاد شد وسجده کرد مر خدای عز وجل را وگفت در روز عرفه چون حجاج در موقف
استاده شوند مباہات کند خدائتعالی بر فرشتگان که ببیند بسوی بندگان من که آمده اند گرد آلوده وموہا پراگنده
امیدوارند سوی رحمت من ومغفرت من گواه میگیرم شما را که آمرزیدم ایشانرا وگفت ہر که روز عرفه غسل کند
آمرزیده شود وہر قطره آبی که از و چکد ثواب عبادت یک ماہه در نامه اعمال او ثبت گردد ابو ہریرہؓ گفت یکبار روز
عرفه رسولؐ تبسم کرد دندان مبارک او پیدا شدند پرسیدم یا رسول الله چنانکه امروز تبسم کردی دیگر وقتی نکرده بودی
گفت امروز خدائتعالی چندان رحمت ومغفرت بر حجاج فرستاد که شیطان را دیدم که نعره ہا زد وخاک بر سر
انداخت از دیدن او مرا تبسم آمد خبر است که مہتر جبرئیل روز عرفه بر رسولؐ آمد وبشارت آورد که یا رسول الله حقتعالی جمله حجاج
را بیامرزید رسولؐ چشم پر آب کرد وگفت کسانی که در حج نیامدند احوال ایشان چگونه باشد فرمان رسید احمد بیامرزیدم

است ترا روز عرفه در دل ہر که باشد ذره از ایمان وگفت چون عرفه شود حقتعالی پراگنده کند رحمت خود بر بندگان پس
آزاد کند ایشانرا از آتش دوزخ آن مقدار که آزاد کند در روز ہای دیگر وہر که سوال کند روز عرفه از خدائتعالی حاجتی
از دنیا وآخرت روا گرداند حاجت او را وہر که آمرزش خواهد روز عرفه بیامرزد خدائتعالی او را وگفت روز عرفه بیامرزد
خدائتعالی از امتان من بشمار ہر حاجی ششصد ہزار وگفت ہر که بحج نرسد در روز عرفه چشم پر آب کند باشتیاق حج بیامرزد
خدائتعالی او را ومادر وپدر او وحق است شفاعت من مر او را بہر ساعتی ثواب عبادت ہزار سال وگفت ہر که
بگزارد روز عرفه چہار رکعت بخواند در ہر رکعتے بعد از فاتحه قدر واخلاص بیست ویکبار بعد سلام ہفتاد بار درود گوید
وہفتاد بار استغفار کند چنانستی که دوازده ہزار سال ماه رمضان روزه داشته باشد وہر ماہی شب قدر زنده داشته
ودر یافته باشد وہفتاد حاجت او بر آید از آن دنیا وآخرت گوئی که چہار ہزار حج گزارده وآمرزیده شود ہفتاد ساله گناه
او وبنا فرماید مر او را در بهشت عدن ہفتاد ہزار شہر از مشک وگفت ہر که بگزارد روز عرفه دو رکعت نماز بخواند در
ہر رکعتے فاتحه بالتسمیه وآمین یکبار وکافرون بالتسمیه سه بار واخلاص بالتسمیه سه بار ہر چه از خدا خواهد بیابد وگفت
ہر که روز عرفه بعد نماز پیشین دو رکعت نماز بگزارد در رکعت اول بعد فاتحه سورهٔ انبیاء ودر دوم رکعت سورهٔ
حج بخواند ایزد تعالی او را ومادر وپدر او را بیامرزد وثواب ششصد ہزار در ششصد ہزار سال عبادت در نامهٔ اعمال
او ثبت شود وثواب بسیار است اما اقتصار افتاد وگفت ہر که بگزارد در روز عرفه میان ظهر وعصر چہار رکعت
نماز بخواند در ہر رکعتے بعد فاتحه اخلاص پنجاه بار حقتعالی او را بیامرزد وبہر حرفی حسنه درجه یابد واز آتش دوزخ
آزاد گرداند وگفت ہر که بخواند روز عرفه قل ہو الله ہزار بار ہر حاجتے که از خدا بخواهد بیابد وبیامرزد او را جمله گناہان
وگفت ہر که روز عرفه وہر روز این تہلیل بخواند حقتعالی آتش دوزخ بر تن او حرام گرداند لا اله الا الله عدد
اللیالی والدهور لا اله الا الله عدد امواج البحور لا اله الا الله عدد الریاح فی البراری والصخور لا
اله الا الله عدد الشوك والشجر لا اله الا الله عدد الحجر والمدر لا اله الا الله عدد الخواطر الظنون لا
اله الا الله عدد لمح العیون لا اله الا الله عدد خیر مما یجمعون لا اله الا الله فی اللیل اذا عسعس و
الصبح اذا تنفس صلی الله علی خیر خلقه محمد واله عدد ما احاط به علمه وجری به قلمه گفت ہر که روز
عرفه بگوید یا ذخیری یا ذخیرتی یا عدتی عند شدتی یا رجائی عند مصیبتی یا غیاثی عند فاقتی
یا انیسی فی وحدتی یا رحمتی فی وقعتی یا دلیلی فی حیرتی بك التوفیق بنویساند خدائتعالی مر او را ہزار ہزار
نیکی وبر آرد برای او ہزار درجه ودور کند از و ہزار بدی وپیغمبرؐ گفت بهترین سخنان روز عرفه آنست که بنده
بگوید لا اله الا الله وحده تا قدیر واجب شود مر او را بهشت وحرام شود بروی دوزخ وگفت وقت غروب
روز عرفه صد بار بگوید بسم الله ماشاء الله لاحول ولا قوة الا بالله العلی العظیم بسنده باشد او را جای
رفتن سوی بهشت وگفت ہر که روز عرفه روزه دارد وزبان وچشم نگهدارد حقتعالی او را بیامرزد ودر زیر سایهٔ عرش باشد
ودیگر روز عرفه روز جمعه بود که حقتعالی این فرمان فرستاد الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ

الْاِسْلَامَ دِیْنًا نزدیک بعضی آخر آیه همین فرود آمد درین روز کامل گردانیدیم دین شما را و تمام کردیم بر شما نعمت خود و خوشنودیم بشما بدین اسلام بعضے گویند چون نماز فرض شد صحابه قبول کردند فرمان شد اَلْیَوْمَ اَکْمَلْتُ لَکُمْ دِیْنَکُمْ چون شما ایمان آوردید و نماز گزاردید دین شما کامل شد و نعمت من بر شما تمام شد و بدین دین خوشنودی من شما را حاصل شده بعضی گویند چون فرضیت زکوٰة فرمان شد و تسلیم نمود صحابه را این فرمان رسید چون نماز ادا کردید و زکوٰة مال دادید هر آئینه مستحق کمالیت دین و اتمام نعمت و خوشنودی ما شدید بعضی گویند بعد وجوب حج نازل شد

المجلسُ الثامنُ والعشرونَ فی فضیلة یوم النحر

بسم الله الرحمن الرحیم عن ابی موسی الاشعری رضی عن رسول الله من تمسك عن الاکل والشرب والجماع یوم النحر الی ان یصلی صلوة العید فکانما عبد الله ستین الف سنة هر که نگهدارد خود را از خوردن و آشامیدن و جماع کردن روز قربانی تا آنکه گزارده شود نماز عید چنانستی که بندگی کرده باشد خدا تعالیٰ را شصت هزار سال بدانکه پیش از اسلام میان کافران دو روز بودی یکے آمدن بهار دوم در آمدن زمستان که دران روز ایشان شادی میکردند و خود را می آراستند ایزد سبحانه و تعالیٰ بر مومنان نیز این دو روز فرستاد روز فصر و روز نحر تا مومنان خود را دران روزها آراسته گردانند و سوی نماز بیرون آیند رسول گفت هر که روز عید غسل کند چنانستی که در دریای رحمت غوطه داد و بیرون آید از گناهان گوئی که از مادر زاده باشد و گفت هر که غسل کند روز عید نیت نماز پاک کردن وجود را بنا فرماید خدا تعالیٰ برای او در بهشت بشمار هر قطره آبی قصری از زمرد سبز و گفت هر که جامه نیک پوشد روز عید برای کتمان فقر او عز اسلام را پوشاند او را خدا تعالیٰ هفتاد حله نور در گور و در روز قیامت در زیر علم من باشد پیغمبر گفت هر که عطر مالد روز عید نیت تعظیم فرشتگان و مومنان را بشمار هر که او را دست برسد گرز و بوی ثواب آزادی بنده در نامهٔ اعمال او ثبت گردد و گفت علیه السلام چون مومن بیرون آید سوی نمازگاه روز عید مر او راست بهر گامی هزار نیکی و چون در آید در نمازگاه چنانستی که در آید میان صف قتال و چون نماز گزارده شود با امام مر او راست ثواب عبادت ده هزار سال و چون خطبه شنود بهر کلمه که در گوش او افتد ثواب آزادی بنده یابد و چون باز گردد سوی خانه آمرزیده شود و گفت هر که تکبیر گوید روز نحر مر او راست بهر تکبیری ثواب آزادی بنده و گفت هر که روز نحر یکدرم صدقه دهد مسکین را چنانستی که صد هزار حج کرده باشد و گفت هر که برود روز عید سوی نمازگاه با سکون و وقار باز گردد و آمرزیده شود و گفت حقتعالیٰ روز عید همه را بیامرزد مگر شارب خمر و عاق مادر و پدر و قاتل نفس خود بغیر حق رسول گفت هر که بگزارد شب نحر دوازده رکعت نماز بخواند در هر رکعتے بعد از فاتحه اخلاص پانزده بار از گناهان پاک شود گوئی که از مادر زاده و بنویساند خدا تعالیٰ مر او را ثواب عبادت هفت ساله و بنا فرماید مر او را در فردوس اعلیٰ ده هزار شهر و در هر شهری ده هزار خانه و عطا کند او را ثواب ده هزار شهید ثواب بسیار است اما اقتصار افتاد و گفت علیه السلام هر که بگزارد شب نحر چهار رکعت نماز بخواند در هر رکعتی بعد فاتحه اخلاص و معوذتین یگان بار

و بعد سلام هفتاد بار سبحان الله و هفتاد بار درود گوید بیامرزد خدا تعالیٰ گناهان صد ساله او را و هر که روز عید پیش از نماز چهار صد بار لا اله الا الله وحده لا شریک له تا قدیر بخواند چندان ثواب یابد که شمار آن کس نداند مگر خدا تعالیٰ و گفت علیه السلام هر که بگزارد روز عید اضحیٰ بعد خطبه چهار رکعت نماز بخواند در اول رکعت بعد فاتحه اعلیٰ و در دوم والشمس و در سوم والضحیٰ و در چهارم اخلاص چنانستی که جمله کتب منزل خوانده باشد و بر هر چه آفتاب بر آید آن مقدار ثواب یابد و هفتاد ساله گناه گذشته و هفتاد سال آینده او آمرزیده شود و گفت هر که بگزارد در روز عید قربانی چون بیاید در خانه دو رکعت نماز بگزارد در هر رکعتے فاتحه یکبار و والشمس پنج بار بدرستی که او شریک باشد در ثواب حاجیان و معتمران حج و عمرهٔ ایشان و برکت باشد در مال او و اگر فقیر باشد دو رکعت نماز دیگر کند در هر رکعتے بعد فاتحه سه بار کوثر بخواند ثواب قربانی یابد بدانکه ای مومن قربانی کردن روز عید نحر بعد نماز عید واجب است بر هر که غنی باشد و اندک تر از غنا وجوب زکوٰة بر اهل دیه و شهر فاما بر مسافر نیست و قربانی از نفس و اولاد صغار واجب است و نزدیک بعضے از اولاد صغار واجب نیست و فتوی برا اینست و از اولاد کبار بندگان باتفاق واجب نیست و قربانی از شتر و گاو و گوسفند روا است و از اسپ و حیوان دشتے روا نیست و قربانی درست اندام و فربه باید داد و دم بریده و کور و لنگ و گوش بریده نباید بود و اگر بیشتر درست باشد و اندک بریده بود جائز باشد و اگر گاو یا شتر باشد هفت قربانی کنند و اگر نیت غیری قربانی کند روا باشد فاما از وی ساقط نگردد و نه از و که بدله او میدهد فاما او را ثواب برسد رسول دو گوسفند قربانی کرد و گفت الهی یکے از بدله خود میدهم و دوم از بدلهٔ امت من است پس اگر نیت رسول قربانی میکند روا باشد بلکه در فتاوی کبیری گفته است که قربانی کردن به نیت رسول مستحب است و گوشت قربانی خود خوردن و دادن توانگران و درویشان را جائز است و مستحب آنست که سوم حصه صدقه دهد و از آن کم نه دهد و گفت سمنوا ضحایاکم فانها علی الصراط مطایاکم فربه کنید قربانها را که آن بر پلصراط شما را مرکب شود و گفت یا فاطمه رض استاده شو بر قربانی خود که هر مسلمانی که درین روز قربانی کند بیامرزد خدا تعالیٰ گناهان گذشته او را و گفت هر که قربانی کند فردای قیامت گوشت او و پوست او و استخوان او و پشم او و سرگین او و بول او در ترازو اندازند و عطا کند خدا تعالیٰ بهر عضوی از آن گوسفند قصری در بهشت و بهر چشمی چشمه و بهر پشمی حوری یابد و بهر قطره خونی جوی یابد و بهر شاخی کوهی یابد از مشک اذفر و بهر موی تاجی یابد و گفت هر که قربانی کند گوسفندی را چنانستی که آزاد کرد نفس خود را از دوزخ از انروز باز که قربانی زاده باشد تا وقت ذبح تمام بول و سرگین او در ترازو افگنند و هر یک مشک او را خدا تعالیٰ گران تر کند از کوه احد و گفت که قربانی روز قیامت صاحب خود را از پلصراط بگذراند و بوی کند او را بشناسد و گفت بدترین بخیلان کسی است که قربانی نکند و برای خود نفرستد و آداب قربانی آنست که قربانی فربه بیارد و وضو کند و کارد تیز گرداند و روی قربانی سوی قبله کند و خود ذبح کند یا بر سر او حاضر شود و بعد ذبح این دعا بخواند اللهم هذا فدائی لحمها بلحمی و دمها بدمی و عظمها بعظمی اللهم لك صلوتی و نسکی ومحیای ومماتی لله رب العلمین لاشریك له وبذلك امرت انا اول المسلمین اللهم ارحمنا

ولا تعذ بنا اللهم قربهلو لا تبعد نا اللهم اعز نا ولا تذ لنا اللهم اهد نا ولا تضلنا اللهم انصر نا ولا تخذ لنا اللهم
اثرنا ولا توثر علینا اللهم ارضنا وارض عنا اللهم اعطنا ولا تحرمنا اللهم اکرمنا ولا تهلکنا اللهم انفعنا
ولا تضیعنا اللهم اعنا اللهم تقبل منا کما تقبلت من خلیلك ابراهیم یعنی بارخدایا اینست فدیهٔ من
گوشت آن بدلهٔ گوشت من وخون آن بدلهٔ خون من واستخوان آن بدلهٔ استخوان من ای خدا برای تست
نماز من وعبادت من وزندگانی من ومردن من برای خداست که پروردگار عالمیان است نیست شریک
برای او وباین سپرم ومنم اول مسلمانان ای بارخدایا رحمت کن مارا ودور نه شو از ما ای بارخدایا عزیز کن مارا
ونه خوار کن مارا بارخدایا راه نما مارا ونه گمراه کن مارا خدایا یاری کن مارا وخوار مکن مارا آمدیم بقصهٔ ذبح مهتر خلیل الله
مر فرزند خود را قوله تعالی وَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْیَ قَالَ یَا بُنَیَّ اِنِّیٓ اَرٰی فِی الْمَنَامِ الآیة بدانکه مهتر ابراهیمؑ را
دو پسر بود مهتر اسمٰعیلؑ ومهتر اسحقؑ واین دو فرزندان او را در پیری شده بودند سخت ایشانرا دوست داشتی
خاصه مهتر اسمٰعیلؑ را شیطان علیه اللعنة طعنه کرد گفت خداوند تو او را خلیل خود خواندی او جز ترا دوست میدارد
پسر را ومهتر اسمٰعیلؑ آن چنان شده بود که انگشت خلیل الرحمٰن گرفته بیرون آمدی چنانچه خدای تعالی گفت فَلَمَّا
بَلَغَ مَعَهُ السَّعْیَ ای فلما بلغ معه الغلام السعی در خواب مهتر خلیلؑ را یکی گفت خدای تعالیٰ ترا می فرماید آن که
ذبح کنی فرزند خود را پس بیدار شد وترسید وگفت اعوذ بالله من الشیطان الرجیم پس وضو ساخت وباز
در خواب شد همچنان خواب دید واین هشتم ذی الحجه بود چون شب نهم ذی الحجه آمد در خواب شد ودر تردد بود که کدام
پسر را ذبح کنم در خوابش نمودند که فلان را ذبح کن چون شناخت که فلان را ذبح باید کرد آن شب را عرفه نام
شد بعضے گویند که آن وقت خلیلؑ را همان یک پسر بوده شب ترویه فرمان شد پسر خود را قربانی کن روز آن
در تردد شد شب عرفه فرمان شد که پسر خود را قربانی کن بعضے گویند برای مهتر اسحقؑ وبعضے گویند برای مهتر اسمٰعیلؑ
فرمان شد مقاتل گفت مهتر اسحقؑ است وکلبی گفت مهتر اسمٰعیلؑ است وآن روایت میکند معمر از زهری
وبشرناه بغلام حلیم فلما بلغ معه السعی ابن عباسؓ گوید آن اسمٰعیلؑ است وآن در منا بود وکعب گفت
اسحقؑ است وآن در بیت المقدس بود وگفت مجاهد وابن عمرؓ ومحمد بن کعب القرضی اسمٰعیلؑ بود وروایت
کند از امیر المومنین علی ابن ابی طالبؓ واز ابن عباسؓ بن عبد المطلب وعکرمہؓ وقتادہؓ وابو هریرہؓ وعبد الله بن سلام
که اسحقؑ بود وکسانی که اسمٰعیلؑ گویند حجت کتاب وخبر می آرند اما کتاب ذکر کرد قصه ذبح را بر اثر آن گفتؑ وبشرناه
باسحق واما خبر چنانچه رسولؐ گفت انا ابن الذبیحین یعنی منم پسر دو ذبح کرده شده یعنی اسمٰعیلؑ وعبد الله
وقصه عبد اللهؑ آنست که عبد المطلب نذر کرده که اگر مراده پسر شود یکے را قربان کنم چنانچه جد من خلیلؑ قربانی کرده
بود چون عبد الله دهم زاد خواست که قربانی کند پسر را قربا مانع شد ودر شام بر جمال حلیم رفتند او قرعه بر شتر مے
انداخت تا از یک تا بنود و نه ۹۹ قرعه بر عبد الله می آمد چون صد راست شد قرعه بر شتران افتاد وعبد المطلب صد شتر بدل عبد الله
قربانی کرد هم ازان رسولؐ فرمود من پسر دو بسمل کرده ام وکسانی که اسحقؑ میگویند حجت مے آرند که رسولؐ نسب مهتر یوسفؑ

یاد کرد دران گفت یوسف صدیق الله بن یعقوب اسرائیل الله بن اسحق ذبیح الله بن ابراهیم خلیل اللهؑ ونزدیک ما
اسحقؑ است چون مهتر خلیل الله را روشن شد که مرا فرمان بذبح فرزند شد بامداد در روز عرفه فرزند را در کنار گرفت و
میگریست بی بی ساره را گفت که من بامداد میخواهم که بیرون آیم برای طاعت خدا پس پسر خود را برابر من روان کن
وسر وجامهٔ او بشو شاید خانهٔ دوستی هم رفته شود چون صبح شد سحر هم بدمید بی بی سارهؓ مهتر اسحق را سر بشست وجامهٔ خوب
بپوشانید بر بناگوش نقطهٔ سیاه کرد دفع چشم زخم را چون صبح شد مهتر ابراهیم خلیل اللهؑ کارد ورسن راستد کارد
را تیز میکرد مهتر اسحق میپرسید لم تحد السکین کارد برای چه تیز میکنی گفت ای نور دیدهٔ من شاید که گوسفند بسمل کنیم برابر رسن
باشد وبه بندیم واو را بسمل کنیم مهتر خلیل الله از خانه بیرون آمد مهتر اسحقؑ دوید ودر پای مادر افتاد مادرش سر برداشت
وهر دو چشم او بوسه داد گفت ای جان مادر بزودی آی تا تو نخواهی آمد من طعام نخواهم خورد ومرا قرار وآرام
نخواهد بود گفت چون بابا بیاید من نیز خواهم آمد چون خلیل الله بیرون شد شیطان نزد بی بی ساره آمد بصورت پیرے
گفت ای ساره هیچ میدانی که مهتر ابراهیم پسر ترا کجا می برد گفت برای طاعت وعبادت کردن برده است
گفت نه او را بسمل خواهد کرد بی بی ساره گفت ای نادان هیچ پدری پسری را بسمل کند که او خواهد کرد شیطان گفت
او میگوید که مارا حکم خدای تعالی شده است ساره گفت زهی سعادت اگر فرزند من دران کار قبول افتد بروے
ملعون از پیش من شیطان بر خلیل الله رسید گفت چرا فرزندی را برای بسمل کردن می بری گفت ای بدبخت ملعون
دور شو از من اگر مرا صد هزار فرزند باشد وفرمان شود همه را بسمل کن همه را کنم پس شیطان بر مهتر اسحقؑ آمد وگفت
ای اسحقؑ پدر ترا بسمل خواهد کرد گفت زهی نادانی مردی که تو ئی هیچ پدر پسر را بسمل کند گفت او را فرمان شده است
گفت خود شرف من است اگر قبول کند چند سنگے طرف شیطان انداخت تا غایت سنت شده است
که جملهٔ حاجیان رمی جمار میکنند در خبر است که دران محل شیطان را استاده میکنند تا سنگسار میگردد چون مهتر خلیلؑ در
منا رسید آنجا نشست مهتر اسحقؑ بازی میکرد وخلیل الله در گریه بود چون پدر را گریان میدید در کنار او غلطید وهر بار میگفت
یا ابت مالی اراك باکیا ای پدر من چیست مرا که می بینم ترا گریه کننده مهتر خلیل الله پسر را در کنار گرفت
وبر سر در خسارهٔ او بوسه داد وگفت یا بنی انی اری فی المنام انی اذبحك بدلیل ما قال فی سیاق الآیة
افعل ما تؤمر معناه انی اری فی المنام قد امرت بذبحك یعنی ای پسر هر آئینه می بینم در خواب که هر
آئینه من ذبح میکنم ترا آن یعنی هر آئینه من می بینم در خواب که تحقیق امر کرده شدم بذبح کردن تو پس آن
گفت در سیاق آیت ای پسر من دیدم در خواب که من ترا بسمل کنم مهتر اسحقؑ از کنار پدر جست وگفت یَا اَبَتِ
افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِیٓ اِنْ شَآءَ اللّٰهُ مِنَ الصّٰبِرِیْنَ ای پدر من بکن آنچه ترا نموده اند هر آئینه بیابی مرا ان شاء
الله از صابران نه از جزع وفریاد کنندگان افعل ما تؤمر ازان گفت که میدانست که خواب انبیا بمنزلهٔ وحی
است مهتر خلیل الله از دیدن صبر فرزند به تعجب ماند وشاد شد وپسر را در کنار گرفت وهر بار بر سر او بوسه میداد
مهتر اسحقؑ گفت ای بابا درنگ مکن درادای فرمان مشغول شو مهتر ابراهیمؑ رسن از آستین کشید مهتر اسحقؑ

گفت ای پدر وصیتی دارم گفت جان پدر بگو گفت از من خوشنود باشی گفت ای نور دیدهٔ من از تو خوشنودم خدا ہمت از تو خوشنود باد گفت ای بابا مرا چون بسمل کردی مرا بر روی اندازی تا در سجده باشم و چشم تو بر چشم من نیفتد شاید مہر پدری ترا بجنبد و مرا بسمل نه کنی و عاصی شوی چون مرا بسمل خواهی کرد پیراهن خون آلودهٔ من بر مادر بیچارهٔ من رسانی تا او را ببیند و مرا یاد آرد از مادر من خوشنودی خواهی مہتر خلیل میگریست و فرشتگان ہفت آسمان میدیدند فرمان هر بار بر شیطان میرسید که ای راندهٔ درگاه ما به بین سوی خلیل ما و سوی دوست بچهٔ ما که بفرمان چگونه راضی شده اند شیطان خجل شده میگفت الٰہی حیرت مرا بیشتر است قوله تعالیٰ فَلَمَّآ اَسْلَمَا وَتَلَّهٗ لِلْجَبِيْنِ ای اتفقا چون اتفاق کردند مہتر ابراهیم هر دو دست مبارک مہتر اسحٰق پس پشت بست مہتر اسحٰق گفت ای بابا در ادای فرمان دو پای نیز بر بند نباید وقت راندن کارد پای بجنبانم بر تو سر شک خون رسد و ترا دردی حاصل آید مہتر ابراهیم نعره زد و پسر را باز در کنار گرفت و گفت من کارد بر تو دمیدارم و تو بر من آسیب روا نمیداری دو پای را نیز بست و بر وی انداخت و کارد را بر گردن او راند بعضی گویند کارد بگشت و بعضی گویند تیزی او خدا کند کرد و بعضی گویند فرمان شد جبرئیل را بر من بندهٔ ما را از زیر کارد بردارد جبرئیل از زیر کارد برداشت غلغله در ملکوت افتاد مہتر ابراهیم با وجود زور نبوت که داشت کارد نمیراند مہتر اسحٰق گفت بابا چرا کارد نمیرانی آنچه فرموده اند بکن مہتر خلیل گفت ای جان بابا میرانم چون دید که کارد نمی برد در غضب شد کارد را بر سنگی زد بادسته بهم کارد در درون سنگ رفت آواز کارد آمد یا خلیل الله تو میگوئی بببر خدای میگوید مبر گفته تو کنم یا گفتهٔ خدا مہتر خلیل الله ترسید که مگر قبول نیفتاد مہتر اسحٰق میگریست و میگفت ای بابا مگر تاخیر کردی که قبول نیفتادم وَنَادَيْنٰهُ اَنْ يّٰۤاِبْرٰهِيْمُ قَدْ صَدَّقْتَ الرُّءْيَا و ندا کردیم ما او را که ای ابراهیم بدرستی که راست کردی خواب را پسر را رها کن و این کبش را بجای او بسمل کن اِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنِيْنَ ما همچنین جزا دهیم نیکوکاران را چنانچه بر پسر تو فدا دادیم فردای قیامت هر مومنی را یگان یگان کافر فدا دهیم تا از بدلهٔ خود در دوزخ اندازد و در بهشت رود اِنَّ هٰذَا لَهُوَ الْبَلٰٓؤُا الْمُبِيْنُ بدرستی آن بلای پیدا بود که پسر ترا بسمل کنانیدم وَفَدَيْنٰهُ بِذِبْحٍ عَظِيْمٍ و فدا دادیم او را بذبحی عظیم چون مہتر خلیل الله ندا شنید سوی آسمان دید مہتر جبرئیل را که کبش فربه آورده از کعب پرسیدند که این کبش چه مقدار بود گفت مقدار فیل بعضی گویند که مہتر جبرئیل بالای او سوار می آمد چون خلیل الله آن کبش را دید پسر خود را گذاشت و کبش را گرفت و بسمل کرد و آن کبش چهل سال در بهشت چریده بود و بروایت ابن عباس بعضی گویند که این گوسفند بود که هابیل ابن مہتر آدم برای قربانی آورده بود حقتعالیٰ در آسمان زنده داشته بود پس آنرا بدله اسحٰق فرستاد و بعضی گویند آنرا حقتعالیٰ برای او آفریده بود وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِى الْاٰخِرِيْنَ یعنی ثنا نیکو سَلٰمٌ عَلٰۤى اِبْرٰهِيْمَ ای رحمت خدا تعالیٰ بر ابراهیم ویقال هذا موصول بالاول ای ترکنا فی الآخرین سلام علی ابراهیم ای نصیبا کذلک نجزی المحسنین ای عبادنا المومنین المصدقین المخلصین یعنی همچنین جزا میدهیم ما نیکوکاران را از بندگان ما که ایمان آرندگان و صدقه دهندگان و اخلاص

کنندگانند وَبَشَّرْنٰهُ بِاِسْحٰقَ نَبِيًّا مِّنَ الصّٰلِحِيْنَ یعنی بشارت دادیم ما او را باسحٰق پیغمبری از شائستگان ابن عباس گوید بشارت اسحٰق از امر بعد ذبح باسمٰعیل بود و اسمٰعیل از اسحٰق بزرگ بود سیزده سال ویقال بشرناه باسحٰق نبیا من الصالحین ای بشرناه بنبوة اسحٰق بعد ما امر بذبح اسحٰق بارکنا علیه علی ابراهیم واسحٰق والبرکة النماء والزیادة فی الاموال والاولاد وکان من صلبه ذریة لاتحصی ومن ذریتهما محسن مثل موسیٰ وهارون وداود وسلیمان وعیسیٰ وظالم لنفسه مبین الذی کفر بانبیاء الله تعالیٰ والله اعلم بالصواب ❖

المجلس التاسع والعشرون فی فضیلة الفطر

بسم الله الرحمٰن الرحیم عن سعید بن جبیر انه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم اکرموا یوم الفطر واحذروا من المعاصی والضرر یعنی گرامی دارید روز عید فطر را و دور باشید از گناهان و زیان قوله صلعم اکرموا یوم الفطر گرامی داشتن آن روز آنست که خود را آراسته گردانی و ناخن دور کنی و سبلت پست گردانی و مسواک کنی و غسل کنی و جامهٔ خوب پوشی و خوشبوئی کنی خود را و صدقه فطر دهی و سوی نمازگاه بیرون آئی پیغمبر گفت هر که خود را آراسته کند روز عید فطر بشمار دندانی که بگذرد بر آن مسواک وی بهشت کوهی از کافور یابد بر سر آن کوه سی و دو قصر باشد از زر سرخ و در هر قصری سی و دو خانه و در هر خانه سی و دو تخت و بر هر تختی سی و دو حور گفت هر که پوشد جامهٔ خوب روز عید فطر بشمار هر تاری از آنجامه ثواب آزادی بنده در نامهٔ اعمال او ثبت گردد و گفت من مس طیبا یوم الفطر لم تمسه النار یوم الحشر یعنی هر که مالد خوشبوی روز عید فطر نرسد او را آتش روز حشر و گفت من اغتسل یوم الفطر امن من فزع الاکبر یعنی هر که غسل کند روز عید فطر ایمن شود از خوف قیامت و گفت هر که بیرون آید سوی نمازگاه روز عید فطر نبشته شود مر او را بهر گامی ثواب عبادت ماهی و گفت هر که نماز فطر گذارد نبشته شود مر او را بهر تکبیری ثواب عبادت سالی و چون سلام دهد بیرون آید از گناهان گوئی از مادر زاده و گفت نماز عید فطر بگزارید که آن محو کنندهٔ گناهان است چنانچه پاک کننده است آب ریم را و گفت شب عید فطر بشمار هر مومنی روزه دار حق تعالیٰ فرشته میفرستد و بدست هر کسی علم می آیند زیر خانه‌ها استاده میشوند همه شب طاعت کنند چون روز عید شود هر فرشته برابر مومنی در نمازگاه رود و چون ایشان نماز کنند و باز گردند فرشتگان نیز برابر ایشان بیایند و چون مومنان در خانه در آیند فرشتگان باز گردند فرمان حضرت جل جلاله بر ایشان رسد که کجا بودید گویند خداوندا تو بهتر میدانی که بر زمین بودیم و برابر بندگان تو در نماز رفتیم فرمان شود گواه باشید که من آمرزیدم کسی را که با شما بود در نمازگاه و نماز گزارد و گفت چون بامداد عید فطر شود فرشتگان بر سر راهها استاده شوند و ندا کنند ای مومنان بشتابید سوی درگاه رحیم که بفرمان او روزه داشتید و اطاعت نمودید اکنون بیائید و ثواب برید و پاک شوید پس چون مومنان نماز کنند از آسمان ندا شود باز گردید سوی خانهای خود آمرزیدم گناهان شما و این روز را در آسمان جائزه خوانند و گفت

عمر رضی الله عنه چون مومنان سوی نمازگاه برفند برابر هر مومنی دو فرشته باشد بدست یکی علمی و بدست دوم حربه
صاحب علم پیش شده برود و صاحب حربه پس شده براندازوی شیطانان را چون درآیند در نمازگاه حقتعالے
سوگند خورد که در آرم ایشان را در بهشت پس بگویند کراما کاتبین که ملکا پادشاها فلان بدرگاه تو نیامده است فرمان
رسد اے فرشتگان من کسی ام اگر عفو کنم نقصان نشود از ملک من چیزی و اگر عفو نکنم زیادت نگردد در ملک من چیزے
گواه باشید که من بد ایشان را به نیکان بخشیدم پس باز گردید از نمازگاه آمرزیده گفت علیه السلام حقتعالی در بهشت
قصرها آفریده است از یاقوت سرخ طول ایشان صد ساله و عرض ایشان صد ساله در هر قصری صد هزار خانه در هر
خانه چیزے باشد که در دل کسی نگذشته باشد و هر خانه به بخشد مر آن کس را که نماز عید بگزارد رسول علیه السلام روز عید
فطر بیرون نیامدی تا سه خرمانه خوردی چون باز گشتی براهی دیگر آمدی **قوله صلعم** واحذروا من المعاصی والغنی
دور باشید از گناهان یعنی در چنین روز بزرگوار گناه مکنید و خود را زیان مکنید هر که گناه کرد زیان زده شد و یا کسے
را زیان نرسانید بدانکه ای مومن صدقه فطر واجبست بر همه مسلمانان از مردمان و زنان از آزادگان و بندگان و از
بزرگان و خوردان چون مالک نصاب باشند و مال نامی شرط نیست باید که مقدار نصاب در خانه باشد اگر چه برائے
تجارت بود و همچنین وجوب قربانی و صدقه فطر از نفس خود و کودکان خود که فقیر باشند و از بندگان خدمت بیاید داد فاما
از بندگان تجارتی و زن و فرزند بالغ واجب نیست و صدقه فطر از گندم دو من شرعی و از خرما و مویز چار من شرعی
و دو من شرعی هفت سیر و شانزده درهم سنگ میشود و در سیری هفتاد و دو درم سنگ و صدقه فطر بعد از دم صبح
ادا کند و اگر مقدم از روز عید میدهد روا باشد و اگر تاخیر میدارد از گردن او ساقط نشود تا ندهد که رسول علیه السلام گفت
نماز و روزه میان آسمان و زمین معلق میباشد مادام که صدقه فطر ندهد گفت علیه السلام که حقتعالی نماز و روزه بغیر
صدقه فطر قبول نکند و گفت علیه السلام از اضحیه مرکب سازید و از صدقه فطر توشه کنید سوے بهشت خرامان روید
گفت هر که صدقه فطر بدهد حقتعالی جمله گناهان او بیامرزد و روزه و نماز او قبول کند و گور او را فرشتگان زیارت
بکنند و چون از گور برخیزد بفرستد خدائتعالی سوی او براقی از بهشت که باشد بروے زین یاقوت و لجام زبرجد
و سوار شود بروی مومن و شادان سوی بهشت رود و گفت علیه السلام هر که بدهد صدقه فطر بنویساند خدائے
تعالی در نامه اعمال او بشمار هر دانه ثواب عبادت یکساله و بنا کند برای او در بهشت بهر دانه قصری و بیافریند
برای او بعدد هر دانه حوری و گفت علیه السلام هر که ندهد صدقه فطر را و او را مقدور باشد جمله فقیران روز قیامت
دامنگیر او شوند و هر دانه در گور او ماری گردد و گفت علیه السلام هر که صدقه ندهد هر دانه غلوله آتشین بشود و پیش او
دارند و او را بگویند که بجای این دانه ها و بزنند او را گرزهای آتشین عذاب کنند او را بشمار هر دانه سالی را ایزد تعالے
فلاح را بصدقه فطر در بست **قوله عزّ و جلّ** قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكّٰى وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهٖ فَصَلّٰى بدرستی که نجات
یافت آنکه صدقه داد و یاد کرد نام پروردگار خود را پس نماز گزارد یعنی در راه تکبیر ها گفت نماز عید گزارد و
قوله تعالی قَدْ أَفْلَحَ ای من النار هر که صدقه فطر داد از آتش دوزخ نجات یافت در خبر است هر که

صدقه دهد از آتش دوزخ هر دانه او را پرده شود **قوله تعالی** وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهٖ فَصَلّٰى نام خدائتعالی از زبان یاد کند و
بدین بسنده نگرداند سوی نمازگاه ذکر کنان رود یعنی تکبیر گویان در خبر است هر که روز عید خدائتعالی را یاد کند بشمار
هر مومنی صد نیکی در نامه اعمال او ثبت شود **قوله تعالی** فَصَلّٰى یعنی نماز عید گزارد رسول علیه السلام گفت من صلی
العید امن من الوعید و فی روایة امن من عذاب الشدید نماز که شب عید روز عید آمده است آنهم بشنو پیغمبر
گفت علیه السلام هر که بگزارد شب عید فطر بیست رکعت نماز بخواند در هر رکعتے بعد فاتحه کافرون و اخلاص یکبار بفرستد
خدائتعالی سوی او ده هزار فرشته تا عبادت کند برای او خدا را تا روز قیامت و ثواب مر او را باشد و بیامرزد جمله گناهان
او و نمیرد تا جای خود در بهشت نه بیند پیغامبر علیه السلام گفت هر که بگزارد شب عید چهار رکعت نماز بخواند در هر رکعتے
بعد فاتحه اخلاص و معوذتین یگان بار نبشته شود مر او را بهر آیتی که دران خوانده است ثواب عبادت شش ماهے
و گفت علیه السلام هر که بگزارد روز عید چهار رکعت در رکعت اول بعد فاتحه اعلی و در دوم والشمس و در سوم والضحی و در
چهارم اخلاص چنانستی که جمله کتب منزل خوانده باشد و باشد مر او را ثواب بشمار هر چه بر وی آفتاب تابد و آمرزیده شود
گناهان او هفتاد ساله گذشته و هفتاد سال آینده و گفت علیه السلام هر که بگزارد روز عید فطر چهار رکعت بخواند در هر
رکعتے بعد فاتحه بیست و پنج بار اخلاص بنویساند خدائتعالی در نامه اعمال او ثواب آزادی بنده و گفت علیه السلام
روز عید از خدائتعالی بسیار خواهید بیابید و بهترین اوقات خواستن بعد نماز عید است و آمده است که رسول
علیه السلام روزے در خانه بی بی فاطمه رضی الله عنها درآمد و امیر المومنین حسن و حسین رضی الله عنهما دامن مصطفے
علیه السلام گرفته گفتند یا رسول الله مرا عیدی بده رسول علیه السلام ایشان را چیزے عیدی بداد و خود در گوشه رفت
دامن پیراهن گرفت و گفت الٰهی حسنؓ و حسینؓ از من عیدی طلبیدند من ایشان را دادم من نیز از درگاه تو عیدی
می طلبم فرمان شد احمد اموال تمام دنیا ترا داده ام گفت الٰهی این نمی طلبم گناهگاران امت خود طلبم فرمان شد که چندان
لک بتو بخشیدم بی بی فاطمه رضی الله عنها گفت من دور شده میدیدم هر بار میگفت الٰهی زیادت میخواهم هفت بار
سجده کرد و شادان برما آمد والله اعلم بالصواب

المجلس الثلثون فی ذهاب الوقت بلا فائدة وصلوة الاسبوع وسائر الاوقات وغیر ذلك

بسم الله الرحمن الرحیم عن عائشة رضی الله عنها قالت قال رسول الله صلی الله علیه وسلم المصائب
کثیرة واعظم المصائب ذهاب الوقت بلا فائدة یعنی مصیبتها بسیار است و بزرگترین مصیبتها
رفتن وقت بے فائده راوی این حدیث ام المومنین سیدة النساء فی العالمین عائشه صدیقه رضی
الله عنها است آنکه در باب او پیغمبر علیه السلام گفت عائشة بین النساء کابی القاسم بین الانبیاء

ای مومن مصیبت بر دو قسم است دنیاوی و دینی دنیاوی بر سه نوع است مالی واهلی و بدنی اگر مال رود هم مصیبت است اگر فرزند و زن رود هم مصیبت است و اگر درد تن رسد یا عضو تلف شود هم مصیبت است درین ثواب است اگر صبر کند و از خلق هم حاصل شود و دینی رفتن بنماز و روزه است و ضایع رفتن اوقات از دست و این مصیبتی بزرگ ست زیرا که وقت رفته باز نیاید در خبر است که فردای قیامت پیش هر بنده هر شب و روز بیست و چهار صندوق بدارند فرمان شود که صندوقها بکشائید بعضے پر نور باشد و بعضے پر نار و بعضے خالی فرمان شود در هر ساعتے که دران کار نیک کرده بودی صندوق را پر نور گردانیدم و هر ساعتے که کار بد کردی ازان صندوق پر آتش کردیم و در ساعتے که بیکار گذرانیدی ازان صندوق خالی داشتیم چون شب در آید فرشته بانگ کند که ای سلکنان زمین بر شما در آمد شب غنیمت دانید و از وی برای آخرت حظے گیرید چون روز در آید همچنان در روز نیز بانگ کند و گفت علیه السلام هر که را ساعتے بگزرد که دران چیزے نکند روز قیامت او را چندان پشیمانی آید که از دنیا از رفتن تمام مال حاصل نشود مهتر سلیمان علیه السلام را چون وقت نماز رفت نه صد اسپ را قربان داد و چهل روز ماتم نشست مهتر ایوب علیه السلام را در عبادت سستی در وجود حاصل شد فریاد بر آورد و گفت انی مسنی الضر خواجهٔ کائنات علیه السلام را در انچه دندان مبارک شهید کردند و از خسارهٔ مبارک او خون روان کردند دست بر آورد و گفت اللهم اهد قومی فانهم لا یعلمون چون روز خندق نماز دیگر فوت شد گفت شغلونا عن صلوة الوسطے ملاء الله قلوبهم و قبورهم نارا روزی امیر المومنین علی رضی الله عنه را نماز دیگر فوت شد خود را از کوه فرود انداخت و زار زار میگریست خبر مصطفے علیه السلام رسید رسول علیه السلام با همه صحابه بر امیر المومنین علی آمد از دیدن احوال خواجه کائنات در گریه شد و دعا کرد آفتاب باز سر بکشید رسول علیه السلام گفت یا علی سر بر کن که آفتاب هنوز باقی است امیر المومنین علی رضی الله عنه شاد شد و نماز گزارد و آمده است که امیر المومنین ابو بکر صدیق رضی الله عنه را شبے وتر فوت شد از کثرت بیداری آخر شب ایشان را خواب غالب شد چون نماز بامداد دنبال سید عالم صلی الله علیه و آله وسلم گزارد و پیش در مسجد استاده شد و فریاد بر آورد و اغثنی یا رسول الله فقد فات منی الوتر خواجهٔ کائنات در گریه شد مهتر جبرئیل علیه السلام در رسید و گفت یا رسول الله صدیق رضی الله عنه را بگوی که خدا تعالی از تو در گذرانید و بخشید سلطان العارفین شیخ بایزید بسطامی را یک شب غلبهٔ خواب شد چنانچه نماز بامداد فوت شد چندان بنالید و جزع و فزع کرد که آواز شنید که ای بایزید این گناه ترا بخشیدم از برکت زاری تو و ثواب هفتاد هزار نماز دیگر دادم بعد از چند ماه باز در خواب شد شیطان آمد و پای مبارک او بگرفت و او را بیدار کرد و گفت برخیز نماز فوت خواهد شد شیخ بایزید رحمة الله علیه گفت ای لعین این کار از تو چگونه آید تو میخواهی که نماز همگنان فوت شود گفت آنروز که نماز بامداد از تو فوت شد بزاری ثواب هفتاد هزار نماز یافتی امروز من دانسته بیدارت کردم تا همان یک وقت را ثواب یابی نه ثواب هفتاد هزار بزرگی در بغداد از آسمان ندا شنید ان ربیع الخثیم قد مات آن بزرگ در گریه شد در خانهٔ ربیع

آمد ربیع را زنده دید حیران ماند شیخ ربیع از کرامت دانست گفت ای اخی درادای وظیفه ساعتی تاخیر شده بود در ملکوت اعلی ندای موت دادند رسول علیه السلام همه دنیا را یک ساعت خواند الدنیا ساعة واجعلها طاعة که عمر گذشته باز نیاید و در آینده امید نه پس نباشد عمر تو مگر آن ساعت که در وی هستی شیخ جنید رحمة الله علیه گوید یک ساعت دنیا بهتر است از هزار سال قیامت زیرا که درین ساعت کار میتوان کرد و دران هزار هیچ نتوان کرد پس مومن عمر ضایع مگزار و اوقات معمور دار و نمازها که در ایام اوقات آمده است بگزار تا فردای قیامت پشیمان نشوی و اجر کثیر و ثواب جزیل حاصل کرده باشی چون شب یکشنبه در آید بیست رکعت نماز کن در هر رکعتے بعد فاتحه اخلاص پنجاه بار و معوذتین یکبار بخوان و گفت علیه السلام هر که بگذارد در روز یکشنبه چهار رکعت نماز بخواند در هر رکعتے بعد فاتحه آمن الرسول تا آخر سوره یکبار بنویساند خدا تعالی مر او را ثواب بشمار هر نفر آدمی از مرد و زن هزار حج و هزار عمره و هزار جهاد و هزار آزادی بنده و گفت علیه السلام هر که بگزارد شب دوشنبه چهار رکعت نماز بخواند در رکعت اول بعد فاتحه اخلاص ده بار و در دوم بیست بار و در سوم سی بار و در چهارم چهل بار و بعد سلام هفتاد و پنج بار اخلاص اللهم اغفرلی تا اموات و درود بخواند بعده حاجت خواهد حق است بر خدا آنکه روا گرداند حاجت او را دهد آنچه خواهد و این نماز را نماز حاجت خوانند و گفت علیه السلام هر که بگزارد در روز دوشنبه وقت بر آمدن آفتاب دو رکعت بخواند در هر رکعتے بعد فاتحه آیة الکرسی و اخلاص و معوذتین یگان بار بعد سلام ده بار استغفار گوید بیامرزد خدا تعالی جمله گناهان او و گفت هر که بگزارد شب سه شنبه دو رکعت بخواند بعد فاتحه اخلاص و معوذتین پانزده بار نمیرد تا جای خود در بهشت نه بیند و گفت هر که بگذارد در روز سه شنبه وقت بر آمدن آفتاب دو رکعت در هر رکعتے بعد فاتحه آیة الکرسی یکبار و اخلاص سه بار بیخشد خدا تعالی گناه او تا هفتاد روز اگر بمیرد شهید مرده باشد و بیامرزد خدا تعالی مر او را گناه هفتاد سال و گفت هر که بگزارد شب چهار شنبه دو رکعت نماز بخواند در اول رکعت بعد فاتحه فلق ده بار و در دوم ناس ده بار فرود آیند از آسمان هفتاد هزار فرشته بنویسند برای او ثواب تا قیامت و گفت پیغمبر خدا صلے الله علیه و آله وسلم هر که بگزارد در روز چهار شنبه وقت بر آمدن آفتاب دوازده رکعت نماز بخواند در هر رکعتے بعد فاتحه آیة الکرسی و اخلاص و معوذتین سه گان بار ندا کند او را فرشته نزدیک عرش ای بندهٔ خدا تعالی از سر گیر کار را که بدرستی آمرزیده شدند گناهان گذشته تو و بردارد خدا تعالی از و عذاب گور تا قیامت و بیابد ثواب پیغامبری و گفت علیه السلام هر که بگزارد شب پنجشنبه میان شام و خفتن دو رکعت بخواند در هر رکعتے بعد فاتحه آیة الکرسی و اخلاص و معوذتین پانزده بار بعد سلام پانزده بار استغفار گوید عطا کرده شود او را ثواب صدیقان و شهیدان و اگر مادر و پدر را بخشد ادا کرده شود حق ایشان اگر چه عاق بوده باشد با ایشان و گفت علیه السلام هر که بگزارد در روز پنجشنبه میان ظهر و عصر دو رکعت نماز بخواند در رکعت اول بعد فاتحه آیة الکرسی صد بار بعد فراغ صد بار درود و صد بار اخلاص بخواند عطا کند خدا تعالی او را ثواب صائمان رجب و شعبان و رمضان و ثواب حاجیان و معتمران و گفت علیه السلام هر که بگزارد شب آدینه میان شام و خفتن

دوازده رکعت بخواند در هر رکعتے بعد فاتحه اخلاص یازده بار چنانستی که عبادت کرده باشد خدا تعالیٰ را دوازده
سال که روز بروزه و شب قیام گذرانیده باشد و گفت علیه السلام هر که بگزارد در روز آدینه پیش از زوال چهار رکعت
بخواند در هر رکعتے بعد فاتحه آیة الکرسی و چهار قل ده گان بار و بعد سلام سبحان الله تا عظیم و درود اللهم اغفرلی
تا اموات و استغفار هفتاد گان بار بگوید هر حاجتے که بخواهد روا شود و بتسبیح آفریدهٔ زمین و آسمان بدو کار کنند
ثواب هفتاد هزار سال عبادت در نامهٔ اعمال او ثبت شود رسول علیه السلام گفت هر که شب شنبه دوازده رکعت
نماز بگزارد بخواهد هر چه خواهد بنا شود مر او را قصری در بهشت و بیامرزد خدا تعالیٰ او را و گفت علیه السلام هر که بگذارد
روز شنبه چهار رکعت نماز بخواند در هر رکعتے بعد فاتحه کافرون را سه بار بنویساند خدا تعالیٰ مر او را بهر حرفی ثواب حج
و عمره و ثواب یکسان ساله عبادت و ثواب شهیدے و روز قیامت زیر سایهٔ عرش باشد ثواب نماز ایام هفته شنیدے
اکنون نماز اوقات هم بر تو بگویم چون آفتاب بر آید ده رکعت نماز اشراق باید گزارد با پنج سلام دوگانه اول شکر الله
تعالیٰ نیت کند در اول رکعت آیة الکرسی تا خالدون و در دوم آمن الرسول تا آخر سوره والله نور السموات
تا علیم بخواند بعد دوگانه استعاذه بگزارد در اول رکعت فلق و در دوم ناس بخواند و استخاره بگزارد در اول رکعت
کافرون در دوم اخلاص بعده دوگانه استجاب بگزارد در اول رکعت اذا وقعت الواقعه و در دوم سورة الاعلےٰ
بخواند بعده دوگانه شکرانه گزارد و هجگان بار اخلاص بخواند و گفت علیه السلام هر که بگزارد نماز اشراق را حق تعالےٰ
او را از گرمی قیامت نگهدارد و بهر رکعتے ثواب عبادت هزار ساله در نامهٔ اعمال او ثبت شود و بهر آیتی در بهشت
قصری یابد و بهر حرفی حوری و چون ربع روز بگذرد دوازده رکعت نماز ضحےٰ بگزارد فضل این نماز بسیار است حق
تعالیٰ بدین نماز قسم خورد و گفت والضحےٰ و رسول علیه السلام بر خود فریضه گردانیده بود و گفت علیه السلام گزارندهٔ
نماز چاشت در دنیا فقیر نشود و در روز قیامت او را آتش دوزخ نسوزد و گفت علیه السلام هر که نماز چاشت بگزارد
بنا کرده شود مر او را بهر رکعتے در بهشت قصری درازی آن قصر دوازده ساله راه باشد و گفت علیه السلام هر که بگزارد
نماز چاشت را تن او بر آتش دوزخ حرام شود و اقل آن چهار رکعت است و موکد تر نیز همان چهار است در اول
والشمس و در دوم واللیل و در سوم والضحیٰ و در چهارم الم نشرح بخواند و در هشت رکعات دیگر یکبار آیة الکرسی و سه بار
اخلاص بخواند و چون آفتاب از سر بگردد چهار رکعت نماز کند در هر رکعتے بعد فاتحه اخلاص یازده بار و یا سه بار
و بروایتی در هر رکعتے بعد از فاتحه آیة الکرسی یکبار و اخلاص سه بار و رسول علیه السلام گفت هر که بگزارد این نماز عطا
کند خدا تعالیٰ بهر آیتے که در نماز خوانده باشد قصری در بهشت از مروارید سپید و ایمان او ثابت باشد و نمیرد تا جای
خود در بهشت نه بیند و بهر رکعتے ثواب حج و عمره و شهیدے در نامهٔ اعمال او ثبت شود و بعد نماز پیشین دو رکعت
نماز حفظ الایمان بگزارد در رکعت اول اِنَّ رَبَّكُمُ اللّٰهُ تا مُحْسِنِيْنَ و در دوم اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ
تا اَحَدًا بخواند آمده است چون رسول علیه السلام را شب معراج بردند و در دوزخ بعضے را دید که عذاب
میکردند خواست تا شفاعت کند مهتر جبرئیل علیه السلام گفت شفاعت شان مکن که ایشان بے ایمان رفته

اند

اند رسول علیه السلام غمناک شد چون در محل مناجات فرمان شد احمدا چرا غمناک شدی گفت الٰہی هنوز من
در حیاتم که امت من بی ایمان میروند فرمان شد احمدا هر که شکر ایمان نگزارد ایمان او سلب کنم رسول علیه السلام
غمناک شد فرمان آمد احمدا بگو مر امت خود را تا بگزارند بعد از نماز پیشین دو رکعت و مر ابدین تسبیح بستایند
سبحان من لم یزل کان کما هو الاٰن سبحان من لا یزال یکون کما کان وکما هو الاٰن سبحان من لا یتغیر
بذاته ولا فی صفاته ولا فی اسمائه بحد وثناه کوان سبحان الدائم والقائم سبحان القائم الدائم سبحان
الملك الحی الذی لا یموت سبحان الذی یمیت الخلائق وهو حی لا یموت سبحان الاول المبدئ
سبحان الله الباقی المغنی سبحان من تسمّٰی قبل ان یسمّٰی سبحان الاعلیٰ سبحانه وتعالےٰ سبحانه سبحانه
سبحان الذی بیده ملکوت کل شیئ والیه ترجعون احمد العزت وجلال من هر که این نماز بعد از پیشین هر روز
بگزارد هرگز ایمان از وی سلب نکنم اگر چه گشته باشد همچو تو هفتاد پیغمبر را و این روایت از ابو بکر صدیق است
که رسول علیه السلام همین خواندی بعد آن ده رکعت کند از الم ترکیف تا آخر قرآن یکان سوره بخواند هر مهمی که
باشد او را کفایت شود و بعد از نماز شام بیست رکعت ادا بین کند که رسول علیه السلام گفت هر که زنده دارد میان
دو عشا بهتر باشد او را از قیام شب و گفت علیه السلام هر که بگزارد ادا بین را عطا کند خدا تعالیٰ مر او را بهر رکعتے ثواب
عبادت صد ساله و گفت علیه السلام هر که بگزارد ادا بین را نباشد او را عذاب گور و قیامت و بعد نماز خفتن چهار رکعت
نماز صلوٰة الواصلین بگزارد در هر رکعتے بعد فاتحه پنجبار اخلاص بخواند رسول علیه السلام فرمود هر که بگزارد این
نماز را عطا کند خدا تعالیٰ مر او را بهر رکعتے ثواب عبادت ششصد هزار ساله و از گناهان چنان پاک شود
گوئی از مادر زاده چون از خواب برخیزد نماز تهجد بگزارد و آن دوازده رکعت است چنانچه بالا گفته است
فضل این نماز هم ازین توان شناخت که حقتعالیٰ بر خواجه کائنات علیه افضل الصلوٰة فرض گردانیده بود رسول
علیه السلام فرمود هر که بگزارد نماز تهجد را من و او در آئیم در بهشت همچنین اشارت کرد سوی انگشت سبابه و وسطیٰ
و گفت علیه السلام چون بندهٔ مومن برای نماز تهجد خیزد حقتعالیٰ گوید ای فرشتگان به بینید سوی بندهٔ من که از
خواب شیرین برخواست برای بندگی من گواه باشید که او را بیامرزیدم و از وی حساب نخواهم و در بهشت او را
درجهٔ انبیا دهم و آتش دوزخ بروی حرام گردانیدم حقتعالیٰ بستود آنرا کسانی را که پهلو را از خوابگاه دور دارند
قوله تعالیٰ تَتَجَافٰى جُنُوْبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُوْنَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَّطَمَعًا وَّمِمَّا رَزَقْنٰهُمْ يُنْفِقُوْنَ دور دارند پهلوهاے
خود را از خوابگاه همیخوانند پروردگار خود را ترسان و طمعداران و آنچه ما ایشان را میرسانیم نفقه میکنند نزد بیشتر مفسران
مراد ازین گذارندگان نماز خفتن است که بعضے از ایشان چون در یکروز شب مشغول بودندی بعد از نماز بر مومنان
آسان است و بر منافقان دشوار نماز خفتن و نماز بامداد چون این نماز دشوار بود گذارندگان این نماز را خدا تعالیٰ
بستود بر اندازهٔ خوابگاه است هر که از خوابگاه نرم گرم برخیزد او را ثواب بیشتر باشد مردے از رسول علیه السلام پرسید
یا رسول الله صلی الله علیه وسلم چه گوئی در مردے داز پهلوے زن خوبروی برخیزد و در نماز مشغول گردد گفت

علیه السلام چه گویم در باب او که بهشتی است و او را بر دوزخ کاری نیست قوله تعالی عزوجل یَدْعُوْنَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَّطَمَعًا بندگی میکنند پروردگار خود را میخوانند بطمع و ترس بنده باید که از مولی بترسد و طمع هم کند که او بی نیاز است طاعت من قبول نکند یا بکند قوله تعالی وَمِمَّا رَزَقْنٰهُمْ یُنْفِقُوْنَ هر چه خدا ترا رسانید از آن نفقه کن از اندک و بسیار روزی بدست مردی خرما بود سائلی از وی خواست نیم خرما او را داد چون بر رسول علیه السلام آمد رسول علیه السلام گفت حقتعالی آن نیم خرمای تو قبول گردانید و یک قصری ترا داد که هفت چند دنیا است قوله تعالی عزوجل فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّآ اُخْفِیَ لَهُمْ مِّنْ قُرَّةِ اَعْیُنٍ جَزَآءًۢ بِمَا کَانُوْا یَعْمَلُوْنَ و ظاهر است والله اعلم بالصواب

المجلس الحادی والثلثون فی فضیلة کلمة التهلیل وثوابها

بسم الله الرحمن الرحیم عن ابی بکر ن الصدیق رضی الله تعالی عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم سمعت عن جبرئیل علیه السلام وهو یخبرنی عن الله عزوجل انه یقول ما انزلت کلمة اجل واهی من قول لا اله الا الله علی وجه الارض ما دامت السموات والارض والجبال والشجر والبحر والبر الا وهی کلمة الاخلاص الا وهی کلمة الشفاعة الا وهی کلمة النجات الا وهی کلمة العلیا الا وهی کلمة المغفرة الا وهی کلمة العظمة الا وهی کلمة الشریفة الا وهی کلمة المبارکة لو وضعت فی کفة السموات والارض فی کفة لرجحت بهن من قالها مرة غفرت ذنوبه وان کانت مثل زبد البحر یعنی خبر کرد مرا جبرئیل علیه السلام که حق تعالی میفرماید نفرستادم کلمهٔ جلیل تر و زیبا تر از گفتن لا اله الا الله بر روی زمین بدان کلمه قائم ساخت زمینها و آسمانها و کوهها و درختان و خشکی و تری بدان آگاه باش که این کلمهٔ اخلاص است و کلمهٔ اسلام است و کلمهٔ رحمت است و کلمهٔ شفاعت است و کلمهٔ نجات است و کلمهٔ بلند است و کلمهٔ آمرزش است و کلمهٔ عظمت است و کلمهٔ شریف است و کلمهٔ مبارک است اگر داشته شود این کلمه در یک پله و آسمانها و زمینها بر دوم پله هر آئینه کلمه گران تر آید هر که بگوید آنرا یکبار آمرزیده شود گناهان او اگرچه باشند مانند کف دریا قوله ما انزلت کلمة بدانکه وحی بر دو نوع است وحی جلی و وحی خفی و جلی نیز بر دو گونه است یکی آنکه رسول علیه السلام از خدای تعالی شنید بغیر واسطهٔ جبرئیل ع که آنرا کلمات قدسیه گویند دوم جبرئیل از لوح محفوظ آورد و این حدیث از قسم جلی است که جبرئیل علیه السلام از خدائتعالی شنید و پیش رسول علیه السلام گفت قوله اجل واهی پیغمبر علیه السلام گفت یا جبرئیل ع گفت این کلمه را یازده نام است اجل و اهی کلمهٔ اسلام و کلمهٔ رحمت و کلمهٔ شفاعت و کلمهٔ نجات و کلمهٔ علیا و کلمهٔ مغفرت و کلمهٔ عظمت و کلمهٔ شریف است و کلمهٔ مبارک و قال العلماء حق تعالی این کلمه را بنامهای مختلف خواند برای شرف و عظمت آورد اول کلمهٔ طیب الیه یصعد الکلم الطیب و دوم کلمهٔ طیبه مثل کلمة طیبة سوم کلمهٔ استقامت اِنَّ الَّذِیْنَ قَالُوْا رَبُّنَا اللّٰهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوْا ای استقاموا بقول لا اله الا الله چهارم کلید آسمانها و زمینها لَهٗ مَقَالِیْدُ السَّمٰوٰتِ بقول ابن عباس رض

کلمهٔ لا اله الا الله است پنجم عدل اِنَّ اللّٰهَ یَاْمُرُ بِالْعَدْلِ کلمهٔ طیب ششم قول سدید وَقُوْلُوْا قَوْلًا سَدِیْدًا هفتم امن وَلٰکِنَّ الْبِرَّ مَنْ اٰمَنَ هشتم عهد اِلَّا مَنِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمٰنِ عَهْدًا نهم احسان هَلْ جَزَآءُ الْاِحْسَانِ اِلَّا الْاِحْسَانُ دهم دین اَلَا لِلّٰهِ الدِّیْنُ الْخَالِصُ یازدهم صراط حمید وَهُدُوْٓا اِلٰی صِرَاطِ الْحَمِیْدِ دوازدهم صراط المستقیم اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِیْمَ بقول ابن عباس رض کلمهٔ طیب است سیزدهم حسنی لِلَّذِیْنَ اَحْسَنُوا الْحُسْنٰی چهاردهم احسن القول وَمَنْ اَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَآ اِلَی اللّٰهِ یعنی هیچ کلمه بهتر ازین کلمه فرود نه آمده است چه کلمه ایست اگر هفتاد ساله کافر یکبار بگوید بهشتی شود بگفتن این کلمه دشمن دوست گردد بعید قریب شود خوار عزیز دوزخی بهشتی شود قوله بها قامت السموات والارض این آسمان و زمین و عرش و کرسی و لوح و قلم و ساکنان بر و بحر ببرکت این کلمه قائم اند در خبر است تا یک نفر بر روی زمین کلمه بگوید قیامت قائم نگردد قوله الا وهی کلمة الاخلاص بدان و آگاه باش که این کلمه اخلاص است که در وی شریک نیست و کلمهٔ اسلام است مادامی که این کلمه نگوید مسلمان نگردد و کلمهٔ رحمت است هر که این کلمه بگوید مستحق رحمت گردد و کلمهٔ شفاعت است گویندهٔ این کلمه را شفاعت رسول علیه السلام و شفاعت پیغمبران و فرشتگان و اولیا و مومنان نصیب باشد و گویندهٔ این کلمه را نیز محل شفاعت است و کلمهٔ نجات است یعنی در دنیا و عقبی در دنیا از کشتن و جزیه ستدن و برده گرفتن و در عقبی از عذاب خلود و گویندهٔ این کلمه نجات یابد و کلمهٔ علیا است یعنی این کلمه بلند قدر است و در روی همگنان است اگر فرشتگان زمین این کلمه بگویند و اگر پیغمبرانند این کلمه گویند و سکان بهشت این کلمه گویند و حاملان عرش این کلمه گویند متوطنان بحر این کلمه گویند باشندگان زمین این کلمه میگویند حضرت جل جلاله میگوید اِنِّیْٓ اَنَا اللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّآ اَنَا و کلمهٔ مغفرت است اگر گنهگار بنده گوید آمرزیده شود چنانچه آمده است روزی رسول ع بر منبر سوار بود اعرابی آمد و گفت یا رسول الله گنهگارم و گناه بسیار دارم پیغمبر ع گفت بنشین اعرابی نشست چون رسول علیه السلام سخن تمام کرد فرمود آن اعرابی کجا است اعرابی برخاست رسول ع پرسید گناه تو بسیار اند یا ستارگان آسمان گفت گناهان من بسیار اند پرسید گناهان تو بسیار اند یا قطرات باران گفت گناهان من گفت گناهان تو بسیار اند یا ریگهای بیابان گفت گناهان من گفت گناهان تو بسیار اند یا برگ درختان گفت گناهان من گفت گناهان تو بسیار اند یا رحمت گفت یا رسول الله اگرچه گناهان من بسیار اند اما رحمت خدای تعالی از آن بسیار است رسول علیه السلام فرمود که بگو لا اله الا الله و دراز کش آن اعرابی همچنان کرد رسول ع فرمود بدان خدای که مرا براستی بر خلق فرستاده است اگرچه گناهان تو از قطرات باران و برگ درختان و ریگ بیابان و ستارگان آسمان بیشتر باشد خدائتعالی بیامرزد ترا و گفت هر که بگوید لا اله الا الله در ساعتی از شب و روز دور کند خدائتعالی هر بدی که در نامهٔ اعمال او باشد و گفت هر که بگوید لا اله الا الله و مد کشد او را بیامرزد خدائتعالی چهار هزار گناهان بزرگ او را قوله الا وهی کلمة العظمة این کلمهٔ عظمت است چون بنده این کلمه بگوید ستون عرش بجنبد فرمان شود ای ستون ساکن شو گوید چگونه

شوم که تو گوینده این کلمه را نیامرزیدی فرمان شود آمرزیدم و این کلمه شریف ماست هیچ کلمه بشرف این نرسد که کلید بهشت است این کلمه است و رسول ع گفت هر چیز را کلیدی است و کلید بهشت این کلمه است از گفتن این کلمه دوزخی بهشتی میشود و گفت هر که بعد هر نماز ده بار لا اله الا الله بگوید بنویسانند خدائتعالی در نامهٔ اعمال او صد و بیست هزار نیکی و گفت هر که بگوید بعد هر نمازی صد بار لا اله الا الله میان او و میان بهشت حجاب نباشد مگر مرگ و گفت هر که بگوید لا اله الا الله دویست بار شبانگاه و دویست بار بامداد نبشته شود در نامهٔ اعمال او ثواب عبادت جمله فرشتگان آنچه در هفت طبق آسمان و زمین است و گفت هر که به بیند عجبی را و بگوید لا اله الا الله چنانستی که صدقه داده باشد در راه خدائتعالی بوزن آن زر و گفت هر که بیدار شود و بگوید لا اله الا الله محمد رسول الله بنویسانند خدائتعالی در نامه اعمال او بیست و چهار هزار نیکی و اگر بلند گوید چنانچه دیگری هم بشنود نبشته شود مر او را شصت هزار نیکی و گفت هر که بسیار گوید لا اله الا الله حرام شود بر و آتش دوزخ و گفت بسیار گوئید لا اله الا الله تا آمرزیده شوید و گفت بیارند مردی را نزدیک میزان و بیرون آرند از ان او نود و نه سجل هر سجلی بدرازی محیط بصر همه پر گناهان آن همه را در یک پله ترازو بنهند و بیرون آرند پارهٔ کاغذ مقدار سه انگشت که دران نبشته باشد لا اله الا الله محمد رسول الله پس بنهند آنرا در دوم پله پس این پله از ان کلمه گران آید و گفت بهترین سخنان که من میگویم و آنچه گفته اند پیغمبران پیش از من لا اله الا الله است پرسیدند از رسول ع که مر بهشت را هم بهاست گفت هست لا اله الا الله و گفت هر که بگوید لا اله الا الله در نامهٔ اعمال او بشمار هر جهودی و ترسائی ده گان نیکی بنویسید و گفت هر که بگوید لا اله الا الله محمد رسول الله و آب از چشم او رود بیامرزد خدائتعالی مر او را در فردای قیامت زیر سایه عرش باشد و گفت هر که بگوید هر روزی صد و شصت بار لا اله الا الله محمد رسول الله بیامرزد خدای تعالی مر او را و مادر و پدر او را و گفت چون بنده گوید لا اله الا الله محمد رسول الله خدائتعالی گوید راست گفتی بندهٔ من منم خدائی که جز من خدائی نیست گواه باشید ای فرشتگان که آمرزیدم گویندهٔ این کلمه را و گفت چون بنده گوید لا اله الا الله این کلمه پاره کند هفت آسمان را و برسد زیر عرش و مانند مهتاب شود و کارهای نیک او گرد بر گرد او چون ستارگان آسمان باشند و گفت هر که هفت بار بگوید لا اله الا الله حق تعالی او را هفت چیز کرامت کند اول سکرات موت بر و آسان کند دوم از دنیا با ایمان رود سوم گور او کشاده گردد چهارم منکر و نکیر را بصورت نیک بیند پنجم روز قیامت نامه بدست راست یابد ششم ترازوی نیکی او گران گردد هفتم از پلصراط همچون برق بگذرد و گفت هر که فرزند را پرورد تا بگوید لا اله الا الله بیامرزد خدائتعالی او را و گفت هر که بگوید لا اله الا الله و مد کشند آنرا بیامرزد خدائتعالی چهار هزار گناه کبیرهٔ او و اگر نباشد گناه او را مادر و پدر او را بیامرزد و گفت هر که بگوید لا اله الا الله و دراز کشد مد آنرا چنانچه حکم اوست بر گردد بیامرزد خدائتعالی او را و پر کند از نور دل او را و نه سوزد به آتش تن او را و گفت لا اله الا الله محمد رسول الله بیست و چهار حرف است و شب و روز بیست و چهار ساعت است چون بنده بگوید لا اله الا الله محمد رسول الله هر حرفی گناه ساعتی را

بسوزد چنانچه میسوزد آتش هیزم را و گفت هر که بگوید لا اله الا الله الملک الحق المبین هر روز صد بار باشد امان او را از فقر و از وحشت قبر و بکشد غنا را سوی او و گرفته باشد در بهشت را و گفت که حضرت عزت میگوید لا اله الا الله حصار من است هر که در آید در حصار من ایمن شود از عذاب من و گفت هر که بگوید در یک مجلس لا اله الا الله چهل بار آمرزیده شود گناهان هفتاد سالهٔ او و گفت هر که بگوید لا اله الا الله در ساعتی از ساعات شب نهال کرده شود او را درختی در بهشت از یاقوت سرخ که برگهای او از مشک باشد و میوهٔ آن درخت سخت سفید بود و شیرین تر از شهد و خوشبوتر از مشک ابن عباس گوید که روزی جبرئیل ع بر پیغمبر آمد و گفت پروردگار ترا اسلام میخواند و گوید چرا غمناکی و او دانا است بحال او گفت ای جبرئیل ع دراز شد تفکر من در امت من که روز قیامت احوال شان چگونه شود مهتر جبرئیل ع گفت در کافران متفکر شده یا در کار اهل اسلام گفت از سبب اهل اسلام گویندگان لا اله الا الله پس جبرئیل دست رسول ع بگرفت و در مقبرهٔ بنی سلمه و بازوی راست بر گوری زد و گفت استاده شو بفرمان خدای تعالی استاده شد مردی سفید روی و او گفت لا اله الا الله محمد رسول الله الحمد لله رب العالمین پس مهتر جبرئیل ع گفت باز گرد سوی گور خود پس باز گشت چنانچه بود پس بازوی چپ بر گوری زد و گفت استاده شو بفرمان خدائتعالی پس بیرون آمد مردی سیاه روی ازرق چشم و او گفت وا حسرتا وا موتا پس مهتر جبرئیل ع گفت باز گرد سوی جای خود پس باز گشت پس مهتر جبرئیل ع گفت یا رسول الله چنانچه مرده اند همچنان خیزند غم اهل لا اله الا الله مخور هر که صد هزار بار بگوید لا اله الا الله در مدت عمر خود حق تعالی هفت اندام او را بآتش دوزخ نسوزاند و گفت چون بمیرد کسی از شما بگوید بروح او صد هزار بار لا اله الا الله تا از عذاب گور نجات یابد ابن عمر گفت که ما در عهد رسول الله بروح مرده صد هزار بار لا اله الا الله میگفتیم و هر که میمیرد برای او این گفتن وصیت میکردم و نگفتم بروح کسی که نه دیدم او را در بهشت یعنی در خواب بر نو بادای مومن که بگوئی لا اله الا الله این کلمه بروح مادر و پدر و دوستان اگر نمی توانی چند نفر را جمع کن و بگویان و پیغمبر فرمود هر که شب جمعه سی صد بار لا اله الا الله بگوید در بهشت او را درجهٔ انبیا دهند و نمیرد تا جای خود در بهشت نه بیند و گفت هر که بسیار راند بر زبان لا اله الا الله آتش دوزخ او را نه سوزد و گفت بسیار گوئید روز جمعه لا اله الا الله که هر که بگوید روز جمعه دویست بار لا اله الا الله خداوند تعالی در نامه اعمال او ثواب چهل حج مقبول بنویسانند و گفت چندان گوئید لا اله الا الله که شما را دیوانه گویند که هر کرا از گفتن این کلمه دیوانه گویند او سید بهشت گردد روز قیامت همه پیغمبران استقبال او کنند و گفت ع هر که بعد نماز بامداد تا بر آمدن آفتاب و بعد نماز عصر تا فرو رفتن آفتاب کلمهٔ لا اله الا الله بگوید و در میان آن کلام دنیا نکند حق است بر خدائتعالی آنکه در آرد او را در بهشت و نه پرسد از و اندکی و بسیار و شفاعت کند هفتاد کس را که واجب شده باشد ایشان را دوزخ و گفت هر که در اثنای وضو کردن لا اله الا الله بگوید بهر قطرهٔ از ان آب حق تعالی فرشته آفریند که تا روز قیامت این کلمه میگوید و ثواب او را باشد و گفت

هرکه وقت رفتن خواب دوبار گوید لا اله الا الله محمد رسول الله چنانستی که بنده آزاد کرده باشد وگفت صلعم من رفتم
وشما را در دنیا در پناه کلمه لا اله الا الله محمد رسول الله انداختم وهرکه خود را در پناه این کلمه انداخت از دوزخ نجات
یافت پس بر شما باد که این کلمه را بسیار گوئید تا در بهشت درجهٔ بلند یابید وگفت هر کرا وقت مردن آخر سخن او
این کلمه باشد مر او راست بهشت وگفت هرکه در خلا دویست بار لا اله الا الله بگوید نبشته شود مر او را ثواب حج
وگفت صلعم هرکه گوید لا اله الا الله واجب شود او را رضوان اکبر وگفت ع حقتعالی وحی کرد بر موسی ع ابن عمران که یا موسی
از امت محمد صلعم قومی باشند که بر بلندیها در شوند وبلند گویند لا اله الا الله ایشان اند دوستان من اول دیدار خود
بدیشان نمایم وایشانرا همچون بر پیغمبران ثواب دهم وگفت صلعم هرکه بگوید بعد نماز بامداد ده بار لا اله الا الله وبعد
ظهر بیست بار وبعد عصر سی بار وبعد مغرب چهل بار وبعد عشاء پنجاه بار وبعد وتر شصت بار نبشته شود مر او را
ثواب شصت پیغمبران وبنا شود در بهشت برای او شصت شهر ودر هر شهری شصت قصر ودر هر قصر شصت خانه
ودر هر خانه شصت تخت بر هر تختی حوری باشد رواه بیهقی وگفت هرکه هر روز صد بار بگوید لا اله الا الله روز قیامت
روی او همچو ماه شب چهاردهم باشد وگفت صلعم او اکنید زکوٰة تنهای خود بگفتن لا اله الا الله وگفت ع هرکه
صد بار هر روز لا اله الا الله گوید بسنده باشد او را توشه برای راه بهشت وگفت ع چون بنده بگوید لا اله
الا الله حقتعالی ازان پرندهٔ سبز بیافریند که پرهای او مرصع باشند از یاقوت سرخ وآن بپرد زیر عرش
عرش زود بلرزد فرمان شود ای پرندهٔ مسکین ساکن شو پرنده گوید چگونه ساکن شوم که گویندهٔ این کلمه را نیامرزیده
فرمان شود آمرزیدم **قوله تعالی** فَاعْلَمْ اَنَّهٗ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْۢبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنٰتِ وَاللّٰهُ
يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوٰىكُمْ یعنی پس یقین کن که نیست هیچ معبودی مگر خدا وآمرزش طلب کن برای گناهان
خود ودر مردان مسلمانان وزنان مسلمانان خدا میداند جای آمد ورفت شما وجای آمدن شما گویند که خطاب پیغمبر
راست ومراد غیر اوست زیرا که رسول ع دانا بود که جز او خدائتعالی دیگر نیست چنانچه گفت ان کنت فی شك مما
انزلنا دلیل بدوست ومراد غیر اوست ومجاهد گفته که معنی آنست که بدان افضل ذکر لا اله الا الله است چنانچه
رسول ع گفت افضل الذکر لا اله الا الله است وابن عباس رض گوید یعنی ضار ونافع وعزت کننده خوار کننده
نیست الا ضار ولا نافع ولا دافع ولا مانع الا الله وهو اصل التوحید والتوکل فرمان برین
جمله است که بدان آمرزیده نزد مومنان را ودانندهٔ جای بودن شما وجای رفتن شما نیست مگر خدائتعالی
ابن مسعود رض گوید که چون برای مومنان وبرای خود آمرزش خواهی دل را حاضر دار چنانچه در خبر است
من استغفر ولم یحضر قلبه لسانه لم یغفر یعنی هرکه بخشش خواهد وحاضر نه باشد دل با زبان او بخشش
کرده نشود دل معتبر است برای آمرزش از دل بخواه اگرچه او را پیش ازین آمرزیده اند لِيَغْفِرَ لَكَ
اللّٰهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْۢبِكَ وَمَا تَاَخَّرَ فاما چون حضرت عزت آمرزش خواهندگان را دوست میدارد
مصطفی علیه السلام را استغفر لذنبك مهتر خلیل ع از حضرت عزت جلیل جل جلاله سوال کرد خداوندا هیچ

لی بکار

گناهگاری را دوست داری فرمان شد گنهگار آمرزش خواهنده را دوست دارم **قوله تعالی** وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ
وَمَثْوٰىكُمْ خدائتعالی میداند جای رفتن شما وجای بودن شما ای در مقامیکه گناه خواهید کرد خدائتعالی آن مکان
را میداند اگرچه شما پنهان کنید از حضرت ما پوشیده نیست ونماند چون در نظر ما گناه کنید باید که در آمرزش خواستن
تقصیر نه کنید وجای بودن شما میدانم یا در بهشت یا در دوزخ واگر توفیق آمرزش خواستن رفیق گردانم جای تو
بهشت است واگر توفیق ندهم جای تو دوزخ است ای مومن یک نماز است که آنرا صلوٰة الذاکرین خوانند
آنرا بپا دار دگاه گاهی بگزار هرکه این نماز بگزارد حق تعالی حشر او با ذاکران کند وهر حاجتی که خواهد روا شود ثواب
چندان بیابد که در تحریر نگنجد وآن چهار رکعت است در هر رکعتی بعد فاتحه اخلاص پانزده بار بعده استاده سی
صد بار لا اله الا الله گوید ودر رکوع وسجود وقومه وجلسه چهلگان بار بعد سلام سیصد وشصت بار بگوید لا اله الا الله
شیخ بایزید را یکبار این نماز فوت شده بود چهل روز در ماتم نشسته بود وهم از خدمت ایشان منقول است که من
شبی رسول ع را در خواب دیدم گفت صلعم بایزید نیکو نماز گرفته هرکه این نماز را در عمر خود یکبار بگزارد حلال شود برو بهشت
وحرام شود برو دوزخ پس ای مومن تو گاه گاهی بگزاری تا بدین سعادت برسی نفعنا الله وایاکم

المجلس الثانی والثلثون فی فضیلة کلمة الشهادة

بسم الله الرحمن الرحیم عن ابن عباس رض انه قال قال رسول الله صلعم من قال اشهد ان لا اله الا الله وحده
لا شریك له واشهد ان محمدا عبده ورسوله فتح الله علیه ثمانیة ابواب الجنة یدخل من ایها شاء یعنی
هرکه بگوید کلمه شهادت بگشاید خدائتعالی بر وی هشت در بهشت از هر دری که خواهد درآید بدانکه کلمه شهادت
گفتن گواهی دادن است بوحدانیت خدا وپیغمبری محمد رسول الله صلعم واین اصل توحید است وگویندهٔ کلمهٔ
شهادت را ثواب بسیار است وگفت صلعم هرکه گواهی دهد بیگانگی خدای تعالی وپیغمبری من وهمه پیغمبران ضامن
بهشت او من باشم واو را شفاعت کنم وگفت ع هرکه باعتقاد درست اشهد ان لا اله الا الله وحده لا
شریك له واشهد ان محمدا عبده ورسوله گواهی میدهم اینکه نیست خدا مگر الله یگانه است ونیست
شریک برای او وگواهی میدهم اینکه محمد صلعم بنده وفرستادهٔ اوست بیزار باشد از کفر ونفاق وبشمار هر کافری
ومنافقی دهگان بار نیکی در نامهٔ اعمال او ثبت گردد وگفت ع هرکه بگوید باخلاص اشهد ان لا اله الا الله وحده
لا شریك له واشهد ان محمدا عبده ورسوله حرام کند خدائتعالی بر وی آتش دوزخ وگفت رسول علیه السلام
بسیار گوئید اشهد ان لا اله الا الله تا آخر که آن شمار اسپر است از آتش دوزخ وگفت صلعم هرکه بوقت
مردن بگوید اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له جمله گناهان او ناپدید شود وگفت ع مر خدای را است ستون
از نور چون گوید بنده اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له آن ستون بجنبد فرمان شود ساکن شو ستون
گوید چگونه ساکن شوم که نیامرزیدی مر گویندهٔ کلمه شهادت را حقتعالی گوید که آمرزیدم گویندهٔ کلمه شهادت را پس

ساکن شود و گفت ع هر که گوید لا اله الا الله وحده لا شریک له تا قدیر ده بار چنانستی که آزاد کرده باشد چهار فرزندان از فرزندان مهتر اسمعیل گفت ع هر که بگوید لا اله الا الله وحده لا شریک له تا قدیر در روزی صد بار مر اورا است ثواب آزادی بنده و نبشته شود مر اورا صد نیکی و دور کند ازو صد بدی و باشد مر اورا امان از شیطان آنروز تا شب و نیابد آن قدر ثواب مگر مردی که مانند او گفته باشد و گفت ع هر که گواهی دهد و بگوید اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له واشهد ان محمدا عبده ورسوله وان عیسی عبد الله ورسوله وکلمته القاها الی مریم وروح منه واشهد ان الجنة حق والنار حق در آرد او را خدا تعالی در بهشت بر هر عملی که بوده باشد و در خبر است که جبرئیل ع رسول را گفت خوشی امت ترا خوشی امت ترا آنکه بگوید پس هر فریضه سه بار لا اله الا الله وحده لا شریک له تا قدیر قبول کند حقتعالی نماز اورا و بنویساند مر اورا بهر رکعتی ثواب عبادت هشتاد ساله و گفت ع هر که بگوید بعد نماز بامداد ده بار لا اله الا الله وحده لا شریک له تا قدیر بیامرزد خدا تعالی گناهان اورا اگرچه باشد مانند کف دریا و گفت ع چون بگذرد مومن بر مقابر و گوید لا اله الا الله وحده لا شریک له له الملک وله الحمد یحیی ویمیت تا قدیر منور کند خدا تعالی آن گورستان را و بیامرزد مر گوینده را و بنویساند مر اورا هزار هزار نیکی و دور کند ازو هزار هزار بدی و بر آرد مر اورا هزار هزار درجه و گفت ع هر که بگوید لا اله الا الله وحده لا شریک له الها واحدا صمدا لم یلد ولم یولد ولم یکن له کفوا احد بنویساند خدا تعالی مر اورا هزار هزار نیکی و گفت ع هر که بگوید لا اله الا الله وحده لا شریک له الها واحدا ونحن له مخلصون بنویساند خدا تعالی اورا از اهل بهشت اگرچه بود از اهل دوزخ و گفت هر که در آید در بازار و بگوید لا اله الا الله وحده تا قدیر بنویساند خدا تعالی چهل هزار نیکی و دور کند چهل هزار بدی و بر آرد مر اورا چهل هزار درجه و گفت هر که باوضو در یک مجلس صد بار لا اله الا الله وحده تا قدیر بگوید هر حاجتی که از خدای تعالی بخواهد بر آید و گفت ع هر که به بیند جنازه را و بگوید لا اله الا الله وحده لا شریک له له الملک وله الحمد یحیی ویمیت وهو حی لا یموت ابدا ذو الجلال والاکرام بیده الخیر وهو علی کل شیء قدیر یعنی نیست معبود مگر خدای یگانه نیست شریک مر اورا و برای اوست ملک و حمد زنده میکند و می میراند و آن زنده است که نمیرد همیشه خداوند بزرگی و کرامت بدست اوست نیکوئی و بر همه چیز قادر است بهر موی که بر تن اوست هزار هزار نیکی در نامه اعمال او ثبت شود آن مقدار بدی ازوی دور گردد و آن مقدار درجه بلند شود و گفت ع هر که بگوید اللهم انی اشهدک وکفی بک شهیدا واشهد حملة عرشک وملائکتک وجمیع خلقک انی اشهد ان لا اله الا انت وحدک لا شریک لک واشهد ان محمدا عبدک ورسولک بنویساند خدا تعالی مر اورا آزادی از آتش دوزخ و گفت هر که بگوید اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له واشهد ان محمدا عبده ورسوله و انگشت سبابه استاده کند چون از گور برخیزد جمله انگشتان او بگوید اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له پس حقتعالی بفرستد سوی او براق و بران سوار شود و در عرصات حاضر گردد و وقت گفتن کلمه شهادت انگشت استاده کردن مستحبست در نماز هم بوقت التحیات چون باشهد تین رسد انگشت استاده کردن نزدیک علماء

سنت است و گفت ع هر که شب جمعه چهل بار لا اله الا الله وحده لا شریک له تا قدیر بگوید بنویساند حق تعالی مر اورا ثواب حج و گفت هر که بگوید نزدیک فرو شدن آفتاب ده بار لا اله الا الله وحده لا شریک له تا قدیر بفرستد خدای تعالی سوی او فرشتگان تا نگهدارند اورا و بیابد ثواب آزادی بنده و گفت ع هر که بگوید بعد هر نمازی لا اله الا الله وحده لا شریک له تا قدیر اللهم لا مانع لما اعطیت ولا معطی لما منعت ولا راد لما قضیت ولا ینفع ذا الجد منک الجد بنویساند خدا تعالی در نامه اعمال او ثواب عبادت هزار ساله و گفت ع مر خالد جهنی را بشارت ده مردمان را هر که بگوید لا اله الا الله تا قدیر مر اورا است بهشت و گفت هر که بیاید سوی فراش و بگوید لا اله الا الله تا قدیر مکفر شود از گناهان اگرچه مثل کف دریا باشد و گفت ع هر که پهلو بگرداند و بگوید لا اله الا الله وحده لا شریک له تا قدیر بنویساند خدا تعالی در نامه اعمال او ثواب عبادت قائمان شب و صائمان روز و گفت ع هر که بیدار شود از خواب و بگوید لا اله الا الله تا قدیر نبشته شود مر اورا ثواب عبادت هفتاد ساله و گفت ع هر که بوقت بر آمدن آفتاب ده بار گوید لا اله الا الله تا قدیر نبشته شود مر اورا نیکیها بشمار هر چیزی که بتابد بر او آفتاب و حضرت عزت جل جلاله بوحدانیت خود گواهی داد **قوله تعالی** شَهِدَ اللّٰهُ اَنَّهٗ لَاۤ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ وَالْمَلٰٓئِكَةُ وَاُولُوا الْعِلْمِ قَآئِمًا بِالْقِسْطِ لَاۤ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْعَزِیْزُ الْحَكِیْمُ یعنی گواهی داد یعنی آشکارا ساخت آنکه نیست هیچ معبودی مگر تو و گواهی داد فرشتگان و خداوندان دانش در ان حال که خداوند بر کننده عالم است بعدل نیست معبودی مگر او غالب و استوار کار است گواهی میدهد خدا تعالی بدرستی اوست خدا تعالی نه خدای دیگر مگر او و گواهی میدهند فرشتگان و خداوندان دانش ای ثابتان بالقسط بکلمة العدل که خدای نیست مگر او ارجمند و استوار کار است **قوله تعالی** شهد الله بدانکه ایزد تعالی وحدانیت خود بسیار جا بیان کرده است اِنَّنِیْۤ اَنَا اللّٰهُ لَاۤ اِلٰهَ اِلَّاۤ اَنَا فَاعْبُدْنِیْ فَاعْلَمْ اَنَّهٗ لَاۤ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ اِلٰهٌ وَّاحِدٌ لَاۤ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِیْمُ الٓمّٓ اللّٰهُ لَاۤ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّوْمُ **قوله** وَالْمَلٰٓئِكَةُ فرشتگان هم به وحدانیت او گواهی دهند نه از ایشان انکاری و نه گفتند شریکی همیشه بوحدانیت او مقرند و در طاعت او مشغول لَا یَعْصُوْنَ اللّٰهَ مَاۤ اَمَرَهُمْ جلوه ایشان است **قوله تعالی** وَاُولُوا الْعِلْمِ خداوندان دانش نیز بخدای مقر اند هر کرا دانش باشد اورا شریک نه گوید و حوش و طیور اورا یکی دانند و یکی خوانند ای آدمی تو چگونه اورا نه شناسی حق تعالی همه را شناسای خود گرداند بمنه وکماله کرمه

المجلس الثالث والثلثون فی فضیلة الاستغفار

بسم الله الرحمن الرحیم عن اسامة بن زید رض انه قال قال رسول الله من کثر له الاستغفار جعل الله له من کل هم فرجا ومن کل ضیق مخرجا ویرزقه من حیث لا یحتسب یعنی هر که استغفار بسیار گوید حق تعالی اورا از همه اندوهها کشاده گرداند و از هر تنگی مخرج دهد و رزق دهد اورا از جای که نداند بدانکه ای مومن استغفار طلب آمرزش است از خدا تعالی و بنده را بهتر آنست که همیشه از پروردگار خود آمرزش خواهد و برای آمرزش

خواستن فرمان است رسول را گفت واستغفر لذنبک وللمومنین والمومنات قوله واستغفروه انه کان توابا واستغفروا الله ان الله غفور رحیم مهتر نوح علیه السلام قوم خود را گفت استغفروا ربکم انه کان غفارا ورسول گفت انی لاستغفر کل یوم سبعین مرة یعنی هر آئینه من توبه میکنم هر روز هفتاد بار وگفت استغفروا فان لم تستغفروا فلن یغفر الله لکم یعنی آمرزش خواهید پس اگر آمرزش نخواهید پس هرگز نیامرزد خدائتعالی شما را وگفت هر که گناه کند و آمرزش خواهد حقتعالی او را بیامرزد وگفت طوبی لمن اذنب واستغفر یعنی خوشی برای آن کس که گناه کرد و توبه کرد وگفت ای عائشه اگر ملامت زده شوی بگناه خود پس آمرزش از خدای تعالی بخواه که بنده چون گناه کند و از خدائتعالی آمرزش خواهد آمرزیده شود وگفت چون گناه بسیار کنید آمرزش بسیار خواهید پس بدان خدائیکه جان من بید قدرت اوست که استغفار بخورد گناهان را چنانچه آتش خورد هیزم را وگفت هر چیزے را دار و است داروی گناه آمرزش خواستن است وگفت من رزق الاستغفار لم یحرم المغفرة وگفت هر که بگوید هنگام رفتن بخواب ده بار استغفر الله الذی لا اله الا هو الحی القیوم واتوب الیه آمرزیده شود گناهان او اگرچه باشد مثل کف دریا وریگ بیابان وبرگ درختان ورودهای دنیا وقطرات باران وگفت بگوئید استغفار را در نشستن وخاستن وخوردن وآشامیدن ودر خانه وبازار تا رحمت خدائے تعالے از شما دور نشود وگفت هر که بگوید پس هر نمازی اللهم اغفرلنا ذنوب اللیل والنهار وذنوب السر والخطر یعنی ایخدا ببخش ما را گناه شب وروز وگناهان پوشیده وظاهر آمرزیده شود اگرچه گریخته باشد از صف قتال وگفت هر که را اندوه باشد بسیار پس بر وباد آنکه استغفار بسیار گوید وگفت بگویم درد شما را داروے شما را گفتند بگوئید یا رسول الله گفت درد شما گناهان شما اندو داروی شما استغفار است وگفت هر که بعد از نمازے هفتاد بار استغفار گوید حق تعالی همه گناهان او آمرزیده گرداند ونمیرد تا جای خود در بهشت نه بیند وحوران خود وقصرهای خود وگفت چون گناه کنید از خدائتعالی آمرزش خواهید که هر که گناه کند وآمرزش خواهد چنانستی که گناه نکرده باشد وگفت استغفار رزق را بیارد وگفت هر که بگوید استغفر الله الذی لا اله الا هو الحی القیوم غفار الذنوب واتوب الیه هر روز وهر شب سه گان بار بیامرزد خدائتعالی گناهان آن شب وآن روز را وگفت علیه السلام هر که بگوید استغفر الله الذی لا اله الا هو الحی القیوم واتوب الیه بیرون آید از گناهان گوئی آنروز از مادر زاده وگفت علیه السلام هر که بگوید استغفر الله الذی لا اله الا هو الحی القیوم غفار الذنوب واتوب الیه معاذی وهو حسبی ونعم الوکیل آمرزیده شود گناهان او اگرچه بیشتر باشد از کف دریا وگفت علیه السلام هر که بگوید استغفر الله الذی من کل ذنب وسبحان الله وبحمده ربی بهر بامدادی ده بار خدائتعالی حشر او با متقیان کند رسول علیه السلام مر فاطمه رضی الله عنها را آموخت تا بگوید استغفر الله الذی لا اله الا هو الحی القیوم واستعصمه واستنصره واتوب الیه هو التواب الرحیم وگفت علیه السلام ای دختر من هر که بگوید آنرا یکبار آمرزیده شود وهر که دو بار گوید

آمرزیده

آمرزیده شود مادر وپدر او وهر که سه بار بگوید آمرزیده شود مادر وپدر وقرابتیان او وگفت علیه السلام هر که بگوید استغفر الله الذی لا اله الا هو الحی القیوم واتوب الیه بیامرزد خدائتعالی او را اگرچه گریخته باشد از صف قتال وگفت علیه السلام سید استغفار آنست که بنده بگوید اللهم انت ربی لا اله الا انت خلقتنی وانا عبدک وانا علی عهدک ووعدک ما استطعت واعوذ بک من شر ما صنعت ابوء لک بنعمتک علی وابوء لک بذنبی فاغفرلی فانه لا یغفر الذنوب الا انت هر که آنرا بگوید ودران روز بمیرد پیش از شب بهشتی باشد وهر که بگوید آنرا در شب وبمیرد پیش از صبح او بهشتی باشد وگفت علیه السلام هر که بگوید پس هر نمازی سه بار استغفر الله الذی لا اله الا هو الحی القیوم واتوب الیه بیامرزد خدائتعالی گناهان او اگرچه بیشتر باشد از کف دریا وگفت علیه السلام آمرزش خواهید از خدائتعالی برای خود وبرای مادر وپدر وبرای مسلمانان که خدائتعالی ترا ومادر وپدر ترا وهمه مومنان را بیامرزد وگفت علیه السلام بدترین بخیلان کسی است که آمرزش خواهد برای خود تنها وگفت علیه السلام هر که آمرزش خواهد برای مومنان شمار هر مومنے صدگان نیکی در نامهٔ اعمال او بنویسد وگفت علیه السلام هر که آمرزش خواهد برای مومنان فرشتگان هفت آسمان وزمین برای او آمرزش خواهند بدانکه آمرزش خواستن برای مشرکان روا نیست وآنچه رسول صلی الله علیه وسلم مکه را فتح کرد گفت هست کسی که گور مادر وپدر من مرا بنماید مردے گفت یا رسول الله من بنمایم رسول علیه السلام استاده شد خواست که برود جبرئیل علیه السلام در رسید گفت کجا میروی گفت بزیارت گور مادر وپدر گفت باز گرد که فرمان نیست واین آیت نازل شد ما کان للنبی والذین امنوا ان یستغفروا للمشرکین زیارت رفتن آمرزش خواستن است وروا نیست پیغمبران را ومومنان را آنکه آمرزش خواهند مشرکان را پیغمبر علیه السلام بازگشت وشکسته خاطر گشت ودر دل گزرانید که خلیل الله را آمرزش پدر خواستن دادند چنانچه گفت واغفر لابی ومرا ندادند فرمان دگر صادر شد وما کان استغفار ابراهیم لابیه الا عن موعدة وعدها ایاه که نه بود آمرزش خواستن ابراهیم پدر را مگر از وعده که پدر را کرده بود که من مسلمان خواهم شد وآن وقت اهر حنین کس را آمرزش خواستن روا بود احمد آبرای کافران آمرزش چه خواهی برای مومنان آمرزش خواه واستغفر لذنبک وللمومنین منک الاستغفار ومنی المغفرة فلما تبین له انه عدو لله تبرا منه چون پیدا شد او را که دشمن خدا است بیزار شد ان ابراهیم لاواه حلیم بدرستی که ابراهیم علیه السلام اواه است یعنی از گناهان فریاد کننده ای گریزنده است وحلیم است یعنی بردبار است اگرچه او را در آتش انداختند برای ایشان دعای بد نکرد نفعنا الله وایاکم والله اعلم بالصواب ❊

المجلس الرابع والثلثون فی فضیلة التسبیح

بسم الله الرحمن الرحیم عن سمرة بن جندب رضی الله عنه قال قال رسول الله صلی الله

علیه وسلم احبُّ الکلام الی الله اربع سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر لا یضرك بایهن بدأت
یعنی دوست ترین سخنها سوی خدائتعالی چهار است یکی سبحان الله دوم الحمد لله سوم لا اله الا الله چهارم والله
اکبر زیان نکند ترا بهر کدامی که از ایشان آغاز کنی بدانکه ای مومن در تسبیح گفتن ثواب بسیار است و مزد بیشمار فرشتگان
اگرچه انواع عبادت میکنند به تسبیح گفتن نازیدند و گفتند نحن نسبح بحمدك مهتر موسی علیه السلام گفت هارون علیه
السلام را وزیر من گردان تا تسبیح ترا بسیار کنم کی نُسَبِّحَكَ کَثِیْرًا و رسول گفت خداوند عالم فسبح بحمد ربك قبل
طلوع الشمس وقبل غروبها و گفت سبح بحمد ربك وکن من الساجدین و تسبیح را از سجده مقدم یاد کرد و
گفت من سبح واستغفر غفر له و گفت یسبح له بالغدو والآصال همه را تسبیح فرمود و سبح بحمد ربك واستغفره
اول تسبیح را یاد کرد بعده آمرزش و گفت علیه السلام من سبح بکرة واصیلا و گفت ساکنان زمین و آسمان تسبیح
میگویند سبح لله ما فی السموات وما فی الارض فرمود علیه السلام لا تقتلوا الضفدع فانه کثیر التسبیح وتسبیحه
سبحان المعبود فی لجج البحار مکشید غوک را که تسبیح میکند بسیار ای مومن تو کم از غوک مباش و ببین بسوی
او چگونه نالد روزی رسول علیه السلام زیر درختی نشسته بود آواز تسبیح غوک در گوش مبارك ایشان
فتاد آهسته برخاست و نزدیک آن غوک رفت مهتر جبرئیل علیه السلام در رسید و گفت یا رسول الله صلی
الله علیه وسلم شش ماه باشد که این غوک نشسته بود و چهل روز شده که حقتعالی برای او باران فرستاده است
تا در میان آب شده است و بیاد خدائتعالی چنان مشغول است که خبر از آب ندارد رسول علیه السلام را
از دیدن غوک گریه گشاد و گفت وطوبی لك یا ضفدع بمد حك ربی بلسان انت حبیبی از آن
غوک رسول صلی الله علیه وآله واصحابه وسلم پرسید که چند بار خدای را تسبیح میگوئی گفت هر روز
دویست هزار بار ای مومن تو به بین که غوک چندین یاد میکند تو چگونه بیکار باشی و گفت علیه السلام سید
تسبیح ها است سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر هر که بگوید آنرا یکبار باشد مر او را بهتر آزادی
ده هزار بنده بهتر است و او را آنکه ده هزار اسپ غزا کند در راه خدای تعالی و نه خیزد از مقام خود مگر آمرزیده شود و گفت
علیه السلام هر که بگوید پیش از نماز بامداد سبحان الله وبحمده سبحان الله العلی العظیم وبحمده استغفر الله
واتوب الیه خدائتعالی بهر کلمه از آن درختی در بهشت پیدا کند و بر هر برگی از آن درخت فرشته باشد که تسبیح گوید
و ثواب آن مر او را باشد و گفت علیه السلام هر که بگوید سبحان الله وبحمده بنویسانند خدائتعالی مر او را ده لک
نیکی و دور کند از وی ده لک بدی و بر آرد برای او ده لک درجه و هر که زیاده گوید زیاده یابد از خدائتعالی پرسیدند
از رسول علیه السلام که کدام سخن دوست تر است سوی خدائتعالی گفت سبحانه وبحمده که خدائتعالی فرشتگان
را ببرکت این دعا برگزیده است و گفت علیه السلام کلمتان خفیفتان علی اللسان وثقیلتان فی المیزان
وحبیبتان عند الرحمن وهما سبحان الله وبحمده سبحان الله العظیم در روزی صد بار بگوید
دور کرده شوند گناهان او اگرچه باشند مانند کف دریا و گفت علیه السلام هر که بگوید سی و سه بار بعد

هر نماز سبحان الله سی و سه بار الحمد لله سی و سه بار الله اکبر و یکبار لا اله الا الله وحده لا شریک له تا قدیر آمرزیده
شود گناهان او اگرچه باشد مانند کف دریا و گفت علیه السلام بدرستی که آفریده شده است هر آدمی بر سی صد و
شصت بند پس هر که بگوید این تسبیح خدائتعالی را و حمد گوید خدای را و تهلیل گوید خدا را و تکبیر گوید خدای عز وجل را سی
صد و شصت بار بهر بندی آزاد شود از آتش دوزخ و گفت علیه السلام اگر گوید سبحان الله والحمد لله ولا اله
الا الله والله اکبر دوست تر است سوی خدائتعالی از هر چیزی که می تابد بر وی آفتاب و گفت علیه السلام
هر که بگوید صد بار بامداد صد بار شبانگه سبحان الله باشد مر او را ثواب حج و هر که بگوید صد بار بامداد و دو صد بار شبانگه الحمد
لله چنانستی که غزا کرده در راه خدائتعالی بر صد اسپ و هر که بگوید صد بار شبانگه لا اله الا الله چنانستی که صد بنده
آزاد کرده باشد و هر که بگوید صد بار بامداد و شبانگه والله اکبر آورده باشد آن مقدار ثواب هر کس که مانند او
گفته باشد و گفت علیه السلام سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر گفتن بهتر است از کوه زر
و نقره که در راه خدائتعالی صرف کند و الحمد لله بهتر است از کوه زر در راه خدائتعالی و لا اله الا الله از همه دنیا
والله اکبر بهتر است از آزادی هزار بنده هر که بگوید آنرا هر روز صد بار حرام کند خدائتعالی او را بر آتش دوزخ
و گفت علیه السلام هر که بگوید سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر بنویسانند او را خدائتعالی هزار هزار
نیکی و دور کند از وی هزار هزار بدی و بر آرد او را هزار هزار درجه هر که زیاده گوید زیاده یابد و گفت علیه السلام هر که بگوید
سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر نهال کند خدائتعالی برای او در بهشت چهل درخت که از آن
بپوشد حله ها و بخورد از آن میوه ها و گفت علیه السلام بگیرید سپرهای خود از آتش گفتند سپرها چیست گفت بگوئید
سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر که بیایند روز قیامت ایشان پس و پیش گوینده و ایشانند تا
قیامت باصالحان انس رضی الله عنه گفت که رسول علیه السلام بر درخت خشک گذشت پس تازیانه بر آن
زد و برگ آن ریخت و گفت علیه السلام هر که بگوید سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر بر فتند
گناهان او چنانچه افتادند برگ آن درخت روزی اعرابی بخدمت رسول علیه السلام آمد و گفت یا رسول الله
بیاموز چیزی که بدان خوشنود شود از من خدائتعالی گفت بگو سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر
اعرابی گفت همه تسبیح و تهلیل برای اوست برای من چیست گفت بگو بعد از آن اللهم اغفر لی وعافنی واعف
عنی وتب علی وارض عنی که آن بنده است ترا پس گفت یا رسول الله چیست مر او را در آخرت پیغمبر علیه
السلام گفت سبحان الله پیش تو باشد والحمد لله پس تو باشد لا اله الا الله چپ تو باشد والله اکبر راست
تو باشد اعرابی گفت لا اله الا الله بهترین کلامها است طرف چپ چگونه باشد رسول علیه السلام فرمود از سبب
آن طرف چپ بود چون آتش حمله کند لا اله الا الله باز دارد و گفت علیه السلام چون بگذرید بمرغزار بهشت بچرید
در آن گفتند چه چیز چریم گفت بگوئید سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر و گفت علیه السلام هر که بگوید
در مسجد سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر صد بار بهتر باشد او را از حج اکبر و بهر حرفی بیابد در بهشت

قصری ابوهریره رضی الله عنه گفت که سبزی می کاشتم که بگذشت بر من رسول علیه السلام گفت آگاهانم تراز درنهالی نفع دهنده تو باشد گفتم آری یارسول الله گفت سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر بخوان نهال کرده شود ترا بهر حرفی در بهشت درختی که یک درخت آن بپوشد تمام دنیا و آنچه دران است ای ابوهریره مادام که کسی گوید این تسبیح را فرشته نهال کند برای او در بهشت نهالها را وچون گوینده خاموش شود فرشته هم بماند و گفت علیه السلام هرکه بگوید سُبحانَ الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر چنانستی که یاری کرده باشد مهتر ابراهیم علیه السلام را در بنای کعبه وهب بن منبه رضی الله عنه گفت که خوانده ام در کتابی منزل که مهتر نوح علیه السلام وصیت کرد پسران خود را وقت مرگ که من شمارا چهار سخن می بخشم که قوام آسمانهای و زمینها بر ایشان است و برکت ایشان توبهٔ آدم قبول شد گفتند کدام اند ای پدر ما گفت سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر و گفت علیه السلام هرکه سبحان الله گوید چنانستی که توریت خوانده باشد وهرکه بگوید الحمد لله چنانستی که انجیل خوانده باشد و هرکه بگوید لا اله الا الله چنانستی که زبور خوانده باشد وهرکه لاحول ولا قوة الا بالله العلی العظیم گوید هیچ وقتی فقیر نگردد و گفت علیه السلام هرکه بگوید لاحول ولا قوة الا بالله العلی العظیم هر روز ده بار هیچ اندوهی برو نرسد و گفت علیه السلام لاحول ولا قوة الا بالله العلی العظیم گنجی است از گنجهای عرش و بروایتی از گنجهای بهشت و گفت علیه السلام لاحول الخ شفاهست از هر دردی و دور کننده است از هر اندوهی و گفت علیه السلام هرکه بگوید لاحول ولا قوة الا بالله العلی العظیم صد بار حاجت او روا شود هشتاد ازان در عقبی و بیست ازان در دنیا و بنویساند خدائتعالی مر اورا صد هزار نیکی و دور کند خدائتعالی از صد هزار بدی و مر اوراست در بهشت صد هزار درجه و عطا کند حقتعالی مر اورا در فردوس صد هزار شهر در هر شهرے صد هزار قصر و در هر قصرے صد هزار خانه و در هر خانه صد هزار تخت بر هر تختے حوری و گفت علیه السلام هرکه بگوید بعد هر نمازی سه بار سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر نبشته شود مر اورا ثواب عبادت پانصد ساله و گفت علیه السلام هرکه بگوید شب جمعه صد بار سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر نبشته شود مر اورا ثواب عبادت هفت صد ساله و ثواب آزادی هفتصد بنده و گفت علیه السلام هرکه بگوید هر روز سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر بنا کرده شود مر اورا قصرے در بهشت که بلندی آن یازده هزار ساله باشد و دروی چیزها باشد که هیچ گوش نشنیده و هیچ چشمی ندیده باشد و در دل هیچکس نگذشته باشد و گفت علیه السلام مر خدائتعالی را فرشته است در آسمان شبیه پرنده بر کنارهٔ دریا چون بنده گوید سبحان الله استاده شود آن پرنده وچون گوید الحمد لله بالها باز کند وچون گوید لا اله الا الله در آید دران دریا چون بگوید الله اکبر بیرون آید وچون لاحول ولا قوة الا بالله العلی العظیم گوید بیفشاند بالها را پس بیفتد از هر پر او هفتاد هزار قطره از هر قطره بیافریند خدائتعالی فرشته که آمرزش خواهد مر گوینده را و گفت علیه السلام هر شب آدینه گوید بیست ویکبار سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر حشر او میان قبهٔ نور کنند که دران باشد چهار در هر درے یک کلمه ازین تسبیح نبشته باشد و این قبه در هوا

پرد تمام اهل عرصات موی او به تعجب به بینند بدانکه ای مومن نماز تسبیح نمازی متبرک است باید که بگزاری رسول علیه السلام امیر المومنین عباس رضی الله عنه را آموخته است چون امیر المومنین عباس رضی الله عنه بخدمت رسول علیه السلام گریست و گفت یارسول الله من در پیری مسلمان شده ام هیچ طاعتی نکردم رسول علیه السلام گفت نماز تسبیح بگزار هر روز و اگر هر روز نتوانی هر هفته و اگر هر هفته نتوانی هر ماهی و اگر هر ماهی نتوانی هر سالی و اگر هر سالی نتوانی در عمر خود یکبار ای عم هر که این نماز بگزارد حق تعالی موی و پوست و گوشت و استخوان و مغز او بر آتش دوزخ حرام کند و سه هزار ساله عبادت مقبول در نامهٔ اعمال او ثبت شود و در بهشت برای او چهار هزار شهر بنا شود همه پر از باغات و حور و قصور و ولدان و غلمان و نعیم الولدان و آن چهار رکعت است بیک سلام در روز و بدو سلام در شب بعد تکبیر اول پانزده بار کلمهٔ تمجید بعده اعوذ و تسمیه گوید بعد فاتحه قرات بخواند بعده ده بار دیگر کلمهٔ تمجید گوید و در رکوع رود بعد تسبیح مشهوره ده بار در قومه و جلسه و سجدهٔ دوم ده بار چنانچه در هر رکعتے هفتاد و پنج بار تسبیح مے شود مجموع در چهار رکعت سی صد بار تسبیح میشود هرکه این نماز کند برای او در من ثواب عبادت آدمیان و پریان و فرشتگان در نامهٔ اعمال او نبشته شود حقتعالی اورا بیامرزد و در روز قیامت همه پیغمبران و فرشتگان اورا استقبال کنند ثواب این نماز بسیار است اقتصار افتاد آمدیم بتفسیر که ایزد تعالی خبر کرد که باشندگان آسمان و زمین او را تسبیح میگویند چنانچه گفت **قوله عز وجل** سَبَّحَ لِلّٰهِ مَا فِی السَّمٰوٰتِ وَمَا فِی الْاَرْضِ وَهُوَ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ تسبیح گفت خدائتعالی را به پاکی یاد میکند آنچه در آسمان و آنچه در زمین است و اوست ارجمند استوار کار التسبیح خدا را به پاکی یاد کردن و بقولی ذکر خدائتعالی بلند گفتن و بقولی بندگی کردن **قوله** مَا فِی السَّمٰوٰتِ آنچه در آسمانها فرشتگان اند روحانی و کروبی و ارواح امت همه خدا را بپاکی یاد میکنند بعضے گویند سبحان الدائم القائم بعضے گویند سبحان الحی الذی لا یموت بعضے گویند سبحان ربی العظیم بعضے گویند سبحان ربی الاعلی **قوله** وما فی الارض و آنچه در زمین است از حیوانات و جمادات حیوان کل ذی روح آدمی و پری و وحوش و طیور و جمادات هرچه روح است چون کوه و دشت و سنگ و کلوخ و نی و گیاه همه در یاد او هستند و آمده است که روزے رسول علیه السلام بر کوهی گذشت آن کوه گفت سبحان الذی خلق فینا النار ولم تحرقنا پاکی است مر آن خدای عز وجل را که در من آتش آفرید و مرا نسوخت و روزی زیر درختی بود درخت گفت سبحان من جعل تحت ظلی سید الانبیاء پاکی است مر آن خدا را که زیر سایهٔ من سید پیغامبران بنشاند رسول علیه السلام تبسم کرد **قوله** هو العزیز الحکیم و اوست عزیز حکیم عزیزی که گرد خوار بدامن عصمت او نرسد و هر کرا خواهد خوار گرداند تُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ حکیمی که کار او را استوار تمام است تقدیر او کسے نتواند گردانید نفعنا الله وایاکم

المجلس الخامس والثلثون فی فضیلة الصلوة علی النبی صلی

الله علیه وآله وسلم

بسم الله الرحمن الرحیم عن ابی هریرة رضی الله عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من صلی علیّ مرة صلی الله علیه عشر مرة یعنی هرکه درود فرستد برمن یکبار رحمت فرستد خدا تعالیٰ بروده بار بدانکه ای مومن درود فرستادن بر رسول صلی الله علیه وآله وسلم درهمه احوال مستحب است و در نماز در قعدهٔ اخیره و چون نام رسول علیه السلام بشنوی سنت ست ایزد تعالیٰ امر کرد بگفتن درود و گفت صَلُّوا عَلَیْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِیمًا رسول علیه السلام گفت بفرستید درود برمن صد بار ناچیز کند گناهان شمارا و گفت علیه السلام هرکه بر من درود فرستد شب جمعه صد بار روا کند خدا تعالیٰ صد حاجت او را هشتاد ازان در آخرت و بیست ازان در دنیا پس حقتعالیٰ موکل کند فرشتگان را تا درآرد آنرا در گور من چنانچه شما در می آرید هدیه را و گفت علیه السلام هرکه فرستد برمن درود یک بار خدا تعالیٰ بفرستد سوی او ده بار و بنویسانند بروده نیکی و دور کند ازو ده بدی و بر آرد برای او ده درجه و گفت علیه السلام هرکه برمن و بر آل من شب آدینه صد بار درود فرستد بیامرزد خدا تعالیٰ گناهان او بیست ساله و هرکه درودی فرستد برمن روز جمعه صد بار بیامرزد خدا تعالیٰ بیست ساله گناهان او و گفت رسول الله صلی الله علیه وسلم حقتعالیٰ وحی کرد بر مهتر موسیٰ علیه السلام میخواهی آنکه باشم نزدیک تر سوی تو از کلام تو سوی زبان تو و از روح تو سوی تن تو و از بینائی تو سوی چشم تو گفت آری گفت پس بسیار گو درود بر محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم و گفت علیه السلام هرکه گل بوید و برمن درود نفرستد برمن جفا کرده باشد و در روایتی گل سرخ و گفت علیه السلام هرکه برمن هزار درود فرستد شب جمعه نمیرد تا بشارت بهشت نیابد و گفت علیه السلام هرکه برمن هزار بار درود هر شب جمعه فرستد پوست او دوزخ نسوزد و گفت علیه السلام هرکه فراموش کند برمن درود گوئی فراموش کرده باشد راه بهشت را و گفت علیه السلام هرکه روز جمعه چهل بار درود فرستد برمن حقتعالیٰ چهل هزار گناه او بیامرزد و گفت علیه السلام سزاوارتر برمن روز قیامت شفاعت کسی باشد که برمن درود بسیار فرستد و گفت علیه السلام درود شما برمن گناه شما را چنان است چنانچه آب آتش را و گفت علیه السلام میان دعا و آسمان حجاب میباشد چون برمن درود فرستد حجاب پاره شود دعا بالا رود مستجاب شود گفت علیه السلام هرکه روز جمعه برمن هشتاد بار درود فرستد بیامرزد خدا تعالیٰ بیست و پنج ساله از گناه او و گفت علیه السلام هرکه برمن در عمر خود صد هزار بار درود فرستد پس او بخسپد بی غم شده که او را با دوزخ کاری نیست و حقتعالیٰ ازو خوشنود گردد در خبر است شیخ شبلی رحمة الله علیه مردی را در طواف کعبه دید که طواف میکرد و درود میفرستاد در هر مناسکی که او را باید در درود گویان دید شیخ شبلی رحمة الله علیه گفت ای مرد جوان دعاها نیاموختی که در هر محلی درود میگوئی گفت ای شیخ من تمام دعاها میدانم فاما آنچه در درود دریافتم در هیچ دعای نیافتم گفت چگونه گفت در فلان سال من با پدر جانب کعبه می آمدیم چون در بغداد رسیدیم

پدر مرا ز رحمت شد بعد چند روز نقل کرد چون روی کشادم سر او را چون سر خوک یافتم و تمام وجود او سیاه شده بود گریه و لرزه برمن افتاد از شرم کسی را گفتن نمی توانستم و تنها تجهیز و تکفین کردن نمی توانستم همچنان شب سر در میان زانو نهاده بودم تا بگرفت مرا خوب سبک دیدم درآمد مردی و جامه از روی پدر من دور کرد و دست مبارک بر روی پدر من مالید روی او نیکو شد و از آفتاب روشن تر شد چون بازگشت من دست در دامن او زدم گفتم تو کیستی که در چنین وقت مرا فریاد رسیدی گفت منم شفیع مجرمان پناه عاصیان علاج درماندگان چارهٔ بیکسان محمد رسول الله فی الحال سر قدم او زدم و پرسیدم یا رسول الله صلی الله علیه وسلم شما را چگونه خبر شد گفت پدر تو هر شب سیصد بار برمن درود فرستادی امشب درود نرسید ازان فرشته که درود برمن رسانیدی پرسیدم گفت یا رسول الله صلی الله علیه وسلم فلان بن فلان نقل کرد و احوال او چنین شد دل من سوخت برخاسته پدر تو آمدم چون نماز بامداد کردم تمام خلق شهر پیش در وثاق خود دیدم پرسیدم شما را از حال ما غریبان که خبر کرد گفتند وقت صبح ندا از آسمان شنیدیم که هرکه خواهد آمرزیده شود گو برود و بر سر جنازهٔ فلان که در محل فلان نقل کرده است نماز کند پدر مرا باعزت در گور داشتند پس گفت ای شیخ من چگونه دست از درود بدارم شیخ شبلی رحمة الله علیه گفت مگذار این ستون را و محکم گیر آنرا و گفت علیه السلام ان الجنة تشتاق الی خمس نفر تالی القرآن وحافظ اللسان ومطعم الجیعان ومکسی العریان ومن صلی علی حبیب الرحمن و گفت علیه السلام هرکه نام من بشنود برمن درود گوید خدا تعالیٰ بیامرزد گناهان او را اگرچه باشند بیشتر از ریگ بیابان و گفت علیه السلام خدا تعالیٰ ستونی آفریده است زیر عرش پیش از آفریدن عرش بهشتاد هزار سال پایان آن ستون فرود هفتم زمین است بر سر آن ستون درختی است که آنرا هفتصد هزار شاخ است بر هر شاخی هفتصد هزار فرشته هر فرشته را هفتصد هزار سر است در هر سری هفتصد هزار دهن است در هر دهنی هفتصد هزار زبان است در هر زبانی هفتصد هزار درود و تسبیح و تقدیس و تهلیل و تمجید و تکبیر گویند خدا تعالیٰ عز و جل را چون بنده گوید اللهم صل علی محمد وعلی آل محمد همه فرشتگان در هر زبانی هزار بار بروی درود فرستند پس بگویند فرشتگان یا رب فلان بندهٔ تو ساکن مقام فلان بر پیغمبر تو درود فرستاد فرمان شود شما همه بعبادت مشغول باشید و مر آن بنده را آمرزش خواهید و مادر و پدر او را روز قیامت ثواب عبادت شما مر او را ببخشید و گفت پیغامبر علیه السلام مر خدای عز و جل را در هوا فرشتگان اند که بدست ایشان کاغذهای نور است نمی نویسند دران قلمهای نور مگر درود برمن و بر اهل بیت من و گفت علیه السلام هرکه برمن درود فرستد بیافریند از هر حرفی فرشته که بلشد مر او را سیصد و شصت زبان آمرزش خواهند برای او تا روز قیامت و گفت علیه السلام روز قیامت بعضی طرف بهشت رفتن راه گم کنند گفتند ایشان کیانند یا رسول الله گفت آنکه نام من بشنوند برمن درود نفرستند و گفت علیه السلام هرکه برمن درود گوید ایستاده آمرزیده شود پیش ازانکه بنشیند و هرکه درود فرستد نشسته آمرزیده شود پیش ازانکه استاده شود و گفت علیه السلام هرکه خواهد که در حساب در نماند پس بفرستد

گودرود بر من ده بار و گفت علیه السلام هر که خواهد که خدائتعالی خصمان او خوشنود گرداند بفرستد گودرود بر من ده بار شبانگاه و هر روز ده بار بامداد و گفت علیه السلام هر که بر من پنجاه بار درود هر روز فرستد ضمان او به بهشت منم و گفت علیه السلام هر که شب جمعه بر من سیصد و شصت بار درود فرستد نمیرد تا جای خود در بهشت نه بیند و ثواب صد ساله عبادت در نامهٔ اعمال او ثبت شود و گفت رسول علیه السلام مر خدای را کوهی است از کافور سفید بقیاس هفت چند دنیا بلندی آن شش صد هزار ساله راه بر سر آن درختی است که مر او را دویست هزار شاخ است در هر شاخ پانصد هزار برگ است بر هر برگی فرشته است که یک برگ او تمام دنیا فراگیرد هر مومنی که بروز جمعه بر من هشتاد بار درود فرستد حقتعالی آن کوه و آن درخت با آن فرشتگان در پلهٔ نیکی آن بنده اندازد و گفت علیه السلام مر خدای عز و جل را فرشته ایست که نام او صلصائیل است چون بندهٔ مومن بر من درود فرستد آن فرشته درود بر کاغذی بنویسد و بر من آرد چون روز قیامت شود و اعمال نیک آن بنده سبک آید من آن کاغذ را در آن پله افگنم اگر هفت آسمان و زمین در پلهٔ دوم نهند باز آن پله گران آید و آن بنده سلامت در بهشت رسد و گفت علیه السلام هر که بعد هر نمازی بر من ده بار درود فرستد واجب شود بر من شفاعت او وعن الزهری قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم انی لقیت جبرئیل فبشرنی فقال قال الله تعالی من صلی علیک صلیت علیه ومن سلم علیک سلمت علیه فسجدت لله شکرا وقال علیه السلام ما من مسلم یسلم علی الا رد الله علی روحی حتی ارد علیه السلام و گفت علیه السلام من صلی علی عشرا فی اول النهار وعشرا فی اخر النهار نالته شفاعتی یوم القیمة و گفت علیه السلام هر که شب جمعه بر من درود بسیار دهد آن من خود شنوم در عهد رسول الله صلی الله علیه وسلم مردی را به تهمت دزدی گرفتند و گواهان گواهی دادند حکم شد تا دست او ببرند شتری استاده بود بزبان فصیح گفت لا تقطعوا یده فانه لیس بسارق رسول علیه السلام گفت چه عمل داری که ببرکت آن خدای تعالی شتر را گویا گردانید گفت یا رسول الله صلی الله علیه وسلم هر روز صد بار درود بر تو میفرستم رسول علیه السلام فرمود نجوت من عذاب القبر کما نجوت من عذاب الدنیا و گفت علیه السلام هر آئینه بر من در کتابی درود نویسد مادامی که آن نوشته باشد فرشتگان برای او آمرزش خواهند و گفت علیه السلام هر که بر من روز جمعه صد بار درود فرستد حقتعالی هشتاد ساله گناه او آمرزد ابو جهل و چند کافران دیگر نشسته بودند که سائلی آمد و سوال کرد بطریق تمسخر گفتند که درون حرم امیر المومنین علی است از وی بخواه که او سخت جواد است سائل رفت و سوال کرد پیش امیر المومنین علی رضی الله عنه چیزی نبود که او را بدهد بر دو دست او چیزی دمید و گفت دستها پیش کافران باز کن سائل آمد و پیش ایشان دستها کشاده کرد گوهر میان دست او دیدند قیمت هر گوهری هزار دینار کافران پرسیدند این گوهر یا بتو امیر المومنین علی رضی الله عنه از کجا داد گفت بر دست چیزی خواند و دمید امیر المومنین علی رضی الله عنه را پرسیدند گفت یک بار درود بر پیغامبر صلی الله علیه وآله وسلم

خواندم و بر دست او دمیدم کافران حیران ماندند سه نفر مسلمان شدند مهتر جبرئیل بر رسول علیه السلام آمد و گفت یا رسول الله صلی الله علیه وسلم بشارت باد مر امت ترا هر که یک بار درود بر تو فرستد چنانستی که ده هزار دینار در راه خدائتعالی داد و گفت علیه السلام بر من درود دم بریده مفرستید گفتند یا رسول الله چیست درود دم بریده گفت آنکه گویند اللهم صل علی محمد و نه گویند و علی آل محمد و گفت علیه السلام چون بر من درود دهید بر آل من هم دهید هر که بر آل من درود دهد آمرزیده شود ای مومن یک نماز است صلوة صلوات گویند هر که بگزارد آنرا بهر مهمی که او را باشد روا گردد باید که آنرا بکار داری و گاه گاهی بگزاری و آن چهار رکعت است بمانند نماز تسبیح مگر آنکه درین نماز بجای کلمهٔ تمجید درود گوید از مشایخ این درود منقول است اللهم صل علی محمد عبدک و نبیک وحبیبک و یا هر درودی که خواهد بگوید چنانچه سی صد بار درود شود و در هر رکعتی هفتاد و پنج بار اثر این نماز بسیار است و این نماز را مفتاح الحاجات خوانند بدانکه ای مومن چنانچه درود گفتن بر پیغمبر ما ثواب است درود گفتن بر پیغمبران دیگر نیز ثواب است چنانچه در جامع فضائل آمده است رسول گفت هر که روزی سه بار صلوات الله علی آدم علیه السلام گوید حقتعالی جمله گناهان او بیامرزد اگرچه گناهان او بیشتر از قطرات باران هر که گوید صلوات الله علی هابیل علیه السلام ثواب شهیدی در نامهٔ اعمال او نوشته شود و گفت علیه السلام هر که صلوات الله علی داود علیه السلام گوید حقتعالی توبهٔ او قبول کند و ثواب چهل سال عبادت یابد و گفت علیه السلام هر که گوید صلوات الله علی یعقوب در رود در بهشت از هر درے که خواهد و گفت هر که گوید صلوات الله علی ابراهیم علیه السلام حقتعالی هفت اندام او بر آتش دوزخ حرام گرداند و گفت علیه السلام هر که گوید صلوات الله علی یوسف علیه السلام حقتعالی او را از عذاب گور و چاههای دوزخ نگهدارد و گفت علیه السلام هر که گوید صلوات الله علی سلیمان علیه السلام حقتعالی او را در بهشت ملکے عظیم روزی کند و گفت علیه السلام هر که گوید صلوات الله علی موسی علیه السلام چنانستی که مثل کوه طور زر صدقه داده باشد و گفت هر کرا حاجتے باشد شب یکشنبه صد و یکبار گوید صلوات الله علی موسے بکفایت رسد و گفت علیه السلام هر که گوید صلوات الله علی عیسے نمیرد تا جای خود در بهشت نه بیند و گفت علیه السلام هر که بر بیماری بیست و یکبار گوید صلوات الله علی عیسے او صحت یابد و گفت علیه السلام هر که درود فرستد بر پیغامبری روز قیامت آن پیغامبر مر او را چون گم شده طلب کند و در بهشت رساند و گفت علیه السلام بر پیغامبران درود فرستید و ایشان را شفیع آرید آدم بر درود پیغمبر خود و گفت علیه السلام هر که یکبار درود بر من فرستد نماند گناه بر او و گفت درود فرستید بر من که شما را پناه است از آتش دوزخ و گفت علیه السلام هر که بر من درود نه فرستد شفاعت من در نیابد و درود فرستادن فرمان خدای تعالی است قوله تعالی إِنَّ اللّٰهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا بدرستی که خدائتعالی و فرشتگان او درود فرستند بر پیغمبر علیه السلام ای گردیدگان شما هم درود فرستید بر او و سلام دهید او را الصلوة من الله الرحمة درود از خدائتعالی رحمت است و رحمت خدائتعالی بر سید انبیاء

از غایت نثار رحمت از کدورات جسمانی صاف شده بود که سایهٔ او اصلا پدید نیامدی وایزد تعالی او را رحمت خود
خواند وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِيْنَ رسول گفت انا النبی الرحمة یعنی من آن پیغمبرم که نزول رحمت
بر من است چون معدن رحمت شد سایهٔ رحمت او بر کافهٔ مومنان ممدود شد بِالْمُؤْمِنِيْنَ رَؤُوْفٌ رَّحِيْمٌ
و گفت علیه السلام بر من است رحمت خدائتعالی هر روز سیصد بار و مراد ازین دوام رحمت است که رحمت مولی
عدد نه پذیرد قوله تعالی وَمَلٰٓئِكَتَهٗ از فرشتگان رحمت واکرام خواسته است هیچ فرشته نیست که نفرستد درود
بر پیغمبر چون مهتر اسرافیل آفریده شد خدائتعالی را ثنا گفت فرمان شد درود فرست بر حبیب ما تا قبول کنم ثنای
ترا گفت الٰهی چگونه گویم فرمان شد اللهم صل علی محمد سید الانبیاء و شفیع الامة یوم القضاء گویند مهتر
اسرافیل در نفخهٔ اول گوید بمیرید بفرمان خدائتعالی و در نفخهٔ دوم گوید برخیزید ببرکت درود مصطفے علیه السلام قوله
يَا اَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا صَلُّوْا ای گرویدگان درود فرستید و سلام او را در حالت حیات سلام کنید و بعد موت
درود فرستید و موت را مقدم تر از حیات یاد کرد برای هوشیاری ما چنانچه گفت خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيٰوةَ
واضح آن است که بعد موت او هم درود هم سلام گویند و رسول علیه السلام گفت بدرستی که بلاها از آسمان
دفع میگردد ببرکت درود فرشتگان نفعنا الله وایاکم

المجلس السادس والثلثون فی الدعاء والدعوات المأثورة والصلوة لقضاء الحاجات

بسم الله الرحمن الرحیم عن عمر بن الخطاب رضی الله عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه
وسلم لیس شیئ اکرم عند الله من الدعاء یعنی نیست چیزی مکرم تر نزد خدائتعالی از دعا بد آنکه
دعا کردن کار انبیاء و اولیاء است و آن چیست خواستن از حقتعالی مومن را باید که از خدای خویش همیشه خواهد
کسانیکه از خدائتعالی خواسته اند حکایت ایشان خدائتعالی یاد کرد آدم گفت رَبَّنَا ظَلَمْنَا اَنْفُسَنَا وَاِنْ لَّمْ تَغْفِرْ
لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُوْنَنَّ مِنَ الْخَاسِرِيْنَ مهتر زکریا علیه السلام گفت رَبِّ هَبْ لِيْ مِنْ لَّدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً
اِنَّكَ سَمِيْعُ الدُّعَاءِ و در صفت عباد الرحمن یکی اینست اَلَّذِيْنَ يَقُوْلُوْنَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ اَزْوَاجِنَا
وَذُرِّيّٰتِنَا قُرَّةَ اَعْيُنٍ و گفت علیه السلام وَمِنْهُمْ مَّنْ يَّقُوْلُ رَبَّنَا اٰتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَّفِي الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً
وَّقِنَا عَذَابَ النَّارِ و گفت رسول علیه السلام وَقُلْ رَّبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَاَنْتَ خَيْرُ الرّٰحِمِيْنَ و گفت
رسول علیه السلام لولا الدعاء لجسم البلاء و گفت علیه السلام ادعوا الله فی جمیع الاحوال و گفت علیه
السلام الدعاء راس العبادة و گفت علیکم بالدعاء فانه اعظم وسیلة و گفت علیه السلام الدعاء سلاح
المومنین و گفت علیه السلام الدعاء مخ العبادة و گفت الدعاء جناح العبادة و گفت علیه السلام

لکل شیئ زینة وزینة العبادة الدعاء و گفت علیه السلام خدائتعالی دوست دارد بنده را که از وی بخواهد و
گفت علیه السلام از خدا بخواهید بیابید بدرستی که هر که از خدائتعالی بخواهد بیابد و گفت علیه السلام حقتعالی میگوید
اگر شما دعا نکنید من قومی دیگر آفرینم تا ایشان از من بخواهند و من ایشان را بدهم و گفت علیه السلام از خدا بخواهید
بیابید بدرستی که هر که از خدائتعالی بخواهد بیابد و گفت علیه السلام حقتعالی میگوید ادعونی استجب لکم و گفت
علیه السلام ادعوا الله وانتم توقنون بالاجابة و گفت علیه السلام الدعاء سلاح الفقراء و مجانیق الضعفاء
وبالدعاء نجا من الاولیاء وهلك من هلك من الاعداء و گفت علیه السلام دعا سلاح مومن است و ستون
دین است و نور آسمان و زمین است و گفت اوحی الله تعالی الی موسیٰ خمسة منی وخمسة منك
الالوهیة منی والعبودیة منك الجنة منی والطاعة منك النعمة منی والشکر منك القضاء منی و
الرضاء منك الاجابة منی والدعاء منك و گفت ان الله حی کریم یستحیی ان ترفع العبد الیه یداه فیرد
هما خائبین لیس فیهما شیئ و گفت علیه السلام جمع نشود چهل مرد مسلمان و از خدائتعالی نخواهند مگر بیابند
و در دعا باید که بیست و یک ادب نگهدارد اول آنکه باوضو باشد که در خبر است که دعای باوضو رد نشود دوم
آنکه دو رکعت نماز کند که رسول گفت ادعوا الله بعد الرکعتین سوم آنکه اول حمد بعده ثنا گوید بعده دعا
کند و بعده درود گوید رسول گفت هر دعای که اول او را چهار بال نباشد بالا رفتن نتواند رسول علیه السلام
پیش از التماس گفتی سبحان ربی الاعلی الوهاب چهارم آنکه آغاز هر دعای به ربنا کند سه بار یا پنج بار فاما
اکمل هفت بار است نه بینی در قرآن بعد گفتن ربنا فرمان شد فاستجاب لهم ربهم و گفت چون بنده گوید ربنا
حق تعالی گوید لبیك بندهٔ من بخواه تا من بدهم پنجم آنکه دعا با تضرع کند حقتعالی گفت اُدْعُوْا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا
ششم آنکه آهسته گوید که حقتعالی گفت وَّخُفْيَةً هفتم آنکه الحاح بسیار کند و هر بار آن حاجت را تکرار کند رسول
گفت ان الله یحب الملحین فی الدعاء هشتم آنکه بر اندازه که از خدائتعالی حاجت خواهد ثنا هم بدان نسبت
اگر صحت خواهد بگوید ای شفا دهندهٔ بیماران و چون غنا خواهد گوید ای غنا دهندهٔ فقیران نه بینی که چون
مصطفے خواست که دعا کند تا مملکت پیغامبری او در همه عالم رسد فرمان شد چون ملک نبوت ای پیغمبری
میخواهی اول مارا چنین ثنا گوئی قُلِ اللّٰهُمَّ مٰلِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاۗءُ نهم آنکه اوقات شریف
جوید چون عرفه و ماه رمضان و آدینه و عاشورا و سحرگاه و میانهٔ شب که مهتر موسیٰ گفت الٰهی از در گاه تو بکدام
وقت بخواهم فرمان شد فی کبد اللیل دهم آنکه احوال شریف گاه مصاف غازیان و آمدن باران و وقت
نماز فریضه که در خبر است که درهای آسمان درین وقت کشاده میشود و وقت سوار شدن خطیب بر منبر و
بعد نماز جمعه بنرمی دل که رسول گفت اغتنموا الدعاء عند الرقة و جلسه بر منبر و نزدیک زوال و وقت غروب
روز جمعه میان ظهر و عصر روز چهارشنبه و رفتن سوی مسجد و حالت زحمت و غربت و وقت خواندن قرآن
و در عرفات و زیارت قبر رسول یازدهم آنکه صد مرد باشند یا چهل که در حال مستجاب شود دوازدهم دو دست

برداردکه درخبراست هرکه دست برداردبسوی آسمان بوقت دعاحقتعالی بروخشم نکند وکسانیکه دردعادست
برندارند خدائتعالی ایشانرانکوهید وگفت ویقبضون ایدیهم وگفت علیه السلام چون دعاکنید دستها سوی
آسمان بردارید فاماچشم راسوی آسمان برندارید که آن بدعت باشد ودستها چنان بردارید که بغلها نموده شود
سیزدهم آنکه امیدوار اجابت باشید که رسول گفت ادعوا الله وانتم موقنون بالاجابة چهاردهم آنکه ذکرطاعت
نکند که ازان عجب آید پانزدهم آنکه معصیت رایادکند که ناامیدی آرد شانزدهم آنکه توبه کند هفدهم آنکه مظالم را
ردکند هیژدهم آنکه نذرکند نوزدهم آنکه دستها بروی فرودآرد بیستم آنکه چون دعامستجاب شود بگوید الحمد لله علی
کل حال بیست ویکم آنکه اگراجابت نشود غمناک نگردد که صلاح کاراو خدائتعالی بهترمیداند رسول گفت هرکه
دعاکند ازسه حال خالی نباشد یاگناهی بیامرزدش یادرحال بوی چیزی رسد یادرمستقبل بوی چیزی رسد باید که
بروقت دعادل راحاضرآرد که رسول گفت ان الله لا یقبل الدعاء عن قلب لاهی درروقت مهترموسی علیه
السلام قحط افتاد برای استسقا بیرون آمدند وحی آمد که میان شما نمامی است تا آدمی که درمیان شما خواهد بود اجابت
نکنم گفت خداوندا مارا خبرکن تا ویرا بیرون کنم فرمود من ازنمامی منع میکنم نمامی چون کنم مهترموسی گفت همه توبه
کنید توبه کردند باران آمد مالک دینار گفت که در بنی اسرائیل قحط شد کرات برای استسقا بیرون آمدند باران
نیامد وحی رسید بران پیغامبر که ایشانرا بگوید بیرون آمدید باکالبدهای پلید وشکمها پرازحرام ودستها بخون ناحق
آلوده بدان بیرون آمدن خشم من برشما زیادت شد وازمن دورتر شدید گفتند که وقت دعاخورش وپوشش حلال
باشد ازغیرمشروع اجتناب کند برای هیچکس دعای بد نکند رسول گفت علیه السلام ازدعای مظلوم پرهیز
کنید که دعای مظلوم تیری است ازتیرهای خدائتعالی وگفت علیه السلام ازدعای بد بیوه زن ویتیم دور
باشید که خشم ایشان خشم خدا است وگفت علیه السلام دعوتان لیس بین الله وبینهما حجاب دعوة الوالد
ودعوة المرء المسلم لاخیه بظهر الغیب وگفت علیه السلام دعای نفرـــ ردنشود دعای والد ومسافر و
مظلوم وگفت علیه السلام دعاء المرء لاخیه بظهر الغیب مستجابة عند راسه الملک کلما دعا لاخیه بخیر
قال الملک الموکل به امین ولک مثل ذلک وگفت پیغمبر علیه السلام فردای قیامت بنده رامژده دهد
اوگوید خداوندا این کدام کاراست فرمان شود این مژده آن دعاها است که در دنیا کرده بودی واز سبب صلاح
کارتو اجابت نکرده بودم بنده گوید ای کاشکی که در دنیا هیچ دعای من مستجاب نگشتی آمدیم بتفسیر قوله تعالی
ادعوا ربکم تضرعا وخفیة انه لا یحب المعتدین قوله ربکم این یاد دهانیدن است یعنی درحالت دعاء
ربنا گوید که درخبراست هرکه درحالت دعا هفت بار ربنا گوید حقتعالی دعای او مستجاب گرداند قوله تعالی
تضرعا بازاری اَمَّنْ یُّجِیْبُ الْمُضْطَرَّ اِذَا دَعَاهُ وَیَکْشِفُ السُّوْٓءَ بشارتی است مرزاری کنندگان او بعضی
گویند تضرعا ای علانیة قوله وَخُفْیَةً یعنی پوشیده رسول علیه السلام گفت کسی راکه شما می خوانید نه غائب
است ونه کر ازخدائتعالی چنان خواهید که همون داند رسول علیه السلام گفت هردعاء که پنهان تر

استجابت او زودتر قوله تعالی اِنَّهٗ لَا یُحِبُّ الْمُعْتَدِیْنَ بدرستی او دوست ندارد ازحد درگذرندگان رایعنی کسانیکه
پای ازدائرهٔ شرع دوردارند ازخدائتعالی حاجت خدائتعالی ایشانرا دوست ندارد وکسی راکه دوست ندارد خواست
اوچگونه دهد وبعضی گویند للمعتدین المسجعین سجع دران درگاه کار نیاید دعا میکن بهرعبارتی که ترا آید آراستن دل
باید نه آراستن زبان چون درین مجلس ذکردعا است چند دعوات ماثوره نیز نبشته آید رسول علیه السلام گفت هرگاه
خواست خدائتعالی که توبه دهد مهترآدم علیه السلام طواف خانه کعبه میکرد هفت بار وآن روزخانه کعبه نشسته توده
سرخ بود پس دورکعت نماز گزارد ومقابل خانه کعبه استاده گفت اللهم انک تعلم سری وعلانیتی فاقبل معذرتی
وتعلم حاجتی فاعطنی سوالی وتعلم ما نفسی فاغفرلی ذنوبی اللهم انی اسئلک ایمانا دائما یباشر قلبی
واسئلک یقینا صادقا حتی اعلم انه لن نصیبنی الا ماکتبتنی ورضاه بما قسمت لی پس وحی کردسوی او
خدای تعالی بدرستی بیامرزیدم گناهان تو وازهریکی ازفرزندان تو که خواند مرا بمانند آن چه خواندی که بیامرزم
گناهان او ودورکنم اندوهها ای او وغمهای او وفقر ازپیش دوچشم او دورکنم وسود دهم ادرا بالاتر ازهرتاجری
وبیاید دنیا سوی او اگرچه او ناخواهان باشد وگفت علیه السلام هرکه سه بارشبانگاه وسه بار بامداد بگوید حقتعالی
نعمت خود بروی تمام کند اللهم انی اصبحت منک فی نعمة وعافیة واستوف قاتم نعمتک علی وعافیتک
وسترک فی الدنیا والاخرة وگفت علیه السلام هرکه سه بار بامداد وسه بارشبانگاه بگوید حقتعالی اوراروز قیامت
خوشنودگرداند رضیت بالله ربا وبالاسلام دینا وبمحمد رسول الله نبیا وگفت علیه السلام
هرکه درقعدهٔ اخیره گوید اللهم انی ظلمت نفسی ظلما کثیرا ولا یغفر الذنوب الا انت فاغفرلی
مغفرة من عندک وارحمنی انک انت الغفور الرحیم آمرزیده شود بروبهشت وگفت علیه
السلام هرکه این دعا بخواند حق تعالی دام اوادا گرداند اگرچه کوه زرباشد اللهم یا فارج الهم ویا کاشف الغم
ویا مجیب دعوة المضطرین فارحمنی رحمة یغنی بها من رحمتک من سواک وگفت علیه السلام
هرکه بگوید هرصباح اعوذ بکلمات الله التامات من شرنفسی من کل ماخلق ومن کل ذی شرو من شرکل دابة
انت اخذ بناصیتها ان ربی علی صراط مستقیم نگهدارد خدائتعالی اورا ازهرشری وازهرشرنفسی وگفت رسول علیه السلام
هرکه خواهد که خدائتعالی اوراعزیز گرداند وهدایت دهد درهمه کارها خدائتعالی اورا بسنده باشد پس بگوید نزدیک بامداد
وشبانگاه اللهم انی اعوذبک ان اضل واضل اواذل واذل واظلم اواظلم واجهل اوجهل علی وگفت اگر
بلعم باعور گفتی اللهم یا ولی الاسلام واهله مسکنا بالاسلام وثبتنا علی الایمان حتی نلقاک به وانت عنا
راض غیر غضبان یا الله یا الله یا الله حقتعالی هرگز ایمان او سلب نکردی وگفت علیه السلام هرکه بگوید فلله
الحمد رب السموات ورب الارض وله الکبریاء فی السموات والارض وهو العزیز الحکیم یکبار بگوید ای بار
خدایا بگردان تو ثواب آن مادر وپدر مرا نماند ایشان رابروی هیچ حقی گوئی تمام اداکرده باشد وگفت علیه السلام
هرکه هنگام خواب رفتن این کلمات بگوید مراد درخواب ببیند اللهم رب البیت والحل والحرام والرکن والمقام

اقرأ علی روح محمد السلام اللهم انس وحشتی وصل وحدتی وارحم غربتی وارزقنی جلیسا صالحا برحمتک یا ارحم الراحمین رسول علیه السلام گفت هر که بعد نماز بامداد و پیش از برآمدن آفتاب صد بار گوید واز خدای تعالی حاجت خواهد برآید یا قائم یا دائم یا فرد یا وتر یا احد یا صمد یا سند یا مستند یا من لم یلد ولم یولد ولم یکن له کفوا احد و فرمود علیه السلام هر که بامداد سه بار بگوید اللهم لا تبلنا بمحنة ولا ترسل علینا نقمة ولا تاخذنا غفلة فلا تجعلنا مثلثة واغفر لنا ما لا یغفر غیرک یا ارحم الراحمین دور کند از وی خدای تعالی همه محنتهای او در حمایت خویش دارد و جمله گناهان او بیامرزد چون درین مجلس دعا و دعوات هست چند نمازی برای حاجت قضا نیز نوشته شد ای مومن باید که آنرا بگزاری و از دست نگذاری و گفت ابن مسعود رضی الله تعالی عنه که رسول گفت هر که بگزارد دوازده رکعت به شش قعده و بیک سلام در شب یا در روز و در آخر نماز ثنا گوید خدای تعالی را و درود فرستد بر من و سجده کند و بخواند فاتحة الکتاب هفت بار و بگوید لا اله الا الله وحده لا شریک له یا قل سیزده بار پس بگوید اللهم انی اسئلک معاقد العز من عرشک و منتهی الرحمة من کتابک واسمک الاعظم وجلالک الاعلی وکلماتک التامة پس حاجت خواهد پس سر بردارد و سلام دهد راست و چپ و حاجت خواهد برآید و این نماز سفها را نیاموزاند و گفت علیه السلام هر که پیش از صبح غسل کند و جامه پاک پوشد و دو رکعت نماز کند و در رکعت اول بعد فاتحه کافرون هفت بار بگوید در دوم رکعت بعد فاتحه اخلاص هفت بار بخواند و تسبیح در رکوع و سجود هفت بار بگوید بعد سلام در سجده رود و هفت بار سبحان الله و هفت بار استغفر الله و هفت بار درود فرستد بعده سر بردارد و ده بار درود گوید و حاجت خواهد برآید و گفت علیه السلام هر که شب آدینه یا هر شبی که خواهد چهار رکعت نماز کند بخواند در رکعت اول بعد فاتحه صد بار لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ سُبْحَانَکَ اِنِّیْ کُنْتُ مِنَ الظّٰلِمِیْنَ اِلٰی مُؤْمِنِیْنَ و در دوم صد بار اَنِّیْ مَسَّنِیَ الضُّرُّ وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرّٰحِمِیْنَ و در سوم صد بار وَاُفَوِّضُ اَمْرِیْ اِلَی اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ بَصِیْرٌۢ بِالْعِبَادِ و در چهارم صد بار نِعْمَ الْمَوْلٰی وَنِعْمَ النَّصِیْرُ بعد سلام صد بار گوید رَبِّ اِنِّیْ مَغْلُوْبٌ فَانْتَصِرْ هر حاجتی که خواهد حقتعالی برآرد دیگر هر که بگذارد چهار رکعت بخواند در هر رکعتی چهل و یک بار فاتحه بعده در سجده افتد و چهل و یکبار یا کریم یا رحیم گوید بعده کله راست بر زمین نهد چهل و یکبار وَعَنَتِ الْوُجُوْهُ لِلْحَیِّ الْقَیُّوْمِ گوید هر چه از خدای تعالی خواهد بیابد دیگر شب چهارشنبه و پنجشنبه و آدینه دو رکعت نماز کند در هر رکعتی بعد فاتحه اِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ سه گان بار بخواند هر حاجتی که خواهد روا گردد دیگر شب چهارشنبه و پنجشنبه و آدینه دوگان بار رکعت نماز کند در هر رکعتی هفتاد و هفت بار بخواند بعد در سجده شود هفتاد و پنجبار اخلاص بخواند هر مرادی که او را باشد برآید دیگر شب دوشنبه چهار رکعت نماز گزارد و در هر رکعتی بعد فاتحه آیة الکرسی سه بار و اخلاص بیست و پنجبار بخواند بعد سلام هزار بار درود گوید و حاجت خواهد برآید دیگر روز جمعه میان ظهر و عصر دو رکعت بگزارد و در رکعت اول بعد فاتحه آیة الکرسی سه بار و هزار بار یا الله و در دوم بعد فاتحه اخلاص سه بار یا رحمن هزار بار بعد سلام سی صد بار درود گوید بعده حاجت خواهد روا شود دیگر روز پنجشنبه بر آمدن آفتاب چهار رکعت نماز کند در هر رکعتی بعد

فاتحه قل اللهم تا بغیر حساب سه بار و اخلاص سی بار بعد سلام سر بسجده نهد چهل و یکبار کلمه تمجید و درود گوید حاجت خواهد برآید نفعنا الله وایاکم

المجلس السابع والثلثون فی فضیلة النکاح وما یتعلق بها

بسم الله الرحمن الرحیم عن علی ابن ابی طالب قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم النکاح من سنتی فمن رغب عن سنتی فلیس منی یعنی زن کردن از سنت من است هر که رغبت نکند بسنت من پس نیست او از من بدانکه نکاح کردن روش انبیا است و اولیا و بهترین عبادتها است و پناه نیست و قرار است از پریشانی و واجب ست بر هر ذی شهوت و حد او آنست که در نماز تشویش شود و جز آن سنت موکده است در حالت اعتدال سنت مرغوبه است و در حالت خوف و جور مکروه است و از عبادت نفل فاضلتر است و حقتعالی بنکاح امر کرد و گفت وَاَنْکِحُوا الْاَیَامٰی مِنْکُمْ و وعده غنا داد وَاِنْ یَّکُوْنُوْا فُقَرَآءَ یُغْنِهِمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ و در مدح پیغمبران گفت وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّنْ قَبْلِکَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ اَزْوَاجًا وَّذُرِّیَّةً اظهار شرف ایشان بدادن زنان و فرزندان یاد کرد و اولیای خود را مدح کرد آنچه در دعا بخواستند وَالَّذِیْنَ یَقُوْلُوْنَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ اَزْوَاجِنَا وَذُرِّیّٰتِنَا قُرَّةَ اَعْیُنٍ چون ایشان را در طاقت بینند چشم شان روشن شود و آمده است که حقتعالی در کتاب خود از انبیا خبر متاهلان را یاد کرده است و گفته اند که مهتر یحیی تزویج کرد اما مباشرت نکرده است برای اقامت سنت کرده بود و مهتر عیسی در دنیا خواهد آمد و اتباع خواهد کرد و از ان او را فرزندی خواهد شد و گفت رسول النکاح من سنتی فمن رغب عن سنتی فلیس منی ومن احب فطرتی فلیستن بسنتی و گفت علیه السلام نکاح کنید تا بسیار شوید که من مباهات کنم بشمار روز قیامت میان ایشان و گفت من ترک تزویجا فلیس منا این مذمت است تارک را و گفت هر کرا توانگری است پس زن کند و گفت من نکح لله وانکح لله استحق ولایة الله و گفت من تزوج فقد احرز شطر دینه فلیتق الله فی الشطر الثانی یعنی هر که نکاح کرد پس تحقیق یافت یک حصه دین خود را پس باید که بترسد از خدا از حصه دوم و گفت کل عمل ابن آدم ینقطع الا ثلثة ولد صالح یدعو له بالخیر وصدقة جاریة وعلم علمه الناس فینتفعون به یعنی هر عمل پسر آدم قطع میشود مگر سه فرزند نیک که دعا کند برای او بنیکوئی و صدقه جاری و علم که آموخت مردمان را پس نفع گرفتند بآن فرزند صالح حاصل نشود مگر بنکاح و گفت من مات وتحته اربع نسوة او ثلثة او اثنان وجبت له شفاعتی یوم القیمة وانا ضامن له بالجنة و گفت مسکین رجل لیس له امرأة ومسکینة امرأة لیس لها زوج وان کان غنیا من المال و گفت رکعتان بالتزوج خیر من سبعین رکعة بغیر تزوج و گفت خواب ناکح بهتر است از عبادت عزب و گفت زن کنید و دین خود را نگهدارید و گفت زنی را شوهر کن تا بهشتی شوی و دیگری را گفت شوهر کن و طاعت را عزینه کن و گفت ای جوانان زنان کنید که هر که زن کند مر او راست بهشت و گفت

هر که زن کند مرا اوراست ثواب عبادت هزار ساله وگفت بر شما باد که بی زن مباشید که هر که بی زن باشد شیطان برو قادر گردد مردی بر رسول ص آمد وگفت یا رسول الله چه گوئی بر مردی که رغبت او بر زنان بسیار باشد و دو سه زن کند گفت مردی است که در ثواب او شمار نیست ومردی گفت یا رسول الله من نکاح را دوست ندارم گفت هست کسی که بهشت را دوست ندارد وعمر گفت لا یمنع النکاح الا عجز او فجور وابن عباس گفت لا یتم نسک الناسک حتی یتزوج وابن مسعود گوید لو لم یبق من عمری الا عشرة ایام لاحب ان اتزوج لا القی الله عزبا یعنی اگر باقی نماند اگر از عمر من مگر ده روز البته دوست دارم اینکه نکاح کنم تا که ملاقات نکنم خدا را بی زن ومعاذ رضی الله عنه را دو زن بودند هر دو وفات کردند دران حال گفت زوجونی فانی اکره ان القی الله عزبا وسفیان گفت بسیاری زنان از دنیا نیست زیرا که علی ع را چهار زن وهفده سریت بود واو زاهدترین صحابه بوده است ونکاح سنتی قدیم است وخوئی است از خویهای پیغمبران مهتر داود ع را صد زن بود ومهتر سلیمان ع را هزار زن بود ومهتر یعقوب ع را شش زن بود ومهتر ایوب ع را نیز شش زن بود ورسول ص ما را نه یک جا بود وبعضی گویند که در آخر زمان زن نباید کرد که رسول ص گفت خیر الناس بعد المائتین خفیف الحال والبال قیل یا رسول الله ما الحال والبال قال الذی لا اهل له ولا ولد له وگفت یاتی علی الناس زمان یکون هلاک الرجل علی ید زوجته وابویه وولده یعیرونه بالفقر ویکلفونه ما لا یطیقونه فیدخل المداخل التی تذهب فیها دینه فیهلک ویکی از حکما گفته اند که کمی عیال از توانگری است وبسیاری عیال از نشان درویشی است وسلیمان دارانی گفت صبر کردن از زنان به از صبر کردن مصیبت است بر آنها ودیگری گفت خود را در آتش انداختن بهتر از زن کردن وبزرگی گفت که اگر کسی خواهد که حلاوت عمل یابد که متاهل نشود اما به تفسیر از نکاح سنت است وفضیلت مطلق است بدانکه ای مومن در نکاح هفت فایده است اول فرزند وآن اصل است ونکاح از برای او موضوع تا عالم از جنس انس خالی نبود وحکمت حکیم جل جلاله خالی نگردد که حقتعالی زمین آفرید وتخم آفرید وآلات آن مهیا کرد تا نسل مزید گردد پس هر که زن کند هر آئینه او آلات را در کار دارد وفرمان وحکمت مولی تعالی در کار بسته باشد شایسته دوستی حقتعالی شود واز فرزند مباهات رسول ص را حاصل گردد از فرزند طلب دعا هم باشد که بعد نقل پدر دعا کند در خبر است دعای فرزند زنده کند مادر وپدر مرده را وگفت که دعاها بر مردگان عرض دارند بر طبقهای نور واگر فرزند بمیرد شفیع مادر وپدر شود که رسول ص فرمود ان الطفل یاخذ ثوب ابویه ویجرها الی الجنة یعنی هر آئینه کودک بگیرد جامهٔ مادر وپدر خود وبکشد او را سوی بهشت وگفت مولود را گویند در آ در بهشت پس بیاید بر در بهشت وایستاده شود تا فرشتگان با خشم گویند چرا در نمی آئی گوید من هرگز در نیایم تا پدر ومادر من در نیاید فرمان میشود بیارید پدر ومادر او را وبدست او دهید تا در آرد ایشان را با خود در بهشت ودر خبر است که طفلان در موقف قیامت بوقت حساب خلق فراهم آیند وملائکه را گفته شود که ایشان را در بهشت برند ایشان بر در بهشت بایستند وایشان را گفته شود در روید در بهشت که بر شما حساب نیست ایشان گویند پدران ومادران ما کجا اند

خادمان

خادمان بهشت گویند ایشان چون با شما اند شما پاک وایشان گناه کرده اند در حساب گرفتار اند طفلان در گریه شوند وبر در بهشت خروشی بر آرند حقتعالی پرسد واو باحوال شان داناتر است که این چه خروش است فرشتگان گویند طفلان مسلمانان اند میگریند ومیگویند که در بهشت نرویم مگر با پدران ومادران خود حقتعالی طفلان را فرماید در میان جمع روید ودست پدران ومادران بگیرید وبه بهشت با خود برید وگفت من مات وله ثلثة ولد لم یبلغوا الحلم ادخله الله الجنة بفضله ورحمته ایاهم قیل یا رسول الله واثنان قال واثنان یعنی هر که مرد برای او سه فرزند که نرسیده بودند بلوغ را داخل کند خدا تعالی او را در بهشت وبفضل ورحمت خود در آرد وبعضی مفسران گویند وَقَدِّمُوا لِأَنفُسِكُمْ مراد ازین طفلان اند وفایده دوم در نکاح نگاه داشتن از شیطان است وشکستن آرزوی مباشرت وفرو خوابانیدن چشم لقوله علیه السلام من نکح فقد حصن نصف دینه فلیتق الله فی شطر الآخر وگفت علیکم النکاح فمن لم یستطع فعلیه بالصوم فان الصوم له وجاء یعنی لازم گیرید نکاح را پس هر که طاقت ندارد لازم گیرد روزه را هر آئینه برای او خصی وجای کوفتن خصیه باشد بی آنکه بیضه را بیرون آرند و گفت علیه السلام هر که زن کرد از شر شیطان نجات یافت وبعضی مفسران گویند وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا وآن آرزوی مباشرت است وعکرمه ومجاهد گفته اند که معنی خُلِقَ الْإِنسَانُ ضَعِيفًا آنست که از زنان شکیبد وگفته اند چون قضیب انتشار یابد چهار دانگ عقلش برود وگفته اند دو دانگ دین برود وابن عباس گوید مِن شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ مراد قیام ذکر است وپیغمبر گفت اعوذ بک من شر سمعی وبصری وقلبی وتحفظ فرجی وجنید گفت بی مباشرت همچنان محتاجم چنانچه بقوت فرو خوابانیدن چشم چنانچه گفت رسول ص هر کرا چشم بر زنی افتد ونفس او بد میل کند باید که با اهل خود مباشرت کند تا وسوسهٔ نفس او دفع گردد وجابر روایت کرد که پیغمبر ص زنی را دید در خانه خود بر زینب رفت وحاجت خود را روا کرد وگفت ان المرأة اذا اقبلت اقبلت فی صورة الشیطان فاذا رای احدکم امرأة فاعجبته فلیات اهله فان معها مثل الذی معها وگفت لا تلجوا علی المغیبات فان الشیطان یجری من احدکم مجری الدم گفتند یا رسول الله ص در تو نیز گفت در من نیز ولکن الله اعاننی علیه فاسلم ای اسلم منه وابن عمر پیش از افطار مباشرت کردی وبسیار کسان بودی که پیش از گزاردن نماز شام مباشرت کردی پس غسل کردی ونماز گزاردی وآمده است که در ماه رمضان پیش از نماز خفتن پیغمبر ص با کنیزک مباشرت کردی واین همه از برای پاکی دل کردی وابن عباس گفت بهانه این امت آن کس است که زنان بیشتر دارد هم ازین نکاح با کنیزک رواست اگرچه فرزند بنده میشود زیرا که تلف شدن فرزند بهتر است از تلف شدن دین روزی جوانی از ابن عباس ر پرسید که من جوانم وزن ندارم چون از نفس ترسم بدست خود منی انزال میکنم وزنا نکنم دران وبال باشد یا نه ابن عباس ر روی از ان بگردانید وگفت اف وتف نکاح الامة خیر منها وهو خیر من الزناء واگر کسی بر یک زن نتواند ماند چهار او را مستحب است واگر بدان هم نماند ایشان را بگذارد وچهار دیگر کند چون بی بی فاطمه نقل کرد سیدنا علی ر بیک هفته نکاح کرد حسن ابن

علیؓ بسیار نکاح کردہ بود از دویست زیادہ تر و بسیار کس بودی کہ چہار زن نکاح کردی در یکوقت ہر چہار را
طلاق دادی و پیغمبرؐ حسنؓ را گفتہ بود اشتبہت خلقی خلقی وگفت الحسن منی والحسین من علی وگفتہ
اند کہ بسیاری نکاح او یکے از خوبہای پیغمبرؐ ما است و مغیرہ بن شعبہ ہشتاد و دو زن در نکاح آوردہ بود و بیشتر
صحابہ را سہ گان و چہارگان زن بودہ فائدہ سوم راحت دادن و شاد کردن دل است و بازی کردن با زنان و
نگریستن بر ایشان برائے طلب آسائش و دل قوی کردن بر عبادت کہ برای آن دل ملول میگردد و در انس
گرفتن بزنان راحت و استراحتے است کہ اندوہ را زائل گرداند حقتعالی گفت لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا وگفت علیہ
السلام باشروھن حتی تروح قلوبکم وگفت علیؓ روحوا القلوب فانھا اذا کرھت عمیت و در خبر است علی
العاقل ان یکون لہ ثلث ساعات ساعة یناجی ربہ وساعة یحاسب فیھا نفسہ وساعة یخلو اطعمہ
ومشروبہ ومباشرتہ فان فی ھذہ الساعة عون علی تلك الساعة و بلفظی دیگر آمدہ است لا یکون العاقل
ظاعنا الیسیر فی ثلث تزود لمعاد او مرمة لمعاش او لذة فی غیر محرم رسولؐ گفت شکوت الی جبرئیل
عن الوقاع فدلنی علی اکل الھریسة وگفت حبب الی من دنیاکم ثلث الطیب والنساء وقرة عینی
فی الصلوٰة یعنی دوست داشتہ شد بسوی من از دنیای شما سہ چیز خوشبو و زنان و سردی چشم من در نماز است
فائدہ چہارم فراغ دل است از تدبیر خانہ و آرایش آن چنانچہ پخت و پز است و کارہای دیگر را آدمی اگرچہ
منقطع شہوت شود ہم در خانہ تنہا بودن نتواند و اگر تنہا باشد بیشتر اوقات او ضایع رود و بعلم و عمل نپردازد
پس زن پارسا آرد کہ خانہ او را بصلاح آرد و یار دین باشد و نباشد از دنیا محمد قرطیؒ گوید در تفسیر رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا
حَسَنَةً کہ حسنہ دنیا زن پارسا است بعضے مفسران در فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً گفتہ اند کہ او را زن پارسا
روزی کنم گفت رسولؐ المرأة الصالحة خیر من الف رجل غیر صالح وگفت زن پارسا ستون دین است
و چتر است بر سر شوہر وگفت زن پارسا کہ یار دین باشد مرد را پادشاہ گرداند وگفت زن پارسا ہدیہ خدا است
مر شوہر را و عمر خطابؓ گفت ما اعطی احد بعد الایمان باللہ خیر من امرءة صالحة یعنے دادہ نشد کسی
را بعد از ایمان آوردن بخدا بہتر از زن نیک بخت و پیغمبرؐ گفت فضیلتی علی آدم بخصلتین کانت
زوجتہ عونا لہ بمعصیة وازواجی اعوان علی الطاعة وکان شیطانہ کافرا وشیطانی مسلم
فائدہ پنجم مجاہدہ نفس و ریاضت است برعایت مولایت و قیام نمودن بحق ایشان و صبر کردن بر خوہای
ایشان و در اصلاح ایشان کوشیدن و رنج بردن و پروردن و آموختن دین این کارہا است کہ فضل
آن بسیار است خاصہ عدل کردن لقولہ علیہ السلام یوم من وال عادل خیر من عبادة سبعین
سنة یعنے برائے فرمودہ آنحضرتؐ یکروز از پادشاہ عادل بہتر است از بندگی ہفتاد سال وگفت
کلکم راع وکلکم مسئول عن رعیتہ پس کسیکہ رنج برد فاضلتر باشد از کسے کہ رنج نبرد و بشیرؒ
گفت احمد حنبلؒ را بر من سہ فضل است کہ او برائے خود و برائے غیری حلال طلبد و رسولؐ گفت

ما انفق الرجل علی اھل فھو صدقة فان الرجل فی دفع اللقمة الی امراءة یدرك درجة الغازی و ابن
مبارک در غزو بود روزی یاران را گفت ہیچ کاری فاضلتر از آن دانید کہ ما در آنیم گفتند نہ گفت من دانم
مردی ضعیف عیالدار کہ شب برخیزد و کودکان خود را برہنہ خفتہ بجامہ خود بپوشد ایشان از عمل او فاضلتر زین
باشد کہ ما در آنیم پیغمبرؐ گفت من حسنت صلوتہ وکثرت عیالہ وقلت مالہ ولم یغتب المسلمین کان فی
الجنة معی کھاتین یعنے ہر کہ نیک باشد نماز او و بسیار باشد عیال او و اندک باشد مال او و غیبت نکند
مسلمانان را باشد در بہشت با من مانند این دو انگشت وگفت ان اللہ یحب الفقیر المتعفف العیال و
گفت اذا کثرت ذنوب العیال ابتلاہ اللہ تعالی بھم لیکفرھا وگفت ان من الذنوب ذنب لا یکفر
الا بھم طلب المعیشة از گناہان گناہیست کہ مکفر نشود مگر باندوہ طلب معاش وگفت من کان لہ ثلث
بنات فانفق علیھن واحسن الیھن حتی یغنی اللہ عنہ اوجب اللہ الجنة البتة الا ان یعمل عملا
لا یغفر لہ و ششم آنست کہ از نکاح قربتی مزید گردد از محبت نسبی غالب می آید و باید کہ اہل خاندان اختیار
کند و اہل صلاح جوید کہ رسولؐ گفت آب را در محل نیک ریزید کہ رگ کشندہ باشد و باید کہ از سبب صالحیت
از خاندان او ہم صالح بود و قوت مزید گردد فائدہ ہفتم از نکاح حصول غنا است کہ خدائے تعالے فرمود
وَإِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وگفت رسول علیہ السلام زن کنید تا توانگر گردید زیرا کہ
چون دو نفر یکجا جمع شوند وسعت پیدا آید بدانکہ در نکاح سہ آفت است اول آنکہ قوت حلال حاصل
نتواند کرد خاصہ درین روزگار بسی از سبب زن و فرزند عاقبت را بدنیا فروشند رسول علیہ السلام گفت
ان العبد لیوقف عند المیزان فلہ من الحسنات امثال الجبال فیسئل عن رعایة عیالہ و
القیام بھن وعن مالہ من این اکتسبت وفیما نفقہ حتی یستغرقن بتلك المطالبة کل اعمالہ
فلا یبقی لہ حسنة فینادی الملئکة ھذا الذی اکل عیالہ حسناتہ فی الدنیا وارتھن الیوم
باعمالہ گفت اول کسیکہ در قیامت تعلق اہل فرزندان بود دیر او در حضرت الہی بایستانند و گویند اے
پروردگار حق ما را از وبستان کہ او ما را رنج دست نیاموخت و قوت از حرام میساخت و ما نمیدانستیم
پس حق ایشان از وی طلبیدہ شود دوم آنکہ بحقوق ایشان قیام نتواند نمود بر بدخوہای ایشان صبر
نتوان کرد کہ رسول علیہ السلام گفت کفی بالمرء اثما ان یضیع من یقوت مرد را بزہ بسے است
کہ عیال را ضایع گذارد وگفت ہر کہ از عیال گریزد عبادت او قبول نشود کسے کہ حاضر باشد و تفقد حال
او نکند او نیز گریختہ باشد سوم آنکہ از سبب زن و فرزند از عبادت خدا محروم ماند کہ ہر دو کار کم میسر آید
ہم عبادت ہم حق عیال نگہداشتن دشوار آید چنانچہ فرمود حقتعالی لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ
ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَٰلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ یعنے در غفلت نیندازد شما را مال شما و اولاد شما از ذکر
خدا ہر کہ بکند این را ایشانند زیانکاران وگفت أَلْهَاكُمُ التَّكَاثُرُ حَتَّىٰ زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ كَلَّا سَوْفَ

تعلمون یعنی غافل کرد شمارا از یکدیگر بسیار طلبی تا وقتیکه رسیدید بگورستان فی نی خواهید دانست رسول صلعم
گفت هر کرا عیال اوازخدائتعالی باز دارد او سزاوار آتش شود بدانکه پیش از نکاح دیدن زن رواست بلکه مستحب
است و نزدیک بعضے سنت هست و بوقت ایجاب و قبول حمد خدا و درود مصطفےٰ مقدم دارد و نیت
اقامت سنت و نیت اقامت فرزند کند و مستحب است که عقد در مسجد باشد و مستحب است که در شوال بزنے
کند که بی بی عائشہ صدیقہ رض گفت که پیغمبر مرا در شوال بزنی کرده بود و در شوال زفاف کرد و نیت دین زن کند
لا تنکحوا المرءة بسبب جمالها وحسبها ودنیاها فعلیک بذات الدین الخ وگفت هر که زن کند برای دین او
راروزے شود مال و جمال وگفت زن نکند برائے جمال شاید که جمال او هلاک شود و زن نکنید برائے مال
شاید که مال او سرکشی کند و زن کنید برائے دین و دف باید که رسول صلعم گفت جدائی کنید میان حلال و حرام
بدف زدن وگفت اعلنوا النکاح بضرب الدف واجعلوا فی المسجد وزن شداقه و انانه و منانه و حداقه و
حنانه و براقه نباید کرد شداقه آن باشد که در سخن گفتن لب را بپیچد و اظهار فصاحت کند لقوله ان اللّٰہ یبغض
الثرثارین المتشدقین بسیار گویان لب پیچیدگان و انانه آنکه بسیار نالد و هر ساعت سر را ببندد و خود
را بنماید و منانه آنکه شوهر را منت نهد و حداقه آنکه چشم پریشان باشد و براقه آن که بسیار خورد و اندک گوید و
حنانه آنکه از شوهر پیشینه فرزندے دارد و پیش از نکاح احوال زن خوب باید پرسید از راست گویان و
حسن و جمال و خلق وگفته اند چون پرسید خوبروی و نیکوخوی و سیاه و حلقه موی دراز و بزرگ چشم و سفید
پوست و دوست دار شوی و نظر بر مقصور دارنده باشد بر صفت حور عین باشد که حق تعالی زنان بهشت را
براین صفت یاد کرده است وگفت خیرات حسان ای نیکوخویان و نیکورویان وگفته اند قاصرات
الطرف ای نظر بر شوی مقصور دارندگان وگفت یا عرب جمع عروب است و عروب زنی را گویند که دوست دار
شوهر باشد و با شهوت و مباشرت و بدین صفت لذت کمال باشد و حورا جمع حور است و حور زنی را گویند
که سفیدی چشم او نیک سفید باشد و سیاهی چشم او نیک سیاه باشد و عین فراخ چشم بود و پیغمبر صلعم گفت خیر نساء
کم التی اذا نظر علیها زوجها سرته واذا امرها اطاعته واذا غاب عنها حفظته فی نفسها وماله و مهر اندک
باید کرد لقوله علیه السلام خیر النساء احسنهن وجوها واقلهن مهورًا و عمر رض را از گران کردن کابین باز داشتی
و گفتے که پیغمبر صلعم مهر زنان و دختران خود بیش از چهار صد درم تعیین نکرده بود و سعید بن مسیب دختر
خود را ابوهریره رض بده درم مهر کرده بود فاما کم از ده درم نکند تا از اختلاف علمای دین بیرون آید
هارون رشید چون دختر خود را کار خیر میکرد پرسید که مهر بی بی فاطمه رض بنت رسول علیه السلام چند بود علما گفتند
چهار صد درم گفت او مخدوم زاده جهانیان بود مهر دختر من ده درم کنید تا فرق باشد میان فاطمه رض خاتون
دختر رسول صلعم و میان دختر هارون رشید در خبر است من ترکة المرءة سرعة تزویجها وسرعة رحمها
وگفت برکتهن اقلهن مهرًا چنانچه از جانب زن گران کردن مهر مکروه است از جانب مرد

پرسیدن مال زن را مکروه است و طمع مال نباید سفیان ثوری رح گفت چون کسے نکاح کند و از مال زن پرسد
بدانکه او دزد است و چون هدیه فرستد مقابل آن نظر نکند و هدیه فرستادن سنت است و آن سبب دوستی است
رسول علیه السلام گفت تهادوا تحابوا و طلب زیارت دوستی در قول خدای تعالےٰ داخل است
ولا تمنن تستکثر وگفت وما اوتیتم من ربا لیربوا فی اموال الناس فلا یربوا عند اللّٰہ واین در طلب
زیادت و زن زاینده باید وگفت علیه السلام علیکم بالودود الولود یعنی لازم گیرید زن زاینده و دوست دارنده را
وگفت علیه السلام از زن نازاینده بوریا نیکو است و علم این آن زمان شود که پیش ازین شوهر دیگر داشت
از وی فرزندی بود یا بجوانی اعتبار کند حکما گویند از زن تا پنجاه سال فرزند آید از مرد تا هفتاد و زن از شوهر
به عمر خرد باید سوم حصه مرد بیست ساله باید و زن چهارده ساله باید جابر زنی کامله بکرد وگفت علیه السلام
هلا بکرا تلاعبها وتلاعبک یعنی چرا نکردی زن بکر را که بازی میکردی تو او را و بازی میکرد ترا در بکر سه
فائده است یکے آنکه برین شوهر الفت بگیرد و بر شوهر پیشینه مائل نباشد و حکایت شوهر دیگر نکند و زن
از نسب شریف و از خاندان دین و صلاح باید که آن در فرزند سرایت کند وگفت علیه السلام ایاکم و
خضراء الدمن و زن خوبرو و اصیل باید وگفت علیه السلام تخیروا لنطفکم فان العرق دساس و زن از خویشان قریب
نباید که شهوت در حق وی ضعیف باشد لا تنکحوا القرابة القریبة فان الولد یخلق ضاویا ای اندک شهوت
پدر و دختر باید که دختر را احتیاط کند که رسول علیه السلام گفت النکاح رق فلینظر احدکم این یضع کریمته
بفاسق ندهد لقوله علیه السلام من زوج کریمته من فاسق فقد قطع رحمها وگفت هر که دختر خود بفاسق دهد
خیانت کرده باشد در امانت خدائتعالےٰ و خیانت کننده را دوزخ سزاوار هست و شوهر را باید که
بعد نکاح بیست چیز کند اول باید که زن را در شب نخستین در خانه خود آرد دوم آنکه موی پیشانی
او بگیرد و بگوید اللهم جنب الشیطان منی ومنها اللهم انی اسئلک خیرها واعوذ بک من شرها
سوم دو پای او بشوید و آب آن در جوانب خانه پراگنده کند چهارم دوگانه شکرانه گزارد پنجم آنکه هم اول شب
مباشرت کند که سنت هست ششم ولیمه کند و آن مستحب است رسول علیه السلام گفت روزی عبدالرحمٰن بن
عوف رض اثر زردی دید فرمود این چیست گفت زنی بزنی کرده ام بهر پنج درم سنگ از زر گفت
بارک اللّٰہ لک اولم ولو بشاة یعنی برکت کند خدائتعالیٰ ترا ولیمه کن اگرچه بیک گوسفند و رسول صلعم در
نکاح صفیه رض از بیست خرما ولیمه ساخت وگفت علیه السلام طعام اول روز حق است و طعام دوم روز
سنت هست و طعام سوم روز سمعت هست و هر که در ولیمه حاضر شود باید که بگوید بارک اللّٰہ لک وبارک
علیک وجمع بینکما بالخیر یعنے برکت کند خدائتعالیٰ برائے تو و برکت کند بر تو و جمع کند میان شما در
نیکی هفتم خوشخوئی کند و احتمال رنج ایشان کند از روی ترحم بسبب قصور عقل ایشان **قوله تعالےٰ**
وعاشروهن بالمعروف ای با ایشان بگزاردن حق زندگانی نیکو کنید و در تعظیم ایشان فرمود اخذنا

مِّنْكُم مِّيثَاقًا غَلِيظًا ای باشما پیمان نیکو بسته اند وآن پیمانی است که آن نیکو بدارید وگفت والصاحب
بالجنب در تفسیر مراد از وزن است وآخر چیزیکه پیغمبر بدان وصیت کرد آن بود الصلوٰة وما ملکت ایمانکم لا
تکلفوهم ما لا یطیقون واتقوا الله فی النساء فان هن عوان فی ایدیکم اخذتموهن بعهد الله و
استحللتم فروجهن بکلمة الله یعنی نگهدارید نماز را وآنچه مالک شد دستان شما وتکلیف ندهید ایشانرا آنچه
طاقت ندارند وبترسید از خدا در حق زنان وحلال دانید فرجهای ایشان را بکلمهٔ خدا وگفت من صبر علی سوء
خلق امرءته اعطاه الله من الاجر مثل ما اعطی علی ایوب علی بلائه ومن صبرت علی سوء خلق زوجها
اعطاها مثل اسیة امرءة فرعون یکی از امهات المومنین دست بر سینهٔ مبارک پیغمبر زد و مادر او را زجر کرد
پیغمبر فرمود بگذار ایشانرا که ایشان بیش ازین کنند هشتم با ایشان مزاح ومراغبت بسیار کند که ایشان بدان خوش
شوند پیغمبر با ایشان مزاح کردی چنانچه با عایشه صدیقه مسابقت کردی وگفت حقتعالی دشمن دارد
مردیرا که با زن زندگانی بد کند وآمده است که چون سعد بن معاذ نقل کرد چندان فرشتگان بر جنازهٔ او
آمدند که آفتاب پوشیده شد چون رسول او را دفن کرد گونه مبارک رسول زرد شد از سبب آنکه عذاب
کرده شد و رسول شفاعت کرد ببرکت شفاعت او خلاص یافت رسول فرمود لو نجا احد من عذاب القبر
لنجا سعد بن معاذ یعنی اگر نجات یابد کسی از شما از عذاب قبر البته نجات یابد سعد پسر معاذ گفتند از چه سبب
یا رسول الله فرمود لسوء خلقه مع اهله نهم ایشانرا بجدی گستاخ نکند که خوی ایشان تباه شود و رسول گفت
تعش عند الزوجة وگفت شاوروهن فان فی خلافهن البرکة یعنی مشورت کنید با زنان ومخالفت کنید ایشان
را پس بهر آئینه در خلاف ایشان برکت است که حق تعالی شوهر را مهتر خوانده است والفیا سیدها پس
مهتر را نشاید که کهتر شود فرمانبرداری زن کند رسول فرمود لا یفلح قوم تملکهم امرءة وهم غیرت را در کار دارد
واز وی غافل نباشد و بناحق غیرت نکند که حق تعالی آنرا دشمن دارد و رسول فرمود ان من الغیرة غیرة یبغض
الله وهی غیرة الرجل علی اهله من غیر ریبة و بر جایگاه غیرت نیکو است پیغامبر فرمود ان الله یغار للمومن
یغار وگفت علیه السلام اتعجبون من غیرة سعد الله وانا اغیر منه والله اغیر منی ومن اجل غیرة الله
حرم الله الفواحش ما ظهر منها وما بطن فاطمه خاتون گفت یا رسول الله زن را چه بهتر گفت آنکه مرد را نه
بیند و مرد او را مرد نه بیند یازدهم نفقه باید که بر زن تنگ نگیرد و نه اسراف بلکه میانه رود **قوله تعالی** كُلُوا
وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ یعنی بخورید وبیاشامید واز حد در مگذرید هر آئینه خدا دوست نمیدارد
از حد گذرندگان را رسول فرمود هر که عیال را نفقه تنگ نگیرد حقتعالی او را بیامرزد ونفقه بر عیال فرض است
دوازدهم باید که زنان را احکام حیض ونفاس وغسل ونماز وروزه بیاموزد واعتقاد اهل سنت وجماعت بروی
بیان کند این همه فرض است و برای پرسیدن این احکام بغیر دستوری شوهر بیرون آید واگر شوهر منع کند عاصی
شود فاما علم فضیلت بی دستوری شوهر بیرون نیاید سیزدهم اگر دو سه زن باشد میان ایشان عدل کند رسول

فرمود

فرمود هر کرا دو زن باشد وعدل نکند فردای قیامت سخت ترین عذابها کنند اما دوستی مباشرت تحت اختیار
در نیاید چون رسول قسمت کردی گفتی الٰهی این قسمت خبر است میتوانم ونگیری از آن چیز که نمی توانم وروا باشد که
بنوبت یکی بر دیگری مباشرت کند رسول بسیار بار کرده وبارها در یک شب بر همهٔ حرم مباشرت کردی چهاردهم
هرگاه که میان زن وشوهر خصومت شود هر دو را از حکم چاره نیست یکی از جهت زن دوم از جهت مرد که بنص
ثابت است پانزدهم آداب مباشرت نگاه دارد که مستحب است ابتدا بنام خدا تعالی کند تا شیطان دفع گردد
قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ بخواند فرزند غنی وصالح آید وتکبیر وتهلیل بجا آرد وگوید بسم الله العظیم اللهم اجعل لنا
ذریة طیبة ان کنت قدرت ان یخرج من صلبی رسول گفت چون یکی از شما نزدیک زن شود بگوید اللهم
جنبنی الشیطان وجنب الشیطان عما رزقتنا یعنی بار خدایا بر کنار دار از من شیطان را و بر کنار دار شیطان را
از آنچه روزی کردی اگر زن را از آن نزدیکی فرزند شود او را شیطان زیان نتواند رسانید وچون انزال شود در
نفس خود بگوید الحمد لله الذی جعل من الماء بشرا و باید که از قبله روی بگرداند واهل خود را بجامه بپوشد کان
رسول الله یغطی راسه ویغض صوته ویقول للمرءة علیک بالسکینة گفت رسول علیه السلام چون نزدیک
زن شوید همچو دو خر برهنه نشوید و باید که پیش از قربان بازی کند وکنار گیرد و بوسه دهد که رسول گفت بر زن
مانند چارپایه نه افتید لیکن میان یک دیگر رسالت کنید یعنی شهوت را بخوانید وگفت رسول حقتعالی
سه بازی را دوست دارد اسپ دوانیدن وتیر انداختن وبا زن بازی کردن وگفت دیدن سوی زن عبادت
است وگفت چون بگیرد دست زن وبازی کند بنویساند خدا تعالی مر او را بهر موی که بر تن ایشان است
از سر تا پای سی هزار نیکی و دور کند از ایشان آن مقدار بدی و برآرد برای ایشان درجه وچون بوسه دهد صد هزار
نیکی در نامهٔ اعمال او نبشته شود وگفت هر مرد که زن خود را در کنار گیرد مر او راست ثواب حج وعمره گفت
گفت علیه السلام اذا قبلت المرءة زوجها لم تمسها النار ابدا یعنی چون زن بوسه دهد شوهر را هرگز
او را آتش نسوزد و نزدیک نشود وگفت اگر زنان دانند که ایشان را چه قدر ثواب دست آید باز نه دارند از
جماع ساعتی را وگفت من جامع اهله فکانما تصدق بدینار یعنی هر که جماع کند عورت خود را پس
گویا صدقه کرد بدینار و هر گونه که بزن جماع کنی استاده ونشسته وفرود و بالا رواست **قوله تعالی** نِسَاؤُكُمْ
حَرْثٌ لَّكُمْ فَأْتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّىٰ شِئْتُمْ یعنی زنان شما کشتزار شما اند پس بیائید بکشتزار خویش هر
روش که خواهید فاما بهترین شکل جماع آنست که مرد بالا وزن فرود باشد که این مضر نیست واختیار پیغمبر
نیز همین بود دیگر اشکال مضر اند وسه شب از هر ماه مباشرت نکند اول ومیانه وآخر که درین شبها شیاطین
جمع میشوند وبعضی گویند شیطان جماع میکند امیر المومنین علی ومعاویه وابو هریره کراهت کرده اند وبعضی
از علماء روز جمعه مباشرت مستحب داشته اند که معنی لفظ غسل را مباشرت تعبیر کرده اند وبعد انزال ساعتی
درنگ کند که تا اهل او نیز حاجت خود را روا کند ودر چهار شب یکبار وطی کند که آن معتدل است که عدد زنان

چهار است پس تاخیر باید تا حد اعتدال بود و باید که باعتبار رغبت زن زیاده کند یا نقصان در خبر است که هر که
نزدیکی کند برغبت زن مر او راست صد ثواب و بعد فراغ ساعتی ستان افتد و خود را بجامه پاک کند و زن و
شوهر بیک جامه پاک نکنند و اگر زن را مرد پاک کند ثواب بسیار یابد گفت رسول علیه السلام بیرون آید از گناهان
گوئی از مادر زاده و در زمستان بآب سرد خود را نشوید که زیان باشد و اگر خواهد دو بار نزدیکی کند خود را بشوید و بابول
کند بعد مباشرت کند و مباشرت در اول شب نکند نباید که تمام شب جنب باشد اگرچه جائز است عایشه
صدیقه رض گفت کان رسول الله ینام جنبا ولم تمسه ناراً بعد فراغ و سکونت نفس خود را بشوید تا بقیه آب
بیرون آید و در حالت جنابت موی و ناخن و اعضای دیگر دور نکند که در آخرت اجزای او بوی پیوندد و آن
اعضای جنب وی را مطالبت نمایند و بعد وطی عزل نکند و آب را بگذارد تا بر حم رسد رسول گفت هر که عزل کند چنانستی
که فرزند را کشت و در عزل علما را اختلاف است بعضی روا داشته اند و بعضے تحریم کرده اند و بعضے برضاے
زن داشته اند و بعضی در کنیزک روا داشته و در حالت حره نه و در حالت جنابت تا خود را نشوید و یا آب در دهن نه
کند چیزی نخورد و نیاشامد و خرما خوردن مستحب است شانزدهم غسل کند که فرض است لقوله تعالی وَاِنْ
کُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوْا در رسول فرمود هر که غسل جنابت کند بهر قطره آب که از وی جدا شود حقتعالی فرشته
آفریند که تا روز قیامت عبادت کند و ثواب مر او را باشد و گفت چون نزدیک زن شوید غسل کنید که آن غسل شما
را پاک گرداند چنانچه آب جامه را و گفت علیه السلام چون نزدیک زن شوید غسل کنید و هر که جنب شود
غسل کند و از سر ما نترسد بهر موئی ثواب حجی و عمره یابد و اگر تا هشتاد روز بمیرد شهید مرده باشد و گفت علیه
السلام هر که غسل کند بآب سرد برای اقامت فریضه و ادا نماید نماز را بیامرزد خدائتعالی گناهان او را اگرچه
باشد مانند کف دریا و ریگ بیابان و قطرات باران و برگ درختان و گفت رسول ص هر که غسل کند از جنابت
مر او راست بهر قطره آبی در بهشت قصری مثل دنیا هفت چند و در حالت غسل کردن سخن نکند
که مکروه است هفدهم زن را جهد کند تا غسل کند که برای آن او را خواهند گرفت و در دلالت خیر ثواب
هم یابد که الدال علی الخیر کفاعله حدیث رسول است هژدهم چون زن را حمل شود شکر حضرت صمدیت
را بجا آرد که زن او عقیمه نشد و رسول گفت چون زنان شما حمل گیرند حمد گوئید مرد هنده پسر و دختر را یعنی
خدای عز و جل را نوزدهم چون زن فرزند آرد بآمدن پسر شادی بسیار نکند و بآمدن دختر بسیار غمناک نه
گردد که او نداند که خیریت او در کدام است و ثواب دران جزیل لقوله علیه السلام من کان له ابنة
فادبها فاحسن ادبها وعزلها واسبغ علیها من النعمة التی اسبغ الله علیه کانت له میمنة
ومیسرة من النار الی الجنة یعنے فرمود پیغمبر ص هر که باشد برای او یک دختر و ادب آموزد او را پس
نیک کند ادب او را و دور دارد او را و کامل کند برو از نعمتے که کامل کرد خدائتعالے برو باشد برو راست
و چپ از آتش بسوی بهشت و گفت علیه السلام ما من احد یدرك ابنتین فیحسن

الیهما ما صحبتا الا ادخلتاه الجنة و گفت رسول ص که از سعادت مرد است که اول فرزند او دختر باشد و
گفت رسول من کان له ابنتان او اختان فاحسن الیهما ما صحبتاه و گفت انا وهو فی الجنة کهاتین
و گفت من خرج الی سوق من اسواق المسلمین فاشتری شیئا الی بنته فخصت به الاناث دون
الذکور نظر الله الیه ومن نظر الله الیه لم یعذبه و گفت من حمل طرفة من السوق الی عیاله
فکانما حمل الیهم صدقة حتی یضعها ولیبدأ باء الاناث قبل الذکور فانه من فرح بانثی فکانما
یبکی من خشیة الله ومن بکی من خشیة الله حرم الله بدنه علی النار و گفت علیه السلام
هر که را باشد سه دختر یا سه خواهر پس صبر کند بسختی و غم ایشان و شاد دارد ایشان را در آرد خدای تعالی او
را در بهشت مردی گفت یا رسول الله اگر دو باشد فرمود اگر دو باشند و در گوش مولود بانگ نماز گوید که رسول
در گوش امیر المومنین حسن رض بانگ نماز داد و گفت من ولد له مولود فاذن فی اذنه الیمنی واقام فی اذنه
الیسری رفعت عنه ام الصبیان یعنی هر کرا زاید برای او فرزند پس اذان بگوید در گوش راست و اقامت
گوید در گوش چپ دور کرده شود از مرض ام الصبیان و ام الصبیان علتے است که بیشتر صبیان
را باشد و بعد هفت روز ختنه کند و نام نیکو بگذارد و گفت رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم خیر الاسماء
ما حمد و عبد چنانچه عبد الله و محمد گفت ع سموا باسمی ولا تکنوا بکنیتی یعنی نام دارید بنام من و کنیت
نکنید بکنیت من زاین در عصر او بود و این زمان روا باشد و ابو عیسے گفت کنیت کردن مکروه است
و گفت رسول ان عیسی لا اب له و سقط را باید که نام کند در خبر است روز قیامت آمنا و صدقنا
انکانه و سقط پس پدر بایستند و گویند تو مرا ضایع کردی و بی نام گذاشتی و چون در سقط علامت اناث
و ذکور نباشد نامی مشترک بدارد چنانچه حمزه و عماره و طلحه و نام بد را بنام نیک بدل کند رسول نام عاص
را به عبد الله بدل کرد و گفت انکم تدعون یوم القیمة باسمائکم واسماء ابائکم فاحسنوا اسمائکم یعنے
هر آئینه شما خوانده شوید روز قیامت بنامهای خود و نامهای پدران خود پس نیک دارید نامهای خود را
و عقیقه از پسر دو گوسفند و از دختر یک گوسفند ذبح کند و اگر از پسر هم یک گوسفند بدهد باکی نباشد و عقیقه نزدیک
امام شافعی سنت است که موی کودک بزر و نقره وزن کند و صدقه دهد و رسول فاطمه رض خاتون را فرمود که هفتم
روز سر امیر المومنین حسین رض حلق کنان و بوزن موی او زر و نقره صدقه بدرویشان دهد و سنت است که خرما بخاید
یا شیرینی بکام او چکاند چون عبد الله بن زبیر رض زاده شد بر رسول بردند رسول او را در کنار گرفت و خرما خائید و
در کام او چکانید اول چیزی که در شکم او رفت آب دهن رسول ص بود هشتم باید دانست که طلاق مباح است
ولیکن در حضرت عزت دشمن ترین مباحات است که دران ایذا است و بغیر زیان دینی یا دنیوی ندهد
و زن را نشاید که طلاق طلب کند رسول علیه السلام گفت ایما امرءة سالت زوجها طلاقها فی غیر
عذر لم ترح رائحة الجنة یعنی هر کدام عورت که سوال کند از شوهر خود طلاق را بغیر عذر نبوید بوی بهشت را

فاما اگر بعذری طلبد روا باشد ای مومن چند سخن در حقوق زن و شوهر هم بشنو اما حقوق مرد بر زن بدانکه زن
چون کنیزک است شوهر را و اطاعت او بروی واجب ست در هرچه از و در نفس او بطلبد از چیزیکه دران
معصیت نیست پیغامبر گفت ایما امرأة ماتت زوجها عنها راض خلت الجنة یعنی هر کدام عورت
که میرد و شوهر آن از و راضی باشد داخل باشد در بهشت و گفت رسول لو صلت امرأة خمسها و صامت
شهرها و حفظت فرجها و اطاعت زوجها دخلت جنة ربها و حق شوهر بر زن بیست و یک اند اول
آنکه چون حاجت خود از وی طلبد ابا نیارد رسول گفت اگر مرد از زن بر شتر مباشرت طلبد وا ابا آرد از
کارهای نیک چنان بیرون آید چنانچه مار از پوست دوم آنکه خود را آراسته دارد رسول علیه السلام گفت
هر زن که برای شوهر خود خود را بیاراید نبشته شود مر او را ثواب عبادت دویست ساله سوم از خانه شوهر
بغیر امر او چیزے ندهد که رسول گفت ثواب شوهر را باشد و گناه او را مگر چیزے اندک چون نمک و آب و
پنیر یا یه چهارم بغیر اذن شوهر روزه نفل ندارد که رسول گفت هر زنی که بغیر اذن شوهر روزه نفل بدارد نباشد
ثواب او را مگر گرسنگی و تشنگی پنجم آنکه بغیر اذن شوهر از خانه بیرون نیاید رسول گفت هر زنے که بغیر رضاے
شوهر از خانه بیرون آید فرشتگان لعنت کنند مادام که باز نگردد و گفت رسول علیه السلام لو امرت احدا
ان یسجد لاحد بغیر الله لامرت ان یسجد المرأة لزوجها من عظم حقه علیها یعنی اگر امر میکردم
کسے را این که سجده کند برای کسی غیر خدا را البته امر میکردم اینکه سجده کند زن مر شوهر را از سبب بزرگی حق
شوهر بر زن پیغمبر گفت که زن بهشت طلبد نیابد مگر بخوشنودی خدای تعالی و خوشنودی خدا نشود دائم
که شوهر خوشنود نگردد ششم آنکه نفس خود را نگهدارد رسول گفت هر زنے که در غیبت شوهر نفس خود را نگهدارد
حرام شود دوزخ بر تن او هفتم خود را پوشیده دارد از نظر نامحرم خود را نگهدارد و در خبر است هر
زنے که خود را بنامحرم ننماید آتش دوزخ او را نسوزد و پیغمبر فرمود هر زنے که خود را بنامحرم بنماید بهر نظر بر او
سی صد و شصت لعنت افتد و بهر نظرے هزار سال در دوزخ ماند هشتم شوهر را در عفت دارد و روا ندارد
که آبروی خود ریزد فقیرے بر رسول آمد و گفت یا رسول الله من هر روز میخواستم که از تو چیزے طلب کنم زن
من را منع میکرد تا حقتعالی رزق رسانیده رسول فرمود که او زنی است که اول در بهشت درآید و دیدار
خدای تعالی ببیند سلام من او را برسان و بگو بشارت مر ترا که از آتش دوزخ نجات یابی نهم آنکه باید که مال
شوهر نگاه دارد رسول گفت لا یحل لها ان یطعم من بیته الا باذنه الا الرطب الذی یخاف فساده یعنی حلال نه
باشد زن را اینکه طعام دهد از خانه شوهر بجز اذن او مگر خرما که خوف فساد او باشد دهم باید که در قعر خانه
باشد و بر در خانه بسیار نایستد و بالای بام سوار نشود و با همسایگان کم سخن باشد و با دوستان
شوهر آشنائی نه کند حق تعالے در باب زنان گفت وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ و امهات المؤمنین
و فاطمه خاتون جنت از نابینا گریخته اند و در حجاب شده چنانچه ایشان نابینا را نه بینند

یازدهم

یازدهم از فرزندان شوهر که بر دست او باشند شفقت دریغ ندارد رسول گفت حرم الله علی الجنة ان
یدخلها قبلی غیر انی انظر عن یمینی فاذا امرأة تبادرنی الی باب الجنة فاقول ما لهذه تبادرنی فیقال
یا محمد هذه امرأة کانت حسناء و جمیلة و کان عندها یتامی فصبرت علیهن حتی بلغ فشکر الله دوازدهم
زن باید که بر شوهر بجمال خود مفاخرت نکند و شوهر را بسبب زشتی حقیر نشمرد مردی بر رسول آمد سخت زشت بود
و زن او سخت با جمال بود رسول از و پرسید زن تو با تو چگونه است گفت چون کنیزک وار زیر دست رسول گفت
مر او راست بهشت سیزدهم اگر شوهر فقیر شود او را حقیر ندارد رسول علیه السلام گفت هر زنی که شوهر فقیر را
حقیر بیند بهشت نیابد و در لعنت خدای تعالی بود چهاردهم آنکه شوهر را بچیزیکه طاقت او نباشد نگیرد و باندک و
بسیار قانع شود و او را رنجه ندارد رسول گفت لا تؤذی امرأة زوجها فی الدنیا الا قالت زوجته من الحور
العین لا تؤذیه قاتلک الله فانما هو عندک دخیل یوشک ان یفارقک الینا یعنی مده ایذا هیچ عورتے
شوهر خود را در دنیا مگر گوید زن او از حور عین ایذا مده او را قتل کند ترا خدای تعالی پس جز این نیست که آن
نزدیک تو مهمان است قریب ست که جدا کند ترا بسوی ما پانزدهم چون شوهر را زحمت شود تعهد او بکند
رسول گفت اگر از یک سوراخ بینی شوهر خون رود و از دوم ریم و زن آنرا بزبان لیسد هنوز حق او را
ادا نه کرده باشد و گفت رسول هر زنی که هفت روز زحمت شوهر کشد هفت اندام او بر آتش دوزخ حرام
گردد و گفت رسول علیه السلام هر زن که خدمت شوهر هفت روز کند هفت اندام او بر آتش دوزخ حرام
شود و نبشته شود مر او را ثواب عبادت هفت صد سال شانزدهم اگر شوهر فقیر شود از کسب خود او را خوراند
و گفت هر زنے که نفقه کند یک درم در حق شوهر بهتر است او را از هفت کوه زر که صدقه کند در راه خدای تعالی هفدهم
باید که شوهر را برای اطاعت یاری ده باشد وقت طاعت او را بیدار کند رسول فرمود هر زنی که شوهر را برای
عبادت بیدار کند مثل او ثواب یابد هژدهم در خانه بدانچه تواند خدمت کند رسول علیه السلام گفت هر زنیکه خانه
را جاروب دهد چنانستی که کعبه را جاروب داده باشد و گاه گاه آسیا هم بکشد که سنت زنان و دختران پیغمبران
است نوزدهم در غیبت شوهر صلاحیت ورزد ببازی و گستاخی مشغول نگردد و مرد بیگانه را در خانه فرود
نیارد و در عبادت خدای تعالی مشغول باشد بیستم برای شوهر دعا کند و گفت رسول هر زنی که شوهر را دعا
کند مستجاب گردد و آمرزیده شود بیست و یکم بعد وفات شوهر چهار ماه و ده روز سوگ بدارد و از زینت و عطر
دور باشد و زیادت از آن سوگ ندارد که بزهکار شود و گفت علیه السلام لا یحل لامرأة تؤمن بالله و
الیوم الاخر ان تحد علی میت فوق ثلثة ایام الا علی زوجها اربعة اشهر و عشرا یعنی حلال نیست
مر زن را که ایمان آرد بخدا و روز قیامت اینکه سوگ دارد برای میت زیاده از سه روز مگر بر شوهر خود چهار
ماه و ده روز و در سوگ از خانه بغیر حاجت بیرون نیاید ام حبیبه زوجه رسول بعد مردن پدر خود ابوسفیان که
در حرب احد شهید شده سوم روز خوشبوی مالید گفت مرا آرزوی خوشبوی نیست فاما رسول علیه

علیه السلام چنین فرموده است اما حق زن بر شوهر بیست و یک است اول مهر است و آن در ذمهٔ او فرض است اگر در دنیا رسانید نیکو است و الا فردای قیامت برای او ماخوذ خواهد بود رسول ص گفت هر که زن کند به نیت آنکه مهر ندهد زانی باشد و بروایتی دزد و گفت رسول ص هر کرا نیت ادای مهر در دل باشد مر او را است بهر درمی ثواب حجی و نکاح بغیر ذکر مهر روا است و اقل مهر ده درم است و اصل این از آدم ع است چون مهتر آدم ع خواست که نزدیک حوا شود فرمان شد که نکاح کن و مهر بده گفت خداوندا مهر چه باشد فرمان شد ده بار درود بر محمد رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم بفرست و ثواب آن بحوا بخش همان ده درم تا قیامت متعین شد اگر معین کند همان ده درم آید و اگر معین نکند مهر مثل آید یعنی عمه و خواهر او را باشد او را هم آید و مستحب است زن را آنکه بخشد مهر شوهر خود را برای خدای عز و جل واجب شود مر او را بهشت و بهر درمی ثواب آزادی بنده یابد و بهر دانگی عبادت شش ماهه یابد و گفت علیه الصلوة و السلام زنی که بخشد مهر مر شوهر را مگر که بدهد خدائتعالی او را ثواب حجی پذیرفته و عمره مقبول و گفت علیه السلام اذا وهبت المرءة مهرها لزوجها راضیة عنها وجبت له الجنة یعنی وقتی که بخشد زن مهر خود را برای شوهر خود راضی باشد خدائتعالی بران واجب باشد بهشت مر او را و گفت شفاعت من واجب است هر زنی را که بخشد مهر او و قادر باشد آنکه قبض کند او را حرام کند خدائتعالی هفت اندام او را بر آتش دوزخ دوم نفقه است و آن واجب است بقدر حال هر دو نفقه خادم هم واجب است اگر موی سر باشد و اگر زن بالغ باشد نفس را برای مهر هم نفقه واجب آید و زن ناشزه را و صغیره را و محبوسه را از سبب دین نفقه واجب نباید هر نفقه که در حق او کند ثواب یابد و برابر نان خورش هم شرط است و باید که نفقه فراخ کند نه تنگ رسول ص گفت هر که نفقه بر زن خود فراخ کند ایزد تعالی او را غنی گرداند در روز قیامت رفیق مهتر ابراهیم ع باشد در بهشت و گفت علیه السلام فراخ کنید نفقه بر عیال تا در بهشت درجه بلند یابید سوم کسوت در تابستان و زمستان باندازهٔ آن بدهد از قاضی ابو یوسف رحمه الله پرسیدند که در سالی چند بار زن را جامه باید گفت از فقیر سه بار و از غنی چهار بار و صحیح آن است که هر گاه که کهنه شود بدهد رسول ص گفت هر مردی که فاضل دهد جامهٔ زنان را بپوشاند خدائتعالی در گور او را حلهٔ از بهشت و آتش دوزخ گرد او نتواند گشتن و جامهٔ میانه باید داد در قیمت و در باریکی و سطبری چهارم نفس است و ساییدن آن نیز فرض است که از چهار روز بیشتر میانه ندارد که عدد زنان چهار اند رسول ص فرمود مباشرت کننده برابر زن چون جهاد کننده است در راه خدائتعالی و گفت رسول علیه السلام اذا قبل الرجل امرءته کتب الله بکل قبلة عبادة الف و خمس مائة سنة فاذا عانقها کتب الله له عبادة الف سنة فاذا جامعها کتب الله له عبادة الف سنة فاذا فرغ کتب الله له عبادة ثلثة الاف سنة فاذا غسل کتب الله له عبادة عشر الاف سنة رواه ابو عبیدة فی غریبه یعنی وقتی که بوسه دهد مرد زن خود را بنویسد خدای تعالی بهر بوسه بندگی یک هزار و پانصد سال و وقتی که در کنار گیرد او را بنویسد خدائتعالی او را بندگی هزار سال

و وقتی که جماع کند بنویسد خدائتعالی مر او را بندگی هزار سال پس وقتیکه فارغ شود بنویسد خدائتعالی مر او را بندگی سه هزار سال پس وقتیکه غسل کند بنویسد خدائتعالی مر او را بندگی ده هزار سال پنجم دادن اسباب شستن و جامه شستن و آن هفتم روز باید داد و اگر سوم و چهارم روز بدهد ثواب بیشتر یابد یک عورتی پیش رسول ص آمد و گفت یا رسول الله شوهر من مردی بخیل است وجه سر شستن نمیدهد و من از کسب خود را پاک میگردانم گفت حلال است مر ترا بهشت و حلال است مر او را دوزخ ششم اسباب عطر دادن و این بطریق مذهب است که اگر شوهر را رغبت باشد خواهد رساند و در دادن عطر ثواب بسیار است رسول علیه السلام گفت هر مردی که عطر مالد زن خود را مادام که از وی بوی آید صد فرشته برای آن مرد عبادت نویسند و اگر زن از آن خود مالد ثواب او را باشد هفتم خانه که میان او و میان زن باشد که از آن چاره نیست و رسول علیه السلام فرمود ساکن کنید زنان را در خانهٔ خالی هشتم خادم که کار او کند کنیزک یا مزدور مردی بر رسول ص آمد و گفت یا رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم من زنی بزنی کرده ام که نان را در تنور هم نمی اندازد رسول ص گفت تو در تنور انداز و پخته پیش او بدار نهم آموختن علم دین است چون نماز و روزه و حیض و نفاس که این در ذمهٔ شوهر فرض است اگر بداند و اگر نداند از دانشمند بپرسد و او را تلقین کند رسول ص گفت که هر که یک مسئله زن را بیاموزد ثواب هشتاد ساله عبادت در نامهٔ اعمال او ثبت گردد دهم زن را نرنجاند و لت نکند او را مگر برای نماز و روزه و غسل و نیت اول زن را بزبان شیرین پند دهد بعده درشت گوید بعد در بستر پشت دهد بعده لت کند که بدان استخوان نشکند و چون در راه نیاید بعده طلاق دهد مردی بر رسول ص آمد و گفت یا رسول الله ص هر چند که زن را پند میدهم نماز نمی کند رسول ص گفت خشم کن گفت کردم گفت لت کن گفت کردم گفت طلاق ده گفت اکنون دادم رسول ص گفت روزی کند ترا خدای تعالی زن دیندار و مالدار هنوز یک ماه نگذشته بود که خدای تعالی او را زن صالحه با مال رسانید پانزدهم برابر زن اصلا خشم نگیرد در خبر است که هر شب شیطان از فرزندان خود کردار پرسد کسی گوید که من نماز فوت کنانیدم و کسی گوید روزه شکنانیدم چون کسی گوید که میان زن و شوهر خشم کنانیدم شاد شود و رقص کند دوازدهم تملق کند رسول علیه السلام گفت عایشه صدیقه رض حمیرا گفتی و بارها گفتی یا ریحانی یا روحی و یا محبوبی و یا مونسی و گفت رسول ص هر که بر زن سخنی گوید که بدان آن زن خوشنود شود حق تعالی او را از غمهای قیامت نگهدارد و بهر کلمهٔ ثواب عبادت هفتصد سال در نامهٔ اعمال او ثبت شود سیزدهم زن را زرینه اندازد که زن را زر و نقره و مروارید و ابریشم روا است مردی از رسول ع پرسید چه گوئی در زرینه اگر زن را اندازم گفت لها الزینة و لك الخزینة یعنی مر زن را است زینت و مر ترا است خزینه گفت هر مردی که زن را زرینه اندازد که زن بدان شاد شود حق تعالی او را بیامرزد چهاردهم پیش زن حکایت زنانی که جهاز بسیار یافته اند نکند که خجل و شرمسار گردد در حکایت آمده است که روزی امیر المومنین علی رض در خانهٔ خود در آمد و سر را در کنار فاطمه خاتون رض داشت گفت کجا بودی گفت در مجلس

رسولؐ گفت امروز از بابا چه شنیدی گفت حکایت انبیای ماضی میکرد چون مهر سلیمان دختر خود را کارخبر کرد هشتاد
هزار دینار بر کفش او مرصع کنانیده بود از این حکایت خاطر بی بی فاطمهؓ شکسته شد امیر المومنین علیؓ در خواب رفت
و خود را در بهشت دید چه بیند که فاطمه خاتونؓ بر تخت نشسته است و دختران پیغمبران جمله گرد بر گرد او دست بسته
استاده امیر المومنین علی کرم الله وجهه آمده بر فاطمه خاتونؓ نشست و آب طلبید بی بی یکی را گفت که آب بیار
یک دختر صاحب جمال قدح پر کرده بدست امیر المومنین علیؓ داد پرسید یا فاطمهؓ این کیست گفت همان
است که طعنه او مراد ادی امیر المومنین علیؓ نعره زد و برخاست گفت ای زهرا مگر رنجیده چرا گفت برنجم که
بر روی من طعنه دادی درجهٔ من و درجهٔ او و دیدی بی بی فاطمهؓ از کرامت دانست امیر المومنین علی دستار در
گلو کرد و استاد و گفت ای خاتون قیامت به نیت طعنه نگفته ام بلکه حکایت کردم پانزدهم اگر یک زن فقیره و
دوم غنیه در خانهٔ او باشد فقیره را باهانت نه بیند و هر دو را یکسان داند رسولؐ گفت هر که غنی را حرمت دهد از سبب
غنای او بوی بهشت نیابد شانزدهم برادر مادر و مادر و پدر و برادران و خواهران زن را بسیار گرامی دارد رسول
گفت هر که گرامی دارد مادر و پدر را حرام کند حق تعالی بر وی آتش دوزخ را هفدهم زن را دشنام نه دهد رسول
گفت هر که دشنام دهد زن را فرشتگان بر ولعنت کنند هژدهم زن را رشک نه نماید و پیش او کنیزک
را دست درازی نکند پیغمبرؐ گفت هر که از سبب رشک زن زنی دیگر نکند و دل او بجوید حرام کند بر اندام
او آتش هفت دوزخ پیغمبرؐ گفت هر که زن را رشک ننماید ضمان بهشت او منم و رشک در همه زنان بوده
است چنانچه در حکایت آمده است که شبی امیر المومنین عثمان بن عفانؓ از پهلوی بی بی رقیه برخاست
و کنیزک را گرفت بی بی بیدار شد و دریافت و در خانهٔ رسولؐ آمد بر چار پائی غلطیده بود بی بی رقیه آمد سلام کرد و پای
پیغمبرؐ مالیدن گرفت و هر باری پیشانی را بر سر انگشتان پای مبارک سید عالمؐ میداشت رسول علیه
السلام گفت ای جان بابا بدین وقت چرا آمدهٔ مگر عثمانؓ ترا رشک نموده بی بی رقیهؓ در گریه شد رسولؐ
گفت ای نور دیدهٔ بابا زود برگرد نباید که عثمانؓ از تو برنجد و تو دوزخی شوی امیر المومنین عثمانؓ شرمنده شد
و دستار در گلو کرده بدرگاه خدائتعالی استاده نباید که خاطر رسولؐ کوفته گردد و همچنان بی بی رقیه آمد و سر در قدم امیر
المومنین عثمانؓ نهاد و گفت بابا چنین فرمود امیر المومنین عثمان بر سر بی بی رقیهؓ میگریست و آن کنیزک را
برابر شمس کنیزک دیگر آزاد کرد شکرانه آنکه بی بی رقیهؓ آشتی میکرد نوزدهم اگر زن از خانهٔ او چیزی خرچ
کند بخشند و بر زبان نیارد و او را شرمنده نگرداند و رسولؐ گفت هر که زن را شرمنده نکند روز قیامت
شرمنده نشود بیستم چون از سفر آید برای زن جامه و یادگاری بیارد که سنت است مردی از سفر آمد رسولؐ
علیه السلام از وی پرسید برای زن چه آوردی گفت چیزی نه رسولؐ گفت اگر چیزی می آوردی ثواب
بسیار یافتی بیست و یک بعد موت رعایت او نگاهدارد و برابر فرزندان و اقربای او مراعات کنند
زنی بر عایشه صدیقهؓ آمد رسولؐ در حق او بسیار شفقت کرد بی بی عایشهؓ گفت یا رسول الله در حق او

بسیار احسان میکنی گفت ای عایشهؓ این زنی است که خدیجهؓ او را بسیار دوست داشتی و ما دوست او را دوست
میداریم آمدیم بتفسیر قوله تعالی وَاَنْكِحُوا الْاَيَامٰى مِنْكُمْ وَالصّٰلِحِيْنَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَاِمَائِكُمْ اِنْ يَّكُوْنُوْا فُقَرَآءَ يُغْنِهِمُ
اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيْمٌ بزنی کنید مردان و زنان بی شوی از شما و از صالحان و از بندگان خدای
تعالی کنیزکان خدائتعالی اگر باشند فقیران غنی کند خدائتعالی ایشان را از فضل خود و خدا است فراخ کننده
روزی بر نکاح کنندگان دانا است بحال ایشان و خیریت ایشان النکاح هو الضم و معنی بزنی دار و در
بعضی جا چنانچه فَانْكِحُوْا مَا طَابَ لَكُمْ و معنی جامع و در بعضی جا حَتّٰى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهٗ الایامی زنان بی
شوی و مردان بی زن و واحد آن مردیم و واحد آن زنیم فرمان مطلق است خواه بکر باشد خواه کامله قوله وَالصّٰلِحِيْنَ
یعنی زن صالح کنید اَلطَّيِّبٰتُ لِلطَّيِّبِيْنَ وَالْخَبِيْثٰتُ لِلْخَبِيْثِيْنَ بعضی گویند زیادت نیست و معنی آنچنان
باشد از شما صالحان اگر مرد فاسق باشد و زن صالحه روا باشد و اگر زن فاسقه و مرد صالح باشد هم روا باشد
والله اعلم بالصواب

المجلس الثامن والثلثون فی فضیلة السخاوة

بسم الله الرحمن الرحیم عن ابی عمرؓ قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم السخی قریب من
الله وبعید من النار یعنی سخی بدرگاه خدائتعالی نزدیک است و دور است از آتش دوزخ بدانکه سخا از
اخلاق پیغمبران است و اصلی است از اصول رستگاری رسولؐ گفت خصلتان احب الی الله السخاء
وحسن الخلق دو خصلت است که خدائتعالی ایشان را دوست میدارد خلق نیکو و سخاوت و گفت پیغامبرؐ
سخاوت نام درختی است در بهشت هر که سخی باشد دست در شاخ آورده است نگذارد آن شاخ او را
تا در نیارد ش به بهشت و گفت رسولؐ امت من در نیاید بهشت از بسیاری نماز و بسیاری روزه بلکه در آیند به
برکت سخاوت و گفت الجنة دار الاسخیاء و گفت السخاء اصل الایمان قال الله تعالی وعزتی وجلالی
لا یدخلها الا سخی و گفت السخی حبیب الله وان کان فاسقا و گفت بموسیٰ وحی رسید که سامری را مکش
که او سخی است گفت جاهل سخی دوست تر است نزدیک خدائتعالی از عالم بخیل و گفت هر که سخاوت کرد
از دوزخ نجات یافت و گفت بر شما باد که سخاوت کنید که سخی نه باشد مگر در بهشت و گفت سخی دوست خدا
است و دوست من است و گفت من تمسک بالسخا نجا و گفت حقتعالی سخی است و دوست
دارد سخاوت را و گفت حقتعالی گوید بزی ای سخی چنانچه خواهی که در دوزخ در نیائی پیغمبرؐ گفت یک روز
عمر سخی بهتر است از صد سال عمر بخیل و گفت علیه السلام هر که سخی را دشمن دارد چنان بود که دشمن دارد خدای
تعالی را و گفت سخی در پناه خدا است و آمده است که ابن زبیرؓ صد و هشتاد درم برای بی بی عایشهؓ فرستاد
و عایشه صدیقه بدرویشان داد شب افطار نان جو و روغن زیت کرد کنیزک گفت اگر یک درم میداشتی تا گوشت خوردمی

گفت چرا نگفتی وآورده کہ امیر المومنین حسنؓ وحسینؓ وعبداللہ بن جعفر جانب حج میرفتند اشتر را گذاشته اند
گرسنه وتشنه شدند نزدیک پیرزنی رفتند آب خواستند گوسفندی دوشید برایشان داد گفتند هیچ طعامی داری
گفت گوسفند بسمل کنید وخورید گوسفند بسمل کردند وخوردند وایشان از حج باز درخانه آمدند وقتی آن عورت
وشوهر فقیر شدند بمدینه آمدند امیر المومنین حسینؓ آن عورت را شناخت درخانه برد ویک هزار گوسفند خرید
ایشانرا داد خبر بامیر المومنین حسنؓ شد حسنؓ نیز آن مقدار داد خبر بعبداللہ شد اوده هزار دینار ودو هزار
گوسفند داد وگفت اگر پیش ازین بر من آمدی ترا دو چندان میدادم که عطا بیشتر میداد امیر المومنین حسینؓ
آمد وقصهٔ حال گفت وحاجت او روا شد وهرچه مطلوب او بود روا کرد گفتند چرا قصهٔ او نخواندی گفت ازان
پیش من استاده نباشد ومرا تکبر بیاید قیس بن سعد بیمار شد گفت چرا دوستان مرا پرسیدن نمی آیند
گفتند تو از ایشان هشتاد هزار دینار یافت داری از شرم نمی آیند گفت بر مالی که دوستان نیایند همه را
بخشیدم مهتر عیسےٰ مر ابلیس علیه اللعنة را گفت که دوست ترین بر تو کیست گفت مومن بخیل گفت دشمن ترین
خلق بر تو کیست گفت کافر سخی که کافر ببرکت سخاوت ترسم که مسلمان شود وبه بهشت رسد ومومن از شومت
بخل البتة کافر گردد وبدوزخ رود چنانچه قارون مردی از امیر المومنین حسین چهار صد درم خواست که حاجت
دارم امیر المومنین حسین چهار صد دینار داد ودر خانه آمد در گریه شد پرسیدند چرا گریستی گفت ازانکه تفحص حال او نکردم
که اورا حاجت بیشتر باشد روزی خواجه جبلیؒ بر خواجه معروف کرخیؒ کنیزک فرستاد وخواجه بیست ویک نفر
نشسته بودند گفت الهدایا مشترک کنیزک قسمت نپذیرد واگر بفروشم برادرم جبلیؒ کوفته شود بیست ویک کنیزک
ازبازار خرید وهریکے را داد آنگاه آن کنیزک درون فرستاد ابوسهیل صعلوکی رحمة اللہ روزی در صحن خانه
وضو میکرد در آفتابهٔ نقره سائلی سوال کرد همان آفتابه اورا داد چون درویش از نظر غائب شد آواز بر کرد
که کسی آفتابه برد غلامان دویدند اورا نیافتند اوازان کرد که زن او بخیله بود خواجه ابومرشد از جملهٔ کریمان
بود وقتے شاعرے اورا مدح کرد خواجه گفت بر من چیزے موجود نیست برو بر قاضے وبر من دعوے
ده هزار درم کن ومن اقرار کنم مرا حبس کنان فرزندان من نخواهند گذاشت شاعر همچنان کرد خواجهؒ
محبوس شد هنوز شب در نیامده بود که خواجه را فرزندان او باز خریدند آورده اند که مزینے موے لب خواجه
ابراهیمؒ راست میکرد مریدی ازان خواجه ازانجا گذشت خواجه گفت چیزے داری که بوی دهم مرید همیانی
زر پیش نهاده خواجه پیش حجام داشت سائلی آمد از حجام سوال کرد حجام گفت که خواجه همیان بدین سائل
ده خواجه گفت که این پر زر بود گفت چه شود ای بخیل الغناء غناء القلب لا غنی المال خواجه شرمنده شد
دست او بوسید خواجه بایزید گفت هر کرا حقتعالی دوست دارد اورا سه خصلت است سخاوتی چون دریا و
شفقتی چون آفتاب وتواضع چون زمین مردی گفت خواجه ابراهیم ادهمؒ که مرا پندی ده گفت بسته بکشا و
کشاده در بند او گفت فهم نشد گفت کیسه بسته بکشا وزبان کشاده بر بند لیثؒ اسعد استاد امام شافعیؒ

همه را علم آموختی وهر که بر رفتی تا چهل روز مهمان او نبودی اورا نیاموختی وبعد نماز چاشت هرگز امر نکردی تا سه
صد وشصت مسکین را طعام ندادی آن شب که او فرمان حق یافت از آسمان ندا شنیدند که مات خازن اللہ
لیث بن سعد ومهتر عیسےٰ در گورے عذاب دید دعا کرد وآن مرده زنده شد پرسیدند چند سال است گفت
چهار صد سال گفت مسلمان هستی یا کافر گفت کافر فا دعا کن تا مسلمان شوم مهتر عیسےٰ دعا کرد وایمان آورد
چهل صد سال دیگر زیست مهتر عیسےٰ علیه السلام پرسید الهی این درجه بچه یافت فرمان رسید ببرکت سخاوت
که انی لا اضیع اجر من احسن عملاً عبداللہ بن مبارک گوید من بحج رفته بودم چون از حج بپرداختم در حطیم به
خواب رفتم رسولؐ را در خواب دیدم که مرا گفت که چون در بغداد رسی بهرام مغ را اسلام من برسانی وبگوئی مژده
ترا است به بهشت بیدار شدم لاحول کردم ودو رکعت نماز گزاردم باز در خواب شدم باز رسول علیه السلام را
دیدم که گفت تا سه بار چون در بغداد رفتم خانهٔ بهرام در شدم از وی پرسیدم خیر کرده گفت آری ده درم بدهم
دوازده بستانم گفتم این خیر نیست دیگر بگو گفت چهار دختر را بچهار پسر خود بزنی دادم واین در دین ما خیر است
گفتم این همه حرام است دیگر بگو گفت یک دخترے صاحب جمال داشتم آنرا خود نکاح کردم ودر عروس هزار
کس مهمان خواندم گفتم این بدترین شرها است دیگر بگو گفت دران شب عروسی عورتی در خانهٔ من آمد چراغ
افروخت وباز آمد تا چند بار من دنبال او رفتم که در خانهٔ او رفتم چند فرزند او گرسنه بودند گفتند چیزی آوردی
گفت بسیار حیله کردم از شرم نخواستم وایشان مرا ناخواسته ندادند مرا شفقت آمد یک طبق طعام بردم وپیش
ایشان داشتم عبداللہ گفت این خیر است بشارت مر ترا که رسولؐ سلام داده است وبشارت بهشت
رسانیده فی الحال مسلمان شد وآخر زود جان بحق تسلیم کرد عبداللہ گفت من او را شستم وبر جنازهٔ او نماز کردم ودفن
کردم کافری در غزا از امیر المومنین علیؓ شمشیر خواست امیر المومنین علیؓ درحال داد کافر گفت یا علیؓ سخت دلیری
گفت چون تو دست بسوال کشادی من چگونه بخیلے کنم کافر درحال مسلمان شد ابوالحسن خرقانی رحمه اللہ
گفت که هفت آواز بر عرش میرسد آواز سخیان وآواز غازیان وآواز اندوهگینان وآواز بیوگان وآواز پرهیزگاران
وآواز ستم رسیدگان وآواز گریهٔ یتیمان پیغامبرؐ گفت بدهید پیش ازانکه نستده اند حق تعالی گفت وَاَنْفِقُوْا
مِمَّا رَزَقْنٰكُمْ مِّنْ قَبْلِ اَنْ يَّاْتِيَ اَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُوْلَ رَبِّ لَوْلَآ اَخَّرْتَنِيْٓ اِلٰٓى اَجَلٍ قَرِيْبٍ فَاَصَّدَّقَ وَاَكُنْ مِّنَ
الصّٰلِحِيْنَ وَلَنْ يُّؤَخِّرَ اللّٰهُ نَفْسًا اِذَا جَآءَ اَجَلُهَا وَاللّٰهُ خَبِيْرٌۢ بِمَا تَعْمَلُوْنَ نفقه کنید ازانچه میرسانم شمارا پیش
ازانکه بیاید بریکے از شما مرگ پس بگوید ای پروردگار من اگر مهلت میدادی من اندک صدقه میکردم واز
صالحان می شدم وهرگز تاخیر ندارد نفسی را خدائے تعالی چون بیاید مهلت او وخدای است دانا بانچه می
کنید قوله وَاَنْفِقُوْا امر است نزد بعضے برای ادای زکوٰة راو نزد بعضے برای صدقه تطوع را قوله مِمَّا
رَزَقْنٰكُمْ ازانچه میرسانم شمارا از اندک وبسیار رسولؐ گفت اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ السَّخَاوَةَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ مِنْ
قَبْلِ اَنْ يَّاْتِيَ اَحَدَكُمُ الْمَوْتُ پیش ازانکه بیاید بیکے از شما مرگ چون بیاید دست از تصرف کوتاه گردد

فَیَقُوْلُ رَبِّ لَوْلَآ اَخَّرْتَنِیْٓ اِلٰٓی اَجَلٍ قَرِیْبٍ پس بگوای پروردگار من مهلت دهی مرا تا نزدیک رسیدن مرگ
فَاَصَّدَّقَ آرزوی صدقه کند که در و ثواب صدقه معاینه کند در خبر است چون بنده را مرگ نزدیک شود ثواب
صدقه او را معاینه کنند بدیدن آن حسرت برد و گوید الهی مرا مهلت ده تا تمام در راه تو صرف کنم قوله تعالیٰ
وَاَکُنْ مِّنَ الصّٰلِحِیْنَ و شوم از صالحان ای من المصدقین که صالح مال در محل صرف کند که یکی از مفتنمد تا
هزار و چهار صد هزار یابد و صالح در غیر محل صرف نکند که از ان مستوجب عقوبت گردد قوله وَلَنْ یُّؤَخِّرَ اللّٰهُ
و هرگز خدا تعالیٰ مهلت ندهد چون اجل بر سر آید گوید خداوندا مرا مهلت ده فرمان شود چون اجل آید ما مهلت
کسی را ندهیم قوله وَاللّٰهُ خَبِیْرٌۢ بِمَا تَعْمَلُوْنَ و خدا است دانا بدانچه می کنید از پنهان و آشکارا انفعنا الله وایاکم

المجلس التاسع والثلثون فی فضیلة الایثار

بسم الله الرحمن الرحیم عن ابی سعید ن الخدری قال قال رسول الله صلی الله علیه واله وسلم من
کان عنده قوت یوم وانفقها فی سبیل الله نادیٰ ملك من السماء یا ولی الله استانف العمل فقد
غفرت لك ما تقدم من ذنبك یعنی هر که باشد نزدیک او قوت یکروزه پس نفقه کند آنرا در راه خدا تعالیٰ
ندا کند فرشته از آسمان ای دوست خدا از سر گیر کار را که بدرستی آمرزیده شد گناهان انچه گذشته اند بدانکه ایثار
عالی تر درجه است از سخا ایثار آنست که مال را بدهد با آنکه محتاج باشد و سخا عبارت است از بخشیدن
آنچه بدان محتاج نباشد گفت رسول ص هر که ایثار کرد از آتش نجات یافت گفت هر که محتاج باشد بچیزی
و آن چیز نفقه کند در راه خدا تعالیٰ واجب شود برو بهشت و گفت چون مومن ایثار کند در راه خدای
تعالیٰ بقدر دانه بدهد خدا تعالیٰ مر او را قصری در بهشت که طول آن شش ماه باشد و عرض او چهار ماه
و گفت هر که ویرا آرزو بود و آن آرزوی خود را در باقی کند و بدیگری بدهد خدا تعالیٰ ویرا بیامرزد و بهتر
موسی علیه السلام گفت الهی منزلت محمد علیه السلام بمن نمای فرمان رسید طاقت آن نداری لیکن یکی
از درجات وی بتو نمایم چون بدید از عظمت آن مدهوش شد گفت بارخدایا این درجه بچه یافت گفت
بایثار یا موسی هیچ بنده در دنیا در عمر خود یکبار بایثار کند که شرم دارم باوی حساب کنم و ثواب و بهشت
باشد هر کجا که خواهد بگیرد رسول ص چون از قصد کافران حذر کرد امیر المومنین علی رض بر جامهٔ رسول ص بخفت تا اگر
قصد رسول ص کنند جان خود را فدا سازد حقتعالیٰ وحی فرستاد بجبرئیل ع و میکائیل ع که میان شما برادری افگندم و
عمر یکی دراز کردم کیست که ایثار کند هر یکی از ایشان درازی عمر خویش خواستند حقتعالیٰ گفت چرا چنان
نکردید که علی رض کرد ویرا با محمد ص برادری دارم جان خویش فدا کرد و ایثار ساخت هر دو بر زمین روید ویرا از دشمن
نگاه دارید بیامدند جبرئیل ع بر سروی باستاد و میکائیل ع نزدیک پای وی گفتند بخ بخ ای پسر ابو طالب
که خدا با فرشتگان خود بتو مباهات میکند و این آیت آمد وَمِنَ النَّاسِ مَنْ یَّشْرِیْ نَفْسَهُ ابْتِغَآءَ مَرْضَاتِ

اللّٰهِ و بشر حافی را در وقت جان کندن سائلی در آمد چیزی خواست پیراهن بر کشید بوی داد و جامهٔ عاریت
خواست و فرمان یافت و گفت رسول علیه السلام هر که گرسنه باشد و پیش او طعامی آرند که بآن طعام راغب
باشد و چیزی خورده بود سائلی بیاید او را بدهد و آرزوی نفس بشکند ندا کند خدا تعالیٰ بر فرشتگان هفت آسمان
به بینید سوی بندهٔ من که از برای من آرزوی نفس شکست و طعامی که دوست میداشت بدرویش داد گواه
باشید که ای فرشتگان که او را بیامرزیدم و بهشت بروی حلال گردانیدم و چون امیر المومنین علی رض فاطمه رض و امیر المومنین
حسن و حسین رض سه شب طعام خویش ایثار کردند و روز بروزه داشتند حقتعالیٰ ایشان را بستود و فرمان فرستاد
وَیُطْعِمُوْنَ الطَّعَامَ عَلٰی حُبِّهٖ مِسْکِیْنًا وَّیَتِیْمًا وَّاَسِیْرًا چون سه شب کار نیک کردند سه جزا یافتند اول
فَوَقٰىهُمُ اللّٰهُ شَرَّ ذٰلِكَ الْیَوْمِ دوم وَلَقّٰىهُمْ نَضْرَةً وَّسُرُوْرًا و سوم وَجَزٰىهُمْ بِمَا صَبَرُوْا جَنَّةً وَّحَرِیْرًا
و بهترین ایثارها دادن طعام حصهٔ خود است که خاندان سرور عالم ص را حق تعالیٰ بدادن نان سگان را
بستود رسول ص گفت هر که حصهٔ خود طعام در راه خدای تعالیٰ بدهد و خود گرسنه ماند حق تعالیٰ او را از گرسنگی دوزخ
نگهدارد و بیامرزد گفت رسول ص هر که گرسنه باشد و پیش او طعام آرند و او گرسنه دیگر را بدهد حق تعالیٰ بر وحساب
نه کند و دوزخ ننماید و در حکایت آمده است که عبد الله بن جعفر سوی باغ خود میرفت و در خرماستان
رسید غلامی سیاه دید که آن خرماستان نگاه میداشت نان آن غلام بیاوردند سگی در حائط آن باغ در آمد
غلام یک نان پیش او انداخت سگ بخورد پس دوم انداخت پس سوم انداخت عبد الله از ان غلام پرسید
که وظیفهٔ تو چندان است گفت چندان که بسگ دادم گفت این سگ از زمین دور آمده است و گرسنه
خواهد بود نخواستم که از من گرسنه رود و گفت تو چه خوردی گفت صبر کنم عبد الله حیران ماند و خود را ملامت
میکرد که ای عبد الله از تو این غلام سخی تر است پس آن باغ و غلام را خرید کرد و آزاد کرد و باغ او را
بخشید و یکی از صوفیان گفت که ما بطرف سوی رفتیم جماعتی فراهم آمدیم سگی در عقب ما بیامد چون
بباب الجهاد رسیدیم ستوری مرده را دید چون آن سگ ستور مرده را دید بازگشت در شهر رفت بعد ساعتی
دیدم که آن سگ پیش پیش شده می آمد و به بیست سگ دنبال او بر سر آن مردار رسانید و خود بگوشه نشست
چون سگان بخوردند و بازگشتند آن سگ بر سر مردار آمد هر چه باقی مانده بود بخورد ما همه حیران ماندیم از احمد جمال
هر حبشی پرسیدند که ابتدای تو چگونه بود گفت وقتی من از سرخس رفتم و به بیابان فرو شدم بر سر اشتران خود و مدتی
آنجا بودم و پیوسته من دوست داشتمی که گرسنه بودمی و نصیب خود بدیگران دادمی روزی شیری گرسنه از بیابان
بر آمد و اشترى از ان من بکشت و بر سر بلندی شد و بانگ کرد هر سباع که اندران نزدیکی بودند جمع شدند و اشتر را
میدریدند و میخوردند و آن شیر گوشه گرفته بود چون شیران بازگشتند هر چه باقی بود خود خورد و بزبان فصیح مرا گفت
ای احمد نان ایثار کردن کار سگان است کار مردان جان ایثار کردن است چون این بشنیدم دست از کل
اشتغال بداشتم و توبه کردم آمدیم بتفسیر قوله تعالیٰ وَیُؤْثِرُوْنَ عَلٰٓی اَنْفُسِهِمْ وَلَوْ کَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ

بعضے گویند بر رسول مهمان آمده بود رسول گفت کیست که مهمان را برد مردے از انصار قبول کرد مهمان درخانه برد و طعام اندک بود که او را کفایت شود عورت خود را گفت که چون من برابر او نشینم باید که چراغ را بکشی عورت همچنان کرد آن مرد دست می آورد و می برد و دهن می جنبانید چنانچه آن طعام مهمان برادخورد ایزد تعالی این آیت فرستاد رسول علیه السلام گفت لقد عجب الله من صنعکم الی ضیفکم و بعضے گویند عورتے از انصار در جنگ بدر قدری آب به مجروحان برد یکے از اکرام صحابه را مجروح دید نفس می شمرد باشارت آب خواست آن عورت آب بدست او داد و دیگری گفت الماء آن مرد خود نخورد و گفت او را رسان تا هفت نفر طلب کردند هر یکے بدیگرے داد چون هفتم رسید شهید شده بود تا هر هفت نفر نقل کردند و آب همچنان ماند حقتعالی این آیت فرستاد و بعضے گویند یکے از صحابه را سه فاقه شده بود زن او کسب کرد قدری طعام موجود کرد زن و شوهر هر دو طعام پیش کردند زن شوهر را ایثار کرد و شوهر بر زن و شب تاریک بود هر دو دهن بدروغ می جنبانیدند چون روشنائی کردند طعام همچنان دیدند زن گفت چرا نخوردی گفت تا تو سیر نخوری او هم چنین جواب داد حقتعالی این آیه فرستاد رسول گفت او را و ترا حق تعالی بشفقت بکدیگر بیامرزید و بعضے گویند که امیر المومنین علی را چیزے نبود سر پیراهن بسائل داد وقت نماز برهنه ماند جامه عاریت خواست و در نماز آمد حقتعالی این آیت فرستاد رسول علیه السلام گفت هر که ایثار کرد سزاوار مدح خدائتعالی باشد و از دوزخ نجات یافت

نفعنا الله | المجلس الاربعون فی مذمۃ البخل | و ایاکم

بسم الله الرحمن الرحیم عن انس بن مالک قال قال رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم البخیل عدو الله و لو کان زاهدا یعنی بخیل دشمن خدا است اگرچه زاهد باشد بدانکه بخل بدترین خصائل است و قبیح ترین شمائل و رساننده بدوزخ و دور کننده بهشت است و دشمن کننده دوستان و رسوا کننده میان خلقان است و خجل کننده میان سخیان است رسول گفت دور باشید از بخل که قومی از پیش شما بودند به بخیلی هلاک شدند و گفت سه چیز هلاک کننده است بخلی که مطیع او باشی و هوای باطل که پس روی او کنی و عجب و گفت علیه السلام که حق تعالی سوگند رانده است که هیچ بخیلے را در بهشت نیارد و در رسول طواف میکرد مردی را دید که حلقه کعبه گرفته میگریست و میگفت الٰهی گناه من بحرمت اینجای زیبا بیامرز رسول پرسید چه گناه داری گفت آنکه گفتن نتوانم از بزرگی گناه گفت گناه تو بزرگ است یا آسمان گفت گناه من تا عرش و کرسی و زمین و ریگ بیابان و قطرات باران و برگ درختان رسول می شمرد او میگفت گناه من بزرگ است رسول گفت گناه تو بزرگ است یا رحمت خدائتعالی از همه بزرگ است گفت یا رسول الله من مردے بخیلم و مال دارم چون درویشی بینم گوئی آتش بر من میزنند رسول گفت دور باش از من تا مرا از آتش خود نسوزی بدان خدای که جان محمد بامر اوست که اگر هزار سال درین رکن و مقام

عبادت کنی و چندان گریه کنی که جوبها روان شود و درختان روید اگر بخیل میری دوزخ جای تو باشد بخل از کفر است و کافر از آتش است شنیدی که خدائتعالی در قرآن یاد کرد و من یوق شح نفسه فاولئک هم المفلحون و من یبخل فانما یبخل عن نفسه هر روز دو فرشته ندا کنند و گویند الٰهی اگر نفقه دهد خلفش ده و اگر نگاه دارد تلفش کن و گفت بدرستی که خدائتعالی دشمن دارد سه کس را پیر زنا کننده را و صاحب مال حرامنده را و بخیل منت نهنده را و حقتعالی بمهتر موسی وحی فرستاد ای موسی برتو باد که سخاوت کنی و از بخل دور باشی که روز قیامت بخیل تمنا کند و آرزو برد که کاشکے که مرا عذاب و عقوبت چندان بودی که کافر سخی را در عهد رسول مردی کشته شد یکے میگریست وای شهیداه پیغامبر علیه السلام گفت ما یدریک انه شهید فلعله قد کان تکلم فی ما لا یعنیه او بخل فی ما لا ینفقه و گفت بخل درختی است در دوزخ هر که بخیل شده دست دران درخت زده باشد نگذارد تا در دوزخ نرساند و گفت علیه السلام ان الله یبغض البخیل فی حیوته السخی عند موته و گفت بخل و ایمان در یکدل جمع نشود یعنی اگر ایمان غالب آید بخل برود و اگر بخل غالب آید ایمان برود و گفت هر که در بخل بر خود کشاید در نعمت حقتعالی برو بندد و گفت نشاید مومن را آنکه باشد بخیل و بزدل و در ذخیره گفته است که گواهی بخیل روا نباشد که او را مروت نیست شعبی گوید که این دو خصلت است که در دوزخ کدام سوزان تر نیست بخل یا دروغ و آمده است که حکیم هندوانی و فیلسوف رومی بر نوشیروان آمدند حکیم هندوانی گفت سخنگوئی گفت بهترین مردمان آنست که در حال رضا سخی باشد و در حالت خشم با وقار و وقت سخن گفتن با درنگ و در رفعت با تواضع و بر خویشان مشفق و رومی گفت هر که بخیل باشد مال خود دشمن خود را میراث دهد و هر که شکر کم گوید حاجتش روا نشود و گفته اند سه کس را همه دشمن دارند ظالم را و بخیل و بسیار خور را از خواجه جنید پرسیدند که زشت ترین چیزها چیست گفت بخل و حسد بخل آنست که هرچه شرع فرموده باشد ندهد چنانچه زکوة و اضحیه و صدقه فطر و نفقه زن و فرزند و مادر و پدر و طعام ختنه و ولیمه و عقیقه و نفقه بندگان درین باتفاق بخیل باشد و عذاب بخیلان بیابد و در دوزخ رود کسیکه مهمان را طعام ندهد و سائل را لقمه هم ندهد و سگ و گربه را نه افگند این هم بخیل باشد و اگر همسایه گرسنه باشد و او ندهد هم بخیل باشد کسیکه با وجود مقدور در جمعه و عید جامه های نیک نکند بخیل باشد و کسیکه بر عیال نفقه تنگ گیرد بخیل باشد و هر که جامه نو پوشد جامه کهنه بدرویش ندهد بخیل باشد مگر آنکه فرزندان را از آن کهنه جامه سازد ایزد تعالی گفته است فاتقوا الله ما استطعتم و اسمعوا و اطیعوا و انفقوا خیرا لانفسکم و من یوق شح نفسه فاولئک هم المفلحون پس بترسید از خدای تعالی و بپرهیزید از گناهان بدانچه توانید و بشنوید فرمان برداری کنید و نفقه کنید مال از برای نفسهای خود و هر که پرهیزد از بخل نفس پس ایشانند از رستگاران الاحنف ارد الانقاء پرهیزیدن اتقا و احذار هر دو یک معنی دارند نزدیک بعضی اتقا پرهیزیدن از گناهان باشد و احذار پرهیزیدن از دشمنان و اینجا میگوید فاتقوا الله بترسید از خدائتعالی و آن ترسیدن آن باشد که از جمله گناهان دست بداری

وبیفرمانی او نکنی وہیچ خردمندی بیفرمانی او نکند کہ حقتعالیٰ گفت فَاتَّقُوْنِ یَا اُولِی الْاَلْبَابِ بترسید از من ای
خداوندان دانش وفرمان برین جملہ است کہ از من بترسید وترسیدن از غیر خدا روا نیست ہر کہ از خدائیتعالیٰ بترسد
ہمہ چیز از وی لقولہ من خاف اللہ خاف منہ کل شیئ قولہ مَا اسْتَطَعْتُمْ چون بندہ فاعل مختار است
اضافت خیر وشر بسوی تست واگر خواست او نباشد ہیچکاری از تو نیاید نہ از نیکی ونہ از بدی فاما اگر توانی
از گناہان بپرہیز کہ از شومت گناہان درمانی قولہ وَاسْمَعُوْا الاسماع شنیدن باشد وحقتعالیٰ ترا میگوید چنانچہ
جای دیگر گفت اَسْمِعْ وَاَبْصِرْ واستماع را دو معنی است یکے شنیدن ودوم قبول کردن چنانچہ سَمِعَ اللّٰہُ
لِمَنْ حَمِدَہٗ ای یقبل قولہ تعالیٰ اَمْ لَہُمْ اٰذَانٌ یَّسْمَعُوْنَ بِہَا والمراد منہ الاستماع واینجا برای تاکید است
چنانچہ گوئی اسمع یا زید خدائیتعالیٰ میگوید بشنوید وفرمان من قبول کنید قولہ وَاَطِیْعُوْا وفرمانبرداری کنید
بسا کسانند کہ فرمان بشنوند وفرمان او را نکنند گفت گناہ مکنید ومیکنند وخمر مخورید ومیخورند وزنا مکنید ومیکنند
اسمع کردن است نہ شنیدن رسولؐ گفت طوبی لمن سمع واطاع قولہ وَاَنْصِتُوْا چنانچہ بترسیدن و
اطاعت کردن فرمان است ہمچنان بنفقہ نیز فرمان است یا بالطریق وجوب یا بالطریق ندب تر زکوٰۃ وضحیہ
وصدقۂ فطر ونفقۂ زن وفرزندان مراد است خود فرض واگر جز این مراد است چنانچہ طعام دادن مہمان
وتصدقات وجز آن مندوب قولہ خَیْرًا ومال را خیر خواندن کہ خیرات از وزاید واز یکے ہفتصد از ان یابد
گفتند یحصل الخیر من الخیر قولہ لِاَنْفُسِکُمْ ہرچہ میکنی برای خود میکنی وَاَنْ لَّیْسَ لِلْاِنْسَانِ اِلَّا مَا سَعٰی فرمان
است لَہَا مَا کَسَبَتْ وَعَلَیْہَا مَا اکْتَسَبَتْ بیان است قولہ وَمَنْ یُّوْقَ شُحَّ نَفْسِہٖ ہر کہ بپرہیزد از بخل النفس
خود را وبخل وشح ہر دو یک معنے است چنانچہ جود وسخا خدائیتعالیٰ را باتفاق جواد گفتن رواست ودر سخی گفتن
اختلاف است بعضے گویند کہ رواست کہ رسولؐ گفت ان اللہ سخی یحب السخاوۃ وشح بدتر از بخل است
چنانچہ جود عالیتر از سخاوت است ہر کہ سائل را بقدر حاجت او بدہد او را سخی گویند مردے بر امیر المومنین
علیؓ آمد وصد گوسفند خواست صد داد خبر بصدیق اکبرؓ رسانید ند صدیقؓ گفت العلیؓ ہو الجواد والحسنؓ
ہو السخی ہر کہ در حال مال زکوٰۃ ندہد او را بخیل گویند وہر کہ در حالت مرض نفقہ نہ کند او را شحیح وبخل وشح
در نفس ہر یکے متمکن است آنکہ برکت جود وسخا بر ایمان ایشان غالب می آید از بخل وشح میگردد ودر اطاعت
ایشان پرہیزگاری است ونہ در بودن ایشان رسولؐ فرمود ثلث مہلکات شح مطاع اطاعت شرط
کردنہ مجرد شح فَاُولٰٓئِکَ ہُمُ الْمُفْلِحُوْنَ پس ایشانند از رستگاران فلاح را بپرہیزیدن از بخل ضرور است
کہ رسول علیہ السلام گفت من سخی نجی ومن بخل ہلک ہر کہ سخاوت کرد نجات یافت ہر کہ بخل کرد ہلاک
شد وصلے اللہ تعالیٰ علیٰ محمد وآلہ واصحابہ وسلم

تمت بالخیر

رسالۂ مفیدہ تنبیہ الواعظین

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

الحمد اللہ الذی سلط الابرار علے الاشرار العلیم بما فی الضمائر وخفے الاسرار والصلوٰۃ والسلام علے
نبی المختار الذی قال من کذب علیّ متعمدا فلیتبوأ مقعدہ من النار وعلیٰ اٰلہ واصحابہ الاخیار
اما بعد میگوید خیر خواہ خلق اللہ فقیر اللہ عفا اللہ عنہ وعن والدیہ واستاذہ مہتمم کتاب ہذا کہ سابق ازین
بیان احادیث کتاب انیس الواعظین مجملاً در ابیاتی چند بیان کردہ بودم تا احدی مورد وعید شدید نگردد وکلام
بی انجام را نسبت بسید الانام ننماید کہ در صحیح بخاری صفحہ ۲۱ از سلمہ بن الاکوع آمدہ کہ گفت سمعت رسول اللہ
صلے اللہ علیہ وسلم یقول من یقل علیّ ما لم اقل فلیتبوأ مقعدہ من النار وروایت این حدیث بسیار اند
کہ عشرۂ مبشرہ نیز دران داخل اند وامام نووی در شرح صحیح مسلم جلد اول صفحہ ۸ مطبوعۂ نول کشور نوشتہ کہ
تحرم روایۃ الحدیث الموضوع علے من عرف کونہ موضوعا او غلب علی ظن وضعہ فمن روی حدیثا
او ظن وضعہ ولم یبین حال روایۃ وضعہ فہو داخل فی ہذا الوعید مندرج فی جملۃ الکاذبین
علی رسول اللہ صلے اللہ علیہ وسلم ودر شرح شرح نخبۃ الفکر صفحہ ۲۶۴ مطبوعہ جمالی دہلی آمدہ کہ واتفقوا
علے تحریم روایۃ الموضوع مع العلم بحالہ بسند او غیرہ فی ای معنی کان من الاحکام والقصص
والترغیب والترہیب وغیرہا الا مقرونا ببیانہ ای بیان انہ موضوع الخ بخلاف غیرہ من
الاحادیث الضعیفۃ التی یحتمل صدقہا فانہ یجوز روایتہا فی الترغیب والترہیب والفضائل
من غیر بیان ودر منہج الاصول فی اصطلاح احادیث الرسولؐ صفحہ ۹۴ نوشتہ کہ نووی گفتہ وقد اخطا
من ذکرہ من المفسرین سیوطی گفتہ کالثعلبی والواحدی والزمخشری والبیضاوی انتہیٰ ودر شرح
مختصر گفتہ الا من عصمہ اللہ تعالیٰ کصاحب المدارک مثلاً ودر مجمع البحار جلد ۳ صفحہ ۵۰۷ آمدہ
قال زید بن اسلم من عمل بخبر صح انہ موضوع فہو من خدم الشیطان وامام محمد جوینی والد

امام الحرمین این چنین مفتری را حکم بکفر داده وخون او را مباح گردانیده وحکم بخلود نار بروثابت کرده اگرچہ یکبار
مرتکب این امر شده باشد اعاذنا اللہ منها اما باوجود این مواعید شدیده بعض الناس چون خناس درپی عوام
شده از صراط مستقیم باز داشته بوسوسه های شیطانی روایات باطله را بکذب ودروغ فروغ داده ذہن نشین
ایشان میسازند ووبال آخرت برخود گوارا میدارند فی الحقیقت چنین کسانند که خسر الدنیا والآخرة به
شان ایشان آمده اللهم ارنا الحق حقا وارزقنا اتباعه وارنا الباطل باطلا وارزقنا اجتنابه از یخبا
اطلاع بر بعضے از زلات صاحب کتاب انیس الواعظین داده می آید که بطور مشتے از خروار است فافهم
وبالله التوفیق وبیده ازمة التحقیق در صفحه ۹ سطر ا نوشته اگر کسے گوید خدا بالا است یا بالای عرش است
یا فرود است کافر گردد ودر اثبات استوی علی العرش واثبات جهت فوق وعلو بلاکیف آیات ظاہره
واحادیث باہره واقوال معتبره آمده که در رسالہ احتوا فی مسئلة الاستوا مفصل مذکور است وصاحب کمالین
از بیہقی نقل کرده که گفت ابوحنیفہ رحمۃ اللہ علیہ ان اللہ فی السماء دون الارض ومن انکر اللہ فی السماء
فقد کفر ودر غنیۃ الطالبین تصنیف شیخ عبد القادر گیلانی رحمۃ اللہ علیہ آورده هو بجهة العلو ودر
بهجة الاسرار نیز چنین فرموده ودر تفسیر کبیر صفحه ۳۲۴ جلد ۴ نوشته لا نخوض فی تاویل الآیة علی التفصیل
بل نفوض علمها الی اللہ تعالی ودر تفسیر فتح البیان صفحه ۲۸ آمده قد اختلف العلماء فی معنی هذا
علی اربعة عشر قولا وحقها واولی بالصواب مذهب السلف الصالح انه استوی سبحانه
علیه بلاکیف بل علی الوجه الذی یلیق به مع تنزهه عما لا یجوز علیه ودر فتاوی عالمگیری صفحه
۹۱ جلد ۲ ودر انتقاد الرجیح شرح اعتقاد الصحیح صفحه ۴۱ بیان این نیز آمده در صفحه ۲۰ سطر ۶ نوشته که پیغامبر
صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم گفت لی مع اللہ وقت الخ ملا علی قاری حنفی در رسالہ مصنوع فی معرفة الموضوع
در صفحه ۲۲ مطبوعہ لاہور نوشته هذا من کلام بعض الصوفیة ولیس بحدیث در صفحه ۳۰ سطر ا نوشته
قرأت امام قرأت مقتدی است گویا ترجمه قرأة الامام له قراءة بیان کرده در قسطلانی شرح صحیح بخاری
جلد سوم صفحه ۳۷ ودر سراج المنیر شرح جامع الصغیر جلد چهارم صفحه ۳۳۲ این حدیث را ضعیف
گفته اند ودر فتح الباری شرح صحیح بخاری گفته اند که انه ضعیف عند جمیع الحفاظ وقد استوعب طرقه
وعلله الدارقطنی انتهی ۱۲ مسک الختام ۲۱۹ ایضا در صفحه ۲۱۸ آورده وفی روایة لابن حبان و
الدارقطنی لا تجزی صلوة لا یقرء فیها بام الکتاب یعنی کفایت نمیکند نمازی که خوانده نمیشود دروے
سورة فاتحه الخ در مسوی شرح موطا گفته نزد شافعی قرأت خلف امام واجبست خواه امام بجهر خواند یا بسر لیس اگر
ممکن شود خواندن وی در سکتات امام فبها والا بخواند همراه امام ومالک گفت بخواند وقت اسرار امام نه جهر
استحبابا وابوحنیفہ گفته اصلاً نخواند واگر خواند مکروه باشد انتهی ودر قولی از ابی حنیفہ در نماز سریه بی کراہت جائز
است ودر کفایه از امام محمد وابوحفص عدم کراہت قرأت فاتحه خلف امام نقل کرده ودر جامع الرموز از ابوحنیفہ ومحمد لا باس

آورده در تنویر العینین گفته دلائل قرأت فاتحه در جانبین قوی اند لیکن بعد تامل ظاہر میشود که قرأت اولی
است از ترک وتعویل درین باب بر قول محمد است چنانکه در ہدایه ازوی نقل کرده میرزا حسن علی محدث لکھنوی
را درین باب رسالہ مستقل است که دران اثبات قرأت فاتحه از کتب حنفیه کرده ۱۲ مسک الختام صفحه ۲۱۹ ودر صفحه ۴۲
سطر ۲ آورده فضیلت نوافل در ماه رمضان الخ فضائل قیام اللیل در رمضان باحادیث ثابت است
اما نه باین تعدد رکعات وتقسیم اوقات در سفر السعادت صفحه ۱۹۵ آمده کل لیلة من رجب وشعبان و
رمضان درین باب اصلی خبری ثابت نشده ودر شرح سفر صفحه ۵۴۰ نیز تائید این شارح کرده ودر رسالہ
عجالہ نافعه صفحه ۳ شاه عبد العزیز دهلوی نوشته که منجمله شناخت وضعیت حدیث علامت هشتم آنست که افراط
در وعید شدید بر گناه صغیره یا افراط وعد عظیم بر فعل قلیل چنانچه من صلی رکعتین فله سبعین الف دار فی کل
دار سبعون الف بیت وفی کل بیت سبعون الف سریر وعلی کل سریر الف سبعون جاریة بلکه
احادیث این نسق را خواه در ثواب باشد وخواه در عذاب موضوع باید شناخت وصفحه ۲۶ سطر ۴ قوله وسردی
قدم حضرت الخ هرگز چنین بوقوع نیامده که خلاف نقل است لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا
لِلّٰهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ودر مشکوة در باب عشرة النساء نیز وعید ازان آمده ودر صفحه
۸۴ سطر ۲۲ قوله اگر ابو شحمه دختر مغ را ندیدی زیره دره جان ندادی الخ در فوائد مجموعه فی احادیث الموضوعه
مطبوعہ لاہور صفحه ۴۷ امام شوکانی آورده ان عمر اقام الحد علی ولد له یکنی ابا شحمة بعد موته فی قصة
طویلة موضوع ودر مجمع البحار جلد سوم صفحه ۵۱۷ آمده ابی شحمه ولد عمر زنا واقامته علیه الحد وموته
بطوله لا یصح بل وضع القصاص والذی ورد فیه ما روی ان عبد الرحمن الاوسط من اولاد عمر ویکنی
اباشحمة کان غازیا بمصر فشرب نبیذ انجاء الی ابن العاص وقال اقم علی الحد فامتنع فقال اخبر
ابی اذا قدمت فضربه الحد فی داره فلام عمر قائلا الا فعلت به تفعل بالمسلمین فلما قدم علی
عمر ضربه واتفق ان مرض فمات صفحه ۸۵ سطر ۲۴ قوله من حج ولم یزرقبری فقد جفانی در موضوعات
شوکانی صفحه ۴۲ وکذا بلفظ من حج فلم یزرنی فقد جفانی قال الصغانی ایضا هو موضوع وکذا قال
الزرکشی وابن الجوزی وابن تیمیة نیز در موضوعات نوشته ودر صفحه ۹۳ سطر ۲ قوله انا ولدت فی زمن
الملک العادل ودر مجمع البحار جلد ۳ در صفحه ۵۱۲ نوشته که لا اصل له ولا یجوز ان یسمی من یحکم بغیر
حکم اللہ تعالی عادلا در فوائد المجموعه للشوکانی صفحه ۱۱۶ ودر مصنوع للقاری صفحه ۱۲ همچنین آمده در صفحه
۹۹ سطر ۲۵ حبب الی من دنیاکم ثلث در شرح سفر السعادت صفحه ۹۴ در زیادت لفظ ثلاث
کلام کرده شده در مصنوع للقاری صفحه ۱۱ در فوائد مجموعه للشوکانی صفحه ۴۶ نیز در زیادتی لفظ ثلاث
بحث کرده اند در صفحه ۱۰۵ سطر ۲۳ قوله لا صلوة لجار المسجد الا فی المسجد شوکانی در
موضوعات مطبوعہ لاہور صفحه ۱۰ نوشته که قال الصغانی موضوع وقال الفیروزآبادی فی

امام الحرمین این چنین مفتری را حکم بکفر داده و خون او را مباح گردانیده و حکم بخلود نار بروثابت کرده اگرچہ یکبار
مرتکب این امر شده باشد اعاذنا اللہ منہا اما باوجود این مواعید شدید بعض الناس چون خناس در پی عوام
شده از صراط مستقیم باز داشته بوسوسه های شیطانی روایات باطله را بکذب و دروغ فروغ داده ذہن نشین
ایشان میسازند و وبال آخرت برخود گوارا میدارند فی الحقیقت چنین کسانند که خسر الدنیا والآخرة به
شان ایشان آمده اللهم ارنا الحق حقا وارزقنا اتباعه وارنا الباطل باطلا وارزقنا اجتنابه از ینجا
اطلاع بر بعضے از زلات صاحب کتاب انیس الواعظین داده می آید که بطور مشتے از خروار است فافہم
وباللہ التوفیق وبیده ازمة التحقیق در صفحہ ۹ سطر ا نوشتہ اگر کسے گوید خدا بالا است یا بالای عرش است
یا فرود است کافر گردد در اثبات استوی علی العرش واثبات جہت فوق وعلو بلا کیف آیات ظاہرہ
واحادیث باہرہ واقوال معتبرہ آمده که در رسالہ احتوا فی مسئلۃ الاستوا مفصل مذکور است وصاحب کمالین
از بیہقی نقل کرده که گفت ابو حنیفہ رحمۃ اللہ علیہ ان اللہ فی السماء دون الارض ومن انکر اللہ فی السماء
فقد کفر در غنیۃ الطالبین تصنیف شیخ عبد القادر گیلانی رحمۃ اللہ علیہ آورده ہو بجہۃ العلو ودر
بہجۃ الاسرار نیز چنین فرموده در تفسیر کبیر صفحہ ۳۳۴ جلد ۴ نوشته لا نخوض فی تاویل الآیۃ علی التفصیل
بل نفوض علمہا الی اللہ تعالیٰ ودر تفسیر فتح البیان صفحہ ۲۸ آمده قد اختلف العلماء فی معنی ہذا
علی اربعۃ عشر قولا واحقہا واولی بالصواب مذہب السلف الصالح انہ استوی سبحانہ
علیہ بلا کیف بل علی الوجہ الذی یلیق بہ مع تنزہہ عما لا یجوز علیہ ودر فتاوی عالمگیری صفحہ
۹۱ جلد ۲ ودر انتقاد الرجیح شرح اعتقاد الصحیح صفحہ ۴۱ بیان این نیز آمده در صفحہ ۲۰ سطر ۶ نوشته که پیغامبر
صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم گفت لی مع اللہ وقت الخ ملا علی قاری حنفی در رسالہ مصنوع فی معرفۃ الموضوع
در صفحہ ۲۲ مطبوعہ لاہور نوشته ہذا من کلام بعض الصوفیۃ ولیس بحدیث در صفحہ ۳۰ سطر ا نوشته
قرأت امام قرأت مقتدی است گویا ترجمہ قرأۃ الامام لہ قراءۃ بیان کرده در قسطلانی شرح صحیح بخاری
جلد سوم صفحہ ۳۷ ودر سراج المنیر شرح جامع الصغیر جلد چہارم صفحہ ۳۳۲ این حدیث را ضعیف
گفته اند ودر فتح الباری شرح صحیح بخاری گفته اند که انہ ضعیف عند جمیع الحفاظ وقد استوعب طرقہ
وعللہ الدارقطنی انتہی ۱۲ مسک الختام ۲۱۹ و ایضا در صفحہ ۲۱۸ آورده وفی روایۃ لابن حبان و
الدارقطنی لا تجزی صلوۃ لا یقرء فیہا بام الکتاب یعنی کفایت نمیکند نمازی که خوانده نمیشود در و
سورۂ فاتحہ الخ در مسوی شرح موطا گفته نزد شافعی قرأت خلف امام واجبست خواه امام بجہر خواند یا بسر پس اگر
ممکن شود خواندن وی در سکتات امام فیہا والا بخواند ہمراه امام و مالک گفت بخواند وقت اسرار امام نہ جہر
استحبابا وابو حنیفہ گفته اصلا نخواند واگر خواند مکروه باشد انتہی ودر قولی از ابی حنیفہ در نماز سریہ بی کراہت جائز
است ودر کفایہ از امام محمد وابو حفص عدم کراہت قرأت فاتحہ خلف امام نقل کرده ودر جامع الرموز از ابو حنیفہ و محمد لا باس

آورده در تنویر العینین گفته دلائل قرأت فاتحہ در جانبین قوی اند لیکن بعد تامل ظاہر میشود که قرأت اولیٰ
است از ترک و تعویل درین باب بر قول محمد است چنانکه در ہدایہ ازوی نقل کرده میرزا حسن علی محدث لکھنوی
را درین باب رسالہ مستقل است که دران اثبات قرأت فاتحہ از کتب حنفیہ کرده ۱۲ مسک الختام صفحہ ۲۱۹ ودر صفحہ ۲۴
سطر ۲ آورده فضیلت نوافل در ماه رمضان الخ فضائل قیام اللیل در رمضان باحادیث ثابت است
اما نہ باین تعدد رکعات و تقسیم اوقات در سفر السعادت صفحہ ۱۹۵ آمده کل لیلۃ من رجب وشعبان و
رمضان درین باب اصلی خبری ثابت نشده ودر شرح سفر صفحہ ۵۰۴ نیز تائید این شارح کرده ودر رسالہ
عجالہ نافعہ صفحہ ۳ شاه عبد العزیز دہلوی نوشته که منجملہ شناخت وضعیت حدیث علامت ہشتم آنست که افراط
در وعید شدید بر گناه صغیره یا افراط وعد عظیم بر فعل قلیل چنانچہ من صلی رکعتین فلہ سبعین الف دار فی کل
دار سبعون الف بیت وفی کل بیت سبعون الف سریر وعلی کل سریر الف سبعون جاریۃ بلکہ
احادیث این نسق را خواه در ثواب باشند وخواه در عذاب موضوع باید شناخت در صفحہ ۲۶ سطر ۴ قولہ و سر در
قدم حضرت الخ ہرگز چنین بوقوع نیامده که خلاف نقل است لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا
لِلّٰهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ودر مشکوۃ در باب عشرۃ النساء نیز وعید ازان آمده ودر صفحہ
۸۴ سطر ۲۲ قولہ اگر ابو شحمہ دختر مغ را اندیدی زیر دره جان نداد ی الخ در فوائد مجموعہ فی احادیث الموضوعہ
مطبوعہ لاہور صفحہ ۴۷ امام شوکانی آورده ان عمر اقام الحد علی ولد لہ یکنی ابا شحمۃ بعد موتہ فی قصۃ
طویلۃ موضوع ودر مجمع البحار جلد سوم صفحہ ۵۱۷ آمده ابی شحمۃ ولد عمر زنا واقامتہ علیہ الحد وموتہ
بطولہ لا یصح بل وضع القصاص والذی ورد فیہ ما روی ان عبد الرحمن الاوسط من اولاد عمر ویکنی
ابا شحمۃ کان غازیا بمصر فشرب نبیذ انجاء الی ابن العاص وقال اقم علی الحد فامتنع فقال اخبر
ابی اذا قدمت فضربہ الحد فی داره فلام عمر قائلا الا فعلت بہ تفعل بالمسلمین فلما قدم علی
عمر ضربہ واتفق ان مرض فمات صفحہ ۸۵ سطر ۲۴ قولہ من حج ولم یزر قبری فقد جفانی در موضوعات
شوکانی صفحہ ۴۲ وکذا بلفظ من حج فلم یزرنی فقد جفانی قال الصغانی ایضا ہو موضوع وکذا قال
الزرکشی وابن الجوزی وابن تیمیۃ نیز در موضوعات نوشته ودر صفحہ ۹۳ سطر ۳ قولہ انا ولدت فی زمن
الملک العادل ودر مجمع البحار جلد ۳ در صفحہ ۵۱۲ نوشته که لا اصل لہ ولا یجوز ان یسمی من یحکم بغیر
حکم اللہ تعالیٰ عادلا در فوائد المجموعہ للشوکانی صفحہ ۱۱۶ ودر مصنوع للقاری صفحہ ۱۲ ہمچنین آمده ودر صفحہ
۹۹ سطر ۲۵ حبب الی من دنیاکم ثلث در شرح سفر السعادت صفحہ ۹۴ در زیادت لفظ ثلاث
کلام کرده شده در مصنوع للقاری صفحہ ۱۱ در فوائد مجموعہ للشوکانی صفحہ ۴۶ نیز در زیادتی لفظ ثلاث
بحث کرده اند در صفحہ ۱۰۵ سطر ۲۳ قولہ لا صلوۃ لجار المسجد الا فی المسجد شوکانی در
موضوعات مطبوعہ لاہور صفحہ ۱۰ نوشته که قال الصغانی موضوع وقال الفیروزآبادی فی

المختصر ضعیف وقال السخاوی فی المقاصد اسانیدہ ضعیفۃ ولیس لہ اسنادا ثبت وقد
صح من قول علیؓ و شیخ عبد الحق دہلوی در شرح سفر السعادت در صفحہ ۵۳۵ مطبوعۂ نولکشور نیز این چنین
آوردہ ۱۲ صفحہ ۱۴۵ سطر ۱۳ قولہ نویت ان اصلی الامافاتت منی فی جمیع عمری در فوائد المجموعہ صفحہ ۱۹ و صفحہ
۲۳ و در مصنوع للقاری حنفی صفحہ ۲۹ و در عجالۂ نافعہ صفحہ ۳ و در مجمع البحار جلد ۳ صفحہ ۱۱۵ این نماز را کہ بزعم
قضای عمری مشہور است باطل و موضوع گفتہ و در رد آن حدیث اذا نسی احدکم صلوٰۃ او نام
عنہا فلیصلہا اذا ذکرہا الخ رواہ مسلم ۱۲ در مشکوٰۃ باب تعجیل الصلوٰۃ آمدہ در صفحہ ۱۵۶ و ۱۵۹ - افراط
در فضل صوم عاشورا و نجاۃ ابراہیمؑ از نار و غرق فرعون و فیہ القیمۃ در مجمع البحار جلد سوم خاتمہ صفحہ ۱۱۵
موضوع نوشتہ و ملا علی قاری در مصنوع صفحہ ۹۳ و صفحہ ۲۶ و در فوائد المجموعہ صفحہ ۳۶ و در سفر السعادت
صفحہ ۱۹۵ صلوٰۃ عاشورا و اکتحال دران روز و خضاب و ادہان و طبخ حبوب و غیر آن مجموع موضوع و
مفتری نوشتہ اند قال ائمۃ الحدیث الاکتحال فیہا بدعۃ ابتدعہا قتلۃ الحسین رضی اللہ عنہ و سیوطی
در جامع الصغیر بسند ضعیف آوردہ از بیہقی من اکتحل بالاثمد یوم عاشورا لم یرمد ۱۲ در صفحہ ۱۶۷ و
سطر ۱۵ قولہ چون زال زہر برکد بانوزن امام حسنؓ در تاریخ خلفا صفحہ ۱۹۱ نوشتہ سمتہ زوجتہ جعدہ
بنت اشعث بن قیس دس الیہا یزید ابن معاویۃ در صفحہ ۱۷۶ سطر ۲ محمد حنفیہ یزید را کشت در تاریخ
الخلفا صفحہ ۲۱۹ اہلک اللہ یزید فی نصف ربیع الاول و محمد حنفیہ در ہیچ معرکہ نبود بلکہ مختار ثقفی
انتقام از ابن زیاد و شمر و عمرو بن سعد و غیرہ گرفتہ ۱۲ - انچہ از صفحہ ۱۷۷ تا ۱۷۸ در باب ماہ صفر آوردہ
خلاف احادیث صحیحہ است در رسالۂ ماثبت بالسنۃ و در زرقانی جلد ۲ صفحہ ۱۶ ابایدید ۱۲ و انچہ از صفحہ ۱۹۱ تا
۱۹۶ در باب رجب و لیلۃ الرغائب و استفتاح و غیرہ آوردہ چیزے از ان ثابت نشدہ و در مجمع البحار
جلد ۳ صفحہ ۵۱۵ و سفر السعادت صفحہ ۱۹۵ و در رسالہ ماثبت مطالعہ باید کرد و ملا علی قاری حنفی در زین العلم
شرح عین العلم ورق ۲۷ - آوردہ و کل ماورد ای جمیع ماورد من السنۃ فیہ فضیلۃ کصلوٰۃ
الرغائب الخ ای بدعۃ منکرۃ کما صرح بہ النووی الخ در صفحہ ۲۲۱ سطر ۲۴ بیان ثبوت بیست
رکعت تراویح آوردہ اند تعداد رکعات و غیرہ در رسالہ امداد السنۃ و مفاتیح الاسرار مطبوعۂ لاہور باید
جست کہ یازدہ رکعت باحادیث صحیحہ ثابت است چنانچہ در صحیح بخاری از سلمہؓ آمدہ کہ سوال کرد عائشہؓ
را کیف کان صلوٰۃ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فی رمضان قالت ما کان یزید فی رمضان
ولا فی غیرہ علی احد عشر رکعۃ و ملا علی قاری حنفی در مرقات آوردہ کہ لم یوقت رسول اللہ صلی اللہ
علیہ وسلم فی التراویح عددا معینا بل لا یزید فی رمضان ولا فی غیرہ علی احدی عشر رکعۃ
الخ و عبد الحق دہلوی حنفیؒ در رسالۂ ماثبت بالسنۃ آوردہ اند کان بعض السلف فی عہد عمر بن
عبد العزیز یصلون باحدی عشر رکعۃ قصداً للتشبہ برسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

وابن ہمام حنفی در فتح القدیر جلد اول صفحہ ۲۰۵ یازدہ رکعت سنت نوشتہ و در مسک الختام شرح بلوغ
المرام جلد اول صفحہ ۲۸۷ و ۲۸۸ و ۲۸۹ تفصیل بیان این امر نمودہ در صفحہ ۲۷۵ سطر ۵ در باب مہر آوردہ
کہ کم از دہ درم نکند در روضۃ الندیہ صفحہ ۱۳۶ - آمدہ یصح ولو خاتما من حدید او تعلیم قرآن لما
اخرجہ احمد والترمذی وصححہ ۱۲ در مسک الختام جلد اول صفحہ ۱۹۱ نیز معائنہ فرمایند قولہ وایاکم
وجفر اعالدمن صفحہ ایضا ۲۷۵ در فوائد المجموعہ آوردہ کہ قال فی المختصر ضعیف وقال فی المقاصد
تفرد بہ الواقدی وقال الدارقطنی لا یصح من وجہہ در تقریب التہذیب صفحہ ۲۲۹ محمد بن عمر بن واقد
الاسلمی الواقدی المدنی القاضی نزیل بغداد متروک مع سعۃ علمہ و در مصنوع علی قاری
ہروی آمدہ وقد قال الشافعیؒ کتب الواقدی کذب و شوکانی در فوائد المجموعہ صفحہ ۱۵۶ آوردہ و
قال النسائی الکذابون المعروفون بالوضع اربعۃ ابن ابی یحییٰ بالمدینۃ والواقدی ببغداد ومقاتل بن
سلیمان بخراسان و محمد بن سعید المصلوب بالشام ہمچنین در مجمع البحار جلد ۳ صفحہ ۵۰۹ نوشتہ ۱۲ و در
صفحہ ۲۷۶ سطر ۱۸ - آوردہ نعس عبد الزوجۃ قال فی المختصر لا اصل لہ ۱۲ در شوکانی نیز آوردہ
شاوروہن خالفوہن قال فی المقاصد لم ارہ مرفوعا ۱۲ شوکانی صفحہ ۸۴ در صفحہ ۲۸۲ سطر ۱۱ عائشہ
صدیقہؓ را حمیرا گفتے بر حاشیہ مصنوع فی المعرفۃ الموضوع مطبوعہ دہلی صفحہ ۳۳ - از سیوطی آوردہ
قال الترمذی کل حدیث فیہ یا حمیرا فہو موضوع و شوکانی در فوائد المجموعہ صفحہ ۴۴ حدیث
خذوا شطر دینکم من الحمیرا آوردہ اما نوشتہ کہ قال ابن الحجر لا اعرف لہ اسنادًا ولا روایۃ فی
شیء من کتب الحدیث الا فی نہایۃ ابن الاثیر والا فی الفردوس بغیر اسناد الخ و در مجمع البحار
جلد ۳ صفحہ ۱۴۵ نیز ہمچنین آوردہ ۱۲ این مشتی نمونہ خروار است والا تودہ تودہ روایات واہیہ ادرج
کردہ وصلی اللہ تعالیٰ علی محمد وآلہ واصحابہ واتباعہ اجمعین

خاتمۃ الطبع

پس از حمد خالق کردگار و نعت سید الابرار و آل اطہار و اصحاب اخیار بر ضمائر ارباب صدق
و صفا و اصحاب مجد و ولا مبرہن باد کہ درین اوان فیض اقتران ہمیامن توفیق ربانی و از برکات
عنایت سبحانی کتاب مستطاب سعادت انتساب ہدایت مآب مرغوب کافۂ اہل دین و محبوب
سائر مسلمین مسمٰے بہ انیس الواعظین کہ مجموعۂ وعظ گوئی مجالس مومنین و آئینہ صورت
نمای اوامر حق و یقین ست بتصحیح تمام و تنقیح مالا کلام مولوی فتح محمد و منشی غلام رسول بحسن اہتمام
قبولان بارگاہ لم یزلی جناب علی بھائی شرف علی اینڈ کمپنی لمیٹڈ تاجران کتب و مالکان مطبع محمدی واقع
مجگاؤں گنپودر روڈ بمبئے بزیور طبع متحلے گردید
۱۳۵۶ھ

فہرست مضامین کتاب مستطاب انیس الواعظین

صفحہ	کیفیت
۲	حمد ونعت
〃	المجلس الاول فی فضیلة التسمیة
۶	المجلس الثانی فی الایمان والصلوة وصوم رمضان
۲۲	المجلس الثالث فی فضائل الزکوة
۳۶	المجلس الرابع فی البکاء وقیام اللیل وغض البصر
۴۶	المجلس الخامس فی یوم القیمة
۵۸	المجلس السادس فی الشکر والذکر والصبر
۶۷	المجلس السابع فی الکبر والغیبة والحسد وسوء الظن
۷۷	المجلس الثامن فی فضیلة الحج وزیارة قبر النبی صلی اللہ علیہ وسلم
۸۴	المجلس التاسع فی العدل والشبابة والعبادة والمشی
	الی المساجد والحب فی اللہ والصیانة عن الزنا،
	والتصدق بالسر وذکر اللہ تعالیٰ خالیا
۱۰۸	المجلس العاشر فی ذکر عذاب القبر وشارب الخمر وبایع البشر وشاہد
	الزور وآکل الربو والنائحة والمحتکر وتارک الجماعة وفیہ ذکر قصة الوضیح
۱۲۳	المجلس الحادی عشر فی فضیلة الجمعة والغسل والصلوة ومایلیق بہا
۱۳۳	المجلس الثانی والعشر فی الخرقة والفقر
۱۳۹	المجلس الثالث عشر فی فضیلة المحرم وصومہ
۱۴۲	المجلس الرابع عشر فی فضیلة یوم عاشورا وفیہ شہادت
	امیر المومنین حسن وحسین رضی اللہ عنہما
۱۵۰	المجلس الخامس عشر فی الصفر
۱۶۳	المجلس السادس عشر فی عرس النبی ﷺ
۱۷۰	المجلس السابع عشر فی فضیلة شہر اللہ الاصم رجب وصلوتہ وفضیلة لیلة الرغائب
۱۷۷	المجلس الثامن عشر فی فضیلة الاستفتاح وقصۂ عیسیٰ
۱۸۲	المجلس التاسع عشر فی معراج رسول اللہ ﷺ

صفحہ	کیفیت
۱۹۱	المجلس العشرون فی فضیلة شہر السبع
۱۹۵	المجلس الحادی والعشرون فی فضیلة لیلة البرات
۱۹۸	المجلس الثانی والعشرون فی فضیلة شہر المبارک رمضان
۲۰۲	المجلس الثالث والعشرون فی فضیلة لیلة القدر
۲۰۵	المجلس الرابع والعشرون فی فضیلة الشوال وذی القعدة وصلوتہما وصومہما
۲۰۸	المجلس الخامس والعشرون فی فضیلة ذی الحجہ
۲۱۲	المجلس السادس والعشرون فی فضیلة الترویة ومایلیق بہا
۲۱۳	المجلس السابع والعشرون فی فضیلة العرفہ وصلوتہا
۲۱۶	المجلس الثامن والعشرون فی فضیلة یوم النحر
۲۲۱	المجلس التاسع والعشرون فی فضیلة الفطر
۲۲۳	المجلس الثلثون فی ذہاب الوقت بلافائدة وصلوة الاسبوع
	وسائر الاوقات وغیر ذالک
۲۱۹	المجلس الحادی والثلثون فی فضیلة کلمة التہلیل وثوابہا
۲۳۳	المجلس الثانی والثلثون فی فضیلة کلمة الشہادة
۲۳۵	المجلس الثالث والثلثون فی فضیلة الاستغفار
۲۳۷	المجلس الرابع والثلثون فی فضیلة التسبیح
۲۴۱	المجلس الخامس والثلثون فی فضیلة الصلوة علی النبی ﷺ
۲۴۶	المجلس السادس والثلثون فی الدعاء والدعوات المأثورة
	والصلوة لقضاء الحاجات
۲۵۱	المجلس السابع والثلثون فی فضیلة النکاح وما یتعلق بہا
۲۶۷	المجلس الثامن والثلثون فی فضیلة السخاوت
۲۷۰	المجلس التاسع والثلثون فی فضیلة الایثار
۲۷۲	المجلس الاربعون فی مذمة البخل
۲۷۵	رسالۂ مفیدہ تنبیہ الواعظین

پرنٹر یوسف بھائی - ایم - بھاتری

فی الرضا بقضاء اللہ

۱۲۱

انا راض بالعسر والیسار فما تدخلین ذلہ ولا صلف سیم علم اینکہ خداوند قضا نمیفرماید بحواز ابتلاآت وآفات و
الام واسقام مگر چیزی اکہ خیر او و اصلح بحال اوست و دلیل بر این مدعی اینست کہ بدیهی است کہ ذات مقدس خداوند عز اسمہ منزہ و مقدس
از لغو وعبث و این حکم از فطریات بلکہ اولیات است پس اگر تمامی کردار وافعال او بر وفق مصلحت است و چیزی از او صادر نمیشود مگر بجهتی
از جهات و این مصلحت یا راجع بسوی خود ذات حضرت احدیت است ظاهر است امتحاله زیرا کہ استکمال در حق کامل بالذات محال است
بجهت استحاله خلف و یا راجع بخود او نیست بوجه تقدیر ابتلاء الهی با اینست کہ من حیث هو نظر بمصلحت از مصالح واقعیه ووصول
نفعی است بسوی انسان یا اینکہ از باب مکافات وجزا معاصی او علی ای حال ابتلاء آنحضرت بجهت صلاح عبد است اما بنابر اول
پس بجهت اینکہ غرض وصول نفع است بسوی او و لابد این نفع غلبه دارد بر صدمه ابتلاء والا معقول نیست کہ محرک فاعل شود و این نفع
یا در دنیا است یا آخروی و علی ای حال صلاح عبد در این ابتلاء آن یکی بهر دیتیم القهر قد بود ان لبک بمومی چون هر دیده
آنچنان نیز داروزار آمد و بکرفت ز دو شر و نکار کفت چندان این بتیمان ز دی مغز بشکند فقر از وی کفت او را کی ندهد
ایجاد روی من براو و بود و کواند اوست آن کروهی کہ از ادب نکو بخشند آمد هی و آب نیر دارند نخشند و اما بنا بر ثانی پس بجهت
اینکہ این مطلب در نهایت ظهور است کہ خداوند بامراض واسقام و مصائب دنیویه اقوام انکافات فرماید در این نشاء فانیه اولی و او
بحال اوست تا تاخیر افتد و بعقاب آخرت کہ اشدات او از جزا دهد پس ثابت شد کہ تمام ابتلاءات ومصیبات والام واسقام وارد
انسان بمقتضای حکمت و صلاح حال اوست و شخص عالم باین مطلب اکرکہ ما هو حقه یسبل اینکو محال است کہ راضی نشود بکردار او
خواه هر چند موافق طبع او نباشد مثل مریضی کہ شربت مسهل نا بجهت صحت مزاج خود ملکه مثل مریضی کہ جرم داشته باشد
شربت مسهل مصحح مزاج او است و نعم ما قیل بعد و صات تو اکا دینت دم در کش کہ هر چه ساقی ما ریخت عین الطاف است
تحقیق و مثا نیست باینکہ قائلی کوید لازم نیست مصلحت افعال الهیه تماما راجع باشخاص مکلفین باشد علی ما هو المحقق عند المحققین
چیزی کہ برهان بر او قائم است اینست کہ فعل حکیم معقول نیست خالی از مصلحت باشد و اینکہ این مصلحت راجع بذات اقدس
و اما اینکہ راجع باشخاص مخلوقات باشد پس دلیل واضحی بر آن نیست و کافی است در وجوب مصلحت حفظ نوع و بقاء خلق
امور نظامیه الجعفر ذلک زیرا کہ کلام در مقاصد خصوص احداث بلیات منافیات طبع انسانی است در انسان پس اگر فرض
کہ خداوند مبتلا کرد احدی را ببلیه بجهت صلاح نوع و حفظ نظام یا غیر از اینها باید بمقتضای قواعد عدلیه ملتزم
اگر آن مصلحت راجع بسوی او هیچ جبر نیست تدارک فرماید بدان او را بمنفعتی کہ جبران آن را بنماید تا خلاف حکمت لازم نیاید
اینکہ بدانند دنیا دار فنا است نہ دار بقا و آنچه حوادث در او واقع میشود با تمام در معرض فنا است و هر کز مصائب و آلام
نیست چنانکہ نعمات و تعیشات او اعتباری نیست ز حادثات جهان همین پسند آمد کہ خوب و زشت بد نیک و زشت
پس بتفکر در این مطلب یقین حاصل میشود کہ شخص کامل راضی شود بآنچه از جانب حضرت احدیت در حق او مقدر شده

و افوض امری الی اللہ ان اللہ بصیر بالعباد